

فصل اول

سرزمین و آب و هوا

۱- سرزمین و آب و هوا

*موقعیت جغرافیایی، حدود و وضعیت طبیعی و محیط زیست

۱-۱- حدود و موقعیت

استان اردبیل با مساحتی بالغ بر ۱۷۸۰۰ کیلومتر مربع (۱/۰۹ درصد مساحت کل کشور) در شمال فلات ایران بین عرض ۳۷ درجه و ۴۵ دقیقه و ۳۹ درجه و ۴۲ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۳۰ درجه و ۴۷ دقیقه تا ۵۵ درجه و ۴۸ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ در شمال غربی ایران واقع شده است. در شمال و شمالشرقی رود ارس و امتداد رشته کوه تالش، یعنی کوههای پشت سارا و رود بلقار یا بالهارود مرز بین استان و جمهوری آذربایجان را تشکیل می دهد. در شرق رشته کوههای تالش و باغرو این خطه را از استان گیلان جدا می کند. از غرب به استان آذربایجانشرقی منتهی شده و در جنوب کشیدگی رشته کوهها، دره ها و جلگه ها موجب پیوستگی توپوگرافیک استان با استان زنجان می شود.

چهار شهرستان از این استان در طول ۲۸۲/۵ کیلومتر با جمهوری آذربایجان هم مرز می باشند که در ۱۵۹ کیلومتر آن رودهای ارس و بالها رود جریان دارند. در حال حاضر ارتباط استان با جمهوری آذربایجان در طول این مرز تنها از دو نقطه اصلاندوز و بیله سوار انجام می گیرد. از نظر همجواری استان آذربایجان شرقی با ۳۲۴ کیلومتر مرز مشترک با شهرستانهای پارس آباد، مشگین شهر، نیر، کوثر و خلخال در رتبه اول قرار دارد. استان اردبیل در جنوب خود با استان زنجان همجوار بوده و در طول ۶۲/۵ کیلومتر همسایه جنوبی شهرستان خلخال محسوب می شود. با وجود وحدت قومی و فرهنگی استانهای اردبیل و زنجان موانع طبیعی بین دو استان و همچنین قطب جاذبی چون تهران در آن سوی محور تبریز- زنجان (که جاذب هر گونه حرکت اقتصادی- اجتماعی در این محور می باشد). باعث شده است که روابط همجواری در طول این ۶۲/۵ کیلومتر رونق خوبی نداشته باشد و شاید بهمین دلیل شهرستان خلخال از شهرستانهای حاشیه ای استان به حساب می آید. استان گیلان با داشتن ۱۷۵ کیلومتر مرز مشترک با شهرستانهای نمین، اردبیل و خلخال، همسایه شرقی استان اردبیل می باشد. رشته کوه صعب العبور تالش چون دیواره ای این دو استان را از هم جدا می کند. با این وجود جاذبه های اقتصادی کناره دریای خزر باعث شده که مردم استان بیشترین روابط همجواری اقتصادی- اجتماعی خود را پس از مرکز با استان گیلان داشته باشند. گردنه های صعب العبور حیران و اسالم تنها گذرگاههای بین دو استان می باشند که همواره ریزش برف های سنگین در فصل سرما سبب صعوبت تردد در این گذرگاهها می گردد. محور اردبیل- آستارا، از طریق گردنه حیران، مهمترین خط ارتباطی استان با مرکز کشور می باشد که شهرستان های استان را از طریق رشت و قزوین به تهران مرتبط می سازد. در جدول شماره (۱-۱) موقعیت جغرافیایی استان در ارتباط با مناطق همجوار نشان داده شده است.

*منبع: گزارش اقتصادی سال ۱۳۹۰ استان

جدول (۱-۱) موقعیت جغرافیایی استان و چگونگی ارتباط استان با مناطق همجوار

جهت جغرافیایی	همجواری	طول مرز (کیلومتر)	نوع مرز	موانع طبیعی	محورهای ارتباطی	شهرستانهای واقع شده در همجواری
شمال	جمهوری آذربایجان	۲۸۲/۵	آبی خاکی	رود ارس، بالهارود و کوههای پشت سارا	بيله سوار اصلا ندوز	پارس آباد- بيله سوار مغان- نمین
شرق	گیلان	۱۷۵	خاکی	کوههای باغرو و تالش	آستارا -اسالم	اردبیل - خلخال - نمین
جنوب	زنجان	۶۲/۵	خاکی	کوههای چله خانه	هشتجین - زنجان	خلخال
غرب	آذربایجان شرقی	۳۲۴	خاکی	کوههای کلیان و بز قوش	اردبیل - سراب - مشگین شهر - پارس آباد - اهر	مشگین شهر - پارس آباد - نیر - کوثر - خلخال

ماخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل

۱-۲- اقلیم و عوامل شکل دهنده آب و هوای استان

طبق تعریف IMV^۱ عواملی نظیر توپوگرافی، عرض جغرافیایی، ارتفاع از سطح دریا، دوری و نزدیکی از منابع آب و جریانات جوی، شرایط ویژه فیزیکی یک منطقه در کنترل اقلیم آن می باشند. بر این اساس و بر پایه طبقه بندی های رایج جغرافیایی، کشور ما جزو مناطق خشک جهان محسوب می شود. متوسط بارندگی سالیانه در جهان در روی خشکی ها با وسعت تقریبی ۱۴۹ میلیون کیلو متر مربع ۷۴۶ میلی متر است و این در حالیست که میزان متوسط بارندگی سالیانه در ایران با وسعت ۱/۶۴۸ میلیون کیلو متر مربع ۲۴۵ میلی متر می باشد. در استان اردبیل این شاخص بین ۲۵۰ تا ۶۰۰ میلی متر متغیر است و از نظر میزان نزولات جوی استان اردبیل وضعیت بهتری نسبت به سایر مناطق کشور داشته و از نظر کشاورزی نیز در وضعیت مطلوبی در سطح کشور قرار گرفته است و این امر ناشی از ویژگیهای خاص جغرافیایی و توپوگرافی استان و وجود رشته کوه هایی با ارتفاع بیش از ۴ هزار متر و دشت های وسیع می باشد که ضمن تامین آب، باعث تنوع اقلیمی گردیده و یکی از ویژگیهای منحصر بفرد این استان محسوب می گردد.

^۱ - International Meteorological Vocabulary

توپوگرافی یکی از عوامل مهم ویژگیهای اقلیمی استان و عامل اصلی تنوع در آن می باشد. ارتفاع و تغییرات آن و جهت گیری رشته کوهها در برابر جریانات هوایی، عوامل توپوگرافیک شکل یابی کليمای یک منطقه می باشد. سلسله جبال سبلان در جهت شرقی - غربی کشیده شده است و رشته کوههای باغرو چون دیواره ای بین قسمتهای داخلی استان و دریای خزر حائل شده است. ارتفاع عمومی استان نیز از ۴۰ تا ۴۸۱۱ متر متغیر است. قاعدتاً چنین اختلاف ارتفاعی خود به تنهایی تفاوتی در حدود ۲۰ درجه سانتیگراد را در متوسط دمای سالانه سبب می شود.

بیان انرژی و یا بیان حرارتی یکی از عوامل اساسی اقلیم و آب و هوای یک منطقه می باشد، بنابراین دومین عامل موثر در خصوصیات اقلیمی، زاویه تابش آفتاب یا به عبارت دیگر عرض جغرافیایی است. همانگونه که گفته شد استان اردبیل بین (۳۷ درجه و ۴۵ دقیقه) تا (۳۹ درجه و ۴۲ دقیقه) عرض شمالی در شمالی ترین قسمت ایران قرار دارد که این امر اختلاف زاویه ای در حدود ۱۰ درجه را با قسمت های جنوبی ایران، در زاویه تابش آفتاب سبب می شود.

سومین عامل موثر در اقلیم استان جریانات هوایی می باشد. در مجموع سه جریان هوایی با خصوصیات متفاوت، اقلیم و آب و هوای استان را تحت تاثیر خود قرار می دهند. جریان مدیترانه ای با ماهیت معتدل و بحری خود که قسمت اعظم بخارات خود را در کوهستانهای ترکیه و زاگرس و آذربایجان غربی از دست می دهد، در نهایت استان اردبیل را نیز متأثر می سازد. این جریان منشاء قسمت اعظم نزولات جوی ایران می باشد و ورود آن به منطقه با تعدیل درجه حرارت و رطوبت هوا همراه است. جریان هوایی سیبری آسیای مرکزی که ماهیتی برّی و سرد دارد از سمت شمال و شمال شرق و پس از عبور از دریای خزر و جذب بخارات آن، استان را تحت تاثیر قرار می دهد. این جریان نیز قسمت اعظم بخارات خود را در دامنه های شرقی تالش و باغرو بر جای می گذارد. ورود این جریان هوایی در نواحی شمالی و مرکزی و جنوبی استان با سرما و افزایش میزان رطوبت هوا همراه است و در مناطق دیگر و بویژه مناطق مرتفع سرما و یخبندان خشک را سبب می شود. جریان هوایی سیبری در تابستان باعث کاهش شدت گرما و خنک شدن هوا می گردد. سومین جریان هوایی، جریان اطلس شمالی یا اسکاندیناوی است که دارای ماهیتی سرد و بحری می باشد. با وجود اینکه این جریان نیز قسمت اعظم بخارات خود را در سراسر اروپا و روسیه بر جای می گذارد، ولی در استان نیز ورود این جریان از سمت شمال و شمال غرب با سرمای شدید و بارش برف سنگین همراه است. چهارمین عامل موثر در اقلیم استان، وجود دریای خزر در شرق استان می باشد که علاوه بر برخورد کردن منطقه از بخارات خود در مناطق نزدیک به ساحل، عامل تعدیل درجه حرارت نیز می باشد. بر اساس تقسیم بندی بیوکلیماتیک آمبرژه، اقلیم مدیترانه ای بر اساس ضریب رطوبت (Q)

و معدل حداقل درجه حرارت روزانه سردترین ماه (M) به شش نوع تقسیم شده است که بجز اقلیم صحرائی، دیگر انواع اقلیم در پهنه استان به چشم می خورد. اقلیم خشک سرد و نیمه خشک سرد، آب و هوای غالب در اکثر مناطق استان می باشد، که مقدار (Q) در اقلیم خشک سرد ۱۵ الی ۳۰ و در اقلیم نیمه خشک سرد ۲۰ الی ۵۰ و مقدار (M) نیز در این دو اقلیم ۵ تا ۱۴ درجه سانتیگراد زیر صفر می باشد. قسمتی از شهرستانهای اردبیل، مشگین شهر و خلخال نیز دارای اقلیم نیمه مرطوب سرد می باشد. در این نوع اقلیم مقدار (Q) از ۴۰ تا ۸۰ و مقدار (M) از صفر تا ۷- درجه سانتیگراد زیر صفر می باشد. همچنین قسمت شمالی استان یعنی شهرستانهای پارس آباد، بيله سوار و مغان دارای اقلیم نیمه خشک معتدل می باشد. ولی دامنه تغییرات مقادیر عوامل آب و هوایی، اقلیم این منطقه را نیز تا حدودی به سردی متمایل میکند. با وجود تنوع اقلیمی در استان، از نظر ویژگیهای حرارتی، سرد بودن (در اثر ارتفاع، جریان هوایی سرد و عرض جغرافیایی) ویژگی مشترک تمامی گونه های اقلیمی استان می باشد. حتی قسمت شمالی استان که به جهت پست بودن منطقه دارای اقلیم معتدل می باشد، بطور متوسط در ۵۰ روز سال شاهد یخبندان بوده و پدیده یخبندان در ایستگاههای مرتفع استان (مناطق که ارتفاع آنها حدود ۲۰۰۰ متر می باشد) تا ۱۷۰ روز در سال افزایش می یابد و این اتفاق در ۹ ماه از سال به چشم می خورد. با توجه به این واقعیت که حدود ۲۰٪ از استان دارای ارتفاع بیش از ۲۰۰۰ متر می باشد و با توجه به گرادیان حرارتی در دامنه های کوهستانها، می توان نتیجه گرفت که در قسمت قابل توجهی از استان در بیش از نصف روزهای سال، یخبندان رخ می دهد که در سراسر ماههای سال حتی در تابستان، قابل رویت می باشد. با وجود شدت سرما و ثبت بروندهای کمتر از ۳۰- درجه سانتیگراد در ایستگاههای هواشناسی مرتفع، درجه حرارتهای بالای ۴۰ درجه سانتیگراد نیز در گرمترین ساعات روز ماههای گرم تابستان، در داده های برخی از ایستگاهها مانند پارس آباد قابل رویت می باشد. دامنه نوسان بین معدل حداقل و حداکثر درجه حرارت سردترین و گرمترین ماه سال یک منطقه در حدود ۴۰ درجه سانتیگراد می باشد.

میانگین دمای روزانه نیز در بین ایستگاههای استان ۶/۵ تا ۱۵ درجه سانتیگراد می باشد. بر اساس داده های این ایستگاهها، نواحی پست دره رود، ارس و دشت مغان گرم ترین و ارتفاعات دامنه های سبلان سردترین مناطق استان محسوب می شود. میزان نزولات جوی در استان بطور متوسط از ۲۵۰ الی ۶۰۰ میلی متر در نوسان است. فصول بهار و زمستان، فصول بارندگی منطقه محسوب می شوند و بیشترین شدت بارندگی در بهار مشاهده می شود و فصل پائیز از نظر میزان بارندگی پس از بهار و زمستان در مرتبه سوم قرار دارد .

۱-۳- ناهمواریهای استان

معروف ترین و بزرگترین رشته کوههای استان، سبلان و تالش می باشد. رشته کوه سبلان از شمالی ترین نقطه استان و ادامه رشته کوه قره داغ در استان آذربایجان شرقی به سمت شرق کشیده است و به دره رودخانه قره سو و دره رود ختم می شود. شاخه ای از این کوه در آن سوی دره رود به کوههای خروسلو و شاخه ای دیگر به کوههای برزند (صلوات داغ) می پیوندد که این کوهها نیز پس از عبور از شهرستانهای بيله سوار و مغان در حدود شرقی استان به منتهی الیه شمالی رشته کوه تالش می پیوندد. سبلان با ۴۸۱۱ متر ارتفاع، منتهی الیه شرقی رشته کوه قوشا داغ و بلندترین نقطه استان بشمار می آید و این آتشفشان خاموش با مناظر بدیع و نعمات فراوان اطراف خود از زیباترین قله جهان محسوب می شود. از قله دیگر این توده آتشفشانی هرم، کسری، قرخ بلاغ و قزل بره را می توان نام برد. دیگر رشته کوه بزرگ استان، تالش می باشد که به موازات کناره دریای خزر از شمال به جنوب کشیده شده است. این رشته کوه از منتهی الیه شرقی کوههای برزند آغاز و در سراسر حدود شرقی استان با افزایش تدریجی ارتفاع به طرف جنوب کشیده می شود و در خارج حدود استان سرانجام به رشته کوههای البرز می پیوندد. در رشته کوه تالش در قسمت‌های مختلف خود به نامهای باغرو، پشت سارا، و پلنگا نیز نامیده می شود. رشته کوه پلنگا در حوالی دریاچه نئور از رشته اصلی منشعب و در سراسر شهرستان خلخال کشیده شده است. بلندترین نقطه این شاخه فرعی، قله ۳۳۲۲ متری آق داغ است و کوههای پلنگا، سهدی و ازناو، از دیگر قله آن می باشند. از قله دیگر رشته کوه تالش می توان حصار بلاغی، عجم و شاه معلم را نام برد. در جدول شماره (۱-۲) مهمترین قله های استان به همراه توضیحاتی آورده شده است .

جدول (۱-۲) مهمترین قله استان اردبیل

شهرستان محل استقرار	رشته اصلی	ارتفاع (متر)	نام قله
مشگین شهر	قوشا داغ	۲۸۴۵	یاغلی داغ
مشگین شهر	صلوات	۲۲۰۴	قراوول
بيله سوار	خروسلو	۱۰۹۶	خروسلو
مشگین شهر	سبلان	۴۸۱۱	سبلان
اردبیل	سبلان	۳۸۹۰	قرخ بلاغ
مشگین شهر	سبلان	۳۸۸۲	قره گونی
اردبیل	سبلان	۳۸۵۰	قزل بره
مشگین شهر	سبلان	۳۶۰۴	چال
مشگین شهر	سبلان	۳۷۸۳	ای قار
خلخال	تالش پلنگا	۳۳۲۲	آق داغ
خلخال	تالش پلنگا	۲۸۶۵	اسر خانی
خلخال	تالش پلنگا	۲۸۸۶	پلنگا
خلخال	تالش پلنگا	۲۷۱۵	سهدی
خلخال	تالش پلنگا	۲۴۱۲	از ناو
خلخال	تالش	۳۱۰۰	شاه معلم
خلخال	تالش	۲۸۵۰	بابا رشت
خلخال	تالش	۲۷۵۰	علا مجار
اردبیل	تالش - باغرو	۲۹۰۴	حصار بلاغی
خلخال	تالش - باغرو	۳۰۱۰	عجم

ماخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل

۱-۴- حوضه‌های آبخیز و شبکه رودخانه‌ها

وجود کوهستانهای مرتفع و قرار گرفتن آنها در مسیر جریانات هوایی مدیترانه‌ای و اطلس شمالی، پیدایش مناطقی با بیش از نه ماه پوشش برفی و دامنه‌هایی با چشمه‌های فراوان را سبب شده و این پهنه بصورت آبخیز رودخانه‌های بزرگ و کوچک متعددی در آمده است. استان اردبیل آبخیز حوضه بسته خزر بشمار می‌رود که کلیه نزولات جوی آن توسط دو شریان اصلی ارس در شمال و قزل اوزن در جنوب به دریای خزر می‌ریزند.

الف) رود ارس:

رود ارس در محدوده استان اردبیل توسط رودخانه‌های کوچک و بزرگ متعددی که از چند کیلومتر تا بالای ۲۵۰ کیلومتر طول دارند تغذیه می‌شود و از پرآب‌ترین رودهای استان می‌باشد. قسمتی از حوزه آبریز ارس شامل حوزه دره رود و بالهارود می‌باشد. این رود با ۲۸۰ کیلومتر طول و حدود ۵۵۴ میلیون متر مکعب متوسط آبدهی سالانه طویل‌ترین و پرآب‌ترین رود داخلی استان اردبیل به شمار می‌رود. رودخانه دره رود که به ارس می‌ریزد، از وسیع‌ترین حوزه آبخیز برخوردار می‌باشد و قسمت اعظم کوه‌های سبلان، برزند، خروسلو، تالش، باغرو و پشت سارا آبخیز این رودخانه به شمار می‌آیند. از شاخه‌های اصلی دره رود می‌توان قره سو، بالیغلو و خیاو چای را نام برد. بالها رود یکی دیگر از رودهای مرزی ایران و جمهوری آذربایجان می‌باشد که از ارتفاعات شرقی کوه‌های برزند سرچشمه می‌گیرد. شاخه اصلی این رودخانه از شرق گرمی تا بیل‌سوار مرز مشترک ایران و جمهوری آذربایجان را تشکیل می‌دهد. از شاخه‌های فرعی بالها رود، گرمی چای، ساری قمیش، آزاد چای، شره دره و آزاد لو را می‌توان نام برد. مساحت واقع شده در حوزه عمل استان در حوزه آبریز ارس ۱۲۸۳۳ کیلومتر مربع و در حوزه آبریز بالهارود ۱۴۳۰ کیلو متر مربع می‌باشد.

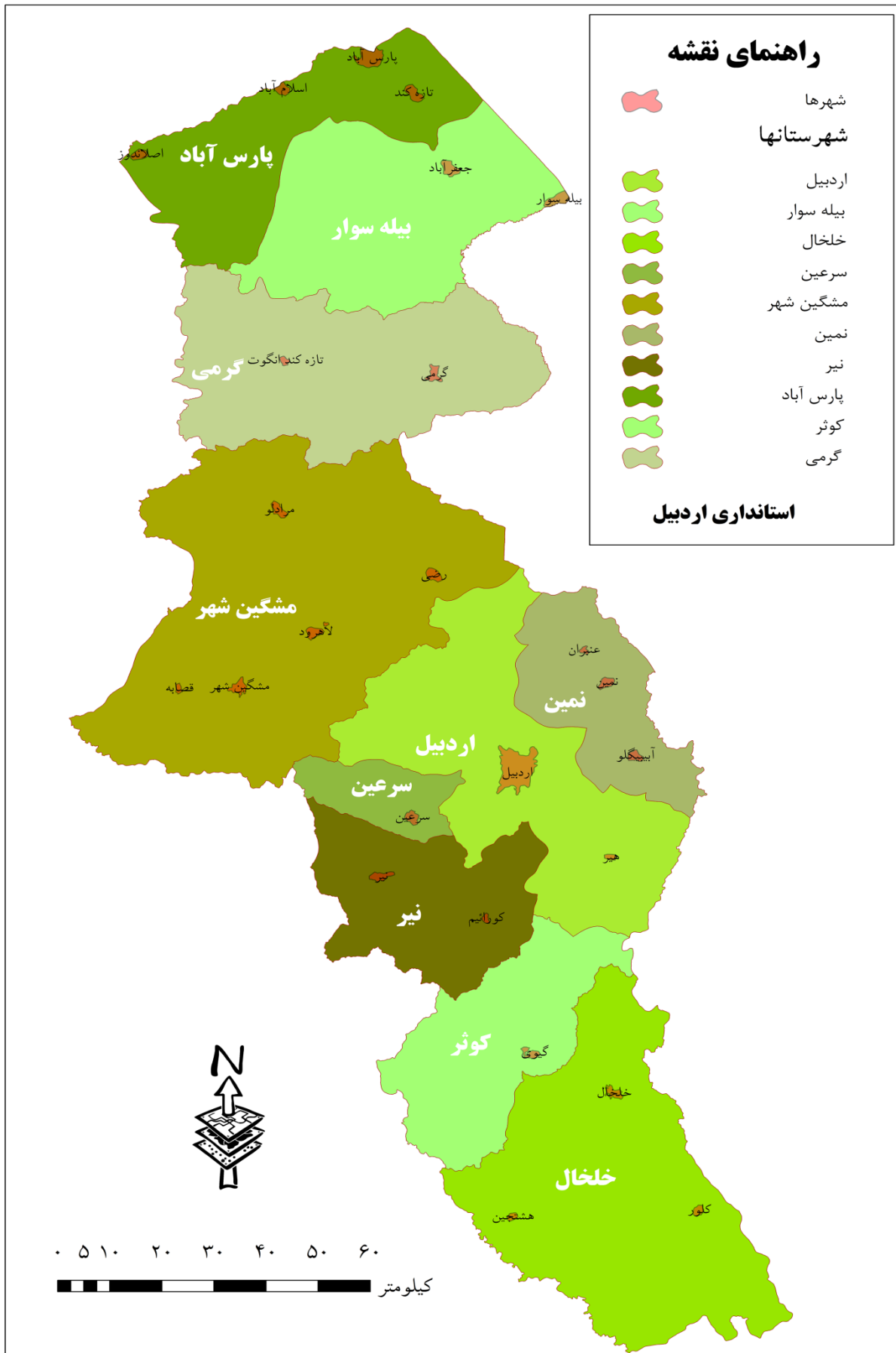
ب) رود قزل اوزن:

قسمت جنوبی حوضه آبریز خزر شامل حوزه قزل اوزن می‌باشد که کوه‌های بزقوش، جنوب شرقی سهند و تالش را در برمی‌گیرد. در این قسمت نیز که منطقه نسبتاً وسیعی از جنوب استان اردبیل یعنی شهرستان خلخال را تحت پوشش دارد، وجود کوه‌های مرتفع و برف‌گیر، جاری شدن رودهای پرآبی را سبب گشته است که از طریق شریان اصلی خود یعنی قزل اوزن از استان خارج و از طریق دره سفید رود به دریای خزر می‌ریزند. مساحت واقع شده در حوزه عمل استان در حوزه آبریز قزل اوزن ۳۶۹۰ کیلو متر مربع می‌باشد.

۱-۵- دشتهای

در میان رشته کوه‌ها و واحدهای توپوگرافیک یاد شده و در روند تکامل مورفولوژیک آنها، دشتهای کوچک و بزرگ متعددی بوجود آمده است، که امروزه بعنوان یکی از بسترهای مهم فعالیت‌های اقتصادی در استان بشمار می‌روند. البته بجز دشت مغان که در محل پس روی آب دریای خزر، در اثر تغییرات آب و هوای دیرینه زمین و حرکات تکتونیکی آن بعلت کوهستانی بودن منطقه بوجود آمده است، دشتهای موجود در این استان از وسعت قابل توجهی برخوردار نمی‌باشند و عموماً بصورت جلگه‌های کوچک و بزرگ آبرفتی پایکوهی بچشم می‌خورند که از مهم‌ترین آنها بلحاظ وسعت می‌توان به دشتهای اردبیل و مشگین‌شهر اشاره نمود.

دشت مغان ایران تنها قسمت کوچکی از دشت بزرگ مغان می‌باشد، که قسمت اعظم آن در خاک جمهوری آذربایجان قرار گرفته است. این دشت پر برکت و حاصلخیز در محدوده استان اردبیل ۳۵۰ هزار هکتار وسعت دارد که بوسیله کوههای خروسلو از جنوب، رود ارس از شمال و مرز بین‌المللی ایران و جمهوری آذربایجان از شرق محدود شده است. این دشت در آنسوی مرز تا ساحل دریاچه خزر کشیده است. دشت مغان پست ترین منطقه استان محسوب می‌شود و ۱۲۰۰ متر پائین تر از دشتهای دیگر استان و در ارتفاع ۱۰۰ متری از سطح دریا قرار دارد. دشت اردبیل در بین دامنه‌های سبلان و رشته کوه تالش و بزقوش قرار دارد. این دشت با وسعتی در حدود ۹۵ هزار هکتار در ارتفاع ۱۳۵۰ متری واقع شده است. ارتفاع دشت مشگین‌شهر ۱۱۰۰ متر و حوزه آبخیز آن ۳۹۲۱ کیلومتر مربع و مساحت دشت در حدود ۴۳۰ کیلومتر مربع است که از شمال به کوههای صلوات و از جنوب به دامنه سبلان و از شرق به اردبیل و از غرب به شهرستان اهر محدود می‌شود و رودخانه‌های مهم این دشت عبارتند از قره سو و خیاوچای که اهمیت فوق‌العاده‌ای در تولیدات باغی و تاکی منطقه مذکور دارند.



۱-۶- تقسیمات جغرافیایی بر حسب شهرستانها در سال ۱۳۹۱

بر اساس آخرین تقسیمات کشوری در سال ۱۳۹۱، استان اردبیل با وسعتی بالغ بر ۱۷۸۰۰ کیلومتر مربع حدود ۱/۰۹ درصد مساحت کل کشور را بخود اختصاص داده است. این استان به مرکزیت شهر اردبیل دارای ۱۰ شهرستان، ۲۶ شهر، ۲۷ بخش، ۷۱ دهستان و ۱۸۵۵ آبادی می باشد که تعداد ۱۶۹۶ آبادی دارای سکنه و تعداد ۱۵۹ آبادی خالی از سکنه بوده و به عبارت دیگر حدود ۹۱/۴ درصد آبادیهای استان دارای سکنه و ۸/۶ درصد دیگر نیز خالی از سکنه می باشد. مراکز شهرستانهای استان عبارت است از اردبیل، بیله سوار، پارس آباد، خلخال، سرعین، کوثر، مشگین شهر، مغان، نمین و نیز مراکز شهری استان نیز عبارتند از: اردبیل، هیر، بیله سوار، جعفرآباد، پارس آباد، اصلاندوز، تازه کند، اسلام آباد، خلخال، کلور، هشتجین، سرعین، گیوی، مشگین شهر، مرادلو، فخر آباد، لاهرود، رضی، قصابه، نمین، عنبران و آبی بیگلو، نیر، کورائیم، گرمی، تازه کند انگوت.

جدول (۱-۳) اطلاعات مربوط به آخرین تقسیمات کشوری استان بر حسب شهرستان در سال ۱۳۹۱

نام شهرستان	شرح	تعداد بخش	تعداد شهر	تعداد دهستان	مساحت (کیلومتر مربع)	تعداد آبادی		
						جمع	دارای سکنه	خالی از سکنه
اردبیل		۳	۲	۱۰	۲۱۷۸/۶	۱۸۰	۱۵۱	۲۹
بیله سوار		۲	۲	۴	۱۷۸۱/۲	۲۹۵	۲۵۲	۴۳
پارس آباد		۳	۴	۸	۱۴۳۴/۴	۲۵۷	۲۴۷	۱۰
خلخال		۳	۳	۸	۲۶۵۱/۴	۱۵۰	۱۴۲	۸
سرعین		۲	۱	۴	۴۰۶/۷	۲۸	۲۷	۱
کوثر		۲	۱	۴	۱۲۵۸/۵	۱۰۴	۹۹	۵
مشگین شهر		۵	۶	۱۲	۳۹۲۰/۶	۳۱۴	۲۷۳	۴۱
مغان		۳	۲	۹	۲۰۳۱/۷	۳۳۳	۳۱۵	۱۸
نمین		۳	۳	۷	۹۵۹/۷	۹۴	۹۱	۳
نیر		۲	۲	۵	۱۱۷۷/۲	۱۰۰	۹۹	۱
جمع		۲۷	۲۶	۷۱	۱۷۸۰۰	۱۸۵۵	۱۶۹۶	۱۵۹

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۹۱

منطقه اردبیل دست کم از هزاره ششم قبل از میلاد مسکون بوده است. بر اساس پژوهش های مقدماتی باستان شناسی، سراسر منطقه از تپه های باستانی یا به عبارت دیگر مناطق استقراری که روزگاری دژ یا شهرک یا روستا بوده اند، پوشیده است. کاوش های مقدماتی در برخی از نواحی اردبیل به ویژه در قسمت های شمالی و شرقی آن نشان می دهد که اردبیل و بطور کلی شرق آذربایجان از کانونهای مهم فرهنگ مگالی تیک یا سنگ افراستی بوده است. مردم مگالی تیک شرق آذربایجان که ماهیت قومی آنها می باید از عناصر کاسی و هوری بوده باشد دهها اثر مگالی تیک پر ارزش از خود به یادگار گذاشته اند. کشفیات اخیر در محوطه باستانی «شهر یئری» مشگین شهر، پرتو تازه ای به تمدن و فرهنگ هشت هزار ساله اقوام ساکن در اردبیل و اطراف آن افکنده است و انتشار نتیجه کشفیات می تواند ارتباط تمدن و فرهنگ مگالی تیک اردبیل را با دیگر مناطق ایران و آذربایجان تاریخی و قفقاز و شرق آسیای صغیر مشخص نماید. بنظر می رسد که تصاویر هیکل های سنگی «شهر یئری» با تصاویر هیکل ها و سرهای آدمیانی که بر روی اجاق های نعل اسبی ایغدیر (ایغدیر در شمال شرق ترکیه) در نزدیکی مرز ایران و ارمنستان نقش بسته، شباهت زیادی دارد.

در اردبیل از عصر مفرغ نیز آثار ارزنده ای کشف شده است، شمشیرهای مسی، خنجرهای مختلف، تیر و سرنیزه، حلقه برای گرفتن زه کمان و تیردان های مسی، تبر از نوع تبری که در لرستان پیدا شده و باستان شناسان قدمت آنرا قریب سه هزار سال قبل از میلاد معین کرده اند. اشیاء مفرغی اردبیل غالباً از مفرغ های لرستان ساده ترند و احتمال داده می شود که از حیث قدمت زمان، مقدم بر آنها باشند.

در اواخر دوره مفرغ و بطور قطع در اواخر هزاره چهارم قبل از میلاد دو مهاجرت تاریخی از کرانه غربی دریای خزر و دره ارس به حوالی روسیه و فلسطین و کوه های زاگرس صورت گرفته است. این مهاجرت ها را مدارک باستان شناسی تأیید و تصدیق می نماید. به احتمال قوی دست کم خاستگاه یکی از عناصر مهاجر یعنی کاسی ها که در کوهپایه های زاگرس مرکزی در حدود لرستان و کرمانشاه اسکان یافتند اردبیل و نواحی اطراف آن بوده است.

بر طبق کاوشهای میراث فرهنگی در استان اردبیل (تپه نادری اردبیل) آثاری از دوره مفرغ پیدا شده اند که ۵ هزار سال قدمت دارند. مدنیت این محل مربوط به تمدن کل آذربایجان است بطوریکه قدمت این تمدن حداقل به دو هزار سال قبل از آمدن آریایی ها به فلات آذربایجان و ایران مربوط می گردد.

در خصوص ارتباط مهاجرت دوم با ناحیه اردبیل می توان گفت که عناصر مهاجر یعنی عناصری که در منابع تاریخی از آنها بعنوان هوری- هیتی نام برده شده است از اقوام مگالی تیک بوده و از لحاظ نام شناسی «حور»، «هیر» در اردبیل و هوراند در ۴۸ کیلومتری شمال اهر با نام قوم هوری در ارتباط است.

ناحیه اردبیل به احتمال بسیار قوی در عصر مفرغ در حوزه فرهنگ بزرگ و شگفت انگیز (کورا-ارس) قرار داشته است. این فرهنگ که از هزاره چهارم قبل از میلاد آغاز و تا هزاره سوم قبل از میلاد را در برمی گیرد از ناشناخته ترین فرهنگ هایی است که مرتبط با شمال غرب ایران و کشورهای گرجستان، آذربایجان، ارمنستان و شمال شرق ترکیه بوده و این مناطق را دربر می گرفته است. پژوهش های انجام یافته اخیر نشان داده است که محوطه های آق توره در پارس آباد (شمال شرق اردبیل) که شامل تعدادی اشیاء از دوره مفرغ است با نفوذ فرهنگ (کورا-ارس) در نواحی شرقی آذربایجان در رابطه می باشد.

چنانچه از گزارش جغرافی دانان و مورخان دوره اسلامی بر می آید اردبیل در اواخر دوره ساسانی مرکز آذربایجان و به تعبیر وسیع مرکز «کوست اباختر» یا «کوست آتورپاتکان» بوده است. کوست آتورپاتکان که موسی خورنی در جغرافیای خود از آن بعنوان کوست کپکوه (قفقاز) نام برده است از سرزمین های زیر (استانها) تشکیل شده بود:

۱- آتورپاتکان ۲- ارمن (هایک) ۳- اری (ری) ۴- گلان و شنجان (گیلان و زنجان) ۵- رن (الوانک یا اران یا آلبانیا) ۶- بلسکان (بلاسجان، در منابع عربی دشت مغان یا میل مغان امروزی) ۷- دلمونک (دیلمان) ۸- دمباوند (دماوند) ۹- تبرستان (مازندران) ۱۰- رون (رویان در جنوب دریای خزر) ۱۱- سیسکان (سیونیک در شمال رود ارس تا دریاچه گولی گول در ارمنستان) ۱۲- آمل (آمل در مازندران) ۱۳- ورجان (گرجستان)

اما نام اردبیل در قدیم چه تلفظی داشته دقیقاً معلوم نیست. آقای به آذین بر این باور است که چون نام اردبیل در منظومه ویس ورامین که منصوب به دوره اشکانی است آمده لذا نام اردبیل در دوره اشکانی موجود بوده است و وجود نام اردبیل در دوره اشکانی مورد قبول است. اردبیل در طول قرون نخستین اسلامی یعنی از سال ۲۲ هجری قمری تا قرن چهارم به مانند عصر ساسانی همچنان کرسی نشین آذربایجان بود.

نام اردبیل در منابع تاریخی بعد از اسلام به صورتهای اردویل (حدود العالم)، اردبیل (تقویم البلدان ابوالفدا) و بیشتر به صورت اردبیل در اغلب آثار جغرافی دانان مسلمان (ابن خرد اذبه، ابن رسته،

یعقوبی و ...) آمده است. نام اردبیل به صورت کنونی اش در اکثر سکه هایی که در قرون چهارالی هشت در این شهر ضرب شده (به استثنای سکه ابوبکر بن محمد) تکرار شده است. مورخ ارمنی «لووند» در پایان قرن هشتم میلادی (قرن دوم هجری) نام اردبیل را بصورت «ارت ویت» ضبط کرده که بعدها به ظن مارکوارت «ارت ویل» شده است (یوزف مارکوارت. ایران شهر، ۲۰۶) تا آنجایی که منابع موجود نشان می دهند نام اردبیل یا اردویل در هیچ نوشته ای به صورت «آرتاویل» نیامده است بلکه این صورت، شکل بازسازی شده «اردویل» منابع بعد از اسلام می باشد.

۸-۱- زبان و گویش های منطقه اردبیل

قبل از مهاجرت آریایی ها به فلات ایران، مردمی در این سرزمین زندگی می کردند که بومی محل بودند و به زبان خود سخن می گفتند. برخی از محققان آمدن آریایی ها را به این منطقه از بیست تا چهارده قرن قبل از میلاد می دانند ولی تحقیقات دیگری که در این منطقه صورت گرفته است حکایت از آن دارد که پنج هزار سال پیش قوم اورارتو که محققان آنرا شاخه هایی از نژاد آریایی می دانند در این ناحیه، یعنی منطقه ای که در جنوب کوههای قفقاز از ارمنستان تا کردستان و خلخال و سراب (در شرق و جنوب اردبیل) واقع است زندگی می کردند. زبانهای باستانی را با آن که در اصل و ریشه یکی بوده است به سه شکل پارسی قدیم، اوستایی و پهلوی منقسم می دانند و بیشتر زبانهای کنونی ایران را شاخه های دگرگون گشته آنها می پندارند. زبان اوستایی از آن جهت که اوستا کتاب دینی و مقدس زردشت بدان نوشته شده است بزبان اوستایی معروف گردیده است. این پیامبر ایران باستان از آذربایجان و به احتمال قریب به یقین از مغان اردبیل و دامنه های کوه سبلان برخاسته که زبان رایج در آن زمان زبان مادها بود به این ترتیب می توان گفت که زبان اوستایی قدیمترین زبان آریایی است که احیاناً اردبیلیهای باستان بدان سخن گفته اند. بعدها چون مادها شکست خوردند زبان پارسی بر اثر تسلط هخامنشیان، در آذربایجان نفوذ یافت ولی ساکنان این منطقه زبان پیشین خود را حفظ کردند و حتی سلوکیها و اشکانیان و ساسانیان نیز به زبان آذری که همان زبان مادی آمیخته با لغاتی از زبان بومیان پیشین بود سخن می گفتند.

زبان ترکی ره آورد ترکان است که با نفوذ تدریجی آنها در این منطقه کم کم رایج گشته است. طوایف ترک نژاد برای بدست آوردن مراتع و چراگاه بسمت ایران آمدند ولی با اقتداری که دولتهای اشکانی و ساسانی داشتند اجازه ورود به ایران نمی یافتند بعد از انقراض ساسانیان قبایل ترک بداخل ایران نفوذ کردند بعضی ها چنین پنداشته اند که شاه اسماعیل صفوی این زبان را رواج داد و آنرا زبان مردم آذربایجان نمود در حالیکه در زمان او بیش از یکصد سال از آزادی و توطن قزلباشها در آن

نواحی می گذشت و لذا وقتیکه شاه اسماعیل قیام کرد زبان ترکی بین مردم آذربایجان شایع بوده و عامه مردم نیز بدان سخن می گفتند .

۱-۹- دین و مذهب :

ساکنان باستانی اردبیل که از طایفه ماد و بازماندگان بومیان اولیه بوده اند و مذهب هورمزد پرستی داشته اند. هنگامی که زردشت قیام کرد و در دشت مغان و اردبیل و دامنه های سبلان به تبلیغ احکام دین خود پرداخت جمعی از مردم به آئین وی گرویدند. از نوشته مورخان چنین بر می آید که زردشت هورمزد پرستی را از اباطیل و اوهام زدود و آئین زردشت همان دین اصلاح شده مردم باستان شد. در این صورت باید قبول کرد که دین مذکور مثل آیین زردشت مبتنی بر ثنویت بوده و در مقابل هورمزد که آفریننده نور و نیکی ها بوده است به وجود خبیثی نیز اعتقاد داشته اند که خالق بدیها و تاریکیها بوده است و زردشت پس از آنکه آن دین را از خرافات پاک ساخته این دو منشاء قدرت را به نامهای «هورامزدا» و «انگره مینیو» یا اهریمن معرفی کرده است .

پس از آنکه مرزهای اردبیل به دست سپاه اسلام گشوده شد دین اسلام با استقبال مردم روبرو گردید و اسلام جانشین آیین گذشته شد. به طوریکه اولین مسجد جامع این شهر در سال ۳۵ یا ۳۶ هجری به وسیله اشعب بن القیس الکندی ساخته شد و اعتقاد به وجود یگانه حضرت باریتعالی، جانشین ثنویت کیش زردشتی گردید مردم در اندک زمانی به احکام قرآن و اصول دیانت جدید آشنایی یافتند و علماء آنان را به وظایف و تکالیف شرعی آگاه ساختند.

در اردبیل نیز مانند سایر بلاد اسلامی مذهب رایج آئین شافعی بود ولی کسانی به خاندان حضرت علی ارادت می ورزیدند و هر وقت مقتضیات زمان برای ترویج کیش علوی مساعد می گشت به تبلیغ تشیع می پرداختند . بعدها با نفوذ و قدرتی که فرزندان شیخ صفی الدین به دست آوردند، شیعه گری رواج یافت و شیخ جنید و شیخ حیدر صفوی، جد و پدر شاه اسماعیل اول، در زمان خود به حمایت از آن مذهب برخاستند و خود شاه اسماعیل نیز پس از آنکه بر اریکه قدرت تکیه زد، آن را مذهب رسمی ایرانیان گردانید. از آن تاریخ مردم این شهر مذهب تشیع اختیار کردند و اکنون نیز بدان مذهب هستند و تنها بخش کوچکی از جمعیت شهرستان های نمین و خلخال اهل تسنن هستند که اکثراً مهاجرینی هستند که از سایر نقاط کشور به این منطقه مهاجرت داده شده اند.

۱-۱۰- محیط زیست

محیط زیست به طور معمول تحت تاثیر فعالیت ها و تحرکات انسانی و طبیعی قرار دارد . فعالیتها و تحرکات انسانی می تواند شامل استقرار و تراکم جمعیت در بعضی مکان های خاص مانند شهرها،

مناطق ویژه اقتصادی و یا کشاورزی باشد. از سوی دیگر برخی از تحرکات طبیعت نیز مانند سیلاب ها بر روی محیط زیست تاثیر می گذارند .

در بخش محیط زیست آنچه مد نظر قرار دارد این است که تا حد امکان، فعالیت ها و تحرکات انسانی و طبیعی تحت کنترل در آید که بعنوان نمونه می توان به حفظ و احیای منابع محیط زیست (آب و هوا، خاک، جنگل و تنوع زیستی)، بهره برداری صحیح و پایدار از منابع موجود، ارتقای فرهنگ زیست محیطی در سطح جوامع و یا ترسیم اثرات فعالیت های گذشته بر محیط زیست اشاره کرد.

اهمیت محیط زیست در دو دهه اخیر خصوصاً با پیدایش الگوی توسعه پایدار موجب گردیده تا محیط زیست در تهیه و تدوین برنامه های سوم و چهارم توسعه و چشم انداز بیست ساله کشور از جایگاه ویژه ای برخوردار گردد و بعنوان یک موضوع فرابخشی موقعیت نوینی را در نظام برنامه ریزی بخود گیرد. به رغم فعالیت های صورت گرفته در بخش محیط زیست به دلیل ضعف های بنیادی نتایج حاصل از اجرای سیاست ها فاصله زیاد و قابل توجهی با فرایندهای تنش و تخریب در زیست بوم های منطقه دارد لذا ضروری است برای رفع کمبودها و جبران ضعف ها، اقدامات جدی و اساسی در طول برنامه پنجم توسعه و برنامه های آتی توسعه کشور به عمل آید و مقابله با آثار مخرب فعالیت های انسان بر زیست بومها و رفع یا تقلیل آنها مورد توجه خاص مدیران قرار گیرد . از جمله سیاست های اصلی در حفاظت از محیط زیست ادغام ملاحظات زیست محیطی در فرایند تصمیم گیریهای توسعه ای است که با هدف تصحیح و کاهش آثار و پیامدهای سوء آنها (صنعت، کشاورزی و امور زیربنایی) بر فرآیندهای اکولوژیک می باشد.

۱-۱۰-۱ - وضعیت زیستگاه ها و محیط های طبیعی استان

مناطق تحت مدیریت حفاظتی استان اردبیل در سال ۱۳۸۷ شامل ۲ منطقه حفاظت شده و ۲ اثر طبیعی ملی بوده که جمعاً با مساحتی بالغ بر ۷۵۸۰۵ هکتار در حدود ۴/۳ درصد از مساحت کل استان را بخود اختصاص داده و در محدوده مناطق حفاظت شده مجموعاً تعداد ۵۱ آبادی دارای سکنه واقع گردیده است. در مقایسه با سایر استانهای مشابه وسعت مناطق حفاظت شده در استان بسیار ناچیز است.

الف) منطقه حفاظت شده لیسار (نئور)

این منطقه با وسعت ۴۰۶۲ هکتار در بخشی از فولادلوی جنوبی شهرستان اردبیل تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان قرار گرفته و در حدود ۵/۳۶ درصد از وسعت مناطق حفاظت شده و اثر طبیعی ملی استان را بخود اختصاص داده و ۲ آبادی دارای سکنه نیز در محدوده این منطقه واقع گردیده است .

ب) منطقه حفاظت شده و شکار ممنوع آق داغ

این منطقه بعنوان بزرگترین منطقه حفاظت شده و شکار ممنوع استان با وسعت ۶۴۰۰۰ هکتار در شهرستان خلخال تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان قرار گرفته و در حدود ۸۴/۴۳ درصد از وسعت مناطق حفاظت شده و اثر طبیعی ملی استان را بخود اختصاص داده و ۴۹ آبادی دارای سکنه نیز در محدوده این منطقه قرار گرفته است.

ج) اثر طبیعی ملی سبلان

ارتفاعات بالای ۳۶۰۰ متری رشته کوه سبلان بعنوان اثر طبیعی ملی حفاظت شده استان تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان درآمده و با ۶۶۴۳ هکتار حدود ۸/۷۶ درصد از وسعت مناطق حفاظت شده و اثر طبیعی استان را بخود اختصاص داده است.

د) اثر طبیعی ملی غار یخکان

این اثر طبیعی ملی در بخش مرکزی شهرستان خلخال با وسعت ۱۱۰۰ هکتار تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان قرار گرفته و در حدود ۱/۴۵ درصد مناطق چهارگانه تحت مدیریت و نظارت اداره کل حفاظت محیط زیست استان را بخود اختصاص داده است.

۱-۱۰-۲- وضعیت حیات وحش استان

بر اساس بررسی های بعمل آمده توسط اداره کل حفاظت محیط زیست استان در مناطق حفاظت شده و آثار طبیعی ملی استان (منطقه شکار ممنوع آق داغ- سبلان- گندیشمین- پارس آباد- تالابها) تعداد ۱۴ گونه حیوانات وحشی به این شرح مشاهده گردیده است: کل و بز کوهی (پاژن)، خرس قهوه ای، گرگ، گراز وحشی، روباه، خرگوش، گربه وحشی، قوچ و میش ارمنی، جوجه تیغی، موش مغان، زنگوله بال، تشی، پلنگ و سمور جنگلی.

۱-۱۰-۳- پایش رودخانه های استان

از رودخانه های مهم استان سه رودخانه (ارس، قره سو، بالخلو) تحت سنجش و کنترل آلودگی فیزیکی و شیمیایی می باشند و حداقل شش پارامتر فیزیکی و شیمیایی مهم در نمونه های اخذ شده مورد بررسی و کنترل می باشد.

فصل دوم

جمعیت، نیروی انسانی و بازار کار

۲- جمعیت، نیروی انسانی و بازار کار

امروزه مطالعات جمعیتی و استفاده کاربردی از آن در اکثر برنامه ریزی های توسعه اهمیت ویژه ای یافته است و تحلیل جمعیت با ارائه شاخص های و ارزیابی داده های جمعیتی زمینه را برای برنامه ریزی های مختلف توسعه اقتصادی و اجتماعی فراهم می آورد.

۲-۱- جمعیت استان

جمعیت استان اردبیل براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، ۱۲۴۸۴۸۸ نفر بوده است. از این تعداد ۶۳۱۹۷۲ نفر مرد و ۶۱۶۵۱۶ نفر زن بوده اند بنابراین نسبت جنسی حدود ۱۰۲/۵ بوده است. تعداد خانوار در این سال حدود ۳۳۸۲۲۴ خانوار و بعد آن ۳/۷ بوده است. در سال ۱۳۹۰ حدود ۷۹۸۹۴۲ نفر از جمعیت استان در نقاط شهری و ۴۴۹۵۴۶ نفر در نقاط روستایی زندگی می کردند. بنابراین حدود ۶۴ درصد جمعیت شهرنشین و حدود ۳۶ درصد روستانشین بوده اند. (جدول ۱-۲)

باتوجه به جمعیت سرشماری شده استان در سال ۱۳۸۵، متوسط نرخ رشد جمعیت بین سال های ۱۳۸۵ تا ۱۳۹۰ حدود ۰/۳۳ درصد بوده است. نرخ رشد جمعیت در نقاط شهری ۱/۴ درصد و در نقاط روستایی ۱/۴- درصد بوده است. بیشترین جمعیت استان در شهرستان اردبیل زندگی می کردند که حدود ۴۵/۲ درصد کل جمعیت استان را شامل می شود. پس از آن شهرستان پارس آباد با حدود ۱۳/۸ درصد جمعیت استان قرار دارد. چنانچه ملاحظه می شود نسبت بین شهرستان اول و دوم اختلاف فاحشی دارد و این اختلاف نشانه عدم توزیع مناسب جمعیت در عرصه استان و تمرکز بیش از اندازه آن در مرکز استان می باشد. (جدول ۱-۲)

طبق برآوردها انجام شده جمعیت استان در سال ۱۳۹۱ بالغ بر ۱۲۵۲۵۹۵ نفر می باشد که از این تعداد معادل ۴۹/۴ درصد زنان (۶۱۸۵۳۲ نفر) و ۵۰/۶ درصد را مردان (۶۳۴۰۶۳) نفر تشکیل می دهند. همچنین براساس این برآورد ۶۴/۶ درصد را جمعیت شهرنشین و ۳۵/۴ درصد روستانشین می باشد. پیش بینی نرخ متوسط رشد جمعیت استان بین سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱ حدود ۰/۰۳ درصد بوده است. (جدول ۲-۲)

جدول (۱-۲) جمعیت خانوارهای معمولی در نقاط شهری و روستایی بر حسب شهرستان ۱۳۹۰

شهرستان	استان			ساکن در نقاط شهری		ساکن در نقاط روستایی	
	مرد و زن	مرد	زن	مرد	زن	مرد	زن
کل استان	۱۲۴۸۴۸۸	۶۳۱۹۷۲	۶۱۶۵۱۶	۴۰۵۰۵۰	۳۹۳۸۹۲	۲۲۶۹۲۲	۲۲۲۶۲۴
اردبیل.....	۵۶۴۳۶۵	۲۸۶۹۷۲	۲۷۷۳۹۳	۲۴۶۶۱۸	۲۳۸۵۳۵	۴۰۳۵۴	۳۸۵۸۸
بيله سوار.....	۵۳۸۷۶۸	۲۷۲۴۰	۲۶۵۲۸	۱۱۶۳۸	۱۱۲۵۱	۱۵۶۰۲	۱۵۲۷۷
پارس آباد.....	۱۷۳۱۸۲	۸۷۹۴۰	۸۵۲۴۲	۴۸۵۸۵	۴۷۶۹۴	۳۹۳۵۵	۳۷۵۴۸
خلخال.....	۹۲۳۳۲	۴۵۹۳۲	۴۶۴۰۰	۲۳۷۹۳	۲۴۰۵۵	۲۲۱۳۹	۲۲۳۴۵
سرعین.....	۱۸۲۳۱	۹۳۸۹	۸۸۴۲	۲۲۸۷	۲۱۵۳	۷۱۰۲	۶۶۸۹
کوثر.....	۲۶۱۹۸	۱۳۱۷۵	۱۳۰۲۳	۳۴۹۰	۳۶۶۸	۹۶۸۵	۹۳۵۵
مشگین شهر.....	۱۵۱۱۵۶	۷۶۵۴۸	۷۴۶۰۸	۳۷۵۳۵	۳۵۴۲۳	۳۹۰۱۳	۳۹۱۸۵
مغان.....	۵۴۲۶۷	۴۱۳۷۶	۴۲۸۹۱	۱۵۵۶۸	۱۵۹۲۹	۲۵۸۰۸	۲۶۹۶۲
نمین.....	۶۱۳۳۳	۳۱۲۱۲	۳۰۱۲۱	۱۲۱۶۶	۱۱۸۸۰	۱۹۰۴۶	۱۸۲۴۱
نیر.....	۲۳۶۵۶	۱۲۱۸۸	۱۱۴۶۸	۳۳۷۰	۳۳۰۴	۸۸۱۸	۸۱۶۴

سالنامه آماری استان - ۱۳۹۱

جدول (۲-۲) شاخص های جمعیتی استان در سال های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰-۱۳۹۱ (پیش بینی)

شرح	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۱
جمعیت	۱۲۲۸۱۵۵	۱۲۴۸۴۸۸	۱۲۵۲۵۹۵
زن	۶۰۹۴۱۳	۶۱۶۵۱۶	۶۱۸۵۳۲
مرد	۶۱۵۹۳۵	۶۳۱۹۷۲	۶۳۴۰۶۳۰
نسبت جنسی	۱۰۱	۱۰۲/۵	۱۰۲/۵
جمعیت شهری	۷۴۶۲۲۶	۷۹۸۹۴۲	۸۰۹۴۹۹
جمعیت روستایی	۴۸۱۹۲۹	۴۴۹۵۴۶	۴۴۳۰۹۶
تراکم جمعیت (نفر در کیلومتر مربع)	۶۸/۷	۶۹/۷	۷۰
ضریب شهرنشینی	۶۰/۷	۶۴	۶۴/۶
درصد جمعیت روستایی	۳۹/۳	۳۶	۳۵/۴
خانوار شهری	۱۷۰۹۶۸	۲۱۸۸۳۷	۲۲۱۷۲۹
خانوار روستایی	۱۱۰۲۴۸	۱۱۹۳۸۷	۱۱۷۶۷۴
متوسط بعد خانوار	۴/۴	۳/۷	۳/۶
رشد جمعیت	* ۰/۵	** ۰/۳۳	*** ۰/۰۰۳
رشد جمعیت شهری	۲/۱	۱/۴	۰/۰۱۳
رشد جمعیت روستایی	-۱/۴	-۱/۴	-۰/۰۱۵

*دوره ۱۳۸۵-۱۳۷۵ **دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۵ ***دوره ۱۳۹۱-۱۳۹۰

جدول (۲-۳) پیش بینی جمعیت و خانوار شهرستان های استان به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۹۱

شرح	جمعیت	مرد	زن	خانوار	بعد خانوار	نسبت جنسی
استان	۱۲۵۲۵۹۵	۶۳۴۰۵۱	۶۱۸۵۴۴	۳۳۹۴۰۳	۳/۷	۱۰۲/۵
نقاط شهری	۸۰۹۴۹۹	۴۱۰۳۸۵	۳۹۹۱۱۴	۲۲۱۷۲۹	۳/۷	۱۰۳
نقاط روستایی	۴۳۰۹۶	۳۲۳۶۶۶	۲۱۹۴۳۰	۱۱۷۶۷۴	۳/۸	۱۰۲
اردبیل	۷۰۹۹۱	۲۹۰۲۹۶	۲۸۰۶۹۵	۱۵۸۱۷۷	۳/۶	۱۰۳
نقاط شهری	۴۹۲۹۰۲	۲۵۰۵۴۴	۲۴۲۳۵۸	۱۳۷۵۹۰	۳/۶	۱۰۳
نقاط روستایی	۷۸۰۸۹	۳۹۷۵۲	۳۸۳۳۷	۲۰۵۸۷	۳/۸	۱۰۴
بيله سوار	۵۳۵۰۳	۲۷۱۰۶	۲۶۳۹۷	۱۳۹۶۱	۳/۸	۱۰۳
نقاط شهری	۲۳۱۸۸	۱۱۷۸۹	۱۱۳۹۹	۶۱۳۴	۳/۸	۱۰۳
نقاط روستایی	۳۰۳۱۵	۱۵۳۱۷	۱۴۹۹۸	۷۸۲۷	۳/۹	۱۰۴
پارس آباد	۱۷۴۵۷۲	۸۸۶۴۶	۸۵۹۲۶	۴۴۴۱۹	۳/۹	۱۰۳
نقاط شهری	۹۷۷۵۹	۴۹۳۳۷	۴۸۴۲۲	۲۵۳۰۹	۳/۹	۱۰۲
نقاط روستایی	۷۶۸۱۳	۳۹۳۰۹	۳۷۵۰۴	۱۹۱۱۰	۴	۱۰۵
خلخال	۹۱۷۷۶	۴۵۶۵۵	۴۶۱۲۱	۲۵۶۴۵	۳/۶	۹۹
نقاط شهری	۴۷۸۵۴	۲۳۷۹۶	۲۴۰۵۸	۱۳۱۶۱	۳/۶	۹۹
نقاط روستایی	۴۳۹۲۲	۲۱۸۵۹	۲۲۰۶۳	۱۲۴۸۴	۳/۵	۹۹
سرعین	۱۸۴۱۳	۹۴۸۳	۸۹۳۰	۵۳۶۸	۳/۵	۱۰۶
نقاط شهری	۴۴۰۷	۲۲۷۰	۲۱۳۷	۱۲۳۱	۳/۶	۱۰۶
نقاط روستایی	۱۴۰۰۶	۷۲۱۳	۶۷۹۳	۴۰۳۷	۳/۵	۱۰۶
کوثر	۲۵۷۱۳	۱۲۹۳۱	۱۲۷۸۲	۶۸۳۷	۳/۸	۱۰۱
نقاط شهری	۷۱۳۵	۳۴۸۱	۳۶۵۴	۱۹۶۶	۳/۶	۹۵
نقاط روستایی	۱۸۵۷۸	۹۴۵۰	۹۱۲۸	۴۸۷۱	۳/۸	۱۰۴
مشگین شهر	۱۴۹۵۴۱	۷۵۷۳۰	۷۳۸۱۱	۴۰۵۵۹	۳/۷	۱۰۳
نقاط شهری	۷۳۳۹۱	۳۷۷۳۹	۳۵۶۵۲	۱۹۶۹۳	۳/۷	۱۰۶
نقاط روستایی	۷۶۱۵۰	۳۷۹۹۱	۳۸۱۵۹	۲۰۸۶۶	۳/۶	۱۰۰
مغان	۸۲۹۰۵	۴۰۷۰۷	۴۲۱۹۸	۲۰۸۵۳	۴	۹۶
نقاط شهری	۳۱۶۲۱	۱۵۶۲۶	۱۵۹۹۵	۸۱۱۵	۳/۹	۹۸
نقاط روستایی	۵۱۲۸۴	۲۵۰۸۱	۲۶۲۰۳	۱۲۷۳۸	۴	۹۶
نمین	۶۱۶۵۷	۳۱۳۷۷	۳۰۲۸۰	۱۷۱۹۴	۳/۶	۱۰۴
نقاط شهری	۲۴۴۹۷	۱۲۳۹۶	۱۲۱۰۱	۶۷۳۸	۳/۶	۱۰۲
نقاط روستایی	۳۷۱۶۰	۱۸۹۸۱	۱۸۱۷۹	۱۰۴۵۶	۳/۶	۱۰۴
نیر	۲۳۵۲۴	۱۲۱۲۰	۱۱۴۰۴	۶۴۹۰	۳/۶	۱۰۶
نقاط شهری	۶۷۴۵	۳۴۰۷	۳۳۳۸	۱۷۹۲	۳/۸	۱۰۲
نقاط روستایی	۱۶۷۷۹	۸۷۱۳	۸۰۶۶	۴۶۹۸	۳/۶	۱۰۸

۲-۲- باروری، امید به زندگی و وقایع حیاتی

۲-۲-۱- باروری

میزان کل باروری (T.F.R). عبارتست از تعداد فرزندانی که یک زن به طور متوسط درسال های زناشوئی خود از سن قانونی ازدواج تا یائسگی به دنیا می آورد.

سطح باروری در استان متأثر از دو دوره تحولات باروری در سطح کشور است. دوره اول از سال ۱۳۲۶ آغاز می شود که با شروع اولین فعالیتهای رسمی مربوط به برنامه های تنظیم خانواده است و پایان آن را نیز می توان زمان شروع انقلاب (سال ۱۳۵۷) محسوب نمود. در این دوره با کاهش باروری مواجه هستیم. به طوریکه میزان عمومی موالید در سال ۱۳۴۵ از ۵۰ در هزار به ۴۴/۵ در هزار در سال ۱۳۵۵ کاهش یافته است.

دوره دوم با افزایش سریع باروری بعد از سال ۱۳۵۷ و کاهش مجدد آن در سال ۱۳۶۸ که مقارن با آغاز دومین برنامه های تنظیم خانواده به وسیله دولت جمهوری اسلامی است، می باشد. بعد از سال ۱۳۵۷ و با شروع جنگ تحمیلی عراق علیه ایران در سال ۱۳۵۹ و نیز امتیازاتی که از سوی دولت به خانواده های پراولاد تعلق گرفت از جمله عواملی هستند که پس از انقلاب سطح موالید را تحت تأثیر قرار داده و باعث شده میزان عمومی موالید چه در نقاط شهری و چه در نقاط روستایی نسبت به دوره ماقبل افزایش یابد. و درسال ۱۳۸۵ میزان باروری کل در نقاط روستایی براساس گزارش مرکز بهداشت استان ۱/۷۳ بوده است که درطول سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ تقریباً ثابت بوده به طوریکه درسال ۱۳۹۱ حدود ۱/۷۵ برآورد شده است. (جدول ۲-۴)

جدول (۲-۴) روند تغییرات در میزان باروری کل در سطح استان در سال های مختلف

سال	۱۳۸۵	۱۳۹۰	۱۳۹۱
شهری	-	-	-
روستایی	۱/۷۳	۱/۷۲	۱/۷۵

مأخذ: دانشگاه علوم پزشکی استان

۲-۲-۲ - امید به زندگی و وقایع حیاتی

مطالعه امید به زندگی به منظور دستیابی به شاخص عمر متوسط در بدو تولد صورت می گیرد که یکی از شاخص های مهم نشان دهنده درجه پیشرفت کلی اقتصادی و اجتماعی منطقه محسوب می شود. میزان امید به زندگی در استان در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ در جدول ۲-۴ ارائه شده است.

جدول (۲-۵) امید به زندگی در استان در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

۱۳۹۱		۱۳۹۰		شرح
زن	مرد	زن	مرد	
۷۷/۲	۷۳/۳	۷۶/۳	۷۲/۴	امید به زندگی

مأخذ: دانشگاه علوم پزشکی استان

امید به زندگی نیز در استان در دو سال اخیر حدود یکسال افزایش یافته است به طوریکه این رقم در سال ۱۳۹۱ برای مردها ۷۳/۳ سال و در زنان ۷۷/۲ سال اعلام شده است. (جدول ۲-۵)

تعداد متولدین ثبت شده استان در سال ۱۳۹۱ بالغ بر ۲۴۶۰۱ نفر بوده که در بین استان های کشور رتبه هجدهم را دارا می باشد در سال ۱۳۹۱ از تعداد ۲۴۶۰۱ نفر متولدین ۱۲۶۳۰ نفر پسر و ۱۱۹۷۱ نفر دختر بوده اند بنابراین نسبت جنسیت در تعداد متولدین در این سال ۱۰۵/۵ بوده است. همچنین از کل متولدین در همین سال ۱۶۹۴۹ نفر در شهر و ۷۶۵۲ نفر در روستا متولد شده اند. از بین شهرستانهای استان بیشترین تعداد متولدین مربوط به شهرستان اردبیل با ۱۲۳۴۳ نفر و پس از آن شهرستان پارس آباد با ۳۷۱۸ نفر و در رتبه سوم شهرستان مشگین شهر با ۳۳۲۸ نفر قرار دارد (جداول ۲-۶ و ۲-۷)

در سال ۱۳۹۱، ۶۴۷۹ نفر در استان فوت نموده اند که از این تعداد ۴۰۳۰ نفر در شهرها و ۲۴۴۹ نفر در روستاها بوده اند. همچنین ۳۶۲۵ نفر از فوت های ثبتی مرد و ۲۸۵۴ نفر زن بوده اند. (جدول ۲-۸)

در سال ۱۳۹۱ به ازای هر هزار نفر در استان ۱۴/۷ نفر ازدواج و ۱/۸ نفر طلاق گرفته اند. کل ازدواج ثبت شده در این سال ۱۸۴۰۱ و کل طلاق ثبت شده نیز ۲۳۶۲ فقره بوده است.

بیشترین ازدواج ثبت شده در بین شهرستان های استان همانند دیگر وقایع حیاتی با توجه به تعداد جمعیت شهرستان در اردبیل با ۸۲۹۱ ازدواج ثبت شده و پس از آن شهرستان پارس آباد با ۲۵۸۱ و در رتبه سوم شهرستان مشگین شهر با ۲۲۷۷ مورد ازدواج قرار داشته اند.

همچنین بیشترین طلاق ثبت شده نیز مربوط به شهرستان اردبیل با ۱۴۳۴ مورد پس از آن شهرستان مشگین شهر با ۳۳۹ مورد و در رتبه سوم شهرستان بيله سوار با ۱۶۱ مورد طلاق قرار دارد. (جدول ۲-۹)

جدول (۲-۶) آمار ثبت وقایع حیاتی کشور به تفکیک استان (۱۳۹۱)

استان و سال	واقعہ	ولادت	فوت	ازدواج	طلاق
۱۳۸۹		۱۳۶۳۵۴۲	۴۴۱۰۴۲	۸۷۱۶۲۷	۱۳۷۲۰۰
۱۳۹۰		۱۳۸۲۲۲۹	۳۸۳۵۰۴	۸۷۴۷۹۲	۱۴۲۸۴۱
۱۳۹۱		۱۴۲۱۶۸۹	۳۶۷۵۳۹	۸۲۹۹۶۸	۱۵۰۳۲۴
آذربایجان شرقی		۶۸۶۶۹	۲۱۲۴۴	۴۶۶۶۲	۷۲۵۵
آذربایجان غربی		۶۲۸۰۷	۱۴۲۹۱	۳۸۷۸۷	۵۴۳۳
اردبیل		۲۴۶۰۱	۶۴۴۳	۱۸۴۰۱	۲۳۶۲
اصفهان		۷۸۲۵۱	۲۵۱۱۸	۴۶۹۵۰	۹۳۹۹
البرز		۳۵۶۴۹	۸۲۵۶	۱۹۵۱۵	۵۵۸۲
ایلام		۱۰۲۲۱	۲۴۸۴	۶۹۵۸	۶۳۷
بوشهر		۲۰۱۸۱	۴۱۳۸	۱۱۲۱۸	۱۷۲۲
تهران		۱۷۸۸۳۲	۵۰۰۸۸	۹۳۵۷۲	۳۲۷۱۳
چهارمحال و بختیاری		۲۰۴۰۷	۴۳۹۳	۱۱۴۰۸	۱۱۲۴
خراسان جنوبی		۱۴۸۱۰	۴۰۲۷	۸۴۵۶	۸۸۶
خراسان رضوی		۱۳۱۶۱۲	۲۹۴۴۵	۷۸۳۷۴	۱۵۰۴۹
خراسان شمالی		۱۸۳۷۶	۵۲۴۸	۱۲۲۷۰	۱۷۲۴
خوزستان		۱۰۸۴۵۷	۲۰۳۶۵	۵۶۶۱۵	۷۴۱۴
زنجان		۱۹۵۱۵	۵۲۹۴	۱۸۰۴۸	۱۹۶۹
سمنان		۹۷۶۷	۳۱۳۷	۵۹۶۲	۱۲۹۱
سیستان و بلوچستان		۸۹۳۷۰	۱۹۹۴۰	۲۴۳۶۶	۱۱۹۰
فارس		۸۲۷۳۶	۲۲۸۱۸	۴۹۱۲۹	۷۴۶۴
قزوین		۲۱۱۷۷	۵۶۱۸	۱۴۸۰۹	۲۶۷۴
قم		۲۲۵۴۷	۵۲۸۳	۱۳۰۴۰	۲۸۸۰
کردستان		۲۸۰۷۴	۷۵۴۲	۲۱۳۱۳	۳۴۷۸
کرمان		۵۷۴۹۱	۱۰۸۸۲	۲۶۸۷۸	۳۵۵۹
کرمانشاه		۳۴۱۷۱	۱۱۰۰۷	۲۳۷۴۳	۴۶۰۷
کهگیلویه و بویر احمد		۱۵۸۸۲	۲۹۹۵	۸۹۳۴	۱۰۰۷
گلستان		۴۱۰۲۲	۸۱۸۲	۲۲۹۸۶	۲۹۲۲
گیلان		۳۲۱۹۸	۱۵۰۶۷	۲۸۰۱۲	۵۶۸۹
لرستان		۳۷۱۵۴	۸۲۹۰	۲۳۵۱۳	۳۳۶۸
مازندران		۴۳۹۸۵	۱۵۳۵۰	۳۲۲۲۸	۶۷۸۳
مرکزی		۲۱۵۵۸	۷۷۲۱	۱۵۷۴۳	۳۳۶۰
هرمزگان		۳۷۲۸۰	۶۸۳۲	۱۷۲۱۲	۲۰۷۴
همدان		۳۱۳۸۸	۱۰۸۹۶	۲۳۱۸۳	۳۴۸۳
یزد		۲۳۵۰۱	۵۱۴۵	۱۱۶۸۳	۱۲۲۶

مأخذ: سالنامه آماری کشور سال ۱۳۹۱

جدول (۷-۲) متولدین ثبت شده بر حسب جنس در نقاط شهری و روستایی

نقاط روستایی			نقاط شهری			جمع			جنس و سن
دختر	پسر	پسر دختر	دختر	پسر	پسر دختر	دختر	پسر	پسر دختر	
۴۱۳۲	۴۲۶۲	۸۳۹۴	۷۰۱۷	۷۷۳۴	۱۴۷۵۱	۱۱۱۴۹	۱۱۹۹۶	۲۳۱۴۵۱۳۸۶
۴۲۱۵	۴۴۵۵	۸۶۷۰	۷۱۵۴	۷۶۱۸	۱۴۷۷۲	۱۱۳۶۹	۱۲۰۷۳	۲۳۴۴۲۱۳۸۷
۴۱۷۱	۴۴۲۹	۸۶۰۰	۷۰۸۱	۷۹۷۶	۱۵۰۵۷	۱۱۲۵۲	۱۲۴۰۵	۲۳۶۵۷۱۳۸۸
۳۶۲۱	۳۷۷۹	۷۴۰۰	۸۰۵۳	۸۵۳۲	۱۶۵۸۵	۱۱۶۸۵	۱۲۳۰۰	۲۳۹۸۵۱۳۸۹
۴۰۱۴	۴۳۱۴	۸۳۲۸	۷۴۹۹	۸۰۸۱	۱۵۵۸۰	۱۱۵۱۳	۱۲۳۹۵	۲۳۹۰۸۱۳۹۰
۳۷۲۷	۳۹۲۵	۷۶۵۲	۸۲۴۵	۸۷۰۴	۱۶۹۴۹	۱۱۹۷۱	۱۲۶۳۰	۲۴۶۰۱۱۳۹۱
۸۸۵	۹۳۰	۱۸۱۵	۵۱۱۷	۵۴۱۱	۱۰۵۲۸	۶۰۰۱	۶۳۴۲	۱۲۳۴۳اردبیل
۱۷۸	۲۰۶	۳۸۴	۲۱۹	۲۲۵	۴۴۴	۳۹۷	۴۳۱	۸۲۸بیله سوار
۶۸۹	۷۱۰	۱۳۹۹	۱۱۲۲	۱۱۹۷	۲۳۱۹	۱۸۱۱	۱۹۰۷	۳۷۱۸پارس آباد
۳۶۳	۴۱۲	۷۷۵	۳۷۰	۴۰۳	۷۷۳	۷۳۳	۸۱۵	۱۵۴۸خلخال
۷۰	۵۹	۱۲۹	۲۱	۲۸	۴۹	۹۱	۸۷	۱۷۸سرعین
۱۴۴	۱۴۷	۲۹۱	۵۹	۵۳	۱۱۲	۲۰۳	۲۰۰	۴۰۳کوثر
۷۸۳	۸۴۸	۱۶۳۱	۸۱۷	۸۸۰	۱۶۹۷	۱۶۰۰	۱۷۲۸	۳۳۲۸مشگین شهر
۳۹۴	۳۹۴	۷۸۸	۳۵۱	۳۶۸	۷۱۹	۷۴۵	۷۶۲	۱۵۰۷مغان
۱۲۸	۱۱۵	۲۴۳	۱۳۸	۱۰۹	۲۴۷	۲۶۶	۲۲۴	۴۹۰نمین
۹۳	۱۰۴	۱۹۷	۳۱	۳۰	۶۱	۱۲۴	۱۳۴	۲۵۸نیر

مأخذ: سالنامه آماری استان سال ۱۳۹۱

جدول (۲-۸) فوت شدگان ثبت شده بر حسب جنس در نقاط شهری و روستایی

نقاط روستایی			نقاط شهری			استان			سال و شهرستان
زن	مرد	مرد و زن	زن	مرد	مرد و زن	زن	مرد	مرد و زن	
۱۰۶۲	۱۴۲۶	۲۴۸۸	۱۶۸۲	۲۱۷۱	۳۸۵۳	۲۷۴۴	۳۵۹۷	۶۳۴۱۱۳۸۶
۱۱۳۴	۱۳۵۸	۲۴۹۲	۱۷۶۴	۲۱۹۷	۳۹۶۱	۲۸۹۸	۳۵۵۵	۶۴۵۳۱۳۸۷
۱۱۷۶	۱۵۷۴	۲۷۵۰	۱۴۶۴	۱۹۹۸	۳۴۶۲	۲۶۴۰	۳۵۷۲	۶۲۱۲۱۳۸۸
۱۲۸۸	۱۲۳۷	۲۵۲۵	۱۷۵۲	۲۲۱۷	۳۹۶۹	۲۹۳۰	۳۵۶۴	۶۴۹۴۱۳۸۹
۱۱۷۷	۱۴۴۴	۲۶۲۱	۱۶۵۰	۲۲۲۳	۳۸۷۳	۲۸۲۷	۳۶۶۷	۶۴۹۴۱۳۹۰
۱۱۱۴	۱۳۳۵	۲۴۴۹	۱۷۴۰	۲۲۹۰	۴۰۳۰	۲۸۵۴	۳۶۲۵	۶۴۷۹۱۳۹۱
۲۲۰	۲۲۴	۴۴۴	۱۰۶۸	۱۴۲۳	۲۴۹۱	۱۲۸۸	۱۶۴۷	۲۹۳۵اردبیل
۶۵	۸۴	۱۴۹	۴۲	۷۳	۱۱۵	۱۰۷	۱۵۷	۲۶۴بيله سوار
۱۰۸	۱۶۰	۲۶۸	۱۹۷	۲۱۶	۴۱۳	۳۰۵	۳۷۶	۶۸۱پارس آباد
۱۶۹	۱۹۱	۳۶۰	۱۰۷	۱۳۴	۲۴۱	۲۷۶	۳۲۵	۶۰۱خلخال
۴۷	۲۶	۷۳	۱۱	۱۳	۲۴	۵۸	۳۹	۹۷سرعین
۴۵	۶۶	۱۱۱	۲۱	۲۸	۴۹	۶۶	۹۴	۱۶۰کوثر
۱۷۹	۲۲۹	۴۰۸	۱۵۶	۲۲۴	۳۸۰	۳۳۵	۴۵۳	۷۸۸مشگین شهر
۱۳۰	۱۴۴	۲۷۴	۷۷	۸۷	۱۶۴	۲۰۷	۲۳۱	۴۳۸مغان
۹۲	۱۵۰	۲۴۲	۴۷	۷۳	۱۲۰	۱۳۹	۲۲۳	۳۶۲نمین
۵۹	۶۱	۱۲۰	۱۴	۱۹	۳۳	۷۳	۸۰	۱۵۳نیر

مأخذ : سالنامه آماری استان سال ۱۳۹۱

جدول (۲-۹) ازدواج و طلاق ثبت شده در نقاط شهری و روستایی

نقاط روستایی		نقاط شهری		جمع		سال و شهرستان
طلاق	ازدواج	طلاق	ازدواج	طلاق	ازدواج	
۳۳۶	۴۳۲۶	۱۰۲۸	۱۲۶۹۱	۱۳۶۴	۱۷۰۴۷۱۳۸۶
۳۴۲	۴۳۸۹	۱۱۶۱	۱۳۹۳۷	۱۵۱۳	۱۸۳۲۶۱۳۸۷
۳۴۲	۴۳۸۹	۱۱۶۱	۱۳۹۳۷	۱۵۱۳	۱۸۳۲۶۱۳۸۹
۶۳۱	۶۶۰۳	۱۴۲۳	۱۲۱۴۷	۲۰۵۴	۱۸۷۵۰۱۳۹۰
۴۷۹	۴۸۳۳	۱۸۸۳	۱۳۵۶۸	۲۳۶۲	۱۸۴۰۱۱۳۹۱
۲۴۳	۱۷۴۰	۱۱۹۱	۶۵۵۱	۱۴۳۴	۸۲۹۱اردبیل
۲۲	۱۲۴	۱۳۹	۵۷۸	۱۶۱	۷۰۲بيله سوار
۱۴	۵۹۵	۹۳	۱۹۸۶	۱۰۷	۲۵۸۱پارس آباد
۵۶	۵۹۱	۸۶	۸۰۱	۱۴۲	۱۳۹۲خلخال
۰	۱۰۹	۱	۷۳	۱	۱۸۲سرعین
۲۱	۲۱۹	۴۵	۲۹۵	۶۶	۵۱۴کوثر
۷۳	۹۳۶	۲۶۶	۱۳۴۱	۳۳۹	۲۲۷۷مشگین شهر
۱۱	۲۰۶	۱۸	۱۰۷۲	۲۹	۱۲۷۸مغان
۳۹	۱۸۵	۴۴	۷۵۵	۸۳	۹۴۰نمین
۰	۱۲۸	۰	۱۱۶	۰	۲۴۴نیر

مأخذ: سالنامه آماری استان سال ۱۳۹۱

۲-۳- مهاجرت

بین سالهای ۸۵ الی ۱۳۹۰ در مجموع ۵۵۳۴۶۶۶ نفر بین استانهای کشور نیز درون استانی جابجا شده اند. در طی این دوره تعداد ۷۰۹۰۶ نفر مهاجر وارد استان شده است که (از این تعداد ۴۰۴۹۴ نفر مهاجرتهای درون استانی بوده است) و ۱/۲۸ درصد کل مهاجرین وارده به استان ها را شامل می شود. در همین مدت ۸۴۸۲۱ نفر از استان خارج شده و مهاجرت نموده اند که ۱/۵۳ درصد از کل مهاجرین خارج شده از استان ها را شامل می شود. خالص مهاجرت در این دوره ۱۳۹۱۵ نفر می باشد. میزان خالص مهاجرت به جمعیت استان اردبیل، ۱/۱۱- درصد می باشد و مفهوم آن این است که به ازای هر صد نفر جمعیت استان این ۱/۱۱ نفر از استان مهاجرت کرده اند در طی این دوره ۵ ساله از لحاظ نسبت خالص مهاجرت به جمعیت، استان لرستان با ۲/۰۴- درصد در رتبه اول، استان کرمانشاه با ۲- درصد در رتبه دوم، استان چهارمحال و بختیاری ۱/۸۷- درصد در رتبه سوم، استان سیستان و بلوچستان با ۱/۳۲- درصد در رتبه چهارم و استان اردبیل در رتبه ششم قرار دارد. نکته قابل توجه کاهش روند مهاجرت نسبت به دوره زمانی ده ساله ۷۵ تا ۸۵ می باشد بطوریکه خالص مهاجرت از ۶۹ هزار نفر در دوره زمانی ۷۵ تا ۸۵ به رقم ۱۳۹۱۵ نفر کاهش یافته است. جدول (۲-۱۰)

جدول (۱۰-۲) مهاجران داخلی وارد شده و خارج شده کل کشور به تفکیک استان از سال ۱۳۸۵ - ۱۳۹۰

خالص مهاجرت		مهاجران خارج شده		مهاجران وارد شده		نام استان
درصد	تعداد(هزارنفر)	درصد	تعداد(هزارنفر)	درصد	تعداد(هزارنفر)	
-	۰	۱۰۰	۵۵۳۴۶۶۶	۱۰۰	۵۵۳۴۶۶۶	کل کشور
-۰/۱۹	-۷۴۰۱	۳/۹۱	۲۱۶۵۹۹	۳/۷۸	۲۰۹۱۹۸	آذربایجان شرقی
-۰/۴۵	-۱۴۰۳۷	۳/۴۶	۱۹۱۵۷۶	۳/۲	۱۷۷۵۳۹	آذربایجان غربی
-۱/۱۱	-۱۳۹۱۵	۱/۵۳	۸۴۸۲۱	۱/۲۸	۷۰۹۰۶	اردبیل
+۰/۹۵	۴۶۸۳۷	۵/۹۶	۳۳۰۲۶۰	۶/۸	۳۷۷۰۹۷	اصفهان
+۳/۸۸	۹۳۶۹۳	۳/۸	۲۱۰۱۵۷	۵/۴۸	۳۰۳۸۵۰	البرز
-۰/۴۸	-۲۷۱۴	۰/۸	۴۵۴۷۳	۰/۷۷	۴۲۷۵۹	ایلام
+۲/۴	۲۴۰۶۱۵	۱/۸	۹۹۸۴۳	۲/۲	۱۲۴۴۵۸	بوشهر
-۰/۱۷	-۲۰۸۳۸	۱۸/۲۵	۹۹۹۶۴۹	۱۷/۷۷	۹۷۸۸۱۱	تهران
-۱/۸۷	-۱۶۷۴۸	۱/۲۸	۷۰۹۴۴	۰/۹۸	۵۴۱۹۶	چهارمحال و بختیاری
+۲	۱۳۶۷۸	۱/۲۷	۷۱۰۱۴	۱/۵	۸۴۶۹۲	خراسان جنوبی
-۰/۰۹	-۵۷۳۵	۷/۴۷	۴۱۳۴۱۵	۷/۳۶	۴۰۷۶۸۰	خراسان رضوی
-۰/۰۶	-۵۲۵	۱/۴۸	۸۲۲۷۹	۱/۴۷	۸۱۷۵۴	خراسان شمالی
-۱/۲	-۵۴۵۳۰	۵/۳۶	۲۹۶۷۱۱	۴/۴	۲۴۲۱۸	خوزستان
+۰/۳۲	۳۳۴۰	۱/۳	۷۲۱۹۶	۱/۳۶	۷۵۵۳۶	زنجان
+۲/۹۳	۱۸۵۲۲	۰/۹۶	۵۳۵۷۶	۱/۳۰	۷۲۰۹۸	سمنان
-۱/۳۲	-۳۳۶۸۴	۲/۴۲	۱۳۴۱۳۷	۱/۸۱	۱۰۰۴۵۳	سیستان و بلوچستان
-۰/۵۶	-۲۵۹۷۵	۷	۳۹۰۳۷۱	۶/۷	۳۶۴۳۹۶	فارس
-۰/۵۵	-۶۶۲۷	۱/۷۳	۹۵۷۹۵	۱/۶۱	۸۹۱۶۸	قزوین
+۰/۴۲	۴۹۳۲	۱/۱۴	۶۳۲۷۰	۱/۲۳	۶۸۲۰۲	قم
-۰/۶۹	-۱۰۳۵۲	۲/۵۶	۱۴۱۹۲۰	۲/۳۷	۱۳۱۵۶۸	کردستان
-۰/۲۱	-۶۳۸۲	۳/۱۶	۱۷۴۹۳۳	۳	۱۶۸۵۵۱	کرمان
-۲	-۳۸۷۱۹	۲/۷۵	۱۵۲۳۳۱	۲/۰۵	۱۱۳۶۱۲	کرمانشاه
-۰/۶۶	۴۳۵۲	۱/۲۵	۶۹۵۲۷	۱/۱۷	۶۵۱۷۵	کهگیلویه و بویر احمد
+۰/۷۷	۱۳۷۵۰	۲/۴۸	۱۳۷۴۲۸	۲/۷۳	۱۵۱۱۷۸	گلستان
+۱/۲۱	۳۰۰۵۲	۳/۵۶	۱۹۷۱۳۳	۴/۱	۲۲۷۱۸۵	گیلان
-۲/۰۴	-۳۵۹۳۷	۱/۹۵	۱۰۷۹۹۹	۱/۳	۷۲۰۶۲	لرستان
+۰/۸۲	۲۵۳۸۲	۳/۸۱	۲۱۱۰۰۰	۴/۲۷	۲۳۶۳۸۲	مازندران
+۰/۵۴	۷۶۳۳	۱/۸۶	۱۰۲۸۳۲	۲	۱۱۰۴۶۵	مرکزی
+۰/۵۲	۸۲۱۹	۲	۱۱۲۷۵۷	۲/۱۸	۱۲۰۹۷۶	هرمزگان
-۱/۰۴	-۱۸۴۰۵	۲/۳	۱۲۷۶۰۷	۱/۹۷	۱۰۹۲۰۲	همدان
+۲/۴۴	۲۶۲۲۳	۱/۴	۷۷۱۱۳	۱/۸۶	۱۰۳۳۳۶	یزد

منبع: مرکز آمار ایران، نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۰ و محاسبات نگارنده

۲-۴- نیروی انسانی و بازار کار

۲-۴-۱- تقاضای نیروی کار

- جمعیت فعال و نرخ فعالیت عمومی

تمام افراد ۱۰ ساله و بیشتر (حداقل سن تعیین شده) که در هفته تقویمی قبل از هفته آمارگیری (هفته مرجع) طبق تعریف کار در تولید کالا و خدمات مشارکت داشته (شاغل) و یا از قابلیت مشارکت برخوردار بوده اند (بیکار) جمعیت فعال اقتصادی محسوب می شوند. براین اساس تمام افراد ۱۰ ساله و بیشتر که در طول هفته مرجع طبق تعریف، در هیچ یک از دو گروه شاغلان و بیکاران قرار نمی گیرند جمعیت غیرفعال اقتصادی محسوب می شوند. بنابراین براساس تعریف نرخ فعالیت یا نرخ مشارکت اقتصادی، این نرخ عبارتست از نسبت جمعیت فعال (شاغل + بیکار) ۱۰ ساله و بیشتر (یا ۱۵ ساله و بیشتر) به جمعیت در سن کار ۱۰ ساله و بیشتر (یا ۱۵ ساله و بیشتر) ضرب در ۱۰۰.

$$\text{نرخ مشارکت اقتصادی (نرخ فعالیت)} = \frac{\text{جمعیت فعال ۱۰ ساله و بیشتر (یا ۱۵ ساله و بیشتر)}}{\text{جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر (یا ۱۵ ساله و بیشتر)}} \times 100$$

در سال ۱۳۹۰ نرخ فعالیت جمعیت ده ساله و بیشتر در استان ۴۲/۵ درصد بوده است که این نرخ در سال ۱۳۹۱ به رقم ۴۲/۴ درصد کاهش یافته است. این نرخ در کشور در سال ۱۳۹۱، ۳۷/۴ درصد بوده است. چنانچه ملاحظه می شود نرخ فعالیت در استان بیشتر از کشور می باشد و نشان می دهد که تقاضا برای کار در بین برخی گروه ها در استان بیشتر از کشور است.

- نرخ اشتغال (زنان و مردان)

طبق تعریف کار، تمام افراد ۱۰ ساله و بیشتر که در طول هفته مرجع، حداقل یک ساعت کار کرده و یا بنابه دلایلی بطور موقت کار را ترک کرده باشند شاغل محسوب می شوند. شاغلان بطور عمده شامل دو گروه مزد و حقوق بگیران و خود اشتغالان می شوند. ترک موقت در هفته مرجع با داشتن پیوند رسمی شغلی برای مزد و حقوق بگیران و تداوم کسب و کار برای خود اشتغالان به عنوان اشتغال محسوب می شود.

بر این اساس نرخ اشتغال عبارتست از نسبت جمعیت شاغل به جمعیت فعال (شاغل و بیکار) ضربدر ۱۰۰

$$\text{نرخ اشتغال} = \frac{\text{جمعیت شاغل}}{\text{جمعیت فعال}} \times 100$$

نرخ اشتغال در استان در سال ۱۳۹۰، ۸۵/۳ درصد و در کشور ۸۵/۲ درصد بوده است. که تقریباً در حد میانگین کشوری می باشد.

۲-۴-۲- عرضه نیروی کار

- نرخ بیکاری:

براساس تعریف، بیکار به تمام افراد ۱۰ ساله و بیشتر اطلاق می شود که:

۱- در هفته مرجع فاقد کار باشند (دارای اشتغال مزدبگیری یا خوداشتغالی نباشند)

۲- در هفته مرجع و یا هفته بعد از آن آماده برای کار باشند (برای اشتغال مزدبگیری یا خوداشتغالی آماده باشند)

۳- در هفته مرجع و سه هفته قبل از آن جویای کار باشند (اقدامات مشخصی را به منظور جستجوی اشتغال مزدبگیری و یا خوداشتغالی به عمل آورده باشند)

افرادی که به دلیل آغاز به کار در آینده و یا انتظار بازگشت به شغل قبلی جویای کار نبوده ولی فاقدکار و آماده برای کار بوده اند نیز بیکار محسوب می شوند.

براین اساس نرخ بیکاری عبارتست از نسبت جمعیت بیکار به جمعیت فعال (شاغل و بیکار) ضربدر ۱۰۰

$$\text{نرخ اشتغال} = \frac{\text{جمعیت شاغل}}{\text{جمعیت فعال}} \times 100$$

با توجه به تعاریف فوق نرخ بیکاری در استان در سال ۱۳۹۰، ۱۲/۷ درصد بوده است. این نرخ در سال ۱۳۹۱ به ۱۳/۲ درصد افزایش یافته است. نرخ متناظر متوسط کشوری در سال ۱۳۹۰، ۱۲/۳ درصد بوده است که در سال ۱۳۹۱ به ۱۲/۱ درصد کاهش یافته است. چنانچه ملاحظه می شود نرخ بیکاری در استان از متوسط کشوری بالا تر می باشد.

- ترکیب اشتغال

منظور از ترکیب اشتغال در این قسمت شامل سه گروه کشاورزی، صنعت و خدمات و نیز بخش خصوصی و بخش عمومی می باشد. فعالیت های تولیدی براساس طبقه بندی بین المللی فعالیت های اقتصادی (ISIC, Rev ۳-۱۹۹۰) می باشد. در این بخش ها، کشاورزی شامل زراعت، باغداری، دامپروری، شکار، جنگلداری و ماهیگیری است. صنعت شامل استخراج معدن، ساخت، ساختمان و تأمین آب و برق و گاز است. کلیه فعالیت های خارج از کشاورزی و صنعت نیز در حوزه بخش خدمات جای می گیرد. هر کدام از افراد شاغل که در یکی از سه بخش فوق مشغول به فعالیت باشد در آن بخش طبقه بندی می شود.

براساس نتایج آمارگیری از نیروی کار در سال ۱۳۹۰، ۴۰ درصد از شاغلین استان در بخش کشاورزی، ۲۳/۶ درصد در بخش صنعت، ۳۶/۴ درصد در بخش خدمات مشغول به فعالیت بوده اند. این نسبت ها در سال ۱۳۹۱ به ترتیب ۳۵، ۲۷/۷، ۳۷/۳ درصد بوده اند. چنانچه ملاحظه می شود ترکیب فعالیت اقتصادی به نفع بخش خدمات و صنعت تغییر یافته است.

در سال ۱۳۹۰ در سطح کشور ۱۸/۶ درصد در بخش کشاورزی، ۳۳/۴ درصد در بخش صنعت و ۴۸ درصد در بخش خدمات مشغول بکار بوده اند. در سال ۱۳۹۱ این نسبت ها به ترتیب ۱۹/۴، ۳۳/۴ و ۴۷/۲ درصد رسیده اند.

بررسی ترکیب اشتغال در استان و کشور نشان می دهد علیرغم کاهش سهم بخش کشاورزی در استان کماکان سهم اشتغال این بخش تقریباً نزدیک به دو برابر رقم متناظر کشوری است. سهم اشتغال بخش صنعت استان از متوسط کشوری حدود ۵/۷ درصد کمتر بوده و همچنین سهم بخش خدمات استان در اشتغال به میزان ۹/۹ درصد کمتر از متوسط کشوری می باشد. (جدول ۲-۱۰)

جدول (۲-۱۰) ترکیب اشتغال به تفکیک بخش، استان و کشور ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

خدمات	صنعت	کشاورزی	عنوان	
۳۶/۴	۲۳/۶	۴۰	۱۳۹۰	استان
۳۷/۳	۲۷/۷	۳۵	۱۳۹۱	
۴۸	۳۳/۴	۱۸/۶	۱۳۹۰	کشور
۴۷/۲	۳۳/۴	۱۹/۴	۱۳۹۱	

مأخذ: مرکز آمار ایران، نتایج آمارگیری از نیروی کار و سالنامه آماری استان سال ۱۳۹۱

فصل سوم

ساختار رشد اقتصادی

۳- ساختار رشد اقتصادی

۳-۱- تولید ناخالص داخلی، رشد اقتصادی و تولید سرانه

تولید ناخالص داخلی استان، مجموع ارزش ریالی سالانه کالاها و خدمات نهایی تولید شده به قیمت های جاری و در محدوده جغرافیایی استان است بنابراین این رقم نشانگر توان تولیدی استان و رشد آن نشانگر رشد اقتصادی استان است. در حساب های منطقه ای تولید ناخالص داخلی به دو صورت «با احتساب نفت» و «بدون احتساب نفت» ذکر شده است.

تولید ناخالص داخلی استان به قیمت های جاری در سال ۱۳۹۰، ۵۷,۹۱۳,۶۷۰ میلیون ریال و بدون نفت ۵۷,۸۸۷,۸۱۷ میلیون ریال بوده که هر دو نسبت به سال قبل ۲۱/۶ درصد رشد داشته اند. رشد تولید ناخالص کشور در این سال ۲۸/۲ درصد و بدون نفت ۲۴/۹ درصد بوده است.

بررسی سهم جمعیت و تولید ناخالص داخلی استان از کشور می تواند برآوردی از نحوه توزیع تولید ناخالص داخلی با توجه به پراکندگی جمعیتی در استانها باشد. جمعیت استان در سال ۱۳۹۰، ۱,۲۴۸,۴۸۸ نفر بوده که حدود ۱/۶۶ درصد از جمعیت کشور را شامل می شود در همین سال سهم استان از تولید ناخالص داخلی کشور ۰/۹۳ و بدون نفت ۱/۱۵ درصد بوده است. بنابراین استان به نسبت جمعیت خود از تولید ناخالص داخلی برخوردار نمی باشد. از طرفی رشد اقتصادی استان ۶/۶ درصد کمتر از رشد اقتصادی کشور در سال ۱۳۹۰ می باشد. بنابراین سهم تولید استان به نسبت جمعیت آن پایین است و ادامه روند فعلی نیز این مسئله را تشدید خواهد کرد.

تولید سرانه استان در سال ۱۳۹۰، ۴۶/۳۸ میلیون ریال و کشور ۸۲/۸ میلیون ریال بوده است. بنابراین تولید سرانه استان نیز در این سال حدود ۵۲ درصد تولید سرانه کشور است. اگر درآمد سرانه را به عنوان شاخص رفاه و سطح زندگی بدانیم در این سال سطح زندگی مردم استان نزدیک نصف متوسط کشور بوده است.

جدول (۳-۱) توزیع استانی تولید ناخالص داخلی کشور

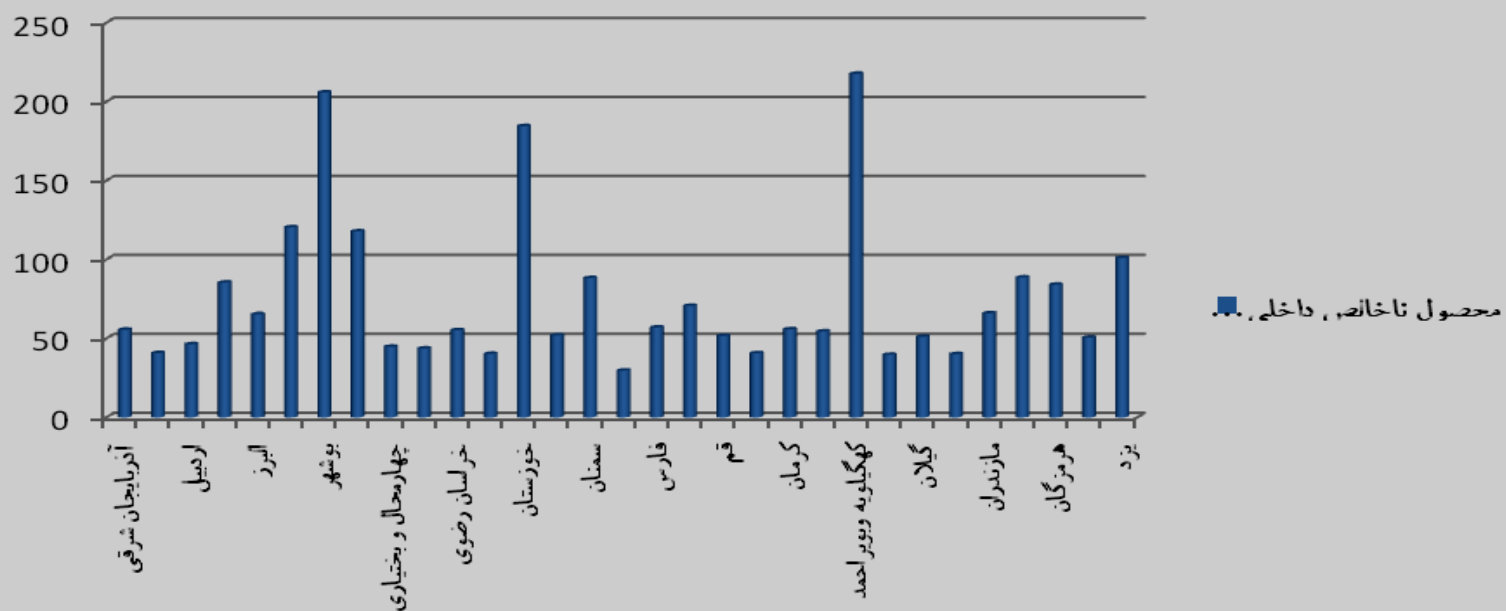
ردیف	نام استان	۱۳۹۰						
		محصول ناخالص داخلی (میلیون ریال)	محصول ناخالص داخلی بدون نفت (میلیون ریال)	جمعیت (نفر)	محصول ناخالص داخلی سرانه (میلیون ریال)	سهم استانها از محصول ناخالص داخلی کشور	سهم استانها از محصول ناخالص داخلی بدون نفت کشور	سهم استانها از جمعیت کشور
۱	کل کشور	۶,۲۲۵,۶۵۹,۷۳۸	۵,۰۰۸,۹۵۶,۸۷۳	۷۵,۱۴۹,۶۶۹	۸۲,۸۴۳,۴۷۵۱۷	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۲	آذربایجان شرقی	۲۰۷,۱۳۹,۴۳۹	۱۹۱,۲۰۵,۲۲۵	۳,۷۲۴,۶۲۰	۵۵,۶۱۳,۵۷۶۵	۳,۳۲۷۱۸۸۵۷۱	۳,۸۱۷۲۶۶۳۵۵	۴,۹۵۶۲۶۹۳
۳	آذربایجان غربی	۱۲۵,۷۱۷,۲۸۹	۱۲۵,۶۷۲,۵۸۷	۳,۰۸۰,۵۷۶	۴۰,۸۰۹۶۶۹۵۷	۲,۰۱۹۳۴۰۸۲۴	۲,۵۰۸۹۵۷۲۶۲	۴,۰۹۹۲۵۴۲
۴	اردبیل	۵۷,۹۱۳,۶۷۰	۵۷,۸۸۷,۸۱۷	۱,۲۴۸,۴۸۸	۴۶,۳۸۷۰۴۵۹۷	۰,۹۳۰۲۴۱۵	۱,۱۵۵۶۸۶۰۸۱	۱,۶۶۱۳۳۵
۵	اصفهان	۴۱۶,۸۶۴,۳۴۲	۳۵۷,۲۳۴,۸۱۹	۴,۸۷۹,۳۱۲	۸۵,۴۳۵۰۶۵۹۱	۶,۶۹۵۹۰۶۲۹۵	۷,۱۳۱۹۲۰۴۳	۶,۴۹۲۷۹۲۴
۶	البرز	۱۵۷,۷۹۳,۲۶۱	۱۵۷,۶۰۴,۹۵۶	۲,۴۱۲,۵۱۳	۶۵,۴۰۶۱۸۰۶۹	۲,۵۳۴۵۶۲۸۸۷	۳,۱۴۶۴۶۲۶۱۸	۳,۲۱۰۲۷۷۶
۷	ایلام	۶۷,۱۶۱,۳۹۸	۲۶,۸۹۱,۰۵۸	۵۵۷,۵۹۹	۱۲۰,۴۴۷۴۸۶۲	۱,۰۷۸۸۳۶۲۶	۰,۵۳۶۸۵۹۴۴۶	۰,۷۴۱۹۸۴۶
۸	بوشهر	۲۱۲,۶۶۳,۴۷۷	۱۶۹,۵۹۳,۹۸۹	۱,۰۳۲,۹۴۹	۲۰۵,۸۷۹۹۳۹۲	۳,۴۱۵۹۱۸۷۳۵	۳,۳۸۵۸۱۴۵۲۱	۱,۳۷۴۵۲۲۴
۹	تهران	۱,۴۳۶,۴۳۱,۵۰۰	۱,۳۹۹,۶۱۴,۷۴۴	۱۲,۱۸۳,۳۹۱	۱۱۷,۹۰۰۷۹۶۲	۲۳,۰۷۲۷۵۹۵۱	۲۷,۹۴۲۳۳۹۸۷	۱۶,۲۱۲۱۶۹
۱۰	چهارمحال و بختیاری	۴۰,۰۹۹,۶۴۰	۴۰,۰۴۲,۶۹۱	۸۹۵,۲۶۳	۴۴,۷۹۰۹۰۵۵۴	۰,۶۴۴۱۰۲۶۶۸	۰,۷۹۹۴۲۱۷۵۳	۱,۱۹۱۳۰۶۶
۱۱	خراسان جنوبی	۲۸,۹۵۸,۳۵۰	۲۸,۹۵۵,۴۱۵	۶۶۲,۵۳۴	۴۳,۷۰۸۴۷۳۷	۰,۴۶۵۱۴۵۰۷۹	۰,۵۷۸۰۷۲۷۵۹	۰,۸۸۱۶۱۹۳
۱۲	خراسان رضوی	۳۳۱,۲۹۲,۲۷۲	۳۳۰,۶۸۷,۳۵۳	۵,۹۹۴,۴۰۲	۵۵,۲۶۶۹۴۲۷۱	۵,۳۲۱۴۰۰۲۳۵	۶,۶۰۱۹۲۰۵۴۷	۷,۹۷۶۶۱۸
۱۳	خراسان شمالی	۳۴,۹۵۶,۳۳۲	۳۴,۹۵۵,۳۶۱	۸۶۷,۷۲۷	۴۰,۲۸۴۹۴۲۶۶	۰,۵۶۱۴۸۸۰۰۱	۰,۶۹۷۸۵۷۰۹۸	۱,۱۵۴۶۶۵۱
۱۴	خوزستان	۸۳۶,۲۴۰,۲۴۰	۲۹۲,۷۲۸,۷۴۰	۴,۵۳۱,۷۲۰	۱۸۴,۵۳۰۴۳۰۱	۱۳,۴۳۲۱۵۴۵۹	۵,۸۴۴۱۰۵۸۰۹	۶,۰۳۰۲۵۹۴
۱۵	زنجان	۵۲,۸۳۰,۰۷۰	۵۲,۵۶۳,۷۴۳	۱,۰۱۵,۷۳۴	۵۲,۰۱۱۷۱۷۸۱	۰,۸۴۸۵۸۵۸۹۱	۱,۰۴۹۳۹۴۹۹۹	۱,۳۵۱۶۱۴۷
۱۶	سمنان	۵۵,۷۵۹,۳۴۱	۵۵,۳۰۴,۹۷۸	۶۳۱,۲۱۸	۸۸,۳۳۶۱۰۶۶۷	۰,۸۹۵۶۳۷۴۵۷	۱,۱۰۴۱۲۱۶۶۶	۰,۸۳۹۹۴۷۸
۱۷	سیستان و بلوچستان	۷۵,۲۳۰,۳۲۷	۷۵,۲۳۰,۳۲۷	۲,۵۳۴,۳۲۷	۲۹,۶۸۴۵۳۸۱۹	۱,۲۰۸۳۹۱۲۳۵	۱,۵۰۱۹۱۶۰۳۸	۳,۳۷۲۳۷۲۸

ادامه جدول (۳-۱) توزیع استانی تولید ناخالص داخلی کشور

ردیف	نام استان	۱۳۹۰						
		محصول ناخالص داخلی (میلیون ریال)	محصول ناخالص داخلی بدون نفت (میلیون ریال)	جمعیت (نفر)	محصول ناخالص داخلی سرانه (میلیون ریال)	سهم استانها از محصول ناخالص داخلی کشور	سهم استانها از محصول ناخالص داخلی بدون نفت کشور	سهم استانها از جمعیت کشور
۱۸	فارس	۲۶۲,۰۲۷,۸۰۱	۲۴۹,۰۵۴,۳۲۶	۴,۵۹۶,۶۵۸	۵۷,۰۰۳۹۸۰۱۳	۴,۲۰۸۸۳۵۸۸۷	۴,۹۷۲۱۷۹۴۹۳	۶,۱۱۶۶۷۱
۱۹	قزوین	۸۴,۹۹۲,۸۲۷	۸۴,۷۹۸,۱۴۳	۱,۲۰۱,۵۶۵	۷۰,۷۳۵۱۰۵۵۶	۱,۳۶۵۲۰۱۹۳۳	۱,۶۹۲۹۳۰۱۹۵	۱,۵۹۸۸۹۵۹
۲۰	قم	۵۹,۵۱۹,۵۵۴	۵۹,۲۳۴,۳۲۲	۱,۱۵۱,۶۷۲	۵۱,۶۸۰۹۹۴۶۳	۰,۹۵۶۰۳۶۰۹۸	۱,۱۸۲۵۶۸۰۱۸	۱,۵۳۲۵۰۴۴
۲۱	کردستان	۶۰,۷۸۴,۴۶۳	۶۰,۷۷۷,۵۱۹	۱,۴۹۳,۶۴۵	۴۰,۶۹۵۳۸۷۸۶	۰,۹۷۶۳۵۳۷۵۵	۱,۲۱۳۳۷۶۷۷۶	۱,۹۸۷۵۶۰۳
۲۲	کرمان	۱۶۴,۰۵۲,۹۶۰	۱۶۲,۳۷۱,۹۶۳	۲,۹۳۸,۹۸۸	۵۵,۸۱۹۵۴۰۴۶	۲,۶۳۵۱۰۹۶۳۵	۳,۲۴۱۶۳۲۲۸۱	۳,۹۱۰۸۴۶۲
۲۳	کرمانشاه	۱۰۶,۰۸۶,۰۴۸	۱۰۲,۵۰۵,۲۱۸	۱,۹۴۵,۲۲۷	۵۴,۵۳۶۵۹۰۵۷	۱,۷۰۴۰۱۲۹۵۵	۲,۰۴۶۴۳۸۴۱۴	۲,۵۸۸۴۷۰۵
۲۴	کهگیلویه و بویراحمد	۱۴۳,۴۱۳,۶۷۴	۲۶,۳۰۲,۰۱۷	۶۵۸,۶۲۹	۲۱۷,۷۴۵۷۶۲۴	۲,۳۰۳۵۸۹۹۷۷	۰,۵۲۵۰۹۹۶۹	۰,۸۷۶۴۲۳
۲۵	گلستان	۷۰,۵۱۲,۹۳۱	۷۰,۴۲۷,۳۹۳	۱,۷۷۷,۰۱۴	۳۹,۶۸۰۵۷۱۲۳	۱,۱۳۲۶۱۷۸۰۴	۱,۴۰۶۰۲۹۱۳۳	۲,۳۶۴۶۳۳۲
۲۶	گیلان	۱۲۶,۸۹۰,۶۱۰	۱۲۶,۸۳۱,۶۸۹	۲,۴۸۰,۸۷۴	۵۱,۱۴۷۵۴۳۱۸	۲,۰۳۸۱۸۷۳۶۳	۲,۵۳۲۰۹۷۸۳۶	۳,۳۰۱۲۴۴۱
۲۷	لرستان	۷۰,۲۸۱,۳۸۵	۶۹,۸۶۴,۶۹۹	۱,۷۵۴,۲۴۳	۴۰,۰۶۳۶۵۴۴۶	۱,۱۲۸۸۹۸۵۹۶	۱,۳۹۴۷۹۵۳۸۲	۲,۳۳۴۳۳۲۳
۲۸	مازندران	۲۰۲,۷۹۱,۴۷۱	۲۰۲,۵۵۶,۷۳۱	۳,۰۷۳,۹۴۳	۶۵,۹۷۱۱۲۲۷۹	۳,۲۵۷۳۴۹۰۹۵	۴,۰۴۳۸۹۰۵۰۵	۴,۰۹۰۴۲۷۹
۲۹	مرکزی	۱۲۵,۴۲۴,۳۰۷	۱۰۲,۲۱۰,۶۲۸	۱,۴۱۳,۹۵۹	۸۸,۷۰۴۳۴۵۱۶	۲,۰۱۴۶۳۴۷۹۳	۲,۰۴۰۵۵۷۱۶۵	۱,۸۸۱۵۲۳۹
۳۰	هرمزگان	۱۳۲,۷۸۱,۷۴۰	۹۷,۳۶۳,۷۱۰	۱,۵۷۸,۱۸۳	۸۴,۱۳۵۸۳۲۴۷	۲,۱۳۲۸۱۳۹۶۸	۱,۹۴۳۷۹۲۱۳۸	۲,۱۰۰۰۵۳۲
۳۱	همدان	۸۸,۸۸۱,۸۸۷	۸۸,۸۴۴,۲۹۵	۱,۷۵۸,۲۶۸	۵۰,۵۵۰۸۱۸۸۱	۱,۴۲۷۶۷۰۱۷۲	۱,۷۷۳۷۰۸۵۲۳	۲,۳۳۹۶۸۸۳
۳۲	یزد	۱۰۸,۵۳۶,۶۴۴	۱۰۸,۴۵۷,۵۳۵	۱,۰۷۴,۴۲۸	۱۰۱,۰۱۸۰۷۱۳	۱,۷۴۳۳۷۵۷۸۵	۲,۱۶۵۲۷۱۸۹۳	۱,۴۲۹۷۱۷۵
۳۳	فرمانطقه	۲۸۱,۶۳۰,۴۸۵	۱,۱۸۲,۸۸۱			۴,۵۲۳۷۰۵۰۷۲	۰,۰۲۳۶۱۵۳۱۸	۰

منبع: سایت مرکز آمار ایران

نمودار (۱-۳) محصول ناخالص داخلی سرانه استان‌ها (میلیون ریال)



۳-۱-۱- ارزش افزوده به تفکیک بخش های اقتصادی

ارزش افزوده عبارت است از اضافه ارزشی که در هر مرحله از تولید بر ارزش (یا قیمت) یک کالا افزوده می شود به عبارت دیگر ارزش افزوده تفاوت بین ستانده از مصارف واسطه می باشد تحلیل ارزش افزوده بخش های اقتصادی استان می تواند نقاط قوت و ضعف اقتصاد استان را نمایان کند تحلیل جزئی ارزش افزوده بخش های اقتصادی استان در سال ۱۳۹۰ نشان می دهد که فعالیت های عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها با ۲۴ درصد تولید ناخالص داخلی استان و کشاورزی، شکار و جنگلداری با ۲۱ درصد تولید ناخالص داخلی استان بیشترین سهم را در مجموع ارزش افزوده استان به خود اختصاص داده اند. مجموع این دو رشته فعالیت به ۴۵ درصد تولید ناخالص استان می رسد که رقم قابل توجهی است این در حالی است که صنعت تنها ۵/۷ درصد و هتل و رستوران ۲/۱ درصد و ساختمان ۷/۷ درصد از تولید ناخالص استان را دارا است.

بررسی زیر فعالیت های بخش کشاورزی، شکار و جنگلداری نشان می دهد که زراعت و باغداری با ۱۱ درصد تولید ناخالص داخلی استان بیشترین تاثیر را روی بخش کشاورزی دارد.

آمارهای ارائه شده حاکی از آن است که اقتصاد استان بر دو پایه مهم کشاورزی و فعالیت های واسطه گری و خدماتی بنا شده است و صنعت نقش چندانی در اقتصاد استان ندارد و همچنین با توجه به پتانسیل های گردشگری استان و وجود آب های گرم زیرزمینی و جاذبه های طبیعی متاسفانه سهم بخش هتل و رستوران نیز در تولید ناخالص داخلی استان پایین است.

بررسی سهم ارزش افزوده فعالیت اقتصادی استان نسبت به مقادیر مشابه کشوری در سال ۱۳۹۰ نشان می دهد که بخش های کشاورزی، شکار و جنگلداری با ۲/۵ درصد، هتل و رستوران با ۲/۴ درصد، عمده فروشی، خرده فروشی و تعمیر وسایل نقلیه و کالاها با ۱/۷ درصد و بالاخره آموزش با ۱/۷ درصد بیش از سهم جمعیتی استان ارزش افزوده ایجاد کرده اند.

بررسی رشد ارزش افزوده بخش های اقتصادی استان جهت گیری های اقتصادی استان را برای تقویت بخش های اقتصادی خاص نشان می دهد.

تحلیل جزئی تر ارزش افزوده بخش های اقتصادی در سال ۱۳۹۰ نشان می دهد که متاسفانه بیشترین تاثیر کاهش رشد اقتصادی استان نسبت به کشور در بخش صنعت افتاده است در حالی که رشد بخش صنعت در کشور در این سال ۴۶/۸ درصد (به قیمت جاری) بوده رشد آن در استان تنها ۱۴/۶ درصد نشان می دهد که برخی از زیربخش ها حتی با رشد منفی روبرو شده اند.

بطوری که رشد ارزش افزوده زیر بخش «ساخت کاغذ و محصولات کاغذی»، ۳۳/۳- درصد و «ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی»، ۷/۱۴- درصد بوده است. بعد از بخش صنعت، بخش معدن کمترین رشد را نسبت به متوسط کشور دارد بطوری که متوسط رشد کشوری این بخش ۲۹/۹ درصد و متوسط رشد استان ۸/۳۲ درصد می باشد.

رشد ارزش افزوده بخش کشاورزی استان در سال ۱۳۹۰ مشابه دو بخش بالا، فاصله زیادی با متوسط کشوری دارد. در حالی که رشد بخش کشاورزی کشور به ۲۱ درصد می رسد بخش کشاورزی استان رشد ۱۰/۳ درصد داشته است. این در حالی است که استان اردبیل از لحاظ جغرافیایی، منابع طبیعی و مراتع، یکی از مناطق مستعد کشور برای توسعه این بخش محسوب می شود. افت رشد بخش کشاورزی بیشتر مربوط به زیربخش دامداری و مرغداری می باشد بطوری که زیر بخش مربوط در کشور ۱۳/۵ درصد رشد داشته است ولی رشد استانی آن به یک درصد هم نمی رسد.

برخی از بخشهای استان در سال ۱۳۹۰ نسبت به کشور از رشد بالاتری برخوردار بوده اند به طوری که بخش «واسطه گری ها مالی» در استان ۶۶ درصد رشد داشته است در حالی که رشد کشوری آن ۲۱/۱ درصد بوده است.

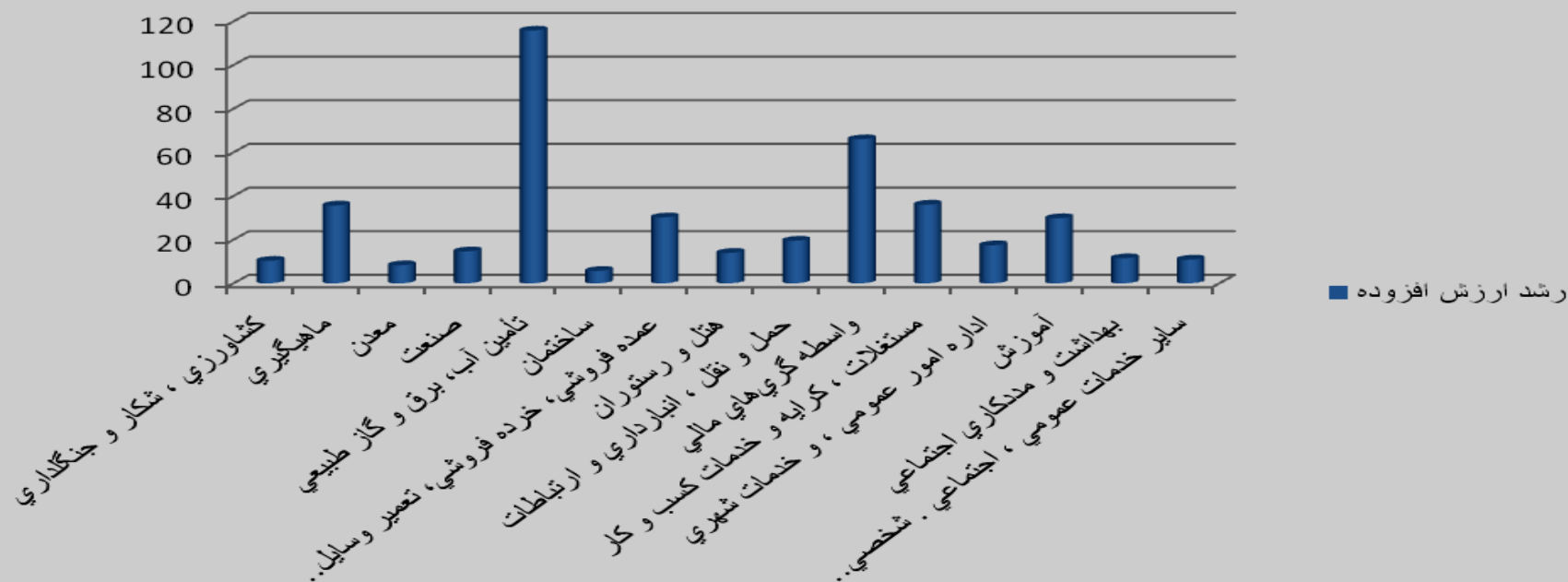
همچنین بخش «تامین آب، برق و گاز طبیعی» در استان ۱۱۵/۸ درصد رشد نشان می دهد در حالی که رشد کشوری آن ۷۷/۶ درصد می باشد. همچنین بخش «مستغلات کرایه و خدمات کسب و کار» در استان ۳۶ درصد و در کشور ۱۴ درصد رشد نشان می دهد.

در نتیجه بخش های مولد استان شامل صنعت، معدن و کشاورزی نسبت به سایر بخش ها از رشد کمتری برخوردار بوده اند.

بررسی نسبت مصارف واسطه به ستانده در سال ۱۳۹۰ نشان می دهد که بخش صنعت با ۶۸/۹ بیشترین و بخش آموزش با ۱۰/۸ درصد کمترین مقدار را بین بخش های اقتصادی استان دارند. این نسبت برای کشاورزی، ۳۵/۵، ساختمان ۵۸/۱۳ و واسطه گری های مالی ۲۷/۴ می باشد. بالا بودن این نسبت نشان می دهد که تولید برخی از بخش ها نیازمند استفاده بیشتر از مواد واسطه است.

نمودار (۲-۳) رشد ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی در استان

به قیمت‌های جاری در سال ۱۳۹۰



جدول (۳-۲) ارزش افزوده رشته فعالیتهای اقتصادی در استان و کشور به قیمت‌های جاری در سالهای ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰

(میلیون ریال)

ردیف	شرح فعالیت‌ها	۱۳۸۹				۱۳۹۰				رشد کشور به قیمت جاری	رشد استان به قیمت جاری
		کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان	کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان		
۱	کشاورزی، شکار و جنگلداری	۳۹۸,۹۲۰,۵۲۸	۱۱۱۲۵۸۲۰,۵۱	۰۰۰۲۷۸۸۹۸۱۷	۰۰۰۲۳۳۷۱۳۶۸۹	۴۸۲۷۸۷۲۲۸,۴	۱۲۲۷۶۵۶۷,۷۹	۰۰۰۲۵۴۲۸۵۲۶	۰۰۰۲۱۱۹۸۰۵	۲۱۰۰۲۳۴۱۱	۱۰۰۳۴۳۰۳۲۹
۱.۱	زراعت و باغداری	۲۶۸,۴۲۰,۸۳۸	۵,۳۶۱,۱۷۶	۰۰۰۱۹۹۷۳۰۲۶	۰۰۰۱۱۲۶۱۹۱۳۵	۳۳۴,۴۹۰,۰۳۰	۶,۴۵۱,۱۶۱	۰۰۰۱۹۲۸۶۵۵۷	۰۰۰۱۱۱۳۹۲۷	۲۴,۶۱۴۰۳۳	۲۰۰۳۳۱۰۷۳۳۷
۱.۲	دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار	۱۲۶,۰۲۵,۶۷۹	۵,۷۱۰,۶۴۶	۰۰۰۴۵۳۱۳۳۵	۰۰۰۱۱۹۹۶۰۲۳۹	۱۴۳,۱۳۰,۲۰۷	۵,۷۶۵,۵۰۶	۰۰۰۴۰۲۸۱۵۴۷	۰۰۰۹۹۵۵۳۵	۱۳,۵۷۲۲۵۶	۰۰۹۶۰۶۶۸۹۴۵
۱.۳	جنگلداری	۴,۴۷۴,۰۱۱	۵۳,۹۹۹	۰۰۰۱۲۰۶۹۳۷۴	۰۰۰۱۱۱۳۴۳۱۵	۵,۱۶۶,۹۹۱	۵۹,۹۰۱	۰۰۰۱۱۵۹۲۹۵۸	۰۰۰۱۰۳۴۳	۱۵,۴۸۹۰۱۸	۱۰۰۹۳۰۳۰۳۲
۲	ماهیگیری	۱۱,۵۱۷,۴۸۳	۵۳۲۷۹,۲۴۰۴۸	۰۰۰۴۶۲۵۹۴۵	۰۰۰۱۱۱۹۲۰۶	۱۵۴۷۷۸۳۷,۴	۷۲۲۹۲,۰۸۵۶۴	۰۰۰۴۶۷۰۶۸۴	۰۰۰۱۲۴۸۳	۳۴,۳۸۵۵۸۵	۳۵,۶۸۵۲۷۸۱۵
۲.۴	ماهیگیری	۱۱,۵۱۷,۴۸۳	۵۳,۲۷۹	۰۰۰۴۶۲۵۹۴۵	۰۰۰۱۱۱۹۲۰۶	۱۵,۴۷۷,۸۳۷	۷۲,۲۹۲	۰۰۰۴۶۷۰۶۸۴	۰۰۰۱۲۴۸۳	۳۴,۳۸۵۵۸۵	۳۵,۶۸۵۲۷۸۱۵
۳	معدن	۸۰۰,۳۲۱,۲۵۱	۹۷,۴۷۲	۰۰۰۰۱۲۱۷۹۲	۰۰۰۰۲۰۴۷۵۴۶	۱,۰۴۰,۱۳۱,۰۱۶	۱۰۵,۵۸۴	۰۰۰۰۱۰۱۵۱	۰۰۰۱۸۲۳۱	۲۹,۹۶۴۱۸۸	۸,۳۲۲۱۵۱۵۸
۳.۵	نفت خام و گاز طبیعی	۷۶۱,۸۵۱,۵۲۰	.	.	.	۹۸۹,۹۰۹,۷۵۰	۲۹,۹۳۴۷۳۵	-
۳.۶	سایر معادن	۳۸,۴۶۹,۷۳۱	۹۷,۴۷۲	۰۰۰۰۲۵۳۳۷۴۳	۰۰۰۰۲۰۴۷۵۴۶	۵۰,۲۲۱,۲۶۶	۱۰۵,۵۸۴	۰۰۰۰۲۱۰۲۳۸	۰۰۰۱۸۲۳۱	۳۰,۵۴۷۴۸۳	۸,۳۲۲۱۵۱۵۸
۴	صنعت	۶۰۲۷۰,۶۴۷۴,۷	۲۸۸۳۴۵۵,۲۲۳	۰۰۰۰۴۷۸۴۱۷۸	۰۰۰۰۶۰۵۷۱۰۷۹	۸۸۵۰۸۹۶۹۵,۲	۳۳۰۵۴۷۳,۱۱۵	۰۰۰۰۳۷۳۴۶۱۹	۰۰۰۵۷۰۷۵۹	۴۶,۸۵۲۵۲۸	۱۴,۶۳۵۸۳۹۹۷
۴.۷	ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها	۸۱,۳۵۸,۹۵۲	۹۶۰,۲۶۹	۰۰۰۱۱۸۰۲۸۶۵	۰۰۰۲۰۱۷۱۸۱۱	۱۰۶,۲۰۰,۱۵۷	۱,۰۱۰,۳۵۵	۰۰۰۰۹۵۱۳۶۸۴	۰۰۰۱۷۴۴۵۹	۳۰,۵۳۲۸۴۸	۵,۲۱۵۸۲۷۲۲۳
۴.۸	ساخت محصولات از توتون و تنباکو	۲,۰۰۷,۲۹۰	.	.	.	۲,۱۴۹,۱۷۷	۷,۰۶۸۵۷۰۳	-
۴.۹	ساخت منسوجات	۱۷,۷۷۰,۶۴۱	۴۳,۴۵۳	۰۰۰۰۲۴۴۵۲۰۳	۰۰۰۰۰۹۱۲۷۸۸	۲۱,۴۵۵,۸۴۱	۹۳,۵۰۸	۰۰۰۰۴۳۵۸۱۷۲	۰۰۰۱۶۱۴۶	۲۰,۷۳۷۵۷۶	۱۱۵,۱۹۴۸۷۷

ادامه جدول (۳-۲) ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی در استان و کشور به قیمت‌های جاری در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۸۹

(میلیون ریال)

ردیف	شرح فعالیت‌ها	۱۳۸۹				۱۳۹۰				رشد کشور به قیمت جاری	رشد استان به قیمت جاری
		کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان	کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان		
۴.۱۰	ساخت پوشاک، عمل آوری و رنگ کردن خز	۳,۱۱۸,۹۷۳	۳۱,۸۶۰	۰۰۱۰۲۱۴۸۳۷	۰۰۰۰۶۶۹۲۶	۳,۱۶۸,۸۹۵	۳۱,۸۶۸	۰۰۱۰۰۵۶۶۳۲	۰۰۰۰۵۵۰۳	۱۶۰۰۵۸۶۴	۰۰۲۷۰۲۴۰۵۵
۴.۱۱	دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی	۲,۴۳۳,۸۰۳	۴,۹۱۷	۰۰۰۲۰۲۰۲۳۲	۰۰۰۰۱۰۳۲۸۵	۲,۸۷۱,۲۳۷	۴,۶۷۳	۰۰۰۱۶۲۷۴۰۲	۰۰۰۰۰۸۰۷	۱۷,۹۷۳۲۴۵	-۴,۹۶۶۳۹۳۱۱۸
۴.۱۲	ساخت چوب و محصولات چوبی	۷,۰۹۱,۱۵۲	۱۸۴,۹۸۰	۰۰۲۶۰۸۶۰۵	۰۰۰۳۸۸۵۷۷۱	۶,۰۱۷,۳۰۵	۲۸۲,۷۱۴	۰۰۴۶۹۸۳۵۴۱	۰۰۰۴۸۸۱۷	-۱۵,۱۴۳۴۷	۵۲,۸۳۴۹۴۵۳۳
۴.۱۳	ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۳,۴۷۶,۳۳۸	۶,۷۰۰	۰۰۰۱۹۲۷۳۷۹	۰۰۰۰۱۴۰۷۴۸	۳,۸۰۴,۹۷۸	۴,۴۶۸	۰۰۰۱۱۷۴۳۶۷	۰۰۰۰۰۷۷۲	۹,۴۵۳۶۳۰۴	-۳۳,۳۰۹۰۶۳۰۹
۴.۱۴	انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده	۲,۷۱۸,۱۴۵	۱۷,۸۳۰	۰۰۰۶۵۵۹۵۵۸	۰۰۰۰۳۷۴۵۴۱	۴,۳۶۲,۲۰۲	۲۰,۸۴۴	۰۰۰۴۷۷۸۳۰۴	۰۰۰۰۳۵۹۹	۶۰,۴۸۴۵۳۸	۱۶,۹۰۴۸۰۳۱۳
۴.۱۵	ساخت کک، فرآورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته ای	۷۹,۲۹۴,۰۶۵	۸,۸۷۳	۰۰۰۰۱۱۱۸۹۴	۰۰۰۰۱۸۶۳۸۱	۲۲۰,۹۰۶,۴۸۳	۱۵,۱۴۸	۶,۸۵۷۱۹	۰۰۰۰۲۶۱۶	۱۷۸,۵۹۱۴۵	۷۰,۷۲۸۵۱۲۷
۴.۱۶	ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی	۸۵,۷۹۰,۶۲۵	۱۰,۳۹۰	۰۰۰۰۱۲۱۱۰۹	۰۰۰۰۲۱۸۲۵۷	۱۲۷,۳۱۲,۹۱۱	۲۱,۸۴۴	۰۰۰۰۱۷۱۵۷۶	۰۰۰۰۳۷۷۲	۴۸,۳۹۹۵۶۱	۱۱۰,۲۳۹۶۴۷۹
۴.۱۷	ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک	۱۳,۹۳۹,۸۰۴	۱۲۰,۷۲۲	۰۰۰۸۶۶۰۲۵۹	۰۰۰۲۵۳۵۹۴۴	۱۹,۳۹۶,۰۵۱	۲۰۷,۰۶۶	۰۰۱۰۶۷۵۷	۰۰۰۳۵۷۵۴	۳۹,۱۴۱۴۹۵	۷۱,۵۲۲۹۱۷۲۹
۴.۱۸	ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی	۶۰,۶۰۹,۹۳۷	۹۰۳,۳۱۶	۰۰۱۴۹۰۳۷۶۵	۰۰۱۸۹۷۵۴۴۳	۷۱,۰۴۸,۷۲۱	۸۳۸,۷۵۶	۰۰۱۱۸۰۵۳۶۶	۰۰۱۴۴۸۲۹	۱۷,۲۲۲۸۹۲	-۷,۱۴۷۰۱۰۹۱۸
۴.۱۹	ساخت فلزات اساسی	۶۵,۲۱۰,۹۰۹	۵۰,۸۲۵	۰۰۰۰۷۷۹۳۹۶	۰۰۰۱۰۶۷۶۵۴	۹۵,۷۸۸,۶۴۷	۶۲,۹۶۲	۰۰۰۰۶۵۷۳	۰۰۰۱۰۸۷۲	۴۶,۸۹۰۵۲۴	۲۳,۸۷۹۳۷۳۹۴

ادامه جدول (۳-۲) ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی در استان و کشور به قیمت‌های جاری در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۸۹

(میلیون ریال)

ردیف	شرح فعالیت‌ها	۱۳۸۹				۱۳۹۰				رشد کشور به قیمت جاری	رشد استان به قیمت جاری
		کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان	کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان		
۴.۲۰	ساخت محصولات فلزی فابریکی بجز ماشین آلات و تجهیزات	۳۰,۳۶۲,۷۶۸	۱۹۷,۶۴۵	۰۰۰۰۶۵۰۹۴۳۷	۰۰۰۰۴۱۵۱۸۰۵	۳۶,۵۸۹,۹۴۱	۲۳۹,۴۱۷	۰۰۰۰۶۵۴۳۲۴۲	۰۰۰۰۴۱۳۴۰	۲۰.۵۰۹۲۳۸	۲۱.۱۳۵۰۶۸۶۶
۴.۲۱	ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه بندی نشده در جای دیگر	۲۹,۲۰۰,۶۵۶	۹۴,۵۶۳	۰۰۰۰۳۲۳۸۴۰۲	۰۰۰۰۱۹۸۶۴۴	۲۹,۳۸۷,۵۵۰	۱۷۵,۰۷۳	۰۰۰۰۵۹۵۷۳۷۶	۰۰۰۰۳۰۲۳۰	۰.۶۴۰۰۳۱۲	۸۵.۱۳۷۷۶۶۹۴
۴.۲۲	ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی	۱,۵۵۲,۵۱۹	.	.	.	۱,۶۳۹,۴۳۳	.	.	۰۰۰۰۰۰۰۰	۵.۵۹۸۲۶۱۹	-
۴.۲۳	ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۷,۵۹۹,۲۳۳	۳۷,۶۶۰	۰۰۰۰۲۱۳۹۸۸۱	۰۰۰۰۰۷۹۱۱۰۷	۱۹,۶۲۱,۵۵۵	۴۰,۴۸۳	۰۰۰۰۲۰۶۳۱۸۱	۰۰۰۰۰۶۹۹۰	۱۱.۴۹۰۹۶۹	۷.۴۹۴۷۸۶۰۱۵
۴.۲۴	ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی	۱,۳۳۰,۵۴۴	.	.	.	۱,۹۹۴,۴۴۴	.	.	۰۰۰۰۰۰۰۰	۴۹.۸۹۶۸۲۲	-
۴.۲۵	ساخت ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت	۳,۹۶۲,۳۷۸	۲۳,۳۶۲	۰۰۰۰۵۸۹۶۰۷۱	۰۰۰۰۰۴۹۰۷۶۲	۴,۲۶۸,۳۴۷	۲۷,۵۹۲	۰۰۰۰۶۴۴۴۳۷	۰۰۰۰۰۴۷۶۴	۷.۷۲۱۸۳۴۷	۱۸.۱۰۵۹۵۲۶۴
۴.۲۶	ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر	۷۰,۳۹۵,۴۱۳	۲۶,۸۶۹	۰۰۰۰۰۳۸۱۶۹۱	۰۰۰۰۰۵۶۴۴۲۷	۷۵,۴۹۳,۳۰۵	۲۵,۸۴۷	۰۰۰۰۰۳۴۲۳۷۱	۰۰۰۰۰۴۴۶۳	۷.۲۴۱۷۹۵۵	-۳.۸۰۵۷۱۲۴۹۱
۴.۲۷	ساخت سایر تجهیزات حمل و نقل	۳,۸۴۲,۸۶۹	۷,۳۹۸	۰۰۰۰۱۹۲۵۰۲۱	۰۰۰۰۰۱۵۵۳۹۷	۴,۱۰۵,۱۲۷	۱۰,۳۹۶	۰۰۰۰۲۵۲۲۳۳۳	۰۰۰۰۰۱۷۹۵	۶.۸۲۴۵۴۱۹	۴۰.۵۲۵۸۹۹۳۷

ادامه جدول (۳-۲) ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی در استان و کشور به قیمت‌های جاری در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۸۹

(میلیون ریال)

ردیف	شرح فعالیت‌ها	۱۳۸۹				۱۳۹۰				رشد کشور به قیمت جاری	رشد استان به قیمت جاری
		کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان	کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان		
۴.۲۸	ساخت مبلمان و مصنوعات طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۸,۳۶۷,۷۶۱	۱۵۰,۳۷۸	۰.۰۰۸۱۸۷۰۵۹	۰.۰۰۳۱۵۸۹۰۳	۲۵,۶۰۹,۵۶۹	۱۹۰,۹۵۴	۰.۰۰۷۴۵۶۳۴	۰.۰۰۳۲۹۷۲	۳۹,۴۲۶۷۳۵	۲۶,۹۸۲۴۸۴۱۷
۴.۲۹	باز یافت	۱,۲۷۱,۶۹۹	۱,۴۴۵	۰.۰۰۱۱۳۶۳۳	۳۰۰۳۵۵۷	۱,۸۹۷,۸۲۰	۱,۵۰۵	۰.۰۰۰۷۹۳۲۷۳	۰.۰۰۰۰۲۶۰	۴۹,۲۳۵۰۱۲	۴,۱۸۱۰۹۹۲۴۱
۵	تأمین آب، برق و گاز طبیعی	۲۴۲,۲۶۵,۸۳۳	۱۰۲,۸۶۵۳,۲۰۸	۰.۰۰۴۲۴۵۹۶۹	۰.۰۰۲۱۶۰۸۳۳۴	۴۳۰,۲۸۲,۹۸۹,۹	۲۲۱,۹۸۸۲,۶۷۹	۰.۰۰۵۱۵۹۱۲۳	۰.۰۰۳۸۳۳۰۹	۷۷,۶۰۷۷۸۹	۱۱۵,۸۰۴۷۶۸۹
۵.۳۰	برق	۵۰,۹۹۱,۹۲۲	۱۸۱,۰۱۰	۰.۰۰۳۵۴۹۷۷	۰.۰۰۳۸۰۲۳۶۴	۹۳,۵۸۷,۲۷۱	۱۹۶,۶۹۲	۰.۰۰۲۱۰۱۷	۰.۰۰۳۳۹۶۳	۸۳,۵۳۳۵۲۲	۸,۶۶۴۰۵۱۳۷۴
۵.۳۱	توزیع گاز طبیعی	۱۸۱,۵۹۸,۱۲۳	۶۸۳,۳۷۶	۰.۰۰۳۷۶۳۱۲۵	۰.۰۰۱۴۳۵۵۲۹۴	۳۱۹,۸۴۴,۳۴۳	۱,۸۲۵,۵۷۷	۰.۰۰۵۷۰۷۷۰۴	۰.۰۰۳۱۵۲۲۴	۷۶,۱۲۷۵۶	۱۶۷,۱۴۰۷۴۴۱
۵.۳۲	آب	۹,۶۷۵,۷۸۸	۱۶۴,۲۶۷	۰.۰۰۱۶۹۷۷۱۳۷	۰.۰۰۳۴۵۰۶۶۶	۱۶,۸۵۱,۳۷۶	۱۹۷,۶۱۳	۰.۰۰۱۱۷۲۶۸۴۳	۰.۰۰۳۴۱۲۲	۷۴,۱۶۰۲۳۹	۲۰,۳۰۰۰۰۸۸۳
۶	ساختمان	۲۸۸,۰۷۹,۵۲۵	۴۲۶۵۸۴۷,۲۱	۰.۰۰۱۴۸۰۷۸۸۱	۰.۰۰۸۹۶۱۰۱۹	۳۱۹۴۱۶۰۵۹,۲	۴۵۰۸۹۸۹,۷۸۲	۰.۰۰۱۴۱۱۶۳۵۳	۰.۰۰۷۷۸۵۷۱	۱۰,۸۷۷۷۳۷	۵,۶۹۹۷۴۸۷۰۷
۶.۳۳	ساختمان‌های مسکونی	۱۳۰,۶۶۵,۵۱۵	۱,۹۶۶,۸۹۵	۰.۰۰۱۵۰۵۲۸۹۹	۰.۰۰۴۱۳۱۷۴۲۵	۱۴۴,۰۱۴,۶۹۹	۱,۹۴۰,۰۱۵	۰.۰۰۱۳۴۷۰۹۴۸	۰.۰۰۳۳۴۹۸۴	۱۰,۲۱۶۳۰۲	۱,۳۶۶۶۳۷۲۵۲
۶.۳۴	سایر ساختمان‌ها	۱۵۷,۴۱۴,۰۱۰	۲,۲۹۸,۹۵۲	۰.۰۰۱۴۶۰۴۴۹۷	۰.۰۰۴۸۲۹۲۷۶۵	۱۷۵,۴۰۱,۳۶۰	۲,۵۶۸,۹۷۵	۰.۰۰۱۴۶۶۶۲۶۸	۰.۰۰۴۴۳۵۸۷	۱۱,۴۲۶۷۷۹	۱۱,۷۴۵۴۷۵۶۱
۷	عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۶۲۹۵۱۹۵۷۰,۵	۱۰۹۳۶۹۳۱,۴۷	۰.۰۰۱۷۳۷۳۴۵۷	۰.۰۰۲۲۹۷۴۵۸۰۶	۸۲۰۴۴۸۷۹۸,۷	۱۴۲۴۱۹۹۲,۱	۰.۰۰۱۷۳۵۸۷۸۲	۰.۰۰۲۴۵۹۱۷۶	۳۰,۳۲۹۳۵۵	۳۰,۲۱۹۲۶۸۰۳
۷.۳۵	عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۶۲۹,۵۱۹,۵۷۱	۱۰,۹۳۶,۹۳۱	۰.۰۰۱۷۳۷۳۴۵۷	۰.۰۰۲۲۹۷۴۵۸۰۶	۸۲۰,۴۴۸,۷۹۹	۱۴,۲۴۱,۹۹۲	۰.۰۰۱۷۳۵۸۷۸۲	۰.۰۰۲۴۵۹۱۷۶	۳۰,۳۲۹۳۵۵	۳۰,۲۱۹۲۶۸۰۳
۸	هتل و رستوران	۴۴۵۸۷۲۹۸,۳۶	۱۱۱۷۷۵۵,۹۹۹	۰.۰۰۲۵۰۶۸۹۳۳	۰.۰۰۲۳۴۸۰۰۵۵	۵۲۸۴۲۹۸۰,۳۵	۱۲۷۳۷۵۸,۰۲۳	۰.۰۰۲۴۱۰۴۵۸۳	۰.۰۰۲۱۹۹۴۱	۱۸,۵۱۵۷۷۱	۱۳,۹۵۶۷۱۵۴۷
۸.۳۶	هتل و خوابگاه	۱۰,۱۵۳,۵۲۳	۲۱۵,۱۷۷	۰.۰۰۲۱۱۹۲۳۰۴	۰.۰۰۰۴۵۲۰۰۸۹	۱۱,۶۴۰,۷۲۷	۱۹۳,۶۱۸	۰.۰۰۱۶۶۳۲۸۳	۰.۰۰۰۳۳۴۳۲	۱۴,۶۴۷۱۷۵	۱۰۰۱۸۸۹۱۸۵

ادامه جدول (۳-۲) ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی در استان و کشور به قیمت‌های جاری در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۸۹

(میلیون ریال)

ردیف	شرح فعالیت‌ها	۱۳۸۹				۱۳۹۰				رشد کشور به قیمت جاری	رشد استان به قیمت جاری
		کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان	کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان		
۸.۳۷	رستوران	۳۴,۴۳۳,۷۷۶	۹۰۲,۵۷۹	۰.۰۲۶۲۱۲۰۳۹	۰.۰۱۸۹۵۹۹۶۶	۴۱,۲۰۲,۲۵۴	۱,۰۸۰,۱۴۰	۰.۰۲۶۲۱۵۵۵۱	۰.۰۱۸۶۵۰۹	۱۹.۶۵۶۵۰۸	۱۹.۶۷۲۵۴۲۵۵
۹	حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۳۵۴۵۵۴۱۷۵.۸	۲۳۹۳۴۶۳.۵۲۹	۰.۰۰۶۷۵۰۶۲۹	۰.۰۵۰۲۷۸۱۰۷	۴۳۴۴۵۶۹۷۳.۵	۲۸۶۰۵۹۶.۲۱۹	۰.۰۰۶۵۸۴۳۰۳	۰.۰۴۹۳۹۴۱	۲۲.۵۳۶۱۳۲	۱۹.۵۱۷۰۱۷۲۴
	حمل و نقل و انبارداری	۲۷۹۹۶۸۸۴۲.۴	۲۱۴۶۳۰۲.۸۹۷	۰.۰۰۷۶۶۶۲۲۱	۰.۰۴۵۰۸۶۱۴۶	۳۴۳۳۴۰۵۳۷	۲۶۱۱۲۶۵.۵۲۷	۰.۰۰۷۶۰۵۴۶۸	۰.۰۴۵۰۸۸۹	۲۲.۶۳۵۲۶۷	۲۱.۶۶۳۴۲۰۸۹
	حمل و نقل زمینی	۲۳۹۵۸۸۴۸۵.۷	۲۰۳۲۹۴۶.۸۰۵	۰.۰۰۸۴۸۵۱۶۱	۰.۰۴۲۷۰۴۹۴	۲۹۹۹۶۳۴۹۷.۴	۲۴۸۵۶۸۱.۹۵۵	۰.۰۰۸۲۸۶۶۱۵	۰.۰۴۲۹۲۰۵	۲۵.۱۹۹۴۶۳	۲۲.۲۶۹۸۹۶۵۱
۹.۳۸	راه آهن	۹,۳۶۹,۷۳۳	.	.	.	۱۱,۱۳۶,۵۴۷	۱۸.۸۵۶۶۰۵	-
۹.۳۹	حمل و نقل جاده ای	۲۲۶,۷۰۶,۶۳۱	۲,۰۲۳,۶۸۱	۰.۰۰۸۹۲۶۴۳۳	۰.۰۴۲۵۱۰۳۰۸	۲۸۴,۸۴۱,۱۰۷	۲,۴۷۵,۱۳۰	۰.۰۰۸۶۸۹۵۱۱	۰.۰۴۲۷۳۸۳	۲۵.۶۴۳۰۴۲	۲۲.۳۰۸۲۷۰۸۱
۹.۴۰	حمل و نقل لوله ای	۳,۵۱۲,۱۲۲	۹,۲۶۵	۰.۰۰۲۶۳۸۱۰۳	۰.۰۰۰۱۹۴۶۳۲	۳,۹۸۵,۸۴۳	۱۰,۵۵۲	۰.۰۰۲۶۴۷۴۰۷	۰.۰۰۰۱۸۲۲	۱۳.۴۸۸۱۸۹	۱۳.۸۸۸۴۰۴۴۹
۹.۴۱	حمل و نقل آبی	۵,۸۶۷,۹۴۲	.	.	.	۲,۶۲۹,۱۲۸	-۵۵.۱۹۵۰۶	-
۹.۴۲	حمل و نقل هوایی	۶,۷۹۰,۰۹۳	۴۰,۷۲۰	۰.۰۰۵۹۹۶۹۵۶	۰.۰۰۰۸۵۵۳۷۹	۷,۷۴۳,۶۳۶	۴۳,۹۶۹	۰.۰۰۵۶۷۸۰۳۷	۰.۰۰۰۷۵۹۲	۱۴.۰۴۳۱۶	۷.۹۷۸۳۳۲۱۰۷
۹.۴۳	خدمات پشتیبانی و انبارداری	۲۷,۷۲۲,۳۲۲	۷۲,۶۳۶	۰.۰۰۲۶۲۰۱۳۴	۰.۰۰۱۵۲۵۸۲۷	۳۳,۰۰۴,۲۷۵	۸۱,۶۱۵	۰.۰۰۲۴۷۲۸۵۹	۰.۰۰۱۴۰۹۳	۱۹.۰۵۳۰۷۱	۱۲.۳۶۱۲۰۸۳۲
۹.۴۴	پست و مخابرات	۷۴,۵۸۵,۳۳۳	۲۴۷,۱۶۱	۰.۰۰۳۳۱۳۷۹۷	۰.۰۰۵۱۹۱۹۶۱	۹۱,۱۱۶,۴۳۷	۲۴۹,۳۳۱	۰.۰۰۲۷۳۶۳۹۶	۰.۰۰۴۳۰۵۲	۲۲.۱۶۴۰۱۳	۰.۸۷۷۹۹۵۶۷
۱۰	واسطه‌گری‌های مالی	۱۴۲,۸۲۹,۶۲۳	۶۷۷۰۶۸,۶۵۳۸	۰.۰۰۴۷۴۰۳۹۴	۰.۰۱۴۲۲۲۷۹	۱۷۲۹۸۴۷۴۸.۶	۱۱۲۴۱۶۵.۴۱۱	۰.۰۰۶۴۹۸۶۳۹	۰.۰۱۹۴۱۱۱	۲۱.۱۱۲۶۵۵	۶۶.۰۳۴۱۸۳۴۵
۱۰.۴۵	بانک	۹۸,۶۴۳,۷۳۱	۴۹۳,۳۲۰	۰.۰۰۵۰۱۰۲۴	۰.۰۱۰۳۶۲۸۸۱	۱۱۵,۹۳۶,۶۹۸	۶۶۳,۵۴۴	۰.۰۰۵۷۲۳۳۲۶	۰.۰۱۱۴۵۷۵	۱۷.۵۳۰۷۳۱	۳۴.۵۰۵۸۰۶۲۵
۱۰.۴۶	سایر واسطه‌گری‌های مالی و فعالیت‌های جنبی آنها	۲۹,۲۷۶,۷۳۳	۳۰,۸۸۹	۰.۰۰۱۰۵۵۰۷۷	۰.۰۰۰۶۴۸۸۷۲	۲۷,۰۵۰,۲۷۴	۴۱,۴۱۰	۰.۰۰۱۵۳۰۸۶۸	۰.۰۰۰۷۱۵۰	-۷.۶۰۴۸۷۴	۳۴.۰۶۱۰۵۵۳۵

ادامه جدول (۳-۲) ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی در استان و کشور به قیمت‌های جاری در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۸۹

(میلیون ریال)

ردیف	شرح فعالیت‌ها	۱۳۸۹				۱۳۹۰				رشد کشور به قیمت جاری	رشد استان به قیمت جاری
		کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان	کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان		
۱۰.۴۷	بیمه	۱۴,۹۰۹,۱۶۰	۱۵۲,۸۶۰	۰.۰۱۰۲۵۲۷۴۶	۰.۰۰۳۲۱۱۰۳۸	۲۹,۹۹۷,۷۷۷	۴۱۹,۲۱۱	۰.۰۱۳۹۷۴۷۵۲	۰.۰۰۷۲۳۸۶	۱۰۱.۲۰۳۶۷	۱۷۴.۲۴۵۶۹۱۵
۱۱	مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار	۶۱۴۹۳۸۴۴۶.۷	۳۳۴۷۴۴۵.۶۶۸	۰.۰۰۵۴۴۳۵۴۶	۰.۰۰۷۰۳۱۷۸۵۹	۷۰۷۰۲۸۹۸۵.۴	۴۵۵۴۲۶۵.۸۰۷	۰.۰۰۶۴۴۱۴۱۳	۰.۰۰۷۸۶۳۸۹	۱۴.۹۷۵۵۷	۳۶.۰۵۱۹۷۰۹۱
	مستغلات	۵۳۰۳۷۳۹۷۸.۸	۲۹۸۶۵۶۶.۱۵۲	۰.۰۰۵۶۳۱۰۵۷	۰.۰۰۶۲۷۳۷۰۷۱	۵۹۸,۸۶۰,۶۹۳	۴۰۷۴۱۳۵.۷۱۷	۰.۰۰۶۸۰۳۱۴۴	۰.۰۰۷۰۳۴۸۴	۱۲.۹۱۲۹۱	۳۶.۴۱۵۳۸۵۰۸
	خدمات واحدهای مسکونی	۴۹۶۶۹۲۹۷۵.۴	۲۷۶۰۶۷۳.۱۱۳	۰.۰۰۵۵۵۸۱۰۸	۰.۰۰۵۷۹۹۱۸۶۶	۵۵۵,۸۳۹,۶۳۸	۳۷۰۵۰۹۸.۱۲۱	۰.۰۰۶۶۶۵۷۶۸	۰.۰۰۶۳۹۷۶۲	۱۱.۹۰۸۰۹۳	۳۴.۲۰۹۹۵۴۲۱
۱۱.۴۸	خدمات واحدهای مسکونی شخصی	۳۸۶,۵۰۰,۴۷۲	۲,۴۴۷,۷۱۰	۰.۰۰۰۶۳۳۳۰۰۸	۰.۰۰۵۱۴۱۷۶۴۱	۴۲۳,۴۲۷,۴۶۶	۳,۲۶۷,۱۶۷	۰.۰۰۰۷۷۱۶۰۰۱	۰.۰۰۵۶۴۱۴۴	۹.۵۵۴۱۹۱۳	۳۳.۴۷۸۴۷۳۰۹
۱۱.۴۹	خدمات واحدهای مسکونی اجاری	۱۱۰,۱۹۲,۵۰۴	۳۱۲,۹۶۳	۰.۰۰۰۲۸۴۰۱۴۴	۰.۰۰۰۶۵۷۴۲۲۵	۱۳۲,۴۱۲,۱۷۲	۴۳۷,۹۳۲	۰.۰۰۰۳۳۰۷۳۳۶	۰.۰۰۰۷۵۶۱۸	۲۰.۱۶۴۴۱	۳۹.۹۳۰۹۳۷۸۹
۱۱.۵۰	خدمات واحدهای غیر مسکونی	۲۲,۵۸۵,۳۵۷	۴۰,۰۳۶	۰.۰۰۰۱۷۷۲۶۴	۰.۰۰۰۰۸۴۱۰۰۷	۲۹,۰۸۹,۲۰۲	۱۳۵,۶۸۵	۰.۰۰۰۴۶۶۴۴۳۷	۰.۰۰۰۲۳۴۲۹	۲۸.۷۹۶۷۳۱	۲۳۸.۹۰۹۴۱۷۸
۱۱.۵۱	خدمات دلان مستغلات	۱۱,۰۹۵,۶۴۶	۱۸۵,۸۵۷	۰.۰۰۱۶۷۵۰۴۷۵	۰.۰۰۰۳۹۰۴۱۹۸	۱۳,۹۳۱,۸۵۳	۲۳۳,۳۵۳	۰.۰۰۱۶۷۴۹۵۹۱	۰.۰۰۰۴۰۲۹۳	۲۵.۵۶۱۴۳۸	۲۵.۵۵۴۸۱۴۲۱
۱۱.۵۲	کرایه و خدمات کسب و کار	۸۴,۵۶۴,۴۶۸	۳۶۰,۸۸۰	۰.۰۰۰۴۲۶۷۵۰۸	۰.۰۰۰۷۵۸۰۷۸۸	۱۰۸,۱۶۸,۲۹۲	۴۸۰,۱۳۰	۰.۰۰۰۴۴۳۸۷۳۲	۰.۰۰۰۸۲۹۰۴	۲۷.۹۱۲۲۲۵	۳۳.۰۴۴۴۲۸۵۱
۱۲	اداره امور عمومی، و خدمات شهری	۲۱۸۲۰۴۴۳۸.۸	۲۵۷۴۰۹۷.۸۴۲	۰.۰۰۱۱۷۹۶۷۲۵	۰.۰۰۵۴۰۷۲۵۸۷	۲۷۳۱۸۲۶۳۹.۱	۳۰۲۳۰۲۸.۵۷۷	۰.۰۰۱۱۰۶۵۹۶۲	۰.۰۰۵۲۱۹۸۹	۲۵.۱۹۵۷۳	۱۷.۴۴۰۳۱۳۵۵
	امور عمومی و خدمات شهری	۱۰۱۲۹۰۷۸۵	۱۲۰۳۹۶۹.۳۱۸	۰.۰۰۱۱۸۸۶۲۶۷	۰.۰۰۲۵۲۹۱۰۸۸	۱۲۱۲۹۷۶۹۳.۱	۱۲۷۳۶۹۳.۱۴۶	۰.۰۰۱۰۵۰۰۵۵۵	۰.۰۰۲۱۹۹۳۰	۱۹.۷۵۱۹۵۳	۵.۷۹۱۱۶۳۲۳۶
۱۲.۵۳	امور عمومی	۵۶,۰۱۸,۵۵۱	۷۲۳,۶۶۲	۰.۰۰۱۲۹۱۸۲۵۸	۰.۰۰۱۵۲۰۱۵۵۲	۶۵,۰۰۰,۷۳۱	۷۳۷,۳۲۱	۰.۰۰۱۱۳۴۳۲۶۵	۰.۰۰۱۲۷۳۱۴	۱۶.۰۳۴۲۹۷	۱.۸۸۷۴۰۴۸۷۷

ادامه جدول (۳-۲) ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی در استان و کشور به قیمت‌های جاری در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۸۹

(میلیون ریال)

ردیف	شرح فعالیت‌ها	۱۳۸۹				۱۳۹۰				رشد کشور به قیمت جاری	رشد استان به قیمت جاری
		کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالصی استان	کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالصی استان		
۱۲.۵۴	خدمات شهری	۴۵,۲۷۲,۲۳۴	۴۸۰,۳۰۷	۰.۰۱۰۶۰۹۳۱۱	۰.۰۱۰۰۸۹۵۳۷	۵۶,۲۹۶,۹۶۲	۵۳۶,۳۷۳	۰.۰۰۹۵۲۷۵۵۹	۰.۰۰۹۲۶۱۶	۲۴.۳۵۲۰۷۳	۱۱.۶۷۲۸۱۹۴
	امور دفاعی و انتظامی	۱۰۹۴۴۳۴۳۹.۸	۱۲۷۷۵۲۸.۶۰۵	۰.۰۱۱۶۷۲۹۵۷	۰.۰۲۶۸۳۶۳۰۶	۱۴۳۳۴۱۴۰.۹	۱۶۴۴۳۱۴.۶۷	۰.۰۱۱۴۷۱۳۱۶	۰.۰۲۸۳۹۲۵	۳۰.۹۷۳۰۴۸	۲۸.۷۱۰۵۹۵۰۸
۱۲.۵۵	امور دفاعی	۷۳,۹۷۷,۵۰۴	۶۹۵,۰۲۹	۰.۰۰۹۳۹۵۱۴۶	۰.۰۱۴۶۰۰۰۸۳	۹۷,۵۱۸,۰۰۰	۹۱۶,۳۴۶	۰.۰۰۹۳۹۶۶۸۷	۰.۰۱۵۸۲۲۶	۳۱.۸۲۱۱۵۵	۳۱.۸۴۲۷۷۳۴۳
۱۲.۵۶	امور انتظامی	۳۵,۴۶۵,۹۳۶	۵۸۲,۴۹۹	۰.۰۱۶۴۲۴۱۸۶	۰.۰۱۲۲۳۶۲۲۳	۴۵,۸۲۳,۴۰۹	۷۲۷,۹۶۹	۰.۰۱۵۸۸۶۳۹	۰.۰۱۲۵۶۹۹	۲۹.۲۰۴۰۰۳	۲۴.۹۷۳۳۲۵۴۲
۱۲.۵۷	تأمین اجتماعی اجباری	۷,۴۷۰,۲۱۴	۹۲,۶۰۰	۰.۰۱۲۳۹۵۸۸۶	۰.۰۰۱۹۴۵۱۹۳	۸,۵۴۳,۵۳۷	۱۰۵,۰۲۱	۰.۰۱۲۲۹۲۴۲۲	۰.۰۰۱۸۱۳۴	۱۴.۳۶۸۰۳۷	۱۳.۴۱۳۴۴۷۴۹
۱۳	آموزش	۱۷۷۴۷۹۴۰۶.۱	۲۸۱۸۳۱۳۰۷۴	۰.۰۱۵۸۷۹۶۶۳	۰.۰۵۹۲۰۲۶۷۶	۲۱۰۹۵۲۲۸۲.۶	۳۶۵۹۵۵۹.۳۷۴	۰.۰۱۷۳۴۷۸۰۶	۰.۰۶۳۱۸۹۹	۱۸.۸۶۰۱۴۷	۲۹.۸۴۹۲۸۴۹۸
	آموزش ابتدائی	۵۱۱۰۹۵۴۲.۶۵	۹۰۸۵۸۰.۶۴۰۴	۰.۰۱۷۷۷۷۱۲۳	۰.۰۱۹۰۸۶۰۲۹	۵۹۴۷۰۷۹۵.۷۸	۱۲۳۷۲۲۸.۵۸۲	۰.۰۲۰۸۰۳۹۶۹	۰.۰۲۱۳۶۳۳	۱۶.۳۵۹۴۷۶	۳۶.۱۷۱۵۷۶۵۵
۱۳.۵۸	آموزش ابتدائی دولتی	۴۹,۴۱۵,۴۳۴	۸۹۱,۸۶۹	۰.۰۱۸۰۴۸۳۸۲	۰.۰۱۸۷۳۴۹۶۹	۵۷,۵۳۵,۹۰۵	۱,۲۱۷,۷۹۲	۰.۰۲۱۱۶۵۷۷۸	۰.۰۲۱۰۲۷۷	۱۶.۴۳۳۰۶۷	۳۶.۵۴۳۹۰۲۱
۱۳.۵۹	آموزش ابتدائی خصوصی	۱,۶۹۴,۱۰۹	۱۶,۷۱۲	۰.۰۰۹۸۶۴۷۹۵	۰.۰۰۰۰۳۵۱۰۶	۱,۹۳۴,۸۹۰	۱۹,۴۳۶	۰.۰۱۰۰۴۵۲۱۴	۰.۰۰۰۰۳۳۵۶	۱۴.۲۱۲۸۷۶	۱۶.۳۰۱۷۳۵۶۳
	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه ای	۶۶۸۲۱۴۰۳.۶۱	۱۳۲۵۴۹۹.۲۴۹	۰.۰۱۹۸۳۶۴۴۷	۰.۰۲۷۸۴۳۹۹۸	۷۹۵۴۶۵۴۸.۱۷	۱۶۸۷۳۳۰.۶۶۸	۰.۰۲۱۲۱۱۸۶۵	۰.۰۲۹۱۳۵۳	۱۹.۰۴۳۵۱۶	۲۷.۲۹۷۷۴۶۰۹
۱۳.۶۰	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه ای دولتی	۶۲,۳۱۸,۸۲۶	۱,۲۸۸,۸۸۵	۰.۰۲۰۶۸۲۱۲	۰.۰۲۷۰۷۴۸۷۳	۷۴,۴۶۲,۵۳۵	۱,۶۴۷,۹۲۰	۰.۰۲۲۱۳۰۸۵۷	۰.۰۲۸۴۵۴۸	۱۹.۴۸۶۴۲۲	۲۷.۸۵۶۱۸۰۷۳
۱۳.۶۱	آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه ای خصوصی	۴,۵۰۲,۵۷۸	۳۶,۶۱۴	۰.۰۰۸۱۳۱۷۴	۰.۰۰۰۰۷۶۹۱۲۵	۵,۰۸۴,۰۱۳	۳۹,۴۱۱	۰.۰۰۷۷۵۱۹۳۸	۰.۰۰۰۰۶۸۰۵	۱۲.۹۱۳۳۸	۷.۶۳۹۶۲۹۰۲۹

ادامه جدول (۳-۲) ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی در استان و کشور به قیمت‌های جاری در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۸۹

(میلیون ریال)

ردیف	شرح فعالیت‌ها	۱۳۸۹				۱۳۹۰				رشد کشور به قیمت جاری	رشد استان به قیمت جاری
		کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان	کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان		
	آموزش عالی	۵۰۸۶۹۹۹۹.۳۸	۴۵۷۵۴۳.۳۲۴۹	۰.۰۰۸۹۹۴۳۶۵	۰.۰۰۹۶۱۱۳۴۹	۶۲۳۹۵۶۲۷.۱۲	۶۰۴۱۰۳.۵۳۴۲	۰.۰۰۹۶۸۱۸۲۵	۰.۰۱۰۴۳۱۱	۲۲.۶۵۷۰۲۴	۳۲.۰۳۱۹۸۵۰۲
۱۳.۶۲	آموزش عالی دولتی	۲۹,۹۴۰,۲۶۲	۱۸۹,۴۱۷	۰.۰۰۶۳۲۶۴۹۳	۰.۰۰۳۹۷۸۹۷	۳۵,۱۶۳,۱۱۶	۲۳۸,۵۲۹	۰.۰۰۶۷۸۳۴۹۱	۰.۰۰۴۱۱۸۷	۱۷.۴۴۴۲۵	۲۵.۹۲۷۹۰۱۴۷
۱۳.۶۳	آموزش عالی خصوصی	۲۰,۹۲۹,۷۳۸	۲۶۸,۱۲۶	۰.۰۱۲۸۱۰۷۹	۰.۰۰۵۶۳۲۳۷۸	۲۷,۲۳۲,۵۱۱	۳۶۵,۵۷۵	۰.۰۱۳۴۲۴۲۰۷	۰.۰۰۶۳۱۲۴	۳۰.۱۱۳۹۶۴	۳۶.۳۴۴۱۸۹۸۱
	آموزش بزرگسالان	۸۶۷۸۴۶۰.۴۵۱	۱۲۶۶۸۹.۸۵۹۷	۰.۰۱۴۵۹۸۱۹۵	۰.۰۰۲۶۶۱۳۰۱	۹۵۳۹۳۱۱.۵۶۴	۱۳۰۸۹۶.۵۹	۰.۰۱۳۷۲۱۸۰۷	۰.۰۰۲۲۶۰۲	۹.۹۱۹۳۹۸۹	۳.۳۲۰۴۹۴۸۸
۱۳.۶۴	آموزش بزرگسالان دولتی	۴,۰۰۷,۱۸۵	۹۹,۴۷۳	۰.۰۲۴۸۲۳۵۷۸	۰.۰۰۲۰۸۹۵۶۵	۴,۳۴۳,۵۵۶	۱۰۰,۷۶۹	۰.۰۲۳۱۹۹۷۵۸	۰.۰۰۱۷۴۰۰	۸.۳۹۴۲۰۸۴	۱.۳۰۳۶۶۰۲۸۲
۱۳.۶۵	آموزش بزرگسالان خصوصی	۴,۶۷۱,۲۷۶	۲۷,۲۱۷	۰.۰۰۵۸۲۶۵۰۲	۰.۰۰۰۵۷۱۷۳۶	۵,۱۹۵,۷۵۵	۳۰,۱۲۷	۰.۰۰۵۷۹۸۴۱۴	۰.۰۰۰۵۲۰۲	۱۱.۲۲۷۷۶۱	۱۰.۶۹۱۵۶۶۸۵
۱۴	بهداشت و مددکاری اجتماعی	۱۷۷,۱۴۳,۹۳۷	۲,۵۳۱,۱۸۱	۰.۰۱۴۲۸۸۸۳۸	۰.۰۰۵۳۱۷۱۰۵۹	۲۰۷,۲۹۹,۶۸۷	۲,۸۲۲,۳۳۵	۰.۰۱۳۶۱۴۲۷۵	۰.۰۴۸۷۳۱۸	۱۷.۰۲۳۳۰۳	۱۱.۴۹۸۷۴۱۵۶
	بهداشت و درمان	۱۶۲,۱۸۴,۱۲۲	۲,۳۵۴,۰۷۲	۰.۰۱۴۵۱۴۸۰۹	۰.۰۴۹۴۵۰۶۲۴	۱۸۹,۴۴۹,۱۷۰	۲,۵۹۵,۲۲۶	۰.۰۱۳۶۹۸۸	۰.۰۴۴۸۱۲۰	۱۶.۸۱۱۱۶۹	۱۰.۲۴۴۱۵۲۷۴
۱۴.۶۶	بهداشت و درمان دولتی	۸۱,۳۴۰,۱۰۰	۱,۳۷۹,۰۳۷	۰.۰۱۶۹۵۳۹۵۷	۰.۰۲۸۹۶۸۶۲۵	۹۱,۵۶۱,۹۰۶	۱,۵۴۴,۰۵۴	۰.۰۱۶۸۶۳۴۹۹	۰.۰۲۶۶۶۱۳	۱۲.۵۶۶۷۴۸	۱۱.۹۶۶۱۴۷۱
۱۴.۶۷	بهداشت و درمان خصوصی	۸۰,۸۴۴,۰۲۲	۹۷۵,۰۳۵	۰.۰۱۲۰۶۰۶۹۵	۰.۰۲۰۴۸۱۹۹۹	۹۷,۸۸۷,۲۶۴	۱,۰۵۱,۱۷۲	۰.۰۱۰۷۳۸۶۰۱	۰.۰۱۸۱۵۰۷	۲۱.۰۸۱۶۳۶	۷.۸۰۸۶۵۷۶۴۴
۱۴.۶۸	دامپزشکی	۱,۹۳۰,۷۷۳	۴۰,۰۵۳	۰.۰۲۰۷۴۴۳۰۱	۰.۰۰۰۸۴۱۳۶	۲,۱۴۶,۱۷۶	۴۴,۴۳۳	۰.۰۲۰۷۰۳۲۳۳	۰.۰۰۰۷۶۷۲	۱۱.۱۵۶۳۰۸	۱۰.۹۳۶۲۴۶۴۸
۱۴.۶۹	مددکاری اجتماعی	۱۳,۰۲۹,۰۴۲	۱۳۷,۰۵۷	۰.۰۱۰۵۱۹۳۳۷	۰.۰۰۲۸۷۹۰۷۵	۱۵,۷۰۴,۳۴۱	۱۸۲,۵۷۶	۰.۰۱۱۶۲۵۸۲۴	۰.۰۰۳۱۵۲۶	۲۰.۵۳۳۳۵۱	۳۳.۲۱۱۷۷۹۳۱
۱۵	سایر خدمات عمومی، اجتماعی، شخصی و خانگی	۹۰۹۶۳۵۶۴.۸۷	۱۱۶۴۴۵۸.۱۲	۰.۰۱۲۸۰۱۳۶۹	۰.۰۲۴۴۶۱۱	۱۰۸۰۶۰۷۰۹.۲	۱۲۹۰۹۳۰.۱۶۴	۰.۰۱۱۹۴۶۳۴۲	۰.۰۲۲۲۹۰۶	۱۸.۷۹۵۵۹۶	۱۰.۸۶۱۰۲۱۲۴

ادامه جدول (۳-۲) ارزش افزوده رشته فعالیت‌های اقتصادی در استان و کشور به قیمت‌های جاری در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۸۹

(میلیون ریال)

ردیف	شرح فعالیت‌ها	۱۳۸۹				۱۳۹۰				رشد کشور به قیمت جاری	رشد استان به قیمت جاری
		کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان	کل کشور	اردبیل	سهم استان از کشور	سهم در تولید ناخالص استان		
۱۵.۷۰	تفریحی، فرهنگی، و ورزشی	۵۵,۹۴۲,۱۴۷	۶۲۵,۰۵۳	۰.۰۱۱۱۷۳۱۹۹	۰.۰۱۳۱۳۰۱۲۲	۶۷,۴۲۰,۲۴۷	۶۷۴,۵۰۴	۰.۰۱۰۰۴۴۶۹	۰.۰۱۱۶۴۶۷	۲۰.۵۱۷۸۰۴	۷.۹۱۱۴۸۹۵۷
۱۵.۷۱	مذهبی و سیاسی	۸,۱۹۵,۹۳۱	۱۱۰,۲۳۴	۰.۰۱۳۴۴۹۸۶۲	۰.۰۰۲۳۱۵۶۲۵	۱۰,۳۹۲,۰۴۵	۱۲۵,۹۱۱	۰.۰۱۲۱۱۶۰۶۸	۰.۰۰۲۱۷۴۱	۲۶.۷۹۵۱۸۵	۱۴.۲۲۱۱۷۵۴۷
۱۵.۷۲	سایر خدمات	۲۶,۸۲۵,۴۸۸	۴۲۹,۱۷۱	۰.۰۱۵۹۹۸۶۳۷	۰.۰۰۹۰۱۵۳۵۲	۳۰,۳۴۸,۴۱۷	۴۹۰,۵۱۶	۰.۰۱۶۲۱۶۲۴۴	۰.۰۰۸۴۶۹۸	۱۲.۷۵۹۹۸۹	۱۴.۲۹۳۷۰۵۱۷
۱۶	جمع	۴,۷۹۴,۰۳۱,۵۵۶	۴۷,۰۱۵,۲۴۳	۰.۰۰۹۸۰۷۰۳۷	۰.۰۹۸۷۶۲۲۰۷۴	۶,۱۶۰,۴۴۲,۶۳۰	۵۷,۳۳۹,۳۲۰	۰.۰۰۹۳۰۷۶۶۲	۰.۹۹۰۰۸۲۷	۲۸.۵۰۲۳۳۸	۲۱.۹۵۸۹۹۹۷۷
۱۷	خالص مالیات بر واردات	۶۰,۱۰۸,۹۹۵	۵۸۹,۲۴۵	۰.۰۰۹۸۰۲۹۳۵	۰.۰۱۲۳۷۷۹۲	۶۵,۲۱۷,۱۰۷	۵۷۴,۳۵۰	۰.۰۰۸۸۰۶۷۳۷	۰.۰۰۹۹۱۷۳	۸.۴۹۸۰۸۲۵	-۲.۵۲۷۷۵۳۶۸۶
۱۸	مالیات بر واردات	۷۲,۵۹۰,۹۴۴	.	.	.	۷۵,۷۷۸,۳۳۵	۴.۳۹۰۸۹۳۴	-
۱۹	یارانه بر واردات	-۱۲,۴۸۱,۹۴۹	.	.	.	-۱۰,۵۶۱,۲۲۸	-۱۵.۳۸۷۹۹	-
۲۰	محصول ناخالص داخلی (به قیمت بازار)	۴,۸۵۴,۱۴۰,۵۵۱	۴۷,۶۰۴,۴۸۸	۰.۰۰۹۸۰۶۹۸۶	۰.۹۹۹۹۹۹۹۹۵	۶,۲۲۵,۶۵۹,۷۳۸	۵۷,۹۱۳,۶۷۰	۰.۰۰۹۳۰۲۴۱۵	۱.۰۰۰۰۰۰۰	۲۸.۲۵۴۶۲۵	۲۱.۶۵۵۹۰۴۶۹
۲۱	محصول ناخالص داخلی بدون نفت (به قیمت بازار) - منطقه ای	۴,۰۰۸,۵۸۸,۵۶۳	۴۷,۵۸۶,۲۰۵	۰.۰۱۱۸۷۱۰۶۲	۰.۹۹۹۶۱۵۹۳۸	۵,۰۰۸,۹۵۶,۸۷۳	۵۷,۸۸۷,۸۱۷	۰.۰۱۱۵۵۶۸۶۱	۰.۹۹۹۵۵۳۶	۲۴.۹۵۵۶۲۵	۲۱.۶۴۸۳۱۷۰۱

منبع: سایت مرکز آمار ایران

جدول (۳-۳) ارزش افزوده، مصرف واسطه و ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی استان به قیمت‌های جاری در دوره ۱۳۸۹-۱۳۹۰

(میلیون ریال)

شرح فعالیت‌ها	ارزش افزوده		مصرف واسطه		ستانده		نسبت مصرف واسطه به ستانده	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
کشاورزی، شکار و جنگلداری	۱۱,۱۲۵,۸۲۱	۱۲,۲۷۶,۵۶۸	۵,۷۸۸,۲۰۴	۶,۷۶۶,۰۷۷	۱۶,۹۱۴,۰۲۴	۱۹,۰۴۲,۶۴۵	۳۴.۲۲۱۳۲۷۴	۳۵.۵۳۱۱۸۲۷
زراعت و باغداری	۵,۳۶۱,۱۷۶	۶,۴۵۱,۱۶۱	۲,۳۲۶,۵۴۸	۲,۷۷۶,۰۱۴	۷,۶۸۷,۷۲۴	۹,۲۲۷,۱۷۵	۳۰.۲۶۳۱۵۸۲	۳۰.۰۸۵۱۹۷۷
دامداری، مرغداری، پرورش کرم ابریشم و زنبور عسل و شکار	۵,۷۱۰,۶۴۶	۵,۷۶۵,۵۰۶	۳,۴۴۲,۱۹۹	۳,۹۶۴,۰۶۱	۹,۱۵۲,۸۴۵	۹,۷۲۹,۵۶۷	۳۷.۶۰۷۹۶۸۹	۴۰.۷۴۲۴۲۰۴
جنگلداری	۵۳,۹۹۹	۵۹,۹۰۱	۱۹,۴۵۶	۲۶,۰۰۲	۷۳,۴۵۵	۸۵,۹۰۳	۲۶.۴۸۷۴۵۶۷	۳۰.۲۶۹۰۰۴۵
ماهیگیری	۵۳,۲۷۹	۷۲,۲۹۲	۳۶,۷۸۷	۵۱,۰۲۲	۹۰,۰۶۷	۱۲۳,۳۱۵	۴۰.۸۴۴۶۱۳۱	۴۱.۳۷۵۸۵۲۴
ماهیگیری	۵۳,۲۷۹	۷۲,۲۹۲	۳۶,۷۸۷	۵۱,۰۲۲	۹۰,۰۶۷	۱۲۳,۳۱۵	۴۰.۸۴۴۶۱۳۱	۴۱.۳۷۵۸۵۲۴
معادن	۹۷,۴۷۲	۱۰۵,۵۸۴	۲۴,۰۴۱	۶۱,۲۹۸	۱۲۱,۵۱۳	۱۶۶,۸۸۲	۱۹.۷۸۴۳۸۶۳	۳۶.۷۳۱۲۲۳۶
نفت خام و گاز طبیعی	-	-	-	-	-	-	-	-
سایر معادن	۹۷,۴۷۲	۱۰۵,۵۸۴	۲۴,۰۴۱	۶۱,۲۹۸	۱۲۱,۵۱۳	۱۶۶,۸۸۲	۱۹.۷۸۴۳۸۶۳	۳۶.۷۳۱۲۲۳۶
صنعت	۲,۸۸۳,۴۵۵	۳,۳۰۵,۴۷۳	۶,۰۳۴,۵۰۰	۷,۳۴۴,۰۴۹	۸,۹۱۷,۹۵۵	۱۰,۶۴۹,۵۲۲	۶۷.۶۶۶۸۵۵۱	۶۸.۹۶۱۳۰۱۳
ساخت محصولات غذایی و انواع آشامیدنی‌ها	۹۶۰,۲۶۹	۱,۰۱۰,۳۵۵	۳,۰۵۶,۴۹۱	۳,۶۵۳,۷۵۸	۴,۰۱۶,۷۵۹	۴,۶۶۴,۱۱۳	۷۶.۰۹۳۴۴۵۵	۷۸.۳۳۷۶۸۷۴

ادامه جدول (۳-۳) ارزش افزوده، مصرف واسطه و ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی استان به قیمت‌های جاری در دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۹

(میلیون ریال)

شرح فعالیت‌ها	ارزش افزوده		مصرف واسطه		ستانده		نسبت مصرف واسطه به ستانده	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
ساخت محصولات از توتون و تنباکو	-	-	-	-	-	-	-	-
ساخت منسوجات	۴۳,۴۵۳	۹۳,۵۰۸	۷۴,۳۴۱	۲۰۱,۵۱۸	۱۱۷,۷۹۴	۲۹۵,۰۲۶	۶۳.۱۱۱۱۲۷۴	۶۸.۳۰۵۱۲۳۸
ساخت پوشاک، عمل آوری و رنگ کردن خز	۳۱,۸۶۰	۳۱,۸۶۸	۳۶,۵۰۲	۵۲,۱۷۴	۶۸,۳۶۲	۸۴,۰۴۲	۵۳.۳۹۵۵۸۸۹	۶۲.۰۸۰۴۸۰۸
دباغی و پرداخت چرم و سایر محصولات چرمی	۴,۹۱۷	۴,۶۷۳	۷,۶۰۴	۷,۴۰۹	۱۲,۵۲۱	۱۲,۰۸۱	۶۰.۷۳۰۶۶۰۵	۶۱.۳۲۳۳۰۹۸
ساخت چوب و محصولات چوبی	۱۸۴,۹۸۰	۲۸۲,۷۱۴	۳۶۲,۵۰۱	۵۸۱,۶۴۶	۵۴۷,۴۸۱	۸۶۴,۳۶۰	۶۶.۲۱۲۴۸۳۴	۶۷.۲۹۲۰۸۴۹
ساخت کاغذ و محصولات کاغذی	۶,۷۰۰	۴,۴۶۸	۲۵,۵۹۹	۲۱,۰۵۲	۳۲,۳۰۰	۲۵,۵۲۰	۷۹.۲۵۶۰۴۶۴	۸۲.۴۹۰۶۰۰۸
انتشار، چاپ و تکثیر رسانه‌های ضبط شده	۱۷,۸۳۰	۲۰,۸۴۴	۲۶,۶۹۵	۳۰,۷۴۸	۴۴,۵۲۵	۵۱,۵۹۲	۵۹.۹۵۵۷۱۵۸	۵۹.۵۹۸۸۲۱۹
ساخت کک، فراورده‌های حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته ای	۸,۸۷۳	۱۵,۱۴۸	۱۹,۱۲۰	۲۶,۱۲۲	۲۷,۹۹۲	۴۱,۲۷۰	۶۸.۳۰۳۳۱۸۹	۶۳.۲۹۵۱۲۹۵
ساخت مواد شیمیایی و محصولات شیمیایی	۱۰,۳۹۰	۲۱,۸۴۴	۱۲,۰۶۳	۱۴,۹۷۲	۲۲,۴۵۳	۳۶,۸۱۶	۵۳.۷۲۵۱۷۱۷	۴۰.۶۶۷۹۰۵۶
ساخت محصولات از لاستیک و پلاستیک	۱۲۰,۷۲۲	۲۰۷,۰۶۶	۷۳۱,۷۳۸	۷۹۶,۷۷۸	۸۵۲,۴۶۱	۱,۰۰۳,۸۴۴	۸۵.۸۳۸۳۷۲۹	۷۹.۳۷۲۶۴۷۶
ساخت سایر محصولات کانی غیر فلزی	۹۰۳,۳۱۶	۸۳۸,۷۵۶	۶۳۶,۷۳۴	۸۵۲,۸۲۹	۱,۵۴۰,۰۵۰	۱,۶۹۱,۵۸۵	۴۱.۳۴۵۰۲۳۹	۵۰.۴۱۵۹۶۳۵

ادامه جدول (۳-۳) ارزش افزوده، مصرف واسطه و ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی استان به قیمت‌های جاری در دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۹

(میلیون ریال)

شرح فعالیت‌ها	ارزش افزوده	ارزش افزوده	مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	ستانده	نسبت مصرف واسطه به ستانده	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
ساخت فلزات اساسی	۵۰,۸۲۵	۶۲,۹۶۲	۴۲,۹۷۵	۶۳,۵۰۸	۹۳,۸۰۰	۱۲۶,۴۷۰	۴۵,۸۱۵۴۹۶	۵۰,۲۱۵۹۰۵۳
ساخت محصولات فلزی فابریکی بجز ماشین آلات و تجهیزات	۱۹۷,۶۴۵	۲۳۹,۴۱۷	۵۳۸,۰۳۱	۴۵۳,۰۷۲	۷۳۵,۶۷۵	۶۹۲,۴۸۸	۷۳,۱۳۴۲۶۳	۶۵,۴۲۶۵۹۰۴
ساخت ماشین‌آلات و تجهیزات طبقه بندی نشده در جای دیگر	۹۴,۵۶۳	۱۷۵,۰۷۳	۸۸,۵۰۵	۱۶۲,۸۸۴	۱۸۳,۰۶۸	۳۳۷,۹۵۷	۴۸,۳۴۵۲۵۰۶	۴۸,۱۹۶۶۹۶۳
ساخت ماشین‌آلات دفتری، حسابداری و محاسباتی	-	-	-	-	-	-	-	-
ساخت ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی طبقه بندی نشده در جای دیگر	۳۷,۶۶۰	۴۰,۴۸۳	۴۴,۱۴۸	۴۶,۲۰۴	۸۱,۸۰۸	۸۶,۶۸۷	۵۳,۹۶۴۹۳	۵۳,۲۹۹۷۵۹
ساخت رادیو و تلویزیون، دستگاه‌ها و وسایل ارتباطی	-	-	-	-	-	-	-	-
ساخت ابزار پزشکی، ابزار اپتیکی، ابزار دقیق و انواع ساعت	۲۳,۳۶۲	۲۷,۵۹۲	۲۲,۵۹۸	۲۵,۲۳۹	۴۵,۹۶۰	۵۲,۸۳۱	۴۹,۱۶۸۰۹۸۷	۴۷,۷۷۲۲۰۲۳
ساخت وسایل نقلیه موتوری، تریلر و نیم تریلر	۲۶,۸۶۹	۲۵,۸۴۷	۲۷,۵۸۵	۲۵,۴۷۸	۵۴,۴۵۴	۵۱,۳۲۵	۵۰,۶۵۶۸۷۷۵	۴۹,۶۴۱۱۳۰۶
ساخت سایر تجهیزات حمل و نقل	۷,۳۹۸	۱۰,۳۹۶	۱۳,۷۱۱	۲۳,۳۴۸	۲۱,۱۰۸	۳۳,۷۴۳	۶۴,۹۵۴۰۸۱۴	۶۹,۱۹۲۴۴۴۲
ساخت مبلمان و مصنوعات طبقه بندی نشده در جای دیگر	۱۵۰,۳۷۸	۱۹۰,۹۵۴	۲۶۷,۰۵۵	۳۰۳,۳۷۱	۴۱۷,۴۳۳	۴۹۴,۳۲۵	۶۳,۹۷۵۵۷۶۴	۶۱,۳۷۰۸۳۹۸

ادامه جدول (۳-۳) ارزش افزوده، مصرف واسطه و ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی استان به قیمت‌های جاری در دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۹

(میلیون ریال)

شرح فعالیت‌ها	ارزش افزوده	ارزش افزوده	مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	ستانده	نسبت مصرف واسطه به ستانده	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
باز یافت	۱,۴۴۵	۱,۵۰۵	۵۰۵	۱,۹۴۰	۱,۹۵۰	۳,۴۴۶	۲۵,۸۹۰۱۴۲۱	۵۶,۳۰۶۱۰۰۷
تأمین آب، برق و گاز طبیعی	۱,۰۲۸,۶۵۳	۲,۲۱۹,۸۸۳	۳۱۰,۵۶۵	۳۸۶,۳۶۹	۱,۳۳۹,۲۱۸	۲,۶۰۶,۲۵۲	۲۳,۱۸۹۹۹۷	۱۴,۸۲۴۷۱۳۳
برق	۱۸۱,۰۱۰	۱۹۶,۶۹۲	۵۶,۹۵۹	۶۲,۸۵۹	۲۳۷,۹۶۹	۲۵۹,۵۵۱	۲۳,۹۳۵۶۴۱۱	۲۴,۲۱۸۲۳۳۶
توزیع گاز طبیعی	۶۸۳,۳۷۶	۱,۸۲۵,۵۷۷	۱۱۵,۵۴۳	۱۵۱,۴۰۵	۷۹۸,۹۱۹	۱,۹۷۶,۹۸۲	۱۴,۴۶۲۳۶۸۴	۷,۶۵۸۳۸۶۱۴
آب	۱۶۴,۲۶۷	۱۹۷,۶۱۳	۱۳۸,۰۶۳	۱۷۲,۱۰۶	۳۰۲,۳۳۰	۳۶۹,۷۱۹	۴۵,۶۶۶۲۱۴۵	۴۶,۵۵۰۴۱۳۱
ساختمان	۴,۲۶۵,۸۴۷	۴,۵۰۸,۹۹۰	۵,۸۱۹,۳۱۴	۶,۲۶۱,۶۶۵	۱۰,۰۸۵,۱۶۱	۱۰,۷۷۰,۶۵۵	۵۷,۷۰۱۷۴۵۵	۵۸,۱۳۶۳۴۳۸
ساختمان‌های مسکونی	۱,۹۶۶,۸۹۵	۱,۹۴۰,۰۱۵	۲,۴۵۱,۴۶۱	۲,۴۵۴,۳۷۹	۴,۴۱۸,۳۵۶	۴,۳۹۴,۳۹۳	۵۵,۴۸۳۵۶۱۲	۵۵,۸۵۲۵۰۶۳
سایر ساختمان‌ها	۲,۲۹۸,۹۵۲	۲,۵۶۸,۹۷۵	۳,۳۶۷,۸۵۳	۳,۸۰۷,۲۸۶	۵,۶۶۶,۸۰۵	۶,۳۷۶,۲۶۱	۵۹,۴۳۱۲۴۳۶	۵۹,۷۱۰۳۱۹۶
عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۱۰,۹۳۶,۹۳۱	۱۴,۲۴۱,۹۹۲	۴,۰۳۷,۷۹۰	۵,۳۳۵,۷۴۳	۱۴,۹۷۴,۷۲۲	۱۹,۵۷۷,۷۳۵	۲۶,۹۶۴۰۴۱	۲۷,۲۵۴۱۳۸۵
عمده فروشی، خرده فروشی، تعمیر وسایل نقلیه و کالاها	۱۰,۹۳۶,۹۳۱	۱۴,۲۴۱,۹۹۲	۴,۰۳۷,۷۹۰	۵,۳۳۵,۷۴۳	۱۴,۹۷۴,۷۲۲	۱۹,۵۷۷,۷۳۵	۲۶,۹۶۴۰۴۱	۲۷,۲۵۴۱۳۸۵
هتل و رستوران	۱,۱۱۷,۷۵۶	۱,۲۷۳,۷۵۸	۱,۰۶۲,۹۲۴	۱,۱۸۸,۸۵۵	۲,۱۸۰,۶۸۰	۲,۴۶۲,۶۱۳	۴۸,۷۴۲۷۷۰۸	۴۸,۲۷۶۱۶۴

ادامه جدول (۳-۳) ارزش افزوده، مصرف واسطه و ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی استان به قیمت‌های جاری در دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۹

(میلیون ریال)

شرح فعالیت‌ها	ارزش افزوده	ارزش افزوده	مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	ستانده	نسبت مصرف واسطه به ستانده	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
هتل و خوابگاه	۲۱۵,۱۷۷	۱۹۳,۶۱۸	۱۲۱,۲۶۱	۶۴,۵۱۱	۳۳۶,۴۳۷	۲۵۸,۱۳۰	۳۶۰,۴۲۶۱۴۱	۲۴,۹۹۱۸۵۰۸
رستوران	۹۰۲,۵۷۹	۱,۰۸۰,۱۴۰	۹۴۱,۶۶۳	۱,۱۲۴,۳۴۴	۱,۸۴۴,۲۴۲	۲,۲۰۴,۴۸۴	۵۱۰,۵۹۶۰۶۸	۵۱۰,۰۲۵۹۴۱
حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات	۲,۳۹۳,۴۶۴	۲,۸۶۰,۵۹۶	۱,۱۶۵,۱۱۲	۱,۲۴۱,۳۹۰	۳,۵۵۸,۵۷۶	۴,۱۰۱,۹۸۶	۳۲,۷۴۰۹۷۵۳	۳۰,۲۶۳۱۳۸۶
حمل و نقل و انبارداری	۲,۱۴۶,۳۰۳	۲,۶۱۱,۲۶۶	۹۴۹,۶۷۶	۱,۰۰۳,۰۱۹	۳,۰۹۵,۹۷۹	۳,۶۱۴,۲۸۵	۳۰,۶۷۴۵۰۸۶	۲۷,۷۵۱۵۳۱۶
حمل و نقل زمینی	۲,۰۳۲,۹۴۷	۲,۴۸۵,۶۸۲	۸۳۹,۹۸۶	۸۷۸,۷۵۱	۲,۸۷۲,۹۳۳	۳,۳۶۴,۴۳۳	۲۹,۲۳۷۹۳۲۶	۲۶,۱۱۸۸۵۳۶
راه آهن	-	-	-	-	-	-	-	-
حمل و نقل جاده ای	۲,۰۲۳,۶۸۱	۲,۴۷۵,۱۳۰	۸۳۷,۲۰۴	۸۷۴,۷۶۸	۲,۸۶۰,۸۸۶	۳,۳۴۹,۸۹۸	۲۹,۲۶۳۸۱۷۲	۲۶,۱۱۳۲۸۳۶
حمل و نقل لوله ای	۹,۲۶۵	۱۰,۵۵۲	۲,۷۸۲	۳,۹۸۳	۱۲,۰۴۷	۱۴,۵۳۵	۲۳,۰۹۱۰۰۲۹	۲۷,۴۰۲۵۶۲۵
حمل و نقل آبی	-	-	-	-	-	-	-	-
حمل و نقل هوایی	۴۰,۷۲۰	۴۳,۹۶۹	۷۹,۴۸۱	۸۵,۹۱۲	۱۲۰,۲۰۱	۱۲۹,۸۸۰	۶۶,۱۲۳۴۲۶۳	۶۶,۱۴۶۸۰۴۹
خدمات پشتیبانی و انبارداری	۷۲,۶۳۶	۸۱,۶۱۵	۳۰,۲۰۹	۳۸,۳۵۶	۱۰۲,۸۴۶	۱۱۹,۹۷۱	۲۹,۳۷۳۵۴۳۵	۳۱,۹۷۱۲۴۵۱
پست و مخابرات	۲۴۷,۱۶۱	۲۴۹,۳۳۱	۲۱۵,۴۳۶	۲۳۸,۳۷۰	۴۶۲,۵۹۷	۴۸۷,۷۰۱	۴۶,۵۷۱۰۳۱۹	۴۸,۸۷۶۳۱۴۶

ادامه جدول (۳-۳) ارزش افزوده، مصرف واسطه و ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی استان به قیمت‌های جاری در دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۹

(میلیون ریال)

شرح فعالیت‌ها	ارزش افزوده	ارزش افزوده	مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	ستانده	نسبت مصرف واسطه به ستانده	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
واسطه گری‌های مالی	۶۷۷,۰۶۹	۱,۱۲۴,۱۶۵	۳۰۹,۱۲۰	۴۲۵,۹۷۳	۹۸۶,۱۸۹	۱,۵۵۰,۱۳۹	۳۱,۳۴۴۹۴۶۲	۲۷,۴۷۹۶۸۰۲
بانک	۴۹۳,۳۲۰	۶۶۳,۵۴۴	۱۹۵,۵۱۶	۲۵۶,۶۴۱	۶۸۸,۸۳۶	۹۲۰,۱۸۵	۲۸,۳۸۳۵۶۶۵	۲۷,۸۹۰۱۷۵۸
سایر واسطه گری‌های مالی و فعالیت‌های جنبی آنها	۳۰,۸۸۹	۴۱,۴۱۰	۸,۹۰۵	۱۱,۸۶۲	۳۹,۷۹۴	۵۳,۲۷۳	۲۲,۳۷۷۷۱۸۷	۲۲,۲۶۶۸۷۹۱
بیمه	۱۵۲,۸۶۰	۴۱۹,۲۱۱	۱۰۴,۶۹۹	۱۵۷,۴۷۰	۲۵۷,۵۵۹	۵۷۶,۶۸۱	۴۰,۶۵۰۵۷۳	۲۷,۳۰۶۲۱۷۴
مستغلات، کرایه و خدمات کسب و کار	۳,۳۴۷,۴۴۶	۴,۵۵۴,۲۶۶	۱,۹۴۲,۰۲۹	۱,۶۴۹,۵۸۴	۵,۲۸۹,۴۷۵	۶,۲۰۳,۸۵۰	۳۶,۷۱۴۹۶۸۸	۲۶,۵۸۹۶۸
مستغلات	۲,۹۸۶,۵۶۶	۴,۰۷۴,۱۳۶	۱,۷۸۰,۶۸۸	۱,۴۲۵,۲۴۸	۴,۷۶۷,۲۵۴	۵,۴۹۹,۳۸۳	۳۷,۳۵۲۴۸۷۶	۲۵,۹۱۶۴۹۹۳
خدمات واحدهای مسکونی	۲,۷۶۰,۶۷۳	۳,۷۰۵,۰۹۸	۱,۵۵۹,۱۹۴	۱,۲۱۸,۴۲۸	۴,۳۱۹,۸۶۷	۴,۹۲۳,۵۲۶	۳۶,۰۹۳۵۶۸۹	۲۴,۷۴۷۰۵۸۶
خدمات واحدهای مسکونی شخصی	۲,۴۴۷,۷۱۰	۳,۲۶۷,۱۶۷	۱,۳۶۹,۶۲۰	۱,۰۶۴,۰۷۵	۳,۸۱۷,۳۳۱	۴,۳۳۱,۲۴۲	۳۵,۸۷۹۰۰۷۸	۲۴,۵۶۷۴۳۹۷
خدمات واحدهای مسکونی اجاری	۳۱۲,۹۶۳	۴۳۷,۹۳۲	۱۸۹,۵۷۴	۱۵۴,۳۵۳	۵۰۲,۵۳۶	۵۹۲,۲۸۴	۳۷,۷۲۳۴۰۱۷	۲۶,۰۶۰۵۷۱۲
خدمات واحدهای غیر مسکونی	۴۰,۰۳۶	۱۳۵,۶۸۵	۲۰۱,۸۷۸	۱۸۲,۲۱۶	۲۴۱,۹۱۴	۳۱۷,۹۰۱	۸۳,۴۵۰۴۲۷۳	۵۷,۳۱۸۵۸۱۷
خدمات دلان مستغلات	۱۸۵,۸۵۷	۲۳۳,۳۵۳	۱۹,۶۱۶	۲۴,۶۰۳	۲۰۵,۴۷۳	۲۵۷,۹۵۶	۹,۵۴۶۵۵۹۶۸	۹,۵۳۷۷۸۷۸

ادامه جدول (۳-۳) ارزش افزوده، مصرف واسطه و ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی استان به قیمت‌های جاری در دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۹

(میلیون ریال)

شرح فعالیت‌ها	ارزش افزوده	ارزش افزوده	مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	ستانده	نسبت مصرف واسطه به ستانده	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
کرایه و خدمات کسب و کار	۳۶۰.۸۸۰	۴۸۰.۱۳۰	۱۶۱.۳۴۱	۲۲۴.۳۳۶	۵۲۲.۲۲۰	۷۰۴.۴۶۶	۳۰.۸۹۵۱۷۶۴	۳۱.۸۴۴۸۳۵
اداره امور عمومی، و خدمات شهری	۲.۵۷۴.۰۹۸	۳.۰۲۳.۰۲۹	۶۴۴.۷۰۸	۷۹۱.۲۰۸	۳.۲۱۸.۸۰۵	۳.۸۱۴.۲۳۷	۲۰.۰۲۹۴۰۵۱	۲۰.۷۴۳۵۵۳۳
امور عمومی و خدمات شهری	۱.۲۰۳.۹۶۹	۱.۲۷۳.۶۹۳	۲۴۴.۷۱۱	۲۵۸.۷۲۷	۱.۴۴۸.۶۸۱	۱.۵۳۲.۴۲۰	۱۶.۸۹۲۰۱۲۷	۱۶.۸۸۳۵۷۰۸
امور عمومی	۷۲۳.۶۶۲	۷۳۷.۳۲۱	۱۶۷.۸۳۶	۱۷۹.۶۹۱	۸۹۱.۴۹۸	۹۱۷.۰۱۱	۱۸.۸۲۶۲۸۸۶	۱۹.۵۹۵۲۴۵۹
خدمات شهری	۴۸۰.۳۰۷	۵۳۶.۳۷۳	۷۶.۸۷۵	۷۹.۰۳۷	۵۵۷.۱۸۳	۶۱۵.۴۰۹	۱۳.۷۹۷۱۵۰۴	۱۲.۸۴۲۹۴۹۳
امور دفاعی و انتظامی	۱.۲۷۷.۵۲۹	۱.۶۴۴.۳۱۵	۳۷۶.۵۸۰	۵۰۱.۵۲۵	۱.۶۵۴.۱۰۹	۲.۱۴۵.۸۳۹	۲۲.۷۶۶۳۳۸۳	۲۳.۳۷۱۹۶۳۵
امور دفاعی	۶۹۵.۰۲۹	۹۱۶.۳۴۶	۲۸۳.۸۵۵	۳۷۹.۸۳۴	۹۷۸.۸۸۴	۱.۲۹۶.۱۸۰	۲۸.۹۹۷۸۰۳۸	۲۹.۳۰۴۱۱۰۹
امور انتظامی	۵۸۲.۴۹۹	۷۲۷.۹۶۹	۹۲.۷۲۵	۱۲۱.۶۹۱	۶۷۵.۲۲۴	۸۴۹.۶۵۹	۱۳.۷۳۲۴۷۰۵	۱۴.۳۲۲۹۷۸
تأمین اجتماعی اجباری	۹۲.۶۰۰	۱۰۵.۰۲۱	۲۳.۴۱۶	۳۰.۹۵۶	۱۱۶.۰۱۶	۱۳۵.۹۷۷	۲۰.۱۸۳۶۵۰۳	۲۲.۷۶۵۷۳۳۳
آموزش	۲.۸۱۸.۳۱۳	۳.۶۵۹.۵۵۹	۳۷۵.۷۸۱	۴۱۰.۴۰۶	۳.۱۹۴.۰۹۵	۴.۰۶۹.۹۶۵	۱۱.۷۶۴۸۸۱۴	۱۰.۰۸۳۷۶۱۸
آموزش ابتدائی	۹۰۸.۵۸۱	۱.۲۳۷.۲۲۹	۷۸.۸۱۱	۶۸.۸۸۶	۹۸۷.۳۹۱	۱.۳۰۶.۱۱۴	۷.۹۸۱۶۹۱۶۸	۵.۲۷۴۰۹۲۶۲

ادامه جدول (۳-۳) ارزش افزوده، مصرف واسطه و ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی استان به قیمت‌های جاری در دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۹

(میلیون ریال)

شرح فعالیت‌ها	ارزش افزوده	ارزش افزوده	مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	ستانده	نسبت مصرف واسطه به ستانده	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
آموزش ابتدائی دولتی	۸۹۱,۸۶۹	۱,۲۱۷,۷۹۲	۷۴,۰۷۳	۶۳,۲۹۹	۹۶۵,۹۴۱	۱,۲۸۱,۰۹۱	۷,۶۶۸۴۳۳۱۹	۴,۹۴۱۰۲۶۷۶
آموزش ابتدائی خصوصی	۱۶,۷۱۲	۱۹,۴۳۶	۴,۷۳۸	۵,۵۸۷	۲۱,۴۵۰	۲۵,۰۲۳	۲۲,۰۸۸۴۱۷۷	۲۲,۳۲۵۹۱۵۹
آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه ای	۱,۳۲۵,۴۹۹	۱,۶۸۷,۳۳۱	۱۳۸,۴۰۴	۱۴۱,۵۱۷	۱,۴۶۳,۹۰۳	۱,۸۲۸,۸۴۷	۹,۴۵۴۴۵۷۱۵	۷,۷۳۸۰۲۱۲۵
آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه ای دولتی	۱,۲۸۸,۸۸۵	۱,۶۴۷,۹۲۰	۱۲۹,۲۴۴	۱۳۱,۶۰۰	۱,۴۱۸,۱۳۰	۱,۷۷۹,۵۲۰	۹,۱۱۳۷۰۵۸۴	۷,۳۹۵۲۵۶۰۶
آموزش متوسطه عمومی و متوسطه فنی و حرفه ای خصوصی	۳۶,۶۱۴	۳۹,۴۱۱	۹,۱۶۰	۹,۹۱۷	۴۵,۷۷۴	۴۹,۳۲۸	۲۰۰۰۱۱۳۷۰۷	۲۰۰۱۰۳۴۸۵۳
آموزش عالی	۴۵۷,۵۴۳	۶۰۴,۱۰۴	۱۱۱,۸۳۰	۱۵۰,۲۴۱	۵۶۹,۳۷۳	۷۵۴,۳۴۴	۱۹,۶۴۰۸۶۱۲	۱۹,۹۱۶۷۵۱
آموزش عالی دولتی	۱۸۹,۴۱۷	۲۳۸,۵۲۹	۴۳,۸۴۰	۵۵,۲۸۷	۲۳۳,۲۵۷	۲۹۳,۸۱۶	۱۸,۷۹۴۶۱۷۵	۱۸,۸۱۷۰۱۹۷
آموزش عالی خصوصی	۲۶۸,۱۲۶	۳۶۵,۵۷۵	۶۷,۹۹۰	۹۴,۹۵۳	۳۳۶,۱۱۷	۴۶۰,۵۲۸	۲۰,۲۲۸۱۳۳۱	۲۰,۶۱۸۳۷۷۳
آموزش بزرگسالان	۱۲۶,۶۹۰	۱۳۰,۸۹۷	۴۶,۷۳۷	۴۹,۷۶۲	۱۷۳,۴۲۷	۱۸۰,۶۵۹	۲۶,۹۴۹۱۱۹	۲۷,۵۴۴۹۳۴۷
آموزش بزرگسالان دولتی	۹۹,۴۷۳	۱۰۰,۷۶۹	۳۱,۷۰۸	۳۳,۱۶۵	۱۳۱,۱۸۱	۱۳۳,۹۳۵	۲۴,۱۷۱۲۸۴۴	۲۴,۷۶۲۲۸۶
آموزش بزرگسالان خصوصی	۲۷,۲۱۷	۳۰,۱۲۷	۱۵,۰۲۹	۱۶,۵۹۷	۴۲,۲۴۶	۴۶,۷۲۴	۳۵,۵۷۴۷۲۰۳	۳۵,۵۲۱۳۸۱۹

ادامه جدول (۳-۳) ارزش افزوده، مصرف واسطه و ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی استان به قیمت‌های جاری در دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۹

(میلیون ریال)

شرح فعالیت‌ها	ارزش افزوده	ارزش افزوده	مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	ستانده	نسبت مصرف واسطه به ستانده	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
بهداشت و مددکاری اجتماعی	۲,۵۳۱,۱۸۱	۲,۸۲۲,۲۳۵	۳۷۵,۵۹۴	۴۱۸,۵۳۹	۲,۹۰۶,۷۷۵	۳,۲۴۰,۷۷۴	۱۲,۹۲۱۳۴۰۹	۱۲,۹۱۴۷۸۷۵
بهداشت و درمان	۲,۳۵۴,۰۷۲	۲,۵۹۵,۲۲۶	۳۲۰,۶۲۴	۳۵۰,۶۲۵	۲,۶۷۴,۶۹۶	۲,۹۴۵,۸۵۱	۱۱,۹۸۷۳۲۰۷	۱۱,۹۰۲۳۲
بهداشت و درمان دولتی	۱,۳۷۹,۰۳۷	۱,۵۴۴,۰۵۴	۱۶۵,۲۵۳	۱۸۴,۰۹۷	۱,۵۴۴,۲۹۰	۱,۷۲۸,۱۵۱	۱۰,۷۰۰۹۲۰۱	۱۰,۶۵۲۸۴۲
بهداشت و درمان خصوصی	۹۷۵,۰۳۵	۱,۰۵۱,۱۷۲	۱۵۵,۳۷۱	۱۶۶,۵۲۷	۱,۱۳۰,۴۰۶	۱,۲۱۷,۷۰۰	۱۳,۷۴۴۷۲۰۱	۱۳,۶۷۵۵۷۰۹
دامپزشکی	۴۰,۰۵۳	۴۴,۴۳۳	۱۷,۱۷۸	۱۸,۶۷۹	۵۷,۲۳۰	۶۳,۱۱۲	۳۰۰۱۵۲۳۶	۲۹,۵۹۶۶۴۹۵
مددکاری اجتماعی	۱۳۷,۰۵۷	۱۸۲,۵۷۶	۳۷,۷۹۲	۴۹,۲۳۶	۱۷۴,۸۴۹	۲۳۱,۸۱۱	۲۱,۶۱۴۱۵۵۹	۲۱,۲۳۹۴۷۱۶
سایر خدمات عمومی، اجتماعی شخصی و خانگی	۱,۱۶۴,۴۵۸	۱,۲۹۰,۹۳۰	۳۵۲,۹۱۰	۳۸۹,۳۵۳	۱,۵۱۷,۳۶۸	۱,۶۸۰,۲۸۳	۲۳,۲۵۸۰۱۴۲	۲۳,۱۷۱۸۷۶۳
تفریحی، فرهنگی، و ورزشی	۶۲۵,۰۵۳	۶۷۴,۵۰۴	۱۴۴,۹۷۲	۱۵۹,۹۱۱	۷۷۰,۰۲۴	۸۳۴,۴۱۵	۱۸,۸۲۶۸۸۷	۱۹,۱۶۴۴۷۶۷
مذهبی و سیاسی	۱۱۰,۲۳۴	۱۲۵,۹۱۱	۱۱۱,۵۳۴	۱۱۸,۳۸۵	۲۲۱,۷۶۸	۲۴۴,۲۹۵	۵۰,۲۹۳۱۳۴۶	۴۸,۴۵۹۶۵۷۸
سایر خدمات	۴۲۹,۱۷۱	۴۹۰,۵۱۶	۹۶,۴۰۴	۱۱۱,۰۵۷	۵۲۵,۵۷۵	۶۰۱,۵۷۳	۱۸,۳۴۲۵۲	۱۸,۴۶۱۱۳۱۱
جمع	۴۷,۰۱۵,۲۴۳	۵۷,۳۳۹,۳۲۰	۲۸,۲۷۹,۳۷۸	۳۲,۷۲۱,۵۳۱	۷۵,۲۹۴,۶۲۲	۹۰,۰۶۰,۸۵۲	۳۷,۵۵۸۲۹۸	۳۶,۳۳۲۶۹۱۳

ادامه جدول (۳-۳) ارزش افزوده، مصرف واسطه و ستانده رشته فعالیت‌های اقتصادی استان به قیمت‌های جاری در دوره ۱۳۸۹-۱۳۹۰

(میلیون ریال)

شرح فعالیت‌ها	ارزش افزوده	ارزش افزوده	مصرف واسطه	مصرف واسطه	ستانده	ستانده	نسبت مصرف واسطه به ستانده	
	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۸۹	۱۳۹۰
خالص مالیات بر واردات	۵۷۴,۲۵۰	۵۸۹,۲۴۵						
مالیات بر واردات								
یارانه بر واردات								
محصول ناخالص داخلی (به قیمت بازار)	۴۷,۵۸۹,۴۹۳	۵۷,۹۲۸,۵۶۵						

منبع:سایت مرکز آمار ایران

۳-۲- شاخص قیمت

۳-۲-۱- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری

این شاخص که تغییرات آن نسبت به سال قبل را به عنوان میزان تورم (نرخ رسمی تورم) اعلام می کنند در سال ۱۳۹۱ در استان به حدود ۱۳۱/۱ (سال پایه ۱۳۹۰) رسید که نسبت به سال قبل حدود ۳۱/۱ درصد افزایش یافته است. متوسط رشد این شاخص در کشور در سال ۱۳۹۱ برابر ۲۸/۶ درصد بوده است که بیانگر آن است رشد این شاخص در استان در سال ۱۳۹۱، ۲/۵ درصد بیشتر از متوسط کشوری می باشد.

در بین گروه های اصلی بیشترین میزان افزایش شاخص قیمت در استان مربوط به گروه کالاها و خدمات متفرقه با ۵۰/۱ درصد می باشد که هم در مقایسه با متوسط کشور که ۴۶/۵ درصد و هم در مقایسه با متوسط رشد شاخص کل استان که ۳۱/۱ درصد می باشد، رشد بالایی داشته است. پس از آن گروه «مبلمان و لوازم خانگی» با ۴۶ درصد قرار دارد. کمترین افزایش نیز مربوط به گروه «ارتباطات» با ۹/۸ درصد می باشد.

بررسی شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو گروه اختصاصی کالا و خدمات در سال ۱۳۹۱ نشان می دهد که گروه کالاها با ۳۷/۵ درصد تاثیر بیشتری در افزایش شاخص کل به نسبت گروه خدمات با ۱۸/۶ درصد داشته است. طی این سال رشد شاخص کالاها در کشور ۳۸/۲ درصد و رشد شاخص خدمات ۱۸/۷ درصد می باشد.

رشد شاخص برخی از گروه های مهم در سال ۱۳۹۱ از جمله در خوراکیها، آشامیدنی ها و دخانیات، ۳۴/۵ درصد و «مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت ها» ۱۳/۵ درصد می باشد که هر دو از متوسط کشوری پایین تر است.

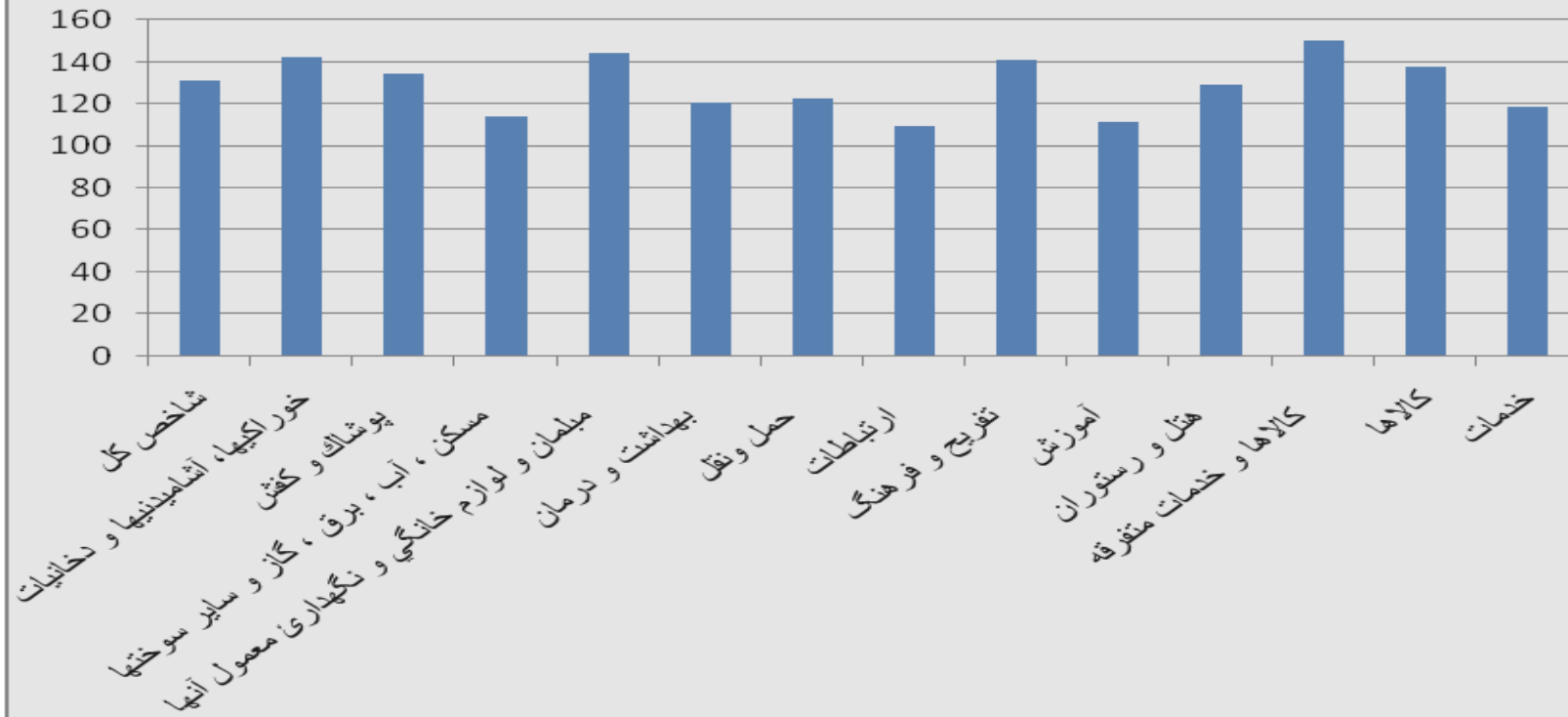
جدول (۳-۴) شاخص قیمت مصرف کننده خانوارهای شهری کشور و استان در سال ۱۳۹۱ بر مبنای سال پایه ۱۰۰=۱۳۹۰

شاخص کل	کل کشور	استان اردبیل	رشد کشور	رشد استان
	۱۲۸.۶	۱۳۱.۱	۲۸.۶	۳۱.۱
خوراکیها، آشامیدنیها و دخانیات	۱۴۵.۸	۱۴۲	۴۵.۸	۴۲
پوشاک و کفش	۱۳۵.۴	۱۳۴.۵	۳۵.۴	۳۴.۵
مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوختها	۱۱۸.۲	۱۱۳.۸	۱۸.۲	۱۳.۸
مبلمان و لوازم خانگی و نگهداری معمول آنها	۱۳۸.۰	۱۴۴	۳۸.۰	۴۴
بهداشت و درمان	۱۲۱.۵	۱۲۰.۷	۲۱.۵	۲۰.۷
حمل و نقل	۱۲۲.۴	۱۲۲.۴	۲۲.۴	۲۲.۴
ارتباطات	۱۰۷.۷	۱۰۹.۸	۷.۷	۹.۸
تفریح و فرهنگ	۱۳۲.۴	۱۴۰.۷	۳۲.۴	۴۰.۷
آموزش	۱۱۰.۲	۱۱۱.۷	۱۰.۲	۱۱.۷
هتل و رستوران	۱۳۰.۷	۱۲۹.۲	۳۰.۷	۲۹.۲
کالاها و خدمات متفرقه	۱۴۶.۵	۱۵۰.۱	۴۶.۵	۵۰.۱
کالاها	۱۳۸.۲	۱۳۷.۵	۳۸.۲	۳۷.۵
خدمات	۱۱۸.۷	۱۱۸.۶	۱۸.۷	۱۸.۶

منبع: سالنامه آماری ۱۳۹۱ استان و کشور

نمودار (۳-۳) شاخص قیمت مصرف کننده خانوارهای شهری

استان در سال ۱۳۹۱ بر مبنای سال پایه ۱۰۰=۱۳۹۰



۳-۲-۱- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق روستایی

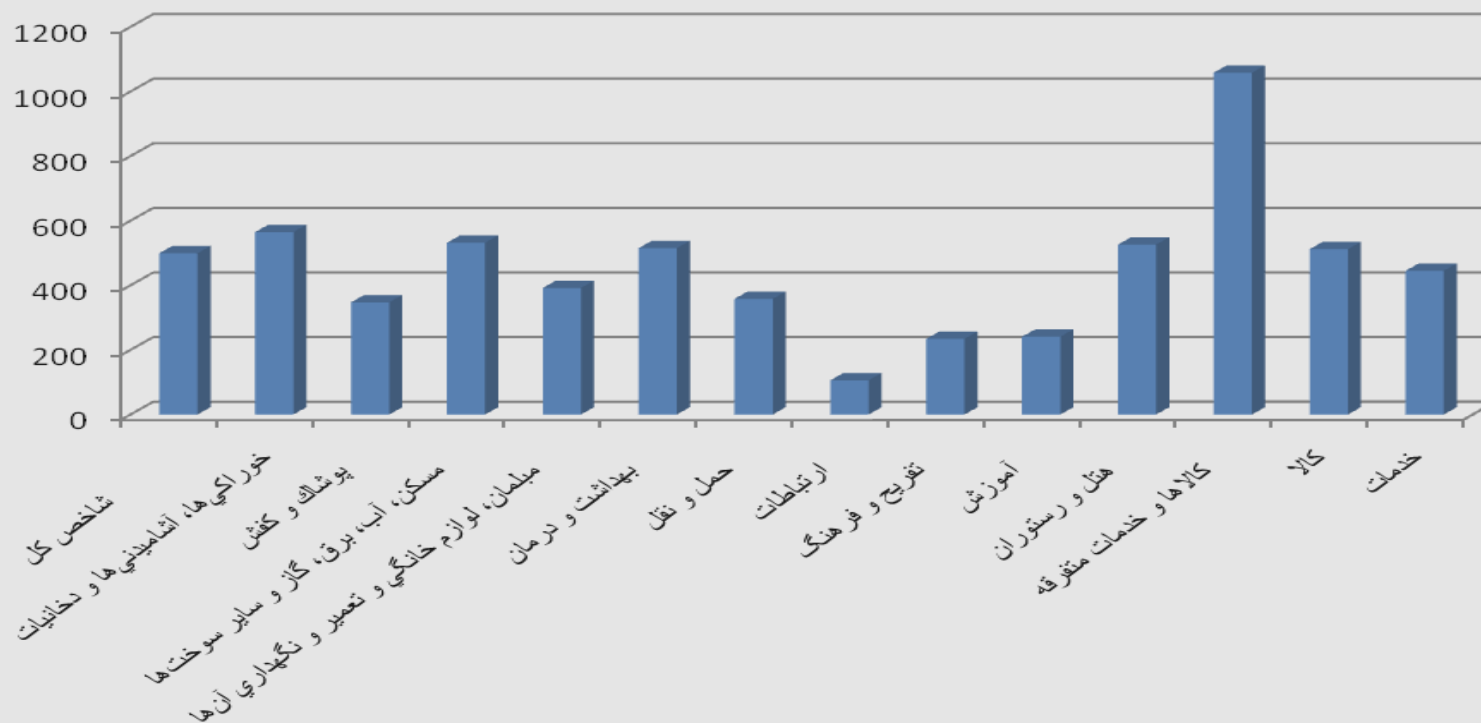
شاخص قیمت کالاها و خدمات در مناطق روستایی در استان در سال ۱۳۹۱ به عدد ۴۹۹/۲ (سال پایه ۱۳۸۱) رسید که نسبت به سال قبل از آن ۳۳/۴۷ درصد رشد داشته است. رشد این شاخص در کشور در همین سال ۳۳/۷۸ درصد بوده است.

در بین گروه های اصلی بیشترین افزایش شاخص قیمت در استان مربوط به گروه «کالاها و خدمات متفرقه» با ۷۶/۰۸ درصد و پس از آن «تفریح و فرهنگ» با ۴۰/۹۳ درصد بوده است. کمترین رشد قیمت مربوط به گروه «ارتباطات» با ۰/۲۸ درصد می باشد. گروه «خوراکی ها، آشامیدنی ها و دخانیات» در این سال ۳۵/۶ درصد رشد داشته که بیشتر از متوسط شاخص استان است.

بررسی شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو گروه اختصاصی کالاها و خدمات در سال ۱۳۹۱ نشان می دهد که گروه کالاها با ۳۵/۱ درصد، رشد بیشتری نسبت به گروه خدمات با ۲۵/۸ درصد داشته است.

نمودار (۳-۴) شاخص قیمت مصرف کننده خانوارهای روستایی

استان در سال ۱۳۹۱ بر مبنای سال پایه ۱۰۰=۱۳۸۱



جدول (۳-۵) شاخص قیمت مصرف کننده خانوارهای روستایی کشور و استان بر مبنای سال پایه ۱۰۰=۱۳۸۱

	کشور			اردبیل		
	شاخص ۱۳۹۰	شاخص ۱۳۹۱	رشد	شاخص ۱۳۹۰	شاخص ۱۳۹۱	رشد
شاخص کل	۴۳۹.۲	۵۸۷.۶	۳۳.۷۸۴۹۳	۳۷۴	۴۹۹.۲	۳۳.۴۸
خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات	۵۶۴.۴	۷۸۷.۷	۳۹.۵۶۳۵۳	۴۱۶.۴	۵۶۴.۸	۳۵.۶۴
پوشاک و کفش	۲۹۱.۳	۴۰۳.۴	۳۸.۴۷۵۰۵	۲۵۵.۸	۳۴۷.۲	۳۵.۷۳
مسکن، آب، برق، گاز و سایر سوخت‌ها	۴۱۹.۳	۴۷۵.۱	۱۳.۳۲۰۰۹	۴۸۷.۹	۵۳۱.۶	۸.۹۶
مبلمان، لوازم خانگی و تعمیر و نگهداری آن‌ها	۲۸۷.۶	۳۹۳.۶	۳۶.۸۶۰۴۸	۲۸۱.۴	۳۹۱.۷	۳۹.۲۰
بهداشت و درمان	۳۶۴.۶	۴۴۷.۶	۲۲.۷۷۰۷۸	۴۱۸.۵	۵۱۵	۲۳.۰۶
حمل و نقل	۳۳۳.۵	۴۰۳.۳	۲۰.۹۱۶۷	۲۹۶.۶	۳۵۷.۹	۲۰.۶۷
ارتباطات	۱۱۰.۶	۱۱۱.۱	۰.۴۳۹۸۶۶	۱۰۵.۶	۱۰۵.۹	۰.۲۸
تفریح و فرهنگ	۱۶۷.۵	۲۲۲.۲	۳۲.۶۱۲۵۶	۱۶۶.۱	۲۳۴.۱	۴۰.۹۴
آموزش	۱۴۵.۹	۱۵۴.۴	۵.۷۸۴۸۸۲	۲۱۹.۵	۲۴۰.۸	۹.۷۰
هتل و رستوران	۴۲۹.۴	۵۷۹.۵	۳۴.۹۵۶۱۲	۳۹۸.۶	۵۲۵.۹	۳۱.۹۴
کالاها و خدمات متفرقه	۵۷۷.۷	۹۷۴.۶	۶۸.۶۹۸۰۷	۶۰۱	۱۰۵۸.۳	۷۶.۰۹
کالا	۴۶۶.۰	۶۳۷.۶	۳۶.۸۲۲۵	۳۷۸.۸	۵۱۱.۸	۳۵.۱۱
خدمات	۳۵۲.۸	۴۲۶.۴	۲۰.۸۵۶۰۲	۳۵۳.۴	۴۴۴.۸	۲۵.۸۶

منبع:همان

فصل چهارم

نهادهاي پولي و مالي

۴- نهادهای پولی و مالی

۴-۱- پول و بانکداری

بازار پول به عنوان یکی از اجزای مهم بازار مالی در اقتصاد می باشد که با جلب پس اندازهای عوامل اقتصادی و توزیع آن میان واحدهای متقاضی پول و نقدینگی، جهت دهنده مسیر حرکت در بخش های تولیدی اقتصاد است و بحث های زیادی در مورد نقش آن در افزایش تولید و کاهش بیکاری از یک سو و تداوم کساد یا ایجاد تورم از سوی دیگر وجود دارد. اجرای سیاستهای پولی اثرات قابل توجهی بر روی اقتصاد می گذارد، لذا شناخت دقیق مباحث مربوط به بازار پول و عملکرد سیستم بانکی در برنامه ریزی مناسب و کارآمد مربوط به سیاست های پولی اهمیت ویژه ای دارد.

در سال ۱۳۹۱، سیستم بانکی استان شامل ۱۳ بانک دولتی، ۱۲ بانک خصوصی و تعدادی مؤسسه اعتباری غیر بانکی و تعداد نامعلومی صندوق اعتباری خصوصی می باشد که به علت عدم دسترسی به آمار و اطلاعات موسسات اعتباری غیر بانکی و صندوقهای اعتباری خصوصی در این قسمت فقط اطلاعات مربوط به بانک های دولتی و برخی از بانکهای خصوصی استان مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

ابلاغ سیاستهای کلی بند(ج) اصل ۴۴ قانون اساسی توسط مقام معظم رهبری درباره توسعه بخشهای غیر دولتی از طریق واگذاری فعالیتهای و بنگاههای دولتی فصل نوبنی را در اقتصاد ایران ایجاد کرده است و بانکهای تجاری دولتی تجارت، ملت، صادرات ایران و رفاه کارگران مشمول واگذاری اصل ۴۴ قانون اساسی شده و مالکیت آنها در سال های ۱۳۸۷ و ۱۳۸۸ از سهامی خاص به سهام عام تغییر یافته و در زیر مجموعه بانکهایی که دولت در سهام دارد قرار گرفته اند. با توجه به اینکه در این قسمت وضعیت بانکها نسبت به سال قبل مورد بحث و بررسی قرار می گیرد بنابراین تجزیه و تحلیلها عمدتاً با تقسیم بندی قدیم بانکها برای بانکهای دولتی و غیردولتی ارائه می گردد. که در آن بانکهای دولتی و بانکهایی که دولت در آن سهم دارد جزء بانکهای دولتی تقسیم بندی شده اند.

بانک های دولتی استان شامل بانک های تجاری و بانک های تخصصی می باشد که قبل از بحث واگذاری بانکهای تجاری دولتی، بانکهای تجاری استان مشتمل بر بانک ملی، بانک سپه، بانک صادرات، بانک تجارت، بانک ملت، بانک رفاه و پست بانک بودند و بانک های تخصصی را بانک صنعت و معدن، بانک مسکن، بانک کشاورزی و بانک توسعه صادرات و بانک توسعه تعاون تشکیل می دهند و همچنین بانکهای خصوصی که آمار و اطلاعات آن موجود است شامل بانکهای اقتصاد نوین، انصار، بانک شهر، پاسارگاد، دی، سرمایه، سینا و کارآفرین می باشد. بانکهای تجارت، ملت، صادرات ایران رفاه کارگران بعد از بحث واگذاری بانکهای تجاری دولتی از زیر مجموعه بانکهای تجاری دولتی جدا شده و به بانکهای غیر دولتی که دولت در آنها سهام دارد، افزوده شدند.

بانک های تجاری در استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ دارای ۲۰۹ شعبه و ۲۰۷۹ نفر پرسنل و بانک های تخصصی استان دارای ۷۸ شعبه و ۵۸۴ نفر پرسنل بوده اند در همین سال ها بانک های خصوصی استان نیز دارای ۲۰ شعبه و ۱۶۸ نفر ۶/۵ درصد از کل شعب بانکهای استان و ۷/۵ درصد از کل پرسنل بانکهای استان را به خود اختصاص داده اند .

تعداد دستگاه های ATM ، بانکهای دولتی در استان در سال ۱۳۹۰، ۴۰۱ دستگاه بود که ۱۲/۷ درصد رشد در سال ۱۳۹۱ به ۴۵۲ دستگاه رسیده است . سهم بانکهای خصوصی استان. از کل بانکهای استان در تعداد دستگاههای ATM به ۸/۲ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۷/۳ درصد در سال ۱۳۹۱ کاهش یافت و بدین ترتیب سهم بانکهای دولتی از کل بانکها از نظر تعداد دستگاههای ATM افزایش یافته است . در سال ۱۳۹۱ از ۴۸۸ دستگاه ATM موجود در استان ۳۷۵ دستگاه مربوط به بانک های تجاری و ۷۷ دستگاه مربوط به بانک های تخصصی و ۳۶ دستگاه مربوط به بانک های خصوصی است.

۴-۱-۱- جذب سپرده و اعطای تسهیلات

با توجه به اینکه بخش مهمی از افزایش نقدینگی متاثر از فعالیت خلق پول بانکها است که از طریق جذب سپرده و اعطای اعتبارات انجام می شود از این رو علاوه بر بررسی نقدینگی و اجزاء آن، روند جذب سپرده و اعطای تسهیلات در این قسمت مورد بررسی و تحلیل قرار می گیرد.

مانده سپرده

نقدینگی از سمت تقاضا شامل دو جزء پول (اسکناس و مسکوک در دست اشخاص و سپرده های دیداری بخش غیر دولتی) و شبه پول (سپرده های قرض الحسنه پس انداز و سپرده های سرمایه گذاری مدت دار) است، که سپرده ها قسمت عمده نقدینگی را به خود اختصاص می دهند .مانده کل سپرده های بانکهای دولتی استان با رشد ۲۶/۷۳ درصدی از ۱۶۵۷۷/۱ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۰ به ۲۱۰۰۸/۸ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۱ رسیده است. در سال ۱۳۹۱ از مجموع ۲۴۱۷۵/۵ میلیارد ریال سپرده های استان از این میزان ۱۷۱۰۸ میلیارد ریال که ۷۰/۷ درصد کل سپرده ها را تشکیل می دهد، مربوط به بانک های، تجاری و ۳۹۰۰/۸ میلیارد ریال که ۱۶/۳ درصد کل سپرده ها می باشد مربوط به بانک های تخصصی و ۳۱۶۶/۷ میلیارد ریال که معادل ۱۳٪ کل سپرده ها می باشد مربوط به بانکهای خصوصی بوده است .

مانده کل سپرده های بانک های استان شامل سپرده های دیداری، سپرده های قرض الحسنه پس انداز و مشابه، سپرده های سرمایه گذاری کوتاه مدت، سپرده های سرمایه گذاری بلند مدت و سایر سپرده ها می باشد .

در بین بانک های تجاری، بانک ملی ایران با جذب ۲۳/۵ درصد کل سپرده بانکها و ۲۸/۹ درصد سپرده بانکهای تجاری در استان بیشترین عملکرد را در بین کلیه بانکها و بانک های تجاری داشته است بانک کشاورزی نیز با جذب ۱۱/۷ درصد سپرده های کل بانکها و ۶۳/۲ درصد سپرده بانکهای تخصصی در استان بیشترین عملکرد را در بین بانک های تخصصی و رتبه چهارم را در بین کلیه بانکها داشته است.

در بین بانکهای خصوصی بانک پاسارگاد با جذب ۳/۹۵ درصد کل سپرده های بانک ها و ۲۲/۵ درصد سپرده این بانکها خصوصی بیشترین عملکرد را در بین بانکهای خصوصی به خود اختصاص داده است.

در بین بانک های تجاری استان بانک ملت با جذب ۱۳/۱ میلیارد ریال سپرده به ازای هر نفر از پرسنل بالاترین عملکرد را از این نظر در بین بانک های تجاری و دولتی استان داشته است.

در بین بانک های تخصصی، بانک مسکن با جذب ۷/۷ میلیارد ریال به ازای هر نفر پرسنل بیشترین عملکرد را از نظر جذب سپرده در بین بانکهای تخصصی داشته و در بین بانکهای خصوصی بانک سرمایه با جذب ۳۳/۴۵ میلیارد ریال به ازای هر نفر پرسنل بیشترین عملکرد را از نظر جذب سپرده در بین بانک های خصوصی وکل بانکهای استان به خود اختصاص داده است . لازم به ذکر است که از ۸ بانک خصوصی فعال در استان ۷ بانک خصوصی از نظر جذب سپرده برای هر نفر پرسنل از تمامی بانکهای دولتی عملکرد بالاتری داشته اند.

بالاترین میزان کارایی به ازای هر شعبه در زمینه جذب سپرده در بین بانک های تجاری را بانک ملت با جذب سپرده ای به میزان ۱۶۷/۱ میلیارد ریال و در بین بانک های تخصصی بانک مسکن با جذب سپرده ای به میزان ۵۶/۸ میلیارد ریال و از بین بانکهای خصوصی بانک پاسارگاد با جذب سپرده ای به میزان ۳۵۶/۷ میلیارد ریال به ازای هر شعبه به خود اختصاص داده است.

میزان رشد مانده سپرده ها نزد بانک های دولتی، بانکهای تجاری، تخصصی در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال قبل از آن به ترتیب حدود ۲۶/۷، ۷۰/۷، ۱۷/۶ بوده است.

– مانده تسهیلات

میزان مانده تسهیلات اعطایی بانکهای استان در سال ۱۳۹۱ بالغ بر ۴۲۰۲۷/۳ میلیارد ریال بوده است. همچنین میزان تسهیلات اعطایی بانکهای دولتی استان با رشد ۱۷/۸ درصدی نسبت به سال قبل از ۳۳۹۳۹/۶ میلیارد ریال به ۳۹۹۸۱/۵ میلیارد رسیده است. تسهیلات ارائه شده توسط بانکهای تجاری استان با رشد ۸/۹ درصدی از ۱۵۷۶۳/۲ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۰ به ۱۷۱۶۲ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۱ رسید که معادل ۴۰/۸ درصد از کل تسهیلات ارائه شده توسط بانکهای استان می باشد . تسهیلات ارائه شده توسط بانک های تخصصی استان با رشد ۲۵/۵ درصدی از ۱۸۱۷۶/۴ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۰ به ۲۲۸۱۹/۵ میلیارد ریال در سال ۱۳۹۱ رسید که ۵۴/۳ درصد از کل تسهیلات بانکهای استان را شامل می شود.

تسهیلات اعطاء شده توسط بانک های خصوصی در سال ۱۳۹۱ معادل ۲۰۴۵/۷ میلیارد ریال بوده است که ۴/۹ درصد کل تسهیلات اعطایی بانکهای استان را به خود اختصاص داده است .

در بین بانک های تجاری، بانک ملی ایران با پرداخت ۲۸/۹ درصد تسهیلات بانکهای تجاری و ۱۱/۷ درصد تسهیلات بانکهای استان، بیشترین تسهیلات را در بین بانک های تجاری پرداخت کرده است.

در بین بانک های تخصصی بانک مسکن با پرداخت ۶۹ درصد تسهیلات بانک های تخصصی و ۳۷/۵ درصد تسهیلات بانک های استان بیشترین تسهیلات را در بین بانک های تخصصی و کل بانک های استان پرداخت نموده است.

در بین بانک های خصوصی، بانک پاسارگاد با پرداخت ۳۰/۵ درصدی تسهیلات بانک های خصوصی و ۱/۵ درصد تسهیلات کل بانکها بیشترین تسهیلات را در بین بانک های خصوصی پرداخت کرده است.

بانک ملت با پرداخت ۱۳/۷ میلیارد ریال تسهیلات به ازای هر نفر پرسنل خود بیشترین عملکرد را از نظر پرداخت تسهیلات سرانه در بین بانک های تجاری استان داشته است.

بانک مسکن با پرداخت ۱۰۱/۶ میلیارد ریال تسهیلات به ازای هر نفر پرسنل بیشترین عملکرد را از نظر پرداخت تسهیلات سرانه در بین بانک های تخصصی و کل بانک ها به خود اختصاص داده است. بانک خصوصی پاسارگاد با پرداخت ۲۴/۹ میلیارد ریال تسهیلات به ازای هر نفر پرسنل بیشترین عملکرد را از نظر پرداخت تسهیلات سرانه در بین بانک های خصوصی استان به خود اختصاص داده است.

بالاترین میزان کارایی به ازای هر شعبه در زمینه پرداخت تسهیلات در بین بانک های تجاری را بانک ملت با پرداخت ۱۷۵/۹ میلیارد ریال و در بین بانک های تخصصی، بانک مسکن با پرداخت ۷۵۰ میلیارد ریال و در بین بانکهای خصوصی بانک پاسارگاد با پرداخت ۳۱۱/۶ میلیارد ریال به خود اختصاص داده اند.

بنابراین بیشترین میزان کارایی را به ازای هر شعبه هم در جذب سپرده و هم پرداخت تسهیلات در بین بانک های تجاری، بانک ملت و در بین بانک های تخصصی، بانک مسکن داشته است. و در بین بانکهای خصوصی، بانک پاسارگاد به خود اختصاص داده اند.

نکته قابل توجه در عملکرد بانک های دولتی استان در زمینه تسهیلات پرداختی و سپرده گذاری بیشتر بودن سهم تسهیلات پرداختی استان از کشور در مقایسه با سهم سپرده گذاری استان از کشور می باشد.

بطوریکه سهم تسهیلات پرداختی ۱/۳۳ درصد و سهم سپرده گذاری ۰/۶۵ درصد می باشد. (حدود ۲ برابر)

نسبت تسهیلات به سپرده

سپرده های معاملاتی و سپرده های پس انداز هر زمانی می توانند از بانک خارج شوند بنابراین زمانی که خروجی به شکل قابل توجهی از سپرده های جدید در طول یک دوره کوتاه مدت بیشتر شود بانک با مشکل نقدینگی مواجه خواهد شد. که البته معیارهایی برای مشخص نمودن میزان نقدینگی بانک ها وجود دارد که می توان به نسبت تسهیلات به سپرده اشاره کرد. یک نسبت تسهیلات به سپرده بالاتر بیانگر این است که بانک فشار مالی بیشتری را با تسهیلات بیشتر تحمل می کند. بنابراین نسبت پایین تر مطلوب تر است.

$$\text{نسبت تسهیلات به سپرده} = \frac{\text{میزان خالص تسهیلات}}{\text{حجم کل سپرده}} \times 100$$

نسبت تسهیلات به سپرده (با فرض یکسان در نظر گرفتن نسبت مانده تسهیلات به مانده سپرده پایان سال با میزان خالص وام پرداختی به سپرده های بانک) در بانکهای دولتی استان و کل بانک های استان به ترتیب ۱۹۰ درصد و ۱۷۴ درصد می باشد، این شاخص درمقایسه با کل کشور که به ترتیب معادل ۱/۳۵ و ۹۷ درصد محاسبه شده است، بیشتر می باشد.

بالاترین و پایین ترین نسبت تسهیلات به سپرده در کل بانکهای استان به ترتیب مربوط به بانک های صنعت و معدن و دی معادل ۱۶۱۹ درصد و ۱۳ درصد می باشد. این نسبت برای بانک های تجاری به غیر از بانک های ملی، ملت، صادرات و مهر ایران و کلیه بانکهای خصوصی از صد درصد کمتر است و کلیه بانکهای تخصصی و بالاتر از صد درصد بوده که نشان می دهد این بانک ها مخصوصاً صنعت و معدن و مسکن در اعطای تسهیلات فشار مالی زیادی را متحمل شده اند.

۴-۱-۲- مزیت نسبی و نسبت مصرف واسطه به ستانده

برای تعیین مزیت نسبی آشکار (RCA) بخش بانکی استان از رابطه زیر استفاده می شود:

ارزش افزوده بخش بانکی در استان

تولید ناخالص داخلی استان بدون نفت

$$RCA = \frac{\text{ارزش افزوده بخش بانکی در کشور}}{\text{تولید ناخالص داخلی کشور بدون نفت}}$$

ارزش افزوده بخش بانکی در کشور

تولید ناخالص داخلی کشور بدون نفت

مزیت نسبی محاسبه شده بانکداری که از نسبت سهم ارزش افزوده بانکداری در ارزش افزوده استان به سهم ارزش افزوده این بخش در ارزش افزوده کشور به دست می آید در استان در سال ۱۳۸۹ برابر ۰/۵ بود و در سال ۱۳۹۰ به ۰/۵۲ رسید که کمتر از یک می باشد و بر اساس نرم های متعارف یک فعالیت بدون مزیت نسبی تلقی می شود.

نکته قابل ذکر در این زمینه تمرکز شدید فعالیت های بانکی کشور در پایتخت است. بطوری که در سال ۱۳۹۰ حدود ۶۲/۲ درصد ارزش افزوده بخش بانک کشور مربوط به تهران بوده و ۰/۵۷ درصد مربوط به استان اردبیل بوده و مزیت نسبی برای آنها به ترتیب ۲/۳۸ و ۰/۵۲ می باشد این شاخص برای تمام استان های کشور به جز تهران کمتر از یک بوده و در این شاخص استان در مقایسه با سایر استان های کشور در رتبه ۲۴ واقع شده است.

نسبت مصرف واسطه به ستانده این بخش در استان در سال ۱۳۹۰، ۲۷/۸۹ درصد و در کشور ۲۸/۰۵ درصد بوده و که اندکی پایین تر از میانگین کشوری است.

جدول (۴-۱) اطلاعات کلی و عملکرد بانک های استان تا پایان اسفند ماه ۱۳۹۱

میلیون ریال - درصد

بانک های خصوصی				بانک های تخصصی				بانک های تجاری				بانک های دولتی				شرح
سهم در استان در سال ۱۳۹۱	درصد تغییرات	مانده ۱۳۹۱/۱۲/۲۹	مانده /۱۲/۲۹ ۱۳۹۰	سهم در استان در سال ۱۳۹۱	درصد تغییرات	مانده ۱۳۹۱/۱۲/۲۹	مانده ۱۳۹۰/۱۲/۲۹	سهم در استان در سال ۱۳۹۱	درصد تغییرات	مانده ۱۳۹۱/۱۲/۲۹	مانده ۱۳۹۰/۱۲/۲۹	سهم در استان در سال ۱۳۹۱	درصد تغییرات	مانده ۱۳۹۱/۱۲/۲۹	مانده ۱۳۹۰/۱۲/۲۹	
۱۳/۱	-	۳۱۶۶۷۲۰	-	۱۶/۲۰	۲۲/۹	۳۹۰۰۷۸۹	۳۱۷۲۷۰۸	۷۰/۷	۲۷/۶	۱۷۱۰۸۰۹۷	۱۳۴۰۴۳۶۳	۸۶/۹	۲۶/۷	۲۱۰۰۸۸۸۶	۱۶۵۷۷۰۷۱	سپرده
۴/۹	-	۲۰۴۵۷۸۲	-	۵۴/۳	۲۵/۵	۲۲۸۱۹۵۳۸	۱۸۱۷۶۴۷۸	۴۰/۸	۸/۹	۱۷۱۶۲۰۲۳	۱۵۷۶۳۲۰۰	۹۵/۱	۱۷/۸	۳۹۹۸۱۵۶۱	۳۳۹۳۹۶۷۸	تسهیلات
۷/۴	-	۳۶	-	۱۵/۸	۱۶/۷	۷۷	۶۶	۶۸/۶	۱۱/۹	۳۷۵	۳۳۵	۹۲/۶	۱۲/۷	۴۵۲	۴۰۱	دستگاه ATM
۵/۹	-	۱۶۸	-	۲۰/۶	-۱/۴	۵۸۴	۵۹۲	۷۳/۴	-۰/۵	۲۰۷۹	۲۰۸۹	۹۴/۱	-۰/۷	۲۶۶۳	۲۶۸۱	پرسنل
۶/۵	-	۲۰	-	۲۵/۴		۷۸	۷۸	۶۸/۱	-۳/۲	۲۰۹	۲۱۶	۹۳/۵	-۲/۴	۲۸۷	۲۹۴	شعب

منبع : اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان

جدول (۲-۴) مقایسه مانده سپرده های جذب شده، تسهیلات اعطایی، تعداد دستگاههای ATM، پرسنل و شعب بانک ها به تفکیک بانک ها در سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

بانک های تخصصی						بانک های تجاری									شرح / بانک	
جمع بانک های تخصصی	توسعه صادرات	توسعه تعاون	صنعت و معدن	مسکن	کشاورزی	جمع بانک های تجاری	مهر ایران	پست بانک	رفاه	سپه	صادرات	تجارت	میزان	ز		
۳۹۰۰۷۸۹	۲۳۵۸۶	۱۸۳۲۴۶	۳۳۸۰۶	۱۱۹۴۱۷۳	۲۴۶۵۹۷۸	۱۷۱۰۸۰۹۷	۲۳۹۰۰۰	۲۰۳۹۴۵	۱۶۵۰۷۴۷	۱۶۳۴۸۰۶	۲۱۳۴۳۳۹	۲۶۲۵۱۷۵	۳۶۷۶۶۶۱	۴۹۴۳۴۲۴	مبلغ	سپرده
۱۰۰	۰/۶	۴/۷	۰/۷	۳۰/۶	۶۳/۲	۱۰۰	۱/۴	۱/۲	۹/۶	۹/۶	۱۲/۵	۱۵/۳	۲۱/۵	۲۸/۹	سهم / درصد	
-	۵	۳	۴	۲	۱	-	۷	۸	۶	۵	۴	۳	۲	۱	رتبه	
۲۲۸۱۹۵۳۸	۶۰۵۵۷	۴۳۱۱۲۰	۵۴۷۴۶۰	۱۵۷۵۱۲۳۱	۶۰۲۹۱۷۰	۱۷۱۶۲۰۲۳	۲۵۱۰۰۰	۱۹۳۹۵۴	۱۴۰۸۶۶۳	۱۲۸۰۶۹۶	۲۳۲۶۹۴۳	۲۱۸۳۱۰۶	۳۸۷۱۸۶۱	۵۶۴۵۸۰۰	مبلغ	تسهیلات
۱۰۰	۰/۳	۱/۹	۲/۴	۶۹	۲۶/۴	۱۰۰	۱/۵	۱/۱	۸/۲	۷/۵	۱۳/۶	۱۲/۷	۲۲/۶	۳۲/۹	سهم / درصد	
-	۵	۴	۳	۱	۲	-	۷	۸	۵	۶	۳	۴	۲	۱	رتبه	
۷۷	۱	۳	۱	۲۵	۴۷	۳۷۵	۱۱	۷	۲۴	۴۰	۳۶	۵۱	۵۹	۱۴۷	تعداد	تعداد دستگاه ATM
۱۰۰	۱/۳	۳/۹	۱/۳	۳۲/۵	۶۱	۱۰۰	۲/۹	۱/۹	۶/۴	۱۰/۷	۹/۶	۱۳/۶	۱۵/۷	۳۹/۲	سهم / درصد	
-	۵	۳	۴	۲	۱	-	۷	۸	۶	۴	۵	۳	۲	۱	رتبه	
۵۸۴	۷	۵۳	۱۳	۱۵۵	۳۵۶	۲۰۷۹	۵۵	۵۵	۱۷۹	۲۷۱	۳۴۱	۲۹۳	۲۸۱	۶۰۴	تعداد	تعداد پرسنل
۱۰۰	۱/۲	۹	۲/۲	۲۶/۵	۶۱	۱۰۰	۲/۶	۲/۶	۸/۶	۱۳	۱۶/۴	۱۴	۱۳/۵	۲۹	سهم / درصد	
-	۵	۳	۴	۲	۱	-	۸	۷	۶	۵	۲	۳	۴	۱	رتبه	
۷۸	۱	۱۰	۱	۲۱	۴۵	۲۰۹	۱۳	۸	۱۷	۳۰	۳۲	۲۷	۲۲	۶۰	تعداد	تعداد شعب
۱۰۰	۱/۳	۱۲/۸	۱/۳	۲۶/۹	۵۷/۷	۱۰۰	۶/۲	۳/۸	۸/۱	۱۴/۴	۱۵/۳	۱۲/۹	۱۰/۵	۲۸/۷	سهم / درصد	
-	۵	۳	۴	۲	۱	-	۷	۸	۶	۳	۲	۴	۵	۱	رتبه	

منبع: اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان

ادامه جدول (۴-۲) مقایسه مانده سپرده های جذب شده، تسهیلات اعطایی، تعداد دستگاههای ATM، پرسنل و شعب بانک ها به تفکیک بانک ها - استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

بانک های خصوصی											شرح / بانک	
جمع خصوصی	کارآفرین	سینا	سرمایه	سامان	دی	پاسارگاد	پارسیان	بانک شهر	انصار	اقتصاد نوین		
۳۱۶۶۷۲۰	۶۲۲۰۰۰	۴۸۶۳۰۴	۲۶۷۶۳۷	-	۱۱۲۰۰۰	۷۱۳۴۲۳	-	۸۶۰۰۰	۶۰۲۳۵۶	۲۷۷۰۰۰	مبلغ	سپرده
۱۰۰	۱۹/۷	۱۵/۴	۸/۵	-	۳/۵	۲۲/۵	-	۲/۷	۱۹	۸/۷	سهم / درصد	
-	۲	۴	۶	-	۷	۱	-	۸	۳	۵	رتبه	
۲۰۴۵۷۸۲	۳۸۴۰۰۰	۲۸۷۸۱۶	۱۵۴۶۷۸	-	۱۵۰۰۰	۶۲۳۲۹۴	-	۴۳۰۰۰	۴۱۷۹۹۴	۱۱۵۰۰۰	مبلغ	تسهیلات
۱۰۰	۱۹	۱۴/۱	۷/۶	-	۰/۷	۳۰/۵	-	۲/۱	۲۰/۴	۵/۶	سهم / درصد	
-	۳	۴	۵	-	۸	۱	-	۷	۲	۶	رتبه	
۶	۲	۵	۱	-	۸	۴	-	۱	۱۳	۲	تعداد	تعداد دستگاه ATM
۱۰۰	۵/۵	۱۳/۹	۲/۷	-	۲۲/۴	۱۱/۲	-	۲/۷	۳۶/۱	۵/۵	سهم / درصد	
-	۴	۳	۵	-	۲	۳	-	۵	۱	۴	رتبه	
۱۶۸	۲۷	۲۳	۸	-	۶	۲۵	-	۷	۵۷	۱۵	تعداد	تعداد پرسنل
۱۰۰	۱۶	۱۳/۷	۴/۷	-	۳/۵	۱۴/۸	-	۴/۳	۳۴	۹	سهم / درصد	
-	۳	۴	۱	-	۵	۲	-	۷	۸	۶	رتبه	
۲۰	۲	۳	۱	-	۱	۲	-	۱	۸	۲	تعداد	تعداد شعب
۱۰۰	۱۰	۱۵	۵	-	۵	۱۰	-	۵	۴۰	۱۰	سهم / درصد	
-	۳	۲	۴	-	۴	۳	-	۴	۱	۳	رتبه	

* بانکهای پارسیان و سامان ارائه اطلاعات ننموده اند.

منبع : بانکهای خصوصی استان

جدول (۳-۴) مانده سرانه کل سپرده ها و تسهیلات به پرسنل بانک ها در استان اردبیل سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

بانک های تخصصی					بانک های تجاری								شرح / بانک	
توسعه صادرات	توسعه تعاون	صنعت و معدن	مسکن	کشاورزی	مهر ایران	پست بانک	رفاه	سپه	صادرات	تجارت	ملت	و		
۳۳۶۹/۴	۳۴۵۷/۵	۲۶۰۰/۵	۷۷۰۴/۳	۶۹۲۶/۹	۴۳۴۵/۵	۳۷۰۸	۹۲۲۲	۶۰۳۲/۵	۶۲۵۹	۸۹۵۹/۶	۱۳۰۸۴/۲	۸۱۸۴/۵	سپرده	سرانه
۴	۳	۵	۱	۲	۷	۸	۲	۶	۵	۳	۱	۴	رتبه	
۸۶۵۱	۸۱۳۴/۳	۴۲۱۱۲/۳	۱۰۱۶۲۰/۸	۱۶۹۳۵/۹	۴۵۶۳/۶	۳۵۲۶/۴	۷۸۶۹/۶	۴۷۲۵/۸	۶۸۲۳/۹	۷۴۵۰/۹	۱۳۷۷۸/۹	۹۳۴۷/۳	تسهیلات	
۴	۵	۲	۱	۳	۷	۸	۳	۶	۵	۴	۱	۲	رتبه	

منبع: اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان

ادامه جدول (۳-۴) سرانه کل سپرده ها و تسهیلات به پرسنل کل بانک ها در استان اردبیل - سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

بانک های خصوصی										شرح / بانک	
کارآفرین	سینا	سرمایه	سامان	دی	پاسارگاد	پارسیان	بانک شهر	انصار	اقتصاد نوین		
۲۳۰۰۰	۲۱۴۰۰	۳۳۴۰۰	-	۱۸۶۰۰	۲۸۵۰۰	-	۱۲۲۰۰	۱۰۵۰۰	۱۸۵۰۰	سپرده	سرانه
۳	۴	۱	-	۵	۲	-	۷	۸	۶	رتبه	
۱۴۴۰۰	۱۲۵۰۰	۱۹۳۰۰	-	۲۵۰۰	۲۴۹۰۰	-	۶۱۰۰	۷۳۰۰	۷۶۰۰	تسهیلات	
۳	۴	۲	-	۸	۱	-	۷	۶	۵	رتبه	

جدول (۴-۴) سرانه کل سپرده و تسهیلات به شعب بانک ها در استان اردبیل سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

بانک های تخصصی					بانک های تجاری								شرح / بانک	
توسعه صادرات	توسعه تعاون	صنعت و معدن	مسکن	کشاورزی	مهر ایران	پست بانک	رفاه	په	صادرات	تجارت	ملی	ز		
۲۳۵۸۶	۱۸۳۲۴/۶	۳۳۸۰۶	۵۶۸۶۵/۴	۵۴۷۹۹/۵	۱۸۳۸۴/۶	۲۵۴۹۳/۱	۹۷۱۰۲/۸	۵۴۴۹۳/۶	۶۶۶۹۸	۹۷۲۲۸/۷	۱۶۷۱۲۰/۹	۸۲۳۹۰/۴	سپرده	سرانه
۴	۵	۳	۱	۲	۸	۷	۳	۶	۵	۲	۱	۴	رتبه	
۶۰۵۵۷	۴۳۱۱۲	۵۴۷۴۶۰	۷۵۰۰۵۸/۶	۱۳۳۹۸۱/۶	۱۹۳۰۷/۷	۲۴۱۶۹/۲	۸۲۸۶۲/۶	۴۲۶۸۹/۹	۷۲۷۱۷	۸۰۸۵۵/۸	۱۷۵۹۹۳/۷	۹۴۰۹۶/۷	تسهیلات	
۴	۵	۲	۱	۳	۷	۶	۳	۵	۴	۸	۱	۲	رتبه	

منبع: اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان

ادامه جدول (۴-۴) سرانه کل سپرده و تسهیلات به شعب بانک ها در استان اردبیل سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

بانک های خصوصی										شرح / بانک	
کارآفرین	سینا	سرمایه	سامان	دی	باسارگاد	پارسیان	بانک شهر	انصار	اقتصاد نوین		
۳۱۱۰۰۰	۱۶۲۱۰۰	۲۶۷۶۰۰	-	۱۱۲۰۰۰	۳۵۶۷۰۰	-	۸۶۰۰۰	۷۵۳۰۰	۱۳۸۵۰۰	سپرده	سرانه
۲	۴	۳	-	۶	۱	-	۷	۸	۵	رتبه	
۱۹۴۵۰۰	۱۵۹۰۰	۱۵۴۶۰۰	-	۱۵۰۰۰	۳۱۱۶۰۰	-	۴۳۰۰۰	۵۲۲۰۰	۵۷۵۰۰	تسهیلات	
۲	۴	۳	-	۸	۱	-	۷	۶	۵	رتبه	

جدول (۴-۵) سرانه پرسنل و ATM به شعب بانک ها در استان اردبیل سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

بانک های تخصصی													شرح / بانک	
توسعه صادرات	توسعه تعاون	صنعت و معدن	مسکن	کشاورزی	مهر ایران	پست بانک	رفاه	سپه	صادرات	تجارت	ملت	ملی		
۷	۵/۳	۱۳	۷/۴	۷/۹	۴/۲	۶/۹	۱۰/۶	۹	۱۰/۷	۱۰/۹	۱۲/۸	۱۰.۱	پرسنل به شعبات	سرانه
۴	۵	۱	۳	۲	۸	۷	۴	۶	۳	۲	۱	۵	رتبه	
۱	۰/۳	۱	۱/۲	۱	۰/۸	۰/۹	۱/۴	۱/۳	۱/۱	۱/۹	۲/۷	۲/۴	ATM به شعبات	
۴	۵	۳	۱	۲	۸	۷	۴	۵	۶	۳	۱	۲	رتبه	

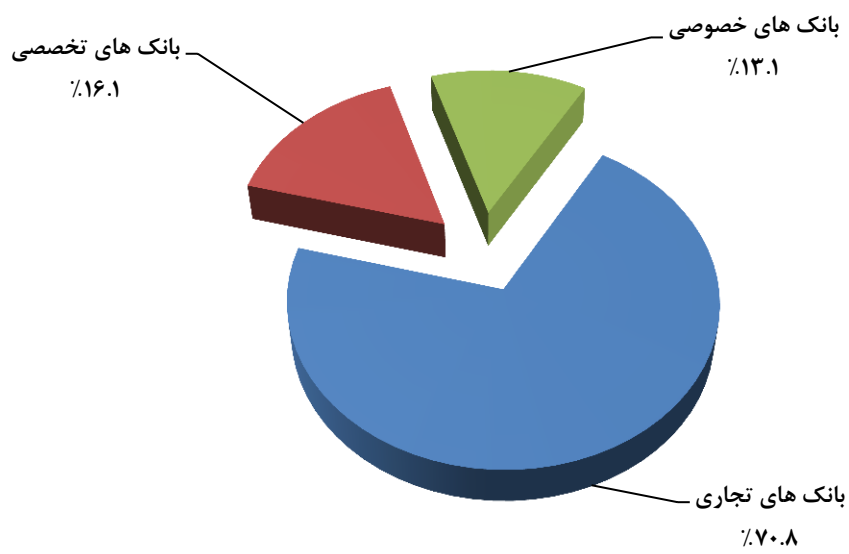
منبع : اداره کل امور اقتصادی و دارایی استان

ادامه جدول (۴-۵) سرانه پرسنل و ATM به شعب کل بانک ها در استان اردبیل سال ۱۳۹۱

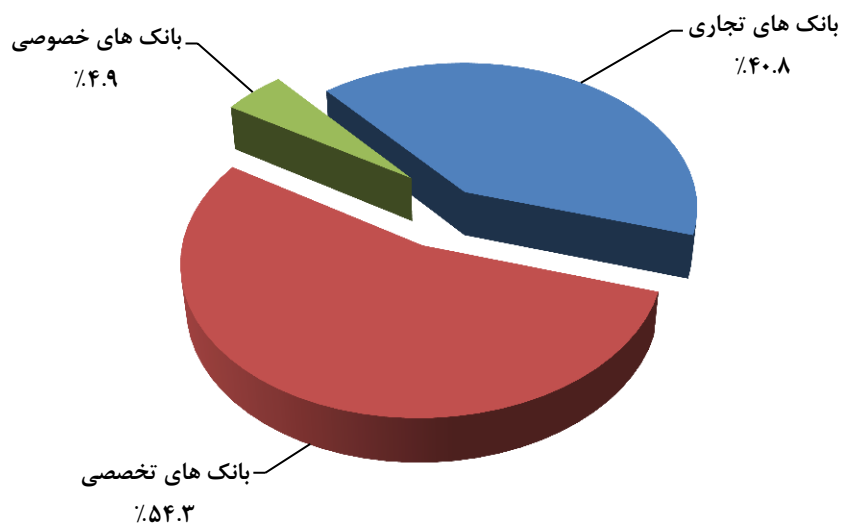
مبالغ به میلیون ریال

بانک های خصوصی											شرح / بانک	
کارآفرین	سینا	سرمایه	سامان	دی	پاسارگاد	پارسیان	بانک شهر	انصار	اقتصاد نوین			
۱۳/۵	۷/۶	۸	-	۶	۱۲/۵	-	۷	۷/۱۲	۷/۵	سپرده	سرانه	
۱	۴	۳	-	۸	۲	-	۷	۶	۵	رتبه		
۱	۱/۶	۱	-	۸	۲	-	۱	۶/۵	۱	تسهیلات		
۵	۴	۵	-	۱	۳	-	۵	۲	۵	رتبه		

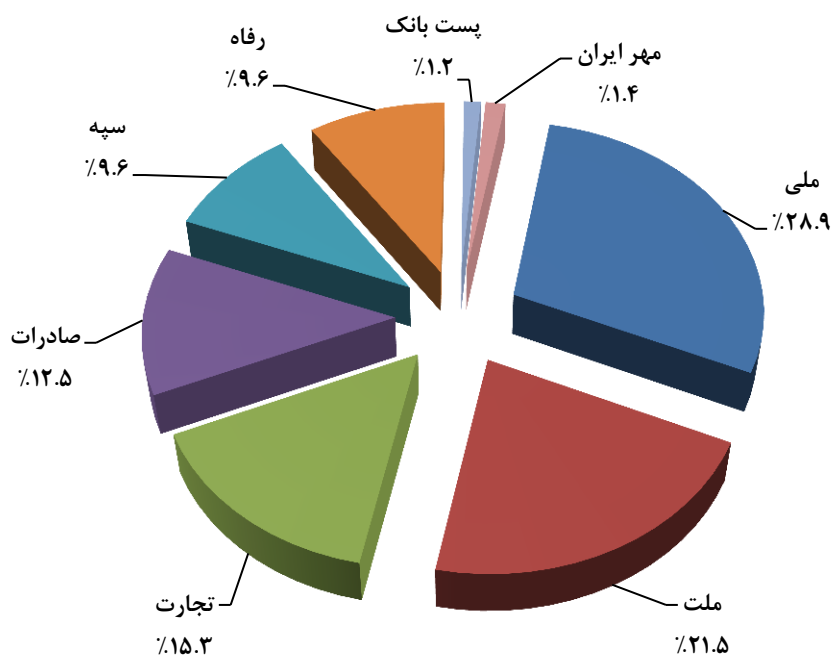
نمودار (۱-۴) سهم سپرده های بانکهای کل استان اردبیل در سال ۱۳۹۱



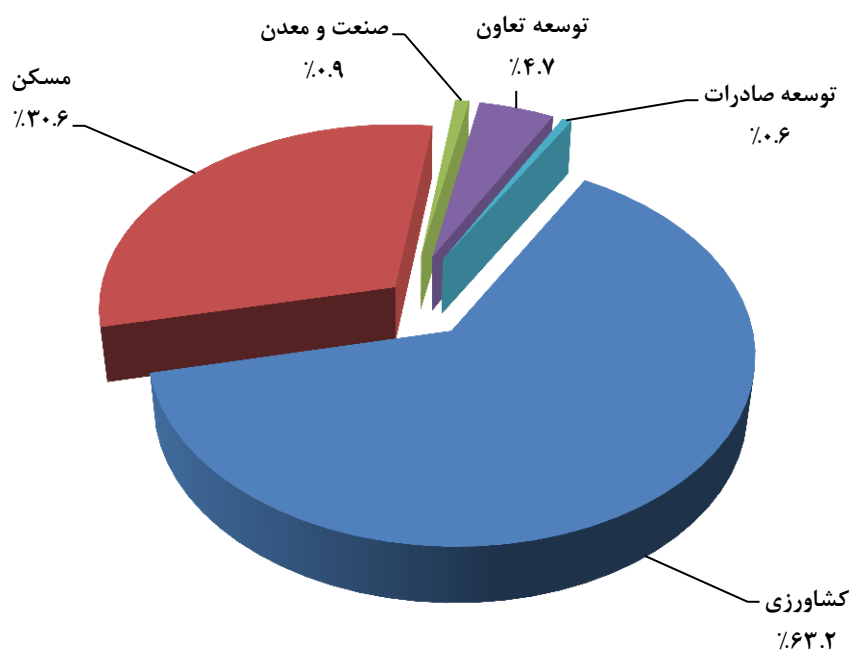
نمودار (۲-۴) سهم تسهیلات بانکهای کل استان اردبیل در سال ۱۳۹۱



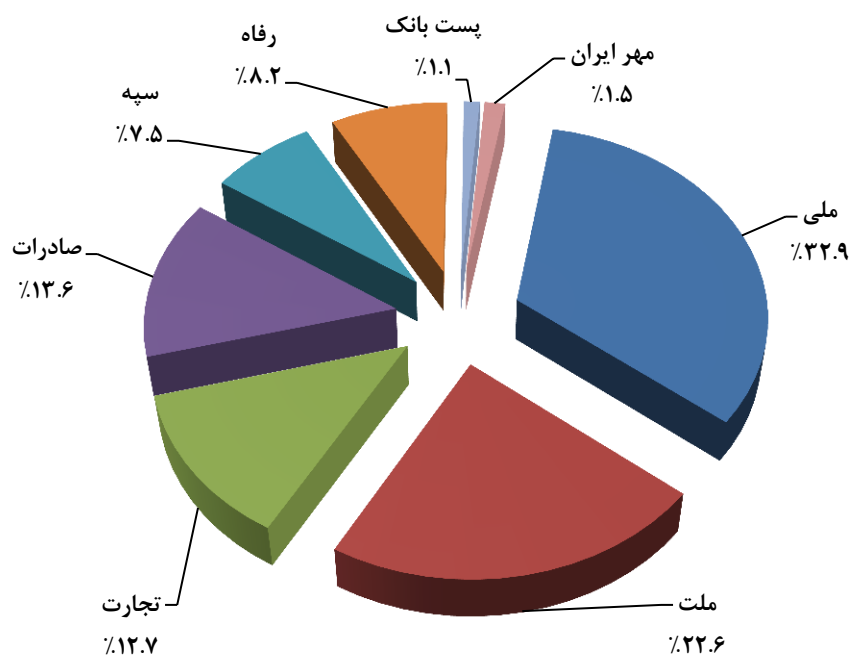
نمودار (۳-۴) سهم سپرده های بانک های تجاری استان اردبیل در سال ۱۳۹۱



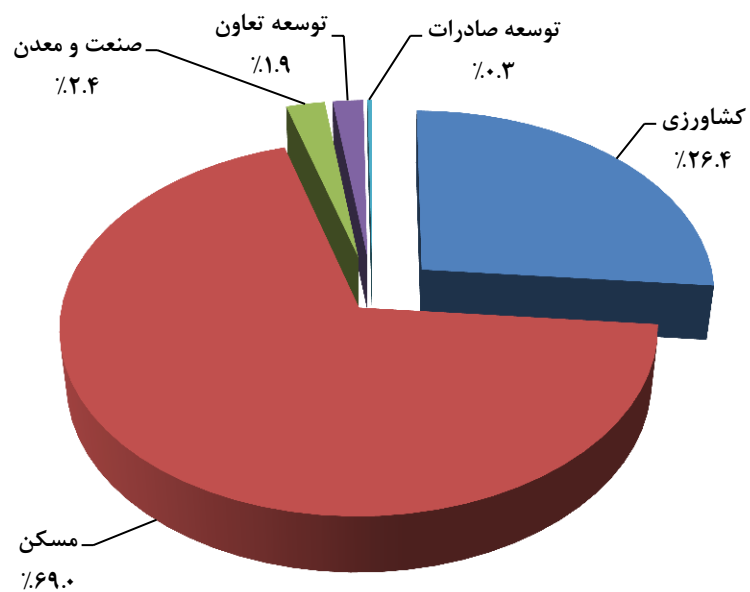
نمودار (۴-۴) سهم سپرده های تخصصی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱



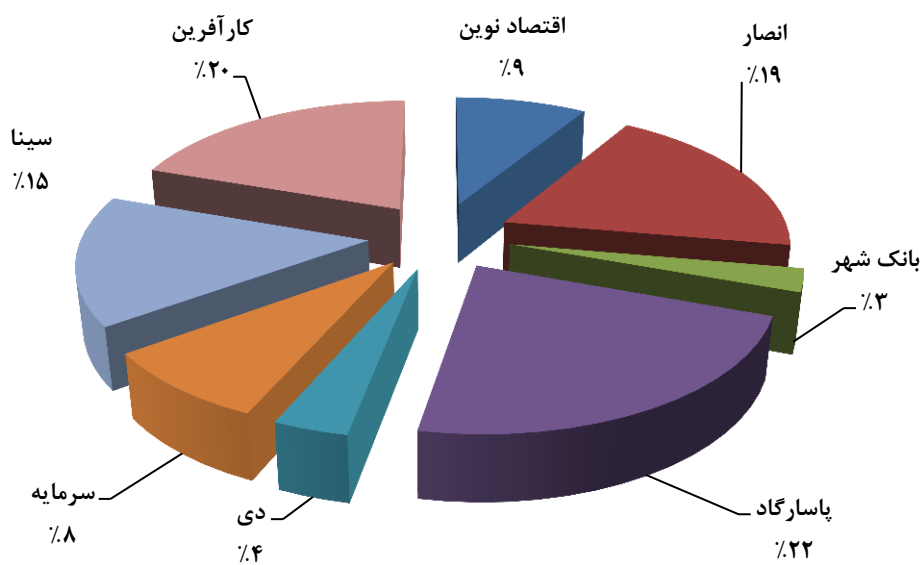
نمودار (۴-۵) سهم تسهیلات بانک های تجاری استان اردبیل در سال ۱۳۹۱



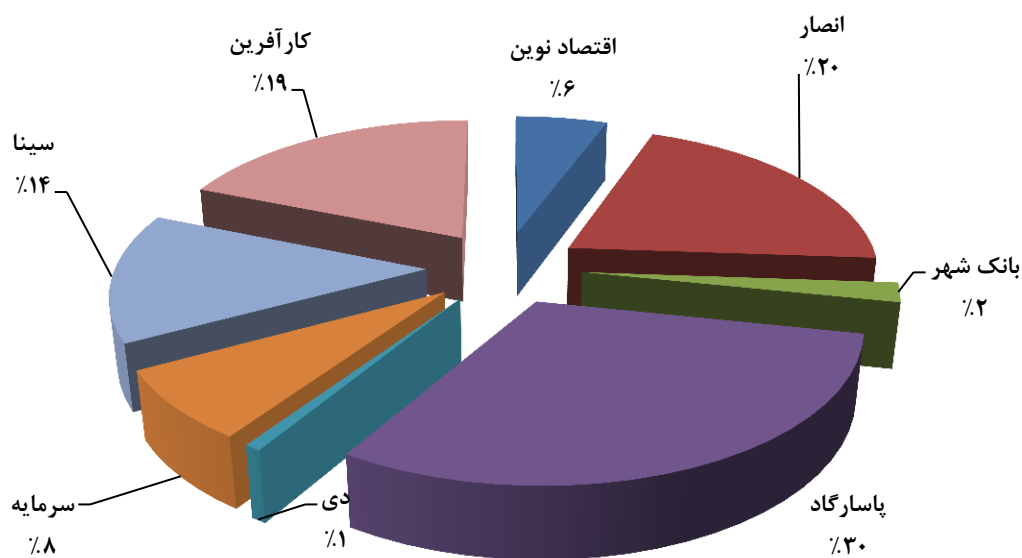
نمودار (۴-۶) سهم تسهیلات بانک های تخصصی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱



نمودار (۴-۷) سهم تسهیلات بانک های خصوصی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱



نمودار (۴-۸) سهم سپرده بانک های خصوصی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱



۴-۲- بازار سرمایه و بورس

بازارهای مالی معمولاً در دو گروه اصلی بازار پول و بازار سرمایه طبقه بندی می شوند که بازار سرمایه بازار دادوستدهای بلند مدت مالی می باشد و تأمین مالی در این بازار از روشهایی از قبیل حضور در بازارهای متشکل بورس اوراق بهادار داخلی و خارجی، دریافت وام های بلند مدت از شبکه بانکی، معامله اوراق بهادار از طریق بانکهای سرمایه گذاری، دریافت وام از دولتها و سازمانهای جهانی و جذب سرمایه گذاری مستقیم خارجی صورت می گیرد. بورس اوراق بهادار و نهادهای فعال در آن به عنوان مهمترین نماد متشکل بازار سرمایه در کشور، علاوه بر جذب پس اندازهای ریز و درشت، کوتاه مدت و بلندمدت جامعه و هدایت آنها به طرحهای مفید و مولد اقتصادی، در راستای اجرای اصل ۴۴ باعث تسریع خصوصی سازی می گردد.

با تصویب قانون اوراق بهادار در آذرماه ۱۳۸۴ و تفکیک نهاد نظارتی از نهادهای عملیاتی و از طرف دیگر افزایش اختیارات سازمان بورس به عنوان نهاد ناظر بازار سرمایه زمینه گسترش بازار سرمایه ایجاد شد که مطابق ماده ۹۵ قانون برنامه چهارم توسعه که به راه اندازی بورسهای منطقه ای در سطح کشور و ارائه راهکارهای لازم برای قابل معامله شدن ابزارهای مالی در بورس اوراق بهادار اشاره دارد بورس منطقه ای اردبیل از اواخر سال ۱۳۸۳ فعالیت خود را در شهر اردبیل آغاز کرد.

از جمله مهمترین شاخص هایی که برای تحلیل وضعیت بورس مورد استفاده قرار می گیرند می توان به نسبت ارزش جاری سهام به GDP، نسبت ارزش سهام مبادله شده به GDP نسبت فعالیت (ارزشی و تعدادی)، شاخص قیمت و بازده (کل)، ارزش بازار، تعداد شرکتهای پذیرفته شده و فعال اشاره کرد.

نسبت ارزش سهام مبادله شده به تولید ناخالص داخلی استان که در عمل میزان حجم سهام مبادله شده شرکتهای موجود در بورس یا به نوعی معرف حجم نقدینگی در بازار سهام است در سال ۱۳۹۰ معادل ۵/۱۹ درصد بوده است.

ارزش و تعداد سهام داد و ستد شده در سال ۱۳۹۰ به ترتیب ۳۰۰۶۵۴۳ میلیون ریال و ۸۹۵۳۷۶ هزار سهم بوده که با ۱۶/۶ درصد کاهش و ۲۰ درصد کاهش در سال ۱۳۹۱ به ۲۵۰۶۲۷۵ میلیون ریال و ۷۱۵۴۹۱ هزار سهم رسیده است.

تعداد خریداران با ۲۶ درصد افزایش از ۲۸۱۴۶ نفر در سال ۱۳۸۹ به ۳۵۵۲۹ نفر در سال ۱۳۹۰ رسیده است. تعداد کارگزاری ها در سال ۱۳۹۰، ۵ کارگزار بوده که با رشد ۶۰ درصدی و با اضافه شدن ۳ کارگزار جدید به ۸ کارگزار در سال ۱۳۹۱ رسیده است با توجه به کاهش ۱۶/۶ درصدی ارزش خرید و فروش سهام، سرانه معاملات کارگزاری با ۴۸ درصد کاهش از ۶۰۱۳۰۹ میلیون ریال در سال ۱۳۹۰ به ۱۳۲۸۴ میلیون ریال در سال ۱۳۹۱ رسید.

در سال ۱۳۹۱، تعداد شرکتهای مستقر در استان اردبیل که در بورس پذیرفته شده بودند ۲ شرکت بود و نسبت به سال ۱۳۹۰ تغییری نیافته است. ارزش بازار سهام این شرکتها در مجموع برای سال ۱۳۹۱ معادل ۱۰۸۵۷۷۷ میلیون ریال می باشد. (جدول شماره ۴-۶)

۴-۳- اعتبار بنگاه های کوچک اقتصادی زود بازده و کارآفرین

در طول سال های ۱۳۸۵ تا پایان ۱۳۹۱ در حدود ۱۰۳۷۶/۳ میلیارد ریال از محل اعتبارات بنگاههای زودبازده به استان اردبیل ابلاغ شده است.

تا پایان سال ۱۳۹۱ با تلاش دستگاههای اجرایی استان در طول ۶ سال اخیر تعداد ۵۲۶۴۵ طرح با تسهیلات مورد نیاز ۱۷۲۰۹ طرح با ارزش تسهیلات ۶۸۴۸/۶ میلیارد ریال با پیش بینی اشتغال ۵۲۳۴۶ نفر توسط بانک های عامل استان تأیید و به تصویب کارگروه اشتغال و سرمایه گذاری استان رسیده است

لیکن از این طرحها تعداد ۲۵۸۳۶ طرح با مبلغ تسهیلات ۵۹۵۴/۵ میلیارد ریال معادل ۸۶/۹ درصد کل اعتبار تأیید شده بانک های عامل منجر به عقد قرارداد با بانکهای عامل گردیده و حدود ۵۶۴۱/۹ میلیارد ریال معادل ۸۲/۳ درصد از کل اعتبار تأیید شده بانک های عامل، توسط بانکهای عامل به متقاضیان پرداخت گردیده است.

بررسی عملکرد استان تا پایان سال ۱۳۹۰ در جذب اعتبارات بنگاههای کوچک و زود بازده حاکی از آن است که در مراحل معرفی رتبه نهم تعداد طرحها و رتبه هجدهم میزان تسهیلات مورد نیاز پیش بینی شده و در مرحله تصویب طرح ها در رتبه نهم تعداد طرحها و در رتبه دوازدهم تسهیلات تأیید شده در بانکهای عامل در بین استانهای کشور قرار داشته است.

در بین استانهای کشور، استان با ۴/۰۶ درصد تعداد طرح های عقد قرارداد شده در بانک های عامل کشور و ۱/۸۸ درصد مبلغ قرارداد شده به ترتیب حائز رتبه های یازدهم و بیست و دوم گردید.

از لحاظ تعداد طرح های به بهره برداری رسیده مبلغ پرداخت شده به متقاضیان و تعداد اشتغال ایجاد شده در این طرح ها، استان به ترتیب با ۴/۹۸، ۱/۹۶ و ۵/۲ درصد مقادیر کل کشور رتبه ۷ را در تعداد طرح های به بهره برداری رسیده و رتبه ۲۲ را در مبلغ پرداخت شده به متقاضیان و رتبه ۶ را در اشتغال ایجاد شده کسب نموده است. (جدول شماره ۴-۸)

تا پایان سال ۱۳۹۱ بررسی عملکرد جذب تسهیلات بنگاههای کوچک و زودبازده و کارآفرین در استان اردبیل در بخش های مختلف اقتصادی نشان می دهد از ۵۹۵۴/۲ میلیارد ریال تسهیلات عقد قرارداد شده در بانکهای استان ۲۷/۶ درصد به بخش کشاورزی ۴۳ درصد به بخش صنعت و معدن ۲۹/۴ درصد به بخش خدمات اختصاص داشته است. همچنین براساس نوع طرح، از مبلغ مذکور (۵۹۵۴/۲)

میلیارد ریال)، ۲۶ درصد به طرحهای خود اشتغالی، ۱۴ درصد به کارآفرینی و سرمایه در گردش، و ۶۰ درصد سایر طرحهای کارآفرینی (جدید، توسعه ایی و نیمه تمام) اختصاص یافته است. بررسی اشتغال ایجاد شده در طرح های بهره برداری رسیده در استان نشان می دهد بخش صنعت و معدن با ۴۱/۲ درصد اعتبار پرداخت شده به متقاضیان ۲۵ درصد از کل اشتغال جدید ایجاد شده استان را به خود اختصاص داده است. همچنین بخش کشاورزی، بخش خدمات به ترتیب با ۴۹، ۲۶ درصد تسهیلات پرداخت شده استان به متقاضیان طرح ها موجب ایجاد ۲۸۴۵۲ شغل جدید در استان شده است. در مجموع تا پایان سال ۱۳۹۱، ۲۲۲۲۱ طرح در استان به بهره برداری رسیده که منجر به اشتغال ۳۷۸۲۴ نفر گردیده است. از تعداد مذکور حدود ۱۹۴۱۲ مربوط به اشتغال طرح های خود اشتغالی بوده است.

جداول (۹-۴) (۴-۱۰)، (۴-۱۱) و به ترتیب عملکرد بانکهای استان، تفکیک بخش و تفکیک براساس نوع طرحها در جذب اعتبارات بنگاه های زودبازده و کارآفرین استان تا پایان سال ۱۳۹۱ را نشان می دهد.

بررسی عملکرد بانک های عامل استان نشان می دهد، از لحاظ تعداد طرحها به بهره برداری رسیده و مبلغ پرداخت شده به متقاضیان از سال ۱۳۸۵ تا پایان ۱۳۹۱، بانک ملی به ترتیب با ۲۱/۶۳ درصد و ۳۲/۲۷ درصد در رتبه اول واقع شده و بانک صنعت و معدن به ترتیب با ۰/۳ درصد و ۲/۶۸ درصد در پائین ترین رتبه قرار دارد.

جدول (۴-۶) خلاصه آمار معاملات تالار بورس منطقه اردبیل در سال های ۱۳۸۹-۱۳۹۱

شرح	واحد	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییرات	درصد تغییرات
حجم خرید و فروش	هزار سهم	۸۱۱۱۲۲	۸۹۵۳۷۶	۷۱۵۴۹۱	۱۰	-۲۰
ارزش خرید و فروش	میلیون ریال	۲۰۹۱۹۶۵	۳۰۰۶۵۴۲	۲۵۰۶۲۷۵	۴۳	-۱۶
تعداد خریداران	نفر	۲۸۱۴۶	۳۵۵۲۹	-	۲۶	-
کدهای جدید	کد	۱۰۳۳	۲۲۶۴	۲۴۷۹	۱۱۹	۱۰
تعداد کارگزاری ها	شرکت	۵	۵	۸	-	۶۰
سرانه معاملات کارگزاری ها	میلیون ریال	۴۱۸۳۹۳	۶۰۱۳۰۹	۳۱۳۲۸۴	۴۳	-۴۸

مأخذ: بورس منطقه ای اردبیل

جدول (۴-۷) ارزش بازار شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مستقر در استان اردبیل (در سال ۱۳۹۱)

ردیف	نام شرکت	پایان سال مالی	تاریخ درج	آخرین سرمایه (عدد)	آخرین قیمت معاملاتی	ارزش بازار در اسفند
۱	سیمان آرتا اردبیل	۱۳۹۱/۱۲/۳۰	۱۳۸۲/۱۲/۶	۱۴۰۰۰۰	(۹۱/۱۲/۵)۵۴۰۸	(۱۳۹۱/۱۲/۵)۷۵۷۱۲۰
۲	مجتمع صنعتی آرتاویل تایر	۱۳۹۱/۱۲/۳۰	۱۳۸۳/۱۱/۱۲	۲۰۲۵۰۰	(۹۱/۱۱/۲۵)۱۶۲۳	(۱۳۹۱/۱۱/۲۵)۳۲۸۶۵۷

منبع: بورس منطقه ای اردبیل

جدول (۴-۸) گزارش عملکرد آیین نامه گسترش بنگاههای اقتصادی زودبازده و کار آفرین کل کشور به تفکیک استان تا تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۲۹

(اعتبار به میلیون ریال)

ردیف	استان	شاخص	طرزهای معرفی شده			طرزهای تأیید شده در بانک			طرزهای عقد قرارداد شده			طرزهای بهره برداری شده		
			تعداد طرح	اشتغال جدید پیش بینی شده	تسهیلات مورد نیاز پیش بینی شده	تعداد طرح	اشتغال جدید	تسهیلات مصوب	تعداد طرح	مبلغ قراردادهای منعقد شده	تعداد اشتغال در قرارداد منعقد شده	تعداد طرح های بهره برداری شده	مبلغ طرح های بهره برداری شده	تعداد اشتغال جدید در طرح های بهره برداری شده
۱	آذربایجان شرقی	۱۰۵۸۸۰	۳۳۲۴۱۵	۱۸۰۸۲۵۷۰۹	۶۰۲۵۲	۱۴۲۵۰۱	۱۹۲۳۹۷۵۲	۴۸۴۴۶	۱۶۲۷۷۶۸۶	۱۱۶۸۰۸	۳۴۸۴۸	۵۳۴۳۶		
۲	آذربایجان غربی	۱۱۲۸۷۴	۲۷۳۹۲۵	۳۴۹۲۸۴۶۰	۷۱۷۵۷	۱۴۵۷۲۶	۱۷۹۶۶۹۰۱	۵۹۲۶۱	۱۴۷۴۹۰۶۲	۱۲۵۸۴۵	۳۸۵۳۴	۲۶۶۸۷		
۳	اردبیل	۵۲۶۷۵	۱۱۴۵۳۶	۱۶۹۲۱۸۸۸	۳۲۷۷۵	۵۷۵۰۱	۷۰۳۴۸۳۹	۲۵۵۲۲	۵۲۱۸۳۷	۴۵۸۷۶	۲۲۰۴۹	۳۶۰۶۱		
۴	اصفهان	۸۰۹۶۴	۳۵۱۹۲۲	۵۹۰۶۹۷۳۹	۴۹۰۳۳	۱۷۴۴۳۹	۲۸۶۲۳۳۵۵	۴۳۱۹۱	۲۴۸۲۱۴۲۱	۱۵۳۴۴۵	۲۷۰۴۷	۶۴۰۲۰		
۵	البرز	۱۱۶۸	۱۲۱۶۶	۳۵۵۷۳۷۶	۵۵۷	۴۷۴۰	۹۱۲۶۳۰	۳۰۸	۴۷۵۶۴۱	۲۲۹۴	۰	۳۸۴۴۷۰		
۶	ایلام	۱۴۷۹۹	۳۵۹۸۱	۱۰۹۵۹۸۳۴	۱۱۱۱۷	۲۰۹۳۲	۴۱۴۸۹۹۰	۱۰۰۷۴	۳۳۱۳۰۶۲	۱۷۹۸۶	۸۴۰۱	۴۹۸۸		
۷	بوشهر	۱۷۳۴۲	۵۹۶۶۹	۲۱۲۵۹۲۳۱	۱۱۰۵۰	۳۲۳۶۶	۵۳۶۰۴۳۴	۸۳۱۷	۴۴۰۲۹۲۶	۲۴۹۵۰	۶۲۱۷	۱۲۰۴۱		
۸	تهران	۶۵۴۰۲	۳۲۰۴۱۹	۷۰۲۸۴۱۵۰	۳۵۵۰۰	۱۲۴۷۲۱	۲۵۹۹۳۷۰۲	۲۹۵۳۹	۲۱۹۶۲۳۰۰	۱۰۳۳۸۴	۲۱۴۴۱	۵۶۷۶۲		
۹	چهارمحال بختیاری	۲۷۸۲۵	۷۶۷۹۷	۱۳۱۹۶۹۹۶	۱۶۴۸۱	۴۷۷۳۸	۵۵۶۶۸۷۱	۱۴۰۹۳	۴۶۱۱۰۹۱	۴۰۳۹۲	۱۰۹۲۹	۲۵۹۳۴		
۱۰	خراسان جنوبی	۲۱۷۱۶	۵۷۸۱۲	۱۳۴۴۳۲۴۴	۱۱۸۲۵	۳۰۱۰۰	۴۴۱۰۶۹۵	۹۱۱۳	۳۶۵۰۷۱۵	۲۴۶۰۷	۷۹۴۵	۱۲۷۳۷		
۱۱	خراسان رضوی	۶۹۹۹۵	۴۵۴۱۶۰	۲۸۵۲۴۵۸۶۴	۴۶۲۱۵	۲۶۱۹۲۶	۲۵۲۹۷۵۵۰	۴۲۶۹۹	۲۲۸۶۴۴۰۳	۲۳۶۳۳۷	۱۶۷۷۴	۴۰۲۰۹		
۱۲	خراسان شمالی	۱۳۳۴۰	۴۴۷۲۰	۷۸۴۴۱۸۹	۱۰۳۰۳	۲۱۸۸۸	۳۰۳۴۵۱۹	۹۳۹۴	۲۹۲۷۵۵۹	۲۱۸۲۵	۸۵۵۲	۶۹۹۸		
۱۳	خوزستان	۸۲۰۶۳	۲۷۸۶۵۸	۴۸۴۸۸۳۷۴	۳۵۵۰۷	۱۵۳۳۵۰۹۷	۹۹۳۷۵	۲۸۰۰۶	۱۲۰۴۰۵۹۰	۱۲۱۸۹	۱۸۱۴۴	۲۵۱۵۶		
۱۴	زنجان	۱۸۵۱۸	۸۵۵۴۲	۱۴۴۲۷۵۶۰	۱۲۱۵۸	۳۲۰۴۳	۷۲۷۱۶۰۰	۱۰۱۱۴	۶۳۹۵۱۷۷	۲۵۸۲۴	۲۱۳۲	۳۰۶۸		
۱۵	سمنان	۶۷۴۰	۵۶۵۸۶	۱۲۴۰۸۴۳۹	۳۱۹۹	۱۹۸۷۲	۴۴۸۸۳۰۱	۳۱۶۵	۴۳۴۲۷۱۲	۱۹۳۵۹	۲۵۵۰	۱۱۷۲۷		
۱۶	سیستان و بلوچستان	۱۶۱۲۴	۴۴۴۳۵	۹۴۵۵۰۹۴	۱۴۹۵۴	۳۳۰۰۴	۵۶۳۷۹۱۵	۱۴۸۲۹	۵۳۹۴۹۸۸	۳۲۵۶۶	۱۳۹۷۹	۳۰۸۸۵		
۱۷	فارس	۸۷۲۳۲	۲۶۹۰۰۲	۵۶۵۶۸۴۱۹	۵۵۰۹۳	۱۴۳۳۶۳	۲۵۵۸۷۶۶۸	۴۵۸۰۲	۲۱۰۴۴۶۸۵	۱۲۳۳۹۲	۳۴۱۰۲	۳۲۳۲۴		
۱۸	قزوین	۲۰۷۸۳	۱۳۷۷۸۲	۲۶۵۴۷۳۶۸	۶۳۱۴	۵۰۱۴۲	۷۲۳۹۳۲۷	۴۹۲۷	۶۰۴۷۴۱۵	۴۲۷۵۰	۳۹۲۷	۱۰۸۵۶		
۱۹	قم	۲۱۴۲۲	۶۳۲۶۶	۱۱۷۳۷۶۶۰	۱۶۱۶۹	۳۵۲۸۸	۵۸۴۶۲۷۴	۱۴۳۳۸	۶۰۶۴۰۱۷	۳۲۶۵۸	۹۶۵۷	۱۷۷۲۶		
۲۰	کردستان	۴۴۴۰۸	۸۹۴۵۱	۴۷۴۴۵۲۰۲	۴۸۲۷۷	۵۶۰۲۸	۸۹۴۵۸۵۹	۲۷۵۳۹	۶۴۳۸۵۳۸	۵۳۷۳۳	۲۳۰۹۴	۱۶۳۰۴		
۲۱	کرمان	۳۷۴۱۸	۱۲۶۰۷۱	۲۹۱۶۳۹۳۷	۱۳۲۳۳	۴۶۹۳۲	۷۴۴۷۴۸۳	۱۰۵۳۸	۶۴۶۶۶۳۳	۳۸۲۰۹	۵۱۰۰	۱۰۲۷۲		
۲۲	کرمانشاه	۳۶۵۰۷	۷۸۰۷۱	۱۸۱۹۸۴۰۹	۲۹۴۸۰	۵۵۹۷۶	۱۱۹۴۱۱۷۲	۲۶۲۰۰	۱۰۵۲۸۹۷۱	۵۰۵۷۸	۲۰۵۲۴	۲۳۹۰۱		
۲۳	کهگیلویه و بویر احمد	۱۹۲۶۷	۴۴۵۰۱	۹۸۳۵۱۷۲	۱۲۹۲۸	۲۵۷۴۳	۴۴۸۰۸۷۴	۱۱۲۲۶	۳۴۶۵۰۲۳	۲۰۷۷۲	۱۰۱۹۸	۱۷۲۰۱		
۲۴	گلستان	۲۶۸۵۱	۵۴۲۶۱	۱۴۳۱۶۵۵۱	۲۳۵۴۵	۴۰۵۰۷	۸۴۲۷۹۴۸	۲۲۴۰۱	۷۷۱۶۱۷۷	۳۶۹۸۸	۱۶۸۸۲	۲۱۸۸۵		
۲۵	گیلان	۳۲۸۰۳	۱۲۵۷۵۷	۳۳۰۱۲۷۶۹	۱۹۱۳۷	۶۹۱۴۷	۱۳۳۸۶۵۷۱	۱۶۷۳۱	۱۰۲۲۹۱۰۱	۶۰۸۰۱	۱۰۲۴۵	۱۲۳۸۶		
۲۶	لرستان	۲۵۶۵۳	۶۳۱۴۵	۱۸۱۴۴۱۱۶	۱۷۵۲۰	۳۲۰۴۶	۸۶۹۱۳۵۵	۱۴۶۹۹	۶۹۵۸۲۷۹	۲۶۹۴۸	۱۲۳۴۹	۱۴۸۲۹		
۲۷	مازندران	۲۴۳۳۳	۹۸۵۹۹	۲۷۹۳۹۸۹۲	۱۸۱۶۵	۶۱۰۰۱	۱۱۹۴۳۱۴۹	۱۵۳۱۲	۱۰۳۶۲۳۳۳	۵۲۹۸۳	۱۱۲۰۱	۲۲۳۴۴		
۲۸	مرکزی	۱۷۷۷۷	۹۷۴۴۸	۱۵۹۸۴۳۴۳	۱۲۸۴۶	۶۶۶۱۷	۷۶۶۴۰۱۳	۱۰۳۹۴	۶۶۷۵۴۰۰	۵۸۸۶۱	۹۵۵۰	۱۹۰۸۶		
۲۹	هرمزگان	۱۵۷۰۴	۷۶۶۲۱	۱۵۴۶۲۷۴۸	۸۹۴۶	۴۴۹۶۰	۶۴۵۰۵۱۶	۷۱۷۷	۵۰۹۸۰۱۱	۳۵۵۸۰	۵۴۸۳	۱۴۷۳۶		
۳۰	همدان	۵۶۱۰۸	۱۳۵۷۹۳	۲۸۳۶۸۴۳۸	۴۲۶۵۵	۸۳۷۸۰	۱۲۵۷۸۹۵۱	۳۵۰۸۶	۱۱۱۶۷۰۹۶	۷۰۵۲۰	۲۶۸۰۴	۴۰۶۲۱		
۳۱	یزد	۲۵۶۳۱	۸۹۵۸۳	۱۹۰۱۱۰۵۴	۱۱۲۲۹	۳۷۰۵۲	۵۹۸۹۱۴۴	۹۲۸۵	۵۵۴۳۹۴۳	۳۴۵۷۲	۲۶۷۷	۷۶۵۹		
	جمع	۱۱۹۹۸۲۲	۴۱۴۹۰۹۴	۱۱۷۴۰۵۲۲۵	۷۳۸۲۰	۲۰۹۷۴۵۴	۳۲۶۹۵۷۶۵۵	۶۲۷۷۲۶	۲۷۷۲۵۳۳۶۸	۱۸۱۲۰۳۲	۴۴۲۳۳۲	۶۹۲۸۳۹		

جدول (۴-۹) عملکرد بانکهای عامل استان در جذب اعتبار بنگاههای کوچک زودبازده و کار آفرین استان تا پایان سال ۱۳۹۱

(مبلغ به میلیون ریال)

طرحهای بهره برداری شده			طرحهای عقد قرارداد شده			طرحهای تایید شده			طرحهای معرفی شده			اعتبارات بانکی	بانک	ردیف
تعداد اشتغال جدید در طرح های بهره برداری شده	تعداد طرح های بهره برداری شده	مبلغ پرداخت شده به متقاضیان	تعداد اشتغال در طرح های قرارداد منعقد شده	مبلغ قراردادهای منعقد شده	تعداد طرح های انعقاد قرارداد شده	تسهیلات مصوب طرح های تایید شده در بانک	اشتغال جدید طرح های تایید شده در بانک	تعداد طرح های تایید شده در بانک	تسهیلات مورد نیاز پیش بینی شده	اشتغال جدید پیش بینی شده	تعداد طرح های معرفی شده به بانک			
۸۲۴۶	۴۸۰۷	۱۸۲۰۹۳۷/۷۴	۱۱۳۳۱	۲۰۱۰۴۹۱	۵۷۹۷	۲۳۴۷۰۷۴	۱۳۷۰۵	۷۲۰۶	۵۶۶۴۵۷۱	۲۹۰۷۸	۱۱۲۴۵	۲۷۰۰۳۰۵	بانک ملی	۱
۵۳۵۶	۴۱۴۹	۶۶۸۳۲۰/۳۰۱	۶۸۵۹	۷۰۲۴۹۶	۴۹۹۳	۸۸۹۰۹۶	۸۲۹۰	۶۰۹۸	۲۰۰۲۶۵۸	۱۷۶۹۲	۱۰۲۸۷	۱۶۹۵۱۹۵	بانک ملت	۲
۲۹۵۷	۳۱۸	۱۹۲۹۹۹	۲۹۲۱	۱۹۳۲۹۹	۳۲۲	۲۰۰۸۲۶	۲۸۰۷	۳۲۰	۲۶۹۹۲۶	۳۹۰۵	۴۶۰	۵۳۶۸۳۰	بانک مسکن	۳
۴۳۶۵	۲۷۲۵	۵۴۹۲۲۴/۳۵	۴۶۴۸	۵۵۱۵۹۱	۲۸۳۳	۵۵۴۸۷۸	۳۹۸۱	۲۳۸۹	۲۷۹۸۴۶۸	۱۶۴۱۹	۵۸۲۵	۱۳۱۱۷۷۰	بانک تجارت	۴
۶۳۷۴	۴۴۱۸	۷۳۳۴۵۳/۳۰۵	۸۳۱۶	۷۳۹۱۴۴	۵۱۱۵	۹۲۳۶۲۱	۱۰۴۰۱	۶۹۴۲	۲۱۸۵۵۶۸	۱۹۱۶۶	۱۱۱۳۷	۱۷۵۲۸۴۰	بانک صادرات	۵
۱۳۹۰	۹۱۲	۱۸۲۰۶۹/۲۲	۲۲۵۸	۱۹۰۷۷۲	۱۰۶۸	۱۹۱۳۵۱	۲۱۹۶	۱۰۳۴	۴۵۶۳۴۷	۳۷۲۲	۱۸۳۶	۴۴۳۴۰۰	بانک رفاه بنگاه	۶
۴۲۰۰	۳۳۸۷	۹۷۸۰۱۲/۱۳۸	۵۵۹۱	۱۰۲۱۶۲۰	۴۱۲۲	۱۲۰۵۲۹۹	۴۹۸۰	۳۶۳۹	۲۴۳۳۰۰۸	۱۴۱۲۰	۹۰۶۳	۱۲۸۲۹۱۵	بانک کشاورزی	۷
۱۰۷۰	۶۵	۱۵۱۷۴۳/۹۶۳	۱۷۲۴	۱۵۴۲۴۹	۸۰	۱۳۰۲۲۹	۱۵۳۶	۶۵	۳۰۴۴۵۸	۲۱۲۷	۱۲۳	۱۵۲۹۰۵	بانک صنعت و معدن	۸
۳۸۶۶	۱۴۴۱	۳۶۵۱۹۰/۲۹۲	۴۴۶۴	۳۹۰۹۱۷	۱۵۰۶	۴۰۶۳۱۹	۴۴۵۰	۱۵۴۳	۱۰۹۴۰۴۴	۹۵۰۷	۲۶۶۹	۵۰۰۲۰۰	بانک سپه	۹
۳۷۸۲۴	۲۲۲۲۲	۵۶۴۱۹۵۰/۳۱	۴۸۱۱۲	۵۹۵۴۵۷۹	۲۵۸۳۶	۶۸۴۸۶۹۳	۵۲۳۴۶	۲۹۲۳۶	۱۷۲۰۹۰۴۸	۱۱۵۷۳۶	۵۲۶۴۵	۱۰۳۷۶۳۶۰	جمع کل	

منبع: اداره کل کار و امور اجتماعی استان

جدول (۴-۱۰) گزارش عملکرد آیین نامه گسترش بنگاههای اقتصادی زودبازده و کار آفرین به تفکیک بخشها برای استان تاپایان سال ۱۳۹۱

(مبلغ به میلیون ریال)

ردیف	شاخص	طرحهای عقد قرارداد شده						طرحهای بهره برداری شده					
		تعداد طرح های انعقاد قرارداد شده	درصد از کل	مبلغ قراردادهای منعقد شده	درصد از کل	تعداد اشتغال در طرح های قرارداد منعقد شده	درصد از کل	تعداد طرح های بهره برداری شده	درصد از کل	مبلغ پرداخت شده به متقاضیان	درصد از کل	تعداد اشتغال جدید در طرح های بهره برداری شده	درصد از کل
۱	کشاورزی	۱۰۳۸۸	۴۰/۲	۱۶۴۶۶۲۹	۲۷/۶	۱۲۸۱۰	۲۶/۶	۸۶۰۳	۳۹	۱۶۱۳۴۵۱	۲۸/۶	۹۸۸۲	۲۶
۲	صنعتی	۲۹۱۹	۱۱/۳	۲۵۵۲۰۱۲	۴۳	۱۴۲۴۵	۲۹/۶	۱۷۹۰	۸	۲۳۲۶۱۴۵	۴۱/۲	۹۳۵۸	۲۵
۳	خدماتی	۱۲۵۲۸	۴۸/۵	۱۷۵۵۵۷۳	۲۹/۴	۲۱۰۵۷	۴۳/۸	۱۱۸۲۸	۵۳	۱۷۰۱۹۸۹	۳۰/۲	۱۸۵۷۰	۴۹
۴	گردشگری
	جمع کل	۲۵۸۳۵	۱۰۰	۵۹۵۴۲۱۴	۱۰۰	۴۸۱۱۲	۱۰۰	۲۲۲۲۱	۱۰۰	۵۶۴۱۵۸۵	۱۰۰	۳۷۸۱۰	۱۰۰

منبع: اداره کل کار وامور اجتماعی استان

جدول (۴-۱۱) گزارش عملکرد آیین نامه گسترش بنگاههای اقتصادی زودبازده و کار آفرین بر اساس نوع طرح استان تا پایان سال ۱۳۹۱

(مبلغ به میلیون ریال)

طرحهای بهره برداری شده						طرحهای عقد قرارداد شده						شاخص	ردیف
درصد از کل	تعداد اشتغال جدید در طرح های بهره برداری شده	درصد از کل	مبلغ پرداخت شده به متقاضیان	درصد از کل	تعداد طرح های بهره برداری شده	درصد از کل	تعداد اشتغال در طرح های قرارداد منعقد شده	درصد از کل	مبلغ قراردادهای منعقد شده	درصد از کل	تعداد طرح های انعقاد قرارداد شده		
۲۵/۵	۹۶۵۶	۳۸/۹	۲۱۸۷۲۵۰	۷/۸	۱۷۲۸	۲۷/۶	۱۳۲۶۱	۴۰	۲۳۷۱۷۳۰	۸/۲	۲۱۲۰	کار آفرینی-جدید	۱
۱/۲	۴۶۱	۵/۸	۳۲۸۹۶۱	۰/۳	۷۲	۲/۳	۱۰۹۸	۶/۲	۳۷۸۲۴۴	۰/۵	۱۱۳	کار آفرینی -نیمه تمام	۲
۱۰/۶	۴۰۲۳	۱۴/۷	۸۳۱۲۲۷	۴/۷	۱۰۵۲	۱۱	۵۲۸۷	۱۴/۳	۸۵۱۵۵۶	۴/۶	۱۱۹۵	کار آفرینی- توسعه ای	۴
۱۱/۳	۴۲۷۲	۱۳/۸	۷۸۰۵۲۸	۲/۷	۵۹۹	۱۲	۵۷۹۵	۱۴	۸۳۱۲۷۳	۳/۳	۸۶۳	کار آفرینی-سرمایه در گردش	۵
۵۱/۴	۱۹۴۱۲	۲۶/۸	۱۵۱۳۹۸۵	۸۴/۵	۱۸۷۷۱	۴۷/۱	۲۲۶۷۱	۲۵/۵	۱۵۲۱۷۷۶	۸۳/۴	۲۱۵۴۵	خود اشتغالی	۶
۱۰۰	۳۷۸۲۴	۱۰۰	۵۶۴۱۹۵۱	۱۰۰	۲۲۲۲۲	۱۰۰	۴۸۱۱۲	۱۰۰	۵۹۵۴۵۷۹	۱۰۰	۲۵۸۳۶	جمع کل	

منبع: اداره کل کار و امور اجتماعی استان

فصل پنجم

هزینه و درآمد خانوارها

۵- هزینه و درآمد خانوارها

۵-۱- میزان هزینه های مصرفی خانوارهای شهری و روستایی

۵-۱-۱- خانوارهای شهری

نتایج بررسی هزینه و درآمد خانوارهای شهری استان در سال ۱۳۹۱ نشان می دهد که متوسط کل هزینه خانوارهای شهری استان با ۲۳/۱۶ درصد افزایش نسبت به سال قبل به رقم ۱۶۳۴۷۶ هزار ریال رسیده که از این رقم ۳۰ درصد را هزینه های خوراکی و ۷۰ درصد را هزینه های غیر خوراکی تشکیل می دهد.

بررسی رشد هزینه ها به تفکیک خوراکی و غیر خوراکی در سال ۱۳۹۱ نشان می دهد که رشد هزینه های خوراکی استان ۲۴ درصد و غیر خوراکی ۲۲ درصد می باشد این درحالی است که رشد هزینه های خوراکی کشور طی همان سال ۳۶/۸ و غیر خوراکی ۱۹/۷ درصد می باشد. مشاهده می شود که رشد هزینه های خوراکی استان کمتر از متوسط کشوری و رشد هزینه های غیر خوراکی استان بیشتر از متوسط کشوری است. همچنین رشد هزینه های خوراکی بیشتر از هزینه های غیر خوراکی می باشد.

بررسی نسبت هزینه های خوراکی استان به کشور نشان می دهد که مخارج خوراکی استان ۱۷ درصد بیشتر از متوسط کشوری است این فاصله در برخی کالاها مثل کره بسیار بیشتر است بطوریکه مصرف کره در استان ۲/۵ برابر متوسط کشوری است بررسی رشد هزینه های خوراکی در سال ۱۳۹۱ استان نشان می دهد که برخی از اقلام خوراکی مثل شیر و فرآورده های آن با ۳۶/۵ درصد رشد و سبزی و حبوبات با ۴۲ درصد، بیشتر از متوسط استان رشد نشان می دهد در مقابل برخی دیگر از اقلام کالایی مثل قند و شکر با ۹/۲ درصد رشد، ادویه با ۱۱/۸ درصد رشد، غلات، نان و فرآورده های آن با ۱۸/۹ درصد رشد و میوه و خشکبار با ۲۰ درصد رشد، کمتر از متوسط استان رشد داشته اند.

بررسی هزینه های غیر خوراکی استان نشان می دهد که نسبت هزینه های غیر خوراکی استان به کشور ۰/۹۳ می باشد. بدین معناست که مخارج غیر خوراکی استان ۷ درصد کمتر از متوسط کشوری است. در این میان هزینه برخی از اقلام جزئی غیرخوراکی مثل مسکن بسیار پایین تر از متوسط کشوری است در مقابل هزینه برخی دیگر از اقلام غیر خوراکی مثل خدمات تهیه و ارائه غذا، پوشاک و کفش و مبلمان و لوازم خانه بیشتر از متوسط کشوری می باشد. بررسی رشد اقلام جزئی هزینه های غیر خوراکی استان در سال ۱۳۹۱ نشان می دهد که برخی از اقلام مثل لوازم پارچه ای خانگی با ۸۱/۶ درصد رشد، بهداشت و درمان با ۶۹/۱ درصد رشد، پوشاک و کفش با ۴۰/۸ درصد رشد، خدمات پستی با ۴۰ درصد رشد و اجاره بهای ساختمان با ۳۵ درصد رشد، بیشتر از متوسط استان رشد داشته اند در مقابل برخی دیگر از اقلام کالایی مثل خدمات تامین جا و خدمات فرهنگی حتی با رشد منفی روبرو شدند.

بررسی سهم اجزای هزینه های خوراکی روی کل مخارج خوراکی استان در سال ۱۳۹۱ نشان می دهد که غلات، نان، آرد با ۲۴ درصد و گوشت با ۱۸/۷ درصد بیشترین سهم را در مخارج خوراکی دارند همچنین در هزینه های غیرخوراکی، مسکن، آب، فاضلاب، سوخت و روشنایی با ۲۵/۹ درصد و پوشاک و کفش با ۱۲/۶ درصد بیشترین سهم را دارند.

جدول (۵-۱) متوسط انواع هزینه‌های خوراکی (داخل منزل) و دخانی سالانه یک خانوار شهری در استان اردبیل

(هزار ریال)

	۱۳۹۰		۱۳۹۱		رشد استان	رشد کشور	سهم اجزای هزینه های خوراکی سال ۱۳۹۱	نسبت هزینه خوراکی استان به کشور سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
هزینه‌های خوراکی (داخل منزل) و دخانی	۳۱۴۹۳	۴۰۷۲۴	۴۳۱۰۰	۵۰۵۰۱	۲۴۰۰۷۹۵۶	۳۶۰۸۵۵۸۱	۱	۱۰۱۷۱۷۱۶۹۳۷
غلات، نان، آرد، رشته و فراورده‌های آن	۷۸۹۰	۱۱۳۷۳	۱۰۲۴۸	۱۳۵۲۵	۱۸۰۹۲۲۰۰۸۳	۲۹۰۸۸۵۹۳	۰۰۲۶۷۸۱۶۴۷۹	۱۰۳۱۹۷۶۹۷۱۱
غلات	۳۱۹۱	۴۷۵۶	۴۴۷۰	۵۵۷۴	۱۷۰۱۹۹۳۲۷۲	۴۰۰۸۱۴۸	۰۰۱۱۰۳۷۴۰۵۲	۱۰۲۴۶۹۷۹۸۶۶
انواع نان	۳۶۶۴	۴۹۳۲	۴۳۹۳	۵۸۹۰	۱۹۰۴۲۴۱۶۸۷	۱۹۰۸۹۶۲۹	۰۰۱۱۶۶۳۱۳۵۴	۱۰۳۴۰۷۶۹۴۰۶
آرد و رشته و فراورده‌های آن	۴۰۹	۴۴۳	۵۴۲	۵۰۰	۱۲۰۸۶۶۸۱۷۲	۳۲۰۵۱۸۳۴	۰۰۰۹۹۰۰۷۹۴	۰۰۹۲۲۵۰۹۲۲۵
بیسکویت و کیک	۶۲۶	۱۲۴۲	۸۴۴	۱۵۶۱	۲۵۰۶۸۴۳۸	۳۴۰۸۲۴۲۸	۰۰۳۰۹۱۰۲۷۹	۱۰۸۴۹۵۲۶۰۶۶
گوشت	۷۷۶۰	۱۰۲۶۰	۱۰۶۳۶	۱۲۱۸۲	۱۸۰۷۳۲۹۴۳۵	۳۷۰۰۶۱۸۶	۰۰۲۴۱۲۲۲۹۴۶	۱۰۱۴۵۳۵۵۳۹۷
گوشت دام	۴۲۴۶	۵۶۴۶	۵۶۶۲	۶۵۱۲	۱۵۰۳۳۸۲۹۲۶	۳۳۰۳۴۹۰۳	۰۰۱۲۸۹۴۷۹۴۲	۱۰۱۵۰۱۲۳۶۳۱
گوشت پرندگان	۲۵۱۸	۳۳۲۳	۳۶۶۹	۴۲۳۳	۲۷۰۲۸۴۸۹۳۲	۴۵۰۷۱۰۸۸	۰۰۸۳۸۲۰۱۲۲	۱۰۱۵۳۲۲۰۳۶
گوشت‌های آماده برای طبخ	۳۹	۶۷	۶۵	۷۱	۵۰۹۷۰۱۴۹۲۵	۶۶۰۶۶۶۶۷	۰۰۰۱۴۰۵۹۱۳	۱۰۰۹۲۳۰۷۶۹۲
ماهی و میگو و فراورده‌های آن	۹۵۶	۱۲۲۵	۱۲۴۰	۱۳۶۶	۱۱۰۵۱۰۲۰۴۱	۲۹۰۷۰۷۱۱	۰۰۲۷۰۴۸۹۶۹	۱۰۱۰۱۶۱۲۹۰۳
شیر و فراورده‌های آن (بجز کره) و تخم پرندگان	۳۲۲۹	۳۶۰۰	۴۷۹۸	۴۹۱۵	۳۶۰۵۲۷۷۷۷۸	۴۸۰۵۹۰۹	۰۰۰۹۷۳۲۴۸۰۵	۱۰۰۲۴۳۸۵۱۶
شیر	۹۱۷	۹۸۸	۱۳۵۲	۱۴۳۳	۴۵۰۰۴۰۴۸۵۸	۴۷۰۴۳۷۳	۰۰۲۸۳۷۵۶۷۶	۱۰۰۵۹۹۱۱۲۴۳
فراورده‌های شیر (بجز کره)	۱۵۹۴	۱۶۷۶	۲۶۲۶	۲۴۳۶	۴۵۰۳۴۶۰۶۲۱	۶۴۰۷۴۲۷۹	۰۰۴۸۲۳۶۶۶۹	۰۰۹۲۷۶۴۶۶۱۱
تخم پرندگان	۷۱۸	۹۳۶	۸۲۰	۱۰۴۶	۱۱۰۷۵۲۱۳۶۸	۱۴۰۲۰۶۱۳	۰۰۲۰۷۱۲۴۶۱	۱۰۲۷۵۶۰۹۷۵۶
روغن‌ها، چربی‌ها و کره	۱۴۵۸	۱۹۹۷	۲۰۸۱	۲۶۲۵	۳۱۰۴۴۷۱۷۰۸	۴۲۰۷۲۹۷۷	۰۰۵۱۹۷۹۱۶۹	۱۰۲۶۱۴۱۲۷۸۲
روغن‌ها و چربی‌های حیوانی (بجز کره)	۵۳	۰	۵۲	۳		-۱۰۸۸۶۷۹	۵۰۹۴۰۴۸	۰۰۵۷۶۹۲۳۰۸
انواع کره	۲۳۲	۵۵۶	۲۹۸	۷۵۲	۳۵۰۲۵۱۷۹۸۶	۲۸۰۴۴۸۲۸	۰۰۱۴۸۹۰۷۹۴	۲۰۵۲۳۴۸۹۹۳۳
روغن‌های نباتی	۱۱۷۳	۱۴۴۰	۱۷۳۱	۱۸۷۰	۲۹۰۸۶۱۱۱۱۱	۴۷۰۵۷۰۳۳	۰۰۳۷۰۲۸۹۷	۱۰۰۸۰۳۰۰۴۰۴
میوه‌ها و خشکبار	۳۸۴۳	۴۶۵۵	۴۸۵۹	۵۶۲۴	۲۰۰۸۱۶۳۲۶۵	۲۶۰۴۳۷۶۸	۰۰۱۱۱۳۶۴۱۳۱	۱۰۱۵۷۴۳۹۸۰۲

ادامه جدول (۵-۱) متوسط انواع هزینه‌های خوراکی (داخل منزل) و دخانی سالانه یک خانوار شهری در استان اردبیل

(هزار ریال)

	۱۳۹۰		۱۳۹۱		رشد استان	رشد کشور	سهم اجزای هزینه های خوراکی سال ۱۳۹۱	نسبت هزینه خوراکی استان به کشور سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
میوه‌های درختی	۲۴۲۱	۲۶۹۰	۲۹۷۵	۳۱۰۰	۱۵.۲۴۱۶۳۵۷	۲۲.۸۸۳۱۱	۰.۰۶۱۳۸۴۹۲۳	۱.۰۴۲۰۱۶۸۰۷
میوه‌های جالبزی	۴۰۰	۴۶۳	۶۱۰	۷۲۸	۵۷.۲۳۵۴۲۱۲	۵۲.۵	۰.۰۱۴۴۱۵۵۵۶	۱.۱۹۳۴۴۲۶۲۳
خشکبار	۱۰۲۲	۱۵۰۳	۱۲۷۳	۱۷۹۵	۱۹.۴۲۷۸۱۱	۲۴.۵۵۹۶۹	۰.۰۳۵۵۴۳۸۵۱	۱.۴۱۰۰۵۴۹۸۸
سبزی‌های تازه و خشک شده و حبوب	۳۲۲۸	۳۴۸۵	۴۷۷۸	۴۹۶۱	۴۲.۳۵۲۹۴۱۲	۴۸.۰۱۷۳۵	۰.۰۹۸۲۳۵۶۷۹	۱.۰۳۸۳۰۰۵۴۴
سبزی‌های برگی	۷۰۹	۷۹۳	۱۰۹۴	۱۰۰۱	۲۶.۲۲۹۵۰۸۲	۵۴.۳۰۱۸۳	۰.۰۱۹۸۲۱۳۹	۰.۹۱۴۹۹۰۸۵۹
سبزی‌های بونه‌ای	۱۰۵۷	۹۴۵	۱۵۹۸	۱۳۷۸	۴۵.۸۲۰۱۰۵۸	۵۱.۱۸۲۵۹	۰.۰۲۷۲۸۶۵۸۸	۰.۸۶۲۳۲۷۹۱
سبزی‌های ریشه‌ای	۸۳۳	۹۸۸	۱۰۶۷	۱۳۵۶	۳۷.۲۴۶۹۶۳۶	۲۸.۰۹۱۲۴	۰.۰۲۶۸۵۰۹۵۳	۱.۲۷۰۸۵۲۸۵۸
سایر انواع سبزی	۶	۱۳	۲۱	۱	-۹۲.۳۰۷۶۹۲	۲۵۰	۱.۹۸۰۱۶	۰.۰۴۷۶۱۹۰۴۸
سبزی‌های آماده بسته‌بندی شده	۱۴	۸	۲۳	۴	-۵۰	۶۴.۲۸۵۷۱	۷.۹۲۰۶۴	۰.۱۷۳۹۱۳۰۴۳
حبوب	۶۱۰	۷۳۸	۹۷۴	۱۲۲۱	۶۵.۴۴۷۱۵۴۵	۵۹.۶۷۲۱۳	۰.۰۲۴۱۷۷۷۳۹	۱.۲۵۳۵۹۳۴۲۹
قند، شکر، مرباها و شیرینی‌ها	۱۳۹۳	۲۱۵۴	۱۷۳۹	۲۳۵۴	۹.۲۸۵۰۵۱۰۷	۲۴.۸۳۸۴۸	۰.۰۴۶۶۱۲۹۳۸	۱.۳۵۳۶۵۱۵۲۴
قند و شکر	۷۵۰	۱۰۴۴	۸۸۹	۱۱۲۱	۷.۳۷۵۴۷۸۹۳	۱۸.۵۳۳۳۳	۰.۰۲۲۱۹۷۵۸	۱.۲۶۰۹۶۷۳۷۹
مرباها و شیرینی‌ها	۶۴۳	۱۱۱۰	۸۵۱	۱۲۳۳	۱۱.۰۸۱۰۸۱۱	۳۲.۳۴۸۳۷	۰.۰۲۴۴۱۵۳۵۸	۱.۴۴۸۸۸۳۶۶۶
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۹۱۸	۸۶۲	۱۲۷۹	۱۰۲۷	۱۹.۱۴۱۵۳۱۳	۳۹.۳۲۴۶۲	۰.۰۲۰۳۳۶۲۳۱	۰.۸۰۲۹۷۱۰۷۱
انواع ادویه	۲۶۱	۲۴۵	۳۸۶	۲۷۴	۱۱.۸۳۶۷۳۴۷	۴۷.۸۹۲۷۲	۰.۰۰۵۴۲۵۶۳۵	۰.۷۰۹۸۴۴۵۶
چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۶۵۷	۶۱۷	۸۹۳	۷۵۳	۲۲.۰۴۲۱۳۹۴	۳۵.۹۲۰۸۵	۰.۰۱۴۹۱۰۵۹۶	۰.۸۴۳۲۲۵۰۸۴
چای، قهوه، کاکائو و نوشابه‌ها	۱۲۱۱	۱۶۲۸	۱۸۶۰	۲۱۷۸	۳۳.۷۸۳۷۸۳۸	۵۳.۵۹۲۰۷	۰.۰۴۳۱۲۷۸۵۹	۱.۱۷۰۹۶۷۷۴۲
چای، قهوه و کاکائو	۵۶۵	۶۷۷	۹۴۰	۱۰۵۶	۵۵.۹۸۲۲۷۴۷	۶۶.۳۷۱۶۸	۰.۰۲۰۹۱۰۴۷۷	۱.۱۲۳۴۰۴۲۵۵
نوشابه‌ها	۶۴۶	۹۵۱	۹۲۰	۱۱۲۳	۱۸.۰۸۶۲۲۵	۴۲.۴۱۴۸۶	۰.۰۲۲۲۳۷۱۸۳	۱.۲۲۰۶۵۲۱۷۴
دخانی‌ها	۵۶۳	۷۱۰	۸۲۱	۱۱۱۱	۵۶.۴۷۸۸۷۳۲	۴۵.۸۲۵۹۳	۰.۰۲۱۹۹۹۵۶۴	۱.۳۵۳۲۲۷۷۷۱

منبع: نتایج آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای شهری سال ۱۳۹۱-مرکز آمار ایران

جدول (۵-۲) متوسط انواع هزینه‌های غیر خوراکی و خوراکی (خارج منزل) سالانه یک خانوار شهری در استان اردبیل

(هزار ریال)

	۱۳۹۰		۱۳۹۱		رشد استان	رشد کشور	سهم اجزای هزینه های غیر خوراکی سال ۱۳۹۱	نسبت هزینه غیر خوراکی استان به کشور سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
هزینه‌های غیر خوراکی و خوراکی (خارج منزل)	۱۰۱۲۲۳	۹۲۰۰۲	۱۲۱۱۸۱	۱۱۲۹۷۵	۲۲.۷۹۶۲	۱۹.۷۱۷	۱	۰.۹۳۲۲۸۳۱۱۴
پوشاک و کفش	۵۶۰۳	۱۰۱۶۹	۷۳۹۱	۱۴۳۲۴	۴۰.۸۵۹۵	۳۱.۹۱۱	۰.۱۲۶۷۸۹۱۱۳	۱.۹۳۸۰۳۲۷۴۳
پوشاک و تعمیرات آن	۴۴۳۹	۸۱۰۱	۵۸۰۵	۱۱۳۷۲	۴۰.۳۷۷۷	۳۰.۷۷۳	۰.۱۰۰۶۵۹۴۳۸	۱.۹۵۹۰۰۰۸۶۱
کفش و تعمیرات آن	۱۱۶۴	۲۰۶۸	۱۵۸۷	۲۹۵۲	۴۲.۷۴۶۶	۳۶.۳۴	۰.۰۲۶۱۲۹۶۷۵	۱.۸۶۰۱۱۳۴۲۲
مسکن، آب، فاضلاب، سوخت و روشنایی	۴۴۱۶۵	۲۵۶۹۵	۵۴۹۳۲	۲۹۳۶۸	۱۴.۲۹۴۶	۲۴.۳۷۹	۰.۲۵۹۹۵۱۳۱۷	۰.۵۳۴۶۲۴۶۲۷
اجاره‌بهای واقعی مسکن	۴۸۰۶	۱۷۲۸	۵۶۳۷	۲۳۳۴	۳۵.۰۶۹۴	۱۷.۲۹۱	۰.۰۲۰۶۵۹۴۳۸	۰.۴۱۴۰۵۰۰۲۷
اجاره‌بهای احتمالی مسکن	۳۲۰۷۱	۱۷۶۶۹	۴۲۵۲۴	۲۱۳۲۹	۲۰.۷۱۴۲	۳۲.۵۹۳	۰.۱۸۸۷۹۳۹۸۱	۰.۵۰۱۵۷۵۵۸۱
نگهداری و تعمیر واحد مسکونی (اقامتگاه اول و بعدی)	۸۸۷	۱۰۹۷	۹۷۸	۱۰۲۰	-۷.۰۱۹۱۴	۱۰.۲۵۹	۰.۰۰۹۰۲۸۵۴۶	۱.۰۴۲۹۴۴۷۸۵
هزینه آب و فاضلاب و سایر خدمات مربوط به واحد مسکونی	۱۵۴۱	۹۱۲	۱۵۱۴	۹۱۲	۰	-۱.۷۵۲	۰.۰۰۸۰۷۲۵۸۲	۰.۶۰۲۳۷۷۸۰۷
روشنایی و سوخت	۴۸۶۱	۴۲۸۸	۴۲۸۰	۳۷۷۳	-۱۲.۰۱۰۳	-۱۱.۹۵	۰.۰۳۳۳۹۶۷۶۹	۰.۸۸۱۵۴۲۰۵۶
مبلمان، لوازم خانگی و نگهداری معمول آن‌ها	۴۹۳۶	۹۰۱۰	۵۷۹۰	۹۳۴۸	۳.۷۵۱۳۹	۱۷.۳۰۱	۰.۰۸۲۷۴۳۹۷	۱.۶۱۴۵۰۷۷۷۲
مبلمان و اثاث، فرش و سایر کفپوش‌ها	۱۳۱۰	۳۱۴۳	۱۲۷۰	۲۵۴۸	-۱۸.۹۳۱	-۳.۰۵۳	۰.۰۲۲۵۵۳۶۶۲	۲.۰۰۶۲۹۹۲۱۳
لوازم پارچه‌ای خانگی (کم‌دوام)	۴۲۸	۵۸۷	۵۰۰	۱۰۶۶	۸۱.۶۰۱۴	۱۶.۸۲۲	۰.۰۰۹۴۳۵۷۱۶	۲.۱۳۲
وسایل خانگی	۱۱۵۰	۲۰۴۱	۱۲۶۷	۱۷۲۰	-۱۵.۷۲۷۶	۱۰.۱۷۴	۰.۰۱۵۲۲۴۶۰۷	۱.۳۵۷۵۳۷۴۹
انواع ظروف غذاخوری و سایر لوازم خانگی	۶۱۹	۱۱۱۴	۶۴۲	۱۳۱۵	۱۸.۰۴۳۱	۳.۷۱۵۷	۰.۰۱۱۶۳۹۷۴۳	۲.۰۴۸۲۸۶۶۰۴
ابزار و تجهیزات منزل و باغ	۱۱۳	۲۵۹	۱۲۹	۳۰۳	۱۶.۹۸۸۴	۱۴.۱۵۹	۰.۰۰۲۶۸۲۰۰۹	۲.۳۴۸۸۳۷۲۰۹
کالاها و خدمات برای امور جاری منزل	۱۳۱۶	۱۸۶۷	۱۹۸۲	۲۳۹۷	۲۸.۳۸۷۸	۵۰.۶۰۸	۰.۰۲۱۲۱۷۰۸۳	۱.۲۰۹۳۸۴۴۶
بهداشت و درمان	۸۱۱۰	۶۵۴۰	۱۰۴۴۶	۱۱۰۶۰	۶۹.۱۱۳۱	۲۸.۸۰۴	۰.۰۹۷۸۹۷۷۶۵	۱.۰۵۸۷۷۸۴۸
محصولات و وسایل و لوازم پزشکی	۲۶۴۰	۱۹۰۴	۳۲۷۸	۲۹۳۰	۵۳.۸۸۶۶	۲۴.۱۶۷	۰.۰۲۵۹۳۴۹۴۱	۰.۸۹۳۸۳۷۷۰۶
خدمات طبی سربایی	۳۵۶۶	۳۵۰۲	۴۵۸۴	۴۸۵۷	۳۸.۶۹۲۲	۲۸.۵۴۷	۰.۰۴۲۹۹۱۸۱۲	۱.۰۵۹۵۵۴۹۷۴
خدمات بیمارستانی	۱۹۰۳	۱۱۳۴	۲۵۸۴	۳۲۷۳	۱۸۸.۶۲۴	۳۵.۷۸۶	۰.۰۲۸۹۷۱۰۱۱	۱.۲۶۶۶۴۰۸۶۷
حمل و نقل	۱۰۷۹۸	۱۰۳۳۱	۱۱۱۷۵	۱۲۵۷۷	۲۱.۷۴۰۴	۳.۴۹۱۴	۰.۱۱۱۳۲۵۵۱۴	۱.۱۲۵۴۵۸۶۱۳
خرید وسایل نقلیه	۳۶۵۶	۴۲۶۷	۲۵۲۸	۵۱۱۵	۱۹.۸۷۳۴	-۳۰.۸۵	۰.۰۴۵۲۷۵۵۰۳	۲.۰۲۳۳۲۸۶۰۸
تجهیزات حمل و نقل شخصی	۴۶۱۵	۳۴۹۱	۵۴۸۱	۴۵۶۷	۳۰.۸۲۲۱	۱۸.۷۶۵	۰.۰۴۰۴۲۴۸۷۳	۰.۸۳۳۲۴۲۱۰۹
خدمات حمل و نقل	۲۵۲۶	۲۵۷۳	۳۱۶۵	۲۸۹۴	۱۲.۴۷۵۷	۲۵.۲۹۷	۰.۰۲۵۶۱۶۲۸۷	۰.۹۱۴۳۷۵۹۸۷
ارتباطات	۴۴۴۹	۲۵۴۶	۴۷۱۴	۳۰۰۱	۱۷.۸۷۱۲	۵.۹۵۶۴	۰.۰۲۶۵۶۳۳۹۹	۰.۶۳۶۶۱۴۳۴

ادامه جدول (۵-۲) متوسط انواع هزینه‌های غیر خوراکی و خوراکی (خارج منزل) سالانه یک خانوار شهری در استان اردبیل

(هزار ریال)

	۱۳۹۰		۱۳۹۱		رشد استان	رشد کشور	سهم اجزای هزینه های غیر خوراکی سال ۱۳۹۱	نسبت هزینه غیر خوراکی استان به کشور سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
خدمات پستی	۵	۵	۸	۷	۴۰	۶۰	۶.۱۹۶۰۶E-۰۵	۰.۸۷۵
تجهیزات تلفن و تلفکس	۱۹۹	۲۴۴	۲۰۵	۲۱۳	-۱۲.۷۰۴۹	۳۰.۱۵۱	۰.۰۰۱۸۸۵۳۷۳	۱.۰۳۹۰۲۴۳۹
خدمات تلفن و فکس	۴۲۴۵	۲۲۹۷	۴۵۰۲	۲۷۸۱	۲۱.۰۷۱	۶۰.۵۴۲	۰.۰۲۴۶۱۶۰۶۶	۰.۰۶۱۷۷۲۵۴۵۵
خدمات فرهنگی و تفریحات	۲۷۸۰	۳۱۵۴	۲۸۵۰	۳۴۲۶	۸.۶۲۳۹۷	۲.۵۱۸	۰.۰۳۰۳۲۵۲۹۳	۱.۲۰۲۱۰۵۲۶۳
تجهیزات سمعی - بصری، عکاسی و داده‌پردازی و لوازم آن‌ها	۷۲۶	۱۲۹۷	۷۶۶	۱۴۴۷	۱۱.۵۶۵۲	۵.۵۰۹۶	۰.۰۱۲۸۰۸۱۴۳	۱.۸۸۹۰۳۳۹۴۳
سایر وسایل عمده با دوام برای تفریح و فرهنگ	۵	۲	۵	۱۱	۴۵۰	۰	۹.۷۳۶۶۷	۲.۲
سایر اقلام و وسایل تفریحی، باغ‌ها و حیوان‌های خانگی	۲۱۳	۳۳۷	۲۱۶	۲۶۶	-۲۱.۰۶۸۲	۱.۴۰۸۵	۰.۰۰۲۳۵۴۵۰۳	۱.۲۳۱۴۸۱۴۸۱
خدمات فرهنگی و تفریحی	۲۳۱	۳۰۸	۳۰۷	۲۲۸	-۲۵.۹۷۴	۳۲.۹	۰.۰۰۲۰۱۸۱۴۶	۰.۷۴۶۷۱۰۱
روزنامه، کتاب و لوازم‌التحریر	۵۵۳	۶۸۹	۷۳۹	۹۰۸	۳۱.۷۸۵۲	۳۳.۶۳۵	۰.۰۰۸۰۳۷۱۷۶	۱.۲۲۸۶۸۷۴۱۵
هزینه مسافرت‌های دستجمعی (همراه تور)	۱۰۵۲	۵۲۱	۸۱۷	۵۶۶	۸.۶۳۷۲۴	-۲۲.۳۴	۰.۰۰۵۰۰۹۹۵۸	۰.۶۹۲۷۷۸۴۵۸
آموزش و تحصیل	۲۷۸۰	۲۷۹۴	۳۲۰۵	۳۴۸۴	۲۴.۶۹۵۸	۱۵.۲۸۸	۰.۰۳۰۸۳۸۶۸۱	۱.۰۸۷۰۵۱۴۸۲
هزینه آموزش سطح‌بندی شده	۲۶۷۸	۲۷۰۴	۳۰۹۷	۳۴۱۵	۲۶.۲۹۴۴	۱۵.۶۶۶	۰.۰۳۰۲۲۷۹۲۷	۱.۱۰۲۶۸۰۰۱۳
هزینه آموزش‌های سطح‌بندی نشده	۱۰۲	۹۰	۱۰۸	۶۹	-۲۳.۳۳۳۳	۵.۸۸۲۴	۰.۰۰۰۶۱۰۷۵۵	۰.۰۶۳۸۸۸۸۸۸۹
غذاهای آماده، هتل و رستوران	۱۷۵۷	۳۱۴۰	۱۹۸۴	۳۸۹۲	۲۳.۹۴۹	۱۲.۹۲	۰.۰۳۴۴۵۰۱	۱.۹۶۱۶۹۳۵۴۸
خدمات تهیه و ارائه غذا	۱۲۵۸	۳۰۶۳	۱۴۷۰	۳۸۸۲	۲۶.۷۳۸۵	۱۶.۸۵۲	۰.۰۳۴۳۶۱۵۸۴	۲.۶۴۰۸۱۶۳۲۷
خدمات تأمین جا (مهمانسراها، هتل، مسافر خانه و...)	۴۹۸	۷۷	۵۱۴	۱۰	-۸۷.۰۱۳	۳.۲۱۲۹	۸.۸۵۱۵۲	۰.۰۱۹۴۵۵۲۵۳
کالاها و خدمات متفرقه	۱۳۶۰۶	۱۳۵۹۳	۱۵۷۵۱	۱۶۰۰۱	۱۷.۷۱۵	۱۵.۷۶۵	۰.۱۴۱۶۳۳۱۰۵	۱.۰۱۵۸۷۲۰۰۸
خدمات شخصی	۲۰۵۲	۲۵۱۴	۲۷۶۷	۳۳۱۱	۳۱.۷۰۲۵	۳۴.۸۴۴	۰.۰۲۹۳۰۷۳۶۹	۱.۱۹۶۶۰۲۸۱۹
لوازم شخصی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۸۲۶	-۱۴۲	۴۳۱	-۱۰۶۵	-	-۴۷.۸۲	-	-
حمایت اجتماعی و خدمات مشاوره‌ای	۴۶	۳۶	۵۵	۴۳	۱۹.۴۴۴۴	۱۹.۵۶۵	۰.۰۰۰۳۸۰۶۱۵	۰.۷۸۱۸۱۸۱۸۲
بیمه	۹۹۳۱	۱۰۱۸۵	۱۱۷۵۹	۱۲۷۷۰	۲۵.۳۸۰۵	۱۸.۴۰۷	۰.۱۱۳۰۳۳۸۵۷	۱.۰۸۵۹۷۶۶۹۹
خدمات مالی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۲۹۸	۵۳۸	۳۱۳	۵۰۱	-۶.۸۷۷۳۲	۵.۰۳۳۶	۰.۰۰۴۴۳۴۶۰۹	۱.۶۰۰۶۳۸۹۷۸
سایر خدمات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۴۵۴	۴۶۲	۴۲۶	۴۴۱	-۴.۵۴۵۴۵	-۶.۱۶۷	۰.۰۰۳۹۰۳۵۱۸	۱.۰۳۵۲۱۱۲۶۸
انتقالات	۲۲۳۹	۵۰۲۹	۲۹۴۲	۶۴۹۴	۲۹.۱۳۱	۳۱.۳۹۸	۰.۰۵۷۴۸۱۷۴۴	۲.۲۰۷۳۴۱۹۴۴

منبع: نتایج آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای شهری سال ۱۳۹۱ - مرکز آمار ایران

۵-۱-۲- خانوارهای روستایی

نتایج بررسی هزینه و درآمد خانوارهای روستایی استان در سال ۱۳۹۱ نشان می دهد که متوسط کل هزینه خانوارهای روستایی استان با ۳۱/۶۴ درصد افزایش نسبت به سال قبل به رقم ۱۴۳۷۳۷ هزار ریال رسید. که از این رقم ۴۲ درصد را هزینه های خوراکی و ۵۸ درصد را هزینه های غیرخوراکی تشکیل می دهد بررسی رشد هزینه های خوراکی و غیر خوراکی در سال ۱۳۹۱ نشان می دهد که رشد هزینه های خوراکی استان ۳۷/۶ درصد و غیر خوراکی ۲۷/۵ درصد می باشد این درحالی است که رشد هزینه های خوراکی کشور ۳۸/۸ درصد و غیر خوراکی ۲۲/۶ درصد می باشد. بنابراین رشد هزینه های خوراکی استان کمتر از متوسط کشوری و رشد هزینه های غیر خوراکی بیشتر از متوسط کشوری می باشد. همچنین رشد هزینه های خوراکی بیشتر از هزینه خوراکی می باشد و رشد هزینه های خوراکی و غیر خوراکی مناطق روستایی بیشتر از مناطق شهری است.

بررسی نسبت هزینه های استان به کشور در سال ۱۳۹۱ نشان می دهد که این نسبت برای هزینه های خوراکی ۱/۳۷ و برای هزینه های غیرخوراکی ۱/۲۹ است که این نسبت در مناطق روستایی بیشتر از مناطق شهری استان و بیشتر از متوسط کشوری است.

بررسی سهم اجزای هزینه های خوراکی روی کل مخارج خوراکی استان در سال ۱۳۹۱ نشان می دهد که غلات، نان، آرد و فرآورده های آن با ۲۸ درصد و گوشت با ۲۵ درصد بیشترین سهم را دارند. همچنین در هزینه های غیر خوراکی، مسکن، آب، فاضلاب، سوخت و روشنایی با ۱۸ درصد و پوشاک و کفش با ۱۴/۷ درصد بیشترین سهم را در کل مخارج غیر خوراکی خانوار های روستایی استان دارند.

جدول (۵-۳) متوسط انواع هزینه‌های خوراکی (داخل منزل) و دخانی سالانه یک خانوار روستایی در استان اردبیل

(هزار ریال)

هزینه‌های خوراکی (داخل منزل) و دخانی	۱۳۹۰		۱۳۹۱		رشد استان	رشد کشور	سهم اجزای هزینه های خوراکی سال ۱۳۹۱	نسبت هزینه خوراکی استان به کشور سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
جمع	۳۲۲۵۳	۴۴۶۸۴	۴۴۷۷۰	۶۱۴۸۵	۳۷.۵۹۹۵۹	۳۸.۸۰۸۷۹	۱	۱.۳۷۳۳۵۲۶۹۲
غلات، نان، آرد، رشته و فراورده‌های آن	۹۰۸۵	۱۳۷۳۴	۱۱۸۲۸	۱۷۳۵۰	۲۶.۳۲۸۸۲	۳۰.۱۹۲۶۳	۰.۲۸۲۱۸۲۶۴۶	۱.۴۶۶۸۵۸۳۰۲
غلات	۳۵۱۲	۵۸۷۸	۴۹۱۰	۷۲۵۴	۲۳.۴۰۹۳۲	۳۹.۸۰۶۳۸	۰.۱۱۷۹۷۹۹۹۵	۱.۴۷۷۳۹۳۰۷۵
انواع نان	۳۷۳۹	۵۵۳۷	۴۵۶۸	۷۲۳۸	۳۰.۷۲۰۶۱	۲۲.۱۷۱۷	۰.۱۱۷۷۱۹۷۶۹	۱.۵۸۴۵۰۰۸۷۶
آرد و رشته و فراورده‌های آن	۱۳۰۵	۱۳۸۲	۱۶۱۹	۱۵۶۵	۱۳.۲۴۱۶۸	۲۴.۰۶۱۳	۰.۰۲۵۴۵۳۳۶۳	۰.۹۶۶۶۴۶۰۷۸
بیسکویت و کیک	۵۲۸	۹۳۸	۷۳۰	۱۲۹۲	۳۷.۷۳۹۸۷	۳۸.۲۵۷۵۸	۰.۰۲۱۰۱۳۲۵۵	۱.۷۶۹۸۶۳۰۱۴
گوشت	۷۴۸۱	۱۰۴۸۲	۱۰۳۳۴	۱۵۳۹۲	۴۶.۸۴۲۲۱	۳۸.۱۳۶۶۱	۰.۲۵۰۳۳۷۴۸۱	۱.۴۸۹۴۵۲۲۹۳
گوشت دام	۳۸۸۵	۵۸۸۶	۵۱۸۹	۸۴۴۶	۴۳.۴۹۳۰۳	۳۳.۵۶۴۹۹	۰.۱۳۷۳۶۶۸۳۷	۱.۶۲۷۶۷۳۹۲۶
گوشت پرندگان	۲۸۴۶	۳۶۲۸	۴۱۰۰	۵۷۱۵	۵۷.۵۲۴۸۱	۴۴.۰۶۱۸۴	۰.۰۹۲۹۴۹۵	۱.۳۹۳۹۰۲۴۳۹
گوشت‌های آماده برای طبخ	۳۶	۴۰	۵۸	۵۸	۴۵	۶۱.۱۱۱۱۱	۰.۰۰۰۹۴۳۳۲	۱
ماهی و میگو و فراورده‌های آن	۷۱۴	۹۲۷	۹۸۸	۱۱۷۴	۲۶.۶۴۵۰۹	۳۸.۳۷۵۳۵	۰.۰۱۹۰۹۴۰۸۸	۱.۱۸۸۲۵۹۱۰۹
شیر و فراورده‌های آن (بجز کره) و تخم پرندگان	۳۰۰۱	۴۲۷۶	۴۵۸۴	۶۹۴۶	۶۲.۴۴۱۵۳	۵۲.۷۴۹۰۸	۰.۱۱۲۹۷۰۶۴۳	۱.۵۱۵۲۷۰۵۰۶
شیر	۱۰۷۷	۱۹۱۲	۱۷۶۹	۳۸۵۹	۱۰۱.۸۳۰۵	۶۴.۲۵۲۵۵	۰.۰۶۲۷۶۳۲۷۶	۲.۱۸۱۴۵۸۴۵۱
فراورده‌های شیر (بجز کره)	۱۰۸۵	۱۱۳۴	۱۷۷۸	۱۵۴۰	۳۵.۸۰۲۴۷	۶۳.۸۷۰۹۷	۰.۰۲۵۰۴۶۷۵۹	۰.۸۶۶۱۴۱۷۳۲
تخم پرندگان	۸۳۹	۱۲۲۹	۱۰۳۶	۱۵۴۶	۲۵.۷۹۳۳۳	۲۳.۴۸۰۳۳	۰.۰۲۵۱۴۴۳۴۴	۱.۴۹۲۲۷۷۹۹۲
روغن‌ها، چربی‌ها و کره	۱۶۹۲	۲۰۸۷	۲۴۱۲	۲۹۶۴	۴۲.۰۲۲۰۴	۴۲.۵۵۳۱۹	۰.۰۴۸۲۰۶۸۸	۱.۲۲۸۸۵۵۷۲۱
روغن‌ها و چربی‌های حیوانی (بجز کره)	۶۷	۰	۶۱	۶	-	-۸.۹۵۵۲۲	۹.۷۵۸۴۸	۰.۰۹۸۳۶۰۶۵۶
انواع کره	۱۴۶	۳۰۹	۱۹۱	۴۸۲	۵۵.۹۸۷۰۶	۳۰.۸۲۱۹۲	۰.۰۰۷۸۳۹۳۱	۲.۵۲۳۵۶۰۲۰۹
روغن‌های نباتی	۱۴۷۹	۱۷۷۸	۲۱۶۰	۲۴۷۶	۳۹.۲۵۷۵۹	۴۶.۰۴۴۶۲	۰.۰۴۰۲۶۹۹۸۵	۱.۱۴۶۲۹۶۲۹۶
میوه‌ها و خشکبار	۳۰۱۰	۴۰۹۶	۴۰۷۸	۵۴۳۹	۳۲.۷۸۸۰۹	۳۵.۴۸۱۷۳	۰.۰۸۸۴۶۰۶	۱.۳۳۳۷۴۲۰۳
میوه‌های درختی	۱۸۰۶	۲۳۰۱	۲۳۶۹	۲۹۶۲	۲۸.۷۲۶۶۴	۳۱.۱۷۳۸۶	۰.۰۴۸۱۷۴۳۵۱	۱.۲۵۰۳۱۶۵۸۹
میوه‌های جالبزی	۳۷۹	۳۸۷	۵۸۷	۷۴۹	۹۳.۵۴۰۰۵	۵۴.۸۸۱۲۷	۰.۰۱۲۱۸۱۸۳۳	۱.۲۷۵۹۷۹۵۵۷

ادامه جدول (۵-۳) متوسط انواع هزینه‌های خوراکی (داخل منزل) و دخانی سالانه یک خانوار روستایی در استان اردبیل

(هزار ریال)

هزینه‌های خوراکی (داخل منزل) و دخانی	۱۳۹۰		۱۳۹۱		رشد استان	رشد کشور	سهم اجزای هزینه های خوراکی سال ۱۳۹۱	نسبت هزینه خوراکی استان به کشور سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
خشکبار	۸۲۵	۱۴۰۸	۱۱۲۲	۱۷۲۸	۲۲.۷۲۷۲۷	۳۶	۰.۰۲۸۱۰۴۴۱۶	۱.۵۴۰۱۰۶۹۵۲
سبزی‌های تازه و خشک شده و حبوب	۳۲۹۳	۳۸۱۶	۴۸۷۹	۵۰۳۹	۳۲.۰۴۹۲۷	۴۸.۱۶۲۷۷	۰.۰۸۱۹۵۴۹۴۸	۱.۰۳۲۷۹۳۶۰۵
سبزی‌های برگ‌ی	۶۰۰	۵۹۳	۹۴۳	۸۰۶	۳۵.۹۱۹۰۶	۵۷.۱۶۶۶۷	۰.۰۱۳۱۰۸۸۸۸	۰.۸۵۴۷۱۸۹۸۲
سبزی‌های بوته‌ای	۱۰۴۹	۸۸۴	۱۵۹۹	۱۳۱۴	۴۸.۶۴۲۵۳	۵۲.۴۳۰۸۹	۰.۰۲۱۳۷۱۰۶۶	۰.۸۲۱۷۶۳۶۰۲
سبزی‌های ریشه‌ای	۹۰۵	۱۳۰۳	۱۱۸۳	۱۵۶۱	۱۹.۸۰۰۴۶	۳۰.۷۱۸۲۳	۰.۰۲۵۳۸۸۳۰۶	۱.۳۱۹۵۲۶۶۲۷
سایر انواع سبزی	۲	۸	۶	۰	-۱۰۰	۲۰۰	۰	۰
سبزی‌های آماده بسته‌بندی شده	۸	۵	۱۶	۴	-۲۰	۱۰۰	۶.۵۰۵۶۵	۰.۲۵
حبوب	۷۲۸	۱۰۲۲	۱۱۳۳	۱۳۵۵	۳۲.۵۸۳۱۷	۵۵.۶۳۱۸۷	۰.۰۲۲۰۳۷۸۹۵	۱.۱۹۵۹۳۹۹۸۲
قند، شکر، مرباها و شیرینی‌ها	۱۷۶۰	۲۷۷۱	۲۲۱۱	۳۲۷۱	۱۸.۰۴۴۰۳	۲۵.۶۲۵	۰.۰۵۳۱۹۹۹۶۷	۱.۴۷۹۴۲۱۰۷۶
قند و شکر	۱۱۹۶	۱۷۹۷	۱۴۳۶	۲۰۷۷	۱۵.۵۸۱۵۲	۲۰.۰۶۶۸۹	۰.۰۳۳۷۸۰۵۹۷	۱.۴۴۶۳۷۸۸۸۳
مرباها و شیرینی‌ها	۵۶۴	۹۷۴	۷۷۵	۱۱۹۴	۲۲.۵۸۷۲۷	۳۷.۴۱۱۳۵	۰.۰۱۹۴۱۹۳۷۱	۱.۵۴۰۶۴۵۱۶۱
ادویه‌ها، چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۹۵۸	۹۶۴	۱۳۵۲	۱۱۳۲	۱۷.۴۲۷۳۹	۴۱.۱۲۷۳۵	۰.۰۱۸۴۱۰۹۹۵	۰.۸۳۷۲۷۸۱۰۷
انواع ادویه	۲۸۱	۳۰۲	۴۰۶	۳۰۴	۰.۶۶۲۲۵۲	۴۴.۴۸۳۹۹	۰.۰۰۴۹۴۴۲۹۵	۰.۷۴۸۷۶۸۴۷۳
چاشنی‌ها و سایر ترکیب‌های خوراکی	۶۷۷	۶۶۲	۹۴۶	۸۲۸	۲۵.۰۷۵۵۳	۳۹.۷۳۴۱۲	۰.۰۱۳۴۶۶۶۹۹	۰.۸۷۵۲۶۴۲۷۱
چای، قهوه، کاکائو و نوشابه‌ها	۱۳۰۳	۱۵۵۰	۱۹۷۰	۲۳۵۶	۵۲	۵۱.۱۸۹۵۶	۰.۰۳۸۳۱۸۲۸۹	۱.۱۹۵۹۳۹۰۸۶
چای، قهوه و کاکائو	۷۵۵	۸۲۳	۱۱۷۰	۱۲۸۲	۵۵.۷۷۱۵۷	۵۴.۹۶۶۸۹	۰.۰۲۰۸۵۰۶۱۴	۱.۰۹۵۷۲۶۴۹۶
نوشابه‌ها	۵۴۸	۷۲۷	۸۰۰	۱۰۷۵	۴۷.۸۶۷۹۵	۴۵.۹۸۵۴	۰.۰۱۷۴۸۳۹۳۹	۱.۳۴۳۷۵
دخانی‌ها	۶۷۰	۹۰۹	۱۱۲۳	۱۵۹۷	۷۵.۶۸۷۵۷	۶۷.۶۱۱۹۴	۰.۰۲۵۹۷۳۸۱۵	۱.۴۲۲۰۸۳۷۰۴

منبع: نتایج آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای روستایی سال ۱۳۹۱-مرکز آمار ایران

جدول (۴-۵) متوسط انواع هزینه‌های غیر خوراکی و خوراکی (خارج منزل) سالانه یک خانوار روستایی در استان اردبیل

(هزار ریال)

هزینه‌های غیر خوراکی و خوراکی (خارج منزل)	۹۰		۹۱		رشد استان	رشد کشور	سهم اجزای هزینه های خوراکی سال ۱۳۹۱	نسبت هزینه خوراکی استان به کشور سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
جمع	۵۱۷۲۱	۶۴۵۰۳	۶۳۴۱۸	۸۲۲۵۲	۲۷.۵۱۶۵۵	۲۲.۶۱۵۵۷	۱	۱.۲۹۶۹۸۱۹۲۹
پوشاک و کفش	۵۱۹۵	۸۴۸۲	۶۸۰۰	۱۲۰۹۳	۴۲.۵۷۲۵۱	۳۰.۸۹۵۰۹	۰.۱۴۷۰۲۳۷۸۱	۱.۷۷۸۳۸۲۳۵۳
پوشاک و تعمیرات آن	۴۰۸۶	۶۸۶۰	۵۳۰۴	۹۶۳۷	۴۰.۴۸۱۰۵	۲۹.۸۰۹۱	۰.۱۱۷۱۶۴۳۲۴	۱.۸۱۶۹۳۰۶۱۸
کفش و تعمیرات آن	۱۱۰۹	۱۶۲۲	۱۴۹۶	۲۴۵۶	۵۱.۴۱۸	۳۴.۸۹۶۳	۰.۰۲۹۸۵۹۴۵۶	۱.۶۴۱۷۱۱۲۳
مسکن، آب، فاضلاب، سوخت و روشنایی	۱۵۲۷۲	۱۳۵۴۴	۱۷۴۶۰	۱۵۱۲۱	۱۱.۶۴۳۵۳	۱۴.۳۲۶۸۷	۰.۱۸۳۸۳۷۴۷۵	۰.۸۶۶۰۳۶۶۵۵
اجاره‌بهای واقعی مسکن	۴۹۰	۱۳۱	۶۳۴	۱۴۱	۷.۶۳۳۵۸۸	۲۹.۳۸۷۷۶	۰.۰۰۱۷۱۴۲۴۴	۰.۲۲۲۳۷۴۷۶
اجاره‌بهای احتسابی مسکن	۸۳۱۱	۶۳۶۲	۱۰۳۵۵	۸۲۰۵	۲۸.۹۶۸۸۸	۲۴.۵۹۳۹۱	۰.۰۹۹۷۵۴۴۱۳	۰.۷۹۲۳۷۰۸۳۵
نگهداری و تعمیر واحد مسکونی (اقامتگاه اول و بعدی)	۷۰۸	۱۲۶۲	۷۶۲	۱۱۳۷	-۹.۹۰۴۹۱	۷.۶۲۷۱۱۹	۰.۰۱۳۸۲۳۳۷۲	۱.۴۹۲۱۲۵۹۸۴
هزینه آب و فاضلاب و سایر خدمات مربوط به واحد مسکونی	۷۵۸	۵۰۳	۸۱۳	۴۳۹	-۱۲.۷۲۳۷	۷.۲۵۵۹۳۷	۰.۰۰۵۳۳۷۲۵۶	۰.۵۳۹۹۷۵۴
روشنایی و سوخت	۵۰۰۵	۵۲۸۶	۴۸۹۶	۵۲۰۰	-۱.۶۲۶۹۴	-۲.۱۷۷۸۲	۰.۰۶۳۲۲۰۳۴۷	۱.۰۶۲۰۹۱۵۰۳
مبلمان، لوازم خانگی و نگهداری معمول آن‌ها	۴۲۹۹	۸۵۴۴	۵۷۳۰	۱۱۸۴۷	۳۸.۶۵۸۷۱	۳۳.۲۸۶۸۱	۰.۱۴۴۰۳۲۹۷۲	۲.۰۶۷۵۳۹۲۶۷
مبلمان و اثاث، فرش و سایر کنبوش‌ها	۸۱۸	۲۵۴۴	۱۰۷۲	۲۷۷۴	۹.۰۴۰۸۸۱	۳۱.۰۵۱۳۴	۰.۰۳۳۷۲۵۶۲۴	۲.۵۸۷۶۸۶۵۶۷
لوازم بارچه‌ای خانگی (کم‌دوام)	۵۷۰	۸۸۰	۶۵۷	۱۷۸۷	۱۰۳.۰۶۸۲	۱۵.۲۶۳۱۶	۰.۰۲۱۷۲۵۹۱۵	۲.۷۱۹۹۳۹۱۱۷
وسایل خانگی	۹۲۶	۲۰۷۰	۱۱۷۸	۲۴۴۶	۱۸.۱۶۴۲۵	۲۷.۲۱۳۸۲	۰.۰۲۹۷۳۷۸۷۹	۲.۰۷۶۴۰۰۶۷۹
انواع ظروف غذاخوری و سایر لوازم خانگی	۵۴۴	۸۸۴	۷۸۹	۱۷۲۳	۹۴.۹۰۹۵	۴۵.۰۳۶۷۶	۰.۰۲۰۹۴۷۸۱۹	۲.۱۸۳۷۷۶۹۳۳
ابزار و تجهیزات منزل و باغ	۱۷۲	۳۳۹	۲۵۳	۴۲۵	۲۵.۳۶۸۷۳	۴۷.۰۹۳۰۲	۰.۰۰۵۱۶۷۰۴۸	۱.۶۷۹۸۴۱۸۹۷
کالاها و خدمات برای امور جاری منزل	۱۲۶۸	۱۸۲۷	۱۷۸۱	۲۶۹۲	۴۷.۳۴۵۳۷	۴۰.۴۵۷۴۱	۰.۰۳۲۷۲۸۶۸۷	۱.۵۱۱۵۱۰۳۸۷
بهداشت و درمان	۵۲۹۷	۷۰۹۶	۷۱۳۳	۸۸۹۰	۲۵.۲۸۱۸۵	۳۴.۶۶۱۱۳	۰.۱۰۸۰۸۲۴۷۸	۱.۲۴۶۳۱۹۹۲۱
محصولات و وسایل و لوازم پزشکی	۱۹۴۱	۲۳۱۴	۲۵۳۰	۲۹۰۷	۲۵.۶۲۶۶۲	۳۰.۳۴۵۱۸	۰.۰۳۵۳۴۲۶۰۶	۱.۱۴۹۰۱۱۸۵۸
خدمات طبی سرپایی	۲۱۴۸	۳۶۱۴	۲۷۹۹	۴۰۵۷	۱۲.۲۵۷۸۹	۳۰.۳۰۷۲۶	۰.۰۴۹۳۲۴۰۲۹	۱.۴۴۹۴۴۶۲۳۱
خدمات بیمارستانی	۱۲۰۸	۱۱۶۷	۱۸۰۴	۱۹۲۵	۶۴.۹۵۲۸۷	۴۹.۳۳۷۷۵	۰.۰۲۳۴۰۳۶۸۶	۱.۰۶۷۰۷۳۱۷۱
حمل و نقل	۷۴۰۱	۶۵۶۰	۸۵۱۱	۸۰۵۱	۲۲.۷۲۸۶۶	۱۴.۹۹۷۹۷	۰.۰۹۷۸۸۲۱۱۸	۰.۹۴۵۹۵۲۲۹۷

ادامه جدول (۵-۴) متوسط انواع هزینه‌های غیر خوراکی و خوراکی (خارج منزل) سالانه یک خانوار روستایی در استان اردبیل

(هزار ریال)

هزینه‌های غیر خوراکی و خوراکی (خارج منزل)	۱۳۹۰		۱۳۹۱		رشد استان	رشد کشور	سهم اجزای هزینه های خوراکی سال ۱۳۹۱	نسبت هزینه خوراکی استان به کشور سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
خرید وسایل نقلیه	۲۲۹۱	۱۴۹۰	۲۲۳۱	۱۹۳۳	۲۹.۷۳۱۵۴	-۲.۶۱۸۹۴	۰.۰۲۳۵۰۰۹۴۸	۰.۸۶۶۴۲۷۶۱۱
تجهیزات حمل و نقل شخصی	۲۷۱۴	۱۹۶۰	۳۴۶۰	۲۶۹۷	۳۷.۶۰۲۰۴	۲۷.۴۸۷۱	۰.۰۳۲۷۸۹۴۷۶	۰.۷۷۹۴۷۹۷۶۹
خدمات حمل و نقل	۲۳۹۶	۳۱۱۰	۲۸۲۰	۳۴۲۱	۱۰	۱۷.۶۹۶۱۶	۰.۰۴۱۵۹۱۶۹۴	۱.۲۱۳۱۲۰۵۶۷
ارتباطات	۲۷۵۸	۲۳۶۳	۳۱۴۹	۲۲۰۸	-۶.۵۵۹۴۶	۱۴.۱۷۶۹۴	۰.۰۲۶۸۴۴۳۳۲	۰.۷۰۱۱۷۴۹۷۶
خدمات پستی	۳	۵	۳	۱	-۸۰	۰	۱.۲۱۵۷۸۰۵	۰.۳۳۳۳۳۳۳۳۳
تجهیزات تلفن و تلفکس	۱۳۴	۲۴۴	۱۶۴	۲۶۱	۶.۹۶۷۲۱۳	۲۲.۳۸۸۰۶	۰.۰۰۳۱۷۳۱۷۵	۱.۵۹۱۴۶۳۴۱۵
خدمات تلفن و فکس	۲۶۲۱	۲۱۱۵	۲۹۸۳	۱۹۴۷	-۷.۹۴۳۲۶	۱۳.۸۱۱۵۲	۰.۰۲۳۶۷۱۱۵۷	۰.۶۵۲۶۹۸۶۲۶
خدمات فرهنگی و تفریحات	۱۳۷۰	۱۸۸۰	۱۷۱۶	۳۸۴۹	۱۰۴.۷۳۴	۲۵.۲۵۵۴۷	۰.۰۴۶۷۹۵۲۱۵	۲.۲۴۳۰۰۶۹۹۳
تجهیزات سمعی- بصری، عکاسی و داده‌پردازی و لوازم آنها	۳۳۳	۸۳۱	۴۲۹	۹۵۱	۱۴.۴۴۰۴۳	۲۸.۸۲۸۸۳	۰.۰۱۱۵۶۲۰۲۹	۲.۲۱۶۷۸۳۲۱۷
سایر وسایل عمده با دوام برای تفریح و فرهنگ	۱	۳۰	۱	۰	-۱۰۰	۰	۰	۰
سایر اقلام و وسایل تفریحی، باغ‌ها و حیوان‌های خانگی	۱۵۳	۱۷۷	۱۶۷	۲۶۲	۴۸.۰۲۲۶	۹.۱۵۰۳۲۷	۰.۰۰۳۱۸۵۳۳۳	۱.۵۶۸۸۶۲۲۷۵
خدمات فرهنگی و تفریحی	۸۶	۱۷۱	۱۸۵	۱۷۴۱	۹۱۸.۱۲۸۷	۱۱۵.۱۱۶۳	۰.۰۲۱۱۶۶۶۵۹	۹.۴۱۰۸۱۰۸۱۱
روزنامه، کتاب و لوازم‌التحریر	۳۱۳	۳۷۶	۴۶۵	۶۴۷	۷۲.۰۷۴۴۷	۴۸.۵۶۲۳	۰.۰۰۷۸۶۶۰۷	۱.۳۹۱۳۷۸۴۹
هزینه مسافرت‌های دستجمعی (همراه تور)	۴۸۴	۲۹۶	۴۷۰	۲۴۷	-۱۶.۵۵۴۱	-۲.۸۹۲۵۶	۰.۰۰۳۰۰۲۹۶۶	۰.۵۲۵۵۳۱۹۱۵
آموزش و تحصیل	۸۲۴	۷۸۴	۹۸۷	۸۶۸	۱۰.۷۱۴۲۹	۱۹.۷۸۱۵۵	۰.۰۱۰۵۵۲۹۳۵	۰.۸۷۹۴۳۲۶۲۴
هزینه آموزش سطح‌بندی شده	۸۰۱	۷۷۱	۹۶۴	۸۶۲	۱۱.۸۰۲۸۵	۲۰.۳۴۹۵۶	۰.۰۱۰۴۷۹۹۸۸	۰.۸۹۴۱۹۰۸۷۱
هزینه آموزش‌های سطح‌بندی نشده	۲۳	۱۳	۲۳	۵	-۶۱.۵۳۸۵	۰	۶.۰۷۸۸۸۰۵	۰.۲۱۷۳۹۱۳۰۴
غذاهای آماده، هتل و رستوران	۷۴۷	۱۹۲۰	۱۱۴۶	۲۹۷۹	۵۵.۱۵۶۲۵	۵۳.۴۱۳۶۵	۰.۰۳۶۲۱۷۹۶۴	۲.۵۹۹۴۷۶۶۴۴
خدمات تهیه و ارائه غذا	۶۸۸	۱۸۶۱	۱۰۲۶	۲۸۱۵	۵۱.۲۶۲۷۶	۴۹.۱۲۷۹۱	۰.۰۳۴۲۲۴۰۹۲	۲.۷۴۳۶۶۴۷۱۷
خدمات تأمین جا (مهمانسراها، هتل، مسافر خانه و...)	۵۹	۵۹	۱۲۰	۱۶۴	۱۷۷.۹۶۶۱	۱۰۳.۳۸۹۸	۰.۰۰۱۹۹۳۸۷۲	۱.۳۶۶۶۶۶۶۶۷
کالاها و خدمات متفرقه	۶۴۸۸	۸۰۰۵	۸۱۸۹	۱۰۴۲۴	۳۰.۲۱۸۶۱	۲۶.۲۱۷۶۳	۰.۱۲۶۷۳۲۴۸۱	۱.۲۷۲۹۲۷۰۹۷
خدمات شخصی	۱۴۳۷	۱۸۲۱	۲۰۱۴	۳۲۱۳	۷۶.۴۴۱۵۲	۴۰.۱۵۳۱	۰.۰۳۹۰۶۲۸۸	۱.۵۹۵۳۳۲۶۷۱
لوازم شخصی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۷۰۷	۱۸۶۹	۹۸۹	۱۷۹۰	-۴.۲۲۶۸۶	۳۹.۸۸۶۸۵	۰.۰۲۱۷۶۲۳۸۹	۱.۸۰۹۹۰۸۹۹۹
حمایت اجتماعی و خدمات مشاوره‌ای	۵۱	۰	۱۵	۶	-	-۷۰.۵۸۸۲	۷.۲۹۶۶۶۰۵	۰.۴
بیمه	۳۸۱۰	۳۶۲۶	۴۶۶۵	۴۹۱۱	۳۵.۴۳۸۵	۲۲.۴۴۰۹۴	۰.۰۵۹۷۰۶۷۵۵	۱.۰۵۲۷۳۳۱۱۹
خدمات مالی طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۲۲۵	۳۶۲	۲۳۶	۲۶۴	-۲۷.۰۷۱۸	۴.۸۸۸۸۸۹	۰.۰۰۳۲۰۹۶۴۸	۱.۱۱۸۶۴۴۰۶۸
سایر خدمات طبقه‌بندی نشده در جای دیگر	۲۵۸	۳۲۸	۲۷۰	۲۴۱	-۲۶.۵۲۴۴	۴.۶۵۱۱۶۳	۰.۰۰۲۹۳۰۰۲	۰.۸۹۲۵۹۲۵۹۳
انتقالات	۲۰۷۱	۵۳۲۴	۲۵۹۵	۵۹۲۲	۱۱.۲۳۲۱۶	۲۵.۳۰۱۷۹	۰.۰۷۱۹۸۲۴۹	۲.۲۸۲۰۸۰۹۲۵

منبع: نتایج آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای روستایی سال ۱۳۹۱-مرکز آمار ایران

۵-۱-۳- نسبت هزینه های غیر خوراکی به هزینه های خوراکی و دخانی

یکی از شاخص های مهم برای تغییرات سطح رفاه خانوار، نسبت هزینه های غیر خوراکی به خوراکی می باشد. معمولاً بالا بودن این سهم نشان دهنده بالا بودن سطح رفاه خانوار می باشد. این نسبت برای مناطق شهری استان در سال ۱۳۹۰ برابر با ۲/۲۵ و در سال ۱۳۹۱ برابر با ۲/۲۳ می باشد. همچنین مقادیر نسبت فوق الذکر برای مناطق شهری کشور در سال ۱۳۹۰ برابر با ۳/۲ و در سال ۱۳۹۱ برابر با ۲/۸ درصد می باشد.

شاخص فوق برای مناطق روستایی استان در سال ۱۳۹۰ برابر با ۱/۴۴ و در سال ۱۳۹۱ برابر با ۱/۳۳ می باشد همچنین مقادیر نسبت فوق برای مناطق روستایی کشور در سال ۱۳۹۰ برابر با ۱/۶ و در سال ۱۳۹۱ برابر با ۱/۴۱ می باشد. این نشان می دهد که اولاً شاخص فوق در مناطق روستایی و شهری استان طی دو سال آخر مورد بررسی کاهش یافته است ثانیاً مقادیر آن در استان کمتر از متوسط کشوری است و ثالثاً شاخص فوق در مناطق شهری بیشتر از مناطق روستایی است. بنابراین سطح رفاه بر اساس شاخص فوق در مناطق شهری و روستایی استان کمتر از متوسط کشور و در مناطق شهری استان بیشتر از مناطق روستایی استان است.

۵-۱-۴- متوسط درآمد سالانه خانوار (شهری و روستایی)

درآمد خانوارهای شهری استان در سال ۱۳۹۱ با ۲۴/۴۸ درصد رشد به رقم ۱۶۱۶۹۲۸ هزار ریال رسید که پایین تر از رشد ۲۸/۳ درصدی کشور است. این باعث شد که نسبت درآمدهای خانوارهای شهری استان به کشور از ۹۹/۶ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۹۶/۶ درصد در سال ۱۳۹۱ برسد. همچنین نسبت درآمدها به هزینه های نقاط شهری استان در سال ۱۳۹۱، ۰/۹۸ است که نشانگر پایین بودن درآمد ها از هزینه های ساکنین نقاط شهری استان است. درآمد خانوارهای روستایی استان در سال ۱۳۹۱ با ۲۹/۹ درصد رشد به رقم ۱۳۲۲۷۹۶ هزار ریال رسید که بالاتر از رشد ۲۷ درصدی کشور است. این باعث شد که نسبت درآمد خانوارهای شهری استان به کشور از ۱/۲۷ در سال ۱۳۹۰ به ۱/۳ در سال ۱۳۹۱ برسد. همچنین نسبت درآمد ها به هزینه های نقاط روستایی استان در سال ۱۳۹۱، ۰/۹۲ است که نشانگر پایین بودن درآمد ها از هزینه های ساکنین نقاط روستایی استان است.

جدول (۵-۵) متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری بر حسب انواع درآمد

(ریال)

	۱۳۹۰		۱۳۹۱		رشد کشور	رشد استان	نسبت درآمد های استان به کشور در سال ۱۳۹۰	نسبت درآمد های استان به کشور در سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
جمع	۱۳۰۳۰۱۴۴۵	۱۲۹۸۹۲۷۵۲	۱۶۷۲۴۱۴۴۲	۱۶۱۶۹۲۸۳۵	۲۸.۳۵	۲۴.۵	۰.۹۹۶۹	۰.۹۶۷
درآمد از حقوق بگیری	۳۸۲۹۷۸۳۰	۳۸۲۳۲۲۷۰	۴۶۲۹۲۹۲۸	۴۶۴۸۴۸۷۹	۲۰.۸۷۶	۲۱.۶	۰.۹۹۸۳	۱.۰۰۴
درآمد پولی از حقوق بگیری عمومی	۱۳۱۳۰۱۱۴	۱۷۲۹۳۳۵۷	۱۵۶۵۰۱۰۵	۱۹۱۳۱۹۳۶	۱۹.۱۹۲	۱۰.۶	۱.۳۱۷۱	۱.۲۲۲
درآمد غیر پولی از حقوق بگیری عمومی	۲۷۹۴۶۲۱	۳۳۸۳۱۷۴	۳۴۶۶۱۳۹	۵۱۵۴۳۶۸	۲۴.۰۲۹	۵۲.۴	۱.۲۱۰۶	۱.۴۸۷
درآمد پولی از حقوق بگیری تعاونی	۱۳۹۹۵۰	۰	۱۱۶۸۲۱	۰	-۱۶.۵۲۷	-	۰	۰
درآمد غیر پولی از حقوق بگیری تعاونی	۲۵۴۷۶	۰	۲۵۶۱۶	۰	۰.۵۴۹۵	-	۰	۰
درآمد پولی از حقوق بگیری خصوصی	۱۹۸۷۸۶۶۸	۱۵۹۸۱۸۹۳	۲۴۳۹۵۶۲۰	۲۰۰۰۹۲۲۰	۲۲.۷۲۳	۲۵.۲	۰.۸۰۴	۰.۸۲
درآمد غیر پولی از حقوق بگیری خصوصی	۲۳۲۹۰۰۰	۱۵۷۳۸۴۵	۲۶۳۸۶۲۶	۲۱۸۹۳۵۵	۱۳.۲۹۴	۳۹.۱	۰.۶۷۵۸	۰.۸۳
درآمد از مشاغل آزاد	۲۰۰۷۱۵۷۳	۳۳۷۴۸۴۶۳	۲۸۰۲۸۲۰۰	۴۲۹۴۵۰۶۷	۳۹.۶۴۱	۲۷.۳	۱.۶۸۱۴	۱.۵۳۲
درآمد پولی از مشاغل آزاد کشاورزی	۱۳۴۵۶۴۷	۲۶۲۹۰۴۸	۱۹۷۱۰۲۱	۳۱۸۶۸۳۴	۴۶.۴۷۴	۲۱.۲	۱.۹۵۳۷	۱.۶۱۷

ادامه جدول (۵-۵) متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری بر حسب انواع درآمد

(ریال)

جمع	۱۳۹۰		۱۳۹۱		رشد کشور	رشد استان	نسبت درآمد های استان به کشور در سال ۱۳۹۰	نسبت درآمد های استان به کشور در سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
درآمد غیر پولی از مشاغل آزاد کشاورزی	۵۲۲۹۹	۸۰۶۹۲	۱۳۲۶۰۲	۴۱۴۷۸۱	۱۵۳.۵۵	۴۱۴	۱.۵۴۲۹	۳.۱۲۸
درآمد پولی از مشاغل آزاد غیر کشاورزی	۱۸۳۵۱۸۴۳	۲۹۶۹۱۳۳۶	۲۵۵۲۶۳۰۵	۳۸۲۷۸۲۴۳	۳۹۰.۹۴	۲۸.۹	۱.۶۱۷۹	۱.۵
درآمد غیر پولی از مشاغل آزاد غیر کشاورزی	۳۲۱۷۸۴	۱۳۴۷۳۸۷	۳۹۸۲۷۲	۱۰۶۵۲۱۰	۲۳.۷۷	-۲۱	۴.۱۸۷۲	۲.۶۷۵
درآمدهای متفرقه	۷۱۹۳۲۰۴۲	۵۷۹۱۲۰۱۹	۹۲۹۲۰۳۱۴	۷۲۲۶۲۸۸۸	۲۹.۱۷۸	۲۴.۸	۰.۸۰۵۱	۰.۷۷۸
درآمدهای متفرقه پولی	۴۳۰۰۵۵۶۵	۳۹۲۴۷۹۷۳	۵۴۳۹۰۵۰۱	۵۰۰۵۲۷۰۵	۲۶.۴۷۳	۲۷.۵	۰.۹۱۲۶	۰.۹۲
درآمدهای متفرقه غیر پولی	۲۸۹۲۶۴۷۷	۱۸۶۶۴۰۴۷	۳۸۵۲۹۸۱۳	۲۲۲۱۰۱۸۴	۳۳.۱۹۹	۱۹	۰.۶۴۵۲	۰.۵۷۶
هزینه های خوراکی	۳۱۴۹۳۰۰۰	۴۰۷۲۴۰۰۰	۴۳۱۰۰۰۰۰	۵۰۵۰۱۰۰۰	۳۶.۸۵۶	۲۴		
هزینه های غیر خوراکی	۱۰۱۲۲۳۰۰۰	۹۲۰۰۲۰۰۰	۱۲۱۱۸۱۰۰۰	۱۱۲۹۷۵۰۰۰	۱۹.۷۱۷	۲۲.۸		
جمع هزینه ها	۱۳۲۷۱۶۰۰۰	۱۳۲۷۲۶۰۰۰	۱۶۴۲۸۱۰۰۰	۱۶۳۴۷۶۰۰۰	۲۳.۷۸۴	۲۳.۲		
نسبت هزینه های غیر خوراکی به هزینه های خوراکی	۳.۲۱۴۱۴۲۸۳	۲.۲۵۹۱۵۹۲۲	۲.۸۱۱۶۲۴۱۳	۲.۲۳۷۰۸۴۴۱۴				
ضریب انگل	۰.۲۳۷۲۹۶۱۸	۰.۳۰۶۸۲۷۶	۰.۲۶۲۳۵۵۳۵۵	۰.۳۰۸۹۱۹۹۶۴				

منبع: نتایج آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای شهری سال ۱۳۹۱-مرکز آمار ایران و محاسبات نگارنده

جدول (۵-۶) متوسط درآمد سالانه یک خانوار روستایی بر حسب انواع درآمد

(ریال)

جمع	۱۳۹۰		۱۳۹۱		رشد کشور	رشد استان	نسبت درآمد های استان به کشور در سال ۱۳۹۰	نسبت درآمد های استان به کشور در سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
جمع	۷۹۷۲۶۹۴۸	۱۰۱۸۰۱۷۰۱	۱۰۱۲۸۱۳۶۲	۱۳۲۲۷۹۶۳۸	۲۷.۰۳۵	۲۹.۹	۱.۲۷۶۸۷۹	۱.۳۰۶
درآمد از حقوق بگیری	۲۱۳۹۴۴۶۱	۱۸۰۳۴۶۱۷	۲۵۱۸۷۷۸۵	۲۳۷۰۰۱۰۸	۱۷.۷۳	۳۱.۴	۰.۸۴۲۹۵۷	۰.۹۴۱
درآمد پولی از حقوق بگیری عمومی	۳۸۶۶۹۹۰	۴۴۴۸۷۰۷	۴۲۹۷۱۲۸	۶۳۲۳۳۴۴	۱۱.۱۲۳	۴۲.۱	۱.۱۵۰۴۳۱	۱.۴۷۲
درآمد غیر پولی از حقوق بگیری عمومی	۸۴۰۰۷۵	۱۰۰۰۸۹۱	۹۰۸۹۹۸	۱۴۶۱۲۷۱	۸.۲۰۴۴	۴۶	۱.۱۹۱۴۳۱	۱.۶۰۸
درآمد پولی از حقوق بگیری تعاونی	۷۶۴۷۱	۱۱۰۳۳۱	۱۲۹۲۱۵	۱۱۵۸۴۲	۶۸.۹۷۳	۴.۹۹	۱.۴۴۲۷۸۲	۰.۸۹۷
درآمد غیر پولی از حقوق بگیری تعاونی	۱۲۵۰۸	۲۳۶۴۲	۲۹۰۷۱	۲۵۰۶۸	۱۳۲.۴۲	۶۰.۳	۱.۸۹۰۱۵	۰.۸۶۲
درآمد پولی از حقوق بگیری خصوصی	۱۵۶۶۵۰۹۰	۱۱۸۶۷۷۵۶	۱۸۶۸۵۶۴۵	۱۵۰۳۳۳۹۲	۱۹.۲۸۲	۲۶.۷	۰.۷۵۷۵۹۳	۰.۸۰۵
درآمد غیر پولی از حقوق بگیری خصوصی	۹۳۳۳۲۷	۵۸۳۲۸۹	۱۱۳۷۷۲۸	۷۴۱۱۹۱	۲۱.۹	۲۷.۱	۰.۶۲۴۹۵۷	۰.۶۵۱
درآمد از مشاغل آزاد	۲۲۱۱۹۱۵۴	۴۲۹۷۲۲۹۹	۲۹۱۱۹۸۴۱	۵۵۵۵۹۶۲۲	۳۱.۶۵	۲۹.۳	۱.۹۴۲۷۶۴	۱.۹۰۸
درآمد پولی از مشاغل آزاد کشاورزی	۱۱۶۰۰۷۵۴	۲۳۸۰۳۶۰۶	۱۴۹۳۹۹۲۳	۲۸۶۰۱۸۴۵	۲۸.۷۸۴	۲۰.۲	۲.۰۵۱۹۰۲	۱.۹۱۴

ادامه جدول (۵-۶) متوسط درآمد سالانه یک خانوار روستایی بر حسب انواع درآمد

(ریال)

جمع	۱۳۹۰		۱۳۹۱		رشد کشور	رشد استان	نسبت درآمد های استان به کشور در سال ۱۳۹۰	نسبت درآمد های استان به کشور در سال ۱۳۹۱
	کشور	استان	کشور	استان				
درآمد غیر پولی از مشاغل آزاد کشاورزی	۱۲۸۵۵۲۳	۲۶۷۱۵۳۴	۲۰۸۹۷۶۴	۴۷۴۱۹۶۵	۶۲.۵۶۱	۷۷.۵	۲۰.۷۸۱۶۹	۲.۲۶۹
درآمد پولی از مشاغل آزاد غیر کشاورزی	۸۹۱۱۹۰.۵	۱۵۶۶۹۲۴۲	۱۱۶۰۰۴۳۴	۲۱۰۵۵۷۳۸	۳۰.۱۶۸	۳۴.۴	۱.۷۵۸۲۳۷	۱.۸۱۵
درآمد غیر پولی از مشاغل آزاد غیر کشاورزی	۳۲۰۹۷۲	۸۲۷۹۱۷	۴۸۹۷۲۱	۱۱۶۰۰۷۵	۵۲.۵۷۴	۴۰.۱	۲.۵۷۹۴۰۶	۲.۳۶۹
درآمدهای متفرقه	۳۶۲۱۳۳۳۳	۴۰۷۹۴۷۸۵	۴۶۹۷۳۷۳۶	۵۳۰۱۹۹۰۸	۲۹.۷۱۴	۳۰	۱.۱۲۶۵۱۳	۱.۱۲۹
درآمدهای متفرقه پولی	۲۵۶۹۶۳۱۴	۳۱۱۴۰۶۶۹	۳۳۶۷۶۰۱۲	۳۹۹۹۴۳۹۵	۳۱.۰۵۴	۲۸.۴	۱.۲۱۱۸۷۳	۱.۱۸۸
درآمدهای متفرقه غیر پولی	۱۰۵۱۷۰۱۹	۹۶۵۴۱۱۶	۱۳۲۹۷۷۲۳	۱۳۰۲۵۵۱۳	۲۶.۴۴	۳۴.۹	۰.۹۱۷۹۵۲	۰.۹۸
هزینه های خوراکی	۳۲۲۵۳۰۰۰	۴۴۶۸۴۰۰۰	۴۴۷۷۰۰۰۰	۶۱۴۸۵۰۰۰	۳۸.۸۰۹	۳۷.۶		
هزینه های غیر خوراکی	۵۱۷۲۱۰۰۰	۶۴۵۰۳۰۰۰	۶۳۴۱۸۰۰۰	۸۲۲۵۲۰۰۰	۲۲.۶۱۶	۲۷.۵		
جمع هزینه ها	۸۳۹۷۴۰۰۰	۱۰۹۱۸۷۰۰۰	۱۰۸۱۸۸۰۰۰	۱۴۳۷۳۷۰۰۰	۲۸.۸۳۵	۳۱.۶		
نسبت هزینه های غیر خوراکی به هزینه های خوراکی	۱.۶۰۳۶۰۲۷۷	۱.۴۴۳۵۳۶۸۳۶	۱.۴۱۶۵۲۸۹۲۶	۱.۳۳۷۷۵۷۱۷۷				
ضریب انگل	۰.۳۸۴۰۸۳۱۷	۰.۴۰۹۲۴۲۸۵۹	۰.۴۱۳۸۱۶۶۸۹	۰.۴۲۷۷۶۰۴۲۴				

منبع: نتایج آمارگیری هزینه و درآمد خانوارهای روستایی سال ۱۳۹۱-مرکز آمار ایران و محاسبات نگارنده

۵-۱-۵- نسبت هزینه های خوراکی و دخانی به کل هزینه ها (ضریب انگل)

این ضریب از حاصل تقسیم هزینه های خوراکی و دخانی به کل هزینه ها بدست می آید. هرچقدر مقدار ضریب انگل کمتر باشد وضعیت مطلوب تری را نشان می دهد. زیرا هزینه های خوراکی جزو هزینه های اجتناب ناپذیر بوده و برای بقاء هر خانواده باید این هزینه ها تامین شود و در صورت تامین بودن هزینه های خوراکی و دخانی به هزینه های غیر خوراکی می رسد با توجه به ضرایب محاسبه شده، ضریب انگل در شهرها کوچکتر از روستاها است می توان بیان کرد که وضعیت ضریب انگل در شهرها مطلوب تر از روستاها است. مقدار ضریب در نقاط شهری استان از ۰/۲۳ در سال ۱۳۹۰ به ۰/۳ در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته در نقاط روستایی استان نیز مقدار ضریب از ۰/۴ در سال ۱۳۹۰ به ۰/۴۲ در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته این به معنای بدتر شدن ضریب طی دو سال آخر مورد بررسی در نقاط شهری و روستایی استان است.

همچنین مقدار ضریب در نقاط شهری و روستایی استان بیشتر از کشور می باشد. که این هم نشان می دهد وضعیت ضریب انگل در استان نسبت به متوسط کشوری نامطلوب است.

فصل ششم

بودجه و درآمدهای عمومی استان

۶- بودجه و درآمدهای عمومی استان

۶-۱- اعتبارات هزینه ای استان

مجموع عملکرد اعتبارات هزینه ای استان در سال ۱۳۹۱ برابر ۹۵۷۰۱۴ میلیون ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰، ۶/۸ درصد رشد داشته است.

حدود ۴۳/۳ درصد اعتبارات هزینه ای استان در سال ۱۳۹۱ مربوط به حقوق و مزایای مستمر و ۵۶/۷ درصد به سایر هزینه های تخصیص یافته است.

در بین دستگاههای اجرایی استان، استانداری با اختصاص ۱۵/۹ درصد اعتبارات هزینه ای استان به خود بیشترین سهم را از این اعتبارات داشته است و پس از آن سازمان جهاد کشاورزی با ۱۵/۵ درصد در رتبه بعدی قرار دارد.

جدول (۶-۱) میزان عملکرد اعتبارات هزینه ای استان در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

موضوع	۱۳۹۰	۱۳۹۱
حقوق و مزایای مستمر	۳۸۸۰۵۹	۴۳۳۹۵۱
سایر هزینه ها	۵۰۷۶۹۲	۵۲۳۰۶۳
جمع	۸۹۵۷۵۱	۹۵۷۰۱۴

مآخذ: معاونت برنامه ریزی - گروه تلفیق برنامه و بودجه

۶-۲- اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای

عملکرد اعتبارات تملک دارایی استان در سال ۱۳۹۱ در مجموع ۱۴۰۰۸۴۰ میلیون ریال بوده است که در مقایسه با سال قبل (۱۰۸۶۸۲۰ میلیون ریال) به میزان ۲۸/۹ درصد رشد داشته است از این میزان ۴۸۵۶۶۲ میلیون ریال معادل ۳۴/۶ درصد مربوط به امور اجتماعی، ۸۲۴۸۹۹ میلیون ریال معادل ۵۸/۸ درصد مربوط به امور اقتصادی و ۶/۶ درصد مربوط به امور عمرانی بوده است.

بیشترین میزان اختصاص تملک دارایی های سرمایه ای در بین شهرستانهای استان در سال ۱۳۹۱ مربوط به شهرستان اردبیل با حدود ۲۵ درصد و پس از آن شهرستان مشکین شهر با ۱۶/۵ درصد قرارداد و کمترین اعتبار تخصیص یافته مربوط به شهرستان جدید التاسیس سرعین با ۲/۷ درصد می باشد.

جدول (۶-۲) تفکیک اعتبارات هزینه ای دستگاههای اجرایی استان در سال ۱۳۹۰

(میلیون ریال)

نام دستگاه اجرایی	حقوق و مزایای مستمر	سایر هزینه ها	جمع
استانداری اردبیل	۴۵۱۳۶	۹۷۵۷۶	۱۴۲۷۱۲
اداره کل ثبت احوال	۱۰۵۲۵	۹۵۴۲	۲۰۰۶۷
اداره کل زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی	۲۰۹۷۷	۲۱۱۷۲	۴۲۱۴۹
اداره کل ثبت اسناد و املاک	۲۴۷۵۹	۷۰۱۹	۳۱۷۷۸
اداره کل اوقاف و امور خیریه	۹۶۲	۲۲۷۴	۳۲۳۶
سازمان امور اقتصادی و دارایی	۷۴۱۵	۱۱۴۰۶	۱۸۸۲۱
اداره کل امور مالیاتی	۲۷۶۸۲	۲۲۴۱۱	۵۰۰۹۳
اداره کل تعاون، کار و امور اجتماعی	۱۰۴۱۵	۱۷۶۰۶	۲۸۰۲۱
اداره کل گمرک	۱۱۶۶۸	۸۹۸۶	۲۰۶۵۴
اداره کل هواشناسی	۴۷۷۱	۵۳۱۵	۱۰۰۸۶
اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۳۷۴۴	۱۲۱۹۷	۱۵۹۴۱
اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	۵۰۶۹	۲۸۴۶۲	۳۳۵۳۱
اداره کل تبلیغات اسلامی	۴۷۸۴	۱۶۵۸۷	۲۱۳۷۱
اداره کل نوسازی و مدارس	۳۴۲۴	۳۳۵۹	۶۷۸۳
اداره کل ورزش و جوانان	۵۸۶۸	۱۶۴۴۱	۲۲۳۰۹
پایگاه انتقال خون	۳۰۴۶	۷۴۱۱	۱۰۴۵۷
اداره کل بهزیستی	۲۰۵۸۸	۴۰۰۳۳	۶۰۶۲۱
اداره کل راه و شهرسازی	۳۸۸۹۹	۴۰۸۰۵	۷۹۷۰۴
اداره کل دامپزشکی	۱۳۰۵۸	۱۵۵۸۵	۲۸۶۴۳
حوزه هنری تبلیغات اسلامی	۸۲۶	۲۴۸۷	۳۳۱۳
اداره کل منابع طبیعی	۱۸۲۶۱	۱۹۰۴۸	۳۷۳۰۹
اداره کل حفاظت محیط زیست	۵۵۵۵	۶۱۲۹	۱۱۶۸۴
سازمان صنعت، معدن و تجارت	۱۲۷۴۰	۱۳۹۵۳	۲۶۶۹۳
اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی	۱۳۷۰	۲۳۵۹	۳۷۲۹
مدیریت امور عشایر	۵۸۲۷	۶۳۶۳	۱۲۱۹۰
سازمان جهاد کشاورزی	۷۴۸۸۳	۶۳۵۸۰	۱۳۸۴۶۳
اداره کل بازرسی	۱۰۸۷	۶۰۶۳	۷۱۵۰
اداره کل پزشکی قانونی	۴۷۲۰	۳۵۲۴	۸۲۴۴
جمع کل	۳۸۸۰۵۹	۵۰۷۶۹۲	۸۹۵۷۵۱

مأخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل - گروه تلفیق برنامه و بودجه

جدول (۳-۶) تفکیک اعتبارات هزینه ای دستگاههای اجرایی استان در سال ۱۳۹۱

(میلیون ریال)

نام دستگاه اجرایی	حقوق و مزایای مستمر	سایر هزینه ها	جمع کل
استاندارداری اردبیل	۵۶۸۱۰	۱۱۱۲۴۲	۱۶۸۰۵۲
اداره کل ثبت احوال	۱۴۳۸۹	۱۱۵۰۳	۲۵۸۹۲
اداره کل زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی	۳۰۸۳۶	۲۰۶۴۱	۵۱۴۷۷
اداره کل ثبت اسناد و املاک	۳۰۲۷۵	۱۱۰۴۵	۴۱۳۲۰
اداره کل اوقاف و امور خیریه	۱۰۶۱	۲۵۷۲	۳۶۳۳
سازمان امور اقتصادی و دارایی	۹۸۹۰	۱۳۷۵۸	۲۳۶۴۸
اداره کل تعاون، کار و امور اجتماعی	۱۱۲۸۴	۱۶۹۲۰	۲۸۲۰۴
اداره کل هواشناسی	۵۷۴۸	۵۳۹۲	۱۱۱۴۰
اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۵۶۵۳	۱۶۲۶۸	۲۱۹۲۱
اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	۶۶۷۸	۱۷۵۰۴	۲۴۱۸۲
اداره کل تبلیغات اسلامی	۵۴۶۸	۱۱۴۲۲	۱۶۸۹۰
اداره کل نوسازی و مدارس	۴۵۶۰	۵۸۷۴	۱۰۴۳۴
اداره کل ورزش و جوانان	۷۹۷۶	۱۵۳۸۲	۲۳۳۵۸
پایگاه انتقال خون	۳۶۳۹	۷۸۸۱	۱۱۵۲۰
اداره کل بهزیستی	۲۴۳۴۸	۴۱۰۰۰	۶۵۳۴۸
اداره کل راه و شهرسازی	۴۷۹۷۵	۵۹۷۱۰	۱۰۷۶۸۵
اداره کل دامپزشکی	۱۵۸۵۹	۱۶۳۳۱	۳۲۱۹۰
حوزه هنری تبلیغات اسلامی	۸۴۰	۱۵۲۸	۲۳۶۸
اداره کل منابع طبیعی	۲۳۶۶۸	۲۰۳۰۹	۴۳۹۷۷
اداره کل حفاظت محیط زیست	۷۸۸۱	۷۲۰۴	۱۵۰۸۵
سازمان صنعت، معدن و تجارت	۱۵۴۳۷	۱۲۶۶۷	۲۸۱۰۴
اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی	۲۱۰۳	۲۵۰۱	۴۶۰۴
مدیریت امور عشایر	۷۱۲۹	۷۳۶۰	۱۴۴۸۹
سازمان جهاد کشاورزی	۸۷۵۳۸	۷۲۴۵۵	۱۵۹۹۹۳
اداره کل بازرسی	۱۶۸۰	۹۰۰۰	۱۰۶۸۰
اداره کل پزشکی قانونی	۵۲۲۶	۵۵۹۴	۱۰۸۲۰
جمع کل	۴۳۳۹۵۱	۵۲۳۰۶۳	۹۵۷۰۱۴

مأخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل - گروه تلفیق برنامه و بودجه

جدول (۴-۶) اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای استان به تفکیک امور

ردیف	عنوان فصل	اعتبارات ۱۳۹۰ (میلیون ریال)	اعتبارات ۱۳۹۱ (میلیون ریال)
۱	اداره امور عمومی	۲۶۵۶۰	۵۹۹۴۷
۲	امور قضایی	۱۸۲۳۷	۱۵۶۹۲
۳	خدمات مالی، فنی، مدیریت و برنامه ریزی	۳۰۰۰	۵۱۰۰
۴	دفاع	۱۰۸۷۳	۸۹۴۰
۵	نظم و امنیت عمومی	۱۵۱۳۰	۶۰۰
۶	آموزش	۸۴۳۳۲	۹۳۰۲۰
۷	فرهنگ و هنر، رسانه های جمعی و گردشگری	۱۱۵۵۰۸	۲۲۶۷۴۲
۸	بهداشت و درمان	۳۹۲۰۹	۴۸۸۹۲
۹	رفاه و تامین اجتماعی	۲۱۰۲۳	۴۱۸۷۲
۱۰	تربیت بدنی	۶۳۸۷۶	۷۵۱۳۶
۱۱	کشاورزی و منابع طبیعی	۹۵۳۵۹	۷۹۳۹۶
۱۲	منابع آب	۹۷۰۱۵	۱۰۸۶۸۵
۱۳	صنعت و معدن	۴۱۸۰۶	۲۳۴۳۷
۱۴	محیط زیست	۳۶۳۶	۷۲۷۰
۱۵	بازرگانی و تعاون	۵۸۲۴	۴۳۹۰
۱۶	انرژی	۵۷۵۸	۱۰۷۴۵
۱۷	حمل و نقل	۱۷۶۳۱۷	۲۴۰۹۱۲
۱۸	ارتباطات و فناوری اطلاعات	۶۴۹۹	۱۰۰
۱۹	مسکن و عمران شهری، روستایی و عشایری	۲۵۶۸۵۸	۳۴۹۹۶۴
	جمع	۱۰۸۶۸۲۰	۱۴۰۰۸۴۰

مآخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل - گروه تلفیق برنامه و بودجه

جدول (۵-۶) اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای استان به تفکیک شهرستانها

اعتبارات (میلیون ریال)		نام شهرستان	ردیف
۱۳۹۱	۱۳۹۰		
۳۵۰۲۰۲	۲۷۰۶۱۸	اردبیل	۱
۹۲۵۵۹	۷۱۷۳۰	بيله سوار	۲
۱۶۳۹۵۵	۱۲۷۱۵۷	پارس آباد	۳
۱۶۴۸۰۷	۱۲۸۲۴۵	خلخال	۴
۳۸۴۴۴	۲۹۳۴۴	سرعین	۵
۶۱۶۲۶	۴۷۸۲۰	کوثر	۶
۲۳۲۳۹۱	۱۸۰۴۱۲	مشگین شهر	۷
۱۲۸۳۰۱	۹۹۹۸۷	مغان	۸
۶۹۶۸۷	۵۴۳۴۱	نمین	۹
۵۶۹۹۰	۴۴۵۶۲	نیر	۱۰
۴۱۸۷۸	۳۲۶۰۴	سطح استان	۱۱
۱۴۰۰۸۴۰	۱۰۸۶۸۲۰	جمع کل	

مأخذ: معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل - گروه تلفیق برنامه و بودجه

۶-۶- درآمدهای عمومی استان

عملکرد درآمدهای عمومی مصوب استان در سال ۱۳۹۱، مبلغ ۱۴۷۹۴۸۰ میلیون ریال بوده است که سهم درآمدهای مالیاتی حدود ۷۹/۲ درصد و سهم درآمد سایر دستگاهها ۲۰/۸ درصد بوده است.

جدول (۶-۶) میزان عملکرد درآمدهای عمومی استان در سال ۱۳۹۱

موضوع	سال ۱۳۹۱ (میلیون ریال)	سهم (درصد)
درآمدهای مالیاتی	۱۱۷۱۶۵۷	۷۹/۲
درآمد سایر دستگاهها	۳۰۷۸۲۳	۲۰/۸
جمع درآمدهای عمومی استان	۱۴۷۹۴۸۰	۱۰۰

جدول (۶-۷) درآمد عمومی استان به تفکیک دستگاه اجرایی در سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

شماره طبقه بندی	عنوان	درآمد عمومی	درآمد اختصاصی	جمع کل
	جمع کل	۱۴۷۹۴۸۰	۲۵۸۷۱	۱۵۰۵۳۵۱
۱۰۵۰	استانداردی	۴۵	۱,۸۰۲	۱,۸۴۷
۱۳۰۴۰۳	درآمدهای حاصل از حق بهره برداری از معادن شن و ماسه و خاک رس معمولی	۴۵	.	۴۵
۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	.	۱,۸۰۲	۱,۸۰۲
۱۴۰۱۱۵	درآمد حاصل از ارائه خدمات و اجازه استفاده از امکانات بازارچه های مشترک مرزی.	.	.	.
۱۴۰۱۱۹	درآمد حاصل از خدمات شهری (ماده ۹۹ قانون شهرداری ها)	.	.	.
۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	.	.	.
۱۰۵۵	اداره کل ثبت احوال	۴۸۵	.	۴۸۵
۱۴۰۱۱۱	درآمد حاصل از خدمات ثبتی	۴۸۵	.	۴۸۵
۱۰۶۰	نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران	۱۷۴,۹۶۰	.	۱۷۴,۹۶۰
۱۴۰۱۰۲	درآمد حاصل از خدمات انتظامی	۱۶,۵۷۳	.	۱۶,۵۷۳
۱۴۰۱۰۴	درآمد حاصل از خدمات بهداشتی - درمانی	۳۵۸	.	۳۵۸
۱۴۰۱۱۳	درآمد حاصل از اخذ ۵۰۰ هزار ریال بابت صدور، تعویض و تمدید گذرنامه	۱۷,۰۲۷	.	۱۷,۰۲۷
۱۴۰۲۰۵	عواید داخلی پادگانی	۱۱۶	.	۱۱۶

ادامه جدول (۶-۷) در آمد عمومی استان به تفکیک دستگاه اجرایی در سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

شماره طبقه بندی	عنوان	درآمد عمومی	درآمد اختصاصی	جمع کل
۱۵۰۱۰۱	درآمدهای حاصل از جرایم رانندگی	۱۴۰,۸۸۶	۰	۱۴۰,۸۸۶
۱۰۸۴	مرکز پزشکی قانونی	۶,۰۳۵	۰	۶,۰۳۵
۱۴۰۱۰۱	درآمد حاصل از خدمات قضایی	۶,۰۳۵	۰	۶,۰۳۵
۱۰۸۵	اداره کل ثبت اسناد و املاک	۷۹,۱۴۹	۰	۷۹,۱۴۹
۱۴۰۱۱۱	درآمد حاصل از خدمات ثبتی	۷۹,۰۶۶	۰	۷۹,۰۶۶
۱۵۰۱۲۰	درآمد حاصل از سایر جرایم و خسارات	۸۳	۰	۸۳
۱۱۰۱	اداره کل امور مالیاتی	۱۱۷۱۶۵۷	۰	۱۱۷۱۶۵۷
۱۱۰۱۰۵	مالیات اشخاص حقوقی غیر دولتی	۳۰۴,۶۲۸	۰	۳۰۴,۶۲۸
۱۱۰۲۰۱	مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی	۲۲۰,۲۱۴	۰	۲۲۰,۲۱۴
۱۱۰۲۰۲	مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی	۱۰۴,۳۶۶	۰	۱۰۴,۳۶۶
۱۱۰۲۰۳	مالیات مشاغل	۱۳۶,۷۸۳	۰	۱۳۶,۷۸۳
۱۱۰۲۰۴	مالیات مستغلات	۲۳,۰۰۷	۰	۲۳,۰۰۷
۱۱۰۲۰۵	مالیاتهای متفرقه درآمد	۰	۰	۰
۱۱۰۳۰۱	مالیات بر ارث	۱۴,۵۱۰	۰	۱۴,۵۱۰
۱۱۰۳۰۲	مالیاتهای اتفاقی	۰	۰	۰
۱۱۰۳۰۳	مالیات نقل و انتقال سرقفلی	۴۶,۵۷۷	۰	۴۶,۵۷۷
۱۱۰۳۰۴	مالیات نقل و انتقال سهام	۸,۳۳۱	۰	۸,۳۳۱
۱۱۰۳۰۵	مالیات نقل و انتقالات املاک	۱۴,۲۸۹	۰	۱۴,۲۸۹
۱۱۰۳۰۶	حق تمبر و اوراق بهادار	۱۷,۱۳۳	۰	۱۷,۱۳۳
۱۱۰۵۰۲	دو درصد مالیات سایر کالاها(معوقه)	۲,۰۱۸	۰	۲,۰۱۸
۱۱۰۵۰۴	عوارض خروج مسافر از مرزهای کشور	۵,۲۶۴	۰	۵,۲۶۴
۱۱۰۵۰۶	مالیات بر فروش سیگار-	۳۱۱	۰	۳۱۱
۱۱۰۵۰۷	مالیات بر نقل و انتقالات اتومبیل	۳۵,۱۹۹	۰	۳۵,۱۹۹
۱۱۰۵۰۸	مالیات شماره گذاری خودرو	۶۳۳	۰	۶۳۳
۱۱۰۵۱۲	مالیات بر ارزش افزوده	۲۳۳,۹۲۱	۰	۲۳۳,۹۲۱
۱۱۰۵	اداره کل گمرک	۹,۷۹۰	۰	۹,۷۹۰

ادامه جدول (۶-۷) درآمد عمومی استان به تفکیک دستگاه اجرایی در سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

شماره طبقه بندی	عنوان	درآمد عمومی	درآمد اختصاصی	جمع کل
۱۴۰۱۱۲	درآمد حاصل از خدمات گمرکی	۳,۷۸۴	۰	۳,۷۸۴
۱۶۰۱۰۱	درآمدهای متفرقه	۶,۰۰۶	۰	۶,۰۰۶
۱۱۲۶	اداره کل آموزش فنی و حرفه ای	۰	۰	۰
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان ها و اراضی	۰	۰	۰
۲۱۰۲۰۳	منابع حاصل از فروش ماشین آلات و تجهیزات دستگاه های دولتی	۰	۰	۰
۱۱۳۷	اداره کل میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری	۱,۵۹۸	۰	۱,۵۹۸
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان ها و اراضی	۵۲۱	۰	۵۲۱
۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۸۴	۰	۸۴
۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	۹۹۳	۰	۹۹۳
۱۱۴۰	اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	۰	۰	۰
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان ها و اراضی	۰	۰	۰
۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۰	۰
۱۵۰۱۰۷	درآمد حاصل از جرایم قاچاق اموال و خسارات فرهنگی	۰	۰	۰
۱۲۷۵	اداره کل آموزش و پرورش	۵,۲۰۲	۲۳,۱۶۷	۲۸,۳۶۹
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان ها و اراضی	۴,۱۴۳	۰	۴,۱۴۳
۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۰	۶,۸۵۲	۶,۸۵۲
۱۴۰۱۰۴	درآمد حاصل از خدمات بهداشتی - درمانی	۰	۹,۷۵۴	۹,۷۵۴
۱۴۰۱۱۷	درآمد حاصل از هنرستانهای فنی و حرفه ای	۰	۱,۲۷۱	۱,۲۷۱
۱۴۰۱۱۸	درآمد حاصل از بند(۳) ماده (۱۳) و مواد(۱۶) و(۱۸) قانون تشکیل شوراهای آموزش و پرورش	۰	۲,۲۰۲	۲,۲۰۲
۱۴۰۱۴۵	درآمد حاصل از مراکز آموزشی - رفاهی	۰	۰	۰
۱۶۰۱۰۱	درآمدهای متفرقه	۱,۰۵۹	۲,۷۴۴	۳,۸۰۳
۲۱۰۲۰۱	منابع حاصل از فروش ساختمان ها و تاسیسات دولتی	۰	۳۴۴	۳۴۴
۲۱۰۲۰۳	منابع حاصل از فروش ماشین آلات و تجهیزات دستگاههای دولتی	۰	۰	۰
۱۲۸۵	اداره کل تربیت بدنی و امور جوانان	۰	۰	۵,۰۳۸
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان ها و اراضی	۵,۰۳۸	۰	۵,۰۳۸
۲۱۰۲۰۱	منابع حاصل از فروش ساختمان ها و تاسیسات دولتی	۰	۰	۰

ادامه جدول (۶-۷) درآمد عمومی استان به تفکیک دستگاه اجرایی در سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

شماره طبقه بندی	عنوان	درآمد عمومی	درآمد اختصاصی	جمع کل
۱۲۹۵	پایگاه انتقال خون	۷۰۸	۰	۷۰۸
۱۴۰۱۰۸	درآمد حاصل از خدمات آزمایشگاهی	۷۰۸	۰	۷۰۸
۱۳۱۵	اداره کل بهزیستی	۲۹	۹۰۲	۹۳۱
۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	۲۹	۹۰۲	۹۳۱
۱۴۰۲۰۶	درآمد حاصل از فروش سایر کالاها	۰	۰	۰
۱۳۵۵	شبکه دامپزشکی	۶۷۷	۰	۶۷۷
۱۴۰۱۰۴	درآمد حاصل از خدمات بهداشتی - درمانی	۶۷۷	۰	۶۷۷
۱۴۰۰	اداره گل حفاظت محیط زیست	۱,۲۳۰	۰	۱,۲۳۰
۱۴۰۱۰۸	درآمد حاصل از خدمات آزمایشگاهی	۱۸۹	۰	۱۸۹
۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	۱,۰۳۰	۰	۱,۰۳۰
۱۵۰۱۰۴	درآمد حاصل از جرایم و خسارات زیست محیطی	۱۱	۰	۱۱
۱۴۶۰	اداره کل استاندارد و تحقیقات صنعتی	۲,۳۸۵	۰	۲,۳۸۵
۱۴۰۱۰۵	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی	۲,۳۸۵	۰	۲,۳۸۵
۱۴۰۲۰۳	درآمد حاصل از چاپ، توزیع و فروش کتب و نشریات و واگذاری آنها	۰	۰	۰
۱۵۱۰	اداره کل جهاد کشاورزی	۳,۲۶۴	۰	۳,۲۶۴
۱۴۰۱۰۵	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی	۱,۰۰۰	۰	۱,۰۰۰
۱۴۰۲۰۱	درآمد حاصل از فروش کالاها ی کشاورزی	۰	۰	۰
۲۱۰۲۰۲	منابع حاصل از فروش و واگذاری اراضی دولتی	۲,۲۶۴	۰	۲,۲۶۴
۱۵۱۲	شیلات	۰	۰	۰
۱۴۰۱۰۵	درآمد حاصل از خدمات کشاورزی، صنعتی و معدنی	۰	۰	۰
۱۵۳۰	اداره کل راه و شهرسازی	۴,۵۸۸	۰	۴,۵۸۸
۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	۱,۷۶۰	۰	۱,۷۶۰
۱۴۰۲۰۶	درآمد حاصل از فروش سایر کالاها	۲,۸۲۸	۰	۲,۸۲۸
۲۱۰۲۰۱	منابع حاصل از فروش ساختمان ها و تاسیسات دولتی	۰	۰	۰
۱۵۴۰	اداره کل تعاون، کار و رفاه اجتماعی	۲۶۱	۰	۲۶۱

ادامه جدول (۶-۷) درآمد عمومی استان به تفکیک دستگاه اجرایی در سال ۱۳۹۱

مبالغ به میلیون ریال

شماره طبقه بندی	عنوان	درآمد عمومی	درآمد اختصاصی	جمع کل
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان ها و اراضی	۰	۰	۰
۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	۲۶۱	۰	۲۶۱
۱۵۰۱۰۳	درآمد حاصل از جرایم و مجازات قانون کار	۰	۰	۰
۱۵۵۰	اداره کل صنعت، معدن و تجارت	۲۶۰	۰	۲۶۰
۱۴۰۱۲۰	درآمد حاصل از فروش سایر خدمات	۲۶۰	۰	۲۶۰
۹۹۹۸	درآمدهای متفرقه	۱۷,۱۵۷	۰	۱۷,۱۵۷
۱۶۰۱۰۱	درآمدهای متفرقه	۱۷,۱۵۷	۰	۱۷,۱۵۷

فصل هفتم

امور پیمانکاران، مشاوران و
گزارش نظارتی پروژه ها

۷- امور پیمانکاران، مشاوران و گزارش نظارتی پروژه ها

۷-۱- تعداد پیمانکاران به تفکیک حقیقی و حقوقی

در سال ۱۳۹۱ تعداد ۴۰۱ شرکت پیمانکاری با ظرفیت پیمان ۱۹۳۰۰ میلیارد ریال در ۷ رشته ساختمان، آب، حمل و نقل، صنعت و معدن، نیرو، تاسیسات و تجهیزات و کشاورزی استان فعالیت داشته اند. پیمانکاران واجد شرایط این استان در رشته ساختمان در رتبه ۲، ۴ و ۵، در رشته های آب و تاسیسات و تجهیزات در رتبه های ۳ و ۴ و ۵، در رشته حمل و نقل در رتبه های ۴ و ۵ و در رشته های صنعت و معدن، نیرو و کشاورزی در رتبه ۵ فعالیت می کردند.

جدول (۷-۱) پیمانکاران استان اردبیل به تفکیک رشته، پایه و ظرفیت پیمان در سال ۱۳۹۱

رشته	پایه	تعداد پیمانکاران موجود در رشته	مجموع ظرفیت (پیمان) (میلیون ریال)
ساختمان	۲	۳	۹۱۴۵۵۰
ساختمان	۴	۵	۴۵۳۷۲۰
ساختمان	۵	۱۰۸	۳۸۰۱۶۰۰
آب	۳	۱	۳۰۰۹۶۰
آب	۴	۳	۳۴۳۷۱۰
آب	۵	۸۰	۴۲۲۴۰۰۰
حمل و نقل	۴	۱	۱۱۴۵۷۰
حمل و نقل	۵	۱۱۲	۵۹۱۳۶۰۰
صنعت و معدن	۵	۱	۴۰۲۰۰
نیرو	۵	۳۳	۱۷۴۲۴۰۰
تاسیسات و تجهیزات	۳	۱	۱۴۰۴۴۸
تاسیسات و تجهیزات	۴	۲	۶۳۶۹۰
تاسیسات و تجهیزات	۵	۵۰	۱۲۳۲۰۰۰
کشاورزی	۵	۱	۱۴۰۸۰
جمع	-	۴۰۱	۱۹۲۹۹۵۲۸

ماخذ: دفتر فنی استانداری اردبیل

۷-۲- گزارش نظارتی پروژه های عمرانی ملی استان

در سال ۱۳۹۰ تعداد ۲۸۵۱ موافقتنامه شرح عملیات پروژه عمرانی ملی مبادله شده و در چارچوب آنها، اعتباری بالغ بر ۴۳۳/۸ هزار میلیارد ریال برای اجرای ۶۶۴۲ پروژه عمرانی اختصاص یافته است. در سال ۱۳۹۰، از تعداد ۶۶۴۲ پروژه عمرانی ملی کشور ۱۴۶۰ پروژه معادل ۲۲ درصد تعداد پروژه ها، جدید و مابقی نیمه تمام بوده است. سهم استان از پروژه های جدید ۲۹ پروژه معادل ۲ درصد از کل پروژه های جدید کشور و ۲۰.۷ درصد کل پروژه های ملی استان بوده است.

جدول (۷-۲) تعداد و سهم پروژه های عمرانی ملی جدید کشور و استان در سال ۱۳۹۰

(مبالغ به میلیون ریال)

موضوع	کل پروژه ها		پروژه های جدید		درصد پروژه های جدید	
	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار
کشور	۶۶۴۲	۴۳۳۷۷۵۴۹۹	۱۴۶۰	۵۶۰۰۵۱۴۱	۲۲	۱۲/۹
استان	۱۴۰	۳۵۶۲۴۵۹	۲۹	۴۵۳۰۹۳	۲۰/۷	۱۲/۷

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی ملی سال ۱۳۹۰

در سال ۱۳۹۰، از تعداد ۶۶۴۲ پروژه عمرانی ملی کشور، ۲۳۲۰ پروژه قبل از برنامه چهارم، ۲۴۲۳ پروژه طی برنامه چهارم، ۴۳۹ پروژه در سال ۱۳۸۹ و ۱۴۶۰ پروژه در سال ۱۳۹۰ شروع به کار کرده اند. این ارقام در استان اردبیل به ترتیب ۳۷، ۶۸، ۶ و ۲۹ پروژه بوده است.

جدول (۷-۳) تعداد پروژه های عمرانی استان اردبیل و کشور در سال ۱۳۹۰ بر حسب سال شروع

موضوع	کل پروژه ها	قبل برنامه چهارم	طی برنامه چهارم	سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۹۰
کشور	۶۶۴۲	۲۳۲۰	۲۴۲۳	۴۳۹	۱۴۶۰
استان	۱۴۰	۳۷	۶۸	۶	۲۹

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی ملی سال ۱۳۹۰

در پایان سال ۱۳۹۰ متوسط میزان دستیابی به اهداف یک ساله در کشور ۵۹.۵ درصد بوده و متوسط دستیابی به اهداف یکساله در استان اردبیل در همان سال ۴۲/۲ درصد بوده است که کمتر از متوسط کشوری بوده است.

میانگین پیشرفت فیزیکی طرحهای نظارت شده کشور تا پایان سال ۱۳۹۰، معادل ۴۷/۳ درصد بوده که کمتر از مقدار پیش بینی شده (۵۱/۷) بوده است. در استان اردبیل میانگین پیشرفت فیزیکی حاصل شده در سال ۱۳۹۰ حدود ۱۲/۲ درصد بوده که کمتر از پیش بینی انجام شده (۲۸/۸) بوده است.

جدول (۷-۴) درصد تحقق اهداف و پروژه های ملی اجرا شده در سطح کشور و استان تا پایان سال ۱۳۹۰

(واحد: درصد)

موضوع	اهداف یکساله	پیشرفت فیزیکی تا پایان سال ۱۳۹۰		پیشرفت فیزیکی در سال ۱۳۹۰	
		پیش بینی	عملکرد	پیش بینی	عملکرد
کشور	۵۹.۵	۵۱/۷	۴۷/۳	۲۹/۸	۱۷/۷
استان	۴۲.۲	۵۸/۹	۴۶/۸	۲۸/۸	۱۲/۲

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی ملی سال ۱۳۹۰

میانگین پیشرفت فیزیکی در استان برای پروژه هایی که سال شروع آنها قبل از برنامه چهارم، طی برنامه چهارم و سال ۱۳۹۰ بوده به ترتیب ۵۶/۱، ۳۵/۵ و ۸/۷ درصد بوده است.

جدول (۵-۷) میانگین وزنی پیشرفت فیزیکی پروژه های کشور و استان ناپایان سال ۱۳۹۰

(واحد: درصد)

موضوع	کل طرحها	قبل از برنامه چهارم	طی برنامه چهارم	سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۹۰
کشور	-	۶۰/۷	۲۹/۲	۳۸/۴	۲۵/۲
استان	-	۵۶/۱	۳۵/۵	۸/۷	۳۳/۱

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی ملی سال ۱۳۹۰

جهت بررسی وضعیت اجرای پروژه های عمرانی، طبق جمع بندی های به عمل آمده از کل پروژه های عمرانی نظارت شده کشور، ۷۱/۱ درصد در دست اجراء، ۲۳ درصد خاتمه یافته، ۲/۷ درصد متوقف و ۳/۲ درصد شروع نشده است. این ارقام در استان اردبیل به ترتیب ۸۱/۸، ۱۴/۹، ۲/۵ و ۰/۸ درصد بوده است (جدول ۶-۷).

در سال ۱۳۹۰ استان اردبیل از نظر درصد پروژه های در دست اجراء در بین استان های کشور رتبه سوم، از نظر درصد پروژه های خاتمه یافته در رتبه بیست و پنجم، از نظر درصد پروژه های متوقف رتبه چهاردهم و از نظر درصد پروژه های شروع نشده در رتبه بیست پنجم قرار گرفت.

جدول (۶-۷) وضعیت اجرای پروژه های عمرانی ملی کشور و استان ۱۳۹۰

(واحد: درصد)

موضوع	در دست اجراء	خاتمه یافته	متوقف	شروع شده
کشور	۷۱/۱	۲۳	۲/۷	۳/۲
استان	۸۱/۸	۱۴/۹	۲/۵	۰/۸

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی ملی سال ۱۳۹۰

بر اساس گزارش نظارت از پروژه های عمرانی ملی، از نظر کیفیت اجرای پروژه های عمرانی، ۴۲/۱ درصد از پروژه ها با کیفیت عالی، ۴۸/۳ درصد با کیفیت خوب، ۹ درصد با کیفیت متوسط و ۰/۶ درصد با کیفیت ضعیف اجراء شده اند. این ارقام در استان اردبیل به ترتیب ۲۴/۱، ۶۳/۸، ۱۲/۱ و صفر درصد بوده است. به این ترتیب استان اردبیل از نظر کیفیت اجرای پروژه های عالی در رتبه بیست و یک در بین استانهای کشور قرار گرفت.

جدول (۷-۷) کیفیت اجرای پروژه های عمرانی ملی کشور و استان در سال ۱۳۹۰

(واحد: درصد)

موضوع	عالی	خوب	متوسط	ضعیف
کشور	۴۲/۱	۴۸/۳	۹	۰/۶
استان	۲۴/۱	۶۳/۸	۱۲/۱	۰

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی ملی سال ۱۳۹۰

در سال ۱۳۹۰ میانگین پیش بینی شده برای اجرای کل پروژه ها ۱۲ سال و میانگین مدت اجرای پروژه های جدید و پروژه هایی که در سال ۱۳۹۰ خاتمه یافته اند به ترتیب ۳ سال و ۱۱/۹ سال بوده است. این ارقام در کل استان برای پروژه ها ۱۱/۲، برای پروژه های جدید ۲/۷ و برای پروژه های خاتمه یافته در سال ۱۳۹۰، ۱۰ سال بوده است.

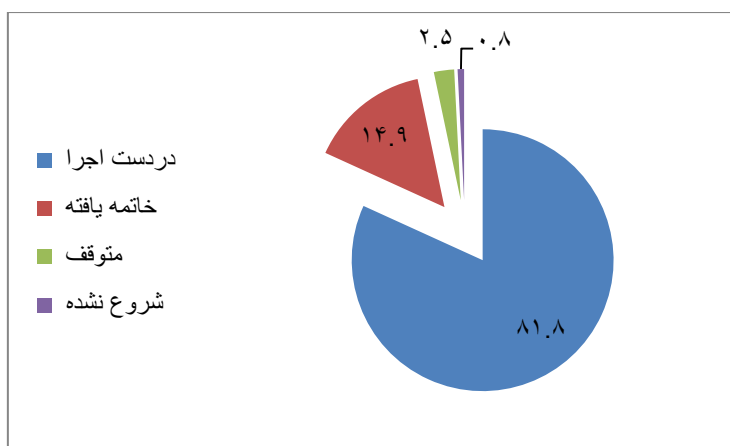
جدول (۷-۸) میانگین وزنی مدت اجرای پروژه های عمرانی ملی کشور و استان در سال ۱۳۹۰
(واحد: سال)

موضوع	کل پروژه ها	پروژه های جدید	پروژه های خاتمه یافته
کشور	۱۲	۳	۱۱/۹
استان	۱۱/۲	۲/۷	۱۰

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی رئیس جمهور، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی ملی سال ۱۳۹۰

مطابق نتایج نهایی ارزشیابی عملکرد پروژه های ملی نظارت شده، بر اساس شاخصهای عمرانی دستیابی به اهداف یکساله، درصد تحقق خاتمه پروژه ها، کیفیت اجراء، روش ارجاع کار، مدت اجراء و علل تاخیر، استان اردبیل با کسب امتیاز ۵۵/۲ در جایگاه بیست و هشتم در بین استانهای کشور قرار گرفت.

نمودار (۷-۱) وضعیت اجرای طرحهای عمرانی ملی استان اردبیل در سال ۱۳۹۰



۷-۳- گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی

در سال ۱۳۹۰ تعداد ۲۰۲۷۱ موافقتنامه شرح عملیات عمرانی طرح، مبادله شده و در چارچوب آنها اعتباری بالغ بر ۱۲۹۳۶۵ میلیارد ریال برای اجرای ۸۳۰۴۸ پروژه عمرانی استانی اختصاص یافته است. استان اردبیل با ۴۰۷ طرح، ۲ درصد از کل طرحها و با اعتبار ۲۰۳۰ میلیارد ریال، ۱/۶ درصد کل اعتبارات را دارا بوده است. این استان به لحاظ تعداد طرح در رتبه ۲۷ استانها و با تعداد ۱۸۵۰ پروژه به لحاظ تعداد پروژه استانی در رتبه بیست یکم استانها و از لحاظ اعتبارات عمرانی استانی نیز در رتبه ۲۷ کشور قرار داشته است.

در سال ۱۳۹۰، پروژه های احداثی با تعداد ۳۶۳۰۲ پروژه در مجموع ۴۳.۷ درصد از کل پروژه ها را شامل شده است که سهم استان اردبیل از این پروژه ها ۹۱۹ پروژه معادل ۲/۵ درصد پروژه های احداثی کشور و معادل ۴۹/۷ درصد کل پروژه های استان بوده است.

جدول (۷-۹) تعداد و میزان اعتبار انواع پروژه های عمرانی استان در سال ۱۳۹۰

(مبالغ به میلیارد ریال)

موضوع	کل پروژه ها		احداثی		توسعه	
	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار
کشور	۸۳۰۴۸	۱۲۹۳۶۵	۳۶۳۰۲	۷۸۷۷۶	۹۵۵۲	۱۹۳۹۵
استان	۱۸۵۰	۲۰۳۰	۹۱۹	۱۱۹۳	۱۷۷	۱۵۷
سهم استان از کشور(درصد)	۲/۲	۱/۶	۲/۵	۱/۵	۱/۹	۰/۸

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

ادامه جدول (۷-۹) تعداد و سهم پروژه های عمرانی استان در سال ۱۳۹۰

(مبالغ به میلیارد ریال)

موضوع	تعمیر و تجهیز		مطالعه طراحی		مطالعه بنیادی	
	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار
کشور	۲۳۹۱۹	۲۲۱۹۲	۲۷۴۸	۱۴۲۰	۷۱۰	۴۸۰
استان	۳۸۹	۴۱۰	۱۰۷	۵۳	۲۲	۱۴
سهم استان از کشور(درصد)	۱/۶	۱/۸	۳/۹	۳/۷	۳/۱	۲/۹

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

در سال ۱۳۹۰ از تعداد ۸۳۰۴۸ پروژه عمرانی استانی کشور تعداد ۵۶۳۱۴ پروژه معادل ۶۷.۸ درصد کل پروژه ها جدید و مابقی نیمه تمام بوده است. در استان اردبیل نیز از تعداد ۱۸۵۰ پروژه استانی، ۸۶۰ پروژه معادل ۴۶/۵ درصد، پروژه های جدید بوده است. در سال ۱۳۹۰ این استان از لحاظ تعداد پروژه جدید در کشور در رتبه بیست و یک در بین استان های کشور قرار داشته است.

جدول (۷-۱۰) تعداد و سهم پروژه های عمرانی استانی جدید کشور و استان در سال ۱۳۹۰

(مبالغ به میلیارد ریال)

موضوع	کل پروژه ها		پروژه های جدید		درصد پروژه های جدید	
	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار
کشور	۸۳۰۴۸	۱۲۹۳۶۵	۵۶۳۱۴	۷۵۵۸۳	۶۷.۸	۵۸.۴
استان	۱۸۵۰	۲۰۳۰	۸۶۰	۸۸۶	۴۶/۵	۴۳/۶

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

بررسی پروژه های عمرانی استان بر حسب سال شروع نشان می دهد از مجموع ۱۸۵۰ پروژه، ۱۱۲ پروژه قبل از برنامه چهارم، ۶۲۱ پروژه طی برنامه چهارم، ۲۵۷ پروژه در سال ۱۳۸۹ و ۸۶۰ پروژه در سال ۱۳۹۰ شروع شده بود که جهش چشمگیری در اجرای پروژه های عمرانی ایجاد شده است.

جدول (۷-۱۱) تعداد پروژه های عمرانی استان در سال ۱۳۹۰ بر حسب سال شروع

موضوع	قبل از برنامه چهارم	طی برنامه چهارم	سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۹۰
کشور	۲۸۹۱	۱۵۵۸۹	۸۲۵۴	۵۶۳۱۴
استان	۱۱۲	۶۲۱	۲۵۷	۸۶۰

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

از مجموع پروژه های عمرانی استانی در دست اجرای استان اردبیل، حدود ۳۳/۸ درصد از پروژه ها به صورت امانی، ۲۴ درصد به صورت پیمانی و ۴۲/۲ درصد به صورت امانی - پیمانی اجراء شده است. سهم اعتباری پروژه های امانی، پیمانی و امانی-پیمانی به ترتیب ۲۶/۳، ۲۲/۶ و ۵۱/۱ درصد بوده است.

جدول (۷-۱۲) نحوه اجرای پروژه های عمرانی استانی کشور و استان در سال ۱۳۹۰

(مبالغ: درصد)

موضوع	امانی		پیمانی		امانی - پیمانی	
	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار
کشور	۳۳/۳	۱۴/۷	۴۳/۱	۵۵/۳	۲۳/۶	۳۰
استان	۳۳/۸	۲۶/۱	۲۴	۲۲/۶	۴۲/۲	۵۱/۱

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

میانگین وزنی پیشرفت فیزیکی پروژه های عمرانی استانی که سال شروع آنها قبل از سال ۱۳۷۹، طی برنامه چهارم و سال ۱۳۹۰ بوده به ترتیب ۸۰/۸، ۵۶/۱ و ۲۲/۹ درصد بوده است که در پروژه های مربوط به طی برنامه چهارم و پروژه های مربوط به سال ۱۳۹۰ از نظر پیشرفت فیزیکی پایین تر از متوسط کشور بوده است.

جدول (۷-۱۳) میانگین وزنی پیشرفت فیزیکی پروژه های عمرانی استان تا پایان سال ۱۳۹۰

(واحد: درصد)

موضوع	کل پروژه ها	قبل از برنامه چهارم	طی برنامه چهارم	سال ۱۳۸۹	سال ۱۳۹۰
کشور	۴۸/۸	۶۶/۵	۶۴/۹	۴۹/۷	۴۱
استان	۳۷/۹	۸۰/۸	۵۶/۱	۲۴/۴	۲۲/۹

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

در پایان سال ۱۳۹۰ متوسط دستیابی به اهداف یکساله در کشور ۸۰/۸ درصد بوده و متوسط دستیابی به اهداف یکساله استان اردبیل در همان سال ۷۵/۵ درصد بوده که پایین تر از متوسط کشوری بوده است. میانگین پیشرفت فیزیکی پروژه های عمرانی استانی کشور در پایان سال ۱۳۹۰، ۴۸/۸ درصد بوده است. این در حالی است که میانگین پیشرفت فیزیکی پروژه های عمرانی استانی استان اردبیل در پایان سال ۱۳۹۰، ۳۷/۹ درصد بوده که حدود ۱۰/۹ درصد پایین تر از میانگین کشوری بوده است.

جدول (۷-۱۴) درصد تحقق اهداف پروژه های عمرانی در سطح کشور و استان تا پایان سال ۱۳۹۰

(واحد: درصد)

موضوع	دستیابی به اهداف یکساله	
	پیش بینی	پیشرفت فیزیکی پایان سال ۱۳۹۰
کشور	۶۰/۴	۴۸/۸
استان	۵۰/۴	۳۷/۹

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

جهت بررسی وضعیت اجرای پروژه های عمرانی استانی طبق جمع بندی های به عمل آمده از ۸۳۰۴۸ پروژه عمرانی استانی کشور، ۴۵/۷ درصد در دست اجراء، ۵۰/۶ درصد خاتمه یافته، ۰/۶ درصد متوقف و ۳/۱ درصد شروع نشده بوده است. این ارقام در استان اردبیل به ترتیب ۵۲/۱، ۴۶/۹، ۰/۳ و ۰/۷ بوده است.

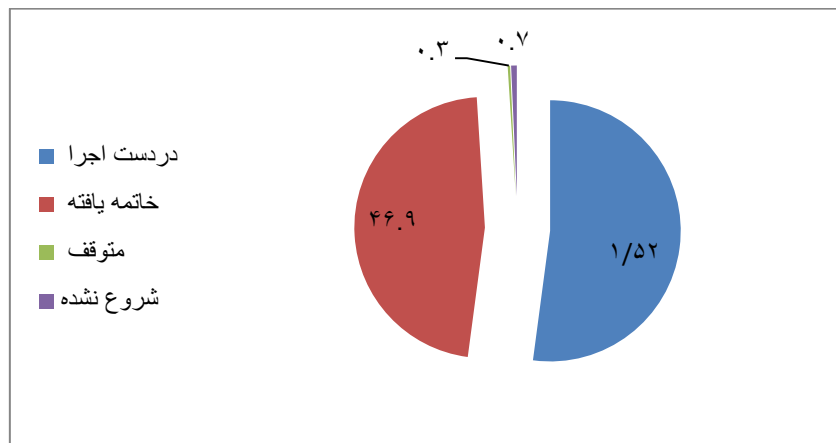
جدول (۷-۱۵) وضعیت اجرای پروژه های عمرانی استانی در کشور و استان تا پایان سال ۱۳۹۰

(واحد: درصد)

موضوع	در دست اجرا	خاتمه یافته	متوقف	شروع نشده
کشور	۴۵/۷	۵۰/۶	۰/۶	۳/۱
استان	۵۲/۱	۴۶/۹	۰/۳	۰/۷

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

نمودار (۷-۲) وضعیت اجرای پروژه های استانی استان اردبیل در سال ۱۳۹۰



از نظر پراکندگی جغرافیایی پروژه های عمرانی، ۸/۸۶ درصد پروژه های عمرانی استان اردبیل پروژه های شهری، ۱۹/۳۵ درصد پروژه های روستایی و ۷۱/۷۸ درصد پروژه های غیر قابل تفکیک بوده است.

جدول (۷-۱۶) پراکندگی جغرافیایی پروژه های عمرانی کشور و استان در سال ۱۳۹۰

(اعتبار به میلیارد ریال)

موضوع	شهری		روستایی		غیر قابل تفکیک	
	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	اعتبار
کشور	۱۷۵۳۰	۳۴۴۰۷	۱۸۸۳۲	۲۲۶۸۵	۴۶۶۸۶	۷۲۲۷۳
استان	۱۶۴	۲۰۳	۳۵۸	۱۶۷	۱۳۲۸	۱۶۶۰

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

در پایان سال ۱۳۹۰ از مجموع ۸۱۸۹۵ پروژه عمرانی استانی کشور، تعداد ۵۷۷۳۸ پروژه (۷۰/۵ درصد از کل پروژه ها) با وزن مالی ۵۶/۶ درصد، مطابق با برنامه زمانی اجراء شده است. استان اردبیل با تعداد ۱۳۰۲ پروژه از ۱۸۳۶ پروژه استانی (۷۰/۹ درصد از کل پروژه ها) و با وزن مالی ۷۰ درصد از نظر رعایت زمان بندی اجرای پروژه ها در رتبه پنجم در بین استان های کشور قرار گرفت.

جدول (۷-۱۷) پروژه های عمرانی استان مطابق با برنامه زمانی در کشور و استان تا پایان سال ۱۳۹۰

موضوع	تعداد کل پروژه ها	پروژه های مطابق با برنامه زمانبندی	
		تعداد	درصد
کشور	۸۱۸۹۵	۵۷۷۳۸	۷۰/۵
استان	۱۸۳۶	۱۳۰۲	۷۰/۹
			وزن مالی (درصد)
			۵۶/۶
			۷۰

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

از نظر عقب ماندگی زمانی پروژه ها از برنامه زمانی تعیین شده در استان اردبیل، ۲۵/۷ درصد کل پروژه ها از برنامه زمانی عقب تر بودند که از این نظر در رتبه بیستم در بین استان های کشور قرار گرفت. که علت این تاخیر، ۲۴/۱ درصد به کمبود اعتبار مصوب، ۵۳/۹ به کمبود اعتبار تخصیصی، ۳/۹ درصد به پیمانکار، ۲/۸ درصد به مشکلات اجتماعی مربوط بوده است.

جدول (۷-۱۸) علل تاخیر در اجرای پروژه های عمرانی

موضوع	دستگاه اجرایی	پیمانکار	مشاور طرح	مشاور ناظر	کمبود مصوب	کمبود تخصیصی	پرداختی خزانه	جذب اعتبارات	کمبود مصالح	مشکلات اجتماعی	تهیه زمین	سایر
کشور	۳.۷	۲.۹	۰.۴	۰.۱	۲۰.۳	۵۹.۱	۱.۴	۰.۹	۰.۵	۱.۴	۱.۷	۷.۵
استان	۱.۵	۳.۹	۰.۶	۰.۲	۲۴.۱	۵۳.۹	۲	۰.۲	۰	۲.۸	۱.۸	۹.۲

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

جدول (۷-۱۹) پروژه های عمرانی استان عقب تراز برنامه زمانبندی در کشور و استان تا پایان سال ۱۳۹۰

(واحد: درصد)

موضوع	تعداد پروژه	درصد از کل	میانگین وزنی تفاوت پیشرفته وزمان بندی	وزن مالی (درصد)
کشور	۲۲۱۲۵	۲۷	۳۲	۳۸/۸
استان	۴۷۱	۲۵/۷	۳۲/۳	۲۶/۷

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

از نظر میانگین وزنی مدت اجرای پیش بینی شده برای اجرای کل پروژه ها در کشور ۶/۲ سال بوده که استان اردبیل به طور متوسط پروژه های خود را در ۴/۷ سال به اتمام رسانده و از این نظر در میان استانهای کشور در ردیف بیست و دوم قرار دارد.

جدول (۷-۲۰) میانگین وزنی مدت اجرای پروژه ها

(واحد: سال)

موضوع	کل پروژه ها	پروژه های جدید	پروژه های خاتمه یافته
کشور	۶/۲	۳	۳/۶
استان	۴/۷	۲/۳	۴/۶

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

بر اساس گزارش های حاصل از بازدید پروژه های عمرانی استانی، ۳۹/۱ درصد از پروژه هایی که فرم کیفیت برای آنها پر شده است با کیفیت عالی، ۵۳ درصد با کیفیت خوب، ۷/۹ درصد با کیفیت متوسط و ۰/۱ درصد با کیفیت ضعیف اجراء شده اند.

این ارقام در استان اردبیل به ترتیب ۷۴/۳، ۲۲، ۳/۷ و صفر درصد بوده است. با توجه به اینکه ۷۴/۳ درصد پروژه های استان با کیفیت عالی اجراء شده است استان اردبیل از نظر این شاخص بالا تر از متوسط کشوری بوده و در رده نخست از نظر کیفیت اجرای پروژه ها قرار گرفته است.

جدول (۷-۲۱) کیفیت اجرای پروژه های عمرانی استانی کشور و استان در سال ۱۳۹۰

(واحد: درصد)

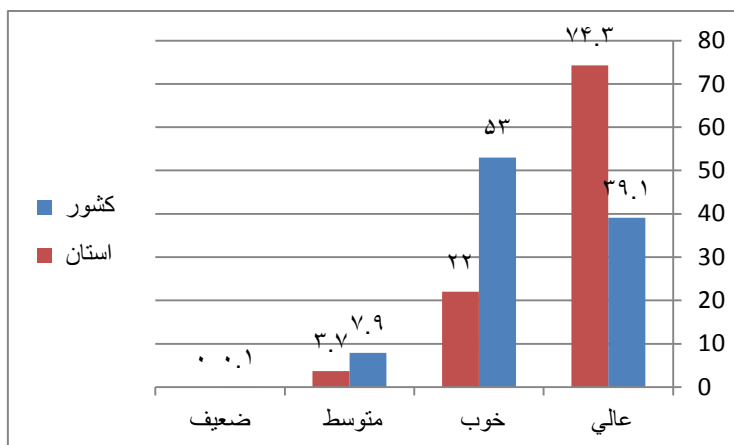
موضوع	عالی	خوب	متوسط	ضعیف
کشور	۳۹/۱	۵۳	۷/۹	۰/۱
استان	۷۴/۳	۲۲	۳/۷	۰

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

با توجه به عملکرد مجموعه دستگاههای اجرایی استانی در اجرای طرحها و پروژه های عمرانی، بر اساس شاخصهای درصد تحقق یافته، کیفیت اجراء، نسبت دستیابی اهداف یکساله به دستیابی منابع، مدت اجراء، روش ارجاع کار و نحوه اجراء، نتایج ارزشیابی نشان می دهد استان اردبیل با کسب مجموع ۷۳/۵ امتیاز از ۱۰۰ امتیاز حائز رتبه هجدهم از نظر عملکرد اجرای پروژه های عمرانی در سطح کشور شده است.

در پایان سال ۱۳۹۰ اعتبارات عمرانی استان اردبیل بین ۱۰ شهرستان مطابق جدول (۷-۲۱) توزیع گردید. بر این اساس میزان اعتبار سرانه این استان با جمعیت ۱۲۴۸۴۸۸ نفر (جمعیت سال ۱۳۹۰)، ۱/۶۲۶ میلیون ریال برآورد گردیده است.

نمودار (۷-۳) مقایسه کیفیت اجرای پروژه های عمرانی استان کشور و استان اردبیل در سال ۱۳۹۰



از مجموع ۲۰۳۰ میلیارد ریال اعتبار عمرانی استان در سال ۱۳۹۰، مبلغ ۱۲۹۲ میلیارد ریال معادل ۶۳/۶ درصد تخصیص یافته و ۹۹/۴ درصد از اعتبار تخصیصی، هزینه گردیده است.

جدول (۷-۲) توزیع جغرافیایی اعتبار پروژه های عمرانی استان اردبیل در سال ۱۳۹۰

(مبالغ به میلیون ریال)

اعتبار سرانه	جمعیت سال ۱۳۹۰	اعتبار سال ۱۳۹۰	شهرستان
۱/۶۲۶	۱۲۴۸۴۸۸	۲۰۲۹۷۲۶	استان اردبیل
-	-	۴۴۰۰۳۱	سطح استان
۰/۶۹۱	۵۶۴۳۶۵	۳۸۹۹۴۲	اردبیل
۲/۳۷۸	۵۳۷۶۸	۱۲۷۸۳۵	بيله سوار
۱/۱۰۵	۱۷۳۱۸۲	۱۹۱۳۱۵	پارس آباد
۱/۷۷۲	۹۲۳۳۲	۱۶۳۵۹۸	خلخال
۲/۵۹۰	۱۸۲۳۱	۴۷۲۱۸	سرعین
۲/۷۰۴	۲۶۱۹۸	۷۰۸۴۰	کوثر
۱/۷۷۵	۱۵۱۱۵۶	۲۶۸۲۸۲	مشگین شهر
۲/۰۱۰	۸۴۲۶۷	۱۶۹۳۵۲	مغان
۱/۳۷۱	۶۱۳۳۳	۸۴۰۹۰	نمین
۳/۲۶۴	۲۳۶۵۶	۷۷۲۲۳	نیر

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

جدول (۷-۲۳) وضعیت پروژه های عمرانی استانی جدید استان اردبیل در سال ۱۳۹۰

(مبالغ: میلیون ریال)

درصد پروژه های جدید	پروژه های جدید		پروژه های سابقه دار		شهرستان
	اعتبار	تعداد	اعتبار	تعداد	
۴۶/۵	۸۸۵۰۲۲	۸۵۴	۱۱۴۱۶۴۴	۹۸۲	استان اردبیل
۹۲/۴	۳۷۳۱۸۱	۹۷	۶۶۸۵۰	۸	سطح استان
۳۷/۳	۱۳۱۱۶۷	۱۰۳	۲۵۸۷۷۵	۱۷۳	اردبیل
۴۷/۹	۴۱۰۴۲	۶۷	۸۵۸۲۳	۷۳	بيله سوار
۴۲/۳	۴۹۹۴۷	۷۴	۱۳۹۶۶۸	۱۰۱	پارس آباد
۴۶/۲	۵۶۹۶۶	۹۰	۱۰۶۵۸۲	۱۰۵	خلخال
۶۲/۳	۱۱۲۵۱	۳۸	۳۵۹۶۷	۲۳	سرعین
۵۲/۵	۳۲۱۱۷	۶۳	۳۸۶۹۳	۵۷	کوثر
۳۷/۴	۶۸۰۹۷	۱۰۵	۱۹۹۹۱۵	۱۷۶	مشگین شهر
۴۷	۶۱۶۶۱	۹۴	۱۰۷۶۹۱	۱۰۶	مغان
۳۹/۲	۳۰۱۳۰	۵۸	۵۳۹۲۰	۹۰	نمین
۴۸/۲	۲۹۴۶۳	۶۵	۴۷۷۶۰	۷۰	نیر

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

جدول (۷-۲۴) وضعیت اتمام پروژه های عمرانی استانی استان اردبیل در سال ۱۳۹۰

(مبالغ: میلیون ریال)

درصد جایگزینی	درصد تحقق خاتمه	تعداد پروژه های خاتمه یافته	تعداد پروژه های خاتمه یافتنی	تعداد کل پروژه ها	شهرستان
۹۹/۲	۷۴/۲	۸۶۱	۱۱۶۱	۱۸۳۶	استان اردبیل
۱۶۷/۲	۵۸/۶	۵۸	۹۹	۱۰۵	سطح استان
۸۵/۱	۷۶/۶	۱۲۱	۱۵۸	۲۷۶	اردبیل
۹۳/۱	۸۰/۹	۷۲	۸۹	۱۴۰	بيله سوار
۹۶/۱	۷۴/۸	۷۷	۱۰۳	۱۷۵	پارس آباد
۱۰۷/۱	۷۱/۸	۸۴	۱۱۷	۱۹۵	خلخال
۱۳۱	۷۶/۳	۲۹	۳۸	۶۱	سرعین
۹۸/۴	۸۰	۶۴	۸۰	۱۲۰	کوثر
۹۲/۹	۶۵/۷	۱۱۳	۱۷۲	۲۸۱	مشگین شهر
۹۴	۸۳/۳	۱۰۰	۱۲۰	۲۰۰	مغان
۸۱/۷	۷۵/۵	۷۱	۹۴	۱۴۸	نمین
۹۰/۳	۷۹/۱	۷۲	۹۱	۱۳۵	نیر

ماخذ: معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی سال ۱۳۹۰

فصل هشتم

انرژی و سوخت

۸- انرژی و سوخت

۸-۱- برق

۸-۱-۱- تعداد مشترکین برق، انواع مصارف و سرانه آن

با توجه به کاربردهای مختلف انرژی تولید شده و اثرات گوناگون آن بر رشد اقتصادی جامعه، شناخت و گروه بندی مصرف کنندگان اهمیت زیادی دارد. گروه بندی مصرف کنندگان به همراه شناسایی سایر عوامل تأثیرگذار بر مصارف هر یک از بخش های مصرف کننده، برای مدیریت انرژی و بهینه سازی مصرف انرژی، اطلاعات ذی قیمتی را ارائه می نماید. از طرفی سهم مصرف انرژی در هر یک از بخش ها به عنوان شاخص مهم اقتصادی استان و کشور ایفای نقش می کند. به طوری که افزایش سهم بخش های تولیدی (صنعتی و کشاورزی) حاکی از بهبود وضعیت اقتصادی استان و کشور است.

در پایان سال ۱۳۹۱ مجموع کل مشترکین برق استان با ۶/۱ درصد رشد به تعداد ۴۳۲۸۳۲ مشترک رسیده است که نسبت به سال ۱۳۹۰، ۲۴۹۰۳ مشترک افزایش نشان می دهد.

مصرف انرژی توسط مشترکین برق در سال ۱۳۹۱ روندی صعودی داشته، به طوری که مقدار انرژی مصرف شده با ۶/۲ درصد افزایش، از ۱۱۶۹ میلیون کیلو وات ساعت در سال ۱۳۹۰ به ۱۲۴۱ میلیون کیلو وات ساعت در سال ۱۳۹۱ رسیده است. بالابودن رشد مصرف انرژی در مقایسه با رشد تعداد مشترکین، حاکی از عدم تغییر سرانه برق مصرفی در سال ۱۳۹۱ به ازای هر مشترک نسبت به سال

۱۳۹۰ می باشد. مصرف سرانه انرژی برق در سال ۱۳۹۰ برای هر مشترک به طور متوسط حدود ۱/۵ کیلو وات ساعت افزایش یافته و به حدود ۲۸۶۷ کیلو وات ساعت در سال رسیده است.

طول شبکه توزیع برق استان اردبیل در ۱۰ شهرستان استان در سال ۱۳۹۱ حدود ۱۰۷۳ درصد افزایش یافته و به ۱۲۸۳۸.۷ کیلومتر بالغ گردیده است.

شبکه توزیع برق استان مجموعاً ۲۶ شهر و ۱۵۰۱ روستای استان را تحت پوشش داشته و طی سال ۱۳۹۱ معادل ۲۱۷.۹ کیلومتر گسترش یافته است (جدول ۸-۱)

جدول (۸-۱) مشترکین و مصرف برق در شرکت توزیع نیروی برق استان اردبیل طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

درصد رشد	۱۳۹۱	۱۳۹۰	واحد	شرح	
۶/۱	۴۳۲۸۳۲	۴۰۷۹۲۹	مشترک	تعداد کل مشترکین (شهری و روستایی)	شرکت توزیع نیروی برق اردبیل
۶/۲	۱۲۴۱	۱۱۶۹	میلیون کیلو وات ساعت	مصرف کل	
۱/۷۳	۱۲۸۳۸/۷	۱۲۶۲۰/۸	کیلومتر	طول شبکه توزیع (۲۰ کیلو ولت و ۴۰۰ ولت هوایی و زمینی)	
۰/۲۷	۱۵۰۱	۱۴۹۷	روستا	تعداد روستاهای برق دار شده	

مأخذ - شرکت توزیع نیروی برق استان اردبیل

طول شبکه انتقال و فوق توزیع در استان اردبیل طی سال ۱۳۹۱ معادل ۱۵۵۱ کیلو متر بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ هیچ گونه تغییری نداشته است (جدول ۸-۲).

ظرفیت ایستگاه های انتقال و فوق توزیع نیز طی سال ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۱ روندی افزایشی داشته و از ۱۱۷۷/۵ مگاوات آمپر به ۱۳۷۷/۵ مگاوات آمپر رسیده است .

جدول (۸-۲) شاخص های مشترکین و برق منطقه ای استان اردبیل طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

درصد رشد	۱۳۹۱	۱۳۹۰	واحد اندازه گیری	شرح
۰	۱۵۵۱	۱۵۵۱	کیلومتر	طول شبکه انتقال و فوق توزیع
۱۶/۹۸	۱۳۷۷/۵	۱۱۷۷/۵	مگاوات آمپر	ظرفیت ایستگاههای انتقال و فوق توزیع

مأخذ - شرکت برق منطقه ای آذربایجان

۸-۱-۲- منابع تأمین انرژی برق استان

محدودیت استفاده از سوخت های فسیلی (به صورت مایع یا گاز) و آب های سطحی در تأمین انرژی اولیه، انگیزه بهره گیری بیشتر از نیروگاه های گرمایشی را روز به روز بیشتر می سازد. در این راستا و در چند سال اخیر توسعه و احداث نیروگاه های گرمایشی در منطقه مورد توجه قرار گرفته است که می توان از نیروگاههای ترکیبی سبلان، نیروگاه دیزل اردبیل و نیروگاه آبی مغان نام برد.

کل انرژی تولید شده در استان توسط نیروگاه ها تأمین شده است . برای تأمین سوخت این نیروگاه ها و برای کاهش آلودگی محیط زیست تأکید بیشتر بر استفاده از گاز طبیعی بوده و فرهنگ سازی برای گسترش استفاده از انرژی گاز در بخشهای مختلف جهت کاهش مصرف سوختهای فسیلی ادامه دارد.

حداکثر بار تولیدی در سال ۱۳۹۱ معادل ۸۲۹ مگاوات بوده که عمدتاً در نیروگاه ترکیبی سبلان تولید شده است (جدول ۸-۳).

سوخت عمده این نیروگاهها عمدتاً توسط گاز طبیعی تامین شده که در طول سال و متناسب با فصول سرد تغییر می نماید.

نسبت حداکثر بار تولیدی در سال به قدرت نامی در مجموع معادل ۰/۸۶ می باشد .

در سال ۱۳۹۱ ظرفیت عملی نیروگاههای استان، به تفکیک سوخت گاز و سوخت مایع به ترتیب ۸۰۳ و ۷۸۵ مگاوات است که نسبت به سال ۱۳۹۰ تغییر نداشته است (جدول ۸-۴).

مجموع ظرفیت اسمی نیروگاههای استان در سال ۱۳۹۱، ۹۶۸ مگاوات بود که نسبت به سال گذشته هیچ تغییری را نشان نمی دهد.

جدول (۸-۳) مشخصات نیروگاه های استان در سال ۱۳۹۱

شرح	قدرت نامی (MW)	حداکثر بار تولیدی در سال (MW)	تولید کل (MWH)	مصرف داخلی (MWH)	تولید خالص (MWH)	کازوئیل (هزار لیتر)	گاز طبیعی (هزار مترمکعب)	مازوت (هزار لیتر)	نسبت حداکثر بار تولیدی در سال به قدرت نامی
نیروگاه ترکیبی سبلان	۹۴۵	۸۱۴	۲۰۰۲۵۴۰	۱۶۵۴۲	۱۹۸۵۹۹۸	۱۷۱	۴۹۰۲۱۰	۰	۰/۸۶
نیروگاه دیزل اردبیل	۱۰	۲/۵	۸	۳۴۵	-۳۳۷	۰	۰	۰	۰/۲۵
نیروگاه آبی مغان	۱۳	۱۲/۵	۶۹۵۳۹	۶۴	۶۹۴۷۵	۰	۰	۰	۰/۹۶
جمع	۹۶۸	۸۲۹	۲۰۷۲۰۸۷	۱۶۹۵۱	۲۰۵۵۱۳۶	۱۷۱	۴۹۰۲۱۰	۰	۰/۸۶

مأخذ: شرکت برق منطقه ای آذربایجان

توضیح ۱- نیروگاه ترکیبی سبلان در راستای اصل ۴۴ قانون اساسی به قرارگاه خاتم الانبیاء، واگذار شده است .

توضیح ۲- تاکنون فقط بخش گاز نیروگاه ترکیبی سبلان، نصب و راه اندازی شده است.

جدول (۴-۸) ظرفیت نیروگاه های استان و نسبت جمعیت برخوردار در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

۱۳۹۱		۱۳۹۰		شرح
سوخت مایع	سوخت گاز	سوخت مایع	سوخت گاز	
۷۸۵	۸۰۳	۷۸۵	۸۰۳	ظرفیت عملی نیروگاه های تولیدی برق (MW)
۹۶۸		۹۶۸		ظرفیت اسمی نیروگاه های تولیدی برق (MW)
۰/۸۱	۰/۸۳	۰/۸۱	۰/۸۳	نسبت ظرفیت عملی به اسمی نیروگاههای برق استان
۲۰۵۵		۱۸۲۶		تولید خالص (MKWH)
۹۹/۹		۹۹/۹		نسبت جمعیت شهری برخوردار از برق
۱۰۰		۱۰۰		نسبت جمعیت روستایی برخوردار از برق

مأخذ: شرکت برق منطقه ای آذربایجان

تفکیک به سوخت گاز و سوخت مایع در جدول فوق به علت تفاوت قدرت عملی نیروگاه ترکیبی سبلان با هریک از سوخت های مذکور می باشد.

۸-۱-۳- تعداد و ظرفیت پست های انتقال نیروی برق

پست های انتقال و فوق توزیع، انرژی برق تولیدی را از نیروگاه ها دریافت و به شبکه توزیع منتقل می کنند. در سال ۱۳۹۰، از ۲۱ دستگاه پست انتقال نیروی برق با ظرفیت ۱۱۷۷/۵ مگاوات آمپر استفاده شده که مشخصات این پست ها در جدول زیر آورده شده است. در سال ۱۳۹۱ تعداد پست انتقال نیروی برق به ۲۲ دستگاه و ظرفیت آنها به ۱۳۷۷/۵ مگاوات آمپر رسید که از نظر تعداد پست و ظرفیت در طی سال به ترتیب ۱ و ۲۰۰ مگاوات آمپر افزایش داشته است.

جدول (۵-۸) وضعیت پست های انتقال و فوق توزیع در استان در پایان سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

۱۳۹۱		۱۳۹۰		شرح
ظرفیت (مگاوات آمپر)	تعداد پست (دستگاه)	ظرفیت (مگاوات آمپر)	تعداد پست (دستگاه)	
۰	۰	۰	۰	پست های ۱۳۲ کیلو وات
۶۹۷/۵	۱۶	۶۵۷/۵	۱۶	پست های ۶۳ کیلو وات
۰	۰	۰	۰	پست های ۴۰۰ کیلو ولت
۶۸۰	۶	۵۲۰	۵	پست های ۲۳۰ کیلو ولت
۱۳۷۷/۵	۲۲	۱۱۷۷/۵	۲۱	جمع

مأخذ - شرکت برق منطقه ای آذربایجان

-تعداد پستهای ۲۳۰ کیلوولت با احتساب پست نیروگاهی سبلان می باشد.
-ظرفیت پست های فوق توزیع با احتساب ظرفیت منصوب در بخش فوق توزیع پستهای انتقال می باشد.

۸-۱-۴- فعالیت های برق رسانی به روستاها

در راستای رفع محرومیت از قشر زحمتکش روستایی و ایجاد زمینه های توسعه اقتصادی، اجتماعی در روستاها و هم چنین برای کاهش مهاجرت روستاییان به شهرهای بزرگ، در سال ۱۳۹۱ کار برق رسانی به روستاها توسط شرکت های توزیع برق استان ادامه داشت.

در طی سال ۱۳۹۱ تعداد ۴ روستای جدید به جمع روستاهای برق دار منطقه اضافه شده و مجموع روستاهای برق دار به ۱۵۰۱ روستا رسیده است. تعداد روستاهای برق دار استان در سال ۱۳۹۰، ۱۴۹۷ روستا بوده و در حدود ۹۸/۶ درصد از روستاها را تحت پوشش خود قرار داده است (جدول ۸-۱).

۸-۲- نفت

۸-۲-۱- مصرف انواع فرآورده های نفتی

در سال ۱۳۹۱ در مجموع ۹۲۷۷۸۳ متر مکعب انواع فرآورده های نفتی (نفت سفید، نفت گاز، نفت کوره و بنزین موتور) در استان اردبیل مصرف شده است. این رقم ۱۴/۲۲ درصد نسبت به سال ۱۳۹۰ کاهش یافته است. به طوری که نرخ رشد مصرف بنزین، نفت سفید، نفت گاز و نفت کوره نسبت به سال قبل به ترتیب ۵/۶، ۱۷/۸۵، ۲۳/۶۸، ۴۰/۲۹ درصد بوده است.

جدول (۸-۶) مقادیر مصرف فرآورده های عمده نفتی استان در سال های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۱ (ارقام به متر مکعب)

شرح	بنزین	نفت سفید	نفت گاز*	نفت کوره	جمع کل فرآورده های نفتی
۱۳۹۰	۲۶۴۴۸۹	۱۴۴۷۳۲	۶۴۶۷۰۱	۲۵۶۹۹	۱۰۸۱۶۲۱
۱۳۹۱	۲۷۹۳۰۷	۱۱۸۸۹۲	۴۹۳۵۳۱	۳۶۰۵۳	۹۲۷۷۸۳
درصد تغییرات	۵/۶۰	-۱۷/۸۵	-۲۳/۶۸	۴۰/۲۹	-۱۴/۲۲

مأخذ - شرکت پخش فرآورده های نفتی منطقه ای اردبیل

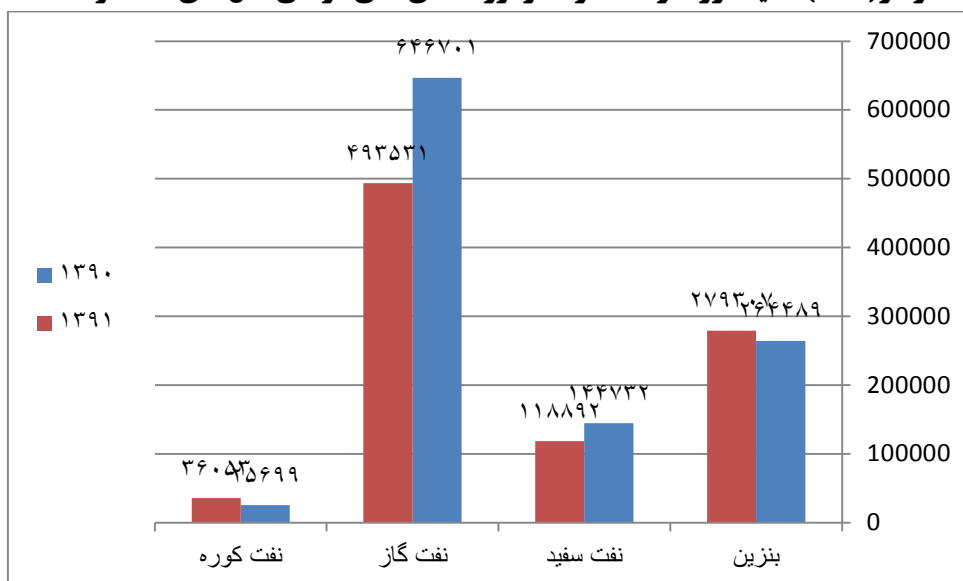
*آمار نفت گاز، سوخت تحویلی به نیروگاه اردبیل را هم شامل می شود.

براساس داده های جدول فوق، بیشترین کاهش مصرف نسبت به سال قبل مربوط به نفت سفید و نفت گاز

بوده و ناشی از گسترش شبکه گازرسانی و نهایتاً جایگزینی مصرف با گاز بوده است. در طی سال ۱۳۹۱

بیشترین میزان رشد مربوط به نفت کوره بوده و مصرف این فرآورده ۴۰/۲۹ درصد رشد یافته است.

نمودار (۸-۱) مقایسه روند رشد مصرف فرآورده های نفتی در طی سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱



۸-۲-۲- ذخیره سازی و پخش فرآورده های نفتی

تعداد مخازن مواد سوختی در استان از ۱۴۶ مخزن در سال ۱۳۹۰ به ۱۵۲ مخزن در سال ۱۳۹۱ رسیده است که برای ذخیره سازی و پخش مواد سوختی استفاده می گردد.

همچنین در سال ۱۳۹۱ تعداد ۵۲ جایگاه فروش مواد سوختی با مجموع ۳۲۱ پمپ (بنزین، نفت سفید، گاز) در سطح استان فعال بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ با ۴ درصد افزایش در تعداد جایگاه فروش مواد سوختی همراه بوده است. لازم به ذکر است که تعداد پمپ (بنزین، نفت گاز) در طول سال های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۱ به ترتیب ۳/۸ و ۴/۲ درصد افزایش داشته است .

جدول (۸-۷) شاخص های شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی منطقه اردبیل در طی سال های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۱

شرح	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد رشد
ذخیره سازی مواد سوختی	مخزن	۱۴۶	۱۵۲	۴/۱
جایگاه فروش مواد سوختی	تعداد	جمع	۵۰	۵۲
		دولتی	۴	۴
		خصوصی	۴۶	۴۸
تعداد پمپ	تلمبه	بنزین	۲۰۸	۲۱۶
		نفت سفید	۵	۵
		نفت گاز	۹۶	۱۰۰
		CNG	۱۲۹	۱۴۱
	دیسپنسر			۹/۳۰

مأخذ: شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی منطقه اردبیل

روند افزایش تعداد جایگاههای CNG در طی سال ۱۳۹۰ نسبت به سال های قبل نیز حفظ گردیده و با حدود ۹/۳۰ درصد رشد از ۱۲۹ دیسپنسر در سال ۱۳۹۰ به ۱۴۱ دیسپنسر در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است.

۸-۳- گاز

۸-۳-۱- گازرسانی به شهرها و روستاها

در طی سال ۱۳۹۱ با توجه به پوشش مناسب شبکه گاز شهری، ۲ شهر جدید به مجموعه شبکه اضافه شده است. روند رشد شهرهای بهره مند از گاز در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۹۰ معادل ۸.۳ درصد بوده است. در همین سال تعداد روستاهای گازرسانی شده ۹۴ روستا افزایش یافته است. روند رشد روستاهای بهره مند از گاز در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۹۰ معادل ۳۲ درصد بوده است.

جدول (۸-۸) تعداد شهرها و روستاهای گاز رسانی شده طی سالهای ۹۰ و ۹۱

میزان رشد (درصد)	۱۳۹۱	۱۳۹۰	سال	
			شرح	
۱۰۰	۲	۱	شهرهای گاز رسانی شده	
۸.۳	۲۶	۲۴	شهرهای بهره مند	
۷۷.۴	۹۴	۵۳	روستاهای گاز رسانی شده	
۳۲	۳۷۱	۲۸۱	روستاهای بهره مند	

ماخذ: شرکت گاز استان

۸-۳-۲- تعداد مشترکین، انشعابات و سرانه مصرف گاز در استان

در سال ۱۳۹۱ تعداد ۲۰۰۳۵ مشترک خانگی، ۱۶۷۰ مشترک تجاری و ۲۵ مشترک صنعتی در مناطق شهری و ۱۱۵۶۲ مشترک در مناطق روستایی به جمع مشترکان استانی افزوده شده است که به ترتیب معادل ۹.۳ و ۸.۹ و ۳ و ۲۴.۴ درصد نسبت به سال ۱۳۹۰ بوده است.

جدول (۹-۸) تعداد مشترکان گاز به تفکیک خانگی، تجاری و صنعتی طی سالهای ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۱

میزان رشد (درصد)	۱۳۹۱	۱۳۹۰	سال	
			شرح	
۹.۳	۲۳۶۳۳۲	۲۱۶۲۹۷	خانگی - شهری	
۸.۹	۲۰۴۸۷	۱۸۸۱۷	تجاری - شهری	
۳.۰	۸۴۷	۸۲۲	صنعتی - شهری	
۹.۲	۲۵۷۶۶۶	۲۳۵۹۳۶	کل	
۲۴.۴	۵۸۹۳۵	۴۷۳۷۳	روستا	

ماخذ: شرکت گاز استان

میزان مصرف گاز طبیعی در سال ۱۳۹۱، ۱۷۷۸ میلیون مترمکعب بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ معادل ۱۱۵ میلیون متر مکعب (معادل ۶.۹ درصد) افزایش داشته است.

در سال ۱۳۹۱ مجموعاً ۲۸۰۰۰۰ خانوار در سطح استان از نعمت گاز طبیعی بهره مند بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ حدود ۱۱.۴ درصد افزایش نشان می دهد.

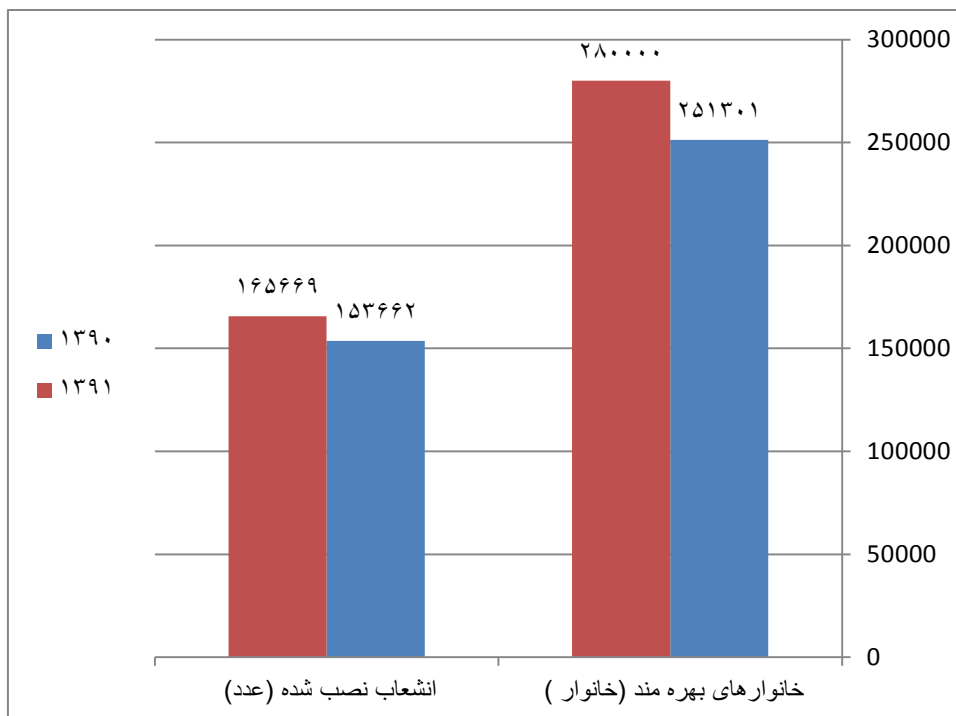
لازم به ذکر است علیرغم افزایش مصرف گاز طبیعی در استان در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۹۰، سرانه مصرف گاز حدود ۱.۷ درصد در همین دوره زمانی کاهش یافته است.

جدول (۸-۱۰) تعداد خانوار و انشعابات و سرانه مصرف گاز طی سالهای ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۰

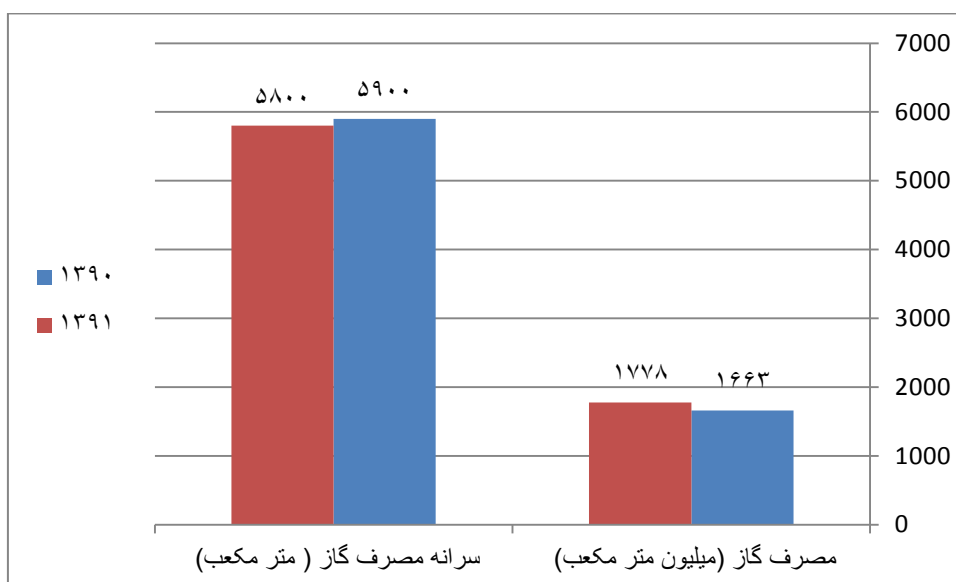
میزان رشد (درصد)	۱۳۹۱	۱۳۹۰	سال
			شرح
۱۱.۴	۲۸۰۰۰۰	۲۵۱۳۰۱	خانوارهای بهره مند (خانوار)
۹	۳۰۷۸۶۶	۲۸۲۴۲۹	مصرف کننده
۷.۶	۹۲۰	۸۵۵	مصرف کننده صنعتی (مورد)
۷.۸	۱۶۵۶۶۹	۱۵۳۶۶۲	انشعاب نصب شده (عدد)
۶.۹	۱۷۷۸	۱۶۶۳	مصرف گاز (میلیون متر مکعب)
۱.۷-	۵۹۰۰	۵۹۰۰	سرانه مصرف گاز (متر مکعب)

ماخذ: شرکت گاز استان

نمودار (۲-۸) روند تغییرات تعداد انشعابات و خانوارهای بهره‌مند در طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۱



نمودار (۳-۸) سرانه مصرف و میزان گاز طبیعی در طی سال‌های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۱



فصل نهم
حمل و نقل

موضوع فعالیت بخش حمل و نقل از جمله امور زیربنایی در نظام اقتصادی کشور است که فعالیت های آن به سه روش زمینی، آبی و هوایی انجام می گیرد. گستره فعالیت های بخش حمل و نقل در برگیرنده تمامی عرصه های تولیدی، خدماتی، توزیعی و مصرفی است و وظیفه اصلی آن استفاده از امکانات سخت افزاری و نرم افزاری بخش برای جابجایی کالا و مسافر است. این بخش به عنوان حلقه ارتباطی زیر بخشها و بخشهای اقتصادی چرخه ارزش افزوده، نظام اقتصادی را تکامل می بخشد و حتی یک فعالیت اقتصادی را هم نمی توان یافت که در جریان فعالیت خود از خدمات حمل و نقل بهره مند نشده باشد. به عبارت دیگر، وظیفه مهم بخش حمل و نقل، رسانیدن مجموعه نهاده های فیزیکی به مکان های تولید محصولات و نیز رساندن محصولات به نقاط توزیع و مصرف بوده و فرآیند تشکیل ارزش افزوده در تمام فعالیت های اقتصادی بصورت مستقیم یا غیر مستقیم از این بخش متأثر می شود. حوزه عملکرد بخش حمل و نقل به امور اقتصادی کشور محدود نیست و ساختار سخت افزاری (شبکه راهها و راه آهن، پایانه ها، فرودگاهها، بندرها و جز آن) و نرم افزاری (مدیریت، زمان دسترسی، آموزش و ارتقای سطح کیفی سرمایه های انسانی، سازگاری و تناسب ناوگان با زیر ساخت، فناوری اطلاعات و ارتباطات و جزء آن) این بخش با تکمیل حلقه های ارتباطی بین موضوعات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی وظیفه مهمی را بر عهده دارد. هم چنین عملیاتی مانند جابجایی افراد برای تحصیل و آموزش، کاریابی نیروی جویای کار، مهاجرت جمعیت و توزیع آن در سازمان فضایی کشور، پشتیبانی نیروهای دفاعی و امداد رسانی و جزء آن، تنها به عنوان بخشی از ویژگیهای بارز بخش حمل و نقل است.

۹-۱- طول راههای اصلی و فرعی و روستایی در استان

طول راههای اصلی و فرعی حوزه استحفاظی اداره کل راه و ترابری استان اردبیل در سال ۱۳۹۰ معادل ۱۵۹۷/۱ کیلومتر بوده که در سال ۱۳۹۱ به ۱۶۰۶/۹۴ کیلو متر رسیده است و در حدود ۱۵/۸۴ کیلومتر افزایش نشان می دهد. طول راههای اصلی و فرعی استان به تفکیک نوع آنها در جدول (۹-۱) نشان داده شده است. با توجه به کوهستانی و صعب العبور بودن اکثر مناطق استان (این استان از نظر تعداد روزهای یخبندان در طول سال رتبه اول را در بین استانهای کشور دارد و نیز دومین استان کوهستانی و صعب العبور کشور به لحاظ توپوگرافی می باشد) و اهمیت برنامه راهداری و لزوم بهبود و نگهداری راههای اصلی و فرعی موجود، اداره کل راه و ترابری استان این برنامه را با جدیت و تلاش قابل ملاحظه ای انجام می دهد و در ارتقاء کیفیت راههای حوزه استحفاظی و بالا بردن ضریب ایمنی تردد در محورهای مواصلاتی استان می کوشد.

جدول (۹-۱) طول راههای اصلی و فرعی استان به تفکیک نوع راه در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

(کیلومتر)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	نوع راه اصلی و فرعی
-	-	آزاد راه
۱۰۶/۵	۱۰۱/۵	بزرگراه (راه اصلی چهارخطه)
۱۲۱/۳۴	۵۲	اصلی عریض
۵۷۴/۵	۶۵۶/۵	اصلی معمولی
۲۱۷	۱۹۳	فرعی آسفالت عریض
۳۵۳	۳۵۹/۵	فرعی آسفالت درجه (۱)
۱۰/۶	۱۰/۶	فرعی آسفالت درجه (۲)
۱۶۴	۱۶۴	فرعی شنی درجه (۱)
۶۰	۶۰	فرعی شنی درجه (۲)
۱۶۰۶/۹۴	۱۵۹۷/۱	جمع

ماخذ : سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

کوهستانی و صعب العبور بودن اکثر محورهای مواصلاتی استان و وضعیت بخصوص توپوگرافی آن باعث شده تا در همه محورهای اصلی و فرعی استان نقاط حادثه خیز زیادی به چشم بخورد. این نقاط حادثه خیز همه ساله باعث بروز تصادفات متعددی می شوند که تلفات جانی و ضررهای اقتصادی هنگفتی را بوجود می آورد. البته در سایه تلاش و جدیت برنامه ریزان و دستگاههای اجرایی استان همه ساله تعدادی از این نقاط حادثه خیز اصلاح می شوند. ولی از آنجا که اعتبارات فصل راه و ترابری استان ها بدون توجه به این نکات و عمدتاً با لحاظ کردن شاخص «طول کیلومتر راه همسنگ» پادار می شوند، بدیهی است که اعتبارات استانی (با توجه به وضعیت خاص استان از نظر توپوگرافی و صعوبت آب و هوا) کفاف نخواهد کرد و اصلاح این نقاط و رفع مشکلات آنها و رسانیدن وضعیت شبکه راههای استان به سطح استاندارد با اعتبارات رایج، سال های زیادی به طول خواهد انجامید.

از طرف دیگر لازم به توضیح است که اعتبار مورد نیاز برای احداث یک تقاطع غیر همسطح یا اجرای عملیات ترانشه برداری و اصلاح هندسی پیچ ها و قوسهای افقی و قائم و لایروبی پلها و تونلها و شانه سازی جاده ها در محورهای کوهستانی با توجه به صعوبت منطقه و هزینه های بالای عملیات در فصل راه و ترابری و تورم فزاینده آنچنان بالاست که با هیچ کدام از سایر فصول عمرانی قابل ملاحظه نیست و اجرای اینگونه عملیات در سطح قابل قبول، توجه و عزم ملی می طلبد.

در جدول (۹-۲) توضیحاتی در خصوص تعداد نقاط حادثه خیز و تعداد راهدارخانه های موجود و فعال در محورها و نیز تعداد پاسگاههای پلیس راه آورده شده است. همانگونه که در جدول دیده می شود در سال

۱۳۹۱ بیشترین تعداد نقاط حادثه خیز محورهای استان در حوزه استحفاظی راههای شهرستانهای مشگین شهر، پارس آباد و نمین واقع شده اند. هم چنین بیشترین تعداد مقطع حادثه خیز در شهرستانهای خلخال، نیر و کوثر قرار داشته است.

جدول (۹-۲) برخی مشخصات شبکه راههای اصلی و فرعی استان

تعداد پاسگاه پلیس راه (۱۳۹۰)	تعداد راهدارخانه (۱۳۹۰)	تعداد نقاط حادثه خیز				شهرستان
		۱۳۹۱		۱۳۹۰		
		مقطع	نقطه	مقطع	نقطه	
۴	۱	-	۲	۱۰	۳	اردبیل
۰	۱	-	-	۵	۱	بيله سوار
۱	۰	۳	۵	۳	۳	پارس آباد
۱	۳	۴	۲	۳	۴	خلخال
۱	۱	۳	۱	۱	۱	کوثر
۱	۱	۱	۶	۸	۳	مشگین شهر
۱	۱	۲	۲	۰	۰	مغان
۰	۱	۲	۵	۸	۳	نمین
۰	۱	۳	۱	۱	۰	نیر
۹	۹	۱۸	۲۴	۳۹	۱۸	جمع

ماخذ: اداره کل راه و شهرسازی استان اردبیل ۱۳۹۳

براساس اطلاعات سالنامه آماری استان، در سال ۱۳۹۰ طول راه روستایی آسفالتی ۲۳۸۲ کیلومتر، راه شوسه ۱۲۵۰۳ کیلومتر و راه دسترسی ۱۱۶۶ کیلومتر بوده که در سال ۱۳۹۱ طول راه روستایی آسفالتی به ۲۴۰۵ کیلومتر افزایش و طول راه شوسه به ۱۲۲۷ کیلومتر کاهش یافته و تغییری در طول راه دسترسی روستایی ایجاد نشده است جمع کل طول راههای روستایی استان در سال ۱۳۹۰ در حدود ۴۷۹۸ کیلومتر بوده که در سال ۱۳۹۱ ثابت مانده است به عبارت دیگر در سال ۱۳۹۱ در حدود ۲۳ کیلومتر از راههای شوسه استان به راه روستایی آسفالتی تبدیل شده است.

جدول (۹-۳) طول راههای روستایی استان به تفکیک نوع راه روستایی در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

(کیلومتر)

نوع راه روستایی	۱۳۹۰	۱۳۹۱
آسفالتی	۲۳۸۲	۲۴۰۵
شوسه	۱۲۵۰	۱۲۲۷
دسترسی	۱۱۶۶	۱۱۶۶
جمع	۴۷۹۸	۴۷۹۸

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۹۱

۹-۲- سهم استان از مجموع راههای اصلی و فرعی و روستایی کشور

بر اساس داده های سالنامه آماری کشور در سال ۱۳۹۱ در حدود ۱/۸۰ درصد از راههای اصلی و فرعی کشور در استان اردبیل واقع شده اند و سهم راههای روستایی استان نیز از کل راههای روستایی کشور به ۲/۴۸ درصد می رسد که در این میان سهم استان از راههای روستایی آسفالتی ۲/۵۲ درصد و سهم راه های روستایی شوسه ۲/۴۳ درصد می باشد.

البته شاخص سنجش طول راههای موجود در استان به کل راههای کشور و یا شاخص طول راه نسبت به مساحت و جمعیت استان نمی تواند شاخص تعیین کننده ای برای وضعیت برخورداری یا طراحی و ترسیم خطوط مواصلاتی و شبکه ارتباطی یک منطقه باشد و در طراحی شبکه حمل و نقل مطلوب باید به مسائل مهمی از قبیل ژئوپلتیک استان و منطقه و موقعیت ریاضی و نسبی استان و منطقه و اقتصاد آن و در کل وضعیت ارتباطی نقاط همجوار و نحوه ارتباط با شبکه سراسری کشور توجه نمود.

۹-۳- تراکم راه در استان

تراکم راههای اصلی و فرعی کشور در سال ۱۳۹۱ در حدود ۵/۰۱ کیلومتر در یکصد کیلومتر مربع بوده است در سال مذکور این شاخص برای استان در حدود ۹/۰۲ کیلومتر در یکصد کیلومتر مربع بوده است. تراکم راههای روستایی کشور در سال ۱۳۹۱ در حدود ۱۲/۰۱ کیلومتر در یکصد کیلومتر مربع و در استان در حدود ۲۶/۹۵ کیلومتر در یکصد کیلومتر مربع بوده است.

اگر چه مقایسه شاخص تراکم راه در استان با کشور نتایج امیدوار کننده ای دارد ولی باید اذعان نمود که این شاخص برای نشان وضعیت شبکه راههای استان کفایت نمی کند و عنایت به موقعیت سرزمینی و ژئوپلیتیکی و وضعیت توپوگرافی استان و کیفیت راههای موجود و پائین بودن مشخصات اکثر خطوط مواصلاتی استان نشان می دهد که در فصل راه و ترابری جا برای کار بسیار است و تا رسیدن به سطح قابل قبول فاصله زیادی موجود می باشد.

جدول (۹-۴) مقایسه تراکم راههای اصلی و فرعی و راههای روستایی استان و کشور در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

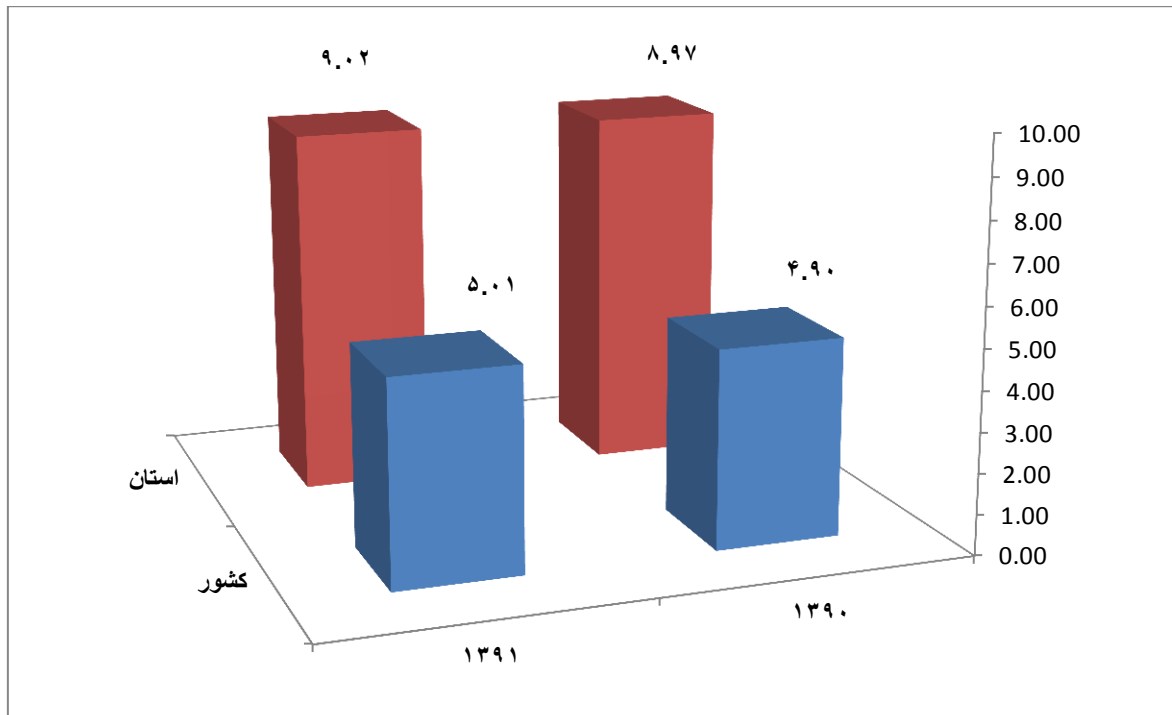
واحد: (کیلومتر در یکصد کیلومتر مربع)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	عنوان شاخص	
۵/۰۱	۴/۹۰	کشور	تراکم راههای اصلی و فرعی
۹/۰۲	۸/۹۷	استان	
۱۲/۰۱	۹/۲۱	کشور	تراکم راههای روستایی
۲۶/۹۵	۲۶/۹۵	استان	

ماخذ: سالنامه آماری کشور ۱۳۹۱- سالنامه آماری استان اردبیل ۱۳۹۱

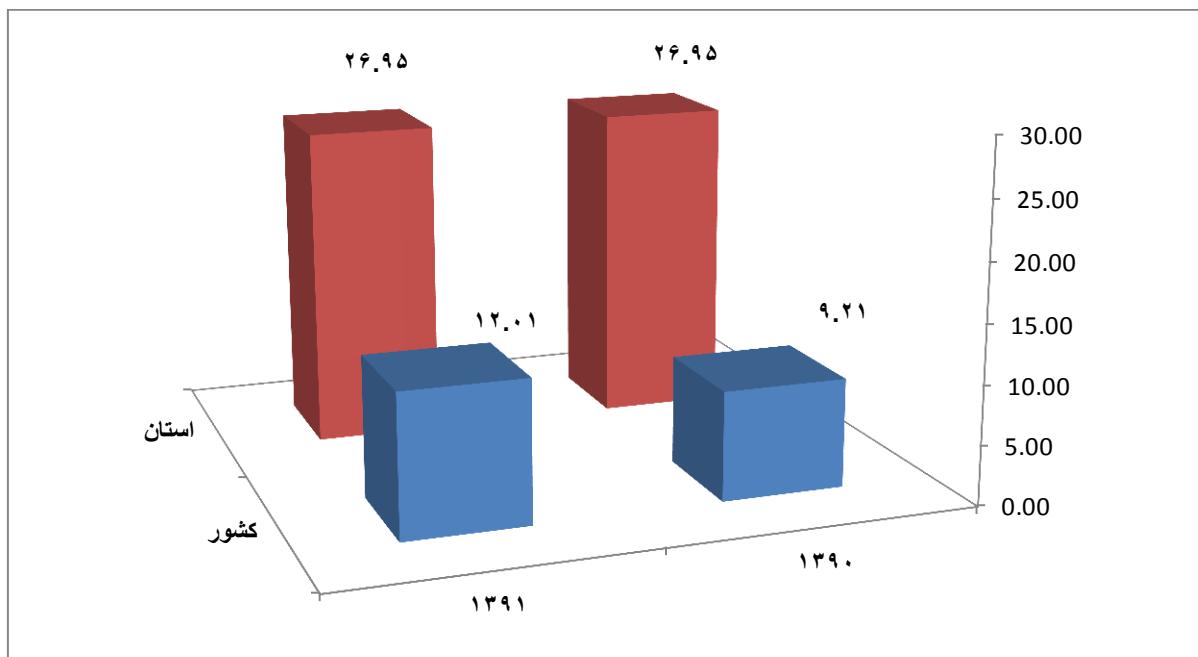
نمودار (۹-۱) مقایسه تراکم راههای اصلی و فرعی استان اردبیل و کشور در سال ۱۳۹۱

واحد: (کیلومتر در یکصد کیلومتر مربع)



نمودار شماره (۹-۲) مقایسه تراکم راههای روستایی استان و کشور در سال ۱۳۹۱

واحد: (کیلومتر در یکصد کیلومتر مربع)



۹-۴- حمل و نقل جاده ای در استان

بر اساس صورت وضعیت حمل مسافر صادر شده از پایانه ها حمل مسافر در استان در سال ۱۳۹۱ تعداد ۳۵۱۶۱۵ سفر با انواع وسایل نقلیه عمومی مسافری جاده ای (اتوبوس، مینی بوس، سواری) به مقاصد مختلف درون و برون استانی صورت گرفته که نسبت به سال قبل در حدود ۷/۵۷ درصد کاهش نشان می دهد. در مجموع این مسافرتها حدود ۲۷۷۸۷۳۵ نفر مسافر جابجا شده اند که نسبت به سال قبل در حدود ۱۲/۷۲ درصد کاهش نشان می دهد. از این تعداد مسافر جابجا شده در استان به مقاصد مختلف ۲۶/۶ درصد آنها با اتوبوس و ۶/۹۸ درصد با مینی بوس و ۶۶/۳۸ درصد با سواری مسافرت نموده اند بدین ترتیب ملاحظه می گردد که سهم مسافرتها درون استانی و برون استانی که از طریق سواری انجام گرفته اند بیشترین درصد جابجایی های انجام یافته از طریق پایانه های مسافری را به خود اختصاص داده است.

همچنین در سال ۱۳۹۱ در مجموع حدود ۲۱۳۰۷۷۵ تن محصولات و کالاهای صادراتی استان توسط ناوگان باری استان به مقصد خارج از استان بارگیری و حمل شده اند که نسبت به سال گذشته ۴/۸۰ درصد کاهش داشته است در سال ۱۳۹۰ این رقم در حدود ۲۲۳۸۲۶۴ تن بار بوده است. لازم به توضیح است که در سال ۱۳۹۰ در حدود ۱۶۲۳۶۵۸ تن بار نیز توسط ناوگان باری استان در داخل استان جابجا شده است که این مقدار در سال ۱۳۹۱ به ۱۴۷۶۲۴۲ تن رسیده است و کاهشی معادل ۹/۰۷ درصد را نشان می دهد.

۹-۵- حمل و نقل هوایی در استان

تعداد پروازهای داخلی ورودی انجام گرفته در فرودگاه اردبیل از ۱۱۴۴ پرواز در سال ۱۳۹۰ به ۱۰۰۷ پرواز در سال ۱۳۹۱ کاهش یافته است در همین زمان تعداد مسافرین وارد شده از ۱۲۷۱۶۰ نفر به ۱۱۷۶۹۰ نفر کاهش یافته است. در همین دوره تعداد پروازهای داخلی خروجی از استان نیز از ۱۱۴۴ پرواز به ۱۰۰۳ پرواز کاهش و تعداد مسافران خروجی ۱۳۰۵۸۳ نفر به ۱۱۷۶۱۰ نفر کاهش یافته است.

در ضمن مقدار بار ورودی از طریق پروازهای داخلی وارده به استان از ۱۰۲۲/۸۱ تن در سال ۱۳۹۰ به ۷۸۵ تن در سال ۱۳۹۱ و مقدار بار خروجی از طریق پروازهای داخلی خروجی از استان از ۳۵۰/۰۱ تن در سال ۱۳۹۰ به ۹۲۷ تن در سال ۱۳۹۱ کاهش یافته است.

تعداد مسافران ورودی در پروازهای بین المللی ورودی به استان از ۱۰۷۷ نفر در سال ۱۳۹۰ به ۷۰۲۰ نفر در سال ۱۳۹۱ و تعداد مسافران خروجی از ۱۵۲۳ نفر در سال ۱۳۹۰ به ۱۰۶۹۳ نفر در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است. تعداد پروازهای بین المللی ورودی به استان نیز از ۱۰ پرواز در سال ۱۳۹۰ به ۳۸ پرواز در سال ۱۳۹۱ و تعداد پروازهای بین المللی خروجی از استان از ۱۰ پرواز در سال ۱۳۹۰ به ۴۲ پرواز در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است.

فصل دهم

ارتباطات

۱۰- ارتباطات

۱۰-۱- پست

اهم فعالیتها در بخش پست شامل شناخت و تامین نیازهای پستی جامعه، تهیه، اجراء و نظارت برنامه های جامع به منظور انجام خدمات پستی، تأسیس، تجهیز و توسعه واحدهای پستی، واگذاری صندوقهای پستی شخصی، قبول مرسولات حاوی کالا و اشتراک روزنامه ها و سایر فعالیتهای مشابه می باشد.

۱۰-۱-۱- عملکرد شاخصهای پستی استان در سال ۱۳۹۱

-تعداد مرسولات پستی جابجا شده از استان

تعداد مرسوله های داخلی پستی صادر شده از استان با $23/20$ درصد رشد از 5141000 عدد در سال 1390 به 6334000 عدد در سال 1391 افزایش یافته است.

تعداد مرسولات پستی وارد شده از مبادی خارج از کشور با $77/66$ درصد کاهش از 3501 عدد در سال 1390 به 782 عدد در سال 1391 رسیده است.

-تعداد مرسولات پستی جابجا شده به استان

تعداد مرسوله های داخلی پستی (شامل نامه ها، مطبوعات، بسته های کوچک و امانات) وارد شده به استان با $19/41$ درصد کاهش از 4201000 عدد در سال 1390 به 3385400 عدد در سال 1391 رسیده است.

تعداد مرسولات صادر شده به خارج از کشور با 11 درصد کاهش از 25352 عدد در سال 1390 به 22569 عدد در سال 1391 رسیده است.

-نسبت جمعیت شهری به دفاتر پست شهری و نمایندگی

روند کاهشی این شاخص در طول سالهای 1390 و 1391 نشان دهنده افزایش پوشش جمعیتی دفاتر پست شهری میباشد به طوری که این شاخص از 7812 نفر در سال 1390 به 6637 نفر در سال 1391 افزایش یافته است.

-نسبت جمعیت شهری به دفاتر پست روستایی و نمایندگی

این شاخص نیز با $2/7$ درصد کاهش در سال 1391 نسبت به سال 1390 نشان دهنده افزایش پوشش جمعیتی دفاتر پست روستایی و نمایندگی پستی می باشد با توجه به ثابت بودن میزان شاخص های تعداد صندوقهای پست روستایی و تعداد دفاتر پست و مخابرات روستایی در طول سالهای 1390 و 1391 ، میتوان چنین نتیجه گرفت که جمعیت روستاهای برخوردار از خدمات پستی کاهش یافته است که مهاجرت یکی از دلایلی اصلی آن می تواند باشد.

۱۰-۱-۲- مرکز خدمات رسانی پستی استان

اداره کل پست استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ با برخورداری تعداد ۱۱۳ دفتر و آژانس ثابت شهری اعم از دولتی و غیر دولتی، ۳۲۰ دفتر پست و مخابرات روستایی (ICT)، تعداد ۱۸۶ صندوق پست شهری، تعداد ۱۳۲ صندوق پست روستایی در سراسر استان توانسته است خدمات پستی مختلف اعم از خدمات پستی متعارف و جدید را در سطح استان ارائه نماید.

همانگونه که در بخشهای قبل اشاره شد تعداد دفاتر پست و مخابرات روستایی (ICT) و تعداد صندوق های پست روستایی در طول سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ ثابت بوده است. در همین دوره تعداد دفاتر و آژانس های ثابت شهری اعم از دولتی و غیر دولتی از ۹۶ دفتر در سال ۱۳۹۰ به ۱۱۳ دفتر در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است اما تعداد صندوقهای پستی شهری ثابت مانده است.

با افزایش خدمات پستی مذکور پوشش جمعیتی هر واحد پستی در استان از ۲۷۹۰ نفر در سال ۱۳۹۰ به ۲۶۳۱ نفر در سال ۱۳۹۱ کاهش یافته است.

سهم نیروی انسانی با تحصیلات دانشگاهی به کل نیروی انسانی در سال ۱۳۹۰ معادل ۲۵ درصد بوده که با ۵ درصد افزایش به ۳۰ درصد در سال ۱۳۹۱ رسیده است.

۱۰-۱-۳- درآمد پستی استان

کل درآمد پستی استان اردبیل در سال ۱۳۹۰ معادل ۲۸۲۸۰ میلیون ریال بوده که با ۲/۸۹ درصد رشد به ۲۹۱۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است. نسبت درآمد پستی استان به کشور در سال ۱۳۹۰ برابر با ۰/۸۶ درصد بوده که با ۰/۰۱ درصد رشد به ۰/۸۷ درصد در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است.

جدول (۱۰-۱) وضعیت شاخصهای بخش پست استان اردبیل در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

عنوان	واحد	سال ۱۳۹۰	سال ۱۳۹۱	درصد تغییرات
تعداد دفاتر و آژانسهای ثابت شهری (دولتی و غیر دولتی)	دفتر	۹۶	۱۱۳	۱۷/۷۰
روستاهای بهره مند از خدمات دولتی (نمایندگی)	دفتر	۳۲	۴۲	۳۱/۲۵
تعداد دفاتر پست ومخابرات روستائی(ICT)	دفتر	۳۲۰	۳۲۰	-
تعداد صندوقهای پست شهری	صندوق	۱۸۶	۱۸۶	-
تعداد صندوقهای پست روستائی	صندوق	۱۳۲	۱۳۲	-
صندوقهای شخصی	صندوق	۳۲۰	۳۰۹	-۳/۴۳
نسبت جمعیت شهری به دفاتر پست شهری ونمایندگی پستی	نفر	۷۸۱۲	۶۶۳۷	-۱۵/۰۴
نسبت جمعیت روستائی به دفاتر روستائی ونمایندگی	نفر	۱۴۲۰	۱۳۸۱	-۲/۷+۳
نسبت مرسولات استان به مرسولات کل کشور	درصد	۱/۰۱	۱/۰۳	۰/۰۲
نسبت مرسولات جابجاشده از استان (داخلی)	مرسوله	۵۱۴۱۰۰۰	۶۳۳۴۰۰۰	۲۳/۲۰
نسبت مرسولات جابجاشده از استان (خارجی)	مرسوله	۳۵۰۱	۷۸۲	-۷۷/۶۶
نسبت مرسولات جابجاشده به استان (داخلی)	مرسوله	۴۲۰۱۰۰۰	۳۳۸۵۴۰۰	-۱۹/۴۱
ثبت مرسولات جابجاشده به استان (خارجی)	مرسوله	۲۵۳۵۲	۲۲۵۶۹	-۱۱
پوشش جمعیتی هر واحد پستی	نفر	۲۷۹۰	۲۶۳۱	-۶/۰۴
سهم نیروی انسانی با تحصیلات دانشگاهی به کل نیرو	درصد	۲۵	۳۰	۵
درآمد پستی استان	میلیون ریال	۲۸۲۸۰	۲۹۱۰۰	۲/۸۹
نسبت درآمد استان به کل کشور	درصد	۰/۸۶	۰/۸۷	۰/۰۱
تعداد مرسولات به کل کارمند	مرسوله	۲۵/۰۷۸	۳۰/۸۹۹	۲۳/۳۱

ماخذ: اداره کل پست استان اردبیل-۱۳۹۳

۱۰-۲-مخابرات

اهم فعالیت ها در بخش مخابرات شامل ایجاد زیرساختهای مخابراتی و ارائه خدمات تلفن ثابت، همراه و مدیریت فضای فرکانس و شبکه های بی سیم می باشد که این خدمات در سطوح ارتباطات شهری، بین شهری و بین الملل و اتصال به شبکه جهانی (اینترنت) عرضه می شود.

۱۰-۲-۱-تلفنهای ثابت مشغول به کار

بر اساس اطلاعات دریافت شده از شرکت مخابرات استان اردبیل جمع کل تلفنهای مشغول به کار استان در سال ۱۳۹۰ برابر با ۳۸۵۳۱۶ شماره بوده است که با ۲/۸ درصد رشد به ۳۹۵۹۴۶ شماره در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است. این رقم شامل ۱۲۵۶۹ شماره در واحد های دولتی، ۶۶۱۵۳ شماره در واحد های تجاری و ۳۱۷۲۲۴ شماره در واحد های مسکونی در سال ۱۳۹۱ بوده است. در سال مذکور تعداد تلفنهای منصوبه استان برابر با ۵۱۰۰۰۰ شماره بوده است تعداد تلفنهای منصوبه استان در سال ۱۳۹۱ تغییری نسبت به سال قبل نداشته است.

۱۰-۲-۲-تلفن همراه

تعداد تلفنهای همراه استان در سال ۱۳۹۱ معادل ۸۳۶۲۰۱ دستگاه بوده که نسبت به سال قبل رشد چشمگیری داشته است در سال ۱۳۹۰ تعداد تلفنهای همراه در استان برابر با ۶۴۴۰۴۳ دستگاه بوده است.

۱۰-۲-۳-روستاهای دارای ارتباط تلفنی

بر اساس اطلاعات جدول شماره (۱۰-۲) تعداد ۱۶۵۱ روستا در استان اردبیل در سال ۱۳۹۰ دارای ارتباط تلفنی بوده اند که این رقم در سال ۱۳۹۱ ثابت مانده است. بررسی ضریب نفوذ تلفن روستایی نشان میدهد که این شاخص در سال ۱۳۹۱ رشدی معادل ۴/۶۷ درصد نسبت به سال ۱۳۹۰ داشته است که از متوسط رشد تلفن ثابت کل استان در دوره مذکور بالاتر می باشد.

۱۰-۲-۴-تلفنهای همگانی، ISP، مراکز دارای ارتباط تلفن بین شهری و بین المللی و کانالهای انتقال

تعداد تلفنهای همگانی مشغول به کار در سطح استان در سال ۱۳۹۱ برابر با ۳۲۷۷ دستگاه بوده است که نسبت به سال قبل بدون تغییر باقی مانده است.

همچنین تعداد مراکز دارای ارتباط تلفن بین شهری برابر با ۳۹۷ مرکز بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ معادل ۰/۵ درصد داشته است.

در سال ۱۳۹۱ ۲۶ شهر استان دارای ISP بوده که نسبت به سال قبل بدون تغییر باقی مانده است در سال مذکور استان فاقد مرکز اتباط بین المللی بوده و ارتباط به صورت غیر مستقیم و از طریق مرکز PC صورت می گرفته است.

تعداد کانالهای انتقال در سال ۱۳۹۱ برابر با ۱۱۳۳۶ کانال بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ حدود ۰/۲۶ درصد افزایش نشان می دهد. تعداد کانالهای بین المللی استان نیز در سال ۱۳۹۱ معادل ۱۸۰ کانال بوده که نسبت به سال قبل ثابت مانده است.

۱۰-۲-۵- ضریب نفوذ تلفن

- ضریب نفوذ تلفن ثابت

ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری استان در سال ۱۳۹۰ برابر با ۳۶/۰۱ درصد بوده که با ۱/۰۳ درصد رشد به ۳۶/۳۸ درصد در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است. ضریب نفوذ تلفن ثابت روستایی با ۴/۶۷ درصد رشد از ۲۲/۲۸ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۲۳/۳۲ درصد در سال ۱۳۹۱ رسیده است.

ضریب نفوذ تلفن همراه

ضریب نفوذ تلفن همراه استان در سال ۱۳۹۰ معادل ۵۲/۵۵ درصد بوده که با ۲۷/۴۴ درصد رشد به ۶۶/۹۷ درصد افزایش یافته است. لازم به ذکر میباشد که ضریب نفوذ تلفن همراه استان از ۳۰/۳۱ درصد در سال ۱۳۸۷ به ۳۵ درصد در سال ۱۳۸۸ و ۴۱/۶ درصد در سال ۱۳۸۹ رسیده است که نشان دهنده رشد چشمگیر این شاخص در سالهای اخیر در استان میباشد.

جدول شماره (۱۰-۲) وضعیت شاخصهای مخابراتی استان اردبیل رد سالهای ۱۳۹۰-۱۳۹۱

عنوان	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییرات
تلفن منصوبه	شماره	۵۱۰۰۰۰	۵۱۰۰۰۰	۰
تلفن ثابت مشغول	واحد مسکونی	۳۱۳۶۶۱	۳۱۷۲۲۴	۱/۱۴
	واحد تجاری و صنعتی	۵۸۹۰۰	۶۶۱۵۳	۱۲/۳۱
	واحد دولتی	۱۲۷۵۵	۱۲۵۶۲	-۱/۵
	جمع	۳۸۵۳۱۶	۳۹۵۹۴۶	۲/۸
تلفن همراه	دستگاه	۶۴۴۰۴۳	۸۳۶۲۰۶	۲۹/۸
روستاهای دارای ارتباط تلفنی	روستا	۱۶۵۱	۱۶۵۱	۰
تلفنهای همگانی مشغول به کار در سطح استان	دستگاه	۳۲۷۷	۳۲۷۷	۰
ضریب نفوذ تلفن ثابت شهری	درصد	۳۶/۰۱	۳۶/۳۸	۱/۰۳
ضریب نفوذ تلفن ثابت روستایی	درصد	۲۲/۲۸	۲۳/۳۲	۴/۶۷
ضریب نفوذ تلفن ثابت کل استان	درصد	۳۰/۶	۳۱/۷	۳/۶
ضریب نفوذ تلفن همراه کل استان	درصد	۵۲/۵۵	۶۶/۹۷	۲۷/۴۴
ISP تعداد های موجود در استان	مرکز	۱۱	۱۱	۰
تعداد شهرهای دارای ISP	شهر	۲۶	۲۶	۰
مراکز دارای ارتباط بین شهری	مرکز	۳۹۵	۳۹۷	۰/۵
مراکز دارای ارتباط بین بین المللی	مرکز	*		
تعداد کانالهای بین المللی	کانال	۱۸۰	۱۸۰	۰
تعداد کانالهای انتقال	کانال	۱۱۳۰۷	۱۱۳۳۶	۰/۲۶
تعداد خطوط پر سرعت دیتا	پورت	۱۲۹۹۲	۲۶۲۷۲	۱۰۲/۲
ضریب نفوذ اینترنت	درصد	۵۱	۵۵	۷/۸

ماخذ: شرکت مخابرات استان اردبیل-۱۳۹۳

*ارتباط مستقیم وجود ندارد و ارتباط به صورت غیر مستقیم از طریق مرکز PC (شرکت زیر ساخت) میباشد.

فصل یازدهم
عمران شهری، روستایی و
عشایری

بخش عمران شهری را می‌توان مجموعه فعالیت‌هایی شامل ایجاد تاسیسات، تجهیزات و تسهیلات زیربنایی در شهرها و نیز ارایه خدمات شهری دانست که به این مجموعه به طور خاص در سال‌های اخیر توجه بیشتر به بهبود مدیریت امور شهری و محلی نیز افزوده شده است. در جدول شماره (۱۱-۲) جمعیت ساکن در نقاط شهری استان اردبیل طی دوره‌های آمار۱۳۶۵، ۱۳۷۵ و ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ مورد بررسی قرار گرفته است. در فاصله این سالها جمعیت شهری استان اردبیل رشد و افزایش قابل توجهی داشته است. در سال ۱۳۶۵ از مجموع ۱۰۳۳۵۶۸ نفر جمعیت استان اردبیل ۴۵۱۵۳۵ نفر معادل ۴۳/۶۸ درصد ساکن نقاط شهری بوده‌اند. در مقطع آمار۱۳۷۵ از کل جمعیت استان اردبیل که به ۱۱۶۸۰۱۱ نفر افزایش یافته است، ۵۸۸۷۹۹ نفر معادل ۵۰/۴۱ درصد در نقاط شهری ساکن بوده‌اند. در این دوره تقریباً نسبت شهرنشینی و روستانشینی در استان اردبیل برابر بوده است. در مقطع آمار۱۳۸۵ تعداد جمعیت استان اردبیل به ۱۲۲۸۱۵۵ نفر افزایش یافته است. در این مقطع جمعیت شهرنشین استان به ۵۸/۲۶ درصد افزایش یافته است. در واقع از مجموع جمعیت استان در سال ۱۳۸۵ حدود ۷۱۵۵۹۷ نفر ساکن نقاط شهری استان بوده‌اند. براساس آخرین نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰ استان اردبیل شامل ده شهرستان با ۲۹ بخش و ۲۶ شهر بوده است که تعداد ۷۸۵۳۴۲ نفر جمعیت شهری (۶۲/۹۰ درصد کل جمعیت استان) را در خود جای داده است.

بررسی توزیع و پراکنش جمعیت شهری استان اردبیل به تفکیک شهرستان در این مقطع نشان می‌دهد از مجموع ۷۸۵۳۴۲ نفر جمعیت شهری ساکن در نقاط شهری استان، ۶۰/۷۲ درصد در شهرستان اردبیل، ۱۲/۰۵ درصد در شهرستان پارس‌آباد، ۹/۱۳ درصد در شهرستان مشگین‌شهر، ۵/۹۹ درصد در شهرستان خلخال، ۳/۹۴ درصد در شهرستان گرمی، ۳/۰۱ درصد در شهرستان نمین، ۲/۸۶ درصد در شهرستان بیله‌سوار، ۰/۹۰ درصد در شهرستان کوثر، ۰/۸۴ درصد در شهرستان نیرو، ۰/۵۶ درصد در شهرستان سرعین ساکن بوده‌اند.

در این مقطع همچنان شهرستان اردبیل بالاترین نسبت شهرنشینی را در میان شهرستان های استان به خود اختصاص داده است. از مجموع ۵۶۴۳۶۵ نفر جمعیت ساکن در این شهرستان ۸۵/۹۶ درصد ساکن نقاط شهری بوده اند. پس از اردبیل شهرستانهای پارس آباد و خلخال به ترتیب با نسبت شهرنشینی ۵۵/۵۹ و ۵۱/۸۲ درصد بیشترین تمرکز شهرنشینی را در استان داشته اند. در این مقطع شهرستان سرعین با نسبت ۲۴/۳۵ درصد پایینترین میزان شهرنشینی را در استان به خود اختصاص داده است. پس از سرعین شهرستان کوثر با نسبت شهرنشینی ۲۷/۳۲ درصد قرار گرفته است.

طبقه بندی شهر های استان بر اساس اندازه جمعیتی شهر ها نشان میدهد که تعداد شهر های بزرگ (شهر های با بیش از ۲۵۰ هزار نفر جمعیت) یک شهر با ۳۸/۶۵ درصد جمعیتی استان و شهر های متوسط (با جمعیت بین ۵۰ تا ۲۵۰ هزار نفر جمعیت) ۲ شهر در مجموع با ۱۲/۴۷ درصد جمعیت شهری استان و تعداد شهر های کوچک (شهر های با جمعیت بین ۱۰ تا ۵۰ هزار نفر جمعیت) ۴ شهر با ۷/۷۹ درصد جمعیت شهری استان و تعداد روستا شهرها (کمتر از ۱۰ هزار نفر جمعیت) ۱۹ شهر با حدود ۵/۵۰ درصد از جمعیت شهری استان میباشد. مهمترین ویژگی شبکه شهری استان بالا بودن تعداد شهر های کمتر از ۱۰ هزار نفر جمعیت و تفاوت زیاد جمعیت شهری اولین شهر با شهر دوم می باشد.

جدول (۱۱-۱) جمعیت شهری شهرستانهای استان اردبیل در سال ۱۳۹۰

ساکن در نقاط شهری		استان		شهرستان
درصد جمعیت شهری شهرستان	جمعیت شهری	درصد جمعیت شهری شهرستان از کل جمعیت شهری استان	جمعیت استان	
۱۰۰	۷۹۸۹۴۲	۱۰۰	۱۲۴۸۴۸۸	کل استان.....
۸۵/۹۶	۴۸۵۱۵۳	۶۰/۷۲	۵۶۴۳۶۵	اردبیل.....
۴۲/۵۷	۲۲۸۸۹	۲/۸۶	۵۳۷۶۸	بيله سوار.....
۵۵/۵۹	۹۶۲۷۹	۱۲/۰۵	۱۷۳۱۸۲	پارس آباد.....
۵۱/۸۲	۴۷۸۴۸	۵/۹۹	۹۲۳۳۲	خلخال.....
۲۴/۳۵	۴۴۴۰	۰/۵۶	۱۸۲۳۱	سرعین.....
۲۷/۳۲	۷۱۵۸	۰/۹۰	۲۶۱۹۸	کوثر.....
۴۸/۲۷	۷۲۹۵۸	۹/۱۳	۱۵۱۱۵۶	مشگین شهر..
۳۷/۳۸	۳۱۴۹۷	۳/۹۴	۸۴۲۶۷	مغان.....
۳۹/۲۱	۲۴۰۴۶	۳/۰۱	۶۱۳۳۳	نمین.....
۲۸/۲۱	۶۶۷۴	۰/۸۴	۲۳۶۵۶	نیر.....

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۹۱

جدول (۱۱-۲) جمعیت شهری در شهر های استان در سال ۱۳۹۱

تراکم: نفر در هکتار

تراکم جمعیت ۱۳۹۰	تراکم جمعیت ۱۳۸۵	جمعیت				شهر
		۱۳۹۰	۱۳۸۵	۱۳۷۵	۱۳۶۵	
۵۹/۶	۴۵/۸	۷۸۵۳۴۲	۷۱۵۵۹۷	۵۸۸۷۹۹	۴۵۱۵۳۵	کل استان
۶۷/۵	۵۴/۹	۴۸۲۶۳۲	۴۱۸۲۶۲	۳۴۰۳۸۶	۲۸۱۹۷۳	اردبیل
۳۳/۱	۳۲/۲	۴۵۵۷	۳۹۷۱	۲۸۳۸	۲۰۴۲	اصلاندوز
۲۹/۱	۲۶/۴	۵۹۹۹	۵۲۴۲	۴۷۶۵	۳۹۱۰	آبی بیگلو
۴۰/۵	۳۷/۹	۱۵۱۸۳	۱۴۱۸۰	۱۳۲۵۳	۱۰۰۷۸	بيله سوار
۷۹/۹	۵۹/۳	۸۸۹۲۴	۸۲۲۵۶	۶۰۴۸۵	۲۹۴۳۸	پارس آباد
۲۰/۲	۱۱/۱	۲۵۴۴	۱۸۱۷	۱۰۰۶	۶۷۲	تازه کند انگوت
۳۹/۹	۳۰/۹	۷۷۰۶	۷۱۷۸	۵۸۶۳	۳۹۲۲	جعفرآباد
۶۵/۸	۵۵/۳	۴۱۱۶۵	۳۹۷۵۴	۳۵۶۱۲	۲۳۶۴۲	خلخال
۲۵/۳	۲۳/۲	۱۶۱۷	۱۸۹۵	۱۷۸۸	۱۶۰۷	رضی
۷۶/۷	۱۹/۶	۴۴۴۰	۴۵۹۹	۳۵۸۳	۳۲۳۸	سرعین
۶۸/۵	۵۲/۹	۶۰۸۴	۶۱۶۱	۴۷۶۰	۵۶۰۴	عنبران
۱۷/۸	۳۵/۹	۲۱۰۵	۲۸۴۱	۳۶۶۲	۳۹۱۱	کلور
۱۰/۷	۱۲/۹	۸۵۴	۸۵۴	۱۰۳۷	۱۳۱۹	کورائیم
۵۳/۶	۵۲/۲	۲۸۹۵۳	۲۸۹۳۲	۲۸۱۶۶	۱۹۹۴۶	گرمی
۶۰/۵	۴۹/۲	۷۱۵۸	۷۲۶۱	۶۸۰۵	۶۱۲۱	گیوی
۳۳	۴۰/۴	۲۵۸۳	۲۹۷۱	۳۸۷۴	۴۹۷۷	لاهرود
۴۹	۴۰/۱	۶۶۸۸۳	۶۳۶۵۵	۴۹۷۸۷	۳۲۴۵۹	مشگین شهر
۴۹/۸	۳۷/۴	۱۱۹۶۳	۱۰۴۵۶	۷۸۵۲	۵۱۳۸	نمین
۲۱/۸	۳۰/۳	۵۸۲۰	۵۴۶۰	۵۰۹۱	۴۴۴۹	نیر
۳۲/۲	۳۱/۷	۴۵۷۸	۵۱۴۵	۵۰۶۵	۴۰۰۱	هشتجین
۷/۷	۸/۳	۲۵۲۱	۲۷۰۷	-	-	هیر
۳۸/۳	۳۸/۴	۲۷۹۸	۲۸۰۵	-	-	تازه کند
۳/۵	۴	۱۱۱۴	۱۲۸۵	-	-	فخرآباد
۵/۱	۴/۶	۷۶۱	۶۸۸	-	-	مرادلو
۲۲/۲	۲۱/۸	۲۱۵۲	۲۱۱۳	-	-	قصابه
۴۰/۴	۳۷/۵	۳۳۴۹	۳۱۱۶	-	-	اسلام آباد

مأخذ: سالنامه آماری استان اردبیل - ۱۳۹۱

۱۱-۱-۱-آب و فاضلاب شهری

شبکه آب شهری

برنامه «ایجاد و توسعه تاسیسات آب آشامیدنی شهرها» شامل فعالیت های توسعه و ایجاد شبکه توزیع آب شهری، ایجاد مخازن ذخیره آب آشامیدنی، کاهش آب به حساب نیامده و ترمیم شبکه های فرسوده و غیر فنی می باشد.

در سال ۱۳۹۱ تعداد انشعاب آب شهری استان حدود ۲۷۳۴۲۷ انشعاب بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ معادل ۱۲ درصد رشد داشته و ۹۹/۹۳ درصد جمعیت شهری استان را تحت پوشش داشته است. لازم به ذکر میباشد که در سال ۱۳۹۰ جمعیت تحت پوشش آب شهری استان ۹۹/۹۱ درصد بوده است.

شبکه فاضلاب شهری

برنامه «ایجاد و توسعه تاسیسات و تجهیزات فاضلاب شهرها» شامل فعالیت های ایجاد و توسعه شبکه جمع آوری و دفع بهداشتی فاضلاب شهرها، ایجاد ایستگاههای پمپاژ و تصفیه خانه های فاضلاب شهری می باشد. طول شبکه جمع آوری فاضلاب شهری استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ معادل ۲۲۰۱ کیلومتر بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ در حدود ۱/۷ درصد افزایش داشته است.

روند فعالیتی شرکت آب و فاضلاب استان در طول سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ به گونه ای بوده است که در کل جمعیت تحت پوشش فاضلاب شهری از ۳۶/۶۴ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۴۱/۲۳ درصد در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است.

جدول (۱۱-۳) برخی شاخصهای عمران شهری استان اردبیل در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

ردیف	عنوان	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد رشد
۱	تعداد انشعابات آب شهری	انشعاب	۲۴۴۰۷۱	۲۷۳۴۲۷	۱۲
۲	جمعیت تحت پوشش آب شهری	درصد	۹۹/۹۱	۹۹/۹۳	۲/۰۲
۳	طول شبکه جمع آوری فاضلاب شهری	کیلومتر	۲۱۶۴/۱۲	۲۲۰۱	۱/۷
۴	تعداد انشعابات فاضلاب شهری	انشعاب	۸۵۲۹۳	۱۰۲۴۳۰	۲۰
۵	جمعیت تحت پوشش فاضلاب شهری	نفر	۲۹۲۶۹۴	۳۳۴۰۰۷	۱۴/۱
۶	جمعیت تحت پوشش فاضلاب شهری	درصد	۳۶/۶۴	۴۱/۲۳	۱۲/۵

ماخذ: شرکت آب فاضلاب شهری استان اردبیل-۱۳۹۳

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ در کل استان ۱۳ باب کشتارگاه صنعتی و بهداشتی در ۱۳ شهر استان دارای مجوز فعالیت بوده اند و سایر شهرهای استان کشتارگاه بهداشتی نداشته اند که با توجه به اهمیت ذبح بهداشتی و کنترل شده دامها در تامین غذای سالم برای شهروندان و پیشگیری از شیوع بیماریهای مشترک بین انسان و دام، رسیدگی به این موضوع اهمیت زیادی دارد. کشتارگاه صنعتی اردبیل و کشتارگاههای بهداشتی یاد شده در مجموع ظرفیت کشتار ۵۰۸/۶ راس دام سبک و ۱۰۲ راس دام سنگین در روز راداشته اند.

در سال مذکور در کل استان ۲۵ ایستگاه آتش نشانی نیز در شهرهای استان مشغول فعالیت بوده اند که ۴ ایستگاه در شهر اردبیل فعال بوده و سایر ایستگاهها نیز در شهرهای دیگر استان مستقر بوده اند بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ در شهرهای عنبران، قصابه، اسلام آباد و تازه کند ایستگاه آتش نشانی مسقر نبوده است. از مجموع شهرهای ۲۶ گانه استان ۵ شهر دارای میدان میوه و تره بار بوده اند که ۲ میدان میوه و تره بار در شهر اردبیل قرار داشته و شهرهای مشگین شهر، خلخال، پارس آباد و کیوی نیز هر کدام دارای یک میدان میوه و تره بار بوده اند.

در سال ۱۳۹۱ توسط ۱۴۰ دستگاه خودروی مخصوص حمل زباله در سطح استان حدود ۷۳۵ تن زباله شهری حمل و دفن شده است. بطور کلی استان در زمینه حمل و نقل و بازیافت و دفع و دفن بهداشتی زباله های شهری و بطور کلی مدیریت زباله های شهری معضلات اساسی دارد و تهیه و اجرای یک برنامه جامع برای مدیریت زباله در شهرهای استان ضروری بنظر میرسد.

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۹۱ در کل شهرهای استان ۱۳۳ پارک و بوستان عمومی با وسعت ۱۹۹۱۶۶۵ متر مربع برای استفاده شهروندان اختصاص یافته است. علاوه بر آن وسعت فضای سبز شهری در سال مذکور در حدود ۴۷۲۲۸۲۳ متر مربع بوده است. با توجه به نقش حیاتی فضای سبز و اهمیت وجود این گونه تأسیسات در زیبایی شهرها و رفاه حال و گذران اوقات فراغت شهروندان و حفاظت محیط زیست، گسترش و تجهیز و زیباسازی آنها خصوصاً در مرکز استان بعلت انبوه مسافران و گردشگران در فصول بهار و تابستان اهمیت و ضرورت زیادی دارد. در سال ۱۳۹۱ شهر قصابه از نعمت فضای سبز شهری و شهرهای تازه کند انگوت، هیر، فخرآباد، قصابه، مرادلو و تازه کند پارک عمومی محروم بوده اند که در این زمینه نیاز به رسیدگی بیشتری دارند. در ضمن به علت انبوه گردشگران در فصل تابستان احداث کمپینگ های استاندارد در مرکز استان برای رفاه حال ایشان و جلوگیری از اتراق مسافران در کنار خیابان های شهری یا در بوستان های شهری ضروری می نماید.

۱۱-۲-۱- پروانه های ساختمانی صادر شده

براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۹۱ تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث بنا در نقاط شهری استان در سال ۱۳۹۱ با ۱۴/۳۹ درصد کاهش نسبت به سال ۱۳۹۰ به ۴۴۴۴ فقره رسیده است. بیشترین مقدار این شاخص مربوط به شهر اردبیل با ۲۷۰۲ فقره می باشد. پس از شهر اردبیل به ترتیب شهرهای مشکین شهر با ۳۶۰ فقره، پارس آباد با ۲۵۸ فقره، گرمی با ۱۸۶ فقره، خلخال با ۱۵۸ فقره و سرعین با ۱۰۰ فقره قرار گرفته اند. تعداد پروانه های ساختمانی صادر شده برای احداث بنا در سایر شهر های استان از ۱ فقره تا ۱۰۰ فقره متغیر است. ضمن اینکه در سال ۱۳۹۱ در شهر قصابه تعداد پروانه های ساختمانی برای احداث بنا صفر بوده است.

همچنین در سال ۱۳۹۱ تعداد ۲۶۵ قطعه زمین به مساحت ۵۷۱۹۱/۴۲ متر مربع جهت احداث واحدهای مسکونی و احداث مجتمع های آپارتمانی و ۴۵ قطعه زمین به مساحت ۴۲۵۹۹۱/۸ متر مربع جهت کاربریهای غیر مسکونی از سوی سازمان مسکن و شهرسازی استان واگذار شده است. ضمناً از مجموع ۴۴۴۴ فقره پروانه ساختمانی صادر شده در نقاط شهری استان برای احداث بنا در سال ۱۳۹۱ معادل ۸۰/۸۹ درصد جهت کاربری های مسکونی و ۱۲/۶۹ درصد مسکونی و کارگاه توام، ۵/۵۵ درصد بازرگانی، ۰/۴۷ درصد صنعتی، آموزشی و بهداشتی و ۰/۳۸ درصد مربوط به سایر موارد بوده است. همچنین در سال مذکور از کل پروانه های صادره برای احداث بنا در نقاط شهری استان ۱۹/۰۸ درصد برای احداث ساختمانهای یک طبقه، ۱۸/۶۵ درصد برای احداث ساختمانهای ۲ طبقه، ۱۷/۱۹ درصد برای احداث ساختمانهای ۳ طبقه، ۱۲/۹۱ درصد برای احداث ساختمانهای ۴ طبقه و ۳۲/۱۵ درصد برای احداث ساختمانهای ۵ طبقه و بیشتر بوده است.

۱۱-۲-۲-۱- اعتبارات فصل مسکن، عمران شهری، روستایی و عشایری

عملکرد اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی در فصل مسکن، عمران شهری، روستایی و عشایری در سال ۱۳۹۱ معادل ۲۸۵۲۴۸/۹۵ میلیون ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ در حدود ۵۸ درصد کاهش داشته است. این رقم معادل ۲۲/۱۲ درصد از کل اعتبارات تملک داراییهای سرمایه ای استانی میباشد. با توجه به جدیدالتاسیس بودن بسیاری از شهرداریهای استان و کمبود درآمدهای آنها به علت بنیه ضعیف اقتصادی شهروندان و صاحبان حرف و مشاغل در اینگونه شهرها افزایش اعتبار فصل عمران شهرها از محل منابع درآمد عمومی بسیار ضروری می نماید.

این بخش مجموعه ای از سیاستها و خط مشی های اجتماعی، اقتصادی و کالبدی را شامل می شود که تمامی وجوه توسعه روستایی را در دراز مدت در بر می گیرد و برای دستیابی به آن باید توسعه پایدار و متوازن شهر و روستا، توأمان مورد اهتمام قرار گیرند. دامنه شمول فعالیت های بخش عمران روستایی شامل مدیریت توسعه روستاها، تهیه و اجرای طرحهای هادی روستایی، تامین آب آشامیدنی و برق رسانی به روستاها، احداث و بهسازی راههای روستایی و راه اندازی شبکه جمع آوری و دفع فاضلاب روستاها، ساماندهی فضاها و سکونت گاههای روستایی، صدور اسناد مالکیت اراضی و املاک واقع در بافت مسکونی روستاها و ایجاد نواحی صنعتی روستایی می باشد.

۱۱-۳-۱- ساختار اکولوژیکی آبادیها

استان اردبیل در سال ۱۳۷۲ در نتیجه تقسیمات جدید برای ۱ داره کشور به عنوان یک استان مستقل با ترکیب ۶ شهرستان اردبیل، بیله سوار، پارس آباد، خلخال، مشگین شهر و گرمی به جرگه نظام اداری- سیاسی کشور پیوست.

طبق سرشماری سراسری نفوس و مسکن سال ۱۳۷۵ تعداد ۲۲۱۸ آبادی در استان وجود داشته که شامل ۱۸۸۴ روستا و ۲۳۵ مزرعه و ۹۹ مکان مستقل می باشند. بر اساس داده های سرشماری مذکور از نظر وضعیت سکونتی تعداد ۱۶۶۸ آبادی مسکونی دائمی، ۲۱۱ آبادی مسکونی موسمی، ۲۳۱ آبادی خالی از سکنه دائم و ۱۰۸ آبادی خالی از سکنه می باشد.

بر اساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۸۵، از کل جمعیت ساکن در استان حدود ۵۸/۲ درصد شهری و ۴۱/۷ درصد ساکن روستاها بوده و اکثریت آنها در ۱۰۲۹ روستای بالای بیست خانوار استان سکونت داشته اند. براساس نتایج سرشماری مذکور، در سال ۱۳۸۵ استان اردبیل دارای ۱۷۲۵ آبادی دارای سکنه با ۱۱۰۲۴۸ خانوار و جمعیتی در حدود ۵۱۲۱۹۵ نفر بوده است.

براساس نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، از کل جمعیت استان ۳۶ درصد ساکن روستاها هستند.

براساس نتایج سرشماری مذکور استان اردبیل دارای ۱۸۵۵ آبادی میباشد که از این تعداد ۱۶۹۶ آبادی دارای سکنه با ۴۴۹۵۴۶ نفر جمعیت و ۱۹۳۸۷ خانوار بوده و ۱۵ آبادی نیز خالی از سکنه می باشند.

همچنین ۲ آبادی در استان دارای جمعیت ۱۰۰۰ نفر و بیشتر، ۲۲ آبادی دارای جمعیت ۹۹۹-۵۰۰ نفر، ۱۳۱ آبادی دارای جمعیت ۴۹۹-۲۰۰ نفر، ۱۶۵ آبادی دارای جمعیت ۱۹۹-۱۰۰ نفر، ۲۵۵ آبادی دارای جمعیت ۴۹-۲۰ نفر هستند و از کل جمعیت ساکن در روستاها در حدود ۹۲ درصد ساکن روستاهای دارای بیست خانوار و بیشتر می باشند.

جدول (۱۱-۴) وضعیت شهرستانهای استان از نظر توزیع تعداد روستاها و جمعیت آنها در سال ۱۳۹۰

ردیف	شهرستان	تعداد روستا	درصد از کل	جمعیت روستایی	درصد از کل جمعیت روستایی استان	درصد جمعیت روستا نشین شهرستان
۱	اردبیل	۱۵۱	۸/۹۰	۷۹۲۱۲	۱۷/۶۲	۱۴/۰۳
۲	بيله سوار	۲۵۲	۱۴/۸۵	۳۰۸۷۹	۶/۸۷	۵۷/۴۳
۳	پارس آباد	۲۴۷	۱۴/۵۶	۷۶۹۰۳	۱۷/۱۱	۴۴/۴۰
۴	خلخال	۱۴۲	۸/۳۷	۴۴۴۸۴	۹/۹۰	۴۸/۱۷
۵	سرعین	۲۷	۱/۵۹	۱۳۷۹۱	۳/۰۷	۷۵/۶۴
۶	کوثر	۹۹	۵/۸۳	۱۹۰۴۰	۴/۲۴	۷۲/۶۷
۷	مشگین شهر	۲۷۳	۱۶/۰۹	۷۸۱۹۸	۱۷/۳۹	۵۱/۷۳
۸	مغان	۳۱۵	۱۸/۵۷	۵۲۷۷۰	۱۱/۷۴	۶۲/۶۲
۹	نمین	۹۱	۵/۳۶	۳۷۲۸۷	۸/۲۹	۶۰/۷۹
۱۰	نیر	۹۹	۵/۸۳	۱۶۹۸۲	۳/۷۸	۷۱/۷۸
	جمع کل	۱۶۹۶	۱۰۰	۴۴۹۵۴۶	۱۰۰	۳۶/۰۰

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

۱۱-۳-۲- وضعیت برخورداری روستاهای استان از تسهیلات

خانوارهای نمونه روستایی برخوردار از تسهیلات زندگی

بر اساس نتایج تفصیلی آمارگیری از هزینه و درآمد خانوارهای روستایی در سال ۱۳۹۱ در حدود ۹۲/۲ درصد از خانوارهای روستایی استان از آب لوله کشی برخوردار بوده اند این رقم در کل کشور ۹۴/۵۶ درصد بوده است.

در سال مذکور ۱۰۰ درصد خانوارهای روستایی استان دارای برق و ۴۵/۲۱ درصد دارای گاز لوله کشی بوده اند.

این نسبت برای خانوارهای روستایی کشور به ترتیب برابر با ۹۹/۷۳ درصد و ۴۸/۳۷ درصد بوده است.

میزان دسترسی خانوارهای روستایی استان به اینترنت ۳/۱۶ درصد بوده و ۸۰/۶۴ درصد خانوارهای روستایی استان مجهز به آشپزخانه و ۷۲/۷ درصد مجهز به حمام آب گرم بوده اند. میزان برخورداری خانوارهای روستایی کشور از اینترنت، آشپزخانه و حمام آب گرم به ترتیب برابر با ۳/۰۱ درصد، ۸۵/۲۵ درصد و ۸۴/۵۱ درصد بوده است.

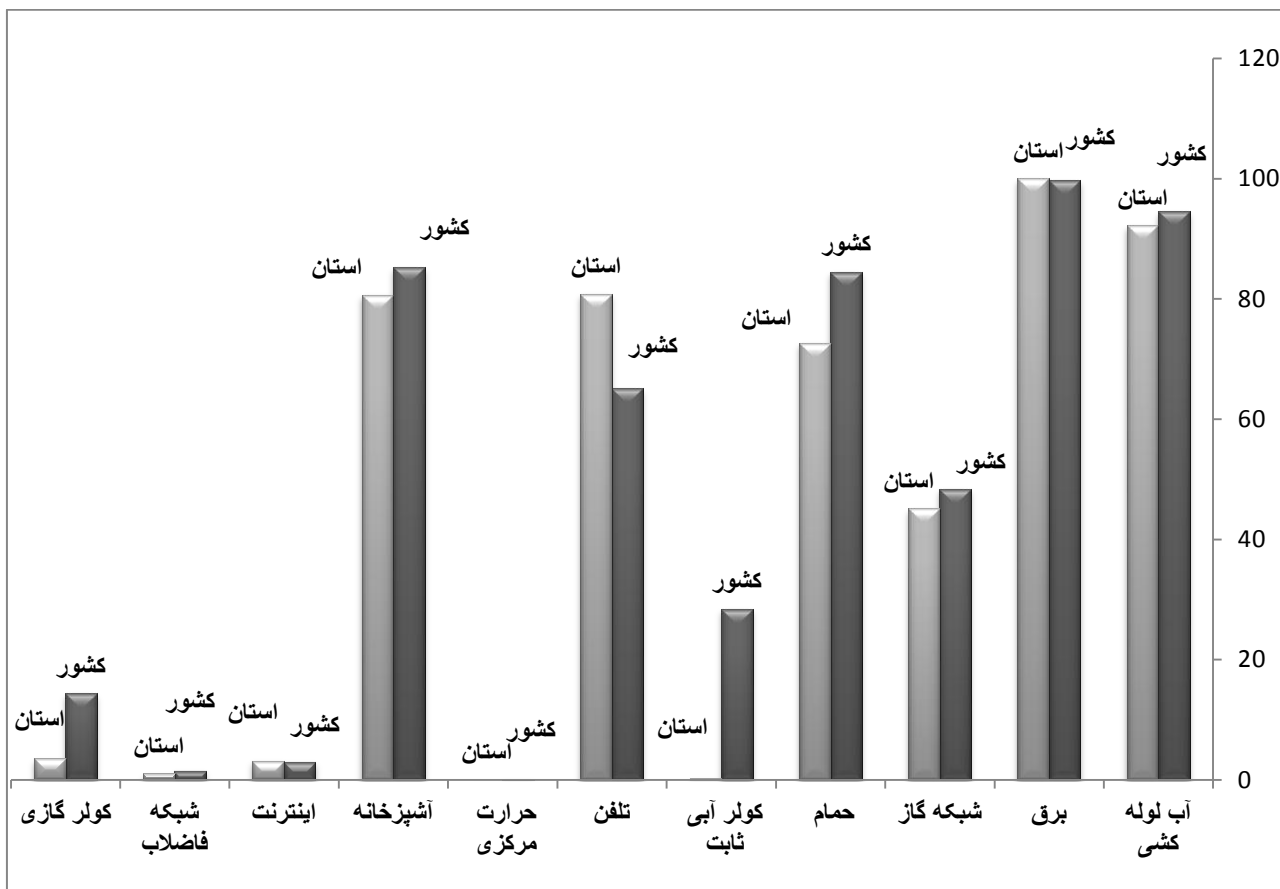
اطلاعات بیشتر در این خصوص در جدول شماره (۱۱-۵) آمده است. همانگونه که ملاحظه می گردد در شاخص های آب لوله کشی، شبکه گاز، حمام، کولر آبی ثابت، حرارت مرکزی، آشپزخانه، شبکه فاضلاب و کولر گازی استان اردبیل از میانگین کشوری پایین تر بوده است.

جدول (۱۱-۵) درصد خانوارهای نمونه روستایی استان و کشور استفاده کننده از تسهیلات عمده مسکن در سال ۱۳۹۱

توضیحات	کل کشور	استان
آب لوله کشی	۹۴/۵۶	۹۲/۲
برق	۹۹/۷۳	۱۰۰/۰۰
شبکه گاز	۴۸/۳۷	۴۵/۲۱
حمام	۸۴/۵۱	۷۲/۷
کولر آبی ثابت	۲۸/۴۲	۰/۲۷
تلفن	۶۵/۱۵	۸۰/۸۱
حرارت مرکزی	۰/۱۶	-
آشپزخانه	۸۵/۲۵	۸۰/۶۴
اینترنت	۳/۰۱	۳/۱۶
شبکه فاضلاب	۱/۵۲	۱/۰۸
کولر گازی	۱۴/۳۸	۳/۵۳

ماخذ: نتایج طرح آمارگیری از هزینه و درآمد خانوار- ۱۳۹۳

نمودار (۱۱-۱) مقایسه درصد خانوار های نمونه روستایی استفاده کننده از تسهیلات عمده مسکن استان و کشور در سال ۱۳۹۱



۱۱-۳-۳-آب و فاضلاب روستایی

آب آشامیدنی سالم عاجل ترین و حیاتی ترین نیاز روستاییان به شمار می آید. متأسفانه منابع آب همواره در معرض آلودگی قرار دارند. آلودگی منابع آب معمولاً زمینه ساز انتقال و گسترش انواع بیماریها در میان مصرف کنندگان است. بدین لحاظ پالایش منابع آب از آلودگی و انتقال بهداشتی آن از ضروری ترین اقدامات بهداشتی و زیربنایی به شمار می رود. همچنین میزان بهره مندی از امکانات زیربنایی از جمله آب نمایانگر میزان توسعه یافتگی و پیشرفت هر منطقه میباشد.

در جدول شماره (۱۱-۶) وضعیت آبرسانی روستاهای استان در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ بررسی شده است. در سال ۱۳۹۱ تعداد ۹۵۲۷۲ خانوار روستایی در استان اردبیل از آب آشامیدنی سالم برخوردار بوده اند که نسبت به سال ۱۳۹۰ تغییری نداشته است.

حجم تولید سالانه آب آشامیدنی شرکت آب و فاضلای روستایی در سال ۱۳۹۱ برابر با ۲۳/۷۷ میلیون متر مکعب بوده است که در مقایسه با سال ۱۳۹۰ (۲۱/۰۲ میلیون متر مکعب) در حدود ۲/۷۵ میلیون متر مکعب افزایش داشته است. حجم مخازن آب تحت پوشش شرکت آب و فاضلاب روستایی استان نیز از ۸۲۳۹۵ میلیون متر مکعب در سال ۱۳۹۰ به ۸۳۵۰۷ میلیون متر مکعب در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است.

طول شبکه توزیع آب روستایی استان در سال ۱۳۹۱ برابر با ۳۱۱۷ کیلومتر بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ برابر با ۴۹ کیلومتر افزایش داشته است.

بررسی نحوه توزیع میزان برخورداری روستاها به تفکیک شهرستان در سطح استان نشان می دهد نسبت برخورداری روستاهای شهرستانهای استان از آب لوله کشی شده در سال ۱۳۹۱ از ۷۳/۱ درصد در شهرستان مغان تا ۹۸/۵ درصد در شهرستان سرعین متغیر است. در واقع این دو شهرستان کم برخورداریترین و بالاترین میزان برخورداری از این نوع امکان را با توجه به تعداد کل آبادی مستقر در این شهرستانها به خود اختصاص داده اند.

جدول (۱۱-۶) وضعیت برخورداری روستاهای استان از آب آشامیدنی در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

ردیف	شهرستان	جمعیت کل سال ۱۳۹۱	تعداد روستاهای برخورداری از آب آشامیدنی		تعداد خانوارهای برخورداری از آب آشامیدنی		جمعیت برخورداری از آب آشامیدنی		حجم مخازن آب تحت پوشش شرکت (متر مکعب)		حجم تولید سالیانه آب (میلیون متر مکعب)		طول شبکه توزیع آب (کیلومتر)		طول خط انتقال آب (کیلومتر)		میزان برخورداری جمعیت روستایی از آب لوله کشی شده (%)	
			۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰
۱	اردبیل	۱۱۰۵۰۴	۹۸	۹۸	۲۰۸۵۹	۲۰۸۵۹	۹۲۹۶۵	۹۲۹۶۵	۱۰۳۳۵	۱۰۴۹۵	۳۵/۳	۸/۳	۹/۴۵۳	۸/۴۷۱	۱۴۲	۷/۱۴۳	۱/۸۴	۱/۸
۲	بيله سوار	۳۳۶۵۶	۱۳۸	۱۳۸	۵۶۱۱	۵۶۱۱	۲۷۵۴۸	۲۷۵۴۸	۶۶۲۰	۶۶۲۰	۶۹/۱	۹/۱	۵/۱۸۱	۱۸۱	۹/۱۰۲	۹/۱۰۲	۹/۸۱	۹/۸۱
۳	پارس آباد	۷۴۲۲۳	۱۳۵	۱۳۵	۱۳۱۱۳	۱۳۱۱۳	۶۴۸۶۲	۶۴۸۶۲	۱۱۹۸۰	۱۱۹۸۰	۸۲/۳	۳/۴	۷/۳۰۰	۷/۳۰۰	۵/۲۴۹	۵/۲۴۹	۴/۸۷	۴/۸۷
۴	خلخال	۴۷۲۶۴	۹۷	۹۷	۱۰۸۷۱	۱۰۸۷۱	۴۴۸۸۲	۴۴۸۸۲	۹۵۹۳	۹۵۹۳	۲/۲	۵/۲	۲/۳۷۰	۴/۳۷۰	۶/۲۱۳	۶/۲۱۳	۰/۹۵	۹۵۰
۵	کوثر	۲۱۴۶۰	۷۵	۷۵	۴۰۶۹	۴۰۶۹	۲۰۱۳۱	۲۰۱۳۱	۳۹۶۰	۳۹۶۰	۸۳/۰	۹۵/۰	۲/۱۳۲	۱۳۲	۱۱۴	۱۱۴	۸/۹۳	۸/۹۳
۶	سرعین	۱۲۷۱۹	۲۵	۲۵	۲۷۶۴	۲۷۶۴	۱۲۵۲۲	۱۲۵۲۲	۳۱۸۰	۳۳۸۰	۷۴/۰	۸۴/۰	۲/۱۱۶	۳/۱۳۵	۴/۵۹	۴/۶۸	۵/۹۸	۵/۹۸
۷	مشگین شهر	۸۹۰۷۴	۱۶۵	۱۶۵	۱۷۹۵۳	۱۷۹۵۳	۷۹۴۳۰	۷۹۴۳۰	۱۵۴۰۰	۱۵۴۹۲	۱۲/۲	۷/۳	۷/۶۰۵	۶۰۹	۶/۲۱۰	۹/۲۱۲	۲/۸۹	۲/۸۹
۸	مغان (گرمی)	۶۰۸۹۷	۱۷۷	۱۷۷	۸۷۵۳	۸۷۵۳	۴۴۵۲۰	۴۴۵۲۰	۹۸۸۲	۹۸۸۲	۱۲/۲	۴/۲	۶/۴۴۳	۳/۴۴۶	۴/۲۷۵	۴/۲۷۵	۱/۷۳	۱/۷۳
۹	نمین	۳۷۷۷۸	۶۳	۶۳	۷۵۲۲	۷۵۲۲	۳۴۴۰۲	۳۴۴۰۲	۵۵۰۵	۶۱۰۵	۷/۱	۲	۳/۲۷۱	۲۷۱	۱۴/۶۹	۱۴/۶۹	۱/۹۱	۱/۹۱
۱۰	نیر	۱۷۹۶۰	۸۷	۸۷	۳۷۵۷	۳۷۵۷	۱۷۲۳۲	۱۷۲۳۲	۵۹۴۰	۶۰۰۰	۸۷/۰	۸۹/۰	۶/۱۹۳	۷/۱۹۸	۱۱۸	۱۱۹	۹/۹۵	۹/۹۵
	جمع	۵۰۵۵۳۵	۱۰۶۰	۱۰۶۰	۹۵۲۷۲	۹۵۲۷۲	۴۳۸۴۹۴	۴۳۸۴۹۴	۸۲۳۹۵	۸۳۵۰۷	۰۲/۲۱	۷۷/۲۳	۳۰۶۸	۳۱۱۷	۱۵۵۵	۱۵۶۸	۷/۸۶	۷/۸۶

ماخذ: شرکت آب و فاضلاب روستایی استان اردبیل در سال ۱۳۹۳

طول کل راههای روستایی استان در سال ۱۳۹۱ برابر با ۴۷۹۸ کیلومتر بوده که در حدود ۲۴۰۵ کیلومتر آن (۵۰/۱۲ درصد) راه آسفalte بوده است.

مقایسه طول راههای استان به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۹۱ نشان میدهد که بیشترین درصد راههای روستایی مربوط به شهرستان مشگین شهر با ۲۰/۱۵ درصد و کمترین آن مربوط به شهرستان سرعین با ۲/۳۵ درصد می باشد.

طول کل راههای روستایی استان در خلال سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ تغییری نداشته است اما طول راههای روستایی آسفalte از ۲۳۸۲ کیلومتر در سال ۱۳۹۰ به ۲۴۰۵ کیلومتر در سال ۱۳۹۱ افزایش یافته است.

جدول (۷-۱۱) طول کل راههای روستایی استان و طول راههای روستایی آسفalte استان در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

طول راههای روستایی آسفalte			طول کل راههای روستایی			شهرستان
درصد	۱۳۹۱	۱۳۹۰	درصد	۱۳۹۱	۱۳۹۰	
۱۵/۰۸	۳۶۲/۷	۳۶۱	۱۰/۲۳	۴۹۱	۴۹۱	اردبیل
۸/۰۲	۱۹۳	۱۹۳	۱۰/۷۷	۵۱۷	۵۱۷	بيله سوار
۸/۷۵	۲۱۰/۵	۲۰۸	۸/۸۹	۴۲۷	۴۲۷	پارس پاباد
۸/۶۸	۲۰۸/۸	۲۰۱	۱۳/۹۶	۶۷۰	۶۷۰	خلخال
۳/۷۸	۹۱	۹۱	۲/۳۵	۱۱۳	۱۱۳	سرعین
۷/۱۵	۱۷۲	۱۶۸	۶/۸۹	۳۳۱	۳۳۱	کوثر
۱۹/۵۰	۴۶۹	۴۶۲	۲۰/۱۵	۹۶۷	۹۶۷	مشکین شهر
۱۲/۳۰	۲۹۶	۲۹۶	۱۴/۲۷	۶۸۵	۶۸۵	مغان
۸/۱۹	۱۹۷	۱۹۷	۵/۸۷	۲۸۲	۲۸۲	نمین
۸/۵۲	۲۰۵	۲۰۵	۶/۵۶	۳۱۵	۳۱۵	نیر
۱۰۰	۲۴۰۵	۲۳۸۲	۱۰۰	۴۷۹۸	۴۷۹۸	جمع کل

ماخذ: سالنامه آماری استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

بر اساس اطلاعات دریافت شده از بنیاد مسکن استان اردبیل تعداد کل روستاهای بالای ۲۰ خانوار در سال ۱۳۹۰ برابر با ۱۰۲۹ روستا بوده که ۱۰۷۴۷۳ خانوار در این تعداد روستا ساکن بوده اند.

در سال ۱۳۹۱ از کل روستاهای بالای ۲۰ خانوار استان برای ۶۵۹ روستا با ۸۷۹۸۰ خانوار طرح هادی تهیه شده است که از این تعداد طرح هادی ۶۷ طرح مورد بازنگری قرار گرفته و در ۳۱۷ روستا طرح هادی اجرا شده است.

نسبت روستاهای دارای طرح هادی به کل روستاهای بالای ۲۰ خانوار در استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ برابر با ۶۷/۸۹ درصد بوده است. این نسبت برای روستاهای دارای طرح هادی بازنگری شده ۷/۱۷ درصد و برای روستاهای دارای طرح هادی اجرا شده ۳۳/۱۱ درصد بوده است. به بیان دیگر ۳۳/۱۱ درصد از کل روستاهای بالای ۲۰ خانوار استان دارای طرح هادی اجرا شده می باشند.

بر اساس اطلاعات جدول شماره (۱) در سال ۱۳۹۱ در شهرستان خلخال ۷۹.۴۴ درصد روستاهای بالای ۲۰ خانوار دارای طرح هادی اجرا شده بوده اند که بیشترین درصد در بین شهرستانهای استان میباشد. شهرستان مغان با ۶۲.۲۱ درصد در ردیف آخر قرار دارد.

با توجه به تعداد روستاهای مستعد برای تهیه و اجرای طرح هادی روستایی، متأسفانه بدلیل عدم کفایت اعتبار، روند اجرایی این طرحها به کندی صورت می گیرد و بنیاد مسکن انقلاب اسلامی استان علیرغم درخواست و اعلام آمادگی روستائیان برای خودیاری در پذیرش درخواست آنها با مشکل کمبود اعتبار مواجه می باشد.

جدول (۱۱-۸) عملکرد تهیه، بازنگری و اجرای طرح هادی روستایی تا پایان سال ۱۳۹۱ در استان اردبیل

ردیف	نام شهرستان	تعداد کل روستاهای بالای ۲۰ خانوار		تهیه طرح هادی				بازنگری طرح هادی				اجرای طرح هادی				نسبت روستاهای دارای تهیه طرح هادی به کل روستاهای بالای ۲۰ خانوار در سال ۱۳۹۱	نسبت روستاهای دارای بازنگری طرح هادی به کل روستاهای بالای ۲۰ خانوار در سال ۱۳۹۱	نسبت روستاهای دارای اجرا طرح هادی به کل روستاهای بالای ۲۰ خانوار در سال ۱۳۹۱
		روستا	خانوار	روستا	خانوار	روستا	خانوار	روستا	خانوار	روستا	خانوار	روستا	خانوار	روستا	خانوار			
		۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰	۱۳۹۰			
۱	اردبیل	۱۱۳	۲۰۵۹۷	۹۰	۱۹۶۸۷	۱۰۱	۲۰۱۲۵	۲۱	۶۲۶۰	۲۲	۶۴۰۸	۴۸	۱۴۲۲۶	۴۹	۱۴۲۸۰	۳۸/۸۹	۴۷/۱۹%	۳۶/۴۳%
۲	بيله سوار	۷۷	۶۶۴۹	۲۵	۴۰۴۵	۳۵	۴۳۶۸	۳	۶۲۵	۳	۶۲۵	۱۷	۴۹۲	۱۷	۴۹۲	۴۵/۴۵	۹۰/۳%	۰۸/۲۲%
۳	پارس آباد	۱۵۴	۱۵۸۹۹	۱۰۰	۱۲۵۶۵	۱۰۱	۱۲۵۹۸	۵	۳۰۴۵	۵	۶۰۴۵	۳۶	۸۴۸۴	۳۶	۸۴۸۴	۶۵/۵۸	۲۵/۳%	۳۸/۲۳%
۴	خلخال	۹۶	۱۱۲۴۶	۷۰	۱۰۲۸۹	۷۱	۱۰۳۳۶	۱۴	۴۳۹۶	۱۴	۴۳۹۶	۴۲	۸۵۲۱	۴۳	۸۶۸۶	۷۳/۹۶	۵۸/۱۴%	۷۹/۴۴%
۵	کوثر	۶۶	۴۶۱۱	۳۹	۳۳۲۵	۴۷	۳۵۷۵	۴	۶۹۰	۴	۶۹۰	۲۰	۲۴۷۴	۲۲	۲۷۲۵	۷۱/۲۱	۰۶/۶%	۳۳/۳۳%
۶	سرعین	۲۶	۲۴۱۷	۲۲	۲۶۸۲	۲۲	۲۶۸۲	۲	۲۲۳	۲	۲۲۳	۱۰	۲۳۲۳	۱۱	۲۴۱۷	۸۴/۶۲	۶۹/۷%	۳۱/۴۲%
۷	مشگین شهر	۱۷۲	۲۰۵۸۴	۸۰	۱۵۲۶۱	۹۱	۱۵۸۵۹	۵	۲۶۹۵	۵	۲۶۹۵	۴۸	۱۲۹۵۳	۴۹	۱۳۲۰۹	۵۲/۹۱	۹۱/۲%	۴۹/۲۸%
۸	مغان	۱۸۵	۱۱۸۳۰	۷۹	۶۹۶۹	۸۷	۷۲۵۸	۴	۵۶۳	۴	۵۶۳	۳۸	۵۰۶۴	۴۰	۵۲۰۶	۴۷/۰۳	۱۶/۲%	۶۲/۲۱%
۹	نمین	۶۸	۹۲۵۲	۴۹	۷۶۹۹	۵۳	۷۸۴۲	۷	۱۲۶۶	۷	۱۲۶۶	۲۸	۶۲۷۳	۲۸	۶۲۷۳	۷۷/۹۴	۲۹/۱۰%	۱۸/۴۱%
۱۰	نیر	۷۲	۴۳۸۸	۴۱	۳۰۵۰	۵۱	۳۳۳۷	۱	۶۲	۱	۶۲	۲۱	۲۰۲۱	۲۲	۲۰۸۷	۷۰/۸۳	۳۹/۱%	۵۶/۳۰%
	جمع کل	۱۰۲۹	۱۰۷۴۷۳	۵۹۵	۸۵۵۷۲	۶۵۹	۸۷۹۸۰	۶۶	۱۹۸۲۵	۶۷	۲۲۹۷۳	۳۰۸	۶۲۸۳۱	۳۱۷	۶۳۸۵۹	۶۷/۸۹	۱۷/۷%	۱۱/۳۳%

ماخذ: بنیاد مسکن استان اردبیل - ۱۳۹۳

جامعه عشایری استان اردبیل را طوایف مختلف ایل شاهسون تشکیل داده اند قشربندی اجتماعی عشایر شاهسون به قرن ۱۲ هجری قمری مربوط می شود. شاهسونان در دو اتحادیه ایلی یا ال (طوایف مشکین شهر و اردبیل) متشکل شده بودند. در راس هر یک (ال بیگی) از سوی دولت مرکزی، مسئولیت حفظ نظام، وصول مالیات و تامین افواج ایلی را بر عهده داشت. ال یا ایل به چند طایفه تقسیم می شد. اداره طایفه به عهده بگ یا بیگ بود که از سوی ال بیگی منسوب می شد. هر طایفه به چند تیره تقسیم می شد. در وضع کنونی، تیره یک تقسیم بندی سیاسی و اداری است و در راس آن به جای بیگ آق سقل (ریش سفید) قرار دارد. ممکن است یک تیره چند آق سقل داشته باشد. هسته مرکزی تیره یک گروه نسبتاً بزرگی به نام (گوبک) است. گوبک معمولاً از ۲۰ تا ۳۰ خانوار که از سه تا شش پشت به نیای مشترکی می رسند، تشکیل شده است. گوبک یک اصطلاح درون تیره است و در تقسیمات ایلی مطرح نیست. نام تیره معمولاً از همین مبنای مشترک اشتقاق می یابد.

در استان اردبیل، اغلب روستاهای دشت مغان (شامل شهرستان های پارس آباد، بيله سوار و گرمی) قلمرو قشلاقی جامعه عشایر بوده اند، روستاهای قشلاقی بنا به تحولاتی که در منطقه بوجود آمده است (مانند احداث سد میل مغان، شبکه آبیاری و زهکشی، دریاچه مصنوعی شرکت آب منطقه ای و...) زمینه را برای اسکان عشایر و تبدیل اوبه ها به قشلاق و نهایتاً به روستا فراهم نموده است.

به طور کلی مشخصه اصلی جامعه عشایر وابستگی آنها به دام و مرتع است عشایر به عنوان جامعه ای متمایز از جوامع شهری و روستایی از دیر باز در کشور ما حائز اهمیت بوده و همواره در زمینه های مختلف اقتصادی، اجتماعی و سیاسی ایفای نقش نموده است*

بر اساس نتایج سرشماری عشایر کوچنده کشور در سال ۱۳۸۷ تعداد خانوارهای عشایر استان در دوره بیلاقی برابر با ۸۱۸۶ خانواده با ۴۳۲۹۶ نفر و تعداد خانوارهای عشایر استان در دوره قشلاقی ۱۲۸۱۸ خانوار با جمعیت ۶۶۵۳۲ نفر بوده است.

جدول (۱۱-۹) اطلاعات جمعیت عشایر استان اردبیل

دوره قشلاقی		دوره ییلاقی		سرشماری عشایر کوچنده
جمعیت	خانوار	جمعیت	خانوار	
۶۶۵۳۲	۱۲۸۱۸	۴۳۲۹۶	۸۱۸۶	سال ۱۳۸۷

ماخذ: مدیریت امور عشایر استان اردبیل - ۱۳۹۳

در طول سالهای ۱۳۹۰-۱۳۹۱ نسبت خانوارهای بهره مند از آب آشامیدنی به کل جمعیت عشایر استان اردبیل از ۶۴/۴۰ درصد به ۶۵/۷۶ درصد افزایش یافته است. بر اساس اطلاعات جدول شماره (۱۱-۱۰) تعداد خانوارهای بهره مند از آب آشامیدنی در سال ۱۳۹۰ برابر با ۸۲۵۵ خانوار بوده است که این رقم در سال ۱۳۹۱ به ۸۴۳۰ خانوار افزایش یافته است.

در طول سالهای مورد بررسی ۱۰۰ درصد جمعیت عشایر استان اردبیل شامل ۱۲۸۱۸ خانوار تحت پوشش خدمات پشتیبانی بوده اند.

در سال ۱۳۹۰ معادل ۴۴۰ خانوار عشایری معادل ۳/۴۳ درصد کل جمعیت عشایر استان در کانونهای توسعه اسکان یافته اند که این رقم در سال ۱۳۹۱ ثابت مانده است.

جدول (۱۱-۱۰) برخی شاخصهای مربوط به امور عشایر استان اردبیل در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

شاخص	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییرات ۱۳۹۱-۱۳۹۰
نسبت جمعیت اسکان یافته در کانونهای توسعه به کل جمعیت عشایر استان	خانوار	۴۴۰	۴۴۰	-
	درصد	۳/۴۳	۳/۴۳	-
تعداد خانوارهای بهره مند از آب آشامیدنی	خانوار	۸۲۵۵	۸۴۳۰	۲/۱۱
نسبت خانوارهای عشایر بهره مند از آب اشامیدنی به کل جمعیت عشایر استان	درصد	۶۴/۴۰	۶۵/۷۶	۱/۳۶
نسبت جمعیت عشایر تحت پوشش خدمات پشتیبانی به کل جمعیت عشایر استان	خانوار	۱۲۸۱۸	۱۲۸۱۸	-
	درصد	۱۰۰	۱۰۰	-

ماخذ: مدیریت امور عشایر استان اردبیل - ۱۳۹۳

فصل دوازدهم
آب، کشاورزی و منابع
طبیعی

۱۲- آب، کشاورزی و منابع طبیعی

۱۲-۱- بخش آب استان

الف) بررسی وضع موجود

استان اردبیل در محدوده دو حوزه آبریز سفید رود و ارس قرار گرفته است. از نظر تقسیم بندی زیرحوزه ای، استان اردبیل تمام یا بخشی از زیرحوزه های آیدوغموش، قزل اوزن، مرداب، تالش، آجی چای، ارس وسطی، دره رود و ارس سفلی را در بر می گیرد. مهمترین رودخانه های استان شامل قزل اوزن، بالهارود، آریاچای، هیرچای، قره سو، گرمی چای، آزادلوچای، بالخلوچای، قوری چای و نمین چای است.

الف): حوزه آبریز رودخانه ارس

این حوزه در منتهی الیه غربی حوزه آبریز دریای خزر قرار داشته و قسمتهایی از خاک ترکیه، جمهوری آذربایجان و قسمتهای شمالی استانهای آذربایجان شرقی و اردبیل ایران را در بر می گیرد. وسعت حوزه آبریز آن به حدود ۳۸۶۰۰ کیلومترمربع بالغ می گردد که تقریباً ۳۲۵۰۰ کیلومترمربع آن را مناطق کوهستانی و مرتفع و مابقی آن را مناطق هموار و کوهپایه ها تشکیل می دهد. این حوزه در تقسیم بندی هیدرولوژیکی ایران جزو سیستم آبریز بزرگ دریای خزر بوده و شهرهای ماکو، خوی، جلفا، مرند، مشکین شهر و اردبیل از کانونهای مهم شهری آن می باشند.

رودخانه ارس زهکش اصلی این منطقه بوده و در حدود ۴۳۰ کیلومتر از مرز مشترک ایران و جمهوری های آذربایجان و ارمنستان را تشکیل می دهد.

ب): حوزه آبریز سفیدرود

حوزه آبریز سفیدرود بخشی از سیستم آبریز بزرگ دریای خزر بوده و در محدوده استانهای آذربایجان (شرقی-غربی)، کردستان، همدان، زنجان، تهران و گیلان قرار داشته و شامل مناطق مرتفع و پرشیب، تپه های کم ارتفاع (تپه ماهوری) و دره های عمیق می باشد. قله های مرتفع تخت سلیمان و سهند با ارتفاع ۴۸۲۱ و ۳۷۰۷ متر در منتهی الیه شرقی و شمال کوههای کردستان در غرب آن قرار دارد. مساحت حوزه آبریز حدود ۶۷۰۰۰ کیلومترمربع بوده و رودخانه سفیدرود، قزل اوزن و شاهرود و شاخه های دیگر این رودخانه ها، زهکشی آبهای سطحی این منطقه نسبتاً پهناور را انجام می دهند.

از سطح این حوزه، حدود ۵۱۶۰۰ کیلومترمربع آن را مناطق کوهستانی و ۱۵۴۰۰ کیلومترمربع باقی مانده رادشت ها و کوهپایه ها تشکیل می دهند.

شهرهای زنجان، میانه، رودبار، منجیل، طالقان، خلخال، هشترود، ماه نشان، بیجار و دیواندره از شهرهای مهم واقع در این حوزه به حساب می آیند.

(ج): حوزه مستقل دریای خزر

برخی از جریانات سطحی واقع در محدوده شهرستان گرمی در شمال شرقی استان اردبیل به صورت مستقل از رودخانه ارس وارد دریای خزر می شوند*

۱۲-۱-۱-بیان منابع و مصارف آب در استان اردبیل

منابع-

با توجه به اطلاعات دریافت شده از شرکت آب منطقه ای استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ ظرفیت بالقوه منابع آب استان در حدود ۳۱۳۶/۳۱۷ میلیون متر مکعب بوده که از این مقدار ۱۷۷۶/۹۴ میلیون متر مکعب بهره برداری شده است.

از کل ظرفیت بالقوه آب استان در سال مذکور ۴/۳۱۷ میلیون متر مکعب مربوط به آبهای زیر زمینی و ۳۱۳۲ میلیون متر مکعب مربوط به آبهای سطحی بوده است.

مصارف-

از کل ظرفیت بالقوه شناخته شده منابع آب استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ در حدود ۱۷۷۶/۹۴ میلیون متر مکعب در بخشهای مختلف مورد استفاده قرار میگیرد که میزان مصارف در این بخشها به شرح ذیل میباشد: میزان مصرف بخش کشاورزی از منابع آب زیرزمینی ۲۱۹/۰۷ میلیون متر مکعب، از منابع آب سطحی ۱۴۸۳ میلیون متر مکعب، و در کل میزان مصرف این بخش در حدود ۱۷۰۲/۰۷ میلیون متر مکعب بوده است. میزان مصرف بخش صنعت از منابع آب زیرزمینی ۱۲/۲ میلیون متر مکعب، از منابع آب سطحی ۰/۱۱ میلیون متر مکعب، و در کل میزان مصرف این بخش در حدود ۱۲/۳۱ میلیون متر مکعب بوده است. میزان مصرف شرب عمومی از منابع آب زیرزمینی ۳۷/۰۵۲ میلیون متر مکعب، از منابع آب سطحی ۲۵/۰۴ میلیون متر مکعب و در کل میزان مصرف این بخش در حدود ۶۲/۵۶ میلیون متر مکعب بوده است.

*مطالعات آمایش استان اردبیل- منابع ارضی ۱۳۹۲

جدول (۱۲-۱) میزان مصارف آب استان به تفکیک نوع مصرف و نوع تامین آن

(میلیون متر مکعب)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	شرح	
۲۱۹/۱۷	۲۱۸/۰۲	کشاورزی	آب زیرزمینی
۱۲/۲	۱۱/۶۷	صنعت	
۳۷/۵۲	۳۷/۳۲	شرب عمومی	
۲۶۸/۷۹	۲۶۷/۰۱	جمع	
۱۴۸۳	۱۴۸۳	کشاورزی	آب سطحی
۰/۱۱	۰/۱۱	صنعت	
۲۵/۰۴	۲۵/۰۴	شرب عمومی	
۱۵۰۸/۱۵	۱۵۰۸/۱۵	جمع	
۱۷۰۲/۰۷	۱۷۰۱/۰۷	کشاورزی	کل
۱۲/۳۱	۱۱/۷۸	صنعت	
۶۲/۵۶	۶۲/۳۶	شرب عمومی	
۱۷۷۶/۹۴	۱۷۷۵/۱۶	جمع	

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

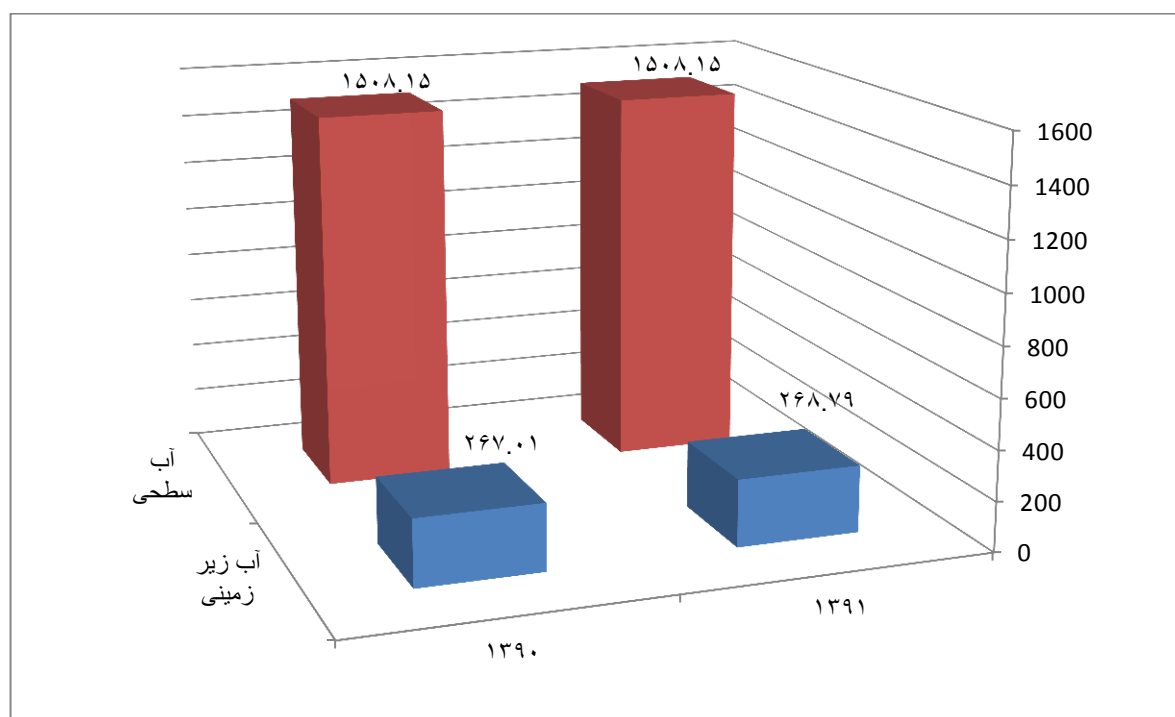
جدول (۱۲-۲) میزان آب بالقوه و میزان بهره برداری آبهای استان به تفکیک نوع آن

(میلیون متر مکعب)

۱۳۹۱	۱۳۹۰	شرح	
۴/۳۱۷	۷/۵۰۷	ظرفیت بالقوه شناخته شده	آب زیرزمینی
۲۶۸/۷۹	۲۶۷/۰۱	میزان بهره برداری	
۳۱۳۲	۳۱۳۲	ظرفیت بالقوه شناخته شده	آب سطحی
۱۵۰۸/۱۵	۱۵۰۸/۱۵	میزان بهره برداری	
۳۱۳۶/۳۱۷	۳۱۳۹/۵۰۷	ظرفیت بالقوه شناخته شده	کل
۱۷۷۶/۹۴	۱۷۷۵/۱۶	میزان بهره برداری	

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

نمودار (۱-۱۲) مقایسه میزان مصارف آب سطحی و زیر زمینی در استان در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ (میلیون متر مکعب)



۱۲-۱-۲- منابع آبهای سطحی استان

رودخانه های اصلی جاری در استان اردبیل، شامل: ارس چای، قره سو، بالخلوچای، قوری چای، قزل اوزن، بلغارچای و اهرچای است.

بخش جنوبی استان که شامل واحد هیدرولوژیک آرپاجای است در محدوده حوزه آبریز قزل اوزن قرار گرفته است. بخشهای مرکزی استان که شامل واحدهای هیدرولوژیک اهرچای، قره سوی علیا و قره سوی سفلی است، در محدوده حوزه آبریز دره رود قرار دارد. بخشهای شمالی استان که مشتمل بر واحدهای هیدرولوژیک بالهارود، دره رود و مغان است، در محدوده حوزه های آبریز ارس و دره رود قرار گرفته است.*

بر اساس آمار ارائه شده از طرف شرکت آب منطقه ای استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ مصرف آبهای سطحی استان از طریق ۴۸ سد مهم، ۴ شبکه آبیاری و زهکشی و ۳ ایستگاه پمپاژ آب تامین میشود. به منظور استفاده از ظرفیت بالقوه آبهای سطحی استان در سال ۱۳۹۱ تعداد ۷ دهنه سد با میزان ظرفیت تنظیمی ۳۴۷/۵۳ میلیون متر مکعب و ۲ شبکه آبیاری در دست مطالعه و یا در حال اجرا میباشند که بابه بهره برداری رسیدن این طرحها ضریب بهره برداری از منابع آبهای استان بالاتر رفته و از فشار بر سفره های آب زیر زمینی کاسته خواهد شد.

*مطالعات آمایش استان اردبیل - منابع ارضی - ۱۳۹۲

جدول (۱۲-۳) مشخصات شبکه های آبیاری و زهکشی در حال مطالعه استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

ردیف	نام طرح (مطالعاتی)	نام شهرستان	منبع تامین آب	سطح اراضی خالص (هکتار)	وضعیت اجرای طرح
۱	شبکه آبیاری و زهکشی ایوریق	اردبیل	سد ایوریق	۶۱۲	کلیه شبکه ها جزء طرحهای مطالعاتی بوده که سد آنها نیز در حال مطالعه می باشند. (به غیر از سدهای عنبران - عمارت - تازه کند - کله سر که در حال اجرا می باشند).
۲	شبکه آبیاری و زهکشی اندبیل	خلخال	سد اندبیل	۲۳۵	
۳	شبکه آبیاری و زهکشی هشتجین	خلخال	سد هشتجین	۹۲۰	
۴	شبکه آبیاری و زهکشی نیاخرم	اردبیل	سد نیاخرم	۱۱۱۲	
۵	شبکه آبیاری و زهکشی سنگ آباد	کوثر	سد سنگ آباد	۲۰۴۰	
۶	شبکه آبیاری و زهکشی زرج آباد	کوثر	سد زرج آباد	۴۰۷	
۷	شبکه آبیاری و زهکشی مرشت	کوثر	سد مرشت	۳۹۰	
۸	شبکه آبیاری و زهکشی تبریزک (نیلق)	کوثر	سد نیلق	۷۲۵	
۹	شبکه آبیاری و زهکشی زاویه کرد	کوثر	سد زاویه کرد	۴۲۰	
۱۰	شبکه آبیاری و زهکشی دره بیگلو	مشگین شهر	سد دره بیگلو	۱۰۰	
۱۱	شبکه آبیاری و زهکشی خلیفه لو	مشگین شهر	سد خلیفه لو	۱۰۰	
۱۲	شبکه آبیاری و زهکشی قره گل	مشگین شهر	سد قره گل	۳۰۰	
۱۳	شبکه آبیاری و زهکشی علمدار	مشگین شهر	سد علمدار	۱۰۰	
۱۴	شبکه آبیاری و زهکشی اهل ایمان	مشگین شهر	سد اهل ایمان	۳۵۰۰	
۱۵	شبکه آبیاری و زهکشی تازه کند	گرمی	سد تازه کند	۱۰۰۰	
۱۶	شبکه آبیاری و زهکشی زیوه	پارس آباد	سد زیوه	۵۰۰	
۱۷	شبکه آبیاری و زهکشی دیکدش	پارس آباد	سد دیکدش	۳۰۰۰	
۱۸	شبکه آبیاری و زهکشی عمارت	گرمی	سد عمارت	۱۹۷۰۰	
۱۹	شبکه آبیاری و زهکشی بیله سوار	بیله سوار	سد بیله سوار	۴۰۰۰	
۲۰	شبکه آبیاری و زهکشی عنبران	نمین	سد عنبران	۲۲۰	
۲۱	شبکه آبیاری و زهکشی حوضه بالهارود	گرمی - بیله سوار	سد کله سر	۹۰۰	
	جمع			۴۰۲۸۱	

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول (۱۲-۴) مشخصات شبکه های آبیاری و زهکشی در حال اجرای استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

ردیف	نام طرح (اجرایی)	نام شهرستان	منبع تامین آب	سطح اراضی خالص (هکتار)	وضعیت اجرای طرح
۱	شبکه آبیاری و زهکشی سبلان	مشگین شهر	سد سبلان	۱۵۰۰۰	۵/۳۴%
۲	شبکه آبیاری و زهکشی گیوی	کوثر	سد گیوی	۷۸۵۰	۲/۱۲%
۳	شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین	پارس آباد	سد خدا آفرین	۶۲۰۰۰	۲/۲۸%
۴	شبکه آبیاری و زهکشی احمد بیگلو	مشگین شهر	سد احمد بیگلو	۳۸۵۰	۵/۱۲%
	جمع			۸۸۷۰۰	

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول (۱۲-۵) مشخصات شبکه های آبیاری و زهکشی در حال بهره برداری استان در سال ۱۳۹۱

نام شبکه	محل اجرای طرح	منبع تأمین آب	اراضی تحت پوشش (هکتار)	وضعیت اجرای طرح
یامچی	اردبیل	سد یامچی	۶۵۳۶	در حال بهره برداری
مغان	پارس آباد	سد ارس	۶۸۹۰۵	در حال بهره برداری
سقزچی	نمین	سد سقزچی	۳۶۲	در حال بهره برداری
قوریچای	اردبیل	سد قوری چای	۱۸۵۶	در حال بهره برداری

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول (۱۲-۶) وضعیت کلی سدهای مهم در حال بهره برداری در سال ۱۳۹۱

ملاحظات	وضعیت شبکه ۳ و ۴ (هکتار)			وضعیت شبکه درجه ۱ و ۲ (هکتار)			میزان ظرفیت تنظیمی آب (میلیون مترمکعب)	سال ساخت		نام محل	نام سد	ردیف	
	در حال بهره برداری	در حال اجرا	اجرا شده	در حال بهره برداری	در حال اجرا	اجرا شده		خاتمه	شروع				
				دردست بهره برداری			۲۲۰۰	۱۳۷۵	۱۳۶۹	۱۹	اردبیل	قورچیچای	۱
				ندارد			۱۲۰۰	۱۳۶۶	۱۳۶۲	۹	اردبیل	نئور	۲
				ندارد			۲۰۰	۱۳۶۵	۱۳۶۲	۳	اردبیل	کمی آباد	۳
				ندارد			۱۲۰	۱۳۶۳	۱۳۶۲	۲/۱	اردبیل	اسکی شهر	۴
				ندارد			۸۰	۱۳۶۵	۱۳۶۲	۶۵/۰	اردبیل	آلوچه ۱	۵
				ندارد			۱۸۰	۱۳۶۳	۱۳۶۲	۴/۱	اردبیل	آلوچه ۲	۶
				ندارد			۱۰۰	۱۳۷۷	۱۳۷۵	۷/۰	اردبیل	زر بیل	۷
				ندارد			۶۰	۱۳۷۵	۱۳۷۴	۴۵/۰	اردبیل	کوهساره	۸
				ندارد			۵۰۰	۱۳۷۴	۱۳۷۰	۵	اردبیل	پيله سهران	۹
				ندارد			۱۰۰۰	۱۳۸۰	۱۳۷۵	۵/۹	اردبیل	شورابیل	۱۰
				ندارد			۳۰	۱۳۷۱	۱۳۷۰	۲/۰	اردبیل	ینگجه ملامحمد	۱۱
				ندارد			۴۰	۱۳۶۴	۱۳۶۳	۳/۰	اردبیل	کل تپه رضی	۱۲
				ندارد			۱۰۰	۱۳۶۴	۱۳۶۳	۷/۰	اردبیل	نوشهر	۱۳
				ندارد			۱۵۰	۱۳۶۵	۱۳۶۴	۵/۱	اردبیل	پیر آلقیر	۱۴
				ندارد			۳۰	-	-	۲/۰	اردبیل	شیخ احمد	۱۵
				ندارد			-	-	۱۳۷۳	۴	اردبیل	زمرم	۱۶
				ندارد			۸۰	-	-	۱۵/۰	اردبیل	تازه کند محمدیه	۱۷

ادامه جدول شماره (۱۲-۶) وضعیت کلی سدهای مهم در حال بهره برداری در سال ۱۳۹۱

ردیف	نام سد	نام محل	میزان ظرفیت تنظیمی آب (میلیون مترمکعب)	سال ساخت		میزان سطح اراضی پایاب سد (هکتار)	وضعیت شبکه درجه ۱ و ۲ (هکتار)			ملاحظات
				شروع	خاتمه		اجرا شده	در حال بهره برداری	در حال اجرا	
۱۸	کرده ده	سرعین	۲/۰	۱۳۶۵	۱۳۶۶	۳۰	ندارد			
۱۹	یامچی	نیر	۵/۹۴	۱۳۷۵	۱۳۸۲	۱۵۰۰۰	دردست بهره برداری			
۲۰	سرخاب	نیر	۲/۱	۱۳۷۸	۱۳۸۷	۲۰۰	ندارد			
۲۱	مستان آباد	نیر	۴۵/۰	۱۳۷۱	۱۳۷۲	۶۰	ندارد			
۲۲	اینانو	نیر	۵/۱	۱۳۶۳	۱۳۶۴	۱۵۰	ندارد			
۲۳	سبلان	مشگین شهر	۱۱۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۵۰۰۰	دردست اجرا			
۲۴	بیگ باغلو	مشگین شهر	۷/۲	۱۳۸۰	۱۳۸۵	۳۰۰	ندارد			
۲۵	قره قیه	مشگین شهر	۲/۳	۱۳۷۳	۱۳۷۸	۴۲۰	ندارد			
۲۶	مزرعه جهان	مشگین شهر	۸/۰	۱۳۶۵	۱۳۶۸	۱۰۰	ندارد			
۲۷	دوشانلو	مشگین شهر	۳۵/۰	۱۳۶۲	۱۳۶۵	۵۰	ندارد			
۲۸	قصابه	مشگین شهر	۴/۰	۱۳۷۳	۱۳۷۶	۵۰	ندارد			
۲۹	ینگجه مشگین	مشگین شهر	۵/۰	۱۳۷۲	۱۳۷۶	۷۰	ندارد			
۳۰	ارباب کندی	مشگین شهر	۲/۰	۱۳۶۷	۱۳۷۰	۳۰	ندارد			
۳۱	طاووس گلی	مشگین شهر	۵/۴	۱۳۶۴	۱۳۶۵	۱۵۰	ندارد			
۳۲	انار	مشگین شهر	۲/۱	۱۳۶۷	۱۳۶۸	۱۵۰	ندارد			
۳۳	لنج آباد	مشگین شهر	۶۵/۰	۱۳۶۴	۱۳۶۵	۱۰۰	ندارد			

ادامه جدول شماره (۱۲-۶) وضعیت کلی سدهای مهم در حال بهره برداری در سال ۱۳۹۱

ردیف	نام سد	نام محل	میزان ظرفیت تنظیمی آب (میلیون مترمکعب)	سال ساخت		میزان سطح اراضی پایاب سد (هکتار)	وضعیت شبکه درجه ۱ و ۲ (هکتار)			ملاحظات
				شروع	خاتمه		اجرا شده	در حال بهره برداری	در حال اجرا	
۳۴	اینچه نو	مشگین شهر	۵/۰	-	-	-	ندارد			
۳۵	خورشید آباد	مشگین شهر	۴۱۵/۰	۱۳۸۳	۱۳۸۹	۴۵۰	ندارد			
۳۶	لیکوان	کوثر	۷/۳	۱۳۷۶	۱۳۸۰	۴۱۰	ندارد			
۳۷	قره قشلاق	کوثر	۵/۰	۱۳۷۳	۱۳۷۴	۷۰	ندارد			
۳۸	ایلخچی	کوثر	۷/۰	۱۳۷۴	۱۳۷۷	۲۵	ندارد			
۳۹	سکر آباد	کوثر	۲/۱	۱۳۶۵	۱۳۷۰	۲۸۰	ندارد			
۴۰	پرستلو	کوثر	۶/۰	۱۳۶۴	۱۳۶۸	۱۲۰	ندارد			
۴۱	گنجگاه	کوثر	۶/۰	۱۳۵۹	۱۳۶۴	۷۵	ندارد			
۴۲	هریس	کوثر	۴/۰	۱۳۵۹	۱۳۶۱	۵۰	ندارد			
۴۳	گیلارلو	گرمی	۴/۸	۱۳۶۷	۱۳۷۳	تامین آب شرب شهر	ندارد			
۴۴	بوذجه	گرمی	۹/۱	-	۱۳۷۹	۷۰	ندارد			
۴۵	سقزچی	نمین	۶۵/۳	۱۳۷۸	۱۳۸۰	۳۶۰	در دست بهره برداری			
۴۶	سوها	نمین	۲/۰	۱۳۶۴	۱۳۶۴	۳۰	ندارد			
۴۷	آق زمان	نمین	۴/۰	۱۳۶۴	۱۳۶۵	۵۰	ندارد			
۴۸	سربند	نمین	۸/۰			۱۲۰	ندارد			

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول (۱۲-۷) وضعیت کلی سدهای مهم در حال اجرای استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

ردیف	نام طرح	نام شهرستان	میزان ظرفیت تنظیمی (میلیون مترمکعب)	سال ساخت (طبق موافقتنامه)		میزان سطح اراضی (هکتار)	وضعیت شبکه درجه ۱ و ۲ (هکتار)			وضعیت شبکه درجه ۳ و ۴ (هکتار)			ملاحظات (پیشرفت فیزیکی سد)
				شروع	خاتمه		اجرا	در حال اجرا	در حال بهره برداری	اجرا	در حال بهره برداری	در حال بهره برداری	
۱	سد عمارت	گرمی	۲۳۰	۱۳۸۵	۱۳۹۴	۱۹۷۰۰	در حال مطالعه			-	-	-	٪۲۳
۲	سد احمد بیگلو	مشگین	۱۸/۲۳	۱۳۸۸	۱۳۹۴	۳۶۰۰	-	۳۸۵۰	-	-	-	-	٪۴۰
۳	سد تازه کند	گرمی	۸/۵	۱۳۹۱	۱۳۹۴	۱۰۰۰	در حال مطالعه			-	-	-	٪۷۰
۴	سد کله سر	گرمی	۵/۸	۱۳۸۷	۱۳۹۲	۹۰۰	در حال مطالعه			-	-	-	٪۳۰
۵	سدبفراجرد	خلخال	۶	۱۳۸۷	۱۳۹۳	۲۰۰	-	-	-	قسمت عمده هدف آب شرب خلخال			٪۶۲
۶	سد گیوی	کوثر	۷۶	۱۳۸۲	۱۳۹۳	۷۸۵۰	-	۷۸۵۰	-	-	-	-	٪۸۵
۷	سد عنبران	نمین	۳	۱۳۹۱	۱۳۹۳	۲۲۰	در حال مطالعه			-	-	-	٪۸
جمع						۲۳۴۷۰							-

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول (۱۲-۸) مشخصات طرح های پمپاژ استان در سال ۱۳۹۱

نام طرح	محل اجرای طرح (نام شهرستان)	آب قابل تنظیم (میلیون متر مکعب)	اراضی تحت پوشش (هکتار)	وضعیت اجرای طرح
نمپیل	خلخال	۰/۲۶	۱۱۰	در حال بهره برداری
کلور		۰/۴۶	۷۰	در حال بهره برداری
مزرعه		۰/۲۲	۱۰۰	در حال بهره برداری

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

۱۲-۱-۳- منابع آبهای زیر زمینی

براساس آمارارایه شده توسط شرکت آب منطقه ای استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ در حدود ۲۶۸/۷۹ میلیون متر مکعب آب از سفره های زیر زمینی آب استان بهره برداری شده است و ظرفیت بالقوه منابع آبهای زیرزمینی که در محدوده سیاسی استان اردبیل قرار دارد برابر با ۴/۳۱۷ میلیون متر مکعب می باشد. بطوری که ۱۱۵۵ حلقه چاه عمیق و ۳۴۰۱ حلقه چاه نیمه عمیق، ۲۷۴ رشته قنات و ۴۲۴۳ دهنه چشمه در استان اردبیل وجود دارند.

طی جدول شماره (۱۲-۱-۱۰) تعداد منابع آبهای زیرزمینی استان اردبیل نشان داده شده است. براساس بررسیهای انجام شده، از مجموع ۲۶۸/۷۹ میلیون مترمکعب حجم بهره برداری سالیانه از منابع آبهای زیرزمینی استان اردبیل، در حدود ۲۱۹/۰۷ میلیون مترمکعب در سال به مصارف کشاورزی، ۱۲/۲ میلیون مترمکعب در سال به مصارف صنعت و ۳۷/۵۲ میلیون مترمکعب در سال به مصارف شرب عمومی تخصیص می یابند.

بنابراین، می توان اذعان داشت که در حدود ۵۰ / ۸۱ درصد از حجم آب مصرفی منابع آبهای زیرزمینی به مصارف کشاورزی، ۴/۵۳ به مصارف صنعتی و ۱۳/۹۵ درصد نیز به مصارف شرب عمومی تخصیص یافته است.

جدول (۹-۱۲) میزان مصارف آب زیر زمینی استان

میلیون متر مکعب

عنوان	سال	شرب	صنعت	کشاورزی
استان	۱۳۹۰	۳۷/۳۲	۱۱/۶۷	۲۱۸/۰۲
	۱۳۹۱	۳۷/۵۲	۱۲/۲	۲۱۹/۰۷

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول (۱۰-۱۲) منابع آب زیر زمینی استان

تعداد

عنوان	سال	چاه عمیق (حلقه)	چاه نیمه عمیق (حلقه)	قنات (رشته)	چشمه (دهنه)
استان	۱۳۹۰	۱۱۳۱	۳۳۳۱	۲۷۴	۴۲۴۳
	۱۳۹۱	۱۱۵۵	۳۴۰۱	۲۷۴	۴۲۴۳

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول (۱۱-۱۲) شاخص های عمومی بخش آب استان

درصد

عنوان	سال	نسبت آبهای ذخیره شده به سطحی	شاخص بهره برداری از آبهای سطحی	شاخص بهره برداری از آبهای زیر زمینی
استان	۱۳۹۰	۶۳/۳	۴۸/۲	۸۹/۶
	۱۳۹۱	۶۳/۳	۴۸/۲	۹۰/۲

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول (۱۲-۱۲) وضعیت منابع آب زیر زمینی استان به تفکیک شهرستان در پایان سال ۱۳۹۱

شهرستان	تعداد چاه عمیق (حلقه)	تعداد چاه نیمه عمیق (حلقه)	تعداد قنات (رشته)	تعداد چشمه (چشمه)
اردبیل	۸۱۱	۱۰۳۸	۴۸	۲۳۴
بيله سوار	۰	۳۶	۰	۵۹
پارس آباد	۴	۴۳	۰	۰
خلخال	۴	۱۴۴	۷	۱۳۷۸
کوثر	۳	۲۵۸	۱۷	۱۰۰۵
سرعین	۱۱	۲۴	۵	۱۴۴
مشگین شهر	۱۸۱	۹۳۵	۱۳۶	۷۵۷
مغان (گرمی)	۴	۱۲۳	۲۶	۲۶۸
نیر	۲	۲۱۳	۶	۳۱۴
نمین	۱۳۵	۵۸۷	۲۹	۸۴
جمع	۱۱۵۵	۳۴۰۱	۲۷۴	۴۲۴۳

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول (۱۳-۱۲) مشخصات محدوده های مطالعاتی و وضعیت سفره های آب زیر زمینی استان در سال ۱۳۹۱

نام محدوده های مطالعاتی	وسعت (کیلومتر مربع)	میزان برداشت سالانه (میلیون متر مکعب)	افت متوسط سالانه (میلی متر)
اردبیل	۴۵۹۲۸	۲۱۳/۳۱	۲۷
خلخال و طارم	۳۹۰۷/۳	۲۷/۹۴	-
مشگین	۳۲۸۲	۳۰/۳	-
مغان و پارس آباد	۵۸۰۱	۷/۲۴	-

ماخذ: شرکت آب منطقه ای استان اردبیل - ۱۳۹۳

نقشه وسعت استان در محدوده مطالعات فومنتات و طالش واقع شده است .
وسعت استان در قالب محدوده ها ۱۷۷۷۳ کیلومتر مربع براساس نقشه های وزارت نیرو
میزان برداشت مربوط به چشمه، قنات و چاه می باشد.

۱۲-۲- کشاورزی و منابع طبیعی

۱۲-۲-۱- وضعیت کلی کشاورزی استان

بخش کشاورزی و منابع طبیعی به دلیل برخورداری از پتانسیل صادرات محصولات و نقش حیاتی در تامین غذایی جمعیت کشور با اتکا به منابع داخلی از مهم ترین بخشهای اقتصادی کشور می باشد.

این بخش در استان به لحاظ دارا بودن توانمندیهای قابل توجه در منابع و عوامل تولید از جمله وجود بیش از ۷۷۶۳۳۳ هکتار اراضی مستعد کشاورزی، نزولات آسمانی مناسب و منابع آبهای قابل استحصال، اقلیمهای متنوع آب و هوایی با قابلیت تولید محصولات گرمسیری و سردسیری، منابع طبیعی تجدید شونده شامل جنگلهای مراتع، تنوع ذخایر ژنتیکی، داشتن منابع طبیعی و مصنوعی مستعد برای آبیاری پروری، کارشناسان مجرب و بهره برداران و تولید کنندگان پرکار و متعهد توانسته است با تکیه بر رشد مستمر، جایگاه مناسبی در کشور کسب نماید. این منابع و عوامل تولید امکان فعالیت در اکثریت زیر بخشهای کشاورزی اعم از زراعت، باغبانی، دام و طیور، زنبور عسل و شیلات را در استان فراهم ساخته است. قابلیت های بخش کشاورزی و منابع طبیعی استان را می توان وجود دشتهای حاصلخیز و مستعد مغان، اردبیل و مشگین شهر و وجود تنوع آب و هوایی و منابع آب و خاک و مراتع برای انواع فعالیت های کشاورزی و دامداری و پرورش آبزیان و زنبور عسل و نژادهای مستعد دام بومی در منطقه و نیز وجود مردمان سختکوش و با تجربه در زمینه های مختلف کشاورزی بر شمرد.

استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ در شاخص تولید عدس رتبه دوم، تولید سیب زمینی رتبه دوم، تولید سویا رتبه سوم، تولید کلزا رتبه سوم، تولید جو دیم رتبه چهارم، تولید ذرت دانه ای رتبه پنجم، تولید یونجه و اسپرس رتبه ششم، تولید گندم دیم رتبه ششم و تولید گندم آبی رتبه هفتم کشور را به خود اختصاص داده است.

در زمینه تولیدات دامی نیز این استان در سال ۱۳۹۱ جایگاه مناسبی در سطح کشور داشته است به طوری که در شاخص تعداد کندوی عسل مدرن رتبه سوم، کندوی عسل بومی رتبه هفتم و در شاخص تعداد جمعیت دامی گاو میش و گاو دورگ رتبه پنجم کشور را دارا بوده است.

جدول (۱۲-۱۴) مقایسه سطح زیر کشت و میزان تولید محصولات عمده کشاورزی در استان اردبیل و کشور
در سال ۱۳۹۱

میزان تولید (تن)			سطح زیر کشت (هکتار)			محصول
رتبه در کشور	سهم از کشور (درصد)	میزان تولید (تن)	رتبه در کشور	سهم از کشور (درصد)	مساحت	
۷	۳/۸	۳۲۸۸۹۸	۱۱	۳	۸۳۴۰۰	گندم آبی
۶	۷/۹	۴۱۱۴۶۷	۷	۶/۵	۲۸۵۰۰۰	گندم دیم
۹	۳/۲	۹۱۶۲۴	۹	۳/۹۶	۲۶۱۸۴	جو آبی
۴	۱۰	۸۵۷۴۵	۳	۹	۷۲۶۱۰	جو دیم
۱۰	۱/۲	۳۴۷۰	۱۱	۱	۵۸۳۵	نخود
۲	۲۲/۳	۲۰۳۴۳	۲	۱۸/۷	۳۲۶۱۲	عدس
۲	۹/۴	۸۵۶۴۴۱	۲	۱۰/۷	۲۳۹۰۱	سیب زمینی
۲۱	۰/۲	۳۸۷۳	۱۷	۰/۵	۱۱۰	پیاز
۶	۵/۴	۳۰۹۵۴۹	۵	۸/۶	۵۱۸۲۰	یونجه و اسپرس
۵	۴/۸	۱۰۳۱۶۰	۶	۶/۷	۱۶۹۰۹	ذرت دانه ای
۳	۱۱	۱۸۵۴۸	۳	۱۰/۵	۸۰۴۰	سویا
۳	۱۴	۲۸۴۴۸	۳	۱۲/۸	۱۵۵۴۳	کلزا

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل-۱۳۹۳

جدول (۱۲-۱۵) مقایسه اقلام دامی در استان و کشور در سال ۱۳۹۱

رتبه	درصد به کشور	تعداد	عنوان
۷	۴۴/۴	۲۴۴۵۷۳۵	گوسفند و بره
۱۷	۵۵/۱	۳۳۲۵۳	گاو اصیل
۵	۵/۴	۱۲۶۹۱۴	گاو دورگ
۷	۶۶/۴	۲۴۰۴۲۶	گاو بومی
۵	۴/۵	۱۶۱۷۲۶	گاومیش
۷	۷/۰	۲۷۷۲	کندوی عسل بومی
۳	۶/۱۲	۲۶۶۸۰۷	کندوی عسل مدرن
۱۶	۹۲/۰	۶۷۸۹۸۰	ظرفیت مرغداری تخم گذار

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل-۱۳۹۳

۱۲-۲-۲- اراضی کشاورزی

بر اساس داده های سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل مساحت اراضی زیر کشت محصولات سالانه و دائمی استان در سال زراعی ۱۳۹۱-۱۳۹۰ بالغ بر ۷۷۶۳۳۳ هکتار بوده که حدود ۴۳/۶۱ درصد از کل وسعت استان را تشکیل می دهد. از کل مساحت اراضی زیر کشت در استان حدود ۲۶۰۸۵۳ هکتار (۳۳/۶۰ درصد) به صورت آبی و ۵۱۵۴۸۰ هکتار (۶۶/۴۰ درصد) به صورت دیم کشت شده است. با توجه به سهم بالای اراضی کشاورزی زیر کشت دیم در استان از کل اراضی کشاورزی بدیهی است که زمان، نحوه و میزان نزولات آسمانی در طول سال تاثیر زیادی را بر مجموع عملکرد کشاورزی استان خواهد داشت.

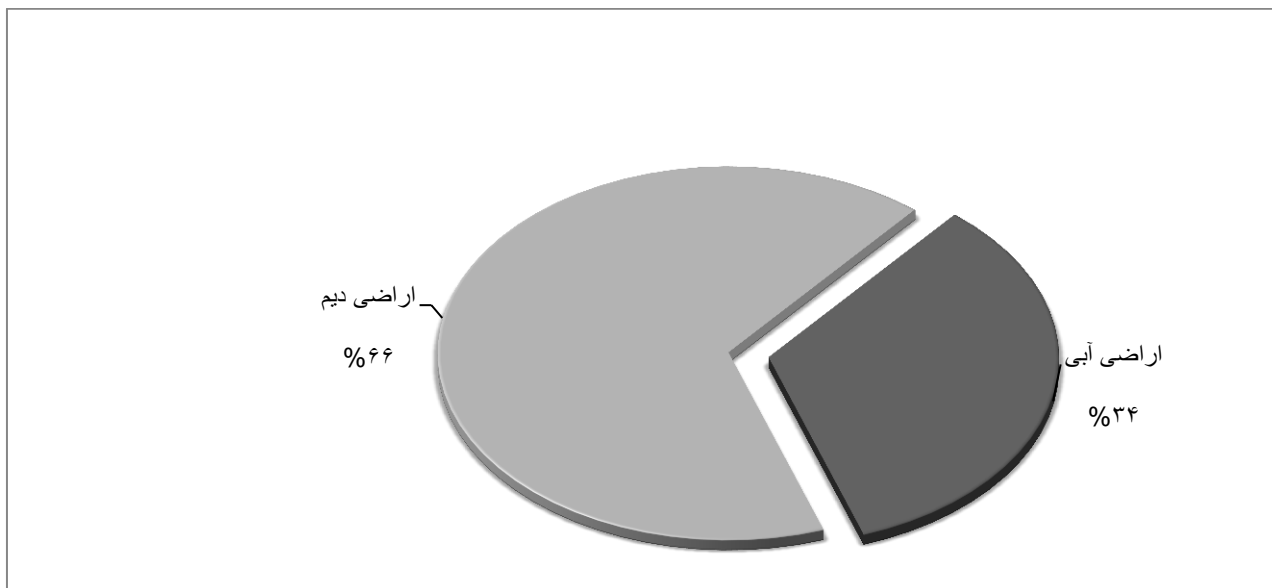
در سال زراعی ۱۳۹۱-۱۳۹۰ حدود ۶۴۴۶۱۳ هکتار از اراضی کشاورزی استان به محصولات زراعی و ۳۶۹۳۱ هکتار از اراضی کشاورزی استان به محصولات باغی شامل باغات مثمر و باغات غیر مثمر اختصاص یافته است. به عبارت دیگر ۸۳/۰۳ درصد از اراضی کشاورزی استان به محصولات زراعی و ۴/۷۵ درصد کل اراضی کشاورزی استان به محصولات باغی اختصاص یافته است. ۱۲/۲۰ درصد از زمینهای زراعی استان نیز به صورت آیش باقی مانده است.

جدول (۱۲-۱۶) مقایسه اراضی آبی و دیم طی سالهای زراعی ۱۳۹۰-۱۳۸۹ و ۹۱-۱۳۹۰

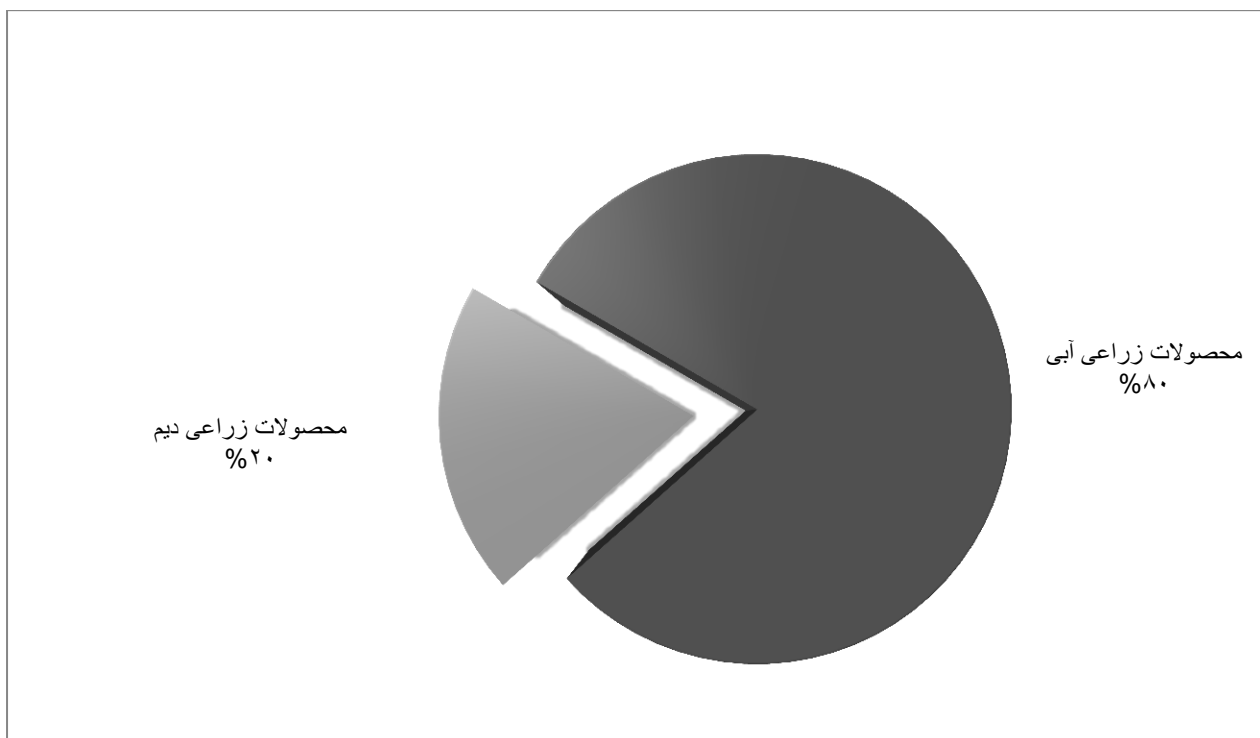
سال زراعی	۱۳۹۰ - ۱۳۸۹	۱۳۹۱ - ۱۳۹۰	درصد تغییرات سال ۱۳۹۱ نسبت به سال قبل	
اراضی آبی (هکتار)	اراضی زراعی	۲۲۳۸۵۸	۲۲۴۸۶۵	۴۵/۰
	آیش	۰	۰	۰
	باغات مثمر	۳۱۷۶۴	۳۲۶۷۸	۸۸/۲
	باغات غیر مثمر	۳۲۷۸	۳۳۱۰	۹۸/۰
	جمع	۲۵۸۹۰۰	۲۶۰۸۵۳	۷۵/۰
اراضی دیم (هکتار)	اراضی زراعی	۴۲۰۲۰۰	۴۱۹۷۴۸	۱۱/-۰
	آیش	۹۵۶۰۰	۹۴۷۸۹	۸۵/-۰
	باغات مثمر	۱۱۵۹	۹۴۳	-۲۳
	جمع	۵۱۶۹۵۹	۵۱۵۴۸۰	۲۸/-۰
جمع کل اراضی آبی و دیم				
	۷۷۵۸۵۹	۷۷۶۳۳۳	۰۶/۰	
تولیدات (هزار تن)	زراعی	۲۸۲۳۱۹۰	۲۹۱۴۱۵۵	۲/۳
	باغی	۲۴۴۳۵۵	۳۲۰۶۹۲	۳۱
	جمع	۳۰۶۷۵۴۵	۳۲۳۴۸۴۷	۵/۵

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل-۱۳۹۳

نمودار (۲-۱۲) مقایسه سهم اراضی دیم و اراضی آبی از کل اراضی کشاورزی استان در سال ۱۳۹۱



نمودار (۳-۱۲) مقایسه سهم تولید محصولات زراعی آبی و دیم در استان اردبیل در سال ۱۳۹۱



۱۲-۲-۳- محصولات زراعی و باغی

۱۲-۲-۳-۱- محصولات زراعی

محصولات عمده کشت شده در استان شامل غلاتی نظیر گندم، جو، شلتوک، ذرت دانه ای و علوفه ای، سیب زمینی، پیاز، حبوبات (عدس، نخود و لوبیا) سبزیجات، محصولات جالیزی، چغندر قند، پنبه، دانه های روغنی و نباتات علوفه ای می باشد.

براساس اطلاعات دریافت شده از سازمان جهادکشاورزی استان، مجموع محصولات زراعی استان در سال زراعی ۹۱-۱۳۹۰ بالغ بر ۲۹۱۴۱۵۵ تن بوده است.

گندم، جو و ذرت دانه ای از مهمترین غلات کشت شده در استان میباشد. میزان تولید گندم در استان در سال زراعی ۱۳۹۱-۱۳۹۰ در حدود ۷۴۰۳۶۵ تن بوده که ۳۲۸۸۹۸ تن آن به صورت آبی و ۴۱۱۴۶۷ تن آن به صورت دیم کشت شده است. برای تولید این مقدار گندم ۸۳۴۰۰ هکتار زمین به صورت آبی و ۲۸۵۰۰۰ هکتار زمین به صورت دیم و در مجموع ۳۶۸۴۰۰ هکتار زمین به زیر کشت رفته است. با توجه به اطلاعات فوق عملکرد گندم آبی ۳۹۴۴ کیلوگرم در هکتار و عملکرد گندم دیم ۱۴۴۴ کیلوگرم در هکتار و متوسط عملکرد گندم ۲۰۰۹ کیلوگرم در هکتار بوده است.

همانگونه که اشاره گردید از دیگر غلات عمده کشت شده در استان جو و ذرت دانه ای میباشد. در سال زراعی ۱۳۹۱-۱۳۹۰ در استان اردبیل ۱۷۷۳۶۹ تن جو و ۱۰۳۱۶۰ تن ذرت دانه ای تولید شده است.

عدس از مهمترین حبوبات تولید شده در استان میباشد به طوری که در سال مذکور ۲۲/۳ درصد عدس تولیدی کشور در استان اردبیل تولید شده است.

از مهمترین سبزیجات و صیفی جات تولید شده در استان سیب زمینی میباشد که در سال زراعی ۱۳۹۱-

۱۳۹۰ استان اردبیل توانسته است با تولید ۸۵۶۴۴۱ تن سیب زمینی که معادل ۹/۴ درصد سیب زمینی

تولید شده در کشور میباشد رتبه دوم کشور را به خود اختصاص دهد.

ذرت دانه ای و یونجه و اسپرس نیز از مهمترین نباتات علوفه ای کشت شده در استان می باشد به طوری که در سال زراعی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ در حدود ۵/۴ درصد یونجه و اسپرس و ۴/۸ درصد ذرت دانه ای تولید شده در کشور در استان اردبیل تولید شده است.

از محصولات صنعتی تولید شده در استان می توان به پنبه، چغندر قند و کلزا اشاره نمود. در سال زراعی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ ۱۳۹۰۶۵۸۶ تن پنبه، ۴۲۴۶۰ تن چغندر قند و ۲۵۱ تن دانه آفتابگردان در استان تولید شده است.

بررسی مساحت زیر کشت محصولات زراعی استان به تفکیک شهرستان در سال زراعی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ نشان می دهد که شهرستان بیله سوار با ۱۸/۷۵ درصد از مساحت زیر کشت محصولات زراعی استان بیشترین و شهرستان سرعین با ۲/۰۵ درصد، کمترین مساحت زیر کشت محصولات زراعی را در استان داشته اند. شهرستان اردبیل با ۱۶/۵۰ درصد در رتبه دوم و شهرستان مغان با ۱۵/۰۵ درصد در رتبه سوم قرار گرفته است.

بررسی میزان تولید محصولات زراعی به تفکیک شهرستان نشان می دهد که شهرستان اردبیل با ۳۰/۰۳ درصد از کل تولید محصولات زراعی استان در ردیف اول قرار گرفته است. بعد از شهرستان اردبیل شهرستان پارس آباد با ۲۴/۷۵ درصد و شهرستان بیله سوار با ۱۲/۴۶ درصد قرار گرفته اند.

کمترین میزان تولید محصولات زراعی استان مربوط به شهرستان سرعین با ۱/۳۷ درصد بوده است.

جدول (۱۲-۱۷) سطح زیر کشت، تولید و عملکرد محصولات زراعی استان اردبیل در سال زراعی ۹۱ - ۱۳۹۰

عملکرد (کیلو گرم در هکتار)		تولید (تن)				سطح (هکتار)			نام محصول	
متوسط عملکرد	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی		
۲۰۰۹	۱۴۴۴	۳۹۴۴	۷۴۰۳۶۵	۴۱۱۴۶۷	۳۲۸۸۹۸	۳۶۸۴۰۰	۲۸۵۰۰۰	۸۳۴۰۰	گندم	غلات
۱۷۹۵	۱۱۸۱	۳۴۹۹	۱۷۷۳۶۹	۸۵۷۴۵	۹۱۶۲۴	۹۸۷۹۴	۷۲۶۱۰	۲۶۱۸۴	جو	
۶۱۰۱	۰	۶۱۰۱	۱۰۳۱۶۰	۰	۱۰۳۱۶۰	۱۶۹۰۹	۰	۱۶۹۰۹	ذرت دانه ای	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	برنج صدری (شلتوک)	
۴۲۳۰	۰	۴۲۳۰	۱۰۶۹۸	۰	۱۰۶۹۸	۲۵۲۹	۰	۲۵۲۹	برنج محلی (شلتوک)	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	چاودار	
۵۹۴	۵۵۰	۱۲۱۳	۳۴۷۰	۲۹۹۷	۴۷۳	۵۸۳۵	۵۴۴۵	۳۹۰	نخود سفید	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	نخود سیاه (لیه)	
۱۱۱۰	۰	۱۱۱۰	۲۸۲۲	۰	۲۸۲۲	۲۵۴۲	۰	۲۵۴۲	انواع لوبیا	
۶۲۴	۶۲۴	۰	۲۰۳۴۳	۲۰۳۴۳	۰	۳۲۶۱۲	۳۲۶۱۲	۰	عدس	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	سایر حبوبات (۱)	
۳۱۷۶	۰	۳۱۷۶	۶۵۸۶	۰	۶۵۸۶	۲۰۷۴	۰	۲۰۷۴	پنبه	محصولات صنعتی
۴۰۰۹۴	۰	۴۰۰۹۴	۴۲۴۶۰	۰	۴۲۴۶۰	۱۰۵۹	۰	۱۰۵۹	چغندر قند	
۱۸۳۰	۱۵۱۸	۱۸۶۳	۲۸۴۴۸	۲۲۱۷	۲۶۲۳۱	۱۵۵۴۳	۱۴۶۰	۱۴۰۸۳	کلزا	
۱۱۱۰	۸۰۰	۱۱۸۸	۲۵۱	۳۶	۲۱۵	۲۲۶	۴۵	۱۸۱	آفتابگردان	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	زیره	
۲۳۰۷	۰	۲۳۰۷	۱۸۵۴۸	۰	۱۸۵۴۸	۸۰۴۰	۰	۸۰۴۰	سایر (۲)	
سایر (۱): باقلا سبز - نخود فرنگی - ماش									سایر (۲): بزرک - کنجد - تخم کدو - گلرنگ - سویا	

ادامه جدول (۱۲-۱۷) سطح زیر کشت، تولید و عملکرد محصولات زراعی استان اردبیل در سال زراعی ۹۱ - ۱۳۹۰

عملکرد (کیلوگرم در هکتار)		تولید (تن)				سطح (هکتار)			نام محصول	
		جمع	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی			
متوسط عملکرد	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی	جمع	دیم	آبی		
۳۵۸۳۲	۰	۳۵۸۳۲	۸۵۶۴۴۱	۰	۸۵۶۴۴۱	۲۳۹۰۱	۰	۲۳۹۰۱	سیب زمینی	سبزی و صیفی
۳۵۲۰۹	۰	۳۵۲۰۹	۳۸۷۳	۰	۳۸۷۳	۱۱۰	۰	۱۱۰	پیاز	
۳۵۱۳۸	۰	۳۵۱۳۸	۹۶۹۱۰	۰	۹۶۹۱۰	۲۷۵۸	۰	۲۷۵۸	گوجه فرنگی	
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	سیر	
۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	هویج	
۳۰۰۳	۰	۳۰۰۳	۳۷۸۴	۰	۳۷۸۴	۱۲۵	۰	۱۲۵	سایر سبزیجات (۳)	
۳۵۰۷۳	۰	۳۵۰۷۳	۹۶۱۰۰۸	۰	۹۶۱۰۰۸	۲۶۸۹۴	۰	۲۶۸۹۴	جمع	
۶۳۵۲	۳۱۵۶	۷۲۳۶	۲۷۲۶۱۶	۲۹۳۷۱	۲۴۳۲۴۵	۴۲۹۲۰	۹۳۰۷	۳۳۶۱۳	یونجه	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	یونجه باغات	
۷۴۵۰	۰	۷۴۵۰	۶۶۳۰۴	۰	۶۶۳۰۴	۸۹۰۰	۰	۸۹۰۰	اسپرس	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	یونجه بذری	
۳۶۱۵۷	۰	۳۶۱۵۷	۳۰۹۳۹۶	۰	۳۰۹۳۹۶	۸۵۵۷	۰	۸۵۵۷	ذرت علوفه ای	
۸۵۲۵	۴۰۰۱	۱۰۰۰۰	۱۱۳۳۷۶	۱۳۰۷۶	۱۰۰۳۰۰	۱۳۲۹۹	۳۲۶۹	۱۰۰۳۰	سایر (۴)	
۱۰۳۳۸	۳۳۷۵	۱۱۷۷۱	۷۶۱۶۹۲	۴۲۴۴۷	۷۱۹۲۴۵	۷۳۶۷۶	۱۲۵۷۶	۶۱۱۰۰	جمع	
۳۹۲۹۴	۰	۳۹۲۹۴	۷۵۶۸۰	۰	۷۵۶۸۰	۱۹۲۶	۰	۱۹۲۶	هندوانه	محصولات جالبزی
۲۳۶۶۶	۰	۲۳۶۶۶	۴۲۶۰	۰	۴۲۶۰	۱۸۰	۰	۱۸۰	خربزه	
۲۰۳۳۱	۰	۲۰۳۳۱	۱۴۷۶۰	۰	۱۴۷۶۰	۷۲۶	۰	۷۲۶	خیار	
۱۵۴۰۰	۰	۱۵۴۰۰	۳۰	۰	۳۰	۲	۰	۲	سایر (۵)	
۳۳۴۲۶	۰	۳۳۴۲۶	۹۴۷۳۰	۰	۹۴۷۳۰	۲۸۳۴	۰	۲۸۳۴	جمع	

{سایر (۳): سبزیجات برگی - هویج بذری - پیاز بذری} {سایر (۴): گاو دانه - سورگوم جارویی - چغندر علوفه ای - جاروی زرد علی - شبدر - تربیتکاله} {سایر (۵): کدو - بادنجان - گرمک - کمپوزه - طالبی}

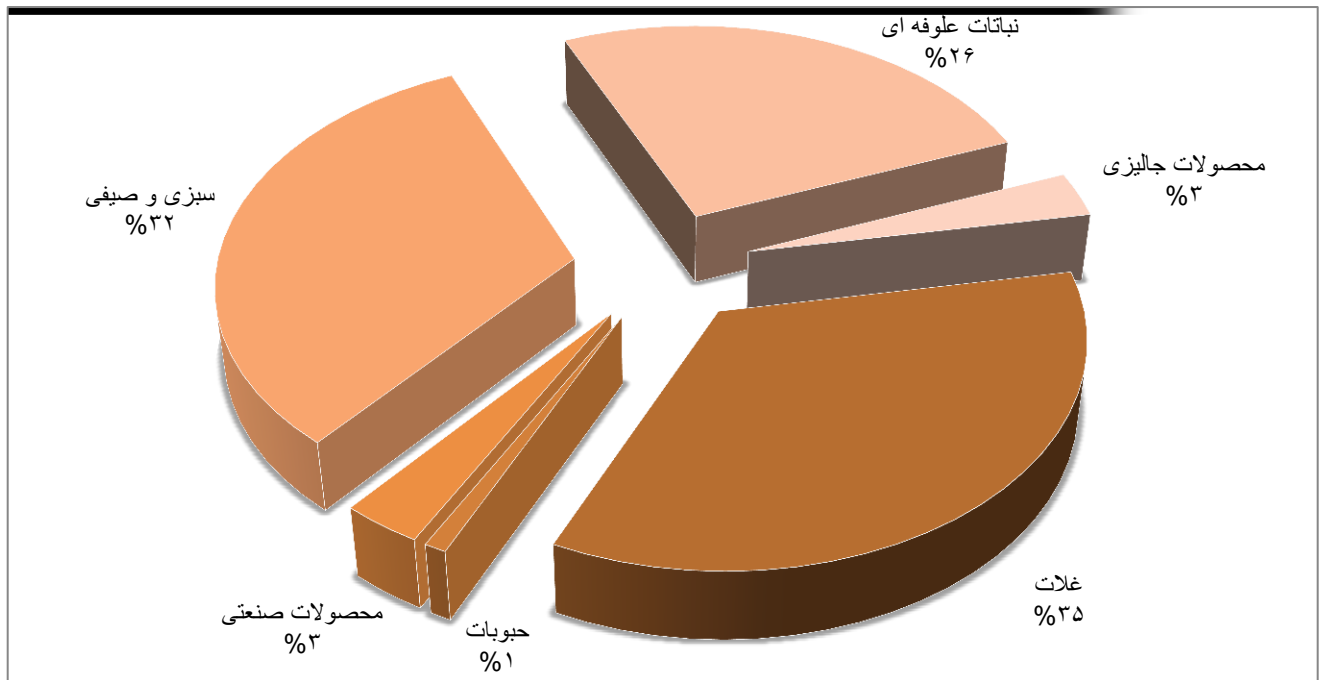
ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول شماره (۱۲-۱۸) سطح زیر کشت و تولید محصولات زراعی در شهرستانهای استان در سال زراعی ۹۱-۱۳۹۰

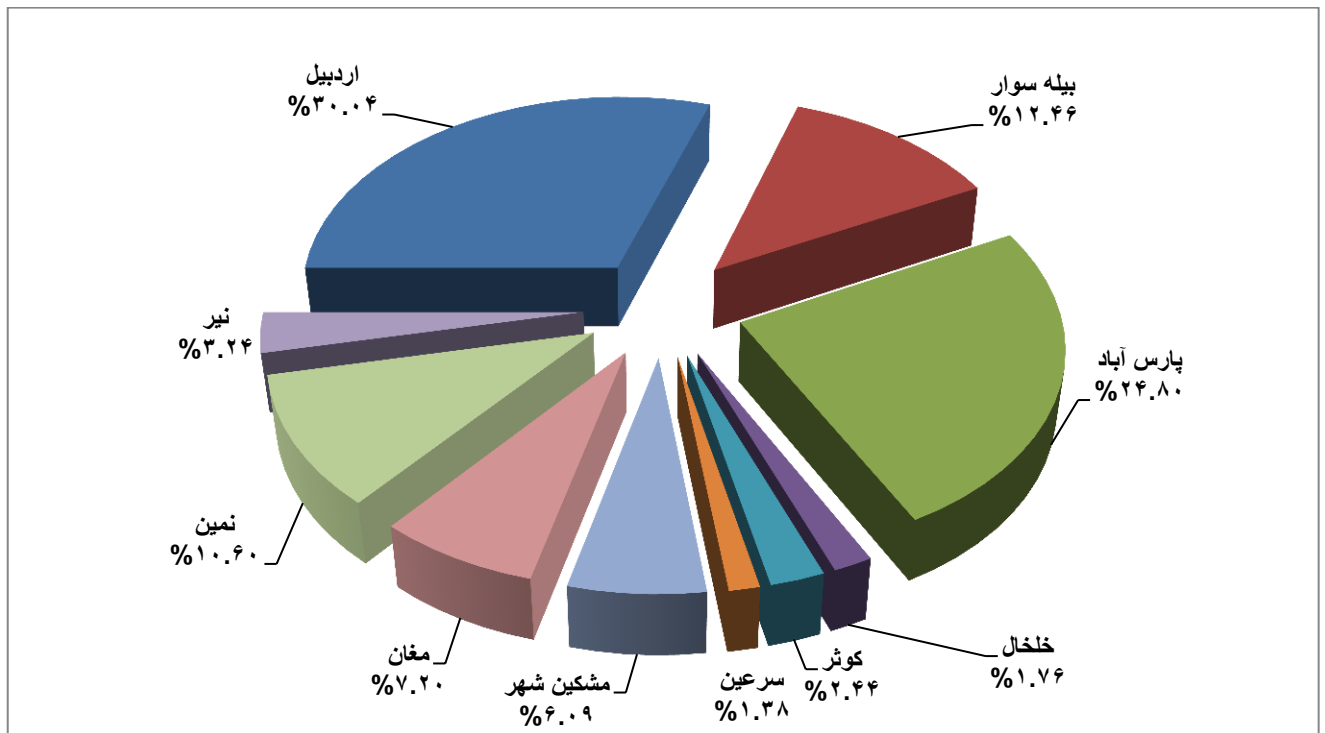
شهرستان	سطح (هکتار)			تولید (تن)		
	آبی	دیم	جمع	آبی	دیم	جمع
اردبیل	۶۶۴۲۵	۳۹۹۸۷	۱۰۶۴۱۲	۸۳۵۴۵۱	۳۹۸۹۸	۸۷۵۳۴۹
بيله سوار	۲۲۱۰۷	۹۸۷۸۲	۱۲۰۸۸۹	۱۷۵۱۳۸	۱۸۸۰۹۳	۳۶۳۲۳۱
پارس آباد	۵۳۲۴۹	۵۹۷۸	۵۹۲۲۷	۷۱۲۴۲۲	۱۰۱۴۳	۷۲۲۵۶۵
خلخال	۵۲۰۰	۲۵۵۷۳	۳۰۷۷۳	۲۸۴۷۸	۲۲۹۰۷	۵۱۳۸۵
کوثر	۹۳۶۱	۲۰۶۷۵	۳۰۰۳۶	۵۳۵۵۴	۱۷۴۶۱	۷۱۰۱۵
سرعین	۵۵۸۵	۷۶۹۱	۱۳۲۷۶	۳۲۰۷۶	۸۰۳۳	۴۰۱۰۹
مشکین شهر	۱۹۹۱۳	۶۸۲۲۲	۸۸۱۳۵	۱۰۹۴۵۳	۶۸۱۰۸	۱۷۷۵۶۱
مغان	۱۱۰۳۱	۹۲۴۸۳	۱۰۳۵۱۴	۵۷۱۷۶	۱۵۲۵۱۳	۲۰۹۶۸۹
نمین	۲۱۷۶۳	۳۲۸۷۵	۵۴۶۳۸	۲۶۶۰۸۵	۴۲۷۸۵	۳۰۸۸۷۰
نیر	۱۰۲۳۱	۲۷۴۸۲	۳۷۷۱۳	۶۴۲۹۱	۳۰۰۹۰	۹۴۳۸۱
جمع کل	۲۲۴۸۶۵	۴۱۹۷۴۸	۶۴۴۶۱۳	۲۳۳۴۱۲۴	۵۸۰۰۳۱	۲۹۱۴۱۵۵

آمار اراضی آیش در جدول فوق نیامده است .
 ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۹۳

نمودار (۴-۱۲) مقایسه سهم تولید محصولات زراعی استان به تفکیک نوع محصول در سال ۱۳۹۱

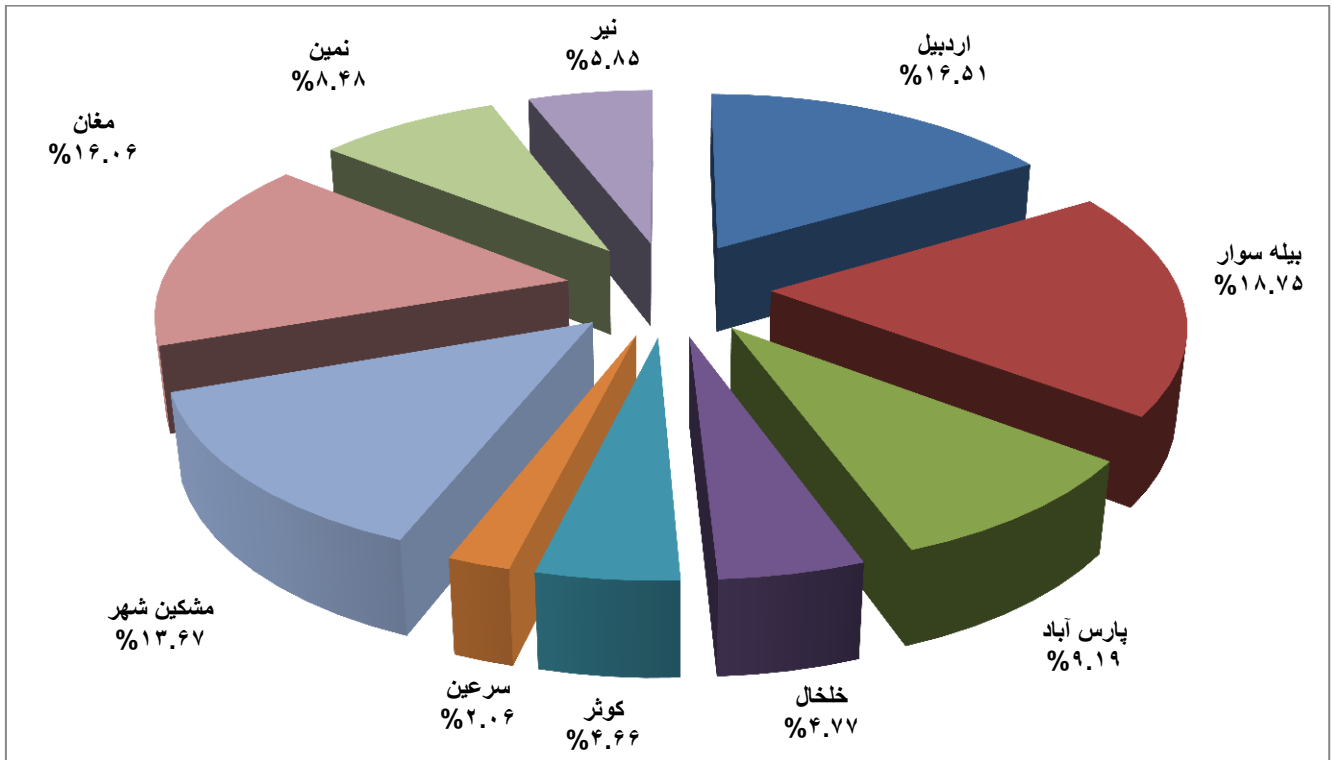


نمودار (۵-۱۲) مقایسه سهم شهرستانهای استان از تولید محصولات زراعی استان در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰



نمودار (۶-۱۲) مقایسه سهم شهرستانهای استان از سطح زیر کشت محصولات زراعی استان در سال زراعی

۱۳۹۰-۱۳۹۱



محصولات عمده زیر بخش باغبانی استان عبارتند از: سیب، هلو، انگور، زردآلو، گیلاس، آلبالو، شلیل و گردو. بر اساس اطلاعات دریافت شده از طرف سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ در حدود ۳۲۰ هزار تن انواع محصولات باغی در استان تولید شده است.

بر اساس اطلاعات مذکور سطح کشت باغات با احتساب درختان پراکنده در حدود ۳۶۹۳۰/۶ هکتار می باشد که ۲۹۴۵۸/۶ هکتار از آن مربوط به درختان بارور و ۷۴۷۱/۹ هکتار از آن مربوط به درختان غیر بارور می باشد. در سال ۱۳۹۱ حدود ۱۷۰۶۸۷ تن از محصولات باغی استان مربوط به میوه های دانه دار، ۱۱۰۹۶۱ تن مربوط به میوه های هسته دار، ۳۱۰۱۳ تن مربوط به میوه های دانه ریز، ۶۹۰۸ تن مربوط به میوه های خشک، ۵۱ تن مربوط به سایر میوه های سردسیری و ۱۰۵۴ تن مربوط به میوه های نیمه گرمسیری بوده است.

درختان میوه در استان در مقابل سرمای بهاره حساس و آسیب پذیر می باشند و ضروری است که مسئولین امر نسبت به جایگزینی واریته های مقاوم و دیرگل بجای گونه های بومی حساس در سطح باغداران استان اقدام نمایند تا در سال های آینده اثرات منفی سرمازدگی های احتمالی کاهش یابد.

علاوه بر این موضوع، نکته دیگری که به نظر می رسد باید تاکید و توجه خاصی روی آن صورت بگیرد، کاهش استفاده از کودها و سموم شیمیایی است. بر اساس آخرین اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۹۰ در حدود ۳۱۸۶۹ کیلو گرم انواع مختلف سموم شیمیایی در اختیار زارعین استان قرار گرفته است که نسبت به سال قبل ۵۹/۰۴ درصد کاهش داشته است. همچنین در سال ۱۳۹۰ مقدار ۶۹۴۴۵ تن از انواع کود شیمیایی در اختیار مصرف کنندگان استان قرار گرفته که نسبت به سال قبل در حدود ۲۲/۰۸ درصد کاهش نشان می دهد با عنایت به زیانهای جانبی این سموم و تاثیر منفی آن در استانداردهای غذایی محصولات تولید شده و با توجه به تاکید کارشناسان بر توسعه کشاورزی پایدار و بهره وری بیشتر از منابع آب و خاک و جلوگیری از آلودگی محیط زیست، لازم است در خصوص کاهش هرچه بیشتر سموم و آفت کشهای کشاورزی و بهره گیری از سایر روشهای مکانیکی و طبیعی کم ضرر، تحقیقات و پژوهشهای لازم به عمل آید و روشهای علمی و نوین چگونگی استفاده از کودها و سموم شیمیایی در میان کشاورزان و دامداران استان ترویج گردد و استفاده از روشهای جایگزین نیز به آنها آموخته شود.

جدول (۱۲-۱۹) آمار محصولات باغی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ به تفکیک محصول

میزان تولید (تن)	متوسط عملکرد درختان بارور (تن در هکتار)	سطح کشت باغات با احتساب درختان پراکنده (هکتار)			نام محصول	
		جمع	بارور	غیر بارور		
۱۵۹۴۷۱	۱۶/۳	۱۱۴۳۲/۶	۱۰۴۴۳/۵	۹۸۹/۱	سیب	میوه های دانه دار
۸۸۰۴	۹/۷	۱۱۰۹/۵	۹۰۴	۲۰۵/۵	گلابی	
۲۴۱۲	۱۱/۸	۲۸۱/۱۶	۲۰۳/۶	۷۷/۵۵	به	
۴۳۵۱	۴/۱	۱۳۰۸/۱	۱۰۶۹/۳	۲۳۸/۸	آلبالو	میوه های هسته دار
۸۸۳۳	۶/۱	۱۷۶۵/۴	۱۴۴۵/۴	۳۲۰	گیلاس	
۸۴۲	۴/۰	۲۵۵/۳	۲۰۸/۶	۶۴/۷	گوجه	
۱۷۱۹	۵/۲	۴۰۵/۸	۳۳۳	۷۲/۸	آلو	
۵۵۲۸۲	۱۵/۸	۳۸۴۲/۷	۳۵۵۲/۷	۲۹۰	هلو	
۳۰۵	۵/۵	۷۲/۵	۵۵	۱۷/۵	شفتالو	
۱۰۹۲۹	۷/۵	۱۶۶۲/۲	۱۴۶۳/۷	۱۹۸/۵	زردالو	
۱۲۲۱	۶/۹	۱۹۳/۵	۱۷۷	۱۶/۵	قیسی	
۲۷۳۴۹	۱۵/۱	۲۲۲۷/۵	۱۸۰۶/۸	۴۲۱	شلیل	
۱۳۰	۵/۸	۳۴/۵	۲۲/۵	۱۲	آلو قطره طلا	
۳۰۵۸۵	۱۴/۳	۲۱۵۹	۲۱۴۲	۱۷	انگور آبی	
۶۴	۱/۰	۲۳۸/۶	۶۲	۱۷۶/۶	انگور دیم	
۳۶۴	۳/۶	۱۱۵/۶	۱۰۰/۸	۱۴/۸	انواع توت	
۰	۰	۰	۰	۰	توت فرنگی	
۷	۱/۳	۲۰/۵	۵/۵	۱۵	پسته	میوه های خشک
۲۶۰	۲/۴	۱۸۱	۱۰۶/۵	۷۴/۵	بادام آبی	
۵۱	۰/۹	۵۹۲/۱	۵۹/۵	۵۳۲/۶	بادام دیم	
۶۳۷۷	۲/۳	۴۳۵۱/۵	۲۸۲۲/۵	۱۵/۲۹	گردو	
۲۰۹	۰/۹	۳۱۷/۳	۲۲۸	۸۸/۳	فندق آبی	
۰	۰/۱	۹۱	۲	۸۹	فندق دیم	
۴	۲/۰	۷	۲	۵	سنجد	
۳۸	۲/۵	۲۰	۱۵	۵	زالزالک	سایر میوه های سردسیری
۰	۰	۰	۰	۰	زرشک	
۰	۰	۰	۰	۰	سماق	
۱۳	۰/۹	۲۹/۷۵	۱۵/۵	۱۴/۲۵	گل محمدی	
۰	۰	۲۱	۰	۲۱	آلبالو دیم	
۱۸	۰	۶۴۱	۳۹۶	۲۴۵	زیتون	میوه های نیمه گرمسیری
۷۲۱	۱۲/۳	۱۵۱	۵۸/۵	۹۲/۶	انار	
۳۱۵	۷/۳	۹۳/۴	۴۳	۶۰/۴	انجیر	
۳۲۰۶۷۴	-	۳۳۶۲۰/۵	۲۷۷۴۴/۶	۵۸۷۵/۹	جمع درختان مثمره	
-	-	۳۳۱۰	۱۷۱۴	۱۵۹۶	جمع درختان غیر مثمره	
۳۲۰۶۷۴	-	۳۶۹۳/۵	۲۸۴۵۸/۶	۷۴۷۱/۹	جمع کل	

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۹۳

۱۲-۲-۴- دام و طیور

در این بخش بحث کلی پیرامون دامهای اقتصادی و چهار پایانی است که تولیدات و فرآورده های ناشی از پرورش و نگهداری آنها مورد نیاز و احتیاج انسان است و نگهداری آنها برای دامداران ایجاد درآمد می کند. دام های اقتصادی استان در این زیر مجموعه شامل گوسفند و بره، بز و بزغاله، گاو و گاو میش و شتر و بچه شتر می باشد و هدف از پرورش یا نگهداری آنها تولید شیر، گوشت، پشم و پوست و فرآورده های لبنی و غیره است.

۱۲-۲-۴-۱- جمعیت دامهای استان

جمعیت دامهای استان بر اساس آمارهای ارائه شده از طرف سازمان جهاد کشاورزی استان در سال ۱۳۹۰ بالغ بر ۳۲۵۳۵۸۱ راس و در سال ۱۳۹۱ بالغ بر ۳۲۵۳۹۵۴ راس بوده که از این تعداد در سال ۱۳۹۱ بالغ بر ۲۴۴۵۷۳۵ راس گوسفند و بره، ۲۴۵۳۷۷ راس بز و بزغاله، ۴۰۰۵۹۳ راس گاو و گوساله (بومی، دو رگ و اصیل) و ۱۶۱۷۲۶ راس گاو میش و بچه گاو میش و ۵۲۴ نفر شتر بوده است. شهرستان پارس آباد با ۹۷۳۰۵۶ راس دام (۲۹/۹۰ درصد از مجموع کل دام استان) بیشترین تعداد دام استان و شهرستان کوثر با ۱۰۱۵۲۰ راس دام (۳/۱۱ درصد از مجموع کل دام استان) کمترین تعداد دام را در استان داشته است. مقایسه تعداد دام استان نشان می دهد که کل دام استان در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال قبل افزایش چندانی نداشته است.

با توجه به اطلاعات جدول شماره (۱۲-۲-۷) بیشترین تعداد جمعیت دامی استان را گوسفند و بره تشکیل میدهد. تعداد گوسفند و بره در استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ در حدود ۲۴۴۵۷۳۵ راس بوده که این رقم معادل ۷۵/۱۶ درصد کل جمعیت دامی استان و در حدود ۴/۴۴ درصد گوسفند و بره موجود در کشور میباشد و از این لحاظ استان اردبیل رتبه هفتم را در کشور به خود اختصاص داده است.

تعداد دام مربوط به گاو دو رگ در استان ۱۲۶۹۱۴ راس بوده که این تعداد ۴/۵ درصد کل گاو دو رگ در کشور می باشد و استان اردبیل در این شاخص در جایگاه پنجم کشور قرار گرفته است. همچنین در سال مذکور در حدود ۵/۴ درصد جمعیت دام های مربوط به گاو میش کل کشور در استان اردبیل بوده و رتبه استان در این شاخص ۵ بوده است. جمعیت دامهای گاو میش استان در سال ۱۳۹۱ در حدود ۱۶۱۷۲۶ راس بوده است.

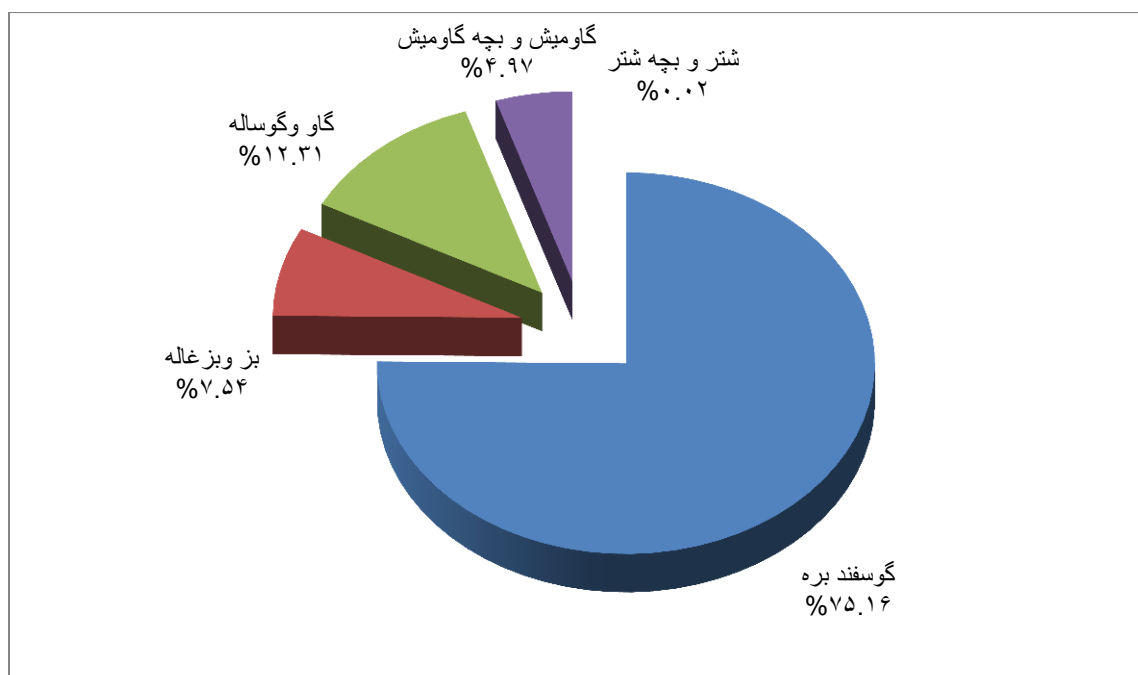
جدول (۲۰-۱۲) جمعیت دامهای استان در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ به تفکیک شهرستان

شهرستان	سال	مجموع انواع دام استان و شهرستان	گوسفند و بره	بز و بزغاله	گاو و گوساله	گاو میش و بچه گاو میش	شتر و بچه شتر
استان	۱۳۹۱-۹۲	۳۲۵۳۹۵۴	۲۴۴۵۷۳۵	۲۴۵۳۷۷	۴۰۰۵۹۳	۱۶۱۷۲۶	۵۲۴
	۱۳۹۰-۹۱	۳۲۵۳۵۸۱	۲۴۴۸۱۸۳	۲۴۵۸۶۹	۴۰۱۵۷۹	۱۵۷۴۷۴	۴۷۶
اردبیل	۱۳۹۱-۹۲	۴۱۹۸۱۸	۲۹۴۶۲۶	۱۳۷۱۴	۶۹۶۱۲	۴۱۸۶۷	۰
	۱۳۹۰-۹۱	۴۱۸۴۰۷	۲۹۴۹۲۱	۱۳۷۴۱	۶۸۹۷۹	۴۰۷۶۶	۰
بيله سوار	۱۳۹۱-۹۲	۳۰۴۳۳۷	۲۲۷۴۵۲	۲۸۳۵۰	۲۷۰۷۴	۲۱۳۵۷	۱۰۳
	۱۳۹۰-۹۱	۳۰۴۴۸۵	۲۲۷۶۸۰	۲۸۴۰۷	۲۷۵۰۸	۲۰۷۹۶	۹۴
پارس آباد	۱۳۹۱-۹۲	۹۷۳۰۵۶	۸۲۳۴۸۰	۷۵۸۱۹	۵۹۷۰۰	۱۳۷۰۶	۳۵۱
	۱۳۹۰-۹۱	۹۷۳۳۰۷	۸۲۴۳۰۴	۷۵۹۷۱	۵۹۳۶۷	۱۳۳۴۶	۳۱۹
خلخال	۱۳۹۱-۹۲	۱۶۷۲۰۰	۱۰۳۴۵۴	۴۱۳۹۴	۲۲۳۵۲	۰	۰
	۱۳۹۰-۹۱	۱۶۷۷۰۵	۱۰۳۵۵۸	۴۱۴۷۷	۲۲۶۷۰	۰	۰
کوثر	۱۳۹۱-۹۲	۱۰۱۵۲۰	۶۸۹۷۰	۱۷۷۳۹	۱۴۸۱۱	۰	۰
	۱۳۹۰-۹۱	۱۰۱۸۴۱	۶۹۰۳۹	۱۷۷۷۵	۱۵۰۲۷	۰	۰
مشکین شهر	۱۳۹۱-۹۲	۴۸۳۵۲۳	۳۶۸۰۸۵	۳۵۹۴۶	۵۸۹۷۲	۲۰۴۵۲	۶۹
	۱۳۹۰-۹۱	۴۸۴۴۲۱	۳۶۸۴۵۳	۳۶۰۱۸	۵۹۹۷۳	۱۹۹۱۴	۶۳
مغان	۱۳۹۱-۹۲	۲۸۲۶۹۱	۱۹۹۵۷۱	۱۵۶۵۴	۵۴۲۹۵	۱۳۱۷۱	۰
	۱۳۹۰-۹۱	۲۸۳۴۶۱	۱۹۹۷۷۱	۱۵۶۸۵	۵۵۱۸۰	۱۲۸۲۵	۰
نمین	۱۳۹۱-۹۲	۲۲۱۸۸۵	۱۶۳۶۸۰	۷۶۱۹	۱۸۰۲۲	۳۲۵۶۴	۰
	۱۳۹۰-۹۱	۲۲۰۹۸۲	۱۶۳۸۴۴	۷۶۳۴	۱۷۷۹۶	۳۱۷۰۸	۰
نیر	۱۳۹۱-۹۲	۲۹۹۹۲۱	۱۹۶۴۱۶	۹۱۴۳	۷۵۷۵۴	۱۸۶۰۸	۰
	۱۳۹۰-۹۱	۲۹۸۹۷۲	۱۹۶۶۱۳	۹۱۶۱	۷۵۰۷۹	۱۸۱۱۹	۰

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۹۳

نمودار (۷-۱۲) ترکیب دامهای استان در سال ۱۳۹۱

واحد:راس



۱۲-۲-۴-۲- تولیدات دامی استان

باتوجه به اطلاعات جدول شماره (۱۲-۲-۸) میزان تولید گوشت قرمز در استان در سال ۱۳۹۰ در حدود ۴۲/۲ هزار تن و میزان تولید شیر خام در حدود ۴۳۵ هزار تن بوده است. این ارقام در سال ۱۳۹۱ به ۴۲/۹ هزار تن گوشت قرمز و ۴۳۸/۷ هزار تن شیر خام افزایش یافته است.

همانگونه که ملاحظه می گردد استان اردبیل در زمینه تولید گوشت قرمز و شیر خام علاوه بر تامین نیاز و مصرف داخلی استان در سال ۱۳۹۱ در حدود ۲۶/۴ هزار تن گوشت قرمز و ۲۹۱ هزار تن شیر خام مازاد بر نیاز و مصرف داخلی استان تولید کرده است.

میزان تولید گوشت قرمز استان در سال ۱۳۹۱ در حدود ۴/۳ درصد کل گوشت قرمز تولید شده در کشور بوده و رتبه استان در این شاخص در کل کشور ۹ بوده است. میزان تولید شیر خام نیز در حدود ۳/۹۲ درصد کل شیر خام تولید شده در کشور بوده و استان اردبیل در این شاخص در جایگاه یازدهم کشور قرار گرفته است.

با توجه به مزاد تولید محصولات دامی می‌توان گفت که استان می‌تواند در زمینه کارخانجات صنایع تبدیلی فرآورده‌های دامی سرمایه‌گذاری نموده و با صادرات محصولات دامی بصورت محصول نهایی قدمهای موثری در اشتغالزایی و حصول ارزش افزوده در این بخش بر دارد. این امر مهم نیازمند برنامه ریزی دقیق و تشویق دستگاههای برنامه‌ریز و تصمیم‌گیرنده و حمایت از سرمایه‌گذاران علاقمند از طریق ایجاد تسهیلات مالی و تامین نهاده‌های دامی می‌باشد.

باتوجه به اطلاعات جدول (۱۲-۲۱) مشاهده می‌گردد که تولید گوشت سفید (مرغ) و تخم مرغ در استان نیاز و مصرف داخلی استان را تامین نمی‌نماید. در سال ۱۳۹۱ تولید گوشت سفید (مرغ) استان ۱/۵ هزار تن و تولید تخم مرغ ۵/۷ هزارتن کمتر از نیاز و مصرف داخلی استان بوده است. با توجه به شرایط و استعدادهای موجود در استان اردبیل و در صورت حمایت و توسعه صنعت مرغداری این استان می‌تواند به عنوان یکی از صادرکنندگان مهم گوشت مرغ و تخم مرغ در کشور مطرح گردد.

در سال ۱۳۹۱ میزان گوشت سفید (مرغ) تولید شده در استان در حدود ۱/۴۴ درصد کل گوشت سفید (مرغ) تولید شده در کشور بوده و رتبه استان در کشور در این شاخص ۲۱ بوده است. مقایسه میزان گوشت سفید تولید شده در طول سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰ در استان نشان دهنده کاهش ۱۲/۵ درصدی تولید گوشت سفید در سال ۱۳۹۰ بوده است.

همچنین استان اردبیل با تولید ۷/۵ هزار تن تخم مرغ در سال ۱۳۹۱ در حدود ۰/۸۲ درصد کل تخم مرغ تولیدی کشور را تولید نموده و رتبه هفدهم را به خود اختصاص داده است.

در سال ۱۳۹۱ جمعاً ۹۵۶ واحد صنعتی دام و طیور شامل تعداد ۳۲۰ واحد مرغداری گوشتی، ۶ واحد مرغداری تخمگذار، ۲۸ واحد مرغداری مادرگوشتی، ۵ واحد کارخانه جوجه‌کشی، ۸۵ واحد پرورش گاو شیری، ۳۵۹ واحد پرواربندی گوساله، یک واحد پرورش گاو میش، ۸۷ واحد پرواربندی بره، ۶ واحد پرورش گوسفند داشتی، ۵ واحد پرورش شتر داشتی، ۵ میدان عرضه دام و ۲۵ مرکز جمع‌آوری شیر جمعاً با ۳۹۴۸ نفر شاغل به امر تولید و عرضه محصولات غذایی مشغول بوده‌اند و توانسته‌اند بخش عظیمی از محصولات غذایی استان را تامین نمایند و در تامین محصولات غذایی کشور نیز سهم بسزایی داشته باشند. اطلاعات بیشتر در این خصوص در جدول (۱۲-۲۲) آمده است.

واحد: هزار تن

جدول (۱۲-۲۱) تولیدات عمده دامی استان و مقایسه آن با کشور در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

رتبه داخلی استان در کشور		مآزاد بر نیاز و مصرف داخلی استان		میزان نیاز و مصرف داخلی استان		سهم استان از کشور (درصد)		تولید استان			تولید کشور			شرح عملیات
۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	درصد تغییرات	۱۳۹۱	۱۳۹۰	درصد تغییرات	۱۳۹۱	۱۳۹۰	محصولات دامی
۹	۹	۲۶/۴	۲۶/۲	۱۶/۵	۱۶	۴/۳	۴/۳۶	۱/۶۵	۴۲/۹	۴۲/۲	۳/۱	۹۹۶/۸	۹۶۶/۸	گوشت قرمز
۲۱	۲۲	-۱/۵	-۹	۲۸/۵	۲۸	۱/۴۴	۱/۰۶	۴۲	۲۷	۱۹	۴/۹	۱۸۷۱	۱۷۸۳/۴	گوشت سفید(مرغ)
۱۱	۱۱	۲۹۰/۷	۲۸۸	۱۴۸	۱۴۷	۳/۹۲	۴/۰۲	-۰/۷۸	۴۳۸/۷	۴۳۵/۳	۳/۱۷	۱۱۱۶۵	۱۰۸۲۲	شیر خام
۱۷	۱۷	-۵/۷	-۶/۴	۱۳/۲	۱۳	-۰/۸۲	-۰/۹۴	۱۳/۶	۷/۵	۶/۶	۳۰/۳	۹۱۲/۷	۷۰۰/۳	تخم مرغ

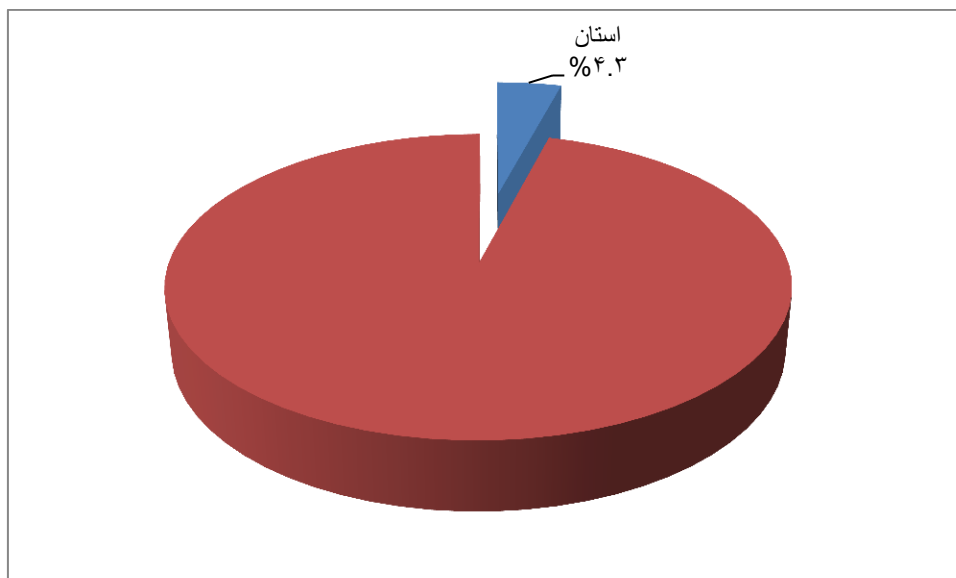
ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول (۱۲-۲۲) تعداد واحدهای صنعتی دام و طیور استان اردبیل در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

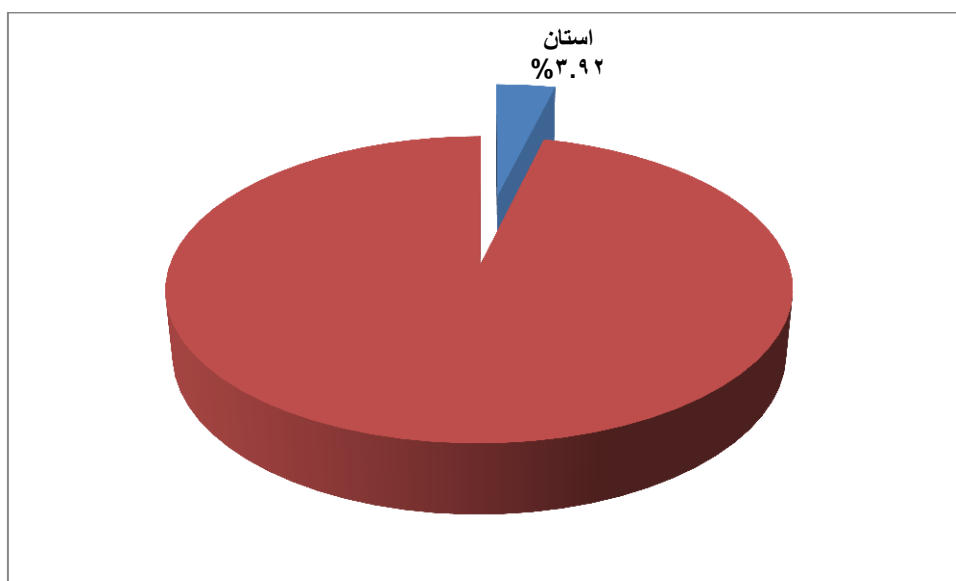
ردیف	عنوان فعالیت	تعداد		واحد سنجش (ظرفیت)	ظرفیت سالیانه		اشتغالزایی (نفر)	
		۱۳۹۰	۱۳۹۱		۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱
۱	مرغداری گوشتی	۲۹۹	۳۲۰	قطعه	۴۶۶۶۲۶۰	۴۹۷۵۵۶۰	۹۳۳	۹۹۵
۲	مرغداری تخمگذار	۲۷	۲۶	قطعه	۷۱۸۳۳۰	۶۷۱۹۸۰	۲۳۹	۲۲۴
۳	مرغداری مادر گوشتی	۲۶	۲۸	قطعه	۸۷۲۴۷۲	۹۷۸۹۷۲	۳۷۸	۴۲۴
۴	کارخانه جوجه کشی	۵	۵	عدد تخم در هر دوره	۳۷۳۵۱۷۵	۳۷۳۵۱۷۵	۲۶	۲۶
۵	پرورش گاو شیری	۸۷	۸۵	راس	۱۳۹۵۳	۱۳۸۶۴	۱۷۴۴	۱۷۳۳
۶	پروار بندی گوساله	۳۵۳	۳۵۹	راس	۵۳۷۵۷	۵۴۹۰۲	۱۰۷	۱۱۰
۷	پرورش گاو میش	۱	۱	راس	۶۵	۶۵	۹	۹
۸	پروار بندی بره	۸۸	۸۷	راس	۳۶۵۷۰	۳۶۷۷۵	۲۲۰	۲۲۱
۹	گوسفند داشتی	۳	۶	راس	۱۴۰۰	۲۳۸۵	۲۲	۳۸
۱۰	شتر داشتی	۵	۵	نفر	۵۵۰	۵۵۰	۶۰	۶۰
۱۱	میدان عرضه دام	۵	۵	راس در روز	۱۵۷۰	۱۵۷۰	۱۷	۱۷
۱۲	مرکز جمع آوری شیر	۲۵	۲۹	تن در روز	۱۲۲.۵	۱۵۲.۵	۷۳	۹۱
	جمع	۹۲۴	۹۵۶	-	-	-	۳۸۲۸	۳۹۴۸

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۹۳

نمودار (۸-۱۲) درصد سهم گوشت تولیدی استان از گوشت تولیدی کشور در سال ۱۳۹۱



نمودار (۹-۱۲) درصد سهم شیر خام تولیدی استان از کل شیر خام تولید شده در کشور در سال ۱۳۹۱



۱۲-۲-۵- شیلات و آبزیان

زیر مجموعه شیلات و آبزیان استان شامل، منابع استحصال متشکل از کارگاهها یا مزارع یا واحدهای پرورش ماهیان سردآبی و گرم آبی، منابع آبهای طبیعی و آزاد (رودخانه ها و برکه ها، دریاچه ها و غیره) و استخرهای مصنوعی می باشد.

براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۹۱ تعداد ۳۲ مزرعه پرورش ماهیان سردآبی و ۷۴ مزرعه پرورش ماهیان گرم آبی و ۱۶۸ استخر دو منظوره و ۵۳ آبگیر، برکه طبیعی، سد، دریاچه و رودخانه به امر تولید و پرورش آبزیان در استان مشغول بوده اند و در مجموع توانسته اند ۳۵۴۶ تن ماهی شامل ۴۸۸ تن ماهی سردآبی و ۳۵۲ تن ماهی گرم آبی و ۸۹۲ تن ماهی در استخرهای دو منظوره و ۱۸۲۲ تن نیز از طریق آبگیرها، سدها، دریاچه ها و رودخانه ها تولید و به بازارهای مصرف عرضه نمایند که در مقایسه با میزان تولیدات سال قبل تولید ماهی در مزارع پرورش ماهی در حدود ۲۰/۷۷ درصد افزایش داشته است.

براساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۹۱ در استان تعداد ۶/۸۵ میلیون قطعه بچه ماهی شامل ۵/۹۵ میلیون قطعه ماهی قزل آلا و ۰/۹ میلیون قطعه ماهی زینتی تولید گردیده است. تولید این میزان بچه ماهی نسبت به سال قبل ۳/۷۸ درصد افزایش داشته است.

۱۲-۲-۶- تولید عسل

بر اساس اطلاعات دریافت شده از طرف سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ تعداد واحدهای بهره برداری پرورش زنبور عسل در سطح استان بالغ بر ۲۶۹۵۷۹ کندو شامل ۲۶۶۸۰۷ کندوی مدرن و ۲۷۷۲ کندونوع قدیم بوده است که کندوهای مدرن ۶۹۴۱۶۹۶ کیلو گرم و کندوهای بومی ۱۱۸۲۱ کیلو گرم و در مجموع ۶۹۵۳۵۱۷ کیلو گرم عسل با موم تولید داشته اند. بدین ترتیب مشاهده می گردد که ۹۹/۸۲ درصد تولید عسل در استان از طریق کندوهای مدرن و ۰/۱۷ درصد از طریق کندوهای بومی بوده است.

در این سال بیشترین تعداد کندوی عسل در شهرستان اردبیل با ۱۶۱۶۵۰ کندو و پس از آن در شهرستان خلخال با ۳۶۱۶۵ کندو بوده است. بیشترین میزان تولید عسل نیز به ترتیب در شهرستانهای اردبیل با ۵۴۲۴۶۱۳ کیلوگرم و مشگین شهر با ۴۴۱۴۴۷ کیلو گرم بوده است.

جدول (۱۲-۲۳) وضعیت زیر بخش زنبورداری استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

شهرستان	تعداد مدرن	تعداد بومی	جمع	تولید مدرن (کیلوگرم)	تولید بومی (کیلوگرم)	جمع (کیلوگرم)
اردبیل	۱۶۱۶۵۰	۰	۱۶۱۶۵۰	۵۴۲۴۶۱۳	۰	۵۴۲۴۶۱۳
بيله سوار	۸۱۵	۰	۸۱۵	۱۲۵۷۷	۰	۱۲۵۷۷
پارس آباد	۳۴۵۵	۰	۳۴۵۵	۵۶۸۵۰	۰	۵۶۸۵۰
خلخال	۳۴۵۸۳	۱۵۸۲	۳۶۱۶۵	۳۱۸۶۲۸	۸۳۵۴	۳۲۶۹۸۲
کوثر	۹۷۸۳	۱۱۷۱	۱۰۹۵۴	۱۴۹۵۳۳	۳۲۹۷	۱۵۲۸۳۰
سرعین	۲۶۶۴	۰	۲۶۶۴	۴۴۲۳۸	۰	۴۴۲۳۸
مشکین شهر	۲۹۹۴۸	۰	۲۹۹۴۸	۴۴۱۴۴۷	۰	۴۴۱۴۴۷
مغان	۵۳۶۳	۰	۵۳۶۳	۱۰۳۲۹۲	۰	۱۰۳۲۹۲
نمین	۸۴۷۶	۰	۸۴۷۶	۱۱۳۸۶۶	۰	۱۱۳۸۶۶
نیر	۱۰۰۷۰	۱۹	۱۰۰۸۹	۲۷۶۶۵۲	۱۷۰	۲۷۶۸۲۲
جمع	۲۶۶۸۰۷	۲۷۷۲	۲۶۹۵۷۹	۶۹۴۱۶۹۶	۱۱۸۲۱	۶۹۵۳۵۱۷

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۹۳

جدول (۱۲-۲۴) میزان تولید و مساحت واحدهای پرورش آبزیان استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

تولید (تن)				مساحت واحد (مترمربع)				شهرستان
سایر	ماهیان زینتی (قطعه)	میگو	ماهی	سایر	ماهیان زینتی (مترمربع)	میگو	ماهی	
-	۳۰۰۰۰۰	-	۳۶۵	-	۷۰۰	-	۵۰۱۸	اردبیل
-	۵۰۰۰۰	-	۹۱	-	۱۰۰	-	۱۰۵	بيله سوار
-	۵۰۰۰۰	-	۹۴۱	-	۱۰۰	-	۹۱۰	پارس آباد
-	۵۰۰۰۰	-	۲۲۸	-	۱۰۰	-	۵۵۶۷	خلخال
-	۴۰۰۰۰	-	۹۶	-	۱۰۰	-	۱۱۶۲	کوثر
-	۵۰۰۰۰	-	۱۱۱	-	۱۰۰	-	۱۹۴۱	گرمی
-	۲۴۰۰۰۰	-	۱۲۵۳	-	۴۰۰	-	۶۱۸۳۴	مشکین شهر
-	۶۰۰۰۰	-	۱۲۲	-	۱۰۰	-	۳۵۵۷	نمین
-	۶۰۰۰۰	-	۳۳۹	-	۱۰۰	-	۳۲۸۹	نیر
-	۹۰۰۰۰۰	-	۳۵۴۶	-	۱۸۰۰	-	۸۳۳۸۳	جمع

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۹۳

جنگل به ناحیه ای که از درخت های انبوه پوشیده باشد اطلاق می گردد در جنگل طبیعی معمولاً درختان کوچک و بزرگ و تنومند به طور نامنظم و همچنین علفهای خودرو فراوانند جنگل مجموعه است از درختان، درختچه ها، پوشش گیاهی، جانوران و میکرو ارگانیسم ها (قارچها، باکتریها، ویروسها) که به همراه عوامل طبیعی غیر حیاتی مانند خاک، آب، دما، باد و ... محیط و رویشگاه مشخص و معلومی را به وجود آورده اند.

تنوع اقلیمی و وجود ارتفاعات در قلمرو استان، موجب پیدایش زیستگاههای گسترده در استان شده است. ارزش جنگلهای استان اردبیل بیشتر بعد زیست محیطی داشته و نقش مهمی در حفاظت آب و خاک ایفا نموده و در حفاظت خاک، پیشگیری از سیلابها و فرسایشهای سالانه اهمیت فراوان دارد همچنین رویشگاه جنگل فندقلو که در استان اردبیل واقع شده جز رویشگاههای منحصر به فرد در ایران بوده و علاوه بر آن جنگلها و گونه ارزشمند ارس نیز در شهرستان خلخال از رویشگاههای برتر ارس در سطح کشور می باشد. بر اساس اطلاعات در یافت شده از سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ مساحت جنگلهای طبیعی استان ۶۳۱۵۳ هکتار و مساحت جنگلهای مصنوعی ۱۲۰۷ هکتار می باشد. گونه غالب جنگلهای استان شامل فندق، ارس، بلوط، زبان گنجشک، افرا، راش و بند می باشد.

بر اساس اطلاعات سالنامه آماری استان در سال ۱۳۹۱ حدود ۱۵ هکتار جنگل کاری دولتی انجام شده است که در مقایسه با سال قبل تغییری نداشته است.

مرتع زمینی است اعم از کوه و دامنه یا زمین مسطح که در فصل چرای دارای پوششی از نباتات علوفه ای خودرو بوده و با توجه به سابقه چرای عرفاً مرتع شناخته شود. اراضی آیش علیرغم آن که دارای پوشش علوفه ای خودرو باشند مشمول تعریف مرتع نمی شوند.

چنانچه مرتع دارای درختان جنگلی خودرو باشد مرتع مشجر نامیده می شود. مراتع یکی از مهمترین و با ارزش ترین منابع خدادادی و موهبت الهی می باشد که با بهره برداری صحیح و اصولی توأم با عملیات اصلاح و احیای آن می توان ضمن حفظ منابع پایه از جمله آب و خاک از نظر تولید پوشش گیاهی و ارزش اکولوژیکی و زیست محیطی، نیازمندیهای کشور در زمینه فرآورده های پروتئینی را با تولید علوفه تامین کرد.

براساس اطلاعات سازمان جهاد کشاورزی استان در سال ۱۳۹۱ مجموع مساحت مراتع استان بالغ بر ۱۰۱۵۰۰۰ هکتار می باشد. در بررسی وضعیت مراتع استان اردبیل از نظر طبقه بندی کیفی مشاهده می شود که از مجموع مراتع استان بطور تقریب ۲۴۰۰۰۰ هکتار از نوع درجه یک (خوب) و ۴۷۵۰۰۰ هکتار از نوع درجه دو (متوسط) و ۳۰۰۰۰۰ هکتار نیز از نوع درجه سه (فقیر) می باشد.

از نظر زمان رویش و فصل بهره برداری مراتع استان به سه دسته مراتع ییلاقی، روستایی و قشلاقی تقسیم می شوند که مراتع ییلاقی اکثراً در ارتفاعات سبلان، بزقوش و باغرو واقع گردیده و در فصل تابستان مورد بهره برداری قرار می گیرد.

مراتع روستایی و یا کوهپایه ای نیز در مناطق روستائی استان قرار دارند و مراتع قشلاقی استان در منطقه مغان واقع شده است. از نظر تنوع گونه های گیاهی بیش از ۱۲۰۰ گونه گیاهی در نظام اکولوژیک گیاهی استان شناسایی شده است. بهره برداری بی رویه از مراتع استان، وجود دام مازاد بر ظرفیت آنها و عدم وجود ساختار مناسب بهره برداری از دلایل عمده افزایش تخریب مراتع استان می باشد. بر اساس اطلاعات ارائه شده در «سند توسعه منابع طبیعی و آبخیزداری استان اردبیل در افق ۱۴۰۴» در حال حاضر بیش از سه برابر ظرفیت مجاز از مراتع استان بهره برداری می شود.

فعالیت های انجام شده در زمینه مرتعداری و اصلاح مراتع توسط اداره کل منابع طبیعی استان در سال ۱۳۹۱ حاکی از آن است که در ۲۸۰ هکتار از مراتع کپه کاری و کشت مستقیم انجام شده، در ۳۴۰ هکتار از مراتع کود پاشی شده، در ۱۰۵ هکتار از مراتع عملیات ذخیره نزولات آسمانی صورت گرفته، ۳۰۰ هکتار از دیمزارهای کم بازده به مراتع تبدیل شده و در حدود ۶۲۳۰۰ هکتار از مراتع مورد ممیزی و تنسیق واقع شده است.

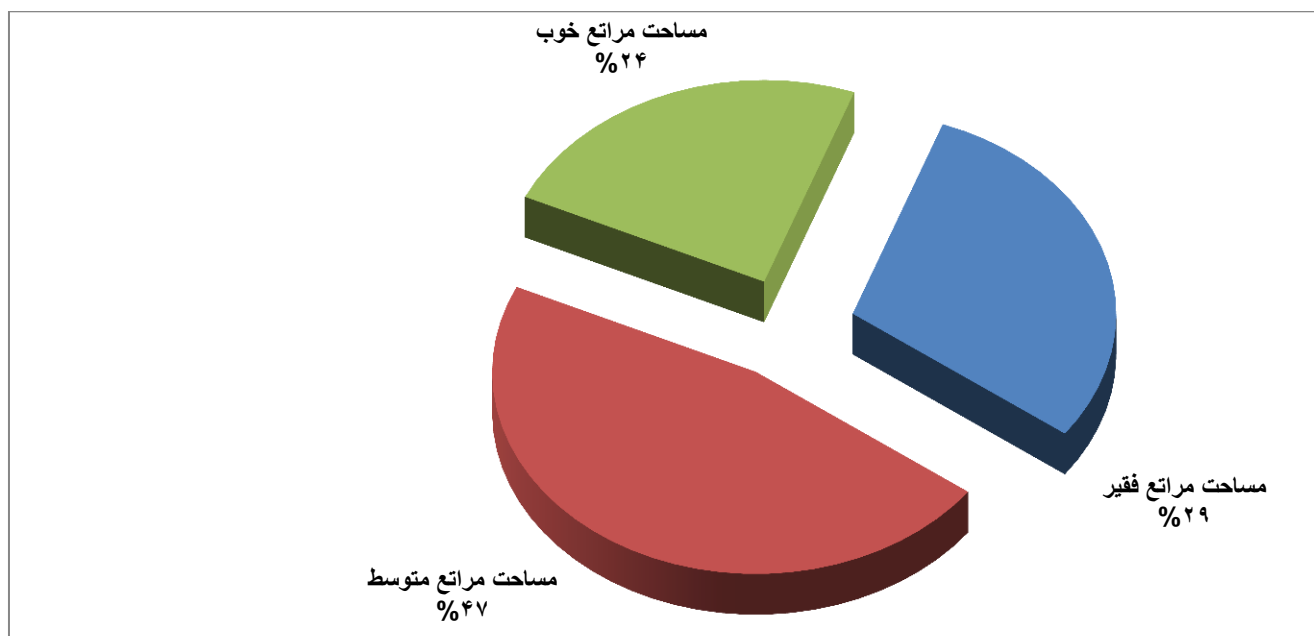
جدول (۱۲-۲۵) مساحت جنگلها و مراتع استان اردبیل به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۹۱

مراتع				جنگل ها				شهرستان
مساحت مراتع خوب	مساحت مراتع متوسط	مساحت مراتع فقیر	جمع کل مراتع	مساحت کل جنگل های حفاظتی	مساحت ذخیره گاهها	مساحت جنگل مصنوعی	مساحت جنگل طبیعی	
۳۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	۱۱۰۰۰۰	۶۵	-	۶۵	۰	اردبیل
-	۶۰۰۰۰	۵۰۰۰۰	۱۱۰۰۰۰	۵۱۶/۲	-	۱۴	۵۰۲/۲	بيله سوار
-	۵۰۰۰۰	۲۵۰۰۰	۷۵۰۰۰	۸۲۱/۴۵	-	۳۶۶	۴۵۵/۴۵	پارس آباد
۷۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	۲۱۰۰۰۰	۴۴۷۲۱/۲۷	-	۲۱۷	۴۴۵۰۴/۲۷	خلخال
۲۵۰۰۰	۲۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	۷۵۰۰۰	۵۸۷۷/۵۸	-	۵۴	۵۸۲۳/۵۸	کوثر
۳۰۰۰۰	۴۰۰۰۰	۳۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰	۹۴۶/۴	-	۲۴	۹۲۲/۴	گرمی
۵۰۰۰۰	۱۱۰۰۰۰	۸۰۰۰۰	۲۴۰۰۰۰	۵۲۵۵/۲	-	۴۳	۵۲۱۲/۲	مشکین شهر
۱۵۰۰۰	۱۰۰۰۰	۵۰۰۰	۳۰۰۰۰	۶۱۲۰/۹	-	۳۸۸	۵۷۳۲/۹	نمین
۲۰۰۰۰	۳۵۰۰۰	۱۰۰۰۰	۶۵۰۰۰	۳۶	-	۳۶	-	نیر
۲۴۰۰۰۰	۴۷۵۰۰۰	۳۰۰۰۰۰	۱۰۱۵۰۰۰	۶۴۳۶۰	-	۱۲۰۷	۶۳۱۵۳	کل استان

ماخذ: سازمان جهاد کشاورزی استان اردبیل - ۱۳۹۳

نمودار (۱۰-۱۲) مقایسه مساحت مراتع استان به تفکیک مراتع خوب، مراتع متوسط

و مراتع فقیر



فصل سیزدهم

صنعت و معدن

۱۳- صنعت و معدن

۱۳-۱- صنعت و نقش آن در اقتصاد استان

رشد ارزش افزوده بخش صنعت استان در سال ۱۳۹۰ نسبت به سال ۱۳۸۹ کمتر از رشد آن در کشور بوده است. بطوریکه رشد این بخش در استان ۱۵٪ و در کشور ۴۸٪ بوده است. سهم ارزش افزوده صنعت در GDP، ۵/۷ درصد، و سهم ارزش افزوده بخش صنعت استان از کل کشور در سال ۱۳۹۰، ۰/۳۷ بوده است. که نسبت به سال ۱۳۸۹ کاهش داشته است.

۱۳-۱-۱- تعداد کارگاه ها و شاغلین آنها

در سال ۱۳۹۰، ۱۸۴ کارگاه صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر در استان فعالیت می کرد و این تعداد کارگاه حدود ۱/۲ درصد کل همین کارگاهها در کشور را تشکیل می دهد. ارزش افزوده این کارگاه ها به قیمت جاری، ۱۸۶۷۳۶۰ میلیون ریال بوده که حدود ۰/۳ درصد کل ارزش افزوده این کارگاهها در کشور را تشکیل می دهد.

تعداد ۷۶۷۸ نفر در این کارگاه ها مشغول به کار بوده اند، که ۰/۶ درصد از کل شاغلین آن در کشور را شامل می شود.

حدود ۸۵ درصد این کارگاهها ۱۰-۴۹ نفر، ۹/۵ درصد بین ۵۰-۹۹ نفر و ۵/۵ درصد بین ۱۰۰ نفر و بیشتر کارکن داشته اند. نسبت های مذکور برای کارگاههای دارای ۱۰-۴۹ نفر کارکن بیشتر از متوسط کشوری و برای کارگاههای دارای ۵۰-۹۹ نفر و ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر، کمتر از متوسط کشوری است. بنابر این در حالت کلی می توان گفت که فراوانی نسبی کارگاههای کوچک استان از لحاظ تعداد کارکن بیشتر از متوسط کشوری است. حدود ۹۴/۵ درصد این کارگاهها در مالکیت بخش خصوصی و حدود ۵/۵ درصد در مالکیت بخش عمومی قرار داشته اند که از این لحاظ با نسبت های کشور تفاوت محسوسی ندارد. در این سال ۷۶۷۸ نفر در کارگاههای صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر مشغول بکار بوده اند که ۰/۶ درصد از کل شاغلین کارگاههای صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر در کشور را تشکیل می دهد. حدود ۴۲/۴ درصد از شاغلین کارگاههای صنعتی استان در کارگاههای دارای ۱۰-۴۹ نفر کارکن، ۱۴/۴ درصد در کارگاه های دارای ۵۰-۹۹ نفر کارکن و ۴۳/۲ درصد در کارگاههای دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر مشغول بوده اند. حال آنکه حدود ۱۸/۹ درصد از شاغلین کارگاههای صنعتی کشور در کارگاههای دارای ۱۰-۴۹ نفر کارکن، حدود ۱۱/۷ درصد در کارگاههای دارای ۵۰-۹۹ نفر کارکن و حدود ۶۹/۴ درصد در کارگاههای دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر مشغول بوده اند. بنابراین چنانچه ملاحظه می شود توزیع نسبی شاغلین در کارگاههای

کمتر از ۱۰۰ نفر کارکن در کشور بطور محسوسی کمتر از استان بوده و بیشتر شاغلین در کارگاههای دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر مشغول فعالیت بوده اند.

همچنین در استان نیز، نسبت شاغلین کارگاههای دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر، بیش از تعداد شاغلین دیگر کارگاهها بوده است.

جدول (۱۳-۱) کارگاه های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش تر بر حسب تعداد کارکن

۱۰۰ نفر و بیشتر	۵۰-۹۹ نفر	۱۰-۴۹ نفر	جمع		
۲۳۴۳	۲۱۳۸	۱۰۴۸۱	۱۴۹۶۲	۱۳۹۰	کشور
۱۵.۶	۱۴.۲	۷۰	۱۰۰		نسبت به کل کارگاهها
۱۰	۱۷	۱۵۷	۱۸۴	۱۳۹۰	استان
۵.۵	۹.۵	۸۵	۱۰۰		نسبت به کل کارگاهها

جدول (۱۳-۲) تعداد کارگاههای صنعتی بر حسب نحوه مالکیت و طبقات کارکن در استان و کشور در سال ۱۳۹۰

نسبت به کل کارگاهها		سهم استان	استان		کشور		جمع	
استان	کشور		سهم	تعداد	سهم	تعداد		
۱۰۰	۱۰۰	۱/۲	۱۰۰	۱۸۴	۱۰۰	۱۴۹۶۲	جمع	کل کارگاهها
		۱/۴	۸۵/۳	۱۵۷	۷۰	۱۰۴۸۱	۱۰-۴۹ نفر	
		۰/۸	۹/۲	۱۷	۱۴/۲	۲۱۳۸	۵۰-۹۹ نفر	
		۰/۴	۵/۵	۱۰	۱۵/۶	۲۳۴۳	۱۰۰ نفر و بیشتر	
۹۴.۵	۹۸	۱/۱	۱۰۰	۱۷۴	۱۰۰	۱۴۶۴۴	جمع	خصوصی
		۱/۴	۸۶/۲	۱۵۰	۷۰/۶	۱۰۳۴۰	۱۰-۴۹ نفر	
		۰/۷	۸/۶	۱۵	۱۴/۳	۲۰۹۲	۵۰-۹۹ نفر	
		۰/۴	۵/۲	۹	۱۵/۱	۲۲۱۲	۱۰۰ نفر و بیشتر	
۵.۴	۲	۳/۱	۱۰۰	۱۰	۱۰۰	۳۱۸	جمع	عمومی
		۴/۹	۷۰	۷	۴۴/۳	۱۴۱	۱۰-۴۹ نفر	
		۴/۳	۲۰	۲	۱۴/۵	۴۶	۵۰-۹۹ نفر	
		۰/۷۶	۱۰	۱	۴۱/۲	۱۳۱	۱۰۰ نفر و بیشتر	

ماخذ: سالنامه آماری کشور ۱۳۹۱ (مرکز آمار ایران) - سالنامه آماری استان ۱۳۹۱

۱۳-۱-۲- ارزش افزوده بخش صنعت

در سال ۱۳۸۹ ارزش افزوده بخش صنعت استان ۲۸۶۰ میلیارد ریال بوده که حدود ۰/۴۸ درصد از کل ارزش افزوده این بخش در کشور را تشکیل می دهد. سهم این بخش در کل اقتصاد استان ۶ درصد بوده است. در سال ۱۳۹۰، این بخش در استان با رشد مثبت مواجه شده و با افزایش حدود ۱۳ درصد نسبت به سال ۱۳۸۹ به رقم ۳۳۰۵ میلیارد ریال رسید و متعاقب آن سهم آن در همین بخش از کشور با ۰/۱۱ درصد کاهش به ۰/۳۷ درصد رسیده و سهم آن در کل اقتصادی استان به رقم ۵/۷ درصد کاهش یافت.

سهم بخش صنعت در کل اقتصاد استان در سال ۱۳۹۰، با کاهش ۰/۳ مواجه بوده، هرچند شدت کاهش کم بوده است لیکن در مقایسه با افزایش سهم این بخش در کل اقتصاد کشور در سال ۱۳۹۰ که حدود ۲ درصد بوده است، قابل توجه است.

برای شناسایی مزیت نسبی از شاخص ضریب مکانی یا LQ استفاده می شود. مزیت نسبی محاسبه شده برای سال ۱۳۹۰، ۰/۴ و برای سال ۸۹، ۰/۵ بوده است که نشان دهنده این است که این بخش در استان دارای مزیت نسبی نمی باشد.

جدول (۱۳-۳) تولید ناخالص داخلی، ارزش افزوده و مزیت نسبی بخش صنعت در کشور و استان ۱۳۸۹-۱۳۹۰

میلیارد ریال

عنوان	سال	GDP و GDPR (میلیارد ریال)	ارزش افزوده کل فعالیتهای اقتصادی	ارزش افزوده صنعت	مزیت نسبی	سهم بخش صنعت در GDP و GDPR	سهم استان
کشور	۱۳۸۹	۴۸۵۴۱۴۱	۴۷۹۴۰۳۲	۵۹۹۶۰۸	-	۱۲/۳	-
	۱۳۹۰	۶۲۲۵۶۶۰	۶۱۶۰۴۴۳	۸۸۵۰۹۰	-	۱۴/۲	-
درصد تغییرات		۲۸	۲۸/۵	۴۷/۶		۱/۹	
استان	۱۳۸۹	۴۷۶۰۴	۴۷۰۱۵	۲۸۶۰	۰/۵	۶	۰/۴۸
	۱۳۹۰	۵۷۹۱۴	۵۷۳۳۹	۳۳۰۵	۰/۴	۵/۷	۰/۳۷
درصد تغییرات		۲۱/۶	۲۲	۱۵/۵		-۰/۳	-۰/۱۱

ماخذ: سالنامه آماری سال ۱۳۹۱ مرکز آمار ایران

ارزش افزوده صنعت در کشور / کل ارزش افزوده کشور / ارزش افزوده بخش صنعت در استان / کل ارزش افزوده استان = LQ

۱۳-۱-۳- کارگاه صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر

در سال ۱۳۹۰، ۱۸۶ کارگاه صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر در استان فعالیت می کرد. این تعداد کارگاه حدود ۱/۲ درصد کل همین کارگاهها در کشور را تشکیل می دهد. ارزش افزوده این کارگاهها به قیمت جاری، ۱۸۶۷ میلیارد ریال بوده که حدود ۰/۲ درصد کل ارزش افزوده این کارگاهها در کشور را تشکیل می دهد. تعداد ۷۶۷۸ نفر در این کارگاهها مشغول به کار بوده اند که ۰/۶ درصد از کل شاغلین آن در کشور را شامل می شود. میزان بهره وری نیروی کار در این کارگاهها در استان ۲۴۳ میلیون ریال بوده و کشور ۵۰۲ میلیون ریال بوده است که نشان می دهد بهره وری نیروی کار این نوع کارگاهها در استان حدود ۵۲ درصد کمتر از کشور بوده است. میزان تشکیل سرمایه به ازای هر نفر شاغل در استان ۴۰ میلیون ریال و در کشور ۵۵ میلیون ریال بوده است که این نسبت نشان دهنده پایین بودن میزان سرمایه گذاری به ازای هر نفر شاغل در استان نسبت به کشور به میزان ۲۸ درصد می باشد که در صورت ادامه این روند تهدیدی برای رشد تولید در آینده خواهد بود. میزان بهره دهی کل عوامل تولید در استان حدود ۴۷/۴ میلیون ریال و در کشور ۳۲/۳ میلیون ریال بوده که نشان می دهد به ازای هر واحد داده در استان حدود ۴۷ درصد ارزش افزوده بیشتری نسبت به کشور ایجاد می شود و در کل نشان دهنده بهره وری بالای عوامل تولید در استان نسبت به کشور می باشد.

جدول (۱۳-۴) اطلاعات کارگاه صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر ۱۳۹۰

(ارقام به میلیون ریال)

فعالیت	سال	تعداد کارگاه	ارزش افزوده	ارزش ستانده	ارزش داده	شاغلان	بهره وری کار	تشکیل سرمایه ثابت	تشکیل سرمایه به ازای هر شاغل	مصرف واسطه به ستانده	بهره دهی کل عوامل تولید
کشور	۱۳۹۰	۱۴۹۶۲	۶۲۴۳۳۲۴۳۲	۲۵۵۱۹۶۴۰۹۷	۱۹۲۷۶۳۱۶۶۳	۱۲۴۲۹۸۳	۵۰۲	۶۸۳۴۱۹۷۸	۵۵	۷۵/۵	۳۲/۳
استان	۱۳۹۰	۱۸۴	۱۸۶۷۳۶۰	۵۸۰۵۲۴۸	۳۹۳۷۸۹۴	۷۶۷۸	۲۴۳	۳۰۶۳۹۶	۴۰	۶۷/۸	۴۷/۴
نسبت استان به کشور (سهم)		۱/۲	۰/۳	۰/۲	۰/۲	۰/۶	۴۸	۰/۴	۷۲	۹۰	۱۴۷

ماخذ: سالنامه آماری کشور ۱۳۹۱ (مرکز آمار ایران) - سالنامه آماری استان ۱۳۹۱

* بهره وری کار = نسبت ارزش افزوده به شاغلان

* تشکیل سرمایه ثابت به ازای هر شاغل = نسبت تشکیل سرمایه ثابت به شاغلان

* مصرف واسطه به ستانده = نسبت ارزش داده به ارزش ستانده * ۱۰۰

* بهره دهی کل عوامل تولید = نسبت ارزش افزوده به ارزش داده * ۱۰۰

۱۳-۱-۴- کارگاه های صنعتی دارای ۱۰-۴۹ نفر کارکن

این نوع کارگاهها در استان نسبت به کل کارگاههای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر از وضعیت مناسب و مطلوبی برخوردار است. در سال ۱۳۹۰، ۱۵۷ واحد از این کارگاهها در استان وجود داشته که حدود ۱/۵ درصد کل کارگاهها در کشور را تشکیل می دهد و میزان ارزش افزوده آن حدود ۱/۳ درصد همین کارگاهها در کشور می باشد. حدود ۳۲۵۶ نفر در این کارگاهها مشغول به کار بوده اند که از این حیث نیز ۱/۲ درصد کل شاغلین کشور را تشکیل می دهد. بهره وری کار در این کارگاهها در استان نیز حدود ۲/۲ درصد بیشتر از متوسط کشوری می باشد بطوریکه میزان بهره وری نیروی کار در استان ۲۱۸ میلیون ریال و در کشور حدود ۲۱۳ میلیون ریال می باشد. حدود ۱/۹ درصد تشکیل سرمایه ثابت در کارگاههای ۱۰-۴۹ نفر کارکن در کشور متعلق به استان بوده است. تشکیل سرمایه ثابت به ازای هر نفر شاغل در استان در این نوع کارگاهها نیز حدود ۵۲ درصد بیشتر از کشور بوده است. لیکن میزان بهره دهی عوامل تولید حدود ۲۳ درصد کمتر از کشور بوده است.

به طوری که این شاخصها نشان می دهد به هر نسبت که وضعیت در کل کارگاههای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر در کشور نامطلوب بوده در کارگاههای ۱۰-۴۹ نفر وضعیت مطلوب تری نسبت به متوسط کشوری داشته است. به جز بهره دهی کل عوامل تولید که در کارگاههای ۱۰-۴۹ نفر وضعیت نامطلوب تری نسبت کل کارگاههای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر در کشور داشته است.

جدول (۱۳-۵) اطلاعات کارگاه صنعتی دارای ۱۰-۴۹ نفر کارکن ۱۳۹۰

(ارقام به میلیون ریال)

فعالیت	سال	تعداد کارگاه	ارزش افزوده	ارزش ستانده	ارزش داده	شاغلان	بهره وری کار	تشکیل سرمایه ثابت	تشکیل سرمایه به ازای هر شاغل	مصرف واسطه به ستانده	بهره دهی کل عوامل تولید
کشور	۱۳۹۰	۱۰۴۸۱	۵۴۴۷۹۶۴۴	۱۶۶۹۱۹۹۴۷	۱۱۲۴۴۰۳۰۳	۲۵۵۲۳۹	۲۱۳	۵۳۶۷۶۷۳	۲۱	۶۷	۴۸
استان	۱۳۹۰	۱۵۷	۷۱۰۷۸۷	۳۶۳۷۲۸۳	۱۹۲۶۴۹۹	۳۲۵۶	۲۱۸	۱۰۵۷۶۷	۳۲	۵۳	۳۷
نسبت استان به کشور (سهم استان در ۱۳۹۰)		۱/۵	۱/۳	۲/۱	۱/۷	۱/۲	۱۰۲	۱/۹	۱۵۲	۷۹	۷۷

ماخذ: سالنامه آماری کشور ۱۳۹۱ (مرکز آمار ایران) - سالنامه آماری استان ۱۳۹۱

اگر کارگاههای صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیشتر را به سه گروه ۱۰-۴۹ نفر، ۵۰-۹۹ نفر و ۱۰۰ نفر و بیشتر تقسیم بندی کنیم، چنانچه قبلاً توضیح داده شد کارگاههای دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر در استان نسبت به کشور از وضعیت مناسبی برخوردار نبوده اند ولی کارگاههای دارای ۱۰-۴۹ نفر کارکن، این وضعیت نسبت به کشور مطلوب بوده است و کارگاههای دارای ۵۰ نفر کارکن و بالاتر نیز وضعیت نسبتاً مطلوبی داشته اند. بنابراین آنچه وضعیت استان را در کشور در کل کارگاههای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر تنزل داده است، کارگاههای دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر بوده است. البته قابل ذکر است بهره وری نیروی کار در کارگاههای دارای ۱۰ نفر تا ۹۹ نفر کارکن، بیشتر از وضعیت کلی کارگاههای دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر و بهره وری عوامل تولید کمتر از آن بوده است. حال آنکه در کارگاههای دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر با وجود اینکه بهره وری نیروی کار کمتر از وضعیت کلی کارگاههای دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر بوده است لیکن بهره وری عوامل تولید خیلی بالاتر بوده است.

۱۳-۱-۵- کارگاه صنعتی دارای ۵۰-۹۹ نفر کارکن و بیشتر

در سال ۱۳۹۰، ۱۷ کارگاه ۵۰-۹۹ نفر کارکن در استان فعالیت می کردند که حدود ۰/۸ درصد کارگاههای کشور را تشکیل می دهند. میزان ارزش افزوده آنها حدود ۰/۶ درصد کل ارزش افزوده این کارگاههای در کشور بوده است. در حالی که میزان شاغلین این بخش ۱۱۰۸ نفر بوده اند تنها ۰/۵ درصد شاغلین این بخش در کشور را شامل می شده است. بهره وری نیروی کار این کارگاهها در استان حدود ۲۱۵ میلیون ریال و در کشور ۲۵۹ میلیون ریال بوده است بنابراین حدود ۱۷ درصد از بهره وری نیروی کار متوسط کشوری کمتر بوده است. میزان تشکیل سرمایه ثابت در این نوع کارگاهها حدود ۰/۳ کشوری و میزان تشکیل سرمایه ثابت به ازای هر نفر شاغل ۱۵ میلیون ریال بوده است در حالیکه این میزان برای متوسط کشوری حدود ۳۵ میلیون ریال بوده است. بنابر این در سال ۱۳۹۰ به ازای هر نفر شاغل در کارگاههای

صنعتی دارای ۵۰-۹۹ نفر کارکن در استان کمتر از نصف متوسط کشوری سرمایه گذاری صورت گرفته است. بهره دهی کل عوامل تولید ۱۸ درصد بالاتر از متوسط کشوری بوده است. به طوری که میزان آن در استان ۵۲ میلیون ریال و در کشور ۴۴ میلیون ریال بوده است. به عبارت دیگر، به ازای هر واحد ارزش داده در استان در این کارگاهها حدود ۱۸ درصد بیشتر از متوسط کشوری ارزش افزوده ایجاد شده است.

جدول (۱۳-۶) اطلاعات کارگاه صنعتی دارای ۵۰-۹۹ نفر کارکن ۱۳۹۰

(ارقام به میلیون ریال)

فعالیت	سال	تعداد کارگاه	ارزش افزوده	ارزش ستانده	شاغلان	بهره وری کار	تشکیل سرمایه ثابت	تشکیل سرمایه به ازای هر شاغل	مصرف واسطه به ستانده	بهره دهی کل عوامل تولید
کشور	۱۳۹۰	۲۱۳۸	۳۷۷۲۱۵۷۳	۱۲۳۲۳۶۰۲۵	۱۴۵۷۷۱	۲۵۹	۵۰۴۸۲۴۶	۳۵	۷۰	۴۴
استان	۱۳۹۰	۱۷	۲۳۸۷۵۶	۶۶۹۳۱۰	۱۱۰۸	۲۱۵	۱۶۷۴۲	۱۵	۶۹	۵۲
نسبت استان به کشور (سهم استان در ۱۳۹۰)		۰/۸	۰/۶	۰/۵	۰/۸	۸۳	۰/۳	۴۲	۹۸/۵	۱۱۸

ماخذ: سالنامه آماری کشور ۱۳۹۱ (مرکز آمار ایران) - سالنامه آماری استان ۱۳۹۱

۱۳-۱-۶- کارگاه صنعتی دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر

در سال ۱۳۹۰، ۱۰ کارگاه دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر در استان فعالیت می کردند که حدود ۰/۴ درصد کارگاههای کشور را تشکیل می دهند. میزان ارزش افزوده آنها حدود ۰/۲ درصد کل ارزش افزوده این کارگاههای در کشور بوده است. در حالی که میزان شاغلین این بخش ۳۳۱۴ نفر بوده اند تنها ۰/۴ درصد شاغلین این بخش در کشور را شامل می شده است. بهره وری نیروی کار این کارگاهها در استان حدود ۲۷۷ میلیون ریال و در کشور ۶۱۷ میلیون ریال بوده است بنابراین حدود ۵۵ درصد از بهره وری نیروی کار متوسط کشوری کمتر بوده است. میزان تشکیل سرمایه ثابت در این نوع کارگاهها حدود ۰/۳ درصد کشوری و میزان تشکیل سرمایه ثابت به ازای هر نفر شاغل ۵۵ میلیون ریال بوده است در حالی که این میزان برای متوسط کشوری حدود ۶۷ میلیون ریال بوده است. بنابر این در سال ۱۳۹۰ به ازای هر نفر شاغل در کارگاههای صنعتی دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر در استان ۱۸ درصد کمتر از متوسط کشوری سرمایه گذاری صورت گرفته است. بهره دهی کل عوامل تولید بالاتر ۸۷ درصد بالاتر از متوسط کشوری بوده است. به طوری که میزان آن در استان ۵۸ میلیون ریال و در کشور ۳۱ میلیون ریال بوده است. به عبارت دیگر به ازای هر واحد ارزش داده در استان در این کارگاهها حدود ۸۷ درصد بیشتر از متوسط کشوری ارزش افزوده ایجاد شده است.

جدول (۱۳-۷) اطلاعات کارگاه صنعتی دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر ۱۳۹۰

(ارقام به میلیون ریال)

فعالیت	سال	تعداد کارگاه	ارزش افزوده	ارزش ستانده	ارزش داده	شاغلان	بهره وری کار	تشکیل سرمایه ثابت	تشکیل سرمایه به ازای هر شاغل	مصرف واسطه به ستانده	بهره دهی کل عوامل تولید
کشور	۱۳۹۰	۲۳۴۳	۵۳۲۱۳۱۲۱۶	۲۲۶۱۵۰۸۱۲۳	۱۷۲۹۳۷۶۹۰۷	۸۶۱۹۷۳	۶۱۷	۵۷۹۲۶۰۵۹	۶۷	۷۶	۳۱
استان	۱۳۹۰	۱۰	۹۱۷۸۱۶	۲۴۹۸۶۵۵	۱۵۸۰۸۴۱	۳۳۱۴	۲۷۷	۱۸۳۸۸۷	۵۵	۶۳	۵۸
نسبت استان به کشور (سهم استان در ۱۳۹۰)		۰/۴	۰/۲	۰/۱	۰/۰۹	۰/۴	۴۵	۰/۳	۸۲	۸۳	۱۸۷

ماخذ: سالنامه آماری کشور ۱۳۹۱ (مرکز آمار ایران) - سالنامه آماری استان ۱۳۹۱

۱۳-۲- معدن و نقش آن در اقتصاد استان

رشد ارزش افزوده بخش معدن استان در سال ۱۳۹۰ نسبت به رشد آن در کشور کمتر بوده است. بطوری که رشد این بخش در استان حدود ۸٪ و در کشور حدود ۲۳٪ بوده است. سهم ارزش افزوده معدن در GDP، ۰/۱۸ درصد، و سهم ارزش افزوده بخش معدن استان از معدن کشور در سال ۱۳۹۰، ۰/۲ درصد بوده است، که نسبت به سال ۱۳۸۹ تغییر محسوسی نکرده است.

سهم بخش معدن استان نیز با توجه به ۱۵ رشته فعالیت اقتصادی تعیین شده توسط مرکز آمار ایران، جزء کم سهم ترین رشته فعالیت اقتصادی استان (حدود ۰/۲ درصد) می باشد. البته ساختار صنعتی استان از طرف دیگر نشان دهنده غالب بودن صنایع معدنی استان از جمله محصولات کانی غیرفلزی است.

جدول (۱۳-۸) تولید ناخالص داخلی، ارزش افزوده و مزیت نسبی بخش معدن در کشور و استان ۹۰-۱۳۸۹

(ارقام به میلیارد ریال)

عنوان	سال	GDP و GDP (میلیارد ریال)	ارزش افزوده کل فعالیتهای اقتصادی استان	ارزش افزوده معدن	مزیت نسبی	سهم بخش معدن در GDP و GDP	سهم ارزش افزوده معدن استان به کشور
کشور	۱۳۸۹	۴۸۵۴۱۴۱	۴۷۹۴۰۳۲	۳۸۷۳۷	-	۰/۸	-
	۱۳۹۰	۶۲۲۵۶۶۰	۶۱۶۰۴۴۳	۴۷۸۲۷	-	۰/۷۶	-
استان	۱۳۸۹	۲۸/۲	۲۸/۵	۲۳/۴	-	-۰/۰۴	-
	۱۳۹۰	۴۷۶۰۴	۴۷۰۱۵	۹۸/۴	۰/۲۵	۰/۲	۰/۲۵
درصد تغییرات	۱۳۹۰	۵۷۹۱۴	۵۷۳۳۹	۱۰۶/۵	۰/۲۵	۰/۱۸	۰/۲۲
		۲۱/۶	۲۲	۸/۲	۰	-۰/۰۲	-۰/۰۳

ماخذ: سالنامه آماری سال ۱۳۹۱ مرکز آمار ایران

بطور کلی استان از نقطه نظر استعداد های زمین شناسی و معدنی در سطح متوسط به پایین کشوری قرار دارد. اگر بخواهیم پتانسیل های معدنی استان را به زبان ساده گروه بندی نماییم آن را در سه گروه بررسی خواهیم نمود .

۱- گروه مواد معدنی فلزی - استان تقریباً فاقد معادن فلزی در حال بهره برداری می باشد ولی اندیس های بالقوه ای از فلزات آهن - مس - سرب و روی - منگنز - آنتیموان - طلا و ... در استان شناسایی شده که قابلیت مطالعات اکتشافی دارند. تنها معدن فلزی قابل بهره برداری استان، معدن آهن موئیل مشگین شهر می باشد.

۲- گروه مواد معدنی غیرفلزی- استان از نظر دارا بودن ذخایر قطعی و شناسایی شده مواد معدنی غیرفلزی در سطح متوسط به پائین کشوری قرار دارد و ذخایری از سیلیس - سنگهای زینتی- فلدسپات- کائولن- بنتونیت- پرلیت- دیاتومیت و ... شناسایی شده و برخی نیز در حال بهره برداری می باشند مثل معدن عقیق پیرجواد- معدن سیلیس سردابه- معدن پرلیت عرصه دوگاه و ...

۳- گروه مواد معدنی مصالح ساختمانی - استان به لحاظ دارا بودن مواد معدنی طبقه یک (مصالح ساختمانی) از رتبه ممتاز کشوری برخوردار است. بطوری که از نظر مواد پوزولانی و پوکه معدنی در کشور سرآمد می باشد. ذخایر سنگ لاشه و مالون- مارن - شیل - آهک - دولومیت- سنگهای تزئینی (تراورتن - مرمریت) گچ- شن و ماسه کوهی و ... از دیگر ذخایر این گروه محسوب می شوند که غالباً در استان ذخایر خوبی را از آنها شاهد هستیم.

بطور کلی مهمترین مواد معدنی که در استان بطور بالقوه و یا بالفعل وجود دارند عبارتند از:

۱- اندیس های فلزی شامل (طلا-مس- سرب و روی- منگنز- آهن- مولیبدن- آنتیموان) که در این میان ذخایر آهن قابلیت استخراج و بهره برداری دارند.

۲- مواد معدنی غیر فلزی شامل (بنتونیت - کائولینیت- دیاتومیت- کربنات کلسیم - پرلیت -نفلین سینیت - سیلیس- فلدسپات - گوگرد - عقیق و ...)

۳- مواد معدنی ساختمانی شامل (سنگهای ساختمانی - شن و ماسه - رس - شیل و مارن - آهک - دولومیت - سنگهای تزئینی (تراورتن - مرمریت) پوکه معدنی - مواد پوزولانی و ...)

براساس مطالعات انجام شده از مجموع ۲۰ زون اولویت دار کشوری (زونهای کانی ساز) تعداد ۳ زون از استان اردبیل می گذرد که عبارتند از:

۱- زون طارم - زنجان: این زون ناحیه قزل اوزن خلخال را در بخشهایی از منطقه خورش رستم خلخال شامل می شود که حاوی عناصر فلزی منگنز - طلا- مس و سرب و روی و ... می باشد.

۲- زون طالش: این زون ناحیه کوههای تاغرو داغ را شامل می شود که حاوی عناصر فلزی مس-طلا و ... می باشد.

۴- زون ارسباران: این زون ناحیه رودقره سو و اهرچای در شمال مشکین شهر را شامل می شود که حاوی عناصر طلا - مس - آنیتموان - مولیبدن و ... می باشد.

استعدادهای معدنی منطقه بطور خلاصه عبارتند از:

مواد معدنی فلزی : نشانه هایی از کانیزایی فلزی در بخش هایی از شهر هیر و ثمرین و کوه آتشفشانی سبلان گزارش شده است.

مواد معدنی غیرفلزی (صنعتی): سیلیس، پوزولان، آلونیت، دیاتومیتاز مهمترین مواد معدنی منطقه محسوب می شود.

مصالح خام ساختمانی : پوکه معدنی، آهک، شیل، مارنوسنگ های ساختمانی از مهمترین مواد ساختمانی منطقه محسوب می شوند.

جدول (۱۳-۹) اطلاعات معادن فعال استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

ردیف	نوع ماده معدنی	تعداد معادن	متوسط قیمت فروش (ریال)	تعداد پرسنل	استخراج (تن)	ذخیره قطعی (هزار تن)	سرمایه گذاری (میلیون ریال)
۱	سنگ لاشه	۳۷	۲۴۵۸۹	۲۲۸	۱۰۹۱۰۰۰	۱۰۲۸۴۶	۶۴۴۱۴
۲	شن و ماسه کوهی	۲	۲۵۰۰۰	۸	۵۰۰۰۰	۵۵۶۸	۲۷۷۱
۳	واریزه کوهی	۱	۲۵۰۰۰	۷	۲۰۰۰۰	۲۱۴۵	۷۱۷
۴	پوکه معدنی	۶	۷۰۵۰۰	۳۰	۷۱۰۰۰	۲۰۲۵۵۰	۹۴۵۹
۵	مرمریت	۳	۶۰۰۰۰۰	۳۱	۳۶۰۰۰	۱۱۲۶	۲۴۸۹
۶	تراورتن	۵	۷۴۰۰۰۰	۶۲	۴۳۰۰۰	۲۹۸۸	۲۳۸۷۶
۷	گرانیت	۱	-	۱۰	۷۰۰۰	۲۶۸	۴۲۲۲
۸	سیلیس	۱	۵۵۰۰۰	۶	۲۰۰۰۰	۴۰۳۰	۷۰۰
۹	پوزولان	۲	۲۵۰۰۰	۱۰	۱۳۰۰۰۰	۷۹۹۰	۱۶۸۵۸
۱۰	آهک	۲	۲۵۰۰۰	۳۸	۹۳۰۰۰۰	۶۱۵۹۷	۱۱۶۷۵
۱۱	خاک رس	۱	۲۰۰۰۰	۹	۱۵۰۰۰۰	۱۴۱۱۹	۱۵۰۱
۱۲	شیل	۴	۲۰۰۰۰	۲۴	۲۸۰۰۰۰	۱۵۰۶۶	۱۶۸۴۹
۱۳	عقیق	۱	۱۵۰۰۰۰۰۰	۳	۱۰	۰.۲۶	۱۸۳۸
۱۴	آهن	۲	۸۰۰۰۰	۲۰	۴۱۰۰۰	۴۲۳	۴۳۱۹
۱۵	پرلیت	۱	۷۰۰۰۰	۸	۳۰۰۰	۳۵۰۰	۱۶۵۲

جدول (۱۳-۱۰) کانسارهای شناسایی شده استان اردبیل به تفکیک ماده معدنی و شهرستان

ردیف	نام ماده معدنی	نوع ماده معدنی	نام کانسار	شهرستان
۱	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	آق برون	گرمی
۲	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	دیکداز	گرمی
۳	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	اورنج	نمین
۴	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	سلوط	نمین
۵	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	سمید	گرمی
۶	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	قره باغدار	مشکین شهر
۷	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	چید	نمین
۸	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	خانقاه علیا	نمین
۹	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	داشلوجا	اردبیل
۱۰	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	کلاندرق بالا	نمین
۱۱	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	بایرام بدن	اردبیل
۱۲	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	گرده	نمین
۱۳	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	چای قوشان	نمین
۱۴	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	چنار	گرمی
۱۵	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	قوش قبه سی	اردبیل
۱۶	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	نیاخرم	خلخال
۱۷	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	ایمیر ۱	اردبیل
۱۸	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	شمال گرده	نمین
۱۹	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	کلندر ق علیا ۲	نمین
۲۰	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	خلفلو	کوثر
۲۱	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	خمس	خلخال
۲۲	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	اندزق	مشکین شهر
۲۳	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	قره بابر قاسم قشلاقی	اردبیل
۲۴	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	قلی بیگلر ۲	مشکین شهر
۲۵	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	کلندر ق ۳	نمین
۲۶	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	امین جان ۲	نمین
۲۷	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	کلور	خلخال
۲۸	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	بنماران (وجین)	کوثر
۲۹	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	خمس ۲	خلخال
۳۰	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	سواره	مشکین شهر
۳۱	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	لاشه عنبران	نمین
۳۲	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	دویل	اردبیل
۳۳	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	کلندر ق پائین ۲	نمین
۳۴	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	آلدرق - گرمی	گرمی

ادامه جدول (۱۳-۱۰) کانسارهای شناسایی شده استان اردبیل به تفکیک ماده معدنی و شهرستان

ردیف	نام ماده معدنی	نوع ماده معدنی	نام کانسار	شهرستان
۳۵	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	اسکستان	خلخال
۳۶	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	باغشلو	گرمی
۳۷	سنگ لاشه	مصالح ساختمانی	ایریل	نمین
۳۸	شن و ماسه کوهی	مصالح ساختمانی	جوراب	نیر
۳۹	شن و ماسه کوهی	مصالح ساختمانی	ایاق ایری	پارس آباد
۴۰	واریزه کوهی	مصالح ساختمانی	طالب قشلاقی	اردبیل
۴۱	پوکه معدنی	مصالح ساختمانی	ولهزیر	مشکین شهر
۴۲	پوکه معدنی	مصالح ساختمانی	صائین	نیر
۴۳	پوکه معدنی	مصالح ساختمانی	صائین ۲	نیر
۴۴	پوکه معدنی	مصالح ساختمانی	آق قلعه	سرعین
۴۵	پوکه معدنی	مصالح ساختمانی	چای صغرو	نیر
۴۶	پوکه معدنی	مصالح ساختمانی	جمادی	اردبیل
۴۷	مرمریت	سنگ تزئینی	سیف آباد ۱	نمین
۴۸	مرمریت	سنگ تزئینی	سیف آباد ۲	نمین
۴۹	مرمریت	سنگ تزئینی	سیف آباد ۳	نمین
۵۰	تراورتن	سنگ تزئینی	آق بلاغ	خلخال
۵۱	تراورتن	سنگ تزئینی	لمعه دشت	خلخال
۵۲	تراورتن	سنگ تزئینی	پروچ	خلخال
۵۳	تراورتن	سنگ تزئینی	کوثر	کوثر
۵۴	تراورتن	سنگ تزئینی	آقبلاغ لمعه دشت	خلخال
۵۵	گرانیت	سنگ تزئینی	نوری کندی	مشکین شهر
۵۶	سیلیس	طبقه دو	مستان آباد	نیر
۵۷	پوزولان	طبقه دو	چای صغرو	سرعین
۵۸	پوزولان	طبقه دو	یامچی پائین	نیر
۵۹	آهک	طبقه یک	گرده	نمین
۶۰	آهک	طبقه یک	قشلاق چای	نمین
۶۱	خاک رس	طبقه یک	سلوط	نمین
۶۲	شیل	طبقه یک	عنبران	نمین
۶۳	شیل	طبقه یک	عنبران ۲	نمین
۶۴	شیل	طبقه یک	عنبران ۳	نمین
۶۵	شیل	طبقه یک	سروآباد	نمین
۶۶	عقیق	سنگ نیمه قیمتی	پیر جواد	نمین
۶۷	آهن	فلزی	موپیل	مشکین شهر
۶۸	سنگ آهن	فلزی	سوغانلو	نیر
۶۹	پرلیت	طبقه دو	عرصه دوگاه	کوثر

فصل چہارم
بازرگانی

۱۴- بازرگانی

۱۴-۱- بازرگانی داخلی

بازرگانی مجموعه فعالیت هایی است که وظیفه تبادل کالا و خدمات و مواد اولیه مورد نیاز مصرف کنندگان را از مبادی عرضه به مراکز تقاضا، مصرف و نگهداری کالا بر عهده دارد. تنظیم بازار کالاهای اساسی و توسعه و بهبود صادرات، حمایت از تولید کنندگان، رفع کمبودهای داخلی و کاهش فشارهای تورمی از راه تهیه و توزیع عادلانه کالاها قلمرو فعالیت بخش بازرگانی را تشکیل می دهد.

۱۴-۱-۱- مراکز نگهداری و ذخیره سازی کالا

بر اساس اطلاعات دریافت شده از سازمان صنعت و معدن و تجارت استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ تعداد ۱۰۸ مکان ذخیره سازی کالاهای اساسی در استان با ظرفیت ۴۷۲/۵ هزار تن مشغول فعالیت بوده است. امکانات ذخیره سازی کالا یا انبار، مکان یا محوطه محصور است که تمام یا قسمتی از آن برای نگهداری کالا در نظر گرفته شده است و بر حسب نوع ساختمان (سر باز و سر پوشیده) و نوع بهره برداری (اختصاصی و عمومی) و نوع تجهیزات (مکانیزه، سیلو، سردخانه، انبار غله و مخزن) و سایر ویژگیها تقسیم بندی می شوند.

از کل ظرفیت ذخیره سازی کالا در استان در سال ۱۳۹۱ حدود ۵۲/۵ هزار تن در ۱۶ سردخانه فعال، ۲۲۸ هزار تن در ۳۵ سیلوی فعال دولتی و خصوصی، ۱۹۲ هزار تن در ۵۷ انبار چند منظوره فعال نگهداری شده است.

۱۴-۱-۲- مراکز توزیع کالا (اتحادیه ها و اصناف)

این مراکز وظیفه در اختیار قرار دادن کالا و مواد اولیه را بین تولید کنندگان و مصرف کنندگان بر عهده دارند. در سال ۱۳۹۱ تعداد ۱۳۸ اتحادیه صنفی در سطح استان مشغول فعالیت بوده اند که وظیفه هماهنگی ۳۲۷۳۱ واحد صنفی را بر عهده داشته اند.

از این تعداد صنوف ۳۰۷۰۳ واحد صنفی دارای پروانه کسب و ۲۰۲۸ واحد صنفی فاقد پروانه کسب بوده اند. در سطح استان در سال ۱۳۹۱ تعداد ۳۳۵۸۳ نفر قالیباف به کار مشغول بوده اند که تعداد ۹۱۵۱ نفر تحت پوشش بیمه قالیبافی قرار داشته اند.

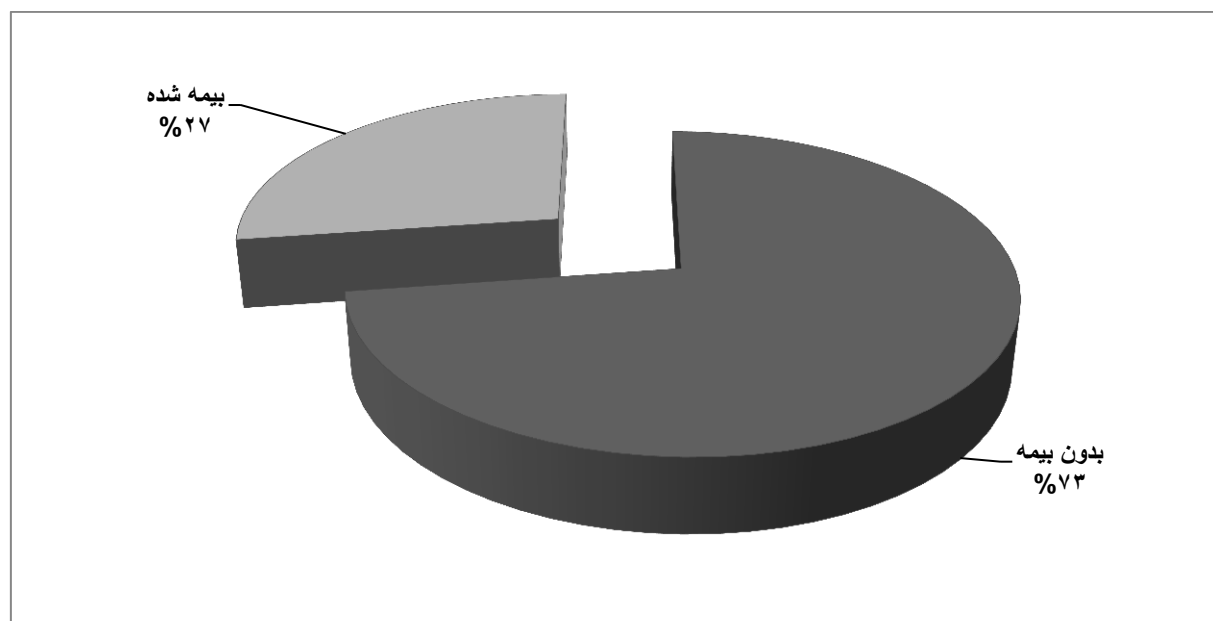
تعداد قالیبافان بیمه شده در سال ۱۳۹۱ رشدی برابر ۱/۹۰ درصد نسبت به سال ۱۳۹۰ داشته است.

جدول (۱۴-۱) عمده گروه کالاهای و اداراتی گمرکات استان اردبیل ۱۳۹۱

عنوان	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱
ذخیره سازی کالاهای اساسی (تأمین و توزیع)	تن	۱۱۶۶/۸	۱۳۱۷۴/۷
تعداد امکانات ذخیره سازی کالاهای اساسی (سیل، انبار و...)	تعداد	۱۰۶	۱۰۸
ظرفیت امکانات ذخیره سازی کالاهای اساسی (سیلو، انبار و...)	هزارتن	۴۶۷	۴۷۲/۵
سردخانه فعال	تعداد	۱۴	۱۶
	هزار تن	۴۷	۵۲/۵
سیلوی فعال	تعداد	۳۵	۳۵
	هزار تن	۲۲۸	۲۲۸
انبارهای چند منظوره	تعداد	۵۷	۵۷
	هزار تن	۱۹۲	۱۹۲
تعداد اتحادیه های صنفی	تعداد	۱۳۸	۱۳۸
تعداد کل صنوف	تعداد	۳۱۱۰۳	۳۲۷۳۱
تعداد صنوف دارای پروانه کسب	تعداد	۲۸۹۰۳	۳۰۷۰۳
تعداد صنوف فاقد پروانه کسب	تعداد	۲۲۰۰	۲۰۲۸
پروانه های کسب صادر شده در یک سال	فقره	۲۸۱۴	۱۸۰۰
تعداد قالببافان	تعداد	۲۶۸۲۱	۳۳۵۸۳
تعداد قالببافان بیمه شده	تعداد	۸۹۸۰	۹۱۵۱

ماخذ: سازمان صنعت، معدن و تجارت استان اردبیل-۱۳۹۳

نمودار (۱۴-۱) درصد قالببافان بیمه شده و بدون بیمه از کل قالببافان استان در سال ۱۳۹۱



۱۴-۲-بازرگانی خارجی

۱۴-۲-۱-صادرات غیر نفتی استان

در سال ۱۳۹۱ میزان صادرات غیر نفتی استان حدود ۱۰۵۳۵۹ هزار دلار بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ معادل ۱ درصد کاهش داشته است. در سال ۱۳۹۱ حدود ۴۴/۷ درصد از صادرات غیر نفتی استان را کالاهای کشاورزی تشکیل داده است. پس از آن کالاهای صنعتی با ۴۲/۷ درصد قرار دارد. تجارت چمدانی با ۵/۵ درصد و محصولات شیمیایی با ۲/۹۶ درصد در رتبه های بعدی قرار دارند.

در سال ۱۳۹۱ به لحاظ ارزش دلاری محصولات شیمیایی با ۱۹۱/۷ درصد رشد، تجارت چمدانی با ۷۱/۷ درصد رشد و کالاهای کشاورزی با ۴/۷ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۹۰ بیشترین سهم را در رشد صادرات غیر نفتی استان داشته اند.

جدول (۱۴-۲) مقایسه عملکرد صادرات غیر نفتی استان اردبیل سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱

۱۳۹۱		۱۳۹۰		گروه کالایی	
درصد رشد	سهم (درصد)	ارزش (هزار دلار)	سهم (درصد)		ارزش (هزار دلار)
-۱۰/۳	۴۲/۷	۴۴۹۹۱	۴۷/۲	۵۰۱۷۲	کالاهای صنعتی
۴/۷	۴۴/۷	۴۷۰۸۰	۴۲/۳	۴۴۹۴۸	کالاهای کشاورزی
۱۹۱/۷	۲/۹۶	۳۱۲۱	۱	۱۰۷۰	محصولات شیمیایی
-۸/۹	۱/۲۴	۱۳۱۳	۱/۴	۱۴۴۲	فلزات
-۹/۰	۲/۹۰	۳۰۶۳	۳/۲	۳۳۶۶	سنگ و مواد معدنی
-	-	-	-	-	فرش و صنایع دستی و نساجی
-	-	-	-	-	تعطیل میباشد
۷/۷	۵/۵	۵۷۹۱	۵/۱	۵۳۷۹	تجارت چمدانی (کالاهای همراه مسافر)*
۰	۰	۰	۰	۹۷۶۳	شرکت تعاونی مرزنشینان
-۱/۰	-	۱۰۵۳۵۹	-	۱۰۶۳۷۷	جمع**

ماخذ: سازمان صنعت، معدن و تجارت استان اردبیل-۱۳۹۳

*در آمار صادرات گمرک، تجارت چمدانی به صورت جداگانه و منفک از صادرات بخشها آورده می شود

**لازم به توضیح است که صادرات بخشها طبق آمار ارایه شده از گمرک استان اردبیل در سال ۱۳۹۰ به ارزش

۱۰۰۹۹۸ هزار دلار و در سال ۱۳۹۱ به ارزش ۹۹۶۵۴ هزار دلار میباشد تفاوت در آمار گمرک و جدول فوق در سال ۱۳۹۱ به

علت صادرات تحت عنوان سایر به میزان ۸۶ هزار دلار می باشد.

۱۴-۲-۲- عملکرد گمرکات

۱۴-۲-۲-۱- صادرات

در سال ۱۳۹۱ میزان صادرات از گمرکات استان اردبیل ۱۶۴۱۳۰ تن به ارزش ۹۹۶۵۴۹۳۶ دلار بوده است که نسبت به سال گذشته از نظر وزنی ۱۱ درصد افزایش و از نظر دلاری ۲ درصد کاهش داشته است. در سال ۱۳۹۱ سیب زمینی ۳۶/۵۷ درصد ارزش دلاری کل صادرات استان را تشکیل داده است پس از آن مصنوعات پلاستیکی با ۲۷/۵۰ درصد در مقام بعدی قرار گرفته است. در این سال از لحاظ وزنی سیب زمینی ۶۵/۸۱ درصد وزن کل صادرات از گمرکات استان را به خود اختصاص داده و در ردیف اول قرار دارد بعد از آن مصنوعات پلاستیکی با ۵/۸۶ درصد رتبه دوم را به خود اختصاص داده است. همچنین حدود ۲۷۰۶۶ تن به ارزش ۲۷/۴۹۱۸۴۳ میلیون دلار از صادرات استان از طریق گمرک اردبیل و ۱۳۷۰۶۴ تن به ارزش ۷۲/۱۶۳۰۹۳ میلیون دلار از طریق گمرک بیله سوار صورت گرفته است.

جدول (۱۴-۳) آمار مقایسه ای صادرات گمرکات استان اردبیل در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

عنوان	وزن (تن)	ارزش دلاری
سال ۱۳۹۰	۱۴۸۴۵۲	۱۰۰۹۹۷۵۸۰
سال ۱۳۹۱	۱۶۴۱۳۰	۹۹۶۵۴۹۳۶
درصد تغییرات سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۹۰	۱۱	-۲

ماخذ: اداره کل گمرکات استان اردبیل-۱۳۹۳

جدول (۱۴-۴) آمار صادرات گمرکات استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

نام گمرک	وزن (تن)	ارزش دلاری	ارزش (هزار ریال)
اردبیل	۲۷۰۶۶	۲۷۴۹۱۸۴۳	۴۶۱۰۴۹۰۰۸
بیله سوار	۱۳۷۰۶۴	۷۲۱۶۳۰۹۳	۱۰۳۰۳۹۹۱۳۵
جمع	۱۶۴۱۳۰	۹۹۶۵۴۹۳۶	۱۴۹۱۴۴۸۱۴۳

ماخذ: اداره کل گمرکات استان اردبیل-۱۳۹۳

جدول (۱۴-۵) عمده گروه کالاهای صادراتی گمرکات استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

شرح کالا	وزن (تن)	ارزش (دلاری)
سیب زمینی	۱۰۸۰۲۷	۳۶۴۵۳۳۰۰
مصنوعات پلاستیکی	۹۶۲۱	۲۷۴۱۰۴۵۷
سایر میوه های تازه	۱۹۵۵	۳۰۵۱۸۰۵
بیسکویت و انواع نان شیرینی	۱۸۰۶	۳۶۴۴۶۷۵
سنگ ساختمانی	۸۸۸۷	۳۲۰۱۳۳۰
کاغذ ملامینه شده	۶۱۷	۲۱۶۲۳۴۷
سایر تره بار و سبزیجات	۳۷۶۴	۲۳۷۷۴۱۹
نوشابه	۴۸۴۸	۲۴۱۱۸۲۸
پیاز	۳۷۵۱	۱۳۱۳۰۹۸
پلی اتیلن	۸۳۷	۱۱۷۷۸۵۸
ماشین الات	۵۶	۱۱۷۱۳۸۰
لاستیک	۲۸۶	۱۰۶۴۴۸۳
سایر محصولات کشاورزی	۲۲۵۲	۱۰۶۹۰۰۲
سایر محصولات شیمیایی	۸۶۵	۹۶۷۸۴۶
انگور و انواع آن	۶۹۰	۱۰۰۷۰۵۷
کربنات کلسیم	۸۹۴	۹۱۲۶۹۲
سایر محصولات دامی	۲۶۴	۹۴۲۱۱۶
سایر مصالح ساختمانی	۶۴۱۶	۷۷۲۶۳۲
مصنوعات شیشه	۲۲۳۵	۱۲۶۶۹۸۳
عسل	۲۳۴	۹۳۱۲۹۶

ماخذ: اداره کل گمرکات استان اردبیل-۱۳۹۳

۱۴-۲-۲- واردات

در سال ۱۳۹۱ در حدود ۳۳۶۵۰ تن کالا به ارزش ۶۹۲۳۹۸۱۳ دلار از طریق گمرکات استان اردبیل به کشور وارد شده است. که از نظر وزنی در حدود ۳۷ درصد و از لحاظ ارزش دلاری ۱۴ درصد نسبت به سال ۱۳۹۰ کاهش داشته است.

در سال ۱۳۹۱ در حدود ۵۲/۰۷ درصد از وزن کل کالاهای وارداتی از طریق گمرکات استان مربوط به کنجاله پنبه دانه بوده است. پس از آن سبوس گندم و مواد شیمیایی به ترتیب با ۴/۴۶ درصد و ۴/۴۱ درصد قرار دارند. از لحاظ ارزش پولی ماشین آلات با ۴۴/۷۷ درصد در رتبه اول قرار دارد و پس از آن سواری مازراتی با ۱۰/۸۶ درصد و مشتقات کائوچو-لاتکس با ۷/۲۵ درصد قرار گرفته اند.

در سال ۱۳۹۱ از کل واردات از طریق گمرکات استان اردبیل ۱۰۳۶۷ تن کالا به ارزش ۶۲/۹۴۹۵۰۷ میلیون دلار از طریق گمرک اردبیل و ۲۳۲۸۳ تن کالا به ارزش ۶/۲۹۰۳۰۶ میلیون دلار از طریق گمرک بیله سوار وارد کشور شده است.

جدول (۱۴-۶) آمار مقایسه ای واردات گمرکات استان اردبیل در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

عنوان	وزن (تن)	ارزش دلاری
سال ۱۳۹۰	۵۳۲۰۵	۸۰۲۵۱۶۰۰
سال ۱۳۹۱	۳۳۶۵۰	۶۹۲۳۹۸۱۳
درصد تغییرات سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۹۰	-۳۷	-۱۴

ماخذ: اداره کل گمرکات استان اردبیل-۱۳۹۳

جدول (۱۴-۷) آمار واردات گمرکات استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

نام گمرک	وزن (تن)	ارزش دلاری	ارزش (هزار ریال)
اردبیل	۱۰۳۶۷	۶۲۹۴۹۵۰۷	۱۱۴۸۱۷۵۱۱۴
بیله سوار	۲۳۲۸۳	۶۲۹۰۳۰۶	۱۰۱۳۴۳۶۳۱
جمع	۳۳۶۵۰	۶۹۲۳۹۸۱۳	۱۲۴۹۵۱۸۷۴۵

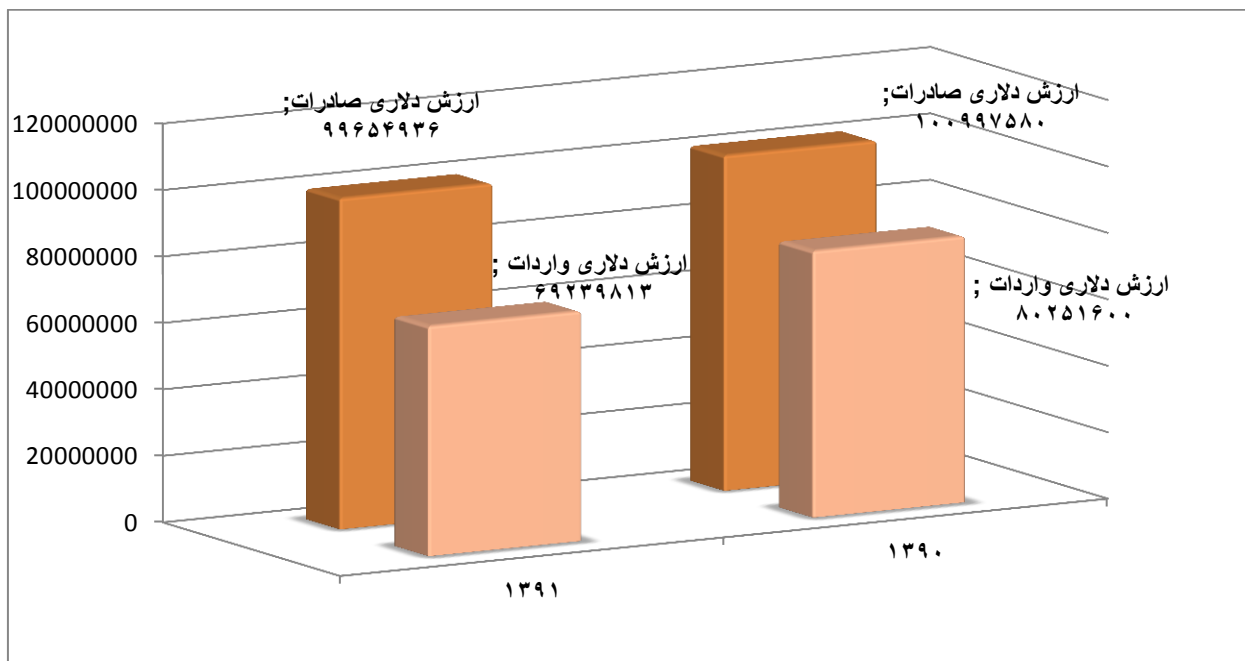
ماخذ: اداره کل گمرکات استان اردبیل-۱۳۹۳

جدول (۱۴-۸) عمده گروه کالاهای وارداتی گمرکات استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

شرح کالا	وزن (تن)	ارزش (دلاری)
ماشین آلات	۱۳۷۰	۳۱۰۰۳۲۵۲
سواری مازاراتی	۱۱۳	۷۵۲۴۵۱۸
مشتقات کائوچو-لاتکس	۱۳۵۹	۵۰۲۵۹۲۰
کنجاله پنبه دانه	۱۷۵۲۲	۴۹۲۷۱۶۳
گوسفند زنده	۹۶۸	۴۲۳۳۵۵۴
انواع کاغذ	۶۵۷	۲۴۹۸۳۸۸
کائوچو	۱۰۶۸	۳۷۲۰۷۳۴
مواد شیمیایی	۱۴۸۶	۴۶۰۳۵۰۲
مصنوعات پلاستیکی	۵۱۱	۱۲۸۴۸۶۹
مصنوعات فلزی	۶۰۷	۱۳۲۹۹۳۴
شیر آلات صنعتی	۱۵۳	۹۳۱۰۴۸
پنبه خام	۳۴۶	۷۷۶۳۰۹
برنج	۵۷۷	۵۳۴۱۲۹
پارچه های نسجی	۸۴	۵۰۳۶۲۹
MDF	۹۵۷	۴۴۵۵۹۹
تجهیزات سالن پرورش طیور	۱۴۷	۴۶۱۷۲۷
تفاله چغندر قند	۱۵۶۲	۲۹۸۸۶۱
سبوس گندم	۱۵۰۳	۲۶۵۸۵۲
استیل کورد	۲۱۷	۳۸۵۰۷۳
پنبه دانه	۴۸۳	۱۵۶۶۸۲

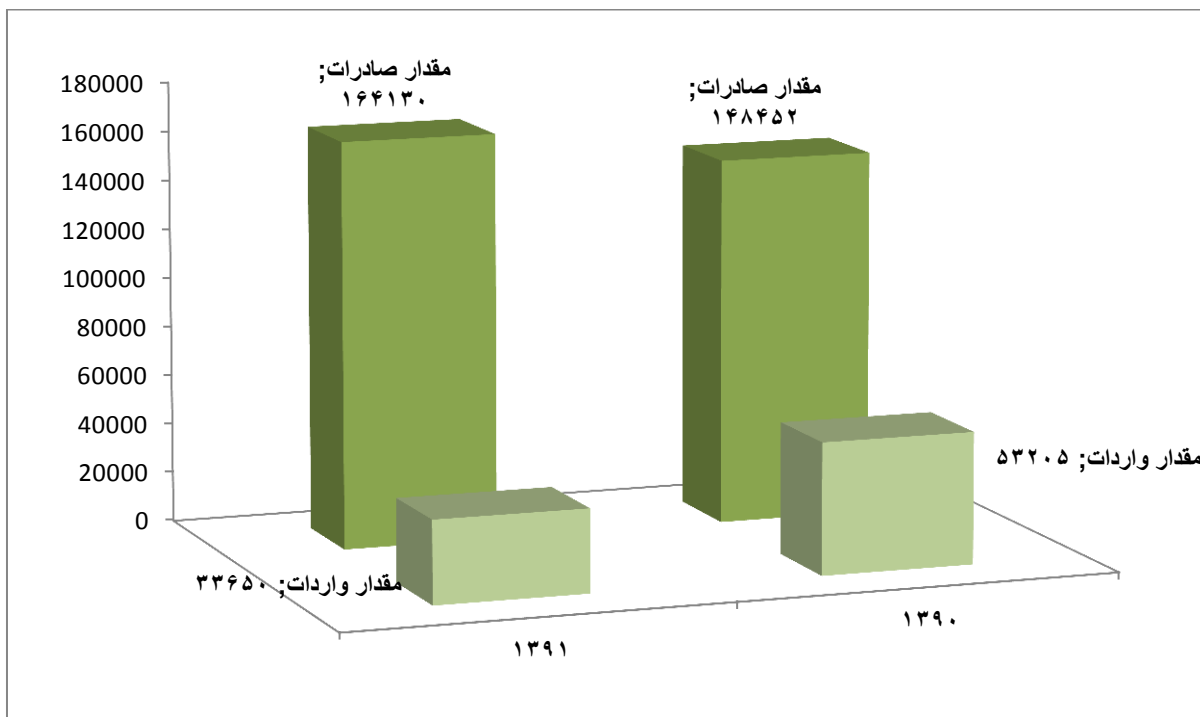
ماخذ: اداره کل گمرکات استان اردبیل-۱۳۹۳

نمودار (۱۴-۲) مقایسه ارزش دلاری صادرات و واردات از طریق گمرکات استان اردبیل در سال ۱۳۹۱



نمودار (۱۴-۳) مقایسه مقدار صادرات و واردات از طریق گمرکات استان اردبیل در سال ۱۳۹۱

(واحد تن)



فصل پانزدهم

آموزش و پرورش

۱۵- آموزش و پرورش

۱-۱۵- آموزش و پرورش و اهمیت آن

امروزه نظام آموزش و پرورش بنا به ضرورت تغییرات اجتماعی یکی از سازمانهای پیچیده و بزرگ اجتماعی در هر کشوری محسوب می شود و با رشد و توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی پیوند ناگسستنی دارد و بتدریج از یک حالت ساده ابتدائی به یک حالت پیچیده درآمده است. ثمربخشی این نظام از یکسو تبدیل کردن انسانهای مستعد به انسانهای سالم، بالنده، متعادل و رشد یافته است و از سوی دیگر تأمین کننده نیازهای انسانی جامعه در بخش متفاوت فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است.

نظر به چنین اهمیتی است که در عصر کنونی، همه دولت‌های جهانی از کوچک و بزرگ، قدرتمند و ناتوان و صنعتی و در حال توسعه، پرداختن به آموزش و پرورش مردم خود را در شمار وظایف اساسی می دانند و برای همگانی، سراسری و حتی اجباری کردن آن، تعهدات سنگینی در قانونهای اساسی و بنیادی خود می گنجانند و درصد زیادی از تولید ناخالص ملی و بودجه جاری و عمرانی کشور را به این امر مهم اختصاص می دهند.

امروز به دلیل گسترش علوم و تجارب بشری و توسعه فناوری و پیشرفتهای صنعتی، گرایش به سازمان های آموزش و پرورش امری فراگیر و جهانی شده است به حدی که یکی از شاخص های مهم رشد هر جامعه را، وسعت دامنه وظایفی می دانند که نظام آموزش و پرورش آن به عهده گرفته است.

نظام آموزش و پرورش در جهان کنونی، وظایف و کارکردهای مختلفی را به طور آشکار و نهان بر عهده دارد و ابزار تحقق اهداف و مقاصد اجتماعی به شمار می رود. کارکردهای آن به حدی است که جوامع مختلف انتظار دارند، این سازمان باید پاسخگوی نیازهای معنوی و مادی آنان باشد و به عنوان یک عامل تحقق نیازهای فردی و اجتماعی و رشد و توسعه فرهنگی سیاسی و اقتصادی جامعه را ممکن کند.

۲-۱۵- آموزش و پرورش استان در یک نگاه (در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰)

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ تعداد کل دانش آموزان استان در دوره های مختلف تحصیلی با احتساب مقطع کودکستان (به جز بزرگسالان) ۲۰۹۱۵۶ نفر بوده که نسبت به سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹ با ۲۲۹۹۱۷ نفر، ۴/۵ - درصد کاهش داشته است و این کاهش در مناطق شهری ۱۳/۲ درصد در مناطق روستایی ۷/۹ درصد بوده است (جدول شماره ۱ و ۳)

بیشترین کاهش دانش آموز در دوره کودکستان استان با ۱۸/۵ درصد و بیشترین افزایش دانش آموز در مقطع هنرستان حرفه ای با ۱۰ درصد بوده است.

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ سهم دانش آموزان دولتی از کل دانش آموزان استان، ۷۸/۹۷ درصد بوده است و سهم مدارس غیر انتفاعی ۶/۵ درصد از کل می باشد

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ بالغ بر ۴۳۸۰ نفر دانش آموز در مدارس نمونه دولتی تحصیل می کردند. تعداد دانش آموزان تیزهوش استان در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱، ۱۶۴۹ بوده که نسبت به سال قبل (با ۱۰۲۵ نفر) ۶۰/۸ درصد رشد داشته است. سهم دختران و پسران از دانش آموزان تیزهوش به ترتیب

۴۹/۳ و ۵۰/۷ درصد بوده است، همچنین سهم دانش آموزان تیزهوش از کل دانش آموزان استان، ۰/۷۹ درصد بوده است.

در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰، ۱۵۸۱۱ نفر از دانش آموز در مدارس غیرانتفاعی استان مشغول به تحصیل بوده اند، که با ۱۴/۲ درصد کاهش در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ به ۱۳۵۶۶ نفر دانش آموز رسیده است. سهم دانش آموزان غیرانتفاعی از کل دانش آموزان، در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰، ۶/۸۴ درصد بوده است، در صورتی که این رقم در سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱، ۶/۴۹ درصد شده است. سهم دانش آموزان پسر از دانش آموزان غیرانتفاعی، ۶۰/۳ درصد و سهم دانش آموزان دختر از دانش آموزان غیرانتفاعی، ۳۹/۷ درصد بوده است. هم چنین سهم دانش آموزان روستایی از مدارس غیرانتفاعی استان، صفر درصد بوده است. به تبع آن سهم دانش آموزان شهری از مدارس غیرانتفاعی، ۱۰۰ درصد بوده است.

یکی از شاخص های مهم در بخش آموزش و پرورش، تراکم در کلاس است. این شاخص در مدارس دولتی (بجز بزرگسالان و غیرانتفاعی) در سال تحصیلی (۱۳۹۰-۱۳۹۱)، ۱۹/۷۳ نفر، در مناطق روستایی ۱۳/۰۷ نفر و در مناطق شهری ۲۴/۹۹ نفر، بوده است. کمترین تراکم در مقطع هنرستان کاردانش با ۱۷/۵۷ نفر و و بیشترین تراکم در متوسطه نظری با ۲۳/۴۲ نفر بوده است.

در مناطق شهری کمترین تراکم در هنرستان کاردانش و در مناطق روستایی کمترین تراکم در مقطع و ابتدایی ۱۲/۱ نفر و بیشترین تراکم در مناطق شهری در دوره اول متوسطه با ۲۷/۷۷ نفر و در مناطق روستایی با ۱۹/۱۲ نفر در هنرستان فنی می باشد.

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ نرخ گذر ۱ از مقطع ابتدایی به راهنمایی ۹۵/۸۵ و در مقطع راهنمایی به متوسطه ۷۶/۵۲ بوده است.

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ پوشش تحصیلی ظاهری ۲ در مقطع ابتدایی ۹۹/۸۴ درصد بوده است که نسبت به سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ (با ۱۰۰/۲۹ درصد) ۰/۰۴۵- درصد رشد منفی داشته است. هم چنین در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ پوشش تحصیلی در مقطع متوسطه دور اول ۹۷/۹ درصد بوده که نسبت به سال قبل (با پوشش تحصیلی ۹۹/۶۵ درصد) ۱/۷۵- درصد کاهش نشان می دهد. پوشش تحصیلی در مقطع متوسطه دور دوم ۱۳۹۰-۱۳۹۱، ۹۶/۸۲ درصد بوده که نسبت به سال قبل با پوشش تحصیلی ۱۰۰/۱ درصد، ۳/۲۸- درصد کاهش نشان می دهد.

۱- نرخ گذر یکی از شاخص های اساسی در آموزش و پرورش استان که نشان دهنده دانش آموزانی است که از یک دوره به دوره بالاتر عبور می کنند.

۲- پوشش تحصیلی ظاهری در آموزش و پرورش از شاخص هایی است که توانایی سیستم آموزش را در جذب افراد لازم التعلیم در مقاطع مختلف آموزشی را نشان می دهد.

جدول (۱-۱۵) تغییرات سالانه کل در استان در دوره های مختلف تحصیلی (بدون بزرگسال) طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

ردیف	دوره تحصیلی	شهری			روستا			شهری و روستای		
		۱۳۸۹-۱۳۹۰	۱۳۹۰-۱۳۹۱	نرخ تغییرات	۱۳۸۹-۱۳۹۰	۱۳۹۰-۱۳۹۱	نرخ تغییرات	۱۳۸۹-۱۳۹۰	۱۳۹۰-۱۳۹۱	نرخ تغییرات
۱	کودکستان	۱۰۱۸۴	۹۳۱۷	-۸/۵۱۳	۴۱۰۶	۲۳۲۱	-۴۳/۴۷	۱۴۲۹۰	۱۱۶۳۸	-۱۸/۵۶
۲	ابتدایی	۵۹۲۲۸	۶۰۰۶۶	۱/۴۱۴۹	۳۳۴۵۳	۳۲۷۴۴	-۲/۱۱۹	۹۲۶۸۱	۹۲۸۱۰	۰/۱۳۹۲
۳	راهنمایی	۴۰۴۱۷	۳۹۳۲۹	-۲/۶۹۲	۱۷۰۰۶	۱۵۵۴۹	-۸/۵۶۸	۵۷۴۲۳	۵۴۸۷۸	-۴/۴۳۲
۴	متوسطه نظری	۳۳۱۷۱	۳۰۰۹۱	-۹/۲۸۵	۶۹۰۰	۴۹۵۹	-۲۷/۰۷	۳۹۹۷۱	۳۵۰۵۰	-۱۲/۳۱
۵	هنرستان فنی	۴۳۶۹	۴۱۴۹	-۵/۰۳۵	۱۹۴	۳۲۵	۶۷/۵۲۶	۴۵۶۳	۴۴۷۴	-۱/۹۵
۶	هنرستان حرفه ای	۲۸۸۲	۳۰۵۴	۵/۹۶۸۱	۶۸	۱۹۱	۱۸۰/۸۸	۲۹۵۰	۳۲۴۵	۱۰
۷	کشاورزی	۲۱۹	۲۱۹	۰	۰	۰	۰	۲۱۹	۲۱۹	۰
۸	کاردانش	۸۰۹۸	۷۲۶۵	-۱۰/۲۹	۲۱۲۴	۲۵۵۵	۲۰/۲۹۲	۱۰۲۲۲	۹۸۲۰	-۳/۹۳۳
۹	پیش دانشگاهی	۷۲۲۷	۶۹۱	-۴/۳۳۱	۳۷۱	۳۹۴	۶/۱۹۹۵	۷۵۹۸	۷۳۰۸	-۳/۳۱۷
	جمع کل	۱۶۵۷۹۵	۱۶۰۴۰۴	-۳/۲۵۲	۶۴۱۲۲	۵۹۰۳۸	-۷/۹۲۹	۲۲۹۹۱۷	۲۱۹۴۴۲	-۴/۵۵۶

مأخذ: اداره کل آموزش و پرورش استان

جدول (۲-۱۵) بررسی وضعیت دانش آموزان به تفکیک شهری و روستایی در دره های مختلف تحصیلی (بدون بزرگسال) (دولتی و غیر دولتی) در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰

ردیف	دوره تحصیلی	شهری			روستا		
		پسر	دختر	کل	پسر	دختر	کل
		درصد دانش آموزان از کل دانش آموزان	درصد دانش آموزان از کل	درصد دانش آموزان شهری از کل دانش آموزان	درصد دانش آموزان شهری از کل	درصد دانش آموزان روستایی از کل دانش آموزان	درصد دانش آموزان روستایی از کل
۱	کودکستان	۴۶۹۸	۴۶۱۹	۹۳۱۷	۵/۸۱	۸۰/۰۶	۱۱۷۰
۲	ابتدایی	۳۰۷۸۳	۲۹۲۸۳	۶۰۰۶۶	۳۷/۴۵	۶۴/۷۲	۱۶۷۶۳
۳	راهنمایی	۱۹۸۷۷	۱۹۴۵۲	۳۹۳۲۹	۲۴/۵۲	۷۱/۶۷	۸۷۹۴
۴	متوسطه نظری	۱۴۰۷۹	۱۶۰۱۲	۳۰۰۹۱	۱۸/۷۶	۸۵/۸۵	۲۵۸۳
۵	هنرستان فنی	۳۱۴۶	۱۰۰۳	۴۱۴۹	۲/۵۹	۹۲/۷۴	۲۹۹
۶	هنرستان حرفه ای	۱۴۷۳	۱۵۸۱	۳۰۵۴	۱/۹۰	۹۴/۱۱	۰
۷	کشاورزی	۲۱۹	۰	۲۱۹	۰/۱۴	۱۰۰/۰۰	۰
۸	کاردانش	۴۷۴۹	۲۵۱۶	۷۲۶۵	۴/۵۳	۷۳/۹۸	۱۷۷۳
۹	پیش دانشگاهی	۲۷۷۲	۴۱۴۲	۶۹۱۴	۴/۳۱	۹۴/۶۱	۱۸۸
	جمع کل	۸۱۷۹۶	۷۸۶۰۸	۱۶۰۴۰۴	۱۰۰/۰۰	۷۳/۱۰	۳۱۵۷۰

مأخذ: اداره کل آموزش و پرورش استان

جدول (۳-۱۵) تعداد کل دانش آموزان (بدون بزرگسالان) (دولتی و غیر دولتی) استان به تفکیک نوع آموزش در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰

درصد کل	جمع کل			روستا			شهری			نوع آموزش	ردیف
	جمع	دختر	پسر	جمع	دختر	پسر	جمع	دختر	پسر		
۰/۴۷	۱۰۸۹	۲۶۱	۸۲۸	۰	۰	۰	۱۰۸۹	۲۶۱	۸۲۸	اینارگران	۱
۰/۴۴	۱۰۲۵	۴۹۰	۵۳۵	۵۲	۰	۵۲	۹۷۳	۴۹۰	۴۸۳	تیزهوشان	۲
۱/۵۳	۳۵۴۷	۲۰۹۱	۱۴۵۶	۰	۰	۰	۳۵۴۷	۲۰۹۱	۱۴۵۶	شاهد	۳
۷۵/۱۴	۱۷۳۷۶۴	۸۳۳۵۹	۹۰۴۰۵	۵۱۷۴۳	۲۳۹۴۰	۲۷۸۰۳	۱۲۲۰۲۱	۵۹۴۱۹	۶۲۶۰۲	عادی - دولتی	۴
۶/۸۴	۱۵۸۱۱	۶۲۷۶	۹۵۳۵	۰	۰	۰	۱۵۸۱۱	۶۲۷۶	۹۵۳۵	غیر دولتی	۵
۱/۷۵	۴۰۳۸	۲۰۰۴	۲۰۳۴	۳۶۶	۰	۳۶۶	۳۶۷۲	۲۰۰۴	۱۶۶۸	نمونه دولتی	۶
۰/۰۷	۱۷۰	۱۲۰	۵۰	۰	۰	۰	۱۷۰	۱۲۰	۵۰	وابسته	۷
۴/۴۱	۱۰۲۱۰	۶۱۶۳	۴۰۴۷	۶۴۰	۲۱۱	۴۲۹	۹۵۷۰	۵۹۵۲	۳۶۱۸	هیات امنایی	۸
۳/۳۷	۷۷۸۸	۳۸۸۹	۳۸۹۹	۷۳۷۰	۳۶۸۶	۳۶۸۴	۴۱۸	۲۰۳	۲۱۵	عشایری	۹
۵/۳۹	۱۲۴۷۵	۶۱۴۵	۶۳۳۰	۳۹۵۱	۱۹۸۹	۱۹۶۲	۸۵۲۴	۴۱۵۶	۴۳۶۸	مشارکت مردمی	۱۰
۰/۵۸	۱۳۴۱	۴۹۲	۸۴۹	۰	۰	۰	۱۳۴۱	۴۹۲	۸۴۹	استثنایی	۱۱
۱۰۰	۲۳۱۲۵۸	۱۱۱۲۹۰	۱۱۹۹۶۸	۶۴۱۲۲	۲۹۸۲۶	۳۴۲۹۶	۱۶۷۱۳۶	۸۱۴۶۴	۸۵۶۷۲	جمع کل	

مأخذ: اداره کل آموزش و پرورش استان

جدول (۱۵-۴) تعداد کل دانش آموزان (بدون بزرگسالان) (دولتی و غیر دولتی) استان به تفکیک نوع آموزش در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱

ردیف	نوع آموزش	شهری			روستا			جمع کل			درصد کل
		پسر	دختر	جمع	پسر	دختر	جمع	پسر	دختر	جمع	
۱	ایتارگران	۷۸۸	۱۷۱	۹۵۹	۰	۰	۰	۷۸۸	۱۷۱	۹۵۹	۰/۴۶
۲	تیزهوشان	۸۳۷	۸۱۲	۱۶۴۹	۰	۰	۰	۸۳۷	۸۱۲	۱۶۴۹	۰/۷۹
۳	شاهد	۱۸۷۲	۲۲۲۷	۴۰۹۹	۰	۰	۰	۱۸۷۲	۲۲۲۷	۴۰۹۹	۱/۹۶
۴	عادی - دولتی	۵۹۵۴۰	۵۶۴۶۳	۱۱۶۰۰۳	۲۶۴۶۰	۲۲۷۰۶	۴۹۱۶۶	۸۶۰۰۰	۷۹۱۶۹	۱۶۵۱۶۹	۷۸/۹۷
۵	غیر دولتی	۸۱۸۹	۵۳۷۷	۱۳۵۶۶	۰	۰	۰	۸۱۸۹	۵۳۷۷	۱۳۵۶۶	۶/۴۹
۶	نمونه دولتی	۱۸۶۴	۲۱۳۳	۳۹۹۷	۳۹۰	۰	۳۹۰	۲۲۵۴	۲۱۳۳	۴۳۸۷	۲/۱۰
۷	وابسته	۷۱	۱۱۴	۱۸۵	۰	۰	۰	۷۱	۱۱۴	۱۸۵	۰/۰۹
۸	هیات امنایی	۳۹۰۷	۶۴۹۴	۱۰۴۰۱	۱۹۸	۱۵۸	۳۵۶	۴۱۰۵	۶۶۵۲	۱۰۷۵۷	۵/۱۴
۹	عشایری	۳۰	۱۹۸	۲۲۸	۳۳۵۲	۳۴۵۳	۶۸۰۵	۳۳۸۲	۳۶۵۱	۷۰۳۳	۳/۳۶
۱۰	استثنایی	۸۴۲	۵۱۰	۱۳۵۲	۰	۰	۰	۸۴۲	۵۱۰	۱۳۵۲	۰/۶۵
	جمع کل	۷۷۹۴۰	۷۴۴۹۹	۱۵۲۴۳۹	۳۰۴۰۰	۲۶۳۱۷	۵۶۷۱۷	۱۰۸۳۴۰	۱۰۰۸۱۶	۲۰۹۱۵۶	۱۰۰/۰۰

مأخذ: اداره کل آموزش و پرورش استان

جدول (۱۵-۵) بررسی وضعیت دانش آموزان استان به تفکیک شهری و روستایی و جنسیت در دره های مختلف تحصیلی دولتی و غیر دولتی (بدون بزرگسال)

درسال ۱۳۹۱-۱۳۹۰

ردیف	دوره تحصیلی	شهری						روستا						جمع کل	درصد مقاطع مختلف تحصیلی از کل دانش آموزان
		پسر	دختر	کل	درصد دانش آموزان مقاطع مختلف از کل	درصد دانش آموزان شهری از کل	پسر	دختر	کل	درصد دانش آموزان مقاطع مختلف از کل	درصد دانش آموزان روستایی از کل				
۱	کودکستان	۴۶۹۸	۴۶۱۹	۹۳۱۷	۵/۸۰۸۵	۸۰/۰۵۷	۵۸۶۸	۵۱۷۶۲	۵۰/۴۲۱	۵۷۷۰	۵/۴۴	۴۹/۵۷۹	۱۱۶۳۸	۵/۳۰۳۵	
۲	ابتدایی	۳۰۷۸۳	۲۹۲۸۳	۶۰۰۶۶	۲۷/۴۵	۶۴/۷۱۹	۴۷۵۴۶	۴۱/۹۴	۵۱/۲۲۹	۴۵۲۶۴	۴۲/۶۷	۴۸/۷۷۱	۹۲۸۱۰	۴۲/۳۹۴	
۳	راهنمایی	۱۹۸۷۷	۱۹۴۵۲	۳۹۳۲۹	۲۴/۵۲	۷۱/۶۶۶	۲۸۶۷۱	۲۵/۲۹۱	۵۲/۲۴۵	۲۶۲۰۷	۲۴/۷۱	۷۵۵/۴۷	۵۴۸۷۸	۲۵/۰۰۰۸	
۴	متوسطه نظری	۱۴۰۷۹	۱۶۰۱۲	۳۰۰۹۱	۱۸/۷۶	۸۵/۸۵۲	۱۶۶۶۲	۱۴/۶۹۸	۴۷/۵۳۸	۱۴/۶۹۸	۱۷/۳۳	۵۲/۴۶۲	۳۵۰۵۰	۱۵/۹۷۲	
۵	هنرستان فنی	۳۱۴۶	۱۰۰۳	۴۱۴۹	۲/۵۹	۹۲/۷۳۶	۳۴۴۵	۳/۰۳۸۸	۷۷	۷/۲۶۴۲	۰/۹۷	۲۳	۴۴۷۴	۲/۰۳۸۸	
۶	هنرستان حرفه ای	۱۴۷۳	۱۵۸۱	۳۰۵۴	۱/۹۰	۹۴/۱۱۴	۱۴۷۳	۵/۸۸۶	۴۵/۳۹۳	۵/۸۸۶	۱/۶۷	۵۴/۶۰۷	۳۲۴۵	۱/۴۷۸۸	
۷	کشاورزی	۲۱۹	۰	۲۱۹	۰/۱۴	۱۰۰	۲۱۹	۰	۱۰۰	۰	۰	۰	۲۱۹	۰/۰۹۹۸	
۸	کار دانش	۴۷۴۹	۲۵۱۶	۷۲۶۵	۴/۵۳	۷۳/۹۸۲	۶۵۲۲	۵/۱۷۵۳	۶۶/۴۱۵	۲۶/۰۱۸	۳/۰۱۱	۳۳/۵۸۵	۹۸۲۰	۴/۴۷۵	
۹	پیش دانشگاهی	۲۷۷۲	۴۱۴۲	۶۹۱۴	۴/۳۱	۹۴/۶۰۹	۲۹۶۰	۵/۳۹۱۴	۴۰/۵۰۴	۲/۶۱۱	۴/۱۰	۵۹/۴۹۶	۷۳۰۸	۳/۳۳۰۳	
	جمع کل	۸۱۷۹۶	۷۸۶۰۸	۱۶۰۴۰۴	۱۰۰/۰۰	۷۳/۰۹۶	۱۱۳۳۶۶	۲۶/۹۰۴	۵۱/۶۶۱	۱۰۰	۱۰۰/۰۰	۴۸/۳۳۹	۲۱۹۴۴۲	۱۰۰	

مأخذ: اداره کل آموزش و پرورش استان

۳-۱۵ بررسی دانش آموزان استان به تفکیک نوع آموزش در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱

سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ کل دانش آموزان استان به تفکیک آموزش های مختلف و با احتساب دولتی، غیردولتی، نمونه دولتی، تیزهوشیان، استثنایی و شاهد و ایثارگران و سایر ۲۰۹۱۵۶ نفر بوده که ۹۰ درصد در مدارس دولتی ۶/۵ درصد در مدارس غیر انتفاعی، ۷۹٪ درصد در مدارس تیزهوشیان ۱/۲ درصد در مدارس نمونه دولتی و ۰/۶ درصد در مدارس استثنایی مشغول به تحصیلی هستند.

جدول (۱۵-۶) تعداد کل دانش آموزان (بدون بزرگسالان) (دولتی و غیر دولتی) استان به تفکیک نوع آموزش در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰

ردیف	دوره تحصیلی	پسر	درصد دانش آموزان پسر مقاطع مختلف از کل پسر	دختر	درصد دانش آموزان پسر از کل پسر و دختر همان مقطع	درصد دانش آموزان پسر مقاطع مختلف از کل دختر	درصد دانش آموزان پسر از کل پسر و دختر همان مقطع	جمع کل
۱	ایشانگران	۷۸۸	۰/۷۳	۱۷۱	۸۲/۱۷	۰/۱۷	۱۷/۸۳	۹۵۹
۲	تیزهوشان	۸۳۷	۰/۷۷	۸۱۲	۵۰/۷۶	۰/۸۱	۴۹/۲۴	۱۶۴۹
۳	شاهد	۱۸۷۲	۱/۷۳	۲۲۲۷	۴۵/۶۷	۲/۲۱	۵۴/۳۳	۴۰۹۹
۴	عادی- دولتی	۸۶۰۰۰	۷۹/۳۸	۷۹۱۶۹	۵۲/۰۷	۷۸/۵۳	۴۷/۹۳	۱۶۵۱۶۹
۵	غیر دولتی	۸۱۸۹	۷/۵۶	۵۳۷۷	۶۰/۳۶	۵/۳۳	۳۹/۶۴	۱۳۵۶۶
۶	نمونه دولتی	۲۲۵۴	۲/۰۸	۲۱۳۳	۵۱/۳۸	۲/۱۲	۴۸/۶۲	۴۳۸۷
۷	وابسته	۷۱	۰/۰۷	۱۱۴	۳۸/۳۸	۰/۱۱	۶۱/۶۲	۱۸۵
۸	هیات امنایی	۴۱۰۵	۳/۷۹	۶۶۵۲	۳۸/۱۶	۶/۶۰	۶۱/۸۴	۱۰۷۵۷
۹	عشایری	۳۳۸۲	۳/۱۲	۳۶۵۱	۴۸/۰۹	۳/۶۲	۵۱/۹۱	۷۰۳۳
۱۰	استثنایی	۸۴۲	۰/۷۸	۵۱۰	۶۲/۲۸	۰/۵۱	۳۷/۷۲	۱۳۵۲
	جمع کل	۱۰۸۳۴۰	۱۰۰/۰۰	۱۰۰۸۱۶	۵۱/۸۰	۱۰۰/۰۰	۴۸/۲۰	۲۰۹۱۵۶

مأخذ: اداره کل آموزش و پرورش استان

۱۵-۴- بررسی وضعیت آموزشگاه و کلاس در استان در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ و ۱۳۹۰-۱۳۹۱

سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ در سطح استان ۳۱۸۱ آموزشگاه و ۱۱۹۵۹ کلاس درس وجود داشت، که نسبت به سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ به ترتیب ۶/۵۵- و ۳/۰۴- درصد کاهش داشته است. بیشترین کاهش در تعداد آموزشگاه ها در مقطع کودکستان با ۳۳/۳۳- درصد و کاهش در تعداد کلاس ها در همان مقطع ۲۴/۹۲ درصد بوده است.

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱، در مقطع هنرستان حرفه ای با افزایش ۲۴ درصد در تعداد آموزشگاه و ۱۱/۹۲ درصد در تعداد کلاس های مواجه بوده ایم و بعد از آن در مقطع ابتدائی با افزایش ۰/۸۸ درصد در آموزشگاه و ۷/۹۲ درصد در کلاس شاهد بوده ایم.

جدول (۷-۱۵) آمار آموزشگاه و کلاس تشکیل شده به تفکیک دوره های مختلف تحصیلی در سال های تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ و ۱۳۹۰-۱۳۹۱ با بزرگسالان

ردیف	دوره تحصیلی	سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰		سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱		درصد تغییرات	
		آموزشگاه	کلاس	آموزشگاه	کلاس	آموزشگاه	کلاس
۱	کودکستان	۴۸۹	۶۶۲	۳۲۶	۴۹۷	-۳۳/۳۳	-۲۴/۹۲
۲	ابتدایی	۱۳۶۲	۴۷۴۹	۱۳۷۴	۵۱۲۵	۰/۸۸	۷/۹۲
۳	دوره متوسطه اول	۶۴۶	۲۷۴۰	۶۱۶	۲۶۴۰	-۴/۶۴	-۳/۶۵
۴	متوسطه نظری	۴۴۳	۲۲۸۴	۴۰۵	۱۹۳۲	-۸/۵۸	-۱۵/۴۱
۵	هنرستان فنی	۳۸	۲۴۸	۴۲	۲۵۷	۱۰/۵۳	۳/۶۳
۶	هنرستان حرفه ای	۲۵	۱۵۱	۳۱	۱۶۹	۲۴/۰۰	۱۱/۹۲
۷	کشاورزی	۲	۱۲	۲	۱۲	۰/۰۰	۰/۰۰
۸	هنرستان کار دانش	۱۹۴	۱۰۰۹	۱۹۴	۸۶۲	۰/۰۰	-۱۴/۵۷
۹	پیش دانشگاهی	۲۰۵	۴۷۹	۱۹۱	۴۶۵	-۶/۸۳	-۲/۹۲
	جمع کل	۳۴۰۴	۱۲۳۳۴	۳۱۸۱	۱۱۹۵۹	-۶/۵۵	-۳/۰۴

۱۵-۵- بررسی تراکم دانش آموز در کلاس در مقاطع مختلف آموزشی استان به تفکیک جوامع شهری و روستایی طی سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱

۱- مقطع ابتدایی

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱، شاخص تراکم دانش آموز در کلاس در مقطع ابتدایی ۱۷/۸۷ نفر در کلاس بوده که نسبت به سال قبل با ۱۹/۳۴ نفر در کلاس، ۱/۴۷ - نفر کاهش یافته است. در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ تراکم دانش آموز در کلاس در مناطق شهری رقم ۲۴/۹۹ و در مناطق روستایی، رقم ۱۳/۰۷ نفر در کلاس می باشد که به این ترتیب نسبت به سال قبل، ۰/۸۷- نفر در کلاس، در مناطق شهری کاهش تراکم و ۱/۴۱- نفر در کلاس در مناطق روستایی کاهش تراکم در کلاس وجود داشته است.

۲- دوره اول متوسطه

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱، تراکم دانش آموز در کلاس دایر در مقطع دور اول متوسطه به رقم ۲۱/۱۸ نفر در کلاس رسیده است که ۰/۸۳ نفر در کلاس از تراکم کلاس کاهش داشته است. همچنین شاخص تراکم در کلاس در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ در مناطق شهری، ۲۷/۷۷ نفر و در مناطق روستایی ۱۳/۶۴ نفر در کلاس می باشد.

۳-مقطع متوسطه

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ تراکم دانش آموز در مقطع متوسطه نظر (بجز بزرگسالان و غیر انتفاعی) به ۲۳/۴۲ نفر بوده که در مناطق شهری و روستایی به ترتیب ۲۵/۱۳ و ۱۶/۸۷ نفر در کلاس بوده است. در این سال، مقطع هنرستان فنی با ۲۲/۰۴ نفر و هنرستان کشاورزی با تراکم ۱۸/۲۵ نفر تراکم در کلاس را دارا بوده اند.

همچنین در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ در مقطع پیش دانشگاهی، تراکم در کلاس ۲۲/۲۳ نفر بوده که نسبت به سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ (با ۲۲/۴۹ نفر در کلاس) ۱/۲۶ نفر در کلاس کاهش تراکم داشته است. در کل، تراکم در کلاس در کلیه مقاطع تحصیلی، در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱، ۱۹/۷۳ نفر در کلاس بوده است که نسبت به سال تحصیلی ۲۰/۹۵ نفر در کلاس ۱/۲۲ - نفر در کلاس کاهش تراکم داشته است.

جدول (۸-۱۵) تراکم دانش آموز در کلاس به تفکیک دوره های مختلف تحصیلی در سال ۱۳۸۹-۱۳۹۰ و ۱۳۹۰-۱۳۹۱ (بدون بزرگسالان و راه دور غیر دولتی و غیر انتفاعی)

ردیف	دوره تحصیلی	سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰			سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱			درصد تغییرات		
		شهری	روستایی	کل	شهری	روستایی	کل	شهری	روستایی	کل
۱	ابتدایی	۲۶/۳۱	۱۳/۶۷	۱۹/۳۴	۲۵/۳۰	۱۲/۱۰	۱۷/۸۷	-۱/۰۱	-۱/۵۷	-۱/۴۷
۲	دوره اول متوسطه	۲۸/۷۴	۱۴/۵۴	۲۲/۰۱	۲۷/۷۷	۱۳/۶۴	۲۱/۱۸	-۰/۹۷	-۰/۹۰	-۰/۸۳
۳	متوسطه نظری	۲۵/۹۳	۱۸/۱۸	۲۴/۰۸	۲۵/۱۳	۱۶/۸۷	۲۳/۴۲	-۰/۸۰	-۱/۳۱	-۰/۶۶
۴	هنرستان فنی	۲۳/۰۳	۱۹/۴۰	۲۲/۸۴	۲۲/۳۱	۱۹/۱۲	۲۲/۰۴	-۰/۷۲	-۰/۲۸	-۰/۸۰
۵	هنرستان حرفه ای	۲۱/۶۷	۱۳/۶۰	۲۱/۳۴	۲۱/۱۳	۱۷/۳۶	۲۰/۸۵	-۰/۵۴	۳/۷۶	-۰/۴۹
۶	کشاورزی	۱۸/۲۵	۰/۰۰	۱۸/۲۵	۱۸/۲۵	۰/۰۰	۱۸/۲۵	۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۰
۷	هنرستان کاردانش	۱۸/۷۸	۱۸/۳۱	۱۸/۶۸	۱۷/۷۰	۱۷/۲۶	۱۷/۵۷	-۱/۰۸	-۱/۰۵	-۱/۱۱
۸	پیش دانشگاهی	۲۲/۹۳	۱۶/۸۶	۲۲/۴۹	۲۲/۸۲	۱۵/۷۶	۲۲/۲۳	-۰/۱۱	-۱/۱۰	-۰/۲۶
	جمع کل	۲۵/۸۶	۱۴/۴۸	۲۰/۹۵	۲۴/۹۹	۱۳/۰۷	۱۹/۷۳	-۰/۸۷	-۱/۴۱	-۱/۲۲

مأخذ: اداره کل آموزش و پرورش استان

۱۵-۶- نرخ پوشش تحصیلی (اشتغال به تحصیل)

هدف آموزش و پرورش، تحت پوشش قرار دادن کلیه افراد لازم‌التعلیم در دوره‌های مختلف تحصیلی است و برای کنترل آمار افراد بازمانده از تحصیل که بعدها مشکلات زیادی را برای جامعه به وجود می‌آورند، از نرخ پوشش تحصیلی استفاده می‌شود.

$$\text{پوشش تحصیلی ظاهری} = \frac{\text{تعداد دانش آموز دوره تحصیلی در سال تحصیلی}^t}{\text{آمار جمعیت در سن متعارف همان سال تحصیلی}} \times 100$$

وجود دانش آموزان خارج از گروه سنی متعارف (مردودی‌ها و...) تحت پوشش دوره تحصیلی مورد نظر، سبب می‌شود که نرخ پوشش ظاهری گاهی از عدد ۱۰۰ هم بالاتر باشد.

$$\text{پوشش واقعی} = \frac{\text{تعداد دانش آموزان واقع در سن متعارف دوره تحصیلی در سال تحصیلی}^t}{\text{آمار جمعیت در سن متعارف همان دوره در همان سال تحصیلی}} \times 100$$

براساس این شاخص می‌توان تعداد افراد محروم از تحصیل را مشخص نموده و برای جذب و نگهداشت ایشان در نظام آموزشی برنامه ریزی کرد.

$$\text{پوشش ویژه سنی} = \frac{\text{تعداد دانش آموزان } n \text{ ساله در سال تحصیلی}^t}{\text{تعداد جمعیت } n \text{ ساله در سال تحصیلی}^t} \times 100$$

نشان می‌دهد چند درصد از جمعیت در یک سن یا گروه سنی به تحصیل اشتغال داشته و چند درصد از تحصیل بازمانده و محروم می‌باشند.

جدول (۹-۱۵) پوشش تحصیلی ظاهری مقاطع مختلف استان به تفکیک جنسیت در طی سال‌های

۱۳۹۰-۱۳۸۹ و ۱۳۹۱-۱۳۹۰

پوشش تحصیلی			مقطع تحصیلی / شرح
میزان تغییرات	سال تحصیلی (۱۳۹۰-۱۳۹۱)	سال تحصیلی (۱۳۸۹-۱۳۹۰)	
-۰/۴۵	۹۹/۸۴	۱۰۰/۲۹	متوسطه دوره اول
-۳/۲۸	۹۶/۸۲	۱۰۰/۱	متوسطه دوره دوم

پوشش تحصیلی ظاهری در مقطع ابتدائی در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹، ۱۰۰/۲۹ درصد بوده است که با ۰/۴۵ درصد کاهش در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۰ به ۹۹/۸۴ درصد رسیده است. درحالت کلی بالا بودن ضریب پوشش تحصیلی از ۱۰۰ را می توان به ثبت نام دانش آموزان با سن بالاتر، مخصوصاً در مناطق روستایی و یا افزایش مردودین و یا مهاجرت خانواده هایی با کودکان دوره ابتدایی از استان های دیگر اشاره کرد.

در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۰ پوشش تحصیلی در مقطع متوسطه دوره اول ۹۷/۹ درصد می باشد که نسبت به سال قبل با پوشش تحصیلی ۹۹/۶۵، ۱/۷۵ درصد کاهش نشان می دهد. پوشش تحصیلی دختران مقطع متوسطه دوره دوم در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۰، ۹۶/۸۲ درصد می باشد که نسبت به سال قبل با پوشش تحصیلی ۱۰۰/۱ درصد، ۳/۲۸- درصد کاهش نشان می دهد.

۱۵-۷- نرخ گذر تحصیلی

منظور از نرخ گذر تحصیلی تعداد دانش آموزانی است که از یک دوره آموزشی به دوره آموزشی بالاتر عبور می کنند.

$$\text{نرخ گذر دوره ابتدایی به دوره راهنمایی} = \frac{\text{تعداد دانش آموز (ثبت جدید) اول راهنمایی در سال تحصیلی } t+1}{\text{تعداد قبول شدگان سال پنجم ابتدایی در سال تحصیلی } t}$$

۱- نرخ گذر از مقطع ابتدایی به راهنمایی

نرخ گذر از ابتدایی به راهنمایی در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹، ۹۵/۸۵ درصد بوده است. به عبارتی ۹۵/۸۵ درصد از کل دانش آموزان پایه پنجم ابتدایی در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹ توانسته اند به پایه اول راهنمایی صعود کنند بالا بودن نرخ گذر از ۱۰۰ به بالا می تواند به علت مهاجرت، به علت ورود قبولین پنجم ابتدائی نهضت سواد آموزی در دوره راهنمایی باشد.

۲- نرخ گذر مقطع راهنمایی به متوسطه

نرخ گذر از راهنمایی به متوسطه در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۸۹، ۷۶/۵۲ درصد بوده است..

جدول (۱۵-۱۰) نرخ گذر تحصیلی در دوره های مختلف تحصیلی در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰

ردیف	دوره تحصیلی	سال تحصیلی (۱۳۸۹-۱۳۹۰)
۱	نرخ گذر ابتدایی به راهنمایی	۹۵/۸۵
۲	نرخ گذر راهنمایی به متوسطه	۷۶/۵۲

۱۵-۸- بررسی وضعیت کارمندان آموزش و پرورش استان در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱، آموزش و پرورش استان دارای ۱۷۵۳۰ نفر کارمند بوده که از این تعداد ۱۰۹۴۶ نفر کادر آموزشی و ۶۵۸۴ نفر کادر غیر آموزشی بودند.

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱، ۳۶/۴ درصد کادر آموزشی در مقطع ابتدایی، ۳۱/۴ درصد در مقطع راهنمایی، ۱۹/۸ درصد در مقطع متوسطه عمومی ۱/۴ درصد در مقطع پیش دانشگاهی و ۹/۱ درصد در هنرستان فنی، کاردانش، کشاورزی، بازرگانی و همچنین در سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱، ۶۲/۲۵ درصد از کادر آموزشی لیسانس و بالاتر ۳۲/۷ درصد فوق دیپلم، ۵/۰۲ درصد دیپلم و ۰/۰۳ درصد کمتر از دیپلم هستند. نسبت کادر غیر آموزشی به کادر آموزشی حدود ۳۵/۳ درصد بوده است.

جدول (۱۱-۱۵) توزیع کادر آموزش رسمی و پیمانی (شهری و روستایی دولتی و اعزامی به غیر دولتی) به تفکیک میزان تحصیلات دوره های مختلف تحصیلی

کارمندان رسمی و پیمانی کادر آموزشی (۱۳۹۰-۱۳۹۱)										دوره تحصیلی	ردیف
جمع		کمتر از دیپلم		دیپلم		فوق دیپلم		لیسانس و بالاتر			
درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۳۴/۹۷	۳۸۲۸	۱۰۰/۰۰	۴	۹۷/۸۱	۵۳۷	۵۲/۰۳	۱۸۶۲	۲۰/۹۱	۱۴۲۵	ابتدایی	۱
۳۱/۰۷	۳۴۰۱	۰/۰۰	۰	۱/۲۸	۷	۳۸/۱۷	۱۳۶۶	۲۹/۷۶	۲۰۲۸	راهنمایی	۲
۱۹/۸۷	۲۱۷۵	۰/۰۰	۰	۰/۱۸	۱	۰/۹۵	۳۴	۳۱/۴۱	۲۱۴۰	متوسطه عمومی	۳
۳/۱۹	۳۴۹	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۱/۸۲	۶۵	۴/۱۷	۲۸۴	هنرستان فنی	۴
۲/۲۱	۲۴۲	۰/۰۰	۰	۰/۱۸	۱	۱/۰۹	۳۹	۲/۹۶	۲۰۲	بازرگانی و حرفه ای	۵
۰/۱۹	۲۱	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۶	۲	۰/۲۸	۱۹	کشاورزی	۶
۵/۰۷	۵۵۵	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۴/۰۸	۱۴۶	۶/۰۰	۴۰۹	کاردانش	۷
۰/۱۱	۱۲	۰/۰۰	۰	۰/۱۸	۱	۰/۰۳	۱	۰/۱۵	۱۰	اداری	۸
۱/۳۴	۱۴۷	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۲/۱۶	۱۴۷	پیش دانشگاهی	۹
۰/۰۷	۸	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۸	۳	۰/۰۷	۵	گودکستان استثنایی	۱۰
۱/۳۰	۱۴۲	۰/۰۰	۰	۰/۳۶	۲	۱/۱۵	۴۱	۱/۴۵	۹۹	ابتدایی استثنایی	۱۱
۰/۰۳	۳	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۴	۳	راهنمایی استثنایی	۱۲
۰/۲۹	۳۲	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۳۶	۱۳	۰/۲۸	۱۹	راهنمایی پیش حرفه ای استثنایی	۱۳
۰/۰۵	۵	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۳	۱	۰/۰۶	۴	متوسطه استثنایی	۱۴
۰/۲۴	۲۶	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۱۷	۶	۰/۲۹	۲۰	متوسطه حرفه ای استثنایی	۱۵
۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	۰/۰۰	۰	کاردانش استثنایی	۱۶
۱۰۰/۰۰	۱۰۹۴۶	۱۰۰/۰۰	۴	۱۰۰/۰۰	۵۴۹	۱۰۰/۰۰	۳۵۷۹	۱۰۰/۰۰	۶۸۱۴	جمع کل	
۱۰۰/۰۰		۰/۰۴		۵/۰۲		۳۲/۷		۶۲/۲۵			

مأخذ: اداره کل آموزش و پرورش استان

جدول (۱۵-۱۲) کادر آموزشی و غیر آموزشی (بدون کادر خدماتی) رسمی و پیمانی

سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱			دوره تحصیلی	ردیف
جمع	کادر غیر آموزشی	کادر آموزشی		
۵۹۲۷	۲۰۹۹	۳۸۲۸	ابتدایی	۱
۴۷۱۸	۱۳۱۷	۳۴۰۱	راهنمایی	۲
۳۴۴۱	۱۲۶۶	۲۱۷۵	متوسطه عمومی	۳
۵۷۹	۲۳۰	۳۴۹	هنرستان فنی	۴
۳۷۴	۱۳۲	۲۴۲	بازرگانی و حرفه ای	۵
۵۴	۳۳	۲۱	کشاورزی	۶
۱۰۰۰	۴۴۵	۵۵۵	کاردانش	۷
۱۰۰۵	۹۹۳	۱۲	اداری	۸
۱۵۱	۴	۱۴۷	پیش دانشگاهی	۹
۹	۱	۸	کودکستان استثنایی	۱۰
۱۷۸	۳۶	۱۴۲	ابتدایی استثنایی	۱۱
۴	۱	۳	راهنمایی استثنایی	۱۲
۴۰	۸	۳۲	راهنمایی پیش حرفه ای استثنایی	۱۳
۶	۱	۵	متوسطه استثنایی	۱۴
۳۳	۷	۲۶	متوسطه حرفه ای استثنایی	۱۵
۰	۰	۰	کاردانش استثنایی	۱۶
۱۱	۱۱	۰	اداری استثنایی	۱۷
۱۷۵۳۰	۶۵۸۴	۱۰۹۴۶	جمع کل	

مأخذ: اداره کل آموزش و پرورش استان

جدول (۱۵-۱۳) توزیع کارمندان آموزشی (دولتی و اعزامی به غیر دولتی) رسمی و پیمانی به تفکیک سمت و مدرک تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱

ردیف	دوره تحصیلی	معلم					مدیر معلم					معلم تربیت بدنی				
		لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم	دیپلم	کمتر از دیپلم	جمع	لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم	دیپلم	کمتر از دیپلم	جمع	لیسانس و بالاتر	فوق دیپلم ۹۶	دیپلم	کمتر از دیپلم	جمع
۱	ابتدایی	۱۲۸۳	۱۷۶۲	۵۳۴	۴	۳۵۸۳	۶	۴	۲	۰	۱۲	۱۳۶	۸۵	۱	۰	۱۳۳
۲	راهنمایی	۱۸۸۹	۱۲۸۱	۵	۰	۳۱۷۵	۰	۰	۰	۰	۰	۱۳۹	۱۴	۲	۰	۲۲۶
۳	متوسطه عمومی	۲۰۴۱	۲۰	۱	۰	۲۰۶۲	۰	۰	۰	۰	۹۹	۰	۰	۰	۰	۱۱۳
۴	هنرستان فنی	۲۷۰	۶۵	۰	۰	۳۳۵	۰	۰	۰	۰	۱۴	۱۴	۱	۰	۱۴	
۵	بازرگانی و حرفه ای	۱۸۹	۳۸	۱	۰	۲۲۸	۰	۰	۰	۰	۱۳	۰	۰	۰	۱۴	
۶	کشاورزی	۱۸	۲	۰	۰	۲۰	۰	۰	۰	۰	۱	۱	۷	۰	۱	
۷	کاردانش	۳۹۸	۱۳۹	۰	۰	۵۳۷	۰	۰	۰	۰	۱۱	۰	۰	۰	۱۸	
۸	اداری	۱۰	۱	۱	۰	۱۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	
۹	پیش دانشگاهی	۱۴۷	۰	۰	۰	۱۴۷	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	
۱۰	کودکستان استثنایی	۵	۳	۰	۰	۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	
۱۱	ابتدایی استثنایی	۹۹	۴۱	۲	۰	۱۴۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	
۱۲	راهنمایی استثنایی	۲	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۰	۱	۰	۰	۰	۰	
۱۳	راهنمایی پیش حرفه ای استثنایی	۱۹	۱۳	۰	۰	۳۲	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	
۱۴	متوسطه استثنایی	۴	۱	۰	۰	۵	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	
۱۵	متوسطه حرفه ای استثنایی	۱۸	۶	۰	۰	۲۴	۰	۰	۰	۰	۲	۰	۰	۰	۲	
۱۶	کاردانش استثنایی	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	
جمع کل		۶۳۹۲	۳۳۷۲	۵۴۴	۴	۱۰۳۱۲	۶	۴	۲	۰	۱۲	۴۱۶	۲۰۳	۳	۰	۶۲۲

مأخذ: اداره کل آموزش و پرورش استان

۱۵-۹- نهضت سواد آموزی استان در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱ تعداد سواد آموزان نهضت سواد آموزی، ۱۱۴۱۴ نفر بوده است. ۴۹/۵ درصد از سواد آموزان در روستاها و ۵۰/۵ درصد در شهرهای استان مشغول سواد آموزی در کلاس های نهضت هستند ۲۶/۸ درصد از سواد آموزان مرد و ۷۳/۲ درصد زن هستند. در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱، ۸۳۷۲ نفر از سواد آموزان نهضت قبول شده اند که از این تعداد ۲۴/۶ درصد مرد و ۷۳/۴ درصد زن بوده اند. چگونگی توزیع قبول شدگان بر حسب دوره های مربوطه در جدول مربوطه قابل مشاهده می باشد.

جدول (۱۴-۱۵) تعداد و درصد سواد آموزان نهضت سواد آموزی استان به تفکیک شهری و روستایی

در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱

شرح	شهر			روستا			جمع کل
	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	
تعداد	۴۷۷۵	۹۹۳	۵۷۶۸	۳۵۷۹	۲۰۶۷	۵۶۴۶	۱۱۴۱۴
درصد	۸۲/۷۸	۱۷/۲۲	-	۶۳/۴	۳۶/۶	-	

جدول (۱۵-۱۵) قبول شدگان دوره ای نهضت سواد آموزی استان در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱

دوره	سواد آموز			تکمیلی			تحکیم			پنجم			جنسیت
	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	زن	مرد	جمع	
تعداد	۲۳۹۲	۱۲۰۶	۳۵۹۷	۳۰۷۷	۷۴۰	۳۸۱۷	۸۴۵	۱۱۳	۹۵۸	۱	۱	۱	۸۳۷۲

فصل شانزدہم
آموزش فنی و حرفہ ای
استان

۱۶- آموزش فنی و حرفه ای استان

هزاره دوم میلادی، دستاوردهای علمی بسیاری برای انسان ها به ارمغان آورده است. سرعت فزاینده پیشرفت ها در عرصه های گوناگون، جهانی مبتنی بر مهارت و دانش های نوین را نوید می ده. کشورهای پیشرفته، لزوم روی آوردن به آموزش های کاربردی و فنی و حرفه ای را به خوبی دریافته و سرمایه گذاری در این زمینه را جزو یکی از اولویت ها و زمینه های ترقی و توسعه همه جانبه خود به حساب آورده اند

در سال ۱۳۹۱، ۳۰۶ مرکز آموزش فنی و حرفه ای (ثابت، سیار و سایر) در سطح استان فعالیت می کرد که از این مراکز، ۲۵ مرکز به صورت ثابت، ۲۸۱ مرکز به صورت سیار بودند که نسبت به سال ۱۳۹۰ با ۲۵ مرکز ثابت، تغییر نیافته ولی در مرکز سیار داری ۱۹/۵۷ درصد افزایش می باشد. تعداد مربیانی که در مراکز فنی و حرفه ای، مشغول فعالیت های آموزشی هستند ۳۱۵ نفر بودند که ۱۲۲ نفر از آن ها زن و ۱۹۳ نفر مرد بودند.

همچنین تعداد آموزش دیدگان مراکز ثابت، ۱۷۶۰۶ نفر، آموزش دیدگان مراکز سیار، ۶۴۶۰ نفر و آموزش دیدگان صنایع، ۱۹۴۱ نفر بودند، که در کل نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۲۳۶۳۳ نفر) نزدیک ۲۰ درصد افزایش داشته است.

همچنین در سال ۱۳۹۱ تعداد رشته های آموزش در سطح مهارت درجه دو، ۲۸۹ رشته و در سطح مهارت تخصصی، ۳۷ رشته بوده است.

جدول (۱۶-۱) شاخص های مراکز آموزش فنی و حرفه ای استان اردبیل طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

ردیف	عنوان شاخص	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییرات
۱	تعداد مراکز آموزش فنی و حرفه ای ثابت	۲۵	۲۵	-
۲	تعداد مراکز آموزش فنی و حرفه ای سیار	۲۳۵	۲۱۸	۱۹/۵۷
۳	تعداد مراکز آموزش جوار و بین کارگاهی	۰	۰	-
۴	تعداد مربیان مراکز آموزش	۱۱۹	۱۲۲	۲/۵۲
		۱۸۹	۱۹۳	۲/۱۲
	زن			
	مرد			
۵	تعداد آموزش دیدگان ثابت	۱۸۴۱۰	۱۷۶۰۶	-۴/۳۷
۶	تعداد آموزش دیدگان سیار	۳۸۹۰	۶۴۶۰	۶۶/۰۷
۷	تعداد آموزش دیدگان صنایع	۱۳۳۳	۱۶۱۰	۲۰/۷۸
۸	تعداد کل آموزش دیدگان	۲۳۶۳۳	۲۵۶۷۶	۸/۶۴
۹	سهم مردان از آموزش دیدگان	۱۵۲۳۹	۱۵۹۹۸	۴/۹۸
۱۰	سهم زنان از آموزش دیدگان	۸۳۹۴	۹۶۷۸	۱۵/۳۰
۱۱	تعداد آموزشگاه های آزاد تحت پوشش مراکز آموزش فنی و حرفه ای	۲۱۰	۲۵۳	۲۰/۴۸
۱۲	تعداد رشته های آموزش در سطح مهارت درجه دو	۲۸۶	۲۸۹	۱/۰۵
۱۳	تعداد رشته های آموزش در سطح مهارت درجه تخصصی	۲۵	۳۷	۴۸/۰۰

مأخذ: اداره کل آموزش فنی و حرفه ای استان

فصل هفدهم
آموزش عالی

۱۷- آموزش عالی

آموزش عالی که بخشی از امور اجتماعی را در برنامه ریزیهای ملی و منطقه ای تشکیل می دهد، در جهان رو به توسعه امروز، به مثابه جاری کردن خون در شریانهای جامعه است. از این رو از زیر بخش به عنوان منبع تامین نیروی انسانی متخصص در تمام عرصه های زندگی انسانی از اهمیت ویژه ای برخوردار است و عدم توجه لازم به آن می تواند در آینده ضربه مهلکی بر پیکر جامعه وارد نماید. از آن جا که این بخش با عرضه نیروی انسانی ماهر، تامین کننده تقاضای نیروی انسانی متخصص در سایر بخشها می باشد، باید هماهنگی های لازم در برنامه ریزی بین این بخش و دیگر بخشها صورت گیرد.

نیروی تخصصی این بخش شامل گروه کشاورزی، گروه فنی و مهندسی، گروه علوم پایه، گروه پزشکی، گروه علوم انسانی و اجتماعی و گروه هنر می باشد.

دانشگاهها ومراکز آموزش عالی در استان شامل دانشگاههای آزاد اسلامی و دانشگاهها و مراکز آموزش عالی دولتی می باشد که گروه اول شامل دانشگاه آزاد اسلامی واحد های در سطح استان است . دانشگاهها و مراکز آموزش عالی غیر از دانشگاه آزاد اسلامی در سطح استان می باشد.

۱۷-۱- بررسی وضعیت دانشجویان استان طی سال های تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹-۹۱-۱۳۹۰

تعداد دانشجویان برحسب مقطع تحصیلی در مراکز آموزش عالی در جدول شماره ۱ آمده است به این اساس در سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱، ۳۶۰۲۹ نفر در دانشگاه های دولتی و ۱۳۱۵۱ نفر در دانشگاه آزاد مشغول بوده اند که نسبت آن به ترتیب ۷۳/۲ و ۲۶/۸ درصد می باشد بیشترین تراکم دانشجو در هر دو مورد مربوط به دوره کارشناسی می باشد که در دانشگاه های دولتی به ۹۲/۳ می رسد این نسبت در دانشگاه آزاد به نزدیک ۳۵ درصد می رسد.

جدول (۱-۱۷) تعداد دانشجویان دانشگاه ها ومراکز آموزش عالی استان در سال تحصیلی ۱۳۸۹-۱۳۹۰ و ۱۳۹۰-۱۳۹۱

نام دانشگاه	مقطع تحصیلی		کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکترای	جمع
	سال تحصیلی	مقطع تحصیلی				
دانشگاههای دولتی	۱۳۸۹-۱۳۹۰	۲۶۶۳	۳۲۶۷۴	۱۳۱۷	۴۲۵	۳۷۰۷۹
	۱۳۹۰-۱۳۹۱	۱۴۷	۳۳۲۵۸	۲۱۳۱	۴۹۳	۳۶۰۲۹
دانشگاه آزاد	۱۳۸۹-۱۳۹۰	۲۵۹۲	۱۱۹۸۷	۱۱۴۱	۳۸۳	۱۶۱۰۳
	۱۳۹۰-۱۳۹۱	۵۸۱۴	۴۴۴۴	۲۸۴۳	۵۰	۱۳۱۵۱

مأخذ: آمار نامه سال ۱۳۹۱ استان

۱۷-۲- بررسی وضعیت دانشجویان استان بر حسب بومی و غیر بومی:

جدول شماره ۲ نشان دهنده دانشجویان به حسب بومی و غیر بومی در سطح مراکز آموزش عالی استان می باشد به این اساس در سال مورد بررسی از ۳۶۴۰۶ نفر دانشجوی دانشگاه های دولتی، نزدیک ۸۳ درصد بومی می باشند در مراکز آموزش عالی دانشگاه های آزاد سراسر استان هم از مجموع ۱۳۱۵۱ دانشجو ۱۰۵۴۲ نفر یعنی ۸۰ درصد بومی می باشند.

جدول (۱۷-۲) تعداد دانشجویان دانشگاه های استان بر حسب بومی و غیر بومی

نام دانشگاه	مقطع تحصیلی	
	بومی	غیر بومی
دانشگاه های دولتی	۳۰۱۷۳	۶۲۳۳
دانشگاه آزاد	۱۰۵۴۲	۲۶۰۹
جمع	۴۰۷۱۵	۸۸۴۲

مأخذ: آمار نامه سال ۱۳۹۱ استان

۱۷-۳- بررسی وضعیت پذیرفته شدگان در مراکز آموزش عالی در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰

تعداد پذیرفته شدگان در مراکز آموزش عالی در سال تحصیلی ۱۳۹۱-۱۳۹۰ بر حسب مقطع تحصیلی در جدول آمده است بر این اساس در مراکز آموزش عالی دولتی از بین ۱۳۲۱۹ نفر ۲۷ درصد در دوره کاردانی، ۶۶/۶ درصد دوره کارشناسی پذیرفته شده اند این نسبت ها در دانشگاه آزاد به ترتیب به ۲۱/۴، ۶۹/۴ درصد می رسد، ضمناً از مجموع پذیرفته شده گان ۷۱/۵ درصد متعلق به دانشگاهها و مراکز آموزش عالی دولتی و بقیه در دانشگاه آزاد اسلامی پذیرفته شده اند.

جدول (۱۷-۳) پذیرفته شده گان در مراکز آموزش عالی بر حسب مقطع تحصیلی و نوع دانشگاه ۱۳۹۱-۱۳۹۰

نوع دانشگاه	مقطع تحصیلی				
	کاردانی	کارشناسی	کارشناسی ارشد	دکترای حرفه ای و تخصصی	جمع
مراکز آموزش عالی دولتی	۳۶۱۰	۸۸۰۵	۶۷۵	۱۲۹	۱۳۲۱۹
آزاد	۱۱۲۴	۳۶۵۱	۴۴۹	۳۷	۵۲۶۱

مأخذ: آمار نامه سال ۱۳۹۱ استان اردبیل

۱۷-۴- تعداد فارغ التحصیلان در مرکز آموزش عالی در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰

در سال مورد بحث ۱۰۳۴۰ نفر از دانشگاه های استان فارغ التحصیل شده اند که حدود ۳۸/۸ درصد آن مربوط به دانشگاه های دولتی و ۶۱/۲ درصد آن مربوط به دانشگاه آزاد اسلامی بوده است که در مقاطع مختلف فارغ التحصیل شده اند. جدول شماره ۱۷-۴ تعداد فارغ التحصیلان در مقاطع تحصیلی در دانشگاه های استان را نشان می دهد.

جدول (۱۷-۴) فارغ التحصیلان در مراکز آموزش عالی بر حسب مقطع تحصیلی و نوع دانشگاه ۱۳۹۱-۱۳۹۰

جمع	دکترای حرفه ای و تخصصی	کارشناسی ارشد	کارشناسی	کاردانی	مقطع تحصیلی	
					نوع دانشگاه	
۴۰۱۱	۳۲	۳۳۳	۳۵۲۰	۱۲۶	مراکز آموزش عالی دولتی	
۶۳۲۹	۵۰	۱۲۷۵	۳۵۴۵	۱۴۵۹	دانشگاه آزاد	

مأخذ: آمار نامه سال ۱۳۹۱ استان اردبیل

۱۷-۵- موقعیت زنان در پذیرش و فارغ التحصیل مراکز آموزش عالی

بررسی وضعیت زنان در آموزش عالی از مولفه های بحث اجتماعی و فرهنگی در جدول شماره ۱۷-۵ پذیرفته شده گان و فارغ التحصیلان زن در مراکز آموزش عالی در مقاطع مختلف نشان داده شده است. از پذیرفته شدگان ۴۶ درصد از بین فارغ التحصیلان ۴۱ درصد متعلق به زنان است توزیع این افراد بر حسب مقاطع مختلف تحصیلی از نرم کلی تبعیت کرده و فاصله معناداری در آن قابل مشاهده نمی باشد.

جدول (۱۷-۵) پذیرفته شده گان و فارغ التحصیلان زن در مراکز آموزش عالی بر حسب مقطع تحصیلی

در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰

جمع	دکترای	کارشناسی ارشد	کارشناسی	کاردانی	مقطع تحصیلی	
					شاخص ها	
۱۸۴۸۰	۱۶۶	۱۱۲۴	۱۲۴۵۶	۴۷۳۴	استان	پذیرفته شده گان
۸۵۰۴	۱۰۵	۵۷۰	۶۲۳۵	۱۵۹۳	زن	
۱۰۳۴۰	۸۲	۱۶۰۸	۷۰۶۵	۱۵۸۲	استان	فارغ التحصیلان
۴۲۶۴	۵۶	۴۶۷	۳۴۷۷	۲۷۶	زن	

۱۷-۶- ترکیب اعضاء هیات علمی مراکز آموزش عالی در سال تحصیلی ۱۳۹۰-۱۳۹۱

در سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱ کل مدرسان دانشگاههای استان ۲۰۸۶ نفر بوده که حدود ۱۳۰۷ نفر آن هیات علمی تمام وقت بوده و ۷۷۹ نفر به صورت حق التدریس مشغول به کار بوده اند جدول شماره (۱۷-۵) وضعیت اعضاء هیئت علمی تمام وقت و حق التدریس استان را به تفکیک دانشگاههای دولتی و آزاد نشان می دهد.

جدول (۱۷-۶) اعضاء هیات علمی تمام وقت در مراکز آموزش عالی استان تمام وقت و حق التدریس

جمع	سایر	مربی آموزشیار	مربی	استادیار	دانشیار	استاد	مرتبه دانشگاهی
							دانشگاه
۱۲۰۶	-	۴۱	۴۸۰	۶۳۶	۴۲	۴	مراکز آموزش غیر از دانشگاه آزاد
۸۸۰	۱۸۵	۳	۴۹۸	۱۷۱	۶	۱۷	دانشگاه آزاد

منبع : آمار نامه سال ۱۳۹۱ استان اردبیل

۱۷-۷- بررسی متغیر نسبت دانشجویان به استاد مراکز آموزش عالی

نسبت دانشجویان به استاد با تقسیم تعداد دانشجویان به اساتید بدست می آید این نسبت همانطور که در جدول شماره ۷ ملاحظه می شود در دانشگاههای دولتی ۲۹/۹ است و در دانشگاه آزاد ۱۴/۹ می باشد علت تراکم استاد در دانشگاه آزاد به نظر می رسد به علت بکارگیری گسترده فارغ التحصیلان کارشناسی ارشد به صورت حق التدریس در کلاسهای مربوطه باشد.

جدول (۱۷-۷) نسبت دانشجویان به استاد در مراکز آموزش عالی در ۱۳۹۰-۱۳۹۱

نسبت دانشجویان به استاد	نام مرکز
۲۹/۹	مراکز آموزش عالی به استثناء دانشگاه آزاد
۱۴/۹	دانشگاه آزاد

فصل هیجدهم

بهداشت و درمان

۱۸- بهداشت و درمان

بخش بهداشت و درمان به منظور تأمین و ارتقاء سطح سلامت جسمی، روانی و اجتماعی جامعه، در چارچوب سیاست ها و خط مشی های تعیین شده، مجموعه ای نظام یافته از فعالیتهای و عملیات اجرایی است که مهمترین آنها، شامل آموزش بهداشت و پیشگیری و ایمن سازی بر علیه بیماریهای واگیر، بهداشت خانواده و مدارس، بهداشت و سالم سازی محیط زیست، مبارزه با بیماریها، تأمین و تدارک داروهای اساسی، تغذیه، ایجاد و راه اندازی مراکز و واحدهای ارائه خدمات درمانی سرپایی و بستری و تأمین و آموزش نیروی انسانی پزشکی و پیراپزشکی در زمینه های مختلف پزشکی می باشد.

۱۸-۱- شاخص های بهداشتی

۱۸-۱-۱- میزان مرگ و میر نوزادان زیر یک ماه

میزان مرگ و میر نوزادان زیر یک ماه که معمولاً در هر هزار تولد زنده بیان می شود از شاخص هایی است که وضعیت بهداشتی و مراقبتهای حیاتی نسبت به نوزادان را نشان می دهد. این شاخص در سال ۱۳۹۱ حدود ۱۰ نفر در هزار تولد زنده بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ (که برابر ۹/۷ نفر در هزار در تولد بوده) ۳ درصد افزایش یافته است. مسلماً توجه بیشتر به مادران باردار و تغذیه دوران بارداری و مراقبت های بهداشتی آنان، جلوگیری از صدمات زایمان نارس کودکان و مراقبت در هفته های اول تولد می تواند وضعیت شاخص را مرتباً بهبود بخشد.

۱۸-۱-۲- میزان باروری کلی

میزان باروری کلی یا (TFR) عبارتست از تعداد فرزندان زنده متولد شده ای که یک زن بطور متوسط در سال های زناشویی خود (از سن قانونی ازدواج تا یائسگی) به دنیا می آورد. میزان کل باروری استان در سال ۱۳۹۱ حدود ۱/۷۵ نوزاد بوده و نسبت به سال ۱۳۹۰ (که ۱/۷۲ بوده است) ۱/۷ درصد افزایش نشان می دهد.

۱۸-۱-۳- میزان مرگ و میر اطفال زیر یک سال

میزان مرگ و میر اطفال زیر یک سال که در هر هزار تولد بیان می شود یکی از اساسی ترین شاخص هایی است که امید به زندگی در جامعه را نشان می دهد. افزایش یا کاهش این شاخص به طور محسوس در شاخص امید به زندگی جامعه مؤثر است میزان مرگ و میر اطفال زیر یک سال در سال ۱۳۹۱ برابر ۱۳/۴ نفر در هزار تولد بوده و نسبت به سال ۱۳۹۰ (که ۱۳/۷ نفر بوده) ۲ درصد کاهش یافته است که این کاهش نشان دهنده بهبود وضعیت بهداشتی برای اطفال زیر یکسال است.

۱۸-۱-۴- میزان مرگ و میر مادران باردار به دلیل عوارض حاملگی و زایمان در صد هزار تولد زنده

مرگ و میر مادران باردار ناشی از عوارض حاملگی و زایمان از دیگر شاخص های بهداشتی است که معمولاً نسبت آن در صد هزار تولد زنده بیان می گردد. این شاخص در استان در سال ۱۳۹۱ برابر ۱۳/۲ نفر در صد هزار تولد زنده گزارش شده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ (که برابر ۳۸/۳ نفر در صد هزار تولد زنده بوده) حدود ۶۵ درصد کاهش یافته است.

۱۸-۱-۵- میزان مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال

این شاخص نیز در هر هزار تولد زنده محاسبه می شود. این شاخص بعد از میزان مرگ و میر کودکان زیر یک سال، دومین شاخص مهم در محاسبه امید به زندگی است. هرچند که اثر آن به اندازه میزان مرگ و میر کودکان زیر یک سال نمی تواند باشد، اما می تواند نشان دهنده مراقبتهای اولیه کودکان، وضعیت تغذیه و بهداشت کودکان و همچنین میزان پیشگیری ها باشد. این شاخص در سال ۱۳۹۱ در استان برابر ۱۷ مرگ و میر در هزار تولد زنده بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۱۸/۳) حدود ۷ درصد افزایش یافته است.

۱۸-۱-۶- میزان زایمان ایمن

میزان زایمان ایمن در سال ۱۳۹۱ برابر ۹۹/۸ درصد بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ (که برابر ۹۹/۷ درصد بوده) حدود ۰/۱ درصد افزایش یافته است که بیانگر بهتر شدن امکانات بهداشتی می باشد.

۱۸-۱-۷- میزان خام موالید

میزان خام تولد یا میزان ناخالص موالید گویای تعداد موالید در هر هزار نفر جمعیت در یک سال معین است.

میزان خام موالید استان در سال ۱۳۹۱ برابر ۱۷/۱۱ نفر در هزار تولد بوده که نسبت به سال قبل (با ۱۷/۱۴) تولد در هر هزار نفر) ۰/۱ درصد کاهش یافته است.

۱۸-۱-۸- امید به زندگی

میزان امید به زندگی در سال ۱۳۹۱ در زنان روستایی استان ۷۷/۲ و در مردان روستایی استان ۷۳/۳ سال بوده است.

۱۸-۱-۹- میزان پوشش واکسیناسیون کودکان (درصد)

میزان پوشش واکسیناسیون کودکان استان در سال ۱۳۹۱، ۱۰۰ درصد گزارش شده است که سال قبل ۹۹/۵ درصد بوده است.

۱۸-۱-۱۰- میزان دسترسی به آب آشامیدنی سالم در روستاها

میزان دسترسی به آب آشامیدنی سالم در روستاها در سال ۱۳۹۱ برابر ۹۷/۲ درصد بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ (که برابر ۹۱/۶ درصد بوده) حدود ۶/۱ درصد افزایش یافته است.

جدول (۱-۱۸) شاخص های بهداشتی درمانی استان اردبیل در سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

ردیف	شاخص	سال		
		۱۳۹۰	۱۳۹۱	
۱	میزان باروری کلی	۱/۷۲	۱/۷۵	
۲	میزان مرگ و میر نوزادان	۹/۷	۱۰	
۳	میزان مرگ و میر اطفال زیر یکسال	۱۳/۷	۱۳/۴	
۴	مرگ و میر مادران به دلیل عوارض زایمان (درصد هزار تولد)	۳۸/۳	۱۳/۲	
۵	میزان مرگ و میر اطفال زیر ۵ سال (در هزار)	۱۸/۳	۱۷	
۶	میزان زایمان ایمن (درصد)	۹۹/۷	۹۹/۸	
۷	نرخ خام تولد (در هزار)	۱۷/۱۴	۱۷/۱۱	
۸	امید به زندگی	زن	شهری	۷۶/۳
			روستایی	
			کل	
		مرد	شهری	۷۲/۴
			روستایی	
			کل	
۹	میزان پوشش واکسیناسیون کودکان (درصد)	۹۹/۵	۱۰۰	
۱۰	میزان دسترسی به آب آشامیدنی سالم در روستاها (درصد)	۹۱/۶	۹۷/۲	
۱۱	میزان تغذیه انحصاری با شیر مادر تا شش ماهگی (درصد)	-	-	
۱۲	میزان استفاده از کل روش های پیشگیری از بارداری در زنان ۱۵-۴۹ ساله استان در مناطق شهری (درصد)	اطلاعات موجود مربوط به IMES سال ۸۴ می باشد که ۸۱/۲ درصد است.		
۱۳	تعداد مراکز بهداشتی درمانی دولتی در استان	۱۳۷	۱۴۳	
۱۴	تعداد خانه های بهداشت روستایی	۵۱۶	۵۱۷	

مأخذ: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اردبیل

۱۸-۲- شاخص های درمانی استان

۱۸-۲-۱- نسبت پزشک به جمعیت (در هزار نفر)

در سال ۱۳۹۱ به ازای هر هزار نفر جمعیت در استان حدود ۰/۷۲ پزشک، (عمومی و متخصص) وجود داشته است که این رقم در سال ۱۳۹۰ نیز ۰/۷۲ نفر بوده است. هم چنین نسبت دندانپزشکان (عمومی و متخصص) به ازای هر هزار نفر در استان در سال ۱۳۹۱ برابر ۰/۰۹ نفر بوده است که در سال ۱۳۹۰ نیز این شاخص ۰/۰۹ نفر بوده است.

۱۸-۲-۲- تعداد بیمارستان

در سال ۱۳۹۱ تعداد بیمارستان های استان ۱۵ باب بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ (۱۴ باب) ۷/۱ درصد رشد داشته است.

۱۸-۲-۳- ضریب اشغال تخت ثابت

ضریب اشغال تخت ثابت در استان در سال ۱۳۹۱، ۶۹/۷ درصد بود که در مقایسه با سال ۱۳۹۰ (۷۳/۴ درصد)، ۵ درصد کاهش نشان می دهد.

۱۸-۲-۴- تعداد تخت فعال

در سال ۱۳۹۱ تعداد ۱۶۷۳ تخت فعال در استان وجود داشته که در مقایسه با سال ۱۳۹۰ تعداد تخت فعال ۱۶۱۹ بوده حدود ۳/۳ درصد افزایش داشته است ضریب اشغال تخت فعال در سال ۱۳۹۱ حدود ۶۹/۷ درصد بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ (۷۳/۴ درصد)، ۵ درصد کاهش داشته است .

۱۸-۲-۵- تعداد آزمایشگاهها

در سال ۱۳۹۱ تعداد ۳۹ آزمایشگاه در استان اردبیل فعال بودند که نسبت به سال ۱۳۹۰ با ۳۷ آزمایشگاه، ۵/۴ درصد افزایش داشته است .

۱۸-۲-۶- درمانگاه

در سال ۱۳۹۱ در استان ۱۹۰ درمانگاه وجود داشته که نسبت به سال ۱۳۹۰ با ۱۸۳ درمانگاه ۳/۸ درصد افزایش داشته است.

۱۸-۲-۷- تعداد مراکز توانبخشی

در سال ۱۳۹۱ تعداد ۴۱ مرکز توانبخشی اعم از خصوصی و دولتی در استان اردبیل وجود داشته است . که نسبت به سال قبل (با ۴۴ مرکز) ۶/۸ درصد کاهش داشته است.

۱۸-۲-۸- تعداد مرکز رادیولوژی

در سال ۱۳۹۱ در استان تعداد ۲۶ مرکز رادیولوژی مشغول فعالیت بودند، که نسبت به سال قبل (با ۲۴ مرکز رادیولوژی) ۸/۳ درصد افزایش داشته است.

۱۸-۲-۹- مرکز MRI

در سال ۱۳۹۱ تعداد مراکز MRI استان، ۲ مرکز بوده که در سال ۱۳۹۰ نیز این مراکز ۲ مورد بوده است .

جدول (۱۸-۲) شاخص های عمده درمان در طول سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰

ردیف	عناوین برنامه و شاخص هدف	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییرات
۱	نسبت کل پزشک به جمعیت (در هزار نفر)	درصد	۰/۷۲	۰/۷۲	۰
۲	نسبت دندانپزشک به جمعیت (در هزار نفر)	درصد	۰/۰۹	۰/۰۹	۰
۳	ضریب اشغال تخت ثابت (درصد)	درصد	۷۳/۴	۶۹/۷	-۵
۴	ضریب اشغال تخت فعال (درصد)	درصد	۷۳/۴	۶۹/۷	-۵
۵	تعداد تخت فعال	تخت	۱۶۱۹	۱۶۷۳	۳/۳
۶	تعداد تخت ویژه، (CCU، NICU، ICU)	تخت	۱۴۴	۱۴۹	۳/۵
۷	نسبت تخت بیمارستانی به جمعیت (در هزار)		۱/۲۷	۱/۲۹	۱/۶
۸	تعداد آزمایشگاه	باب	۳۷	۳۹	۵/۴
۹	تعداد مراکز توانبخشی	باب	۴۴	۴۱	-۶/۸
۱۰	تعداد مراکز رادیولوژی	باب	۲۴	۲۶	۸/۳
۱۱	تعداد بیمارستان	باب	۱۴	۱۵	۷/۱
۱۲	تعداد درمانگاه	باب	۱۸۳	۱۹۰	۳/۸
۱۳	تعداد مراکز (MRI)	باب	۲	۲	۰
۱۴	تعداد مراکز (Ctscan)	باب	۸	۸	۰
۱۵	آنژیوگرافی	دستگاه	۱	۱	۰
۱۶	سنگ شکن برون اندامی	دستگاه	۱	۱	۰
۱۷	پمپ قلب	دستگاه	۲	۲	۰

مأخذ: دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی استان اردبیل

فصل نوزدهم

رفاه و تامين اجتماعى

۱۹- رفاه و تأمین اجتماعی

۱۹-۱- تأمین اجتماعی

مقدمه :

سازمان تأمین اجتماعی یکی از بزرگترین سازمانهای بیمه ای استان است که با توجه به تنوع کاری و گستردگی مخاطبین نقش مهمی در تحقق عدالت اجتماعی و توسعه پایدار کشور ایفاء می نماید. این سازمان ضامن امنیت خاطر، امید به آینده و پویایی مولدین جامعه است و در حال حاضر ۱۵۶۵۷۷ نفر بیمه شده اصلی و ۲۱۱۶۱ نفر مستمری بگیر را زیر پوشش دارد.

۱۹-۱-۱- عملکرد شاخص های کلیدی سازمان تأمین اجتماعی

تعداد کل بیمه شدگان اصلی و تبعی تأمین اجتماعی استان در سال ۱۳۹۱ به ۴۷۴۶۸۳ نفر بالغ شده است . تعداد کل بیمه شدگان اصلی تأمین اجتماعی استان در سال ۱۳۹۱، ۱۵۶۵۷۷ نفر بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۱۴۵۰۱۹ نفر تحت پوشش) ۸ درصد افزایش نشان می دهد.

در سال ۱۳۹۱ تعداد کارگاه های تحت پوشش تأمین اجتماعی (فعال و نیمه فعال) ۳۴۲۶۵ باب بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۳۴۹۵۱ کارگاه) ۱/۹ درصد کاهش یافته است . همچنین در این سال ۲۱۱۶۱ مستمری بگیر تحت پوشش تأمین اجتماعی بوده که نسبت به سال قبل (با ۱۸۹۲۶ نفر) ۱۲ درصد افزایش داشته است . در سال ۱۳۹۱، تعداد دفترچه های درمانی ۲۰۷۳۰۰ جلد بوده که نسبت به سال قبل ۱۹۲۴۵۸ جلد دفترچه، ۷/۷ درصد افزایش نشان می دهد.

در سال ۱۳۹۱، مقرری بگیران بیکاری در استان ۱۷۱۰ نفر بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۱۹۲۹ نفر) ۱۱ درصد کاهش داشته است .

جدول (۱۹-۱) عملکرد شاخص های کلیدی سازمان تأمین اجتماعی استان در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

ردیف	عنوان شاخص کلیدی	واحد اندازه گیری	۱۳۹۰	۱۳۹۱	نرخ رشد عملکرد	
۱	تعداد بیمه شدگان اصلی	نفر	۱۴۵۰۱۹	۱۵۶۵۷۷	۸	
۲	تعداد بیمه شدگان اصلی و تبعی	نفر	۳۹۸۱۳۹	۴۷۴۶۸۳	۱۹	
۳	مقرری بگیران بیکاری	نفر	۱۹۲۹	۱۷۱۰	-۱۱	
۴	نسبت بیمه شدگان اصلی به جمعیت فعال استان	درصد	۳۴	۳۶	۲	
۵	تعداد دفترچه های درمانی	جلد	۱۹۲۴۵۸	۲۰۷۳۰۰	۷/۷	
۶	تعداد بازرسی های انجام شده از کارگاه ها	مورد	۲۰۸۱۶	۱۹۸۹۰	-۵	
۷	تعداد مستمری بگیران	پرونده	۱۸۹۲۶	۲۱۱۶۱	۱۲	
۸	ضریب وابستگی مستمری بگیران به بیمه شدگان اصلی	نسبت	۷/۶۶	۷/۴	۰/۲۶	
۹	جمع کل تعهدات	میلیون ریال	۱۰۸۰۷۲۹	۱۵۰۴۵۵۲	۳۹	
۱۰	حداقل مستمری	ماهانه (ریال)	۴۷۵۹۰۰۰	۵۹۲۵۰۰۰	۲۴	
۱۱	تعداد کارگاه های تحت پوشش	باب	فعال	۱۹۱۵۱	۱۵۶۱۵	-۱۹
			نیمه فعال	۱۵۸۰۰	۱۸۶۵۰	۱۸

ماخذ: اداره کل تأمین اجتماعی استان اردبیل

۱۹-۲- بیمه سلامت

براساس آمار ارائه شده از طرف اداره کل بیمه سلامت استان، جمعیت بیمه شدگان سلامت در استان در سال ۱۳۹۱، ۷۸۸۹۴۰ نفر بوده که ۶۳ درصد جمعیت استان را شامل می شود و نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۷۵۴۳۷۲ نفر بیمه شده) ۴/۶ درصد رشد نشان می دهد.

هم چنین میانگین هزینه هر بار مراجعه در صندوقهای کارمندی - خویش فرما - سایر اقشار - روستایی در سال ۱۳۹۰، ۱۲۲۵۳۲ ریال بوده که با ۲۳/۶۲ درصد رشد در سال ۱۳۹۱ به ۱۵۱۴۷۸ ریال رسیده است.

جدول (۱۹-۲) جمعیت تحت پوشش بیمه سلامت و نسبت آن به کل جمعیت استان طی سال های ۱۳۹۱-۱۳۹۰

تغییرات	۱۳۹۱	۱۳۹۰	سال
۰/۳	۱۲۵۲۶۰۸	۱۲۴۸۴۸۸	جمعیت استان
۴/۶	۷۸۸۹۴۰	۷۵۴۳۷۲	جمعیت بیمه شدگان سلامت استان
۴/۳	۶۳	۶۰/۴	درصد بیمه شدگان به جمعیت استان

ماخذ: اداره کل بیمه سلامت استان

جدول (۱۹-۳) جمعیت تحت پوشش بیمه سلامت استان به تفکیک صندوق های بیمه ای طی سال های ۱۳۹۱-۱۳۹۰

تغییرات	۱۳۹۱	۱۳۹۰	سال
-۲/۰۴	۱۱۲۷۵۰	۱۱۵۰۹۴	جمعیت کارمندی
-۵۵/۵	۴	۹	موسسات مشمول ۲/۹
۱/۴	۵۳۷۷۴۱	۵۳۰۳۴۴	روستائیان
۴۹/۱	۹۲۰۴۳	۶۱۷۲۹	خویش فرمایان + ایرانیان
-۱/۶۸	۴۶۴۰۲	۴۷۱۹۶	سایر اقشار
-	-	-	بستری شهری
۴/۶	۷۸۸۹۴۰	۷۵۴۳۷۲	جمع
-	۴/۶	۱/۷	درصد رشد نسبت به سال قبل

ماخذ: اداره کل بیمه سلامت استان

جدول (۱۹-۴) میزان و درصد رشد هزینه های درمانی به تفکیک سرپایی و بستری - بیمار خاص و روستایی سطح یک طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

تغییرات	۱۳۹۱	۱۳۹۰	سال
۲۲/۵۳	۱۸۱۷۳۶۶۹۰۶۸۲	۱۴۸۳۲۴۴۲۳۲۱۹	سرپایی غیر بیمارستانی + سرپایی بیمارستانی + دندانپزشکی دانش آموزی
۲۸/۵۹	۳۳۷۵۴۵۲۰۰۳۳۴	۲۶۲۴۹۶۷۳۱۰۹۸	بستری + بستری موقت
۱۴/۳۲	۷۰۶۲۳۷۱۴۴۰۰	۶۱۷۷۷۹۳۷۸۳۲	روستایی سطح یک
۱۱/۶۱	۳۱۸۱۵۵۰۷۹۲۱	۲۸۵۰۷۲۳۳۵۱۶	بیمار خاص
۲۴/۰۷	۶۲۱۷۲۱۱۱۵۳۳۷	۵۰۱۱۰۶۳۲۵۶۶۵	جمع
-	۲۴/۰۷	۳۸/۳۲	درصد رشد نسبت به سال قبل

مآخذ: اداره کل بیمه سلامت استان

جدول (۱۹-۵) بارمراجعه بیمه شدگان تحت پوشش بیمه سلامت به پزشکان و مراکز درمانی استان طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

تغییرات	۱۳۹۱	۱۳۹۰	سال
۲/۲۵	۳۴۲۸۱۰۹	۳۳۵۲۷۶۱	بارمراجعه بیمه شدگان تحت پوشش در صندوق های کارمندی - خویش فرما - سایر اقشار - روستایی - بستری شهری (با دندانپزشکی دانش آموزی)
-	۲/۲۵	۲/۸۵	درصد رشد نسبت به سال قبل
۶/۳	۷۵۲۰۹۴	۷۰۷۴۷۰	سطح یک
۶/۷	۳۰۶۸۱	۲۸۷۵۴	بیمار خاص

مآخذ: اداره کل بیمه سلامت استان

جدول (۱۹-۶) میانگین هزینه هر بار مراجعه بیمه شدگان تحت پوشش بیمه سلامت با مراکز درمانی استان طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

تغییرات	۱۳۹۱	۱۳۹۰	سال
۲۳/۶۲	۱۵۱۴۷۸	۱۲۲۵۳۲	میانگین هزینه هر بار مراجعه در صندوق های کارمندی - خویش فرما - سایر اقشار - روستایی - بستری شهری (با دندانپزشکی دانش آموزی)
-	۲۳/۶۲	۱۶/۸۲	درصد رشد نسبت به سال قبل

مآخذ: اداره کل بیمه سلامت استان

جدول (۱۹-۷) تعداد پزشکان و مؤسسات طرف قرارداد بیمه سلامت در استان و نسبت به آن به کل مؤسسات درمانی طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

تغییرات	۱۳۹۱	۱۳۹۰	سال
-	۶۴۴	۶۴۷	تعداد مؤسسات طرف قرارداد و نسبت به کل مؤسسات
-	۶۴۴	۶۴۷	تعداد مؤسسات طرف قرارداد
-	۹۱	۹۶	نسبت به کل مؤسسات (درصد)

مآخذ: اداره کل بیمه سلامت استان

۱۹-۳- اداره کل کمیته امداد امام خمینی(ره)

کمیته امداد یکی از نهادهای حمایتی است که در سطح کشور به صورت گسترده فعالیت می کند. این نهاد در سال ۱۳۹۰ دارای ۵۲ واحد بوده که با ۱۹/۲ درصد کاهش در سال ۱۳۹۱ به ۴۲ واحد رسیده است. کمیته امداد استان در سال ۱۳۹۱، ۱۲۰۸ روستا را تحت پوشش خود قرار داده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۱۲۱۷ روستا) ۰/۷ درصد کاهش داشته است. تعداد خانوارهای تحت پوشش طرح عادی کمیته امداد، ۱۸۴۸۵ خانوار و خانوارهای تحت پوشش طرح شهید رجایی ۲۲۸۸۷ خانوار بوده که در کل ۳۰۵۷۵ خانوار تحت پوشش کمیته امداد استان می باشد و نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۳۱۷۰۸ خانوار تحت پوشش کمیته امداد) ۳/۶ درصد کاهش داشته است. همچنین میزان مستمری پرداختی کمیته امداد به مددجویان عادی و طرح در سال ۱۳۹۱، ۳۵۴۰۶۴ میلیون ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ با ۳۸۵۳۵۶ میلیون ریال، ۸/۱ درصد کاهش داشته است. تعداد حامیان کمیته امداد در سال ۱۳۹۱، ۱۴۷۷۱ نفر بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ با ۱۲۶۹۴ نفر حامی، ۱۶/۴ درصد افزایش داشته است. در سال ۱۳۹۱ به این حامیان ۳۴۱۶ یتیم معرفی شده است و مبلغ دریافتی از حامیان ۲۸۸۱۲ میلیون ریال بوده که نسبت به سال قبل ۳۹/۳ درصد افزایش داشته است. همچنین کل درآمدهای اختصاصی جمع آوری شده کمیته امداد در سال ۱۳۹۱، ۱۹۴۱۶۵ میلیون ریال بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ با ۱۳۶۲۳۹ میلیون ریال، ۴۲/۵ درصد افزایش داشته است.

کمیته امداد در کل استان، ۱۷۰۹۷۴ صندوق صدقه دارد که مبلغ جمع آوری شده از این صندوق ها، ۲۳۰۳۹ میلیون ریال بوده است.

تعداد افراد تحت پوشش بیمه درمانی کمیته امداد در سال ۱۳۹۱، ۲۲۲۵۸ نفر بوده است که نسبت به سال قبل با ۲۴۷۰۴ نفر، ۹/۹- درصد کاهش داشته است.

همچنین این نهاد در سال ۱۳۹۱، ۵۸۶۷ دانش آموز و ۱۶۱۷ دانشجو تحت حمایت خود داشته است که نسبت به سال قبل تعداد دانش آموزان تحت حمایت ۲۱/۸ درصد کاهش و تعداد دانشجویان تحت حمایت ۹/۲ درصد کاهش داشته است.

جدول (۱۹-۸) شاخص های کلیدی کمیته امداد امام خمینی (ره) استان طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

ردیف	عنوان شاخص	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییرات
۱	تعداد واحدهای کمیته امداد	۵۲	۴۲	-۱۹/۲
۲	تعداد روستاهای تحت پوشش	۱۲۱۷	۱۲۰۸	-۰/۷
۳	تعداد خانوار تحت پوشش مددجوئی	۱۹۲۶۲	۱۸۴۸۵	-۴
۴	تعداد نفرات تحت پوشش مددجوئی	۴۵۳۰۵	۴۱۶۶۷	-۸
۵	تعداد خانوار تحت پوشش طرح شهید رجائی	۱۲۴۴۶	۱۲۰۹۰	-۲/۹
۶	تعداد نفرات تحت پوشش طرح شهید رجائی	۲۴۲۲۰	۲۲۸۸۷	-۵/۵
۷	تعداد کل خانوار تحت پوشش	۳۱۷۰۸	۳۰۵۷۵	-۳/۶
۸	تعداد کل نفرات تحت پوشش	۶۹۵۲۵	۶۴۵۵۴	-۷/۱
۹	میزان پرداختی به مدد جوئی و شهید رجائی (میلیون ریال)	۳۸۵۳۵۶	۳۵۴۰۶	-۸/۱
۱۰	تعداد خانوار تحت پوشش زندانی	۲۰۷	۲۲۸	۱۰/۱
۱۱	تعداد نفرات تحت پوشش موردی	۱۰۳۲۵	۲۲۳۸۹	۱۱۶/۸
۱۲	تعداد افراد بیمه شده درمانی	۲۴۷۰۴	۲۲۲۵۸	-۹/۹
۱۳	هزینه خدمات درمانی انجام یافته	۲۶۱۴۳	۲۶۱۴۷	۰
۱۴	تعداد مراکز طرف قرارداد	۲۱۹	۲۰۶	-۵/۹
۱۵	تعداد دانش آموزان تحت پوشش	۷۵۰۴	۵۸۶۷	-۲۱/۸
۱۶	تعداد دانشجویان تحت پوشش	۱۷۸۰	۱۶۱۷	-۹/۲
۱۷	هزینه خدمات فرهنگی	۱۰۵۷۹	۱۲۲۹۴	۱۶/۲
۱۸	تعداد فعالیت های عمرانی	۴۲۰۰	۱۵۹۵	-۶۲
۱۹	هزینه فعالیت های عمرانی	۵۱۶۷۰	۱۲۶۷۱	-۷۵/۵
۲۰	طرح نوسازی و بهسازی مسکن روستایی	۲۵۵	۸۰	-۶۸/۶
۲۱	مبلغ وام نوسازی مسکن روستایی	۲۷۴۱۷	۸۰۰۰	-۷۰/۸
۲۲	تعداد فضای خودکفائی	۹۱	۱۹۶	۱۱۵/۴
۲۳	مبلغ وام فضای خود کفائی	۹۲۵	۲۲۴۲	۱۴۲/۴
۲۴	تعداد نوعروسان جهازیه داده شده	۳۰۲۳	۲۲۶۸	-۲۵
۲۵	مبلغ جهازیه پرداختی	۱۲۲۸۹	۱۳۷۶۷	۱۲
۲۶	تعداد ایتم معرفتی شده به حامیان	۳۶۹۸	۳۴۱۶	-۷/۶
۲۷	تعداد حامیان	۱۲۶۹۴	۱۴۷۷۱	۱۶/۴
۲۸	مبلغ دریافتی از حامیان	۲۰۶۸۳	۲۸۸۱۲	۳۹/۳

ادامه جدول (۱۹-۸) شاخص های کلیدی کمیته امداد امام خمینی (ره) استان طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

ردیف	عنوان شاخص	خلاصه پایان ۱۳۹۰	خلاصه پایان ۱۳۹۱	درصد تغییرات
۲۹	تعداد خانوار وام گیرنده خود کفائی امداد	۵۴۹	۴۱۳	-۲۴/۸
۳۰	مبلغ وام خود کفائی پرداختی	۴۱۷۱۹	۳۳۶۵۱	-۱۹/۳
۳۱	تعداد وام تبصره و بنگاههای زودبازده	۵۱۷۷	۳۰۶۶	-۴۰/۸
۳۲	مبلغ وام تبصره و بنگاههای زودبازده	۱۶۱۶۱۵	۱۴۱۷۳۰	-۱۲/۳
۳۳	تعداد کل خانوار تحت پوشش خود کفائی	۱۹۰۵۱	۲۱۵۵۵	۱۳/۱
۳۴	تعداد وام قرض الحسنه	۵۷۴۶	۶۱۷۸	۷/۵
۳۵	مبلغ وام قرض الحسنه پرداختی	۲۸۲۰۴	۴۵۲۸۱	۶۰/۵
۳۶	تعداد زندانیان آزاد شده	۳۶	۲۵	-۳۰/۶
۳۷	مبلغ وام محکومین آزاد شده	۱۹۰۸	۱۳۰۷	-۳۱/۵
۳۸	کل درآمدهای اختصاصی جمع آوری شده	۱۳۶۲۳۹	۱۹۴۱۶۵	۴۲/۵
۳۹	تعداد صندوق صدقات	۱۶۹۸۵۹	۱۷۰۹۷۴	۰/۷
۴۰	مبلغ جمع آوری صندوق صدقات	۲۰۱۶۵	۲۳۰۳۹	۱۴/۳
۴۱	تعداد موارد خدمات حقوقی و قضایی	۷۰۹	۲۰۸۲	۱۹۳/۷

توضیح : کلیه مبالغ به هزار ریال می باشند

الف: بررسی وضع موجود

مهمترین هدف در امور حمایتی توجه به نیازمندان، اقشار آسیب پذیر، معلولان و آسیب دیدگان اجتماعی است. افراد و گروههای تحت پوشش این بخش شامل خانواده های نیازمند فاقد سرپرست و یا بد سرپرست، معلولان جسمی، سالمندان، بیماران روانی مزمن، کودکان خیابانی، دختران فراری و زنان ویژه است.

در سال ۱۳۹۱ تعداد جمعیت تحت پوشش سازمان بهزیستی (اعم از توانبخشی، امور اجتماعی و پیشگیری) ۲۶۴۳۴۹ نفر بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۲۳۱۳۸۳۳ نفر تحت پوشش)، ۱۴/۲ درصد افزایش داشته است. از کل افراد تحت پوشش بهزیستی، ۱۶۲۹۲ نفر در بخش توانبخشی، ۱۲۴۰۰ نفر مددجوی تحت پوشش خدمات امور اجتماعی و ۲۳۵۶۵۷ نفر تحت پوشش خدمات پیشگیری سازمان بهزیستی قرار گرفته اند.

در سال ۱۳۹۱ سرانه پرداختی به مستمری بگیران به طور متوسط ۴۵۵۰۰۰ ریال بوده که نسبت به سال قبل با ۴۰۰۰۰۰ ریال، ۱۳/۷۵ درصد افزایش داشته است.

همچنین در سال ۱۳۹۱، ۲۵۸ مهد کودک زیر نظر بهزیستی به صورت دولتی و خصوصی وجود داشت و تعداد ۷۷۳۶ کودک در این مهد کودک ها نگهداری می شوند اما در سال ۱۳۹۰ تعداد مهد کودک های زیر نظر بهزیستی، ۲۵۰ مرکز بوده است. در سال ۱۳۹۱، ۲۶ مرکز نگهداری روزانه و شبانه روزی معلولین ذهنی با ۸۱۷ معلول فعالیت می کرد که نسبت به سال قبل ۹/۹۶ افزایش داشته است.

در سال ۱۳۹۰، یک مرکز نگهداری برای سالمندان وجود داشت که در کل ۱۷۰ نفر سالمند را تحت پوشش قرارداداده بود، در سال ۱۳۹۱ نیز این مرکز به ۱۷۷ نفر سالمند سرویس داده است.

در سال ۱۳۹۱، طرح های پیشگیری از آسیب های اجتماعی (امور پیشگیری) ۱۲ طرح بوده و ۵۰۵۶۱ نفر را تحت پوشش طرح پیشگیری و آگاهسازی و مهارت های زندگی قرارداداده بود که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۹ طرح و ۵۰۵۶۱ نفر تحت پوشش) تغییری نداشته است.

جدول (۹-۱۹) عملکرد بهزیستی استان در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

ردیف	عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییرات
۱	تعداد کل جمعیت تحت پوشش بهزیستی (کل خدمت گیرندگان) توانبخشی	۱۵۶۳۸	۱۶۲۹۲	۴/۱۸
۲	تعداد کل جمعیت تحت پوشش بهزیستی (کل خدمت گیرندگان) امور اجتماعی	۱۲۰۰۰	۱۲۴۰۰	۳/۳۳
۳	تعداد کل جمعیت تحت پوشش بهزیستی (کل خدمت گیرندگان) پیشگیری	۲۰۳۷۴۵	۲۳۵۶۵۷	۱۵/۶۶
۴	تعداد معلولان تحت مراقبت بهزیستی (شبانه روزی)	۶۸۵	۶۹۸	۱/۹
۵	تعداد مراکز نگهداری روزانه و شبانه معلولین ذهنی	۲۵	۲۶	۴
۶	تعداد افراد تحت پوشش در مراکز نگهداری معلولین ذهنی روزانه و شبانه روزی	۷۴۳	۸۱۷	۹/۹۶
۷	تعداد مراکز فیزیوتراپی تحت پوشش بهزیستی	۳	۳	۰
۸	تعداد افراد تحت پوشش مراکز فیزیوتراپی	۵۱۵	۵۵۰	۶/۸
۹	تعداد مراکز شنوایی سنجی	۲	۱	-۵۰
۱۰	تعداد افراد تحت پوشش شنوایی سنجی	۷۸۴	۱۴۴۷	۸۴/۵۷
۱۱	تعداد مراکز گفتار درمانی	۱۳	۱۶	۲۳/۰۸
۱۲	تعداد افراد سرویس گرفته گفتار درمانی	۴۲۸	۷۱۵	۶۷/۰۶
۱۳	تعداد مراکز بینایی سنجی	-	-	-
۱۴	تعداد افراد سرویس گرفته بینایی سنجی	-	-	-
۱۵	تعداد مراکز سالمندان	۱	۱	۰
۱۶	تعداد سالمندان سرویس گرفته از مراکز سالمندان	۱۷۰	۱۷۷	۴/۱۲
۱۷	تعداد سواد آموزان و آموزش معلولین	۱۱۵۵	۱۳۱۳	۱۳/۶۸
۱۸	تعداد معلولین اشتغال یافته	۲۸۵	۳۲۳	۱۳/۳۳
۱۹	تعداد مهد کودکهای زیر نظر بهزیستی	۲۵۰	۲۵۸	۳/۲۰
۲۰	تعداد سرویس گرفتگان مهد کودکهای زیر نظر بهزیستی	۶۸۸۶	۷۷۳۶	۱۲/۳۴
۲۱	تعداد شیرخوارگاه ها و مراکز نگهداری کودکان بی سرپرست زیر نظر بهزیستی	۷	۷	۰
۲۲	تعداد کودکان بی سرپرست و بدسرپرست	۲۶۹	۲۵۶	-۴/۸۳

ادامه جدول (۹-۱۹) عملکرد بهزیستی استان در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

ردیف	عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییرات
۲۳	تعداد خانوارهای بی سرپرست تحت پوشش بهزیستی (مستمری بگیر امور اجتماعی)	۳۵۰۰	۳۵۰۰	۰
۲۴	تعداد افراد مستمری بگیر زیر نظر بهزیستی (مستمری بگیر امور توانبخشی)	۴۲۴۷	۴۲۴۷	۰
۲۵	متوسط پرداختی سرانه (ریال)	۴۰۰۰۰۰	۴۵۵۰۰۰	۱۳/۷۵
۲۶	طرح های پیشگیری از آسیب های اجتماعی (امور اجتماعی)	۴	۴	۰
۲۷	تعداد افراد تحت پوشش طرح پیگیری از آسیب های اجتماعی	۵۰۸۲۷	۵۵۱۲۰	۸/۳۵
۲۸	تعداد مراکز مشاوره (پیشگیری)	۲۱	۲۸	۳۳/۳۳
۲۹	تعداد خدمت گیرندگان از مراکز مشاوره حضوری	۹۳۰۰	۱۷۷۲۹	۹۰/۶۳
۳۰	تعداد مراکز بازتوانی معتادین	۲۲	۲۶	۱۸/۱۸
۳۱	تعداد خدمت گیرندگان از مراکز بازتوانی معتادین	۴۵۸۶	۴۵۹۹	۰/۲۸
۳۲	تعداد خدمت گیرندگان از مراکز مشاوره ژنتیک	۳۱۴۲	۳۳۷۶	۷/۴۵
۳۳	تعداد افراد تحت پوشش سنجش بینایی کودکان	۴۶۹۵۲	۴۷۶۵۳	۱/۴۹
۳۴	تعداد طرحهای پیشگیری از آسیب های اجتماعی (امور پیشگیری)		۱۲	۳۳/۳۳
۳۵	تعداد تحت پوشش طرح های پیشگیری و آگاه سازی و مهارتهای زندگی	۵۰۵۶۱	۵۰۵۶۱	۰
۳۶	امور فرهنگی و ورزشی و جوانان (فوق برنامه)	۵۶۰	۶۶۳	۱۸/۳۹

فصل بیستم

تربیت بدنی

بررسی وضع موجود

در سال ۱۳۹۱، در استان اردبیل، ۱۱۵ سالن ورزشی خصوصی و ۲۳۳ سالن ورزشی دولتی در حال فعالیت بودند که نسبت به سال قبل به ترتیب با ۸۸ و ۲۲۶ سالن ورزشی به ترتیب ۳۰/۶۸ و ۳/۰۹۷ درصد رشد نشان می دهد. کل مساحت سالن های ورزشی ۲۹۲۱۹۰ مترمربع می باشد که در این صورت این رقم نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۲۷۹۸۸۰ متر مربع) ۴/۳۹ درصد افزایش نشان می دهد.

از کل ۱۹۴ مکان ورزشی در سطح استان، ۱۱۷ مکان ورزشی سرپوشیده و ۷۷ مکان ورزشی سرباز می باشد و مساحت کل مکان های ورزشی، ۸۴۳۵۱۳ مترمربع است، در سال ۱۳۹۱ سرانه کل فضای ورزشی استان برای ۱۰۰ نفر ۰/۷۶ متر مربع می باشد که نسبت به سال ۱۳۹۰ با ۰/۷۱ متر مربع، ۰/۰۵ متر مربع افزایش سرانه داشته است. در سال ۱۳۹۱ در سطح استان اردبیل، ۵۰۰۲۹ نفر ورزشکار به صورت سازمان یافته ورزش می کردند که نسبت به سال ۱۳۹۰، ۲/۳۹ درصد رشد داشته است.

همچنین ۲۲/۲ درصد از ورزشکاران را زنان و ۷۷/۸ درصد را مردان تشکیل می دهند که سهم زنان ورزشکار نسبت به سال قبل ۱۳/۲۱ کاهش داشته است. همچنین ۳۳۰۷ مربی در سطح استان فعالیت می کنند که نسبت به سال قبل ۲۹۳۵ مربی، ۱۲/۶۷ درصد رشد داشته است. از جمله شاخص های مهمی که در این بخش مطرح است شاخص نسبت ورزشکار به مربی است که این شاخص در سطح استان ۶/۶ نفر است یعنی برای ۶/۶ ورزشکار یک مربی وجود دارد، که نسبت به سال قبل بهبود یافته است، نسبت ورزشکاران به جمعیت ۴/۰۷ درصد می باشد. به عبارتی از هر ۱۰۰ نفر جمعیت استان تنها ۴/۰۷ نفر به صورت سازمان یافته ورزش می کند.

جدول (۲۰-۱) شاخص های کلیدی اداره کل تربیت بدنی استان طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱

ردیف	عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد رشد
۱	سالن های ورزشی دولتی	۲۲۶	۲۳۳	۳/۰۹۷
۲	سالن های ورزشی خصوصی	۸۸	۱۱۵	۳۰/۶۸
۳	کل سالن های ورزشی دولتی و خصوصی	۳۱۴	۳۴۸	۱۰/۸۲
۴	مساحت سالن های ورزشی دولتی (متر مربع)	۲۶۶۶۸۰	۲۷۴۹۴۰	۳/۰۹
۵	مساحت سالن های ورزشی خصوصی (متر مربع)	۱۳۲۰۰	۱۷۲۵۰	۳۰/۶۸
۶	مساحت سالن های ورزشی (متر مربع) (دولتی و خصوصی)	۲۷۹۸۸۰	۲۹۲۱۹۰	۴/۳۹
۷	تعداد مکان های ورزشی سرپوشیده (تربیت بدنی)	۹۴	۱۱۷	۲۴/۴۶
۸	تعداد مکان های ورزشی سرباز (تربیت بدنی)	۶۲	۷۷	۲۴/۱۹
۹	تعداد مکان های ورزشی	۱۵۶	۱۹۴	۲۴/۳۵
۱۰	مساحت مکان های ورزشی سرباز (مترمربع)	۶۱۹۶۲۵	۶۹۰۷۳۰	۱۱/۴۷
۱۱	مساحت مکان های ورزشی سرپوشیده (مترمربع)	۱۴۳۴۴۴	۱۵۲۷۸۳	۶/۵۱
۱۲	مساحت مکان های ورزشی	۷۶۳۰۶۹	۸۴۳۵۱۳	۱۰/۵۴
۱۳	ورزشکاران مرد	۳۶۳۶۱	۳۸۶۷۴	۶/۳۶
۱۴	ورزشکاران زن	۱۲۵۰۰	۱۱۳۵۵	-۹/۱۶
۱۵	ورزشکاران (مرد و زن)	۴۸۸۶۱	۵۰۰۲۹	۲/۳۹
۱۶	سهم ورزشکاران زن از کل ورزشکاران (درصد)	۲۵/۵۸	۲۲/۲	-۱۳/۲۱
۱۷	مربیان ورزشی	۲۹۳۵	۳۳۰۷	۱۲/۶۷
۱۸	داوران ورزشی	۲۰۲۰	۲۰۶۰	-۱/۹۸
۱۹	ناجی غریق	۲۷۹	۳۰۰	۷/۵۲
۲۰	نسبت ورزشکاران به مربیان (نفر)	۶	۶/۶	۱۰
۲۱	سرانه فضای ورزشی کل استان (متر مربع برای ۱۰۰ نفر)	۰/۷۱	۰/۷۶	۷/۰۴
۲۲	سرانه فضای ورزشی سرباز و پوشیده تربیت بدنی استان (متر مربع برای ۱۰۰ نفر)	۰/۶۲	۰/۶۴	۳/۲۲
۲۳	نسبت ورزشکاران به جمعیت (درصد)	۳/۹	۴/۰۷	۴/۳۵

مأخذ: اداره کل تربیت بدنی استان

فصل بیست و یکم

فرهنگ و هنر

۲۱- فرهنگ و هنر

۲۱-۱- فرهنگ

فرهنگ و هنر عبارتست از ارزش هایی که اعضای یک گروه معین دارند، هنجارهایی که از آن پیروی می کنند و کالاهای مادی که تولید می کنند. به طور خلاصه فرهنگ را می توان مجموعه دستاوردهای معرفتی انسان در عرصه های عقلی - عملی و هنری دانست که قدرت نقادی، پرورش ذوق و خلاقیت انسانی را ارتقاء می بخشد.

فعالیت های بخش فرهنگ به مجموعه فعالیت هایی اطلاق می شود که دستگاههای اجرایی خاص در دولت، هدایت و اداره و حمایت از آنها را برعهده دارد. مجموعه فعالیت هایی که بخش فرهنگ را شکل می دهد، در تمام کشورها مشابه و شامل اموری همچون کتاب و کتابخوانی، اداره کتابخانه های عمومی و مراکز فرهنگی و هنری و میراث فرهنگی، سینما و تئاتر، رسانه های جمعی به ویژه مطبوعات، فعالیت های دینی و غیره است.

در سال ۱۳۹۱، در سطح استان ۶۱ کتابخانه به صورت عمومی فعالیت می کردند که نسبت به سال ۱۳۹۰ تغییری نیافته است. هم چنین جمعیت برخوردار از کتابخانه عمومی در سطح استان، ۱۶۴۰۰ نفر می باشد به عبارتی به ازای ۱۶۴۰۰ نفر در سطح استان یک کتابخانه عمومی فعال است.

اعضای فعال کتابخانه عمومی در سال ۱۳۹۱، ۵۷۳۰۰ نفر بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۷۰۵۸۰ نفر) ۱۸/۸ درصد کاهش داشته است. در سال ۱۳۹۱، کل کتب موجود کتابخانه های عمومی استان ۷۱۶۶۵۶ جلد بوده که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۶۶۸۵۶۷ جلد) ۷/۱ درصد افزایش داشته است.

همچنین در سال ۱۳۹۱ در سطح استان ۲۵۲۰۰۰ جلد کتاب منتشر شده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۵۶۳۲۰ جلد) ۳۴۷ درصد افزایش داشته است.

در سال ۱۳۹۱ در سطح استان، ۵۴ عنوان نشریه، منتشر شده است که نسبت به سال قبل (با ۳۴ عنوان نشریه) ۵۸/۸ درصد افزایش داشته است. در سال ۱۳۹۱ در سطح استان، ۵۱ باب چاپخانه، ۱۸ سالن تئاتر و نمایش و ۹۱ موسسه فرهنگی و هنری فعالیت می کرد.

در سال ۱۳۹۱، در سطح استان ۱۴۲ عنوان کتاب منتشر شده که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۷۸ عنوان) ۸۲ درصد افزایش داشته است.

همچنین در سال ۱۳۹۱، تیراژ روزنامه های محلی به ازای هر هزار نفر ۷۰ نسخه بوده که نسبت به سال قبل (با ۶۸ تیراژ) رشد ۲/۹ درصدی داشته است.

در سال ۱۳۹۱ در سطح استان، ۳۵ نمایشگاه فرهنگی و هنری برپا شد. که نسبت به سال ۱۳۹۰ (با ۳۰ نمایشگاه) ۱۶/۶ درصد رشد داشته است.

جدول (۲۱-۱) عملکرد بخش فرهنگ و هنر استانی طی در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

ردیف	عنوان	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییرات
۱	کتابخانه	باب	۶۱	۶۱	-
۲	منابع موجود در کتابخانه	جلد	۶۶۸۵۶۷	۷۱۶۶۵۶	۷/۲
۳	اعضای فعال کتابخانه	نفر	۷۰۵۸۰	۵۷۳۰۰	-۱۸/۸
۴	جمعیت برخوردار از کتابخانه	نفر	۱۵۱۵۱	۱۶۴۰۰	۸/۲
۵	میانگین مراجعه به هر کتابخانه (هرماه)	نفر	۱۴۳۰۰۰	۱۲۰۰۰۰	-۱۶
۶	هفته نامه عمومی مجوز داده شده	تعداد	۲	۱۰	۴۰۰
۷	سهمیه استان از روزنامه های کثیرالانتشار ملی مجوز داده شده	نسخه	-	-	-
۸	کتب منتشر شده	جلد	۵۶۳۲۰	۲۵۲۰۰۰	۳۴۷
۹	تعداد عناوین کتاب های منتشر شده	عنوان	۷۸	۱۴۲	۸۲
۱۰	عناوین نشریات استان	تعداد	۳۴	۵۴	۵۸/۸
۱۱	چاپخانه های استان	تعداد	۴۳	۵۱	۱۸/۷
۱۲	سالن های تئاتر و نمایش	تعداد	۱۸	۱۸	-
۱۳	موسسات فرهنگی و هنری	تعداد	۸۷	۹۱	۴/۵
۱۴	سینما	تعداد	۶	۶	-
۱۵	ظرفیت سینماهای استان	صندلی	۲۲۶۰	۲۲۶۰	-
۱۶	نمایشگاه های فرهنگی و هنری برپا شده	تعداد	۳۰	۳۵	۱۶/۶
۱۷	سالن های وابسته به اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی	تعداد	۱۲	۱۲	-
۱۸	تعداد صندلی سینما به ازای هر هزار نفر جمعیت	صندلی	۲/۲۶	۲/۲۶	-
۱۹	تیراژ روزنامه های محلی به ازای هر هزار نفر	نسخه	۶۸	۷۰	۲/۹

مأخذ: اداره کل فرهنگ و ارشاد اسلامی استان

۲۱-۲- میراث فرهنگی, صنایع دستی و گردشگری

استان اردبیل در سال ۱۳۹۱، دارای ۲۵ باب هتل و ۱۲۰ باب مهمانپذیر بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۰، تعداد هتل ها تغییری نداشته است. ظرفیت هتل ها ۲۳۰۰ تخت و ظرفیت مهمانپذیرها نیز ۵۵۰۰ تخت بوده است.

در سال ۱۳۹۱، تعداد ۸ موزه در سطح استان موجود بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۰، تغییری نداشته است. در سال ۱۳۹۱، ۲۶۰۵۵۵ نفر از موزه ها بازدید کرده اند که تعداد افراد بازدیدکننده از موزه های استان در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۹۰ (۲۴۶۱۳۶۶ نفر بازدیدکننده) ۵/۸ درصد رشد داشته است. همچنین نسبت جمعیت به موزه در استان در سال ۱۳۹۱، ۱۵۶۰۶۱ نفر می باشد یعنی برای ۱۵۶۰۶۱ نفر در استان یک موزه وجود دارد.

تعداد بناهای تاریخی به ثبت رسیده استان ۸۹ اثر در سال ۱۳۹۱ بوده که نسبت به سال قبل تغییری نداشته است.

در سال ۱۳۹۱ تعداد مسافران اقامتی ۳۵۰۰۰۰ نفر بوده که نسبت به سال پیش با ۳۰۰۰۰۰ نفر، ۱۶/۶۶ درصد رشد داشته است.

در سال ۱۳۹۱، تعداد ۱ مورد نمایشگاه صنایع دستی برگزار شده است که نسبت به سال ۱۳۹۰ تغییری نداشته است.

جدول (۲۱-۲) عملکرد شاخص های بخش میراث فرهنگی و گردشگری استان طی در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

عنوان	واحد	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییرات
تعداد موزه ها	باب	۸	۸	-
تعداد بازدید کنندگان از موزه ها	نفر	۲۴۶۱۳۶	۲۶۰۵۵۵	۵/۸۴
تعداد جاذبه های تاریخی واجد ارزش بین المللی	اثر	۱	۰	-
نسبت جمعیت به موزه در استان	نفر	۱۵۶۰۶۱	۱۵۶۰۶۱	-
تعداد بناهای تاریخی	اثر	۸۹	۸۹	-
تعداد بازدید کنندگان از بناهای تاریخی	نفر	۵۵۰	۶۲۰	۱۲/۷
تعداد بناهای تاریخی به ثبت رسیده	اثر	۳	۰	-
هتل	تعداد	۲۵	۲۵	-
ضریب اشتغال تخت هتل	درصد	۶۵	۷۱	۹/۲
مهمانپذیر	تعداد	۱۱۱	۱۲۰	۸/۱
ظرفیت هتل ها	نفر	۲۰۰۰	۲۳۰۰	۱۵
ظرفیت مهمانپذیرها	نفر	۴۷۰۰	۵۵۰۰	۱۷
رستوران ها و چلوکبابی های بین راهی	تعداد	۱۶	۲۲	۳۷/۵
مسافران اقامتی در استان	نفر	۳۰۰۰۰۰	۳۵۰۰۰۰	۱۶/۶۶
جهانگردان اقامتی در استان	نفر	۷۰۰۰۰	۹۰۰۰۰	۲۸/۶
کارت شناسایی	تعداد	۲۶۱۰	۱۴۲۲	-۴۵/۵
پرورشگاه های	پرروانه	۲۱	۷	-۶۶/۶
کارگاهی صنایع دستی	تعداد	۱۳	۱۳	-
ایجاد و توسعه مراکز آموزشی در استان	تعداد	۷۱۰	۷۲۵	۲/۱
برگزاری نمایشگاه های صنایع دستی	تعداد	۱	۱	-
تعداد رشته های صنایع دستی رایج استان	درصد	۴۵	۶۲	۳۷/۷

صدا و سیمای مرکز استان در سال ۱۳۹۱، ۳۹۰۵ ساعت تولید برنامه های محلی صدا و سیما ۱۷۴۶ ساعت تولید برنامه های محلی سیما داشته است.

همچنین مدت پخش برنامه های صدای جمهوری اسلامی ایران (مرکز استان) در سال ۱۳۹۱، ۸۴۰۲ ساعت بوده است که نسبت به سال قبل (با ۷۱۰۷ ساعت) ۱۸/۲ درصد رشد داشته است. مدت پخش برنامه های سیمای جمهوری اسلامی ایران (مرکز استان) در سال ۱۳۹۱، ۸۷۸۴ ساعت بوده است که نسبت به سال قبل (با ۷۶۳۱ ساعت) ۱۵/۱ درصد رشد داشته است

صدا و سیمای مرکز استان، در سال ۱۳۹۱، ۱۵۸۵ ساعت برنامه برون مرزی (شامل اخبار، برنامه، میان برنامه) پخش کرده است که نسبت به سال قبل (با ۱۵۸۴ ساعت) کاهش ناچیزی داشته است.

میزان پوشش شبکه های یک، دو، سه، چهار، استانی و خبر سیما در سطح استان به ترتیب ۹۹/۸ و ۹۹/۸ و ۹۹/۸ و ۷۳ و ۹۹/۸ درصد بوده است که نسبت به سال قبل تغییری نداشته است.

در سال ۱۳۹۱، استان اردبیل دارای ۱۴ فرستنده پرقدرت تلویزیونی و ۳ ایستگاه موج متوسط رادیویی بوده است که نسبت به سال ۱۳۹۰، تعداد فرستنده پرقدرت تلویزیونی ۱ مورد افزایش داشته است.

جدول (۲۱-۳) پوشش شبکه های سراسری و استانی مرکز اردبیل در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

ردیف	عنوان	۱۳۹۰	۱۳۹۱	درصد تغییرات	
۱	درصد پوشش جمعیتی شبکه سراسری صدا (راديو ايران) روی موج AM	۹۲	۹۲	-	
۲	درصد پوشش جمعیتی شبکه استانی صدا روی موج AM	۹۲	۹۲	-	
۳	درصد پوشش جمعیتی شبکه جوان صدا روی موج اف ام	۷۵	۸۲	۷	
۴	درصد پوشش جمعیتی شبکه قرآن روی موج اف ام	۵۰	۶۵	۱۵	
۵	درصد پوشش جمعیتی شبکه معارف روی موج اف ام	۵۰	۶۵	۱۵	
۶	درصد پوشش جمعیتی شبکه ورزش صدا روی موج اف ام	۵۰	۶۵	۱۵	
۷	درصد پوشش جمعیتی شبکه پیام صدا روی موج اف ام	۷۵	۸۲	۷	
۸	درصد پوشش جمعیتی شبکه فرهنگ صدا روی موج اف ام	۷۵	۸۲	۷	
۹	درصد پوشش جمعیتی شبکه استانی صدا روی موج اف ام	۵۰	۶۰	۱۰	
۱۰	تعداد فرستنده پر قدرت تلویزیونی در استان	۱۳	۱۴	۱	
۱۱	تعداد ایستگاه های موج متوسط رادیویی	۳	۳	۰	
۱۲	درصد پوشش جمعیتی سیما	درصد پوشش شبکه یک سیما	۹۹/۸	۹۹/۸	۰
		درصد پوشش شبکه دو سیما	۹۹/۸	۹۹/۸	۰
		درصد پوشش شبکه سه سیما	۹۹/۸	۹۹/۸	۰
		درصد پوشش شبکه چهار سیما	۷۳	۷۳	۰
		درصد پوشش شبکه استانی سیما	۹۹/۸	۹۹/۸	۰
		درصد پوشش شبکه خیر سیما	۸۳	۸۳	۰
		درصد پوشش شبکه آموزش سیما	۵۵	۵۵	۰
		درصد پوشش شبکه قرآن سیما	۶۵	۶۵	۰

مأخذ: سازمان صدا و سیما استان

جدول (۲۱-۴) مدت تولید برنامه های محلی صدا و سیمای مرکز اردبیل در سال های ۱۳۹۰ - ۱۳۹۱

سیما		صدا		نوع رسته	موضوع
۱۳۹۱	۱۳۹۰	۱۳۹۱	۱۳۹۰		
۴۸:۵۹:۱۹	۴۲:۲۶:۰۴	۱۰۵:۵۵:۵۷	۸۰:۱۲:۴۲	ارزشهای دفاع مقدس	
۸۱:۳۶:۴۵	۱۲۷:۵۳:۴۱	۳۵۳:۵۸:۰۰	۴۳۸:۲۸:۳۱	اطلاعات عمومی	
۱۹۲:۳۰:۵۸	۳۳۴:۰۱:۳۴	۳۳۷:۰۶:۱۸	۳۶۴:۵۱:۰۵	اقتصادی	
۸:۴۸:۰۳	۱۰۰:۲:۲۳	۷۶:۲۳:۰۶	۶۸:۱۶:۰۳	تاریخی	
۱۵۹:۰۹:۰۹	۱۷۵:۳۳:۲۳	۱۰۶:۳۴:۳۳	۸۱:۰۴:۴۲	سیاسی	
۵۸:۳۲:۵۹	۴۰:۳۳:۰۹	۱۳۴:۴۷:۰۰	۲۴۲:۳۴:۴۸	علم و فن	
۶۰:۶:۵۸:۵۶	۷۳۳:۲۶:۰۵	۹۹۷:۴۵:۳۹	۹۲۵:۱۳:۴۶	اجتماعی	
-	-	-	-	* کودک و نوجوان	
۳۴۵:۴۴:۱۴	۲۹۲:۵۷:۳۱	۸۴۲:۴۹:۴۸	۵۲۷:۲۴:۵۷	معارف	
۶۱:۵۰:۰۲	۱۱۹:۴۲:۳۶	۳۲۰:۵۲:۴۸	۳۱۴:۴۱:۳۸	ورزشی	
۱۸۲:۳۲:۵۲	۲۳۰:۴۵:۴۰	۶۲۸:۴۷:۵۱	۷۸۶:۲۲:۴۰	فرهنگی	
۱۷۴۶:۴۳:۱۷	۲۱۰۷:۴۴:۱۳	۳۹۰۵:۰۱:۰۰	۳۸۲۹:۱۰:۵۲	جمع کل	

مأخذ : سازمان صدا و سیمای استان

* مدت کودک و نوجوان در موضوع فرهنگی لحاظ شده است

جدول (۲۱-۵) پخش برنامه های صدای جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل (ساعت و دقیقه)

طی سال های ۱۳۹۰ - ۱۳۹۱

سال	شرح	اخبار	برنامه	میان برنامه	جمع
۱۳۹۰		۲۱۷:۰۶:۰۰	۳۸۲۹:۱۰:۵۲	۳۰۶۱:۳۷:۱۲	۷۱۰۷:۵۴:۰۴
۱۳۹۱		۲۵۸:۲۳:۰۰	۳۹۰۵:۰۱:۰۰	۴۲۳۹:۱۰:۰۰	۸۴۰۲:۳۴:۰۰

مأخذ : سازمان صدا و سیمای استان

جدول (۲۱-۶) پخش برنامه های سیمای جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل (ساعت و دقیقه)

طی سال های ۱۳۹۱ - ۱۳۹۰

سال	شرح	اخبار	برنامه	میان برنامه	جمع
۱۳۹۰		۳۷۷:۱۷:۰۱	۲۱۰۷:۲۲:۰۶	۵۱۴۶:۲۹:۱۳	۷۶۳۱:۰۸:۲۰
۱۳۹۱		۳۹۶:۳۱:۰۰	۱۷۴۶:۴۳:۱۷	۶۶۴۰:۵۵:۴۳	۸۷۸۴:۱۰:۰۰

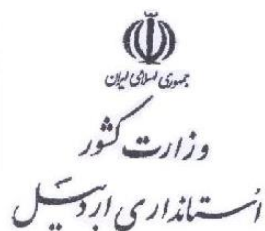
مأخذ : سازمان صدا و سیمای استان

جدول (۲۱-۷) پخش برنامه های برون مرزی جمهوری اسلامی ایران - مرکز اردبیل (ساعت و دقیقه)

طی سال های ۱۳۹۱ - ۱۳۹۰

سال	شرح	اخبار	برنامه	میان برنامه	جمع
۱۳۹۰		۲۱۵:۳۶:۱۲	۱۱۷۷:۵۴:۰۰	۱۹۰:۵۷:۰۰	۱۵۸۴:۲۷:۱۲
۱۳۹۱		۲۹۲:۰۲:۰۰	۱۵۳:۰۰:۵۰:۰۰	۵۵:۲۷:۰۰	۱۵۸۵:۳۲:۰۰

مأخذ : سازمان صدا و سیمای استان



گزارش اقتصادی - اجتماعی سال ۱۳۹۱ استان اردبیل

معاونت برنامه ریزی
دفتر برنامه ریزی و بودجه

II

پیشگفتار

معاونت برنامه ریزی استانداری اردبیل در جهت انجام وظایف سازمانی و به منظور تشریح آخرین وضعیت اقتصادی و اجتماعی استان، هر سال گزارش اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان را تهیه و منتشر می نماید.

این معاونت تلاش می کند علیرغم مشکلاتی که در تهیه آمار و اطلاعات وجود دارد با سازو کار فراهم شده در معاونت، به نحوی این گزارش را تهیه و ارائه نماید که پاسخگوی نیاز اطلاعاتی و تحقیقی استفاده کنندگان باشد.

یکی از محورهای فعالیت اصلی این معاونت علاوه بر تولید اطلاعات مورد نیاز، تلاش برای جمع آوری، طبقه بندی، تحلیل، خلاصه سازی و انتشار اطلاعات مناسب برای همه گروه ها به خصوص برنامه ریزان می باشد. لذا این گزارش با ارائه تصویری از وضع استان در سال ۱۳۹۱ و مقایسه آن با سال ۱۳۹۰ می تواند مدیران، برنامه ریزان و سیاست گذاران را در تصمیم گیری موثرتر و کارآمد یاری دهد.

امید است گزارش حاضر تصویر خلاصه ای از شرایط اقتصادی- اجتماعی استان را در اختیار مسوولان و برنامه ریزان، مدیران دستگاههای اجرایی محققان و دانش پژوهان و سایر علاقمندان قرار دهد. در پایان لازم است از مساعدت و همکاری دستگاههای اجرایی استان اردبیل که در تهیه اقلام آماری همکاری لازم را داشته اند و از همکاران محترم دفتر برنامه ریزی و بودجه، که تدوین گزارش حاصل زحمات و تلاش آنان بوده است، تشکر و قدردانی نماید.

محمد باقر بهشتی

معاون برنامه ریزی و اشتغال استانداری

استاندارداری اردبیل - معاونت برنامه ریزی

گزارش اقتصادی - اجتماعی سال ۱۳۹۱ استان اردبیل / تهیه شده در دفتر برنامه ریزی و بودجه.

اردبیل : استانداردی اردبیل، ۱۳۹۱

۲۸۲ ص، استانداردی اردبیل

۱- اردبیل (استان) اوضاع اقتصادی ۲- اردبیل (استان) اوضاع اجتماعی

۳- اردبیل (استان) اوضاع زیربنایی

عنوان : گزارش اقتصادی - اجتماعی سال ۱۳۹۱ استان اردبیل

ناشر : استانداردی اردبیل

نظارت و هماهنگی : داود شایقی - داور سنائی

تهیه کنندگان : داور سنائی - سید مهدی سید کاظمی - سهیلا قلیزاده - مسن

مسن پور - بلال پیرمحمد - موسی عبادی

تایپ : فرمناز یداله فرد - سهیلا عبداله زاده

تاریخ تهیه و انتشار : مرداد ماه ۱۳۹۳

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

۱- سرزمین و آب و هوا	۲
۱-۱- حدود و موقعیت	۲
۲-۱- اقلیم و عوامل شکل دهنده آب و هوای استان	۳
۳-۱- ناهمواریهای استان	۶
۴-۱- حوضه‌های آبخیز و شبکه رودخانه‌ها	۷
۵-۱- دشتها	۸
۶-۱- تقسیمات جغرافیایی بر حسب شهرستانها در سال ۱۳۹۰	۱۱
۷-۱- پیشینه تاریخی استان اردبیل	۱۲
۸-۱- زبان و گویش‌های منطقه اردبیل	۱۴
۹-۱- دین و مذهب	۱۵
۱-۱-۱- محیط زیست	۱۵
۱-۱-۱-۱- وضعیت زیستگاه‌ها و محیط‌های طبیعی استان	۱۶
۱-۱-۱-۲- وضعیت حیات وحش استان	۱۷
۱-۱-۱-۳- پایش رودخانه‌های استان	۱۷
۲- جمعیت، نیروی انسانی و بازار کار	۱۹
۲-۱- جمعیت استان	۱۹
۲-۲- باروری، امید به زندگی و وقایع حیاتی	۲۲
۲-۲-۱- باروری	۲۲
۲-۲-۲- امید به زندگی و وقایع حیاتی	۲۳
۲-۳- مهاجرت	۲۸
۲-۴- نیروی انسانی و بازار کار	۳۰
۲-۴-۱- تقاضای نیروی کار	۳۰
۲-۴-۲- عرضه نیروی کار	۳۱
۳- ساختار رشد اقتصادی	۳۴
۳-۱- تولید ناخالص داخلی، رشد اقتصادی و تولید سرانه	۳۴
۳-۱-۱- ارزش افزوده به تفکیک بخش‌های اقتصادی	۳۸
۳-۲- شاخص قیمت	۶۰
۳-۲-۱- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری	۶۰
۳-۲-۲- شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق روستایی	۶۳
۴- نهادهای پولی و مالی	۶۷
۴-۱- پول و بانکداری	۶۷
۴-۱-۱- جذب سپرده و اعطای تسهیلات	۶۸
۴-۱-۲- مزیت نسبی و نسبت مصرف واسطه به ستانده	۷۱
۴-۲- بازار سرمایه و بورس	۸۲
۴-۳- اعتبار بنگاه‌های کوچک اقتصادی زود بازده و کارآفرین	۸۳

۹۱	۵- هزینه و درآمد خانوارها
۹۱	۵-۱- میزان هزینه های مصرفی خانوارهای شهری و روستایی.....
۹۱	۵-۱-۱- خانوارهای شهری.....
۹۷	۵-۱-۲- خانوارهای روستایی.....
۱۰۲	۵-۱-۳- نسبت هزینه های غیر خوراکی به هزینه های خوراکی و دخانی.....
۱۰۲	۵-۱-۴- متوسط درآمد سالانه خانوار (شهری و روستایی)
۱۰۷	۵-۱-۵- نسبت هزینه های خوراکی و دخانی به کل هزینه ها(ضریب انگل)
۱۰۹	۶- بودجه و درآمدهای عمومی استان
۱۰۹	۶-۱- اعتبارات هزینه ای استان.....
۱۰۹	۶-۲- اعتبارات تملک دارائیهای سرمایه ای.....
۱۱۴	۶-۶- درآمدهای عمومی استان.....
۱۲۰	۷- امور پیمانکاران، مشاوران و گزارش نظارتی پروژه ها
۱۲۰	۷-۱- تعداد پیمانکاران به تفکیک حقیقی و حقوقی.....
۱۲۰	۷-۲- گزارش نظارتی پروژه های عمرانی ملی استان.....
۱۲۳	۷-۳- گزارش نظارتی پروژه های عمرانی استانی.....
۱۳۲	۸- انرژی و سوخت
۱۳۲	۸-۱- برق.....
۱۳۲	۸-۱-۱- تعداد مشترکین برق، انواع مصارف و سرانه آن.....
۱۳۳	۸-۱-۲- منابع تأمین انرژی برق استان.....
۱۳۶	۸-۱-۳- تعداد و ظرفیت پست های انتقال نیروی برق.....
۱۳۷	۸-۱-۴- فعالیت های برق رسانی به روستاها.....
۱۳۷	۸-۲- نفت.....
۱۳۷	۸-۲-۱- مصرف انواع فرآورده های نفتی.....
۱۳۸	۸-۲-۲- ذخیره سازی و پخش فرآورد ههای نفتی.....
۱۳۹	۸-۳- گاز
۱۳۹	۸-۳-۱- گازرسانی به شهرها و روستاها.....
۱۳۹	۸-۳-۲- تعداد مشترکین، انشعابات و سرانه مصرف گاز در استان
۱۴۳	۹- حمل و نقل
۱۴۳	۹-۱- طول راههای اصلی و فرعی و روستایی در استان
۱۴۶	۹-۲- سهم استان از مجموع راههای اصلی و فرعی و روستایی کشور.....
۱۴۶	۹-۳- تراکم راه در استان
۱۴۸	۹-۴- حمل و نقل جاده ای در استان.....
۱۴۸	۹-۵- حمل و نقل هوایی در استان
۱۵۰	۱۰- ارتباطات
۱۵۰	۱۰-۱- پست
۱۵۰	۱۰-۱-۱- عملکرد شاخصهای پستی استان در سال ۱۳۹۱.....
۱۵۱	۱۰-۱-۲- مرکز خدمات رسانی پستی استان.....
۱۵۱	۱۰-۱-۳- درآمد پستی استان.....
۱۵۳	۱۰-۲- مخابرات.....
۱۵۳	۱۰-۲-۱- تلفنهای ثابت مشغول به کار.....

۱۵۳ ۱-۲-۲-تلفن همراه
۱۵۳ ۱-۲-۳-روستاهای دارای ارتباط تلفنی
۱۵۳ ۱-۲-۴-تلفنهای همگانی، ISP، مراکز دارای ارتباط تلفن بین شهری و بین المللی و کانالهای انتقال
۱۵۴ ۱-۲-۵-ضریب نفوذ تلفن
۱۵۴ ۱-۲-۵-۱-ضریب نفوذ تلفن ثابت
۱۵۷ ۱۱-عمران شهری، روستایی و عشایری
۱۵۷ ۱۱-۱-عمران شهری
۱۶۱ ۱۱-۱-۱-آب و فاضلاب شهری
۱۶۲ ۱۱-۱-۲-خدمات شهری در شهرهای استان
۱۶۳ ۱۱-۲-مسکن
۱۶۳ ۱۱-۲-۱-پروانه های ساختمانی صادر شده
۱۶۳ ۱۱-۳-۱-اعتبارات فصل مسکن، عمران شهری، روستایی و عشایری
۱۶۴ ۱۱-۳-۳-عمران روستایی
۱۶۴ ۱۱-۳-۱-ساختار اکولوژیکی آبادیها
۱۶۶ ۱۱-۳-۲-وضعیت برخورداری روستاهای استان از تسهیلات
۱۶۷ ۱۱-۳-۳-آب و فاضلاب روستایی
۱۷۰ ۱۱-۳-۴-راه روستایی
۱۷۱ ۱۱-۳-۵-طرح هادی روستایی
۱۷۳ ۱۱-۴-جامعه عشایری استان
۱۷۶ ۱۲-۱-آب، کشاورزی و منابع طبیعی
۱۷۶ ۱۲-۱-۱-بخش آب استان
۱۷۷ ۱۲-۱-۱-۱-بیابان منابع و مصارف آب در استان اردبیل
۱۷۹ ۱۲-۱-۱-۲-منابع آبیهای سطحی استان
۱۸۶ ۱۲-۱-۱-۳-منابع آبیهای زیر زمینی
۱۸۹ ۱۲-۲-کشاورزی و منابع طبیعی
۱۸۹ ۱۲-۲-۱-وضعیت کلی کشاورزی استان
۱۹۱ ۱۲-۲-۲-اراضی کشاورزی
۱۹۴ ۱۲-۲-۳-محصولات زراعی و باغی
۱۹۴ ۱۲-۲-۳-۱-محصولات زراعی
۲۰۱ ۱۲-۲-۳-۲-محصولات باغی
۲۰۳ ۱۲-۲-۴-دام و طیور
۲۰۳ ۱۲-۲-۴-۱-جمعیت دامهای استان
۲۰۵ ۱۲-۲-۴-۲-تولیدات دامی استان
۲۱۰ ۱۲-۲-۵-شیلات و آبزیان
۲۱۰ ۱۲-۲-۶-تولید عسل
۲۱۳ ۱۲-۲-۷-جنگل و مرتع
۲۱۸ ۱۳-صنعت و معدن
۲۱۸ ۱۳-۱-صنعت و نقش آن در اقتصاد استان
۲۱۸ ۱۳-۱-۱-تعداد کارگاه ها و شاغلین آنها
۲۲۰ ۱۳-۱-۲-ارزش افزوده بخش صنعت

۲۲۱	۱۳-۱-۳- کارگاه صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر
۲۲۲	۱۳-۱-۴- کارگاه های صنعتی دارای ۱۰-۴۹ نفر کارکن
۲۲۳	۱۳-۱-۵- کارگاه صنعتی دارای ۵۰-۹۹ نفر کارکن و بیشتر
۲۲۴	۱۳-۱-۶- کارگاه صنعتی دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر
۲۲۵	۱۳-۲- معدن و نقش آن در اقتصاد استان
۲۳۲	۱۴-۱- بازرگانی
۲۳۲	۱۴-۱-۱- بازرگانی داخلی
۲۳۲	۱۴-۱-۱- مراکز نگهداری و ذخیره سازی کالا
۲۳۲	۱۴-۱-۲- مراکز توزیع کالا(اتحادیه ها و اصناف)
۲۳۴	۱۴-۲- بازرگانی خارجی
۲۳۴	۱۴-۲-۱- صادرات غیر نفتی استان
۲۳۵	۱۴-۲-۲- عملکرد گمرکات
۲۳۵	۱۴-۲-۲-۱- صادرات
۲۳۷	۱۴-۲-۲- واردات
۲۴۱	۱۵- آموزش و پرورش
۲۴۱	۱۵-۱- آموزش و پرورش و اهمیت آن
۲۴۱	۱۵-۲- آموزش و پرورش استان در یک نگاه (در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰)
۲۴۸	۱۵-۳- بررسی دانش آموزان استان به تفکیک نوع آموزش درسال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰
۲۵۰	۱۵-۴- بررسی وضعیت آموزشگاه و کلاس دراستان درسال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ و ۹۱-۱۳۹۰
۲۵۲	۱۵-۵- بررسی تراکم دانش آموز در کلاس در مقاطع مختلف آموزشی استان به تفکیک جوامع شهری و روستایی طی سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰
۲۵۴	۱۵-۶- نرخ پوشش تحصیلی (اشتغال به تحصیل)
۲۵۵	۱۵-۷- نرخ گذر تحصیلی
۲۵۶	۱۵-۸- بررسی وضعیت کارمندان آموزش و پرورش استان درسال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰
۲۶۰	۱- نهضت سواد آموزی استان درسال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰
۲۶۱	۱۶- آموزش فنی و حرفه ای استان
۲۶۵	۱۷- آموزش عالی
۲۶۵	۱۷-۱- بررسی وضعیت دانشجویان استان طی سال های تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹-۹۱-۱۳۹۰
۲۶۶	۱۷-۲- بررسی وضعیت دانشجویان استان بر حسب بومی و غیر بومی:
۲۶۶	۱۷-۳- بررسی وضعیت پذیرفته شدگان در مراکز آموزش عالی در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰
۲۶۷	۱۷-۴- تعداد فارغ التحصیلان در مرکز آموزش عالی در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰
۲۶۷	۱۷-۵- موقعیت زنان در پذیرش و فارغ التحصیل مراکز آموزش عالی
۲۶۸	۱۷-۶- ترکیب اعضاء هیات علمی مراکز آموزش عالی در سال تحصیلی ۹۱-۱۳۹۰
۲۶۸	۱۷-۷- بررسی متغیر نسبت دانشجو به استاد مراکز آموزش عالی
۲۷۰	۱۸- بهداشت و درمان
۲۷۰	۱۸-۱- شاخص های بهداشتی
۲۷۰	۱۸-۱-۱- میزان مرگ و میر نوزادان زیر یک ماه
۲۷۰	۱۸-۱-۲- میزان باروری کلی
۲۷۰	۱۸-۱-۳- میزان مرگ و میر اطفال زیر یک سال
۲۷۱	۱۸-۱-۴- میزان مرگ و میر مادران باردار به دلیل عوارض حاملگی و زایمان در صد هزار تولد زنده

- ۱۸-۱-۵- میزان مرگ و میر کودکان زیر ۵ سال..... ۲۷۱
- ۱۸-۱-۶- میزان زایمان ایمن..... ۲۷۱
- ۱۸-۱-۷- میزان خام موالید..... ۲۷۱
- ۱۸-۱-۸- امید به زندگی..... ۲۷۱
- ۱۸-۱-۹- میزان پوشش واکسیناسیون کودکان..... ۲۷۱
- ۱۸-۱-۱۰- میزان دسترسی به آب آشامیدنی سالم در روستاها..... ۲۷۲
- ۱۸-۲-۱- شاخص های درمانی استان..... ۲۷۲
- ۱۸-۲-۱- نسبت پزشک به جمعیت (در هزار نفر)..... ۲۷۲
- ۱۸-۲-۲- تعداد بیمارستان..... ۲۷۳
- ۱۸-۲-۳- ضریب اشغال تخت ثابت..... ۲۷۳
- ۱۸-۲-۴- تعداد تخت فعال..... ۲۷۳
- ۱۸-۲-۵- تعداد آزمایشگاهها..... ۲۷۳
- ۱۸-۲-۶- درمانگاه..... ۲۷۳
- ۱۸-۲-۷- تعداد مراکز توانبخشی..... ۲۷۳
- ۱۸-۲-۸- تعداد مرکز رادیولوژی..... ۲۷۳
- ۱۸-۲-۹- مرکز MRI..... ۲۷۳
- ۱۹- رفاه و تأمین اجتماعی..... ۲۷۶
- ۱۹-۱- تأمین اجتماعی..... ۲۷۶
- ۱۹-۱-۱- عملکرد شاخص های کلیدی سازمان تأمین اجتماعی..... ۲۷۶
- ۱۹-۲- بیمه سلامت..... ۲۷۸
- ۱۹-۳- اداره کل کمیته امداد امام خمینی(ره)..... ۲۸۰
- ۱۹-۴- بهزیستی..... ۲۸۳
- ۲۰- تربیت بدنی..... ۲۸۷
- ۲۱- فرهنگ و هنر..... ۲۹۰
- ۲۱-۱- فرهنگ..... ۲۹۰
- ۲۱-۲- میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری..... ۲۹۲
- ۲۱-۳- صدا و سیما..... ۲۹۴

فهرست جداول و نمودارها

عنوان

صفحه

جدول (۱-۱) موقعیت جغرافیایی استان و چگونگی ارتباط استان با مناطق همجوار.....	۳
جدول (۲-۱) مهمترین قلل استان اردبیل.....	۷
جدول (۳-۱) اطلاعات مربوط به آخرین تقسیمات کشوری استان بر حسب شهرستان در سال ۱۳۹۱.....	۱۱
جدول (۱-۲) جمعیت خانوارهای معمولی در نقاط شهری و روستایی بر حسب شهرستان ۱۳۹۰.....	۲۰
جدول (۲-۲) شاخص های جمعیتی استان در سال های ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ - ۱۳۹۱ (پیش بینی)	۲۰
جدول (۳-۲) پیش بینی جمعیت و خانوار شهرستان های استان به تفکیک نقاط شهری و روستایی در سال ۱۳۹۱.....	۲۱
جدول (۴-۲) روند تغییرات در میزان باروری کل در سطح استان در سال های مختلف	۲۲
جدول (۵-۲) امید به زندگی در استان در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۲۳
جدول (۶-۲) آمار ثبت وقایع حیاتی کشور به تفکیک استان (۱۳۹۱)	۲۴
جدول (۷-۲) متولدین ثبت شده بر حسب جنس در نقاط شهری و روستایی.....	۲۵
جدول (۸-۲) فوت شدگان ثبت شده بر حسب جنس در نقاط شهری و روستایی.....	۲۶
جدول (۹-۲) ازدواج و طلاق ثبت شده در نقاط شهری و روستایی.....	۲۷
جدول (۱۰-۲) مهاجران داخلی وارد شده و خارج شده کل کشور به تفکیک استان از سال ۱۳۸۵ - ۱۳۹۰.....	۲۹
جدول (۱۰-۲) ترکیب اشتغال به تفکیک بخش، استان و کشور ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۳۲
جدول (۱-۳) توزیع استانی تولید ناخالص داخلی کشور.....	۳۵
نمودار (۱-۳) محصول ناخالص داخلی سرانه استان ها	۳۷
نمودار (۲-۳) رشد ارزش افزوده رشته فعالیت های اقتصادی در استان به قیمت های جاری در سال ۱۳۹۰.....	۴۰
جدول (۲-۳) ارزش افزوده رشته فعالیت های اقتصادی در استان و کشور به قیمت های جاری در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۸۹.....	۴۱
جدول (۳-۳) ارزش افزوده، مصرف واسطه و ستانده رشته فعالیت های اقتصادی استان به قیمت های جاری در دوره ۹۰-۱۳۸۹	۵۰
جدول (۴-۳) شاخص قیمت مصرف کننده خانوارهای شهری کشور و استان در سال ۱۳۹۱ بر مبنای سال پایه ۱۰۰=۱۳۹۰.....	۶۱
نمودار (۳-۳) شاخص قیمت مصرف کننده خانوارهای شهری استان در سال ۱۳۹۱.....	۶۲
نمودار (۴-۳) شاخص قیمت مصرف کننده خانوارهای روستایی استان در سال ۱۳۹۱.....	۶۴
جدول (۵-۳) شاخص قیمت مصرف کننده خانوارهای روستایی کشور و استان بر مبنای سال پایه ۱۰۰=۱۳۸۱.....	۶۵
جدول (۱-۴) اطلاعات کلی و عملکرد بانک های استان تا پایان اسفند ماه ۹۱.....	۷۲
جدول (۲-۴) مقایسه مانده سپرده های جذب شده، تسهیلات اعطایی، تعداد دستگاههای ATM، پرسنل و شعب بانک ها به تفکیک بانک ها در سال ۱۳۹۱.....	۷۳
جدول (۳-۴) مانده سرانه کل سپرده ها و تسهیلات به پرسنل بانک ها در استان اردبیل سال ۱۳۹۱.....	۷۵
جدول (۴-۴) سرانه کل سپرده و تسهیلات به شعب بانک ها در استان اردبیل سال ۱۳۹۱.....	۷۶
جدول (۵-۴) سرانه پرسنل و ATM به شعب بانک ها در استان اردبیل سال ۱۳۹۱.....	۷۷
نمودار (۱-۴) سهم سپرده های بانکهای کل استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۷۸
نمودار (۲-۴) سهم تسهیلات بانکهای کل استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۷۸
نمودار (۳-۴) سهم سپرده های بانک های تجاری استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۷۹
نمودار (۴-۴) سهم سپرده های بانک های تخصصی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۷۹
نمودار (۵-۴) سهم تسهیلات بانک های تجاری استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۸۰

- نمودار (۴-۶) سهم تسهیلات بانک های تخصصی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ ۸۰
- نمودار (۴-۷) سهم تسهیلات بانک های خصوصی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ ۸۱
- نمودار (۴-۸) سهم سپرده بانک های خصوصی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ ۸۱
- جدول (۴-۶) خلاصه آمار معاملات تالار بورس منطقه اردبیل در سال های ۹۱-۸۹ ۸۵
- جدول (۴-۷) ارزش بازار شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار مستقر در استان اردبیل (در سال ۱۳۹۱) ۸۵
- جدول (۴-۸) گزارش عملکرد آیین نامه گسترش بنگاههای اقتصادی زودبازده و کارآفرین کل کشور به تفکیک استان تا تاریخ ۱۳۹۰/۱۲/۲۹ ۸۶
- جدول (۴-۹) عملکرد بانکهای عامل استان در جذب اعتبار بنگاههای کوچک زودبازده و کارآفرین استان تا پایان سال ۱۳۹۱ ۸۷
- جدول (۴-۱۰) گزارش عملکرد آیین نامه گسترش بنگاههای اقتصادی زودبازده و کارآفرین به تفکیک بخشها برای استان تا پایان سال ۱۳۹۱ ۸۸
- جدول (۴-۱۱) گزارش عملکرد آیین نامه گسترش بنگاههای اقتصادی زودبازده و کارآفرین بر اساس نوع طرح استان تا پایان سال ۱۳۹۱ ۸۹
- جدول (۵-۱) متوسط انواع هزینه های خوراکی (داخل منزل) و دخانی سالانه یک خانوار شهری در استان اردبیل ۹۳
- جدول (۵-۲) متوسط انواع هزینه های غیر خوراکی و خوراکی (خارج منزل) سالانه یک خانوار شهری در استان اردبیل ۹۵
- جدول (۵-۳) متوسط انواع هزینه های خوراکی (داخل منزل) و دخانی سالانه یک خانوار روستایی در استان اردبیل ۹۸
- جدول (۵-۴) متوسط انواع هزینه های غیر خوراکی و خوراکی (خارج منزل) سالانه یک خانوار روستایی در استان اردبیل ۱۰۰
- جدول (۵-۵) متوسط درآمد سالانه یک خانوار شهری بر حسب انواع درآمد ۱۰۳
- جدول (۵-۶) متوسط درآمد سالانه یک خانوار روستایی بر حسب انواع درآمد ۱۰۵
- جدول (۶-۱) میزان عملکرد اعتبارات هزینه ای استان در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ ۱۰۹
- جدول (۶-۲) تفکیک اعتبارات هزینه ای دستگاههای اجرایی استان در سال ۱۳۹۰ ۱۱۰
- جدول (۶-۳) تفکیک اعتبارات هزینه ای دستگاههای اجرایی استان در سال ۱۳۹۱ ۱۱۱
- جدول (۶-۴) اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای استان به تفکیک امور ۱۱۲
- جدول (۶-۵) اعتبارات تملک دارایی های سرمایه ای استان به تفکیک شهرستانها ۱۱۳
- جدول (۶-۶) میزان عملکرد درآمدهای عمومی استان در سال ۱۳۹۱ ۱۱۴
- جدول (۶-۷) درآمد عمومی استان به تفکیک دستگاه اجرایی در سال ۱۳۹۱ ۱۱۴
- جدول (۷-۱) پیمانکاران استان اردبیل به تفکیک رشته، پایه و ظرفیت پیمان در سال ۱۳۹۱ ۱۲۰
- جدول (۷-۲) تعداد و سهم پروژه های عمرانی ملی جدید کشور و استان در سال ۱۳۹۰ ۱۲۱
- جدول (۷-۳) تعداد پروژه های عمرانی استان اردبیل و کشور در سال ۱۳۹۰ بر حسب سال شروع ۱۲۱
- جدول (۷-۴) درصد تحقق اهداف و پروژه های ملی اجرا شده در سطح کشور و استان تا پایان سال ۱۳۹۰ ۱۲۱
- جدول (۷-۵) میانگین وزنی پیشرفت فیزیکی پروژه های کشور و استان تا پایان سال ۱۳۹۰ ۱۲۲
- جدول (۷-۶) وضعیت اجرای پروژه های عمرانی ملی کشور و استان ۱۳۹۰ ۱۲۲
- جدول (۷-۷) کیفیت اجرای پروژه های عمرانی ملی کشور و استان در سال ۱۳۹۰ ۱۲۲
- جدول (۷-۸) میانگین وزنی مدت اجرای پروژه های عمرانی ملی کشور و استان در سال ۱۳۹۰ ۱۲۳
- نمودار (۷-۱): وضعیت اجرای طرحهای عمرانی ملی استان اردبیل در سال ۱۳۹۰ ۱۲۳
- جدول (۷-۹) تعداد و میزان اعتبار انواع پروژه های عمرانی استان در سال ۱۳۹۰ ۱۲۴
- جدول (۷-۱۰) تعداد و سهم پروژه های عمرانی استانی جدید کشور و استان در سال ۱۳۹۰ ۱۲۴
- جدول (۷-۱۱) تعداد پروژه های عمرانی استان در سال ۱۳۹۰ بر حسب سال شروع ۱۲۴
- جدول (۷-۱۲) نحوه اجرای پروژه های عمرانی استانی کشور و استان در سال ۱۳۹۰ ۱۲۵
- جدول (۷-۱۳) میانگین وزنی پیشرفت فیزیکی پروژه های عمرانی استان تا پایان سال ۱۳۹۰ ۱۲۵
- جدول (۷-۱۴) درصد تحقق اهداف پروژه های عمرانی در سطح کشور و استان تا پایان سال ۱۳۹۰ ۱۲۵

جدول (۷-۱۵) وضعیت اجرای پروژه های عمرانی استانی در کشور و استان تا پایان سال ۱۳۹۰.....	۱۲۶
نمودار (۷-۲) وضعیت اجرای پروژه های استانی استان اردبیل در سال ۱۳۹۰.....	۱۲۶
جدول (۷-۱۶) پراکندگی جغرافیایی پروژه های عمرانی کشور و استان در سال ۱۳۹۰.....	۱۲۶
جدول (۷-۱۷) پروژه های عمرانی استان مطابق با برنامه زمانی در کشور و استان تا پایان سال ۱۳۹۰.....	۱۲۷
جدول (۷-۱۸) علل تاخیر در اجرای پروژه های عمرانی.....	۱۲۷
جدول (۷-۱۹) پروژه های عمرانی استان عقب تراز برنامه زمانبندی در کشور و استان تا پایان سال ۱۳۹۰.....	۱۲۷
جدول (۷-۲۰) میانگین وزنی مدت اجرای پروژه ها.....	۱۲۸
جدول (۷-۲۱) کیفیت اجرای پروژه های عمرانی استانی کشور و استان در سال ۱۳۹۰.....	۱۲۸
نمودار (۷-۳) مقایسه کیفیت اجرای پروژه های عمرانی استان کشور و استان اردبیل در سال ۱۳۹۰.....	۱۲۹
جدول (۷-۲۲) توزیع جغرافیایی اعتبار پروژه های عمرانی استان اردبیل در سال ۱۳۹۰.....	۱۲۹
جدول (۷-۲۳) وضعیت پروژه های عمرانی استانی جدید استان اردبیل در سال ۱۳۹۰.....	۱۳۰
جدول (۷-۲۴) وضعیت اتمام پروژه های عمرانی استانی استان اردبیل در سال ۱۳۹۰.....	۱۳۰
جدول (۸-۱) مشترکین و مصرف برق در شرکت توزیع نیروی برق استان اردبیل طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱.....	۱۳۳
جدول (۸-۲) شاخص های مشترکین و برق منطقه ای استان اردبیل طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱.....	۱۳۳
جدول (۸-۳) مشخصات نیروگاه های استان در سال ۱۳۹۱.....	۱۳۵
جدول (۸-۴) ظرفیت نیروگاه های استان و نسبت جمعیت برخوردار در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۳۶
جدول (۸-۵) وضعیت پست های انتقال و فوق توزیع در استان در پایان سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۳۶
جدول (۸-۶) مقادیر مصرف فرآورده های عمده نفتی استان در سال های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۱.....	۱۳۷
نمودار (۸-۱) مقایسه روند رشد مصرف فرآورده های نفتی در طی سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۳۸
جدول (۸-۷) شاخص های شرکت ملی پخش فرآورده های نفتی منطقه اردبیل در طی سال های ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۱.....	۱۳۸
جدول (۸-۸) تعداد شهرها و روستاهای گاز رسانی شده طی سالهای ۹۰ و ۹۱.....	۱۳۹
جدول (۸-۹) تعداد مشترکان گاز به تفکیک خانگی، تجاری و صنعتی طی سالهای ۱۳۹۰ الی ۱۳۹۱.....	۱۳۹
جدول (۸-۱۰) تعداد خانوار و انشعابات و سرانه مصرف گاز طی سالهای ۱۳۸۹ الی ۱۳۹۰.....	۱۴۰
نمودار (۸-۲) روند تغییرات تعداد انشعابات و خانوارهای بهره مند در طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۱.....	۱۴۱
نمودار (۸-۳) سرانه مصرف و میزان گاز طبیعی در طی سال های ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۱.....	۱۴۱
جدول (۹-۱) طول راههای اصلی و فرعی استان به تفکیک نوع راه در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۴۴
جدول (۹-۲) برخی مشخصات شبکه راههای اصلی و فرعی استان.....	۱۴۵
جدول (۹-۳) طول راههای روستایی استان به تفکیک نوع راه روستایی در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۴۵
جدول (۹-۴) مقایسه تراکم راههای اصلی و فرعی و راههای روستایی استان و کشور در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۴۶
نمودار (۹-۱) مقایسه تراکم راههای اصلی و فرعی استان اردبیل و کشور در سال ۱۳۹۱.....	۱۴۷
نمودار (۹-۲) مقایسه تراکم راههای روستایی استان و کشور در سال ۱۳۹۱.....	۱۴۷
جدول (۱۰-۱) وضعیت شاخصهای بخش پست استان اردبیل در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۵۲
جدول (۱۰-۲) وضعیت شاخصهای مخابراتی استان اردبیل در سالهای ۱۳۹۰-۱۳۹۱.....	۱۵۵
جدول (۱۱-۱) جمعیت شهری شهرستانهای استان اردبیل در سال ۱۳۹۰.....	۱۵۹
جدول (۱۱-۲) جمعیت شهری در شهر های استان در سال ۱۳۹۱.....	۱۶۰
جدول (۱۱-۳) برخی شاخصهای عمران شهری استان اردبیل در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۶۱
جدول (۱۱-۴) وضعیت شهرستانهای استان از نظر توزیع تعداد روستاها و جمعیت آنها در سال ۱۳۹۰.....	۱۶۵
جدول (۱۱-۵) درصد خانوارهای نمونه روستایی استان و کشور استفاده کننده از تسهیلات عمده مسکن در سال ۱۳۹۱.....	۱۶۶
نمودار (۱۱-۱) مقایسه درصد خانوار های نمونه روستایی استفاده کننده از تسهیلات عمده مسکن استان و کشور در سال ۱۳۹۱.....	۱۶۷

جدول (۱۱-۶) وضعیت برخورداری روستاهای استان از آب آشامیدنی در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۶۹
جدول (۱۱-۷) طول کل راهای روستایی استان و طول راههای روستایی آسفالتی استان در سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۷۰
جدول (۱۱-۸) عملکرد تهیه، بازنگری و اجرای طرح هادی روستایی تا پایان سال ۱۳۹۱ در استان اردبیل.....	۱۷۲
جدول (۱۱-۹) اطلاعات جمعیت عشایر استان اردبیل.....	۱۷۴
جدول (۱۱-۱۰) برخی شاخصهای مربوط به امور عشایر استان اردبیل در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۷۴
جدول (۱۲-۱) میزان مصارف آب استان به تفکیک نوع مصرف و نوع تامین آن.....	۱۷۸
جدول (۱۲-۲) میزان آب بالقوه و میزان بهره برداری آبهای استان به تفکیک نوع آن.....	۱۷۸
نمودار (۱۲-۱) مقایسه میزان مصارف آب سطحی و زیر زمینی در استان در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۱۷۹
جدول (۱۲-۳) مشخصات شبکه های آبیاری و زهکشی در حال مطالعه استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۱۸۰
جدول (۱۲-۴) مشخصات شبکه های آبیاری و زهکشی در حال اجرای استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۱۸۱
جدول (۱۲-۵) مشخصات شبکه های آبیاری و زهکشی در حال بهره برداری استان در سال ۱۳۹۱.....	۱۸۱
جدول (۱۲-۶) وضعیت کلی سدهای مهم در حال بهره برداری در سال ۱۳۹۱.....	۱۸۲
جدول (۱۲-۷) وضعیت کلی سدهای مهم در حال اجرای استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۱۸۵
جدول (۱۲-۸) مشخصات طرح های پمپاژ استان در سال ۱۳۹۱.....	۱۸۶
جدول (۱۲-۹) میزان مصارف آب زیر زمینی استان.....	۱۸۷
جدول (۱۲-۱۰) منابع آب زیر زمینی استان.....	۱۸۷
جدول (۱۲-۱۱) شاخص های عمومی بخش آب استان.....	۱۸۷
جدول (۱۲-۱۲) وضعیت منابع آب زیر زمینی استان به تفکیک شهرستان در پایان سال ۱۳۹۱.....	۱۸۹
جدول (۱۲-۱۳) مشخصات محدوده های مطالعاتی و وضعیت سفره های آب زیر زمینی استان در سال ۱۳۹۱.....	۱۸۹
جدول (۱۲-۱۴) مقایسه سطح زیر کشت و میزان تولید محصولات عمده کشاورزی در استان اردبیل و کشور در سال ۱۳۹۱.....	۱۹۰
جدول (۱۲-۱۵) مقایسه اقلام دامی در استان و کشور در سال ۱۳۹۱.....	۱۹۱
جدول (۱۲-۱۶) مقایسه اراضی آبی و دیم طی سالهای زراعی ۱۳۹۰-۱۳۸۹ و ۹۱-۱۳۹۰.....	۱۹۲
نمودار (۱۲-۲) مقایسه سهم اراضی دیم و اراضی آبی از کل اراضی کشاورزی استان در سال ۱۳۹۱.....	۱۹۳
نمودار (۱۲-۳) مقایسه سهم تولید محصولات زراعی آبی و دیم در استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۱۹۳
جدول (۱۲-۱۷) سطح زیر کشت، تولید و عملکرد محصولات زراعی استان اردبیل در سال زراعی ۹۱-۱۳۹۰.....	۱۹۶
جدول (۱۲-۱۸) سطح زیر کشت و تولید محصولات زراعی در شهرستانهای استان در سال زراعی ۹۱-۱۳۹۰.....	۱۹۸
نمودار (۱۲-۴) مقایسه سهم تولید محصولات زراعی استان به تفکیک نوع محصول در سال ۱۳۹۱.....	۲۰۰
نمودار (۱۲-۵) مقایسه سهم شهرستانهای استان از تولید محصولات زراعی استان در سال زراعی ۱۳۹۱-۱۳۹۰.....	۲۰۰
نمودار (۱۲-۶) مقایسه سهم شهرستانهای استان از سطح زیر کشت محصولات زراعی استان در سال زراعی ۱۳۹۱-۱۳۹۰.....	۲۰۰
جدول (۱۲-۱۹) آمار محصولات باغی استان اردبیل در سال ۱۳۹۱ به تفکیک محصول.....	۲۰۲
جدول (۱۲-۲۰) جمعیت دامهای استان در سالهای ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ به تفکیک شهرستان.....	۲۰۴
نمودار (۱۲-۷) ترکیب دامهای استان در سال ۱۳۹۱.....	۲۰۵
جدول (۱۲-۲۱) تولیدات عمده دامی استان و مقایسه آن با کشور در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۲۰۷
جدول (۱۲-۲۲) تعداد واحدهای صنعتی دام و طیور استان اردبیل در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱.....	۲۰۸
نمودار (۱۲-۸) درصد سهم گوشت تولیدی استان از گوشت تولیدی کشور در سال ۱۳۹۱.....	۲۰۹
نمودار (۱۲-۹) درصد سهم شیر خام تولیدی استان از کل شیر خام تولید شده در کشور در سال ۱۳۹۱.....	۲۰۹
جدول (۱۲-۲۳) وضعیت زیر بخش زنبورداری استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۲۱۱
جدول (۱۲-۲۴) میزان تولید و مساحت واحدهای پرورش آبزیان استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۲۱۲
جدول (۱۲-۲۵) مساحت جنگلها و مراتع استان اردبیل به تفکیک شهرستان در سال ۱۳۹۱.....	۲۱۵
نمودار (۱۲-۱۰) مقایسه مساحت مراتع استان به تفکیک مراتع خوب، مراتع متوسط و مراتع فقیر.....	۲۱۶

جدول (۱۳-۱) کارگاه های صنعتی ۱۰ نفر کارکن و بیش تر بر حسب تعداد کارکن.....	۲۱۹
جدول (۱۳-۲) تعداد کارگاههای صنعتی بر حسب نحوه مالکیت و طبقات کارکن در استان و کشور در سال ۱۳۹۰.....	۲۱۹
جدول (۱۳-۳) تولید ناخالص داخلی، ارزش افزوده و مزیت نسبی بخش صنعت در کشور و استان ۹۰-۱۳۸۹.....	۲۰۲
جدول (۱۳-۴) اطلاعات کارگاه صنعتی دارای ۱۰ نفر کارکن و بیشتر ۱۳۹۰.....	۲۲۲
جدول (۱۳-۵) اطلاعات کارگاه صنعتی دارای ۱۰-۴۹ نفر کارکن ۱۳۹۰.....	۲۲۳
جدول (۱۳-۶) اطلاعات کارگاه صنعتی دارای ۵۰-۹۹ نفر کارکن ۱۳۹۰.....	۲۲۴
جدول (۱۳-۷) اطلاعات کارگاه صنعتی دارای ۱۰۰ نفر کارکن و بیشتر ۱۳۹۰.....	۲۲۵
جدول (۱۳-۸) تولید ناخالص داخلی، ارزش افزوده و مزیت نسبی بخش معدن در کشور و استان ۹۰-۱۳۸۹.....	۲۲۵
جدول (۱۳-۹) اطلاعات معادن فعال استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۲۲۸
جدول (۱۳-۱۰) کانسارهای شناسایی شده استان اردبیل به تفکیک ماده معدنی و شهرستان.....	۲۲۹
جدول (۱-۱۴) عمده گروه کالاهای واداراتی گمرکات استان اردبیل ۱۳۹۱.....	۲۳۳
نمودار (۱-۱۴) درصد قالیبافان بیمه شده وبدون بیمه از کل قالیبافان استان در سال ۱۳۹۱.....	۲۳۳
جدول (۲-۱۴) مقایسه عملکرد صادرات غیر نفتی استان اردبیل سال ۱۳۹۰-۱۳۹۱.....	۲۳۴
جدول (۳-۱۴) آمار مقایسه ای صادرات گمرکات استان اردبیل در سالهای ۱۳۹۰و۱۳۹۱.....	۲۳۵
جدول (۴-۱۴) آمار صادرات گمرکات استتار اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۲۳۵
جدول (۵-۱۴) عمده گروه کالاهای صادراتی گمرکات استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۲۳۶
جدول (۶-۱۴) آمار مقایسه ای واردات گمرکات استان اردبیل در سال های ۱۳۹۰و۱۳۹۱.....	۲۳۷
جدول (۷-۱۴) آمار واردات گمرکات استتار اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۲۳۷
جدول (۸-۱۴) عمده گروه کالاهای وارداتی گمرکات استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۲۳۸
نمودار (۲-۱۴) مقایسه ارزش دلاری صادرات و واردات از طریق گمرکات استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۲۳۹
نمودار (۳-۱۴) مقایسه مقدار صادرات و واردات از طریق گمرکات استان اردبیل در سال ۱۳۹۱.....	۲۳۹
جدول (۱-۱۵) تغییرات سالانه کل در استان در دوره های مختلف تحصیلی (بدون بزرگسال) طی سال های ۹۱-۱۳۹۰.....	۲۴۳
جدول (۲-۱۵) بررسی وضعیت دانش آموزان به تفکیک شهری و روستایی در دره های مختلف تحصیلی (بدون بزرگسال)	
(دولتی و غیر دولتی) در سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰.....	۲۴۴
جدول (۳-۱۵) تعداد کل دانش آموزان (بدون بزرگسالان) (دولتی و غیر دولتی) استان به تفکیک نوع آموزش در سال تحصیلی	
۹۰-۱۳۸۹.....	۲۴۵
جدول (۴-۱۵)تعداد کل دانش آموزان (بدون بزرگسالان) (دولتی و غیر دولتی) استان به تفکیک نوع آموزش در سال تحصیلی	
۹۱-۱۳۹۰.....	۲۴۶
جدول(۱۵-۵) بررسی وضعیت دانش آموزان استان به تفکیک شهری و روستایی و جنسیت در دره های مختلف تحصیلی دولتی و	
غیر دولتی (بدون بزرگسال) در سال ۱۳۹۱-۹۰.....	۲۴۷
جدول (۶-۱۵) تعداد کل دانش آموزان (بدون بزرگسالان) (دولتی و غیر دولتی) استان به تفکیک نوع آموزش در	
سال ۱۳۹۱-۱۳۹۰.....	۲۴۹
جدول (۷-۱۵) آمار آموزشگاه و کلاس تشکیل شده به تفکیک دوره های مختلف تحصیلی در سال های تحصیلی ۹۰-۹۱ و ۸۹-۹۰	
با بزرگسالان.....	۲۵۱
جدول(۱۵-۸) تراکم دانش آموز در کلاس به تفکیک دوره های مختلف تحصیلی در سال ۹۰-۹۱ و ۸۹-۹۰ (بدون بزرگسالان و راه	
دور غیر دولتی و غیر انتفاعی).....	۲۵۳
جدول (۹-۱۵) پوشش تحصیلی ظاهری مقاطع مختلف استان به تفکیک جنسیت در طی سال های ۹۰-۸۹ و ۹۱-۱۳۹۰.....	۲۵۴
جدول (۱۰-۱۵) نرخ گذر تحصیلی در دوره های مختلف تحصیلی در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹.....	۲۵۶
جدول (۱۱-۱۵) توزیع کادر آموزش رسمی و پیمانی (شهری و روستایی دولتی واعزامی به غیر دولتی) به تفکیک میزان تحصیلات	
دوره های مختلف تحصیلی.....	۲۵۷

جدول (۱۴-۱۵) کادر آموزشی و غیر آموزشی (بدون کادر خدماتی) رسمی و پیمانی	۲۵۸
جدول (۱۳-۱۵) توزیع کارمندان آموزشی (دولتی و اعزامی به غیر دولتی) رسمی و پیمانی به تفکیک سمت و مدرک تحصیلی	۲۵۹
جدول (۱۴-۱۵) تعداد و درصد سواد آموزان در سال تحصیلی ۹۰-۹۱	۲۶۰
جدول (۱۵-۱۵) تعداد و درصد سواد آموزان در سال تحصیلی ۹۰-۹۱	۲۶۰
جدول (۱-۱۶) شاخص های مراکز آموزش فنی و حرفه ای استان اردبیل طی سال های ۹۰-۹۱	۲۶۳
جدول (۱-۱۷) تعداد دانشجویان دانشگاه ها و مراکز آموزش عالی استان در سال تحصیلی ۹۰-۹۱ و ۱۳۸۹-۹۰	۲۶۵
جدول (۲-۱۷) تعداد دانشجویان دانشگاه های استان بر حسب بومی و غیر بومی	۲۶۶
جدول (۳-۱۷) پذیرفته شده گان در مراکز آموزش عالی بر حسب مقطع تحصیلی و نوع دانشگاه ۹۰-۹۱	۲۶۶
جدول (۴-۱۷) فارغ التحصیلان در مراکز آموزش عالی بر حسب مقطع تحصیلی و نوع دانشگاه ۹۰-۹۱	۲۶۷
جدول (۵-۱۷) پذیرفته شده گان و فارغ التحصیلان زن در مراکز آموزش عالی بر حسب مقطع تحصیلی در سال ۹۰-۹۱	۲۶۷
جدول (۶-۱۷) اعضای هیات علمی تمام وقت در مراکز آموزش عالی استان تمام وقت و حق التدریس	۲۶۸
جدول (۷-۱۷) نسبت دانشجو به استاد در مراکز آموزش عالی در ۹۰-۹۱	۲۶۸
جدول (۱-۱۸) شاخص های بهداشتی درمانی استان اردبیل در سال های ۹۰-۹۱	۲۷۲
جدول (۲-۱۸) شاخص های عمده درمان در طول سال ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰	۲۷۴
جدول (۱-۱۹) عملکرد شاخص های کلیدی سازمان تأمین اجتماعی استان در سال های ۹۰ و ۹۱	۲۷۷
جدول (۲-۱۹) جمعیت تحت پوشش بیمه سلامت و نسبت آن به کل جمعیت استان طی سال های ۹۰-۹۱	۲۷۸
جدول (۳-۱۹) جمعیت تحت پوشش بیمه سلامت استان به تفکیک صندوق های بیمه ای طی سال های ۹۰-۹۱	۲۷۸
جدول (۴-۱۹) میزان و درصد رشد هزینه های درمانی به تفکیک سرپایی و بستری - بیمار خاص و روستایی سطح یک طی سال های ۹۰-۹۱	۲۷۹
جدول (۵-۱۹) بارمراجعه بیمه شدگان تحت پوشش بیمه سلامت به پزشکان و مراکز درمانی استان طی سال های ۹۰-۹۱	۲۷۹
جدول (۶-۱۹) میانگین هزینه هر بار مراجعه بیمه شدگان تحت پوشش بیمه سلامت با مراکز درمانی استان طی سال های ۹۰-۹۱	۲۷۹
جدول (۷-۱۹) تعداد پزشکان و مؤسسات طرف قرارداد بیمه سلامت در استان و نسبت به آن به کل مؤسسات درمانی طی سال های ۹۰-۹۱	۲۷۹
جدول (۸-۱۹) شاخص های کلیدی کمیته امداد امام خمینی (ره) استان طی سال های ۹۰-۹۱	۲۸۱
جدول (۴-۱۹) عملکرد بهزیستی استان در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱	۲۸۴
جدول (۱-۲۰) شاخص های کلیدی اداره کل تربیت بدنی استان طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱	۲۸۸
جدول (۱-۲۱) عملکرد بخش فرهنگ و هنر استانی طی در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱	۲۹۱
جدول (۲-۲۱) عملکرد شاخص های بخش میراث فرهنگی و گردشگری استان طی در سال های ۹۰ و ۹۱	۲۹۳
جدول (۳-۲۱) پوشش شبکه های سراسری و استانی مرکز اردبیل در سال های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱	۲۹۵
جدول (۴-۲۱) مدت تولید برنامه های محلی صدا و سیما مرکز اردبیل در سال های ۱۳۹۰ - ۱۳۹۱	۲۹۶
جدول (۵-۲۱) پخش برنامه های صدای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل (ساعت و دقیقه) طی سال های ۱۳۹۰-۱۳۹۱	۲۹۶
جدول (۶-۲۱) پخش برنامه های سیمای جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل (ساعت و دقیقه) طی سال های ۱۳۹۰ - ۱۳۹۱	۲۹۷
جدول (۷-۲۱) پخش برنامه های برون مرزی جمهوری اسلامی ایران- مرکز اردبیل (ساعت و دقیقه) طی سال های ۱۳۹۰ - ۱۳۹۱	۲۹۷

فهرست منابع:

- ۱- گزارش اقتصادی- اجتماعی سال ۱۳۹۰ استان آذربایجانشرقی
- ۲- گزارش اقتصادی- اجتماعی سال ۱۳۹۰ استان اردبیل
- ۳- مطالعات آمایش استان اردبیل
- ۴- سالنامه آماری استان اردبیل سال ۱۳۹۰
- ۵- سالنامه آماری استان اردبیل سال ۱۳۹۱
- ۶- سالنامه آماری کشور سال ۱۳۹۰
- ۷- سالنامه آماری کشور سال ۱۳۹۱
- ۸- سایت مرکز آمار ایران به آدرس www.amar.org.ir
- ۹- گزارشات و مطالعات دستگاههای اجرایی استان